ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನೀ

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿವ್ರತ

ಭಾದ್ರಪದ || ಶುದ್ಧ || ತೃತೀಯಾ

ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನೀ

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿವ್ರತ

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ತೃತೀಯಾ

ವಿದ್ವಾನ್॥ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ,

ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಕಾಶನ :

ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ),

ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೮೫

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿವ್ರತ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ೧೯೪೩ ಶಾರ್ವರಿ॥ ಶ್ರಾವಣ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಪೂರ್ಣಿಮೆ (ದಿನಾಂಕ:೩-೮-೨೦೨೦) ಹಯಗ್ರೀವಜಯಂತಿಯ ಶುಭಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಲಿಮಾರುಮಠಾಧೀಶರಾದ ಪರಮಪೂಜ್ಯ॥ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಕರಕಮಲಗಳಿಂದ ಭಾರತೀರಮಣಹೃದಯಗುಹಾನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವ-ದೇವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ೨೦೨೦

ಪುಟಗಳು : ೧೨೮

4271, 2ನೇ ಮೇನ್, ಗಿರಿನಗರ,
ಸೀತಾಸರ್ಕಲ್ ಹತ್ತಿರ, ಬೆಂಗಳೂರು-85
ದೂರವಾಣಿ : 9141495120

ಸಂಪಾದನೆ : ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ : ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗಲತಾ

ಮುಖಪುಟ : ಶ್ರೀವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ
ಕಾರ್ತಿಕ ಜೋಷಿ

ಮುದ್ರಣ : ಮುಕ್ತಿಪಥ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಹರಿಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ದ್ವಾರಕಾನಾಥ್ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗರತ್ನ

ನನ್ನ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಹೆಚ್. ದ್ವಾರಕಾನಾಥ್ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗರತ್ನ ಇವರು ಜನ್ಮನೀಡಿ ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನ ನಡೆಸಲು ಮುಖ್ಯಕಾರಣಕರ್ತೃಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಎಪ್ಪತ್ತಮೂರನೆಯ ವರ್ಷದ ಈ ಶುಭಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಜ್ಞಾನಸೇವೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿರುತ್ತೇವೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಅಪಾರ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯು ಅವರಿಗೆ ತಲುಪಿ ಶ್ರೀಹರಿವಾಯುಗುರುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಹರಸಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಶ್ರೀಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಪದ್ಮಾವತಿ,
ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸೂಚನೆ

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿವಾಹಿತರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ಪೂಜೆಯ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಯಾರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮಾಡಬಹುದು. ಪುರೋಹಿತರ ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಪತಿಯ ಮೂಲಕ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಪಕ್ಷ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಇದ್ದಾಗ, ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದಿದರೆ ಇದೇ ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಾಡನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಕಥಾಭಾಗದ ಅನುವಾದ ಓದಬಹುದು 'ಆತ್ಮನೈವ ಕೃತೇ ಹೋಮೇ ಶಕ್ತಿತೋ ಗುರುದಕ್ಷಿಣಾ' ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಂತ್ರಸಾರಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಾವೇ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ವಾಯನದಾನದ ಜೊತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಮಹಾರುದ್ರದೇವರ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ರೂಪವನ್ನು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಿದರೆ, ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಫಲವು ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಕೇವಲ ಗೌರಿಯ ಮುಖವನ್ನಷ್ಟೇ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ, ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಶಸ್ತವಲ್ಲ.

ಉಮಾ ವೈ ವಾಕ್ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಾ ಮನೋ ರುದ್ರ ಉದಾಹೃತಃ ।
ತದೇತನ್ ಮಿಥುನಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನ ದಾಂಪತ್ಯಾದ್ ವಿಹೀಯತೇ ॥

ಮಾತು ಮನಗಳ ಮೇಲನವೇ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರು. ಇವರೀರ್ವರ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ರೂಪವನ್ನು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದವರ ದಾಂಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಚ್ಯುತಿಯು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣವಾಕ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪೂಜೆಯೋ, ಅದರಂತೆ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಗೆ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪೂಜೆ ಎಂಬ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೌರೀಮುಖದಲ್ಲಿ 'ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ' ಅಥವಾ ಪರಮೇಶ್ವರ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತ ಗೌರಿಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಾರತೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ಅವರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನರಸಿಂಹದೇವರನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ಅಪೂರ್ವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು, ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ

ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. ವ್ರತರಾಜ ಮೊದಲಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪರಿಶೀಲನೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು ಹಾಗೂ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತದ ಕಥೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಇದರಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಅಪೂರ್ವವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಯು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಹರಿಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಗುರುಪ್ರಸಾದ್ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಪದ್ಮಾವತಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಆಯುಷ್ಯ ಆರೋಗ್ಯಗಳ ಜೊತೆ ಜ್ಞಾನ-ಭಕ್ತಿ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದರ ಜೊತೆ ಇವರ ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಈ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯು ತಲುಪಲಿ ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

- ಸಂಪಾದಕ.

ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ

ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು

೧. ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಗೌರಿಮಂಟಪ.
೨. ಹರಿನಿರ್ಮಾಲ್ಯ, ತೀರ್ಥ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಹಾಗೂ ಸಕಲ ಪೂಜೋಪಕರಣಗಳು.
೩. ಹದಿನಾರು ಎಳೆಯ ಗೆಜ್ಜೆವಸ್ತ್ರ.
೪. ಹದಿನಾರು ಎಳೆಯ ಹದಿನಾರು ಗಂಟಿನ ದೋರ.
೫. ಅರಿಶಿನ, ಕುಂಕುಮ, ಸಿಂಧೂರ, ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ.
೬. ಅಡಿಕೆ ಸುಣ್ಣ ಸಹಿತವಾಗಿ ೩೨ ವಿಳ್ಯೆದೆಲೆ.
೭. ಮಂಗಳಾರತಿ ಬತ್ತಿಗಳು, ತುಪ್ಪದ ದೀಪಗಳು, ಆರತಿಗಾಗಿ ಕರ್ಪೂರ.
೮. ಸುಗಂಧಭರಿತ ಹೂವಿನ ಮಾಲೆಗಳು, ಹೂವುಗಳು, ಗರಿಕೆ.
೯. ಅರಿಸಿನ ಕದಲಿಸಿದ ಸುಣ್ಣದ ನೀರು.
೧೦. ಪೂರ್ಣಫಲ.
೧೧. ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳು ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುವ ಗೌರಿ ಬಾಗಿಣಗಳು.

ಮೊರದ ಬಾಗಿಣದ ಸಿದ್ಧತೆ

ಎರಡು ಮೊರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿರಬೇಕು. ಒಂದು ರವಿಕೆಯನ್ನು ಅಗ್ರ ಮಾಡಿ ಇಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಡಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವ ಬಾಳೆ ಎಲೆಗೆ ಹೇಗೆ ಬಡಿಸುತ್ತೇವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮೊರದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಬೇಕು. ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಪಾಯಸ ಹಾಕುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಕಡ್ಲೆಬೇಳೆ, ಹೆಸರುಬೇಳೆಯನ್ನು ಕೋಸಂಬರಿ ಹಾಕುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. ಉಳಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಇದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಿಳಿದು ಜೋಡಿಸಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮ ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ರೀತಿ ಇಡಬಾರದು.

೧. ಅರಿಶಿನ.
೨. ಕುಂಕುಮ.
೩. ಸಿಂಧೂರ.
೪. ಕಾಡಿಗೆ.
೫. ಬಿಚ್ಚೋಲೆ.
೬. ಹದಿನಾರು ಬಳೆ.

೭. ಸೀರೆ.
೮. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ.
೯. ಐದು ಬಾಳೇಹಣ್ಣು.
೧೦. ಅಕ್ಕಿ.
೧೧. ತೊಗರೀಬೇಳೆ.
೧೨. ಹೆಸರುಬೇಳೆ.
೧೩. ಕಡ್ಲೆಬೇಳೆ.
೧೪. ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ.
೧೫. ಹುಣಸೇಹಣ್ಣು.
೧೬. ಹತ್ತಿ.
೧೭. ಉಪ್ಪು.
೧೮. ತಾಂಬೂಲ.
೧೯. ತುಪ್ಪ.
೨೦. ಬೆಳ್ಳಿಬಟ್ಟಲು.
೨೧. ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರದ ಎರಡು ರವಿಕೆಗಳು.
೨೨. ಮರದ ಕನ್ನಡಿ.
೨೩. ಮರದ ಬಾಚಣಿಕೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು.
೨೪. ಐದು ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳು.
೨೫. ಒಂದು ದೋರ.
೨೬. ಚಕ್ರಾಂಕಿತ ಮುದ್ರೆಗಳು.

ಗಮನಿಸಿ : ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಬಾಗಿಣದಲ್ಲಿ ಇಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲ. ಕನ್ನಡಿ, ಬಾಚಣಿಕೆ, ಬಿಚ್ಚೋಲೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೂಡ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಮರದ್ದು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ತಂದು ನೀಡಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ತಾಮ್ರ, ಮರ, ಮಣ್ಣಿನ ಬಟ್ಟಲುಗಳಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ ಇಡಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಕಾಗದ ಕವರುಗಳಲ್ಲಿ ಇಡಬೇಕು. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕವರುಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಡ. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ದಾನ ವಿಹಿತವಲ್ಲ.

ಅಮ್ಮನಿಗೆ ನೀಡುವ ಬಾಗಿಣದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ಇಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

* * * *

ಬಾಗಿಣದ ಮಂತ್ರ

ಶ್ರಿಯಂ ಕುರು ಮಹಾಗೌರಿ ಅಶ್ರಿಯಂ ತ್ವಾಶು ನಾಶಯ ।
ಪ್ರಯಚ್ಛ ಸರ್ವಕಾಮಾನ್ ಮೇ ವಿಷ್ಣುವಕ್ಷಸ್ಥಲಸ್ಥಿತೇ ॥
ಪುತ್ರಾನ್ ದೇಹಿ ಯಶೋ ದೇಹಿ ಸೌಖ್ಯಂ ಸೌಭಾಗ್ಯಮೇವ ಚ ।
ಮಂತ್ರೈರೇತೈಃ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಯೋಷಿತಾಮ್ ॥

ಮೊರದ ಬಾಗಿಣ

	ಪದಾರ್ಥ	ಸನ್ನಿಹಿತರೂಪ	ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ
೧.	ಅರಿಶಿನ	ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ	ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ
೨.	ಕುಂಕುಮ	ಪದ್ಮ	ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿ
೩.	ಸಿಂಧೂರ	ಶಚೀ	ಕಲಹನಿವಾರಣೆ (ಸಾಮರಸ್ಯ)
೪.	ಕನ್ನಡಿ	ಮೇಧಾ	ದೋಷನಿವಾರಣೆ
೫.	ಬಾಚಣಿಗೆ	ಸಾವಿತ್ರೀ	ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ
೬.	ಕಾಡಿಗೆ	ವಿಜಯಾ	ತೇಜೋಭಿವೃದ್ಧಿ
೭.	ಅಕ್ಕಿ	ಜಯಾ	ಆರೋಗ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ
೮.	ತೊಗರಿಬೇಳೆ	ದೇವಸೇನಾ	ಕುಜದೋಷನಿವಾರಣೆ
೯.	ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ	ಸ್ವಾಹಾ	ಅಪಮೃತ್ಯುನಿವಾರಣೆ
೧೦.	ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ	ಸ್ವಧಾ	ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿ
೧೧.	ವಿಳ್ಯದೆಲೆ	ಲೋಕಮಾತಾ	ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿ
೧೨.	ಅಡಿಕೆ	ಶಾಂತಿ	ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪರಿಹಾರ
೧೩.	ಫಲ	ಪುಷ್ಟಿ	ಸ್ತ್ರೀಶಾಪಪರಿಹಾರ
೧೪.	ಬೆಲ್ಲ	ಧೃತಿ	ದಾರಿದ್ರ್ಯನಿವಾರಣೆ
೧೫.	ವಸ್ತ್ರ	ತುಷ್ಟೀ	ಕುಲದೇವಾನುಗ್ರಹ
೧೬.	ಹೆಸರುಬೇಳೆ	ಪಾರ್ವತಿ	ವಾಕ್ಸಿದ್ಧಿ

* * * *

ಮೊರದ ಬಾಗಿಣವನ್ನು ಆರು, ಐದು ಅಥವಾ ಎರಡನ್ನು ದಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಳ್ಳುಂಡೆ, ತಂಬಿಟ್ಟು, ಪುರಿಉಂಡೆ ಅಕ್ಕಿ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಉಡಿತುಂಬಲು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ನೀಡಬೇಕು.

ಗೌರಿಬಾಗಿಣದ ಮಹತ್ವ

ಹಿಮಾಲಯವು ಗೌರಿಯ ತವರುಮನೆ. ತವರುಮನೆಗೆ ಬಂದ ಗೌರಿಯು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೂ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಗೌರಿಬಾಗಿನ ಕೊಡಬೇಕು. ಮುತ್ತೈದೆಯರು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಕೈ ಕಾಲು ತೊಳೆದು ಆಸನ ನೀಡಿ ಉಡಿ ತುಂಬಿ ಮೊರದ ಬಾಗಿನ ನೀಡಿ ಸತ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಗೌರಿಯನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಗೌರಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಅಕ್ಕಿಯಿಂದ ಉಡಿ ತುಂಬಿ ಬಾಗಿನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಇದೇ ಗೌರಿಬಾಗಿನ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಈ ಬಾಗಿನವನ್ನು ಅನಂತರ ಬೇರೆ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪೂಜಿಸುವ ಮೊದಲು

* ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ತೃತೀಯಾ ತಿಥಿಯಂದು ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವ ಹಬ್ಬವಿದು. ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿ ಸಂತಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ಹಬ್ಬವೂ ಆಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ, ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.
* ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹರಿತಾಲಕೀವ್ರತವನ್ನಷ್ಟೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.
* ಹರಿತಾಲಕೀವ್ರತವೂ ಕೂಡ ಸ್ವಣಗೌರೀವ್ರತದ ದಿವಸವೇ ಬರುತ್ತದೆ. ವ್ರತರಾಜದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಹರಿತಾಲಕೀವ್ರತವೇ ಬೇರೆ. ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತವೇ ಬೇರೆ. ಎರಡು ವ್ರತಗಳು ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ತೃತೀಯಾದಿವಸವೇ ಬರುತ್ತವೆ. ಕೆಲವರು ಹರಿತಾಲಕೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.
* ಕೆಲವರು ಅರಿಶಿನದ ಗೋಪುರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕಲಶವನ್ನಿಟ್ಟು ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಣ್ಣಿನ ಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

* ಆದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಗೌರೀಯನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ, ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

* ಗಣೇಶ ಮೊದಲಾದ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಆಕಾರವಿರುವಂತೆ. ಈ ಗೌರಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಖವನ್ನಷ್ಟೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

* ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಪೂಜಿಸುವಂತೆ ಗೌರೀದೇವಿಯನ್ನು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಗೌರಿಯ ಪೂರ್ಣ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮುಖವನ್ನಷ್ಟೇ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ರಚಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಸಾಕು.

* ಮೂರ್ನಾಕು ದಿನಗಳ ಮೊದಲೇ ಕುಂಬಾರನ ಬಳಿ ತೆರಳಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಗೌರೀಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತಂದು ಅದಕ್ಕೆ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಅರಿಶಿನ, ಸಿಂಧೂರ, ಕಾಡಿಗೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು.

* ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು ಪುರೋಹಿತರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರು ಸೇರಿಯೇ ನಡೆಸಬೇಕು.

* ಪುರೋಹಿತರು ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಾಗ ಯಜಮಾನನೇ ಸ್ವತಃ ವೇದಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಆವಾಹನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಜಮಾನನ ಪತ್ನಿಯು ನೈವೇದ್ಯ ತಂದಿಡುವುದು, ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡುವುದು, ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು, ಗೆಜ್ಜೆವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು.

* ಒಂದು ವೇಳೆ ಮನೆಗೆ ಪುರೋಹಿತರು ಬರಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೇ ಯಜಮಾನನೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದಾಗ ದಾಸರಾಯರು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಗೌರಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

* ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಂತೆ ಗೌರಿಯ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪೂಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಕನ್ನಡದ ಕಥಾಭಾಗವನ್ನು ಓದಬೇಕು. ಮತ್ತು ಪ್ರಾರಂಭದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಗೌರೀವ್ರತದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ವಿಷಯ

೧. ದೇವರ ಪೀಠಕ್ಕಿಂತ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಪೀಠವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮರುದಿವಸ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡುವ ಗಣೇಶನ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಈ ಪೀಠದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೨. ರೇಷ್ಮೆವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದ್ದಿಸಿ, ಗಣಪತಿಗಿಂತ ಮೇಲೆ ಗೌರಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಗಣಪತಿಯ ಕಾಲಿನ ಬಳಿ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಇಡಬಾರದು. ಗೌರಿಯ ಕೆಳಗೆ ಗಣಪತಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಇಡಬೇಕು.

೩. ರೇಷ್ಮೆವಸ್ತ್ರದ ಮೇಲೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ತಟ್ಟೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅಕ್ಕಿ, ಅಡಿಕೆಬೆಟ್ಟ, ಅರಿಶಿನದ ಕೊಂಬು ಇವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಆ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕನ್ನಡಿ, ಕಲಶ, ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಡಚಿದ ಮೂರು ರವಿಕೆಗಳು, ಕಾಲುಂಗುರ, ಕಾಲ್ಗೆಜ್ಜೆ, ಡಾಬು, ಬಳೆಗಳು, ಮಾಂಗಲ್ಯ, ಕಿರೀಟ, ಚಿನ್ನದ ವಿವಿಧ ಹಾರಗಳು, ಮೂಗುಬೊಟ್ಟು, ಕಿವಿಓಲೆ ಇಷ್ಟನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಗೌರೀಪ್ರತಿಮೆಗೆ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಕಾಲುಂಗುರ, ಬಳೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಬಳಿ ಇಟ್ಟರೆ ಸಾಕು. ಹಾರಗಳಿಂದಷ್ಟೇ ಅಲಂಕರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು.

೪. ಅಲಂಕರಿಸುವ ಚಿನ್ನದ ಹಾರಗಳು ತಾವು ಧರಿಸಿದ್ದಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಅರಿಶಿನದ ನೀರಿನಿಂದ ತೊಳೆದು, ಅಗ್ನಿಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡಿ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮಂಟಪದ ಎಡ-ಬಲಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಳೇಕಂಬಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ಮಾವಿನಸೊಪ್ಪಿನ ತೋರಣವನ್ನು ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಅಶ್ವತ್ಥ, ಹಲಸು, ಮೊದಲಾದ ಮರಗಳ ಚಿಗುರುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು.

೫. ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಅಲಂಕಾರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಇಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಕೊಂಡ ತುಳಸೀ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠವಲ್ಲ.

೬. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಕನ್ನಡಿ, ಬಾಚಣಿಗೆ, ಕಾಡಿಗೆ ಇಡುವ ಡಬ್ಬ, ಬಿಚ್ಚೋಲೆ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾಗಿರುವುದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ.

ಅಂಥದ್ದನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ಲೋಹಗಳು ಇನ್ನೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ.

೭. ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತದ ದಿವಸ ಹದಿನಾರು ಬಾಗಿಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಐದು ಬಾಗಿಣವನ್ನಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ವಿವಾಹವಾದ ಮುತ್ತೈದೆಯರು ಐದು ಬಾಗಿಣದಾನವನ್ನು ಐದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ತಪ್ಪದೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಮ್ಮನಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಬಾಗಿಣವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

೮. ಹದಿನಾರು ಎಳೆಯ ದೋರವೊಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಹದಿನಾರು ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಬಾಗಿಣ ದಾನದ ಜೊತೆ ಈ ದೋರವನ್ನೂ ಕೂಡ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ದೋರಗಳು ಅವಶ್ಯಕವೋ, ಅಷ್ಟನ್ನೂ ಕೂಡ ಗೌರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

೯. ಪತಿಯು ಹದಿನಾರು ಗ್ರಂಥಿಗಳ ದೋರವನ್ನು ಪತ್ನಿಯಾದವಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಪತ್ನಿಯು ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ದೋರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

೧೦. ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ಹಬ್ಬದಂದು ಬಾಗಿಣದಾನವೇ ತುಂಬಾ ವಿಶೇಷ. ಬಾಗಿಣದಾನವನ್ನು ಯಾರೂ ಮರೆಯಬಾರದು.

೧೧. ಗೌರೀತದಿಗೆಯಂದು ಒಬ್ಬಟ್ಟಿನ ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಅದರಂತೆ ತಂಬಿಟ್ಟಿನ ಆರತಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

೧೨. ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಮೊರದ ಬಾಗಿಣವನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ತಂಬಿಟ್ಟಿನ ಆರತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು, ಹಾಗೂ ಹೂರಣದ ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೧೩. ಗೌರಿಗೆ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಭಗವಂತನಿಗೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ, ಸರಸ್ವತಿ-ಭಾರತೀದೇವಿಯರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರಬೇಕು.

೧೪. ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಅನಂತರವೇ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

೧೫. ಗಣೇಶನನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವ ದಿವಸ, ಗೌರಿಯ ಈ ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲು ಗಣಪತಿ ದೇವರನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಗೌರಿ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವೋತ್ತಮರಲ್ಲಿ ಲಯ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಂಬ ಅನುಸಂಧಾನ ಇದರ ಹಿಂದಿರಬೇಕು.

* * * *

ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತದ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ದಕ್ಷಾಧ್ವರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸತೀದೇವಿಯು ದೇಹವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದಳು. ಅನಂತರ ಹಿಮವಂತರಾಜ ಹಾಗೂ ಮೇನಾದೇವಿಯರಲ್ಲಿ ಮಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ಪರ್ವತನ ಕುಮಾರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಪಾರ್ವತಿ ಎನಿಸಿದಳು. ದೇವಮಾನದ ಪ್ರಕಾರ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ಮಹಾದೇವರನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿದಳು. ಪಾರ್ವತಿಯ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನು ಪುರಾಣಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ಯಾಯಮಾನವಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿವೆ. ಮಹಾದೇವರನ್ನು ವಿವಾಹವಾದ ಮೇಲೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಕೈಲಾಸಪರ್ವತಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಳು. ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ತನ್ನ ತವರುಮನೆಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಮಾಲಯವು ಅವಳ ತವರು ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ. ಅದುವೇ ನಮ್ಮ ಭಾರತದ ಪ್ರಧಾನಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ರುದ್ರದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು, ಭಾರತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ತವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ದಿವಸವೇ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತೃತೀಯಾ ದಿವಸ. ರುದ್ರದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಅಂದು ತವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಶಾಲಗ್ರಾಮವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಹರಿಭಕ್ತರ, ಹಾಗೂ ಶಿವಭಕ್ತರ ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾಳೆ. ಯಾರು ತನ್ನನ್ನು ಪತಿಯಾದ ರುದ್ರದೇವರ ಜೊತೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಾಂಗಲ್ಯಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿ

ತೆರಳುತ್ತಾಳೆ. ತವರು ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕಾಣುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮರುದಿವಸ ಮಹಾದೇವರು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಗಣೇಶನ ಜೊತೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾರ್ವತಿಯು ಯಾವ ಮನೆಗೆ ಭೇಟಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾಳೋ, ಅವರೆಲ್ಲರ ಮನೆಗೆ ಮಹಾದೇವರು ಗಣಪತಿಯ ಜೊತೆ ಮರುದಿವಸ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದುವೇ ಗಣೇಶಚತುರ್ಥಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೊಂದು ಕಥೆಯು ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯು ಕಾಣದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಗೌರಿಹಾಡಿನಲ್ಲಿ ಈ ಕಥೆಯು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಪಾರ್ವತಿಯು ಆಶೀರ್ವದಿಸಲು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವುದು ಬಹಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಹಿಮಾಲಯವು ಅವಳ ತವರುಮನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರರಾದ ಭಕ್ತರ ಮನೆಗೆ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ಚಿಂತನೆಯೂ ಕೂಡ ಬಹಳ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ.

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯು ತವರು ಮನೆ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಅಭಿಮಾನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಗಮಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆದರದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಒಬ್ಬ ಅತಿಥಿಯು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಕಾಲ್ತೊಳೆದು ಆಸನ ಹಾಕಿ, ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಹೇಗೆ ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇವೋ, ಅದೇರೀತಿಯಾಗಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಉಪಚಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಗಮನಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಪರಮ ಮುಖ್ಯವಿಚಾರ - ಕೇವಲ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು ಅವಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಇಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾದೇವರ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಇಂಥ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ನಾನು ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಮಾತ್ರ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದರೆ

ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರರೂಪಕ್ಕೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪಾರ್ವತಿಯು ಮಹಾರುದ್ರದೇವರ ಅರ್ಧಾಂಗಿನೀ ಆಗಿರುವಳು. ಮಹಾದೇವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಸಮವಲ್ಲಭೆಯಾಗಿರುವಳು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮಂಗಳಗೌರೀ ವ್ರತದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಹೀಗೆ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಉಮಾ ವೈ ವಾಕ್ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಾ ಮನೋ ರುದ್ರ ಉದಾಹೃತಃ ।
ತದೇತನ್ಮಿಥುನಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನ ದಾಂಪತ್ಯಾದ್ ವಿಹೀಯತೇ ॥

ಮಾತು ಮನಗಳ ಮೇಲನ ಶಿವಶಿವೆಯರ ಮಿಲನ. ಹರಸಿ ಎಮ್ಮನನುದಿನ. ಇಹ ಪರ ಸುಖಕ್ಕೆ ಸುಲಭಸಾಧನ ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನ. ಸತಿಯ ಪೂರ್ಣ ರಕ್ಷಣೆ ಪತಿಯ ಹೊಣೆ. ಪತಿಯ ಅನುಸರಣೆ ಸತಿಯ ಧರ್ಮ. ಇದುವೇ ದೇವರ ನಿಯಮ.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರು ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಇರಬೇಕೆಂದರೆ. 'ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ದೊರಕಬೇಕೆಂದರೆ'. ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರರೂಪದ ಚಿಂತನೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಈ ಚಿಂತನೆಯ ಮೂಲಕ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ವ್ರತದ ಸಂಪೂರ್ಣಫಲವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

* * * * *

ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ
ಪೂಜಾವಿಧಾನ

॥ಶ್ರೀಮದ್ಧನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ ॥

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಪೂಜೆ

ಆಚಮನ

(ಆಚಮನವನ್ನು ಎರಡು ಬಾರಿ ಮಾಡಿರಿ)

ಕೇಶವಾಯ ನಮಃ । ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ । ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ। ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ। ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ। ಮಧುಸೂದನಾಯ ನಮಃ। ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ। ವಾಮನಾಯ ನಮಃ। ಶ್ರೀಧರಾಯ ನಮಃ। ಹೃಷೀಕೇಶಾಯ ನಮಃ। ಪದ್ಮನಾಭಾಯ ನಮಃ। ದಾಮೋದರಾಯ ನಮಃ। ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ। ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ। ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ನಮಃ। ಅನಿರುದ್ಧಾಯ ನಮಃ। ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ ನಮಃ। ಅಧೋಕ್ಷಜಾಯ ನಮಃ। ನಾರಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ। ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ। ಜನಾರ್ದನಾಯ ನಮಃ। ಉಪೇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ। ಹರಯೇ ನಮಃ। ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ।

ಸಂಕಲ್ಪ

ಶುಭೇ ಶೋಭನೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ವಿಷ್ಣೋರಾಜ್ಞಯಾ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಆದ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ದ್ವಿತೀಯಪರಾರ್ಧೇ ಶ್ವೇತವರಾಹಕಲ್ಪೇ ವೈವಸ್ವತಮನ್ವಂತರೇ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶತಿತಮೇ ಕಲಿಯುಗೇ ಪ್ರಥಮಪಾದೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ ಭರತವರ್ಷೇ ಭರತಖಂಡೇ ದಂಡಕಾರಣ್ಯೇ ಗೋದಾವರ್ಯಾಃ ದಕ್ಷಿಣೇತೀರೇ *ಶಾಲೀವಾಹನಶಕೇ ಬೌದ್ಧಾವತಾರೇ ರಾಮಕ್ಷೇತ್ರೇ ಅಸ್ಮಿನ್ ವರ್ತಮಾನೇ ಚಾಂದ್ರಮಾನೇನ ಪ್ರಭವಾದಿ ಷಷ್ಟಿಸಂವತ್ಸರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ .... ನಾಮ ಸಂವತ್ಸರೇ– ದಕ್ಷಿಣಾಯನೇ ವರ್ಷ-ಋತೌ ಭಾದ್ರಪದೇಮಾಸೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ .... ಶುಭತಿಥೌ .....ವಾಸರಯುಕ್ತಾಯಾಂ–

---

*'ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶದಧಿಕೇ ಏಕೋನವಿಂಶತಿತಮೇ' ಎಂದು ಶಾರ್ವರಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ಸಂವತ್ಸರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

....ಶುಭನಕ್ಷತ್ರ .... ಶುಭಯೋಗ– .... ಶುಭಕರಣ– ಏವಂಗುಣವಿಶೇಷಣ-ವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಮ್ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಸಹ ಕುಟುಂಬಾನಾಂ ಕ್ಷೇಮಸ್ಥೈರ್ಯವಿಜಯವೀರ್ಯ-ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಖ್ಯ-ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರಾದ್ಯಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಸಮಸ್ತದುರಿತೋಪಕ್ಷಯಾರ್ಥಂ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯ-ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಚ ಸಕಲ ವಿಘ್ನಪರಿಹಾರದ್ವಾರಾ ಭಗವದನುಗ್ರಹಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ವಿಶೇಷತಃ ಅಖಂಡಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ-ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ-ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ।

ಹೂ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೀರು ಹಾಕಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕು.

ದೀಪ ಹಚ್ಚಬೇಕು

ದೀಪಃ ಪಾಪಹರೋ ನೃಣಾಂ ದೀಪ ಆಪನ್ನಿವಾರಕಃ ।
ದೀಪೋ ವಿಧತ್ತೇ ಸುಕೃತಂ ದೀಪಃ ಸಂಪತ್ಪ್ರದಾಯಕಃ ॥
ದೀಪಜ್ಯೋತಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ದೀಪಜ್ಯೋತಿಃ ಜನಾರ್ದನಃ ।
ದೀಪೋ ಹರತು ಮೇ ಪಾಪಂ ಸಂಧ್ಯಾದೀಪ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥
ಶುಭಂ ಕುರುಷ್ವ ಕಲ್ಯಾಣಂ ಆರೋಗ್ಯಂ ಸುಖಸಂಪದಮ್ ।
ಮಮ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರಕಾಶಂ ಚ ದೀಪಜ್ಯೋತಿರ್ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥
ಭೋ ದೀಪ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಸ್ತ್ವಂ ಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಇಹಾರ್ಹಸಿ ।
ಯಾವತ್ ಕರ್ಮಸಮಾಪ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ತಾವತ್ ತ್ವಂ ಸುಸ್ಥಿರೋ ಭವ ॥

ಕೈಮುಗಿದು ದೀಪದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯು ಬಂದು ನೆಲೆಸುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ.

ಭೂತೋಚ್ಚಾಟನೆ ಮಾಡಬೇಕು

ಅಪಸರ್ಪಂತು ತೇ ಭೂತಾಃ ಯೇ ಭೂತಾಃ ಭುವಿ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ।
ಯೇ ಭೂತಾಃ ವಿಘ್ನಕರ್ತಾರಃ ತೇ ನಶ್ಯಂತು ಶಿವಾಜ್ಞಯಾ ॥
ಅಪಕ್ರಾಮಂತು ಯೇ ಭೂತಾಃ ಕ್ರೂರಾಶ್ಚೈವ ತು ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ತೇಷಾಮಪ್ಯವಿರೋಧೇನ ಪೂಜಾಕರ್ಮ ಸಮಾರಭೇ ॥

ಗುರುಗಣಪತಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪೂಜೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಗಣಪತಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ೨೩ನೆಯ ಪುಟದ ತನಕ ಓದುವುದು ಬೇಡ. ಗಣಪತಿಯ ಹಾಡು ಹೇಳಿ ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಗಂಗೆಯ ಹಾಡು ಹೇಳಿ ಕಲಶ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ। ಆದಿಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ। ಮೂಲಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ। ಪರಮಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ। ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ। ಆಶ್ವಲಾಯನಾಚಾರ್ಯೇಭ್ಯೋ ನಮಃ।

ದೇವರ ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರೀಕಾರದಲ್ಲಿ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಅಸ್ಮದ್ ಗುರುಸಮಾರಂಭಾಂ ಟೀಕಾಕೃತ್ಪಾದಮಧ್ಯಗಾಮ್ ।
ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಪರ್ಯಂತಾಂ ವಂದೇ ಗುರುಪರಂಪರಾಮ್ ॥
ಆಪಾದಮೌಳಿಪರ್ಯಂತಂ ಗುರೂಣಾಮಾಕೃತಿಂ ಸ್ಮರೇತ್ ।
ತೇನ ವಿಘ್ನಾಃ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತಿ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ಚ ಮನೋರಥಾಃ ॥
ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ ಅನುಜ್ಞಾಂ ದೇಹಿ ।

ಶ್ರೀಕಾರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಷಟ್ಕೋಣಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗಣಪತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬೆಳ್ಳಿಗಣಪತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಬೆಟ್ಟ, ಅರಿಶಿನಕೊಂಬುಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಸುಮುಖಶ್ಚೈಕದಂತಶ್ಚ ಕಪಿಲೋ ಗಜಕರ್ಣಕಃ।
ಲಂಬೋದರಶ್ಚ ವಿಕಟೋ ವಿಘ್ನರಾಜೋ ಗಣಾಧಿಪಃ ॥೧॥

ಧೂಮಕೇತುರ್ಗಣಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ಫಾಲಚಂದ್ರೋ ಗಜಾನನಃ।
ದ್ವಾದಶೈತಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಯಃ ಪಠೇಚ್ಛೃಣುಯಾದಪಿ ॥೨॥

ವಿದ್ಯಾರಂಭೇ ವಿವಾಹೇ ಚ ಪ್ರವೇಶೇ ನಿರ್ಗಮೇ ತಥಾ।
ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಸರ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ವಿಘ್ನಸ್ತಸ್ಯ ನ ಜಾಯತೇ ॥೩॥

ಅಭೀಪ್ಸಿತಾರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪೂಜಿತೋ ಯಃ ಸುರೈರಪಿ।
ಸರ್ವವಿಘ್ನಚ್ಛಿದೇ ತಸ್ಮೈ ಗಣಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ ॥೪॥

ಗಣಪತಿಗೆ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಹಾಕಿ

ಶ್ರೀಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ ॥ ಗಣಪತಿಮ್ ಆವಾಹಯಾಮಿ। ಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ। ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಧ್ಯಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಆವಾಹಯಾಮಿ ಆವಾಹನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಸ್ವಾಗತಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಆಸನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ಬೆಲ್ಲ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿ - ಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ॥ ನೈವೇದ್ಯಾರ್ಥೇ ಗುಡೋಪಹಾರಮಹಾನೈವೇದ್ಯಂ ನಿವೇದಯಾಮಿ। ತಾಂಬೂಲಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ನೀರಾಜನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪದಕ್ಷಿಣಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ವಕ್ರತುಂಡ ಮಹಾಕಾಯ ಬಾಲಸೂರ್ಯಸಮಪ್ರಭ।
ಅವಿಘ್ನಂ ಕುರು ಮೇ ದೇವ ಸರ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ಸರ್ವದಾ ॥

ಶ್ರೀಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ। ಪ್ರಾರ್ಥನಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಹೇ ದೇವ! ನಿರ್ವಿಘ್ನಂ ಕುರು ॥

ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ನಾನು ಮುಂದೆ ಆಚರಿಸುವ ಪೂಜೆ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆದು ಫಲಪ್ರದವಾಗಲಿಯೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರಿ.

ಕಲಶಪೂಜೆ

ಒಂದು ಕಲಶದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಸಿ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳಿ ಈ ಕಲಶದ ನೀರನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಪೂಜೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಕಲಶಸ್ಯ ಮುಖೇ ವಿಷ್ಣುಃ ಕಂಠೇ ರುದ್ರಃ ಸಮಾಶ್ರಿತಃ ।
ಮೂಲೇ ತತ್ರ ಸ್ಥಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಧ್ಯೇ ಮಾತೃಗಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥೧॥

ಕುಕ್ಷೌ ತು ಸಾಗರಾಃ ಸರ್ವೇ ಸಪ್ತದ್ವೀಪಾ ವಸುಂಧರಾ ।
ಋಗ್ವೇದೋಽಥ ಯಜುರ್ವೇದಃ ಸಾಮವೇದೋ ಹ್ಯಥರ್ವಣಃ ॥೨॥

ಅಂಗೈಶ್ಚ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಕಲಶಾಂಬುಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ ।
ಶಾಂತಿಃ ಪುಷ್ಟಿಶ್ಚ ಗಾಯತ್ರೀ ಸಾವಿತ್ರೀ ಚ ಸರಸ್ವತೀ ॥೩॥

ಆಯಾಂತು ದೇವಪೂಜಾರ್ಥಂ ದುರಿತಕ್ಷಯಕಾರಕಾಃ ।
ಸರ್ವೇ ಸಮುದ್ರಾಃ ಸರಿತಸ್ತೀರ್ಥಾನಿ ಜಲದಾ ನದಾಃ ॥೪॥

ಗಂಗೇ ಚ ಯಮುನೇ ಚೈವ ಗೋದಾವರಿ ಸರಸ್ವತಿ ।
ನರ್ಮದೇ ಸಿಂಧು ಕಾವೇರಿ ಜಲೇಸ್ಮಿನ್ ಸನ್ನಿಧಿಂ ಕುರು ॥೫॥

ಆವಾಹಿತದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ। ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಧ್ಯಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಆವಾಹಯಾಮಿ ಆವಾಹನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಸ್ವಾಗತಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಆಸನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। (ಕಲಶದ ಒಳಗೆ ಹೂ ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಹಾಕಿರಿ) ನಾನಾವಿಧಪರಿಮಳಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಕಲಶದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ ನೈವೇದ್ಯಾರ್ಥೇ ಗುಡೋಪಹಾರ (ಬಾಳೆಹಣ್ಣು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಕದಳೀಫಲಂ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು.) ಮಹಾನ್ನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ತಾಂಬೂಲಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ನೀರಾಜನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪದಕ್ಷಿಣಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಕಲಶದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ। ಸರ್ವೋಪಚಾರಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। (ಈ ಕಲಶೋದಕವನ್ನು ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜೆಗೆ ಬಳಸಬೇಕು).

ಪೀಠಪೂಜೆ

ಸುವರ್ಣಮಂಟಪಾಯ ನಮಃ । ತನ್ಮಧ್ಯೇ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಾಯ ನಮಃ । ಯೋಗಪೀಠಾಯ ನಮಃ । ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಮಹಾರುದ್ರದೇವಾಯ ನಮಃ । ಮಹಾರುದ್ರದೇವಸ್ಯ ವಾಮಾಂಕೇ ಸ್ಥಿತಾಯೈ ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ। ಸರ್ವಾಭ್ಯಃ ಪೀಠದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ-ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ।

ದೋರಸ್ಥಾಪನೆ

(ಹದಿನಾರು ಗ್ರಂಥಿಗಳುಳ್ಳ ದೋರವನ್ನು ಕಲಶದ ಮುಂದೆ ಇಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ಮಾಡುವ ಆವಾಹನೆ ಹಾಗೂ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳನ್ನು ದೋರಕ್ಕೂ ಮಾಡಬೇಕು.)

ದೇವ್ಯಾಸ್ತು ಪುರತಃ ಸಮ್ಯಕ್ ನವಸೂತ್ರಂ ಪ್ರಕಲ್ಪಯೇತ್ ।
ನವಗ್ರಂಥಿಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಕುಂಕುಮೇನ ವಿರಾಜಿತಮ್ ॥
ದ್ವಾದಶಗ್ರಂಥಿಯುಕ್ತಂ ವಾ ಉಪಕಲ್ಪ್ಯ ಪ್ರಪೂಜಯೇತ್ ।

ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದೋರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯ ಆವಾಹನೆ

ಅಸ್ಮಿನ್ ಕಲಶೇ ಮೃಣ್ಮಯಪ್ರತಿಮಾಯಾಂ ದೋರಾಯಾಂಚ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಸಹಿತ ಮಹಾರುದ್ರದೇವಸ್ಯ, ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಸ್ಯ, ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತ ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ವಿಶೇಷಸಾನ್ನಿಧ್ಯತಾಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಆವಾಹನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ।

ಯಾವ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೋ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೋ, ಆ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯನ್ನು ಎಡತೊಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಹಾರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು- ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಮಹಾರುದ್ರದೇವರ ವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತಳಾದ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯು ಈಗ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ. ಮತ್ತು ಈ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ

ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅನಂತರ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಸಹಿತ ಮಹಾರುದ್ರದೇವರು ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಬಿಂಬರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರು ಈ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. ದೋರದಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

ಏಹ್ಯೇಹಿ ಮಹಾರುದ್ರಾದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ! ಪೀಠಸ್ಥಿತ ಏತದ್ಧಾತು-ಮಯಕಲಶಾಂತಃಸ್ಥಿತತೇಜಸ್ಸಾರಮಯಭೂತಪ್ರತಿಮಾಯಾಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ 'ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ ಶ್ರೀ' ಎಂದು ಹನ್ನೆರಡು ಬಾರಿ ಕಲಶ ಮುಟ್ಟಿ ಜಪಿಸಿರಿ. ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಮೆ ಮುಟ್ಟಿ ಜಪಿಸಿರಿ. ದೋರಾ ಮುಟ್ಟಿ ಜಪಿಸಿರಿ.

* * * *

ಈಗ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಗೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆ

ಆವಾಹನೆ

ಹೂ ಏರಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳಿರಿ.

ಯಾವುದಾದರೂ ಗೌರಿಯ ಹಾಡು ಹೇಳಿ ಗೌರಿಯನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ.

ಸುಮಧ್ಯಮಾಂ ಸುವಸನಾಂ ಚಂದ್ರಬಿಂಬಾಧರಾನ್ವಿತಾಂ ।
ಆವಾಹಯಾಮಿ ದೇವೀಂ ತ್ವಾಂ ಸರ್ವದಾ ಶುಭಕಾರಿಣೀಂ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಆವಾಹಯಾಮಿ ಆವಾಹನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಆಸನ

ಹೂ ಅಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು

ರೌಪ್ಯೇಣ ಚಾಸನಂ ರತ್ನಮಾಣಿಕ್ಯಶೋಭಿತಂ ।
ಮಯಾನೀತಂ ಗೃಹಾಣ ತ್ವಂ ಗೌರೀ ಕಾಮಾರಿವಲ್ಲಭೇ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಆಸನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪಾದ್ಯ

ಒಂದು ಉದ್ಧರಣೆ ನೀರನ್ನು ದೇವಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಾಕಬೇಕು

ಮಹಾದೇವಿ ಜಗನ್ನಾಥೇ ಶ್ವೇತಾಂಬರವಿಭೂಷಿತೇ ।
ಪಾದ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ದೇವಿ ತ್ವಂ ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೈರ್ಯುತಂ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಪಾದಯೋಃ ಪಾದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅರ್ಘ್ಯ

ಒಂದು ಉದ್ಧರಣೆ ನೀರನ್ನು ದೇವಿಯ ಕೈಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಾಕಬೇಕು.

ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೈರ್ಯುಕ್ತಂ ದಿವ್ಯಂ ಸಂಪಾದಿತಂ ಮಯಾ ।
ಅರ್ಘ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ದೇವಿ ತ್ವಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಸುರೇಶ್ವರೀ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ಹಸ್ತಯೋಃ ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಆಚಮನ

ಒಂದು ಉದ್ಧರಣೆ ನೀರನ್ನು ದೇವಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಾಕಬೇಕು

ಕಾಮಾರಿವಲ್ಲಭೇ ದೇವಿ ಕುರ್ವಾಚಮನಮಂಬಿಕೇ ।
ನಿರಂತರಮಹಂ ವಂದೇ ಚರಣೌ ತವ ಪಾರ್ವತೀ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಆಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಮಧುಪರ್ಕ

ಕುಡಿಯಲು ಮಧುಪರ್ಕ ನೀಡಬೇಕು

ದಧಿಮಧ್ವಾಜ್ಯಸಂಯುಕ್ತಂ ಶರ್ಕರಾಕ್ಷೀರಸಂಯುತಂ ।
ಮಧುಪರ್ಕಂ ಗೃಹಾಣೇದಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾಯಿನೀ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಮಧುಪರ್ಕಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನ

ಹೂ ಅನ್ನು ಪಂಚಾಮೃತದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ದೇವಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು

ಸುರಭೇಸ್ತು ಸಮುದ್ಭೂತಂ ದೇವಾನಾಮಪಿ ದುರ್ಲಭಮ್ ।
ಪಯೋ ದದಾಮಿ ದೇವೇಶಿ ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥
ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ । ಕ್ಷೀರೇಣ ಸ್ನಪಯಾಮಿ ॥
ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ । ದಧಿ ಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ । ಘೃತಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ । ಮಧುಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ । ಶರ್ಕರಾಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ । ಫಲೋದಕೇನ ಸ್ನಪಯಾಮಿ ॥

ಫಲತೋಯೈಃ ಗಂಧತೋಯೈಃ ನಾರಿಕೇಲಕುಶೋದಕೈಃ ।
ಸ್ನಾನಂ ಪುಣ್ಯಜಲೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಗೃಹಾಣ ಸುರನಾಯಕೀ ॥

ಹೂವಿನಿಂದ, ನೀರು, ಗಂಧದ ನೀರು, ಎಳನೀರು, ದರ್ಭೆಯ ನೀರು ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನ

ತೀರ್ಥದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು

ಗಂಗಾ ಗೋದಾವರೀ ಕೃಷ್ಣಾ ಗೌತಮೀ ನರ್ಮದಾ ಜಲೈಃ।
ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಆಹೃತಂ ಮಾತಃ ಸ್ವೀಕುರುಷ್ವ ಹರಿಪ್ರಿಯೇ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ। ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಸ್ನಾನಾಂಗಮಾಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ (ಒಂದು ಉದ್ಧರಣೆ ನೀರು ಬಿಡಬೇಕು)

ವಸ್ತ್ರ

ಗೆಜ್ಜೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ದೇವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು

ವಸ್ತ್ರಂ ಚ ಸೋಮದೈವತ್ಯಂ ಲಜ್ಜಾಯಾಸ್ತು ನಿವಾರಣಮ್।
ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ತವ ಪ್ರೀತ್ಯೈ ಮಮೇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದಾ ಭವ॥
ಪೀತವಸ್ತ್ರದ್ವಯಂ ದೇವಿ ತುಭ್ಯಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಪಾರ್ವತೀ।
ಚಂದ್ರಮೌಳಿಪ್ರಿಯೇ ದೇವಿ ಸದಾ ಮೇ ವರದಾ ಭವ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ। ವಸ್ತ್ರಯುಗ್ಮಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ॥

ಮಾಂಗಲ್ಯಸಮರ್ಪಣೆ

ಮಾಂಗಲ್ಯಂ ಮಣಿಸಂಯುಕ್ತಂ ಮುಕ್ತಾಫಲಸಮನ್ವಿತಮ್।
ಉತ್ತಮಂ ಗುಣಸೂತ್ರಂ ಗೃಹಾಣ ಶುಭಲಕ್ಷಣೇ॥

ಆಭರಣ

ವಿವಿಧ ಆಭರಣ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು

ವಜ್ರಮಾಣಿಕ್ಯವೈಢೂರ್ಯ ಮುಕ್ತಾವಿದ್ರುಮಮಂಡಿತಮ್ ।
ಪುಷ್ಪರಾಗಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಭೂಷಣಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ।
ಕಿರೀಟಹಾರಕೇಯೂರ ಕಂಕಣಾದಿ ವಿಭೂಷಣೈಃ ।
ಅಲಂಕರೋಮಿ ತ್ವಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಕಾರಿಣೇ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಆಭರಣಾನಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಗಂಧ

ಹೂ ಅನ್ನು ಗಂಧದಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ದೇವಿಗೆ ಹಚ್ಚಬೇಕು

ಕುಂಕುಮಾಗರುಕರ್ಪೂರಂ ಕಸ್ತೂರೀ ಚಂದನಾದಿಕಂ ।
ವಿಲೇಪನಂ ಮಹಾದೇವಿ ಗಂಧಂ ಸ್ವೀಕುರು ಶಾಂಕರೀ ।
ಗಂಧಂ ಗೃಹಾಣ ದೇವೇಶಿ ಉತ್ತಮಂ ದಿವ್ಯಚಂದನಂ ।
ವಿಲೇಪನಂ ಸುರಾಧೀಶೇ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಂ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ದಿವ್ಯಪರಿಮಳಗಂಧಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ॥

ಅಕ್ಷತೆ

ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ದೇವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು

ರಂಜಿತಾಃ ಕುಂಕುಮೌಘೇನ ಹರಿದ್ರಾಕ್ತಾಸ್ತಥಾಕ್ಷತಾಃ ।
ತವಾಲಂಕರಣಾರ್ಥಾಯ ಪ್ರದತ್ತಾಃ ಸರ್ವಮಂಗಳೇ ॥
ಶಾಲೀಯಾನ್ ಚಂದ್ರಸಂಕಾಶಾನ್ ಹರಿದ್ರಾಮಿಶ್ರಿತಾನ್ ಶುಭಾನ್ ।
ಅಕ್ಷತಾಂಶ್ಚಾರ್ಪಯೇ ತುಭ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ಪರಮೇಶ್ವರೀ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಅಕ್ಷತಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣ

ಅರಿಶಿನ ಏರಿಸಬೇಕು

ಸೌಭಾಗ್ಯಶುಭದೇ ದೇವಿ ಸರ್ವಮಂಗಲದಾಯಿನೀ ।
ಹರಿದ್ರಾಂ ತೇ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಗೃಹಾಣ ಪರಮೇಶ್ವರೀ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಹರಿದ್ರಾಚೂರ್ಣಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಕುಂಕುಮಚೂರ್ಣ

ಕುಂಕುಮ ಏರಿಸಬೇಕು

ಕುಂಕುಮಂ ಕಾಂತಿದಂ ದಿವ್ಯಂ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಫಲಪ್ರದಮ್ ।
ಕುಂಕುಮೇನಾರ್ಚಿತೇ ದೇವೀ ಗೃಹಾಣ ವರದಾ ಭವ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಕುಂಕುಮಚೂರ್ಣಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಸಿಂಧೂರಚೂರ್ಣ - ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯ

ಸಿಂಧೂರ, ಕಾಡಿಗೆ, ಗಂಧೂಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು

ಹರಿದ್ರಾಕುಂಕುಮಂ ಚೈವ ಸಿಂಧೂರಂ ಕಜ್ಜಲಾದಿಕಂ ।
ನೀಲಲೋಹಿತತಾಟಂಕೇ ಮಂಗಲದ್ರವ್ಯಮೀಶ್ವರೀ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಸಿಂಧೂರಚೂರ್ಣಂ, ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯಾಣಿ ಚ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆ

ಪುಷ್ಪಮಾಲೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು

ಚಂಪಕಾಕುದಮಂದಾರಮಾಲತೀಬೃಹತೀಸುಮೈಃ ।
ಪುಷ್ಪೈರ್ಬಿಲ್ವದಳೋಪೇತೈಃ ಪೂಜಯಾಮಿ ಶಿವಪ್ರಿಯಾಮ್ ॥
ಜಾಜೀಪುನ್ನಾಗಮಂದಾರಕೇತಕೀಚಂಪಕಾನಿ ಚ ।
ಪುಷ್ಪಾಣಿ ತವ ಪೂಜಾರ್ಥಮರ್ಪಯಾಮಿ ಸದಾಶಿವೇ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಅಂಗಪೂಜೆ

ದೇವಿಯ ಆಯಾ ಅಂಗಗಳನ್ನು ಹೂವಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ	- ಪಾದೌ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಕಾತ್ಯಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ	- ಜಾನುನೀ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಹೈಮವತ್ಯೈ ನಮಃ	- ಊರೂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರ್ಯೈ ನಮಃ	- ಕಟಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಶಿವಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ	- ನಾಭಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಭವಾಯೈ ನಮಃ	- ಗುಹ್ಯಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಅಪರ್ಣಾಯೈ ನಮಃ	- ಉದರಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಪಾರ್ವತ್ಯೈ ನಮಃ	- ಸ್ತನೌ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ದುರ್ಗಾಯೈ ನಮಃ	- ಹೃದಯಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಅಂಬಿಕಾಯೈ ನಮಃ	- ಹಸ್ತಾನ್ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಕಂಬುಕಂಠ್ಯೈ ನಮಃ	- ಕಂಠಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾಯೈ ನಮಃ	- ಜಿಹ್ವಾಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಶಾಂಕರ್ಯೈ ನಮಃ	- ಮುಖಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ಶ್ರೀ ಮೃಡಾನ್ಯೈ ನಮಃ	- ನಾಸಿಕಾಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ರುದ್ರಾಣ್ಯೈ ನಮಃ	- ಕರ್ಣೌ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಗಿರಿಜಾಯೈ ನಮಃ	- ಲಲಾಟಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಮೇನಕಾತ್ಮಜಾಯೈ ನಮಃ	- ಶಿರಃ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಸರ್ವಾಂಗಾನಿ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ಪುಷ್ಪಪೂಜೆ

ಹೂವನ್ನು ದೇವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದು.

ಶ್ರೀ ಜಗನ್ಮಾತ್ರೇ ನಮಃ	- ಜಾಜೀಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಮಾನ್ಯಾಯೈ ನಮಃ	- ಮಲ್ಲಿಕಾಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಗಿರಿಸುತಾಯೈ ನಮಃ	- ಗಿರಿಕರ್ಣಿಕಾಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಕಾತ್ಯಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ	- ಕೇತಕೀಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡಾಯೈ ನಮಃ	- ಚಂಪಕಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಗಂಧರ್ವಸೇವಿತಾಯೈ ನಮಃ	- ಸೇವಂತಿಕಾಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಪಾರ್ವತ್ಯೈ ನಮಃ	- ಪಾರಿಜಾತಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ಪುಷ್ಪಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪತ್ರಪೂಜೆ

ಪತ್ರೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುವುದು.

ಶ್ರೀ ಮಾಯಾಯೈ ನಮಃ	- ಮಾಚೀಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜನರಕ್ಷಿಣ್ಯೈ ನಮಃ	- ಸೇವಂತಿಕಾಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಶಿವಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ	- ಬಿಲ್ವಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಹೈಮವತ್ಯೈ ನಮಃ	- ತುಲಸೀಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಶ್ರೀ ಕಾತ್ಯಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ - ಕಸ್ತೂರಿಕಾಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಮಂಗಳಪ್ರದಾಯಕಾಯ್ಯೆ ನಮಃ - ಮರುವಕಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ನಾಮಪೂಜೆ

ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮದಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿರಿ

೧) ಶ್ರೀ ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ
೨) ಶ್ರೀ ಕಾತ್ಯಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ
೩) ಶ್ರೀ ಉಮಾಯ್ಯೆ ನಮಃ
೪) ಶ್ರೀ ಭದ್ರಾಯ್ಯೆ ನಮಃ
೫) ಶ್ರೀ ಹೈಮವತ್ಯೈ ನಮಃ
೬) ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರ್ಯೈ ನಮಃ
೭) ಶ್ರೀ ಭವಾನ್ಯೈ ನಮಃ
೮) ಶ್ರೀ ಸರ್ವಪಾಪಹರಾಯ್ಯೆ ನಮಃ
೯) ಶ್ರೀ ಮೃಡಾನ್ಯೈ ನಮಃ
೧೦) ಶ್ರೀ ಚಂಡಿಕಾಯ್ಯೆ ನಮಃ
೧೧) ಶ್ರೀ ಗಿರಿಜಾಯ್ಯೆ ನಮಃ
೧೨) ಶ್ರೀ ಮೇನಕಾತ್ಮಜಾಯ್ಯೆ ನಮಃ
೧೩) ಓಂ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯೈ ನಮಃ
೧೪) ಶ್ರೀ ಮಾಹೇಶ್ವರ್ಯೈ ನಮಃ
೧೫) ಶ್ರೀ ಕೌಮಾರ್ಯ್ಯೈ ನಮಃ
೧೬) ಶ್ರೀ ವೈಷ್ಣವ್ಯೈ ನಮಃ
೧೭) ಶ್ರೀ ವಾರಾಹ್ಯೈ ನಮಃ
೧೮) ಶ್ರೀ ಇಂದ್ರಾಣ್ಯೈ ನಮಃ
೧೯) ಶ್ರೀ ಚಾಮುಂಡಾಯ್ಯೆ ನಮಃ
೨೦) ಶ್ರೀ ಚಂಡಿಕಾಯ್ಯೆ ನಮಃ
೨೧) ಶ್ರೀ ದಾಕ್ಷಾಯಣ್ಯೈ ನಮಃ
೨೨) ಶ್ರೀ ಪರ್ವತರಾಜಪುತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ
೨೩) ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರಪತ್ನ್ಯೈ ನಮಃ
೨೪) ಶ್ರೀ ಸರ್ವೋಪದ್ರವನಾಶಿನ್ಯೈ ನಮಃ

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ನಾಮಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ನೂತನದೋರಗ್ರಂಥಿಪೂಜೆ

ದಾರಕ್ಕೆ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಅರ್ಪಿಸಿ ಹೂವಿನಿಂದ ಪೂಜಿಸುವುದು.

ಶ್ರೀ ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ - ಪ್ರಥಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಮಹಾಗೌರ್ಯ್ಯೈ ನಮಃ - ದ್ವಿತೀಯಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ಶ್ರೀ ಕಾತ್ಯಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ - ತೃತೀಯಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಕೌಮಾರ್ಯೈ ನಮಃ - ಚತುರ್ಥಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಭದ್ರಾಯೈ ನಮಃ - ಪಂಚಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸೋದರ್ಯೈ ನಮಃ - ಷಷ್ಠಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಮಂಗಳದೇವತಾಯೈ ನಮಃ - ಸಪ್ತಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ರಾಕೇಂದುವದನಾಯೈ ನಮಃ - ಅಷ್ಟಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರಪತ್ನ್ಯೈ ನಮಃ - ನವಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ - ದಶಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ದಾಕ್ಷಾಯಿಣ್ಯೈ ನಮಃ - ಏಕಾದಶಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣವೇಣ್ಯೈ ನಮಃ - ದ್ವಾದಶಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಭವಾನ್ಯೈ ನಮಃ - ತ್ರಯೋದಶಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಲೋಲಲೋಚನಾಯೈ ನಮಃ - ಚತುರ್ದಶಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಮೇನಕಾತ್ಮಜಾಯೈ ನಮಃ - ಪಂಚದಶಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥
ಶ್ರೀ ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ - ಷೋಡಶಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ನೂತನದೋರಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ॥

ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಪೂಜೆ

ನೂರೆಂಟು ನಾಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೂವು ಅಥವಾ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಿರಿ

ಶ್ರೀ ಶಿವಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಬುದ್ಧಿತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿನ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಮಹಾಮಾಯಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಅಂಬಿಕಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ದಾಂಪತ್ಯಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ನಾಮಾತ್ರಿಕಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಪಾರ್ವತ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಕಾತ್ಯಾಯನ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟದಾಯೈ ನಮಃ ॥೧೦॥

ಶ್ರೀ ಲಲಿತಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಆದ್ಯಂತರಹಿತಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಅಹಂಕಾರತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿನ್ಯೈನಮಃ। ಶ್ರೀ ಸಮಸ್ತಲೋಕಜನನ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಮಂಗಲಸ್ವರೂಪಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಬಾಲಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಬಿಲ್ವಪೂಜಿತಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಗಾಯತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ದೀನರಕ್ಷಿಣ್ಯೈ ನಮಃ ।।೨೦।।
ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರಾರ್ಧಾಂಗಿನ್ಯೈ ನಮಃ। ಶ್ರೀ ತನುಮಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಅಪರಾಜಿತಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ತ್ರಿಲೋಚನಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಸರ್ವೇಶ್ವರ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಪರಮಾನಂದದಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಆನಂದವಿಗ್ರಹಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಈಷಣತ್ರಯಮುಕ್ತಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಹಾನಿವೃದ್ಧಿವಿವರ್ಜಿತಾಯೈ ನಮಃ। ಶ್ರೀ ಚೂಡಾಮಣಿವಿಭೂಷಿತಾಯೈ ನಮಃ ।।೩೦।।

ಶ್ರೀ ಭವಾರಣ್ಯದಾವಾನಲಯೈ ನಮಃ। ಶ್ರೀ ಭವರೋಗಘ್ನ್ಯೈನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಭಕ್ತಸೇವ್ಯಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಭಕ್ತಿಗಮ್ಯಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಭಾಗ್ಯದಾತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಸುವೇಷಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ತ್ರಿಪುರಸುಂದರ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಮುಕ್ತಿದಾತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ರಾಜರಾಜೇಶ್ವರ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಪ್ರದಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ ।।೪೦।।
ಶ್ರೀ ಇಂದ್ರಸೇವಿತಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಭಾವರೂಪಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವಮೋಹಿನ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಶಾಂಕರ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಶತ್ರುಸಂಹರ್ತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಮನ್ಮುನೀಂದ್ರಸೇವಿತಾಯೈ ನಮಃ।
ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪ್ರಿಯಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ರಾಕೇಂದುವದನಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಚಂದ್ರಶೇಖರಪತ್ನ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣವೇಣ್ಯೈ ನಮಃ ।।೫೦।।
ಶ್ರೀ ಗೂಢಾರ್ಥಬೋಧಿನ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಸರ್ವಲಭ್ಯಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಪಾಶಾಂಕುಶಾಭಯವರಹಸ್ತಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಮಾತ್ರೇ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಗಂಭೀರಲೋಚನಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಗರ್ಭಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಗರ್ಭಶೋಕನುದೇ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಹರವಲ್ಲಭಾಯೈ ನಮಃ ।।೬೦।।

ಶ್ರೀ ಶಿವಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಸಂತತಿಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಗರ್ಭಗೋಪ್ತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಗೋದಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಗಣ್ಯಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಗಂಭೀರನಾಭ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಏಕರೂಪಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಕಲ್ಹಾರಭೂಷಿತಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ದಾಂಪತ್ಯಸುಖಪ್ರದಾತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಆಯುರ್ದಾತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ ॥೭೦॥
ಶ್ರೀ ಸೌಮಂಗಲ್ಯಪ್ರದಾತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಕೀರ್ತಿದಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಹಿಮಾಲಯತನಯಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣಪದಮಧುಪಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ರಾಮಮಂತ್ರಜಾಪಕಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಅಮರಗಣವಂದಿತಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಗಜಗಮನಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಪರಮಪಾವನ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಪುಣ್ಯಫಲಪ್ರದಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಪನ್ನಗವೇಣ್ಯೈ ನಮಃ ॥೮೦॥
ಶ್ರೀ ಶರ್ವಾಣ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಕೋಕಿಲಸ್ವರಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಪ್ರಸನ್ನವದನಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಮುಕ್ತಾಫಲಹಾರಧರಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಸುರಪೂಜಿತಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಮಲ್ಲಿಕಾದಿಪುಷ್ಪಗಂಧಿನ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಸ್ವರ್ಗಜನಾರಾಧ್ಯಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಪುಂಡರಿಕಾಕ್ಷಭಕ್ತ್ಯಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ವೇದವೇದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ ॥೯೦॥
ಶ್ರೀ ಔದಾರ್ಯಾದಿ ಗುಣಯುಕ್ತಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಚಿಂತಿತಫಲದಾತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಷಡ್ವಿಂಶತಿಲಕ್ಷಣಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಕಮಲಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಭಾವರೂಪಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಭೂತಿದಾತ್ರ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಭಾಗ್ಯಪ್ರದಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಪಾಪಾಪಹಾರ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಪುಣ್ಯಸ್ವರೂಪಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಮೃಡಾಯೈ ನಮಃ ॥೧೦೦॥
ಶ್ರೀ ಉಮಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಶಾಂತಿರೂಪಿಣ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ರುದ್ರಾಣ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಕಾಲ್ಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಶಿವರೂಪಾಯೈ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀ ಬುದ್ಧಿತತ್ವಾಭಿಮಾನಿನ್ಯೈ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ ॥೧೦೮॥

ಧೂಪ

ಸ್ತ್ರೀಯರು ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸುತ್ತಾ ಆರತಿ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಧೂಪವನ್ನು ದೇವಿಗೆ ತೋರಿಸಿದರೆ ಸಾಕು.

ಶ್ರೀಖಂಡಲಾಕ್ಷಾಗರುಗುಗ್ಗುಳಾದ್ಯೈಃ ಖಚೋರಶ್ರೀವಾಸಮಧೂಕಯುಕ್ತೈಃ

ಸುವಾಸಿತಂ ಧೂಪಮಿದಂ ಗೃಹಾಣ ಭಕ್ತೌಘಸಂಪೂಜಿತಪಾದಪದ್ಮೇ ॥

ವನಸ್ಪತ್ಯುದ್ಭವೋ ದಿವ್ಯೋ ನಾನಾಗಂಧೈಶ್ಚ ಸಂಯುತಃ ।

ಆಘ್ರೇಯಸ್ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಧೂಪೋಽಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಧೂಪಮಾಘ್ರಾಪಯಾಮಿ ॥

ದೀಪ

ಎರಡು ತುಪ್ಪದ ದೀಪವನ್ನು ದೇವಿಗೆ ಬೆಳಗಿರಿ

ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಮಹಾದೇವಿ ನಮಸ್ತೇ ಜಗದೀಶ್ವರಿ ।

ದೀಪಂ ಗೃಹಾಣ ಸುಭಗೇ ಜಗದಾನಂದದಾಯಿನಿ ॥

ಭಕ್ತ್ಯಾ ದೀಪಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ದೇವ್ಯೈ ಚ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ।

ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ನರಕಾದ್ಘೋರಾದ್ದಿ ವ್ಯಜ್ಯೋತಿರ್ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಧೂಪದೀಪಾನಂತರಂ ಆಚಮನಮ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಆಚಮನೀಯಾನಂತರಂ ಪರಿಮಳಪತ್ರಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಉದ್ಧರಣೆ ನೀರು ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಾಕಿ ಹೂ ಅನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು.

ನೈವೇದ್ಯ

ಪಾರ್ವತಿಯ ಹಾಡು ಹೇಳಿ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿರಿ.

ಕಡ್ಲೆಬೇಳೆ ಹೋಳಿಗೆ, ಆಂಬೋಡೆ, ಪಾಯಸ, ಭಾತ್‌ಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ, ಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾಡಿ ದೇವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ದೇವರ ತೀರ್ಥ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣದೇವರ ತೀರ್ಥವನ್ನು ದೇವಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪಠಿಸಿರಿ. (ಹಾಡು ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿದೆ)

ಅನ್ನಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ ಸ್ವಾದು ರಸೈಃ ಷಡ್ಭಿಃ ಸಮನ್ವಿತಂ ।
ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಸಮಾಯುಕ್ತಂ ನೈವೇದ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥
ನೈವೇದ್ಯಂ ಸಫಲಂ ಚೈವ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯೈಶ್ಚ ಸಂಯುತಂ ।
ದಧ್ನಾ ಘೃತೇನ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಗೃಹಾಣ ಪರಮೇಶ್ವರೀ ॥
ಖರ್ಜೂರೀ-ಕದಳೀ-ರಸಾಲ-ಪನಸ-ದ್ರಾಕ್ಷಾ-ಕಪಿತ್ಥಾದಿಕಂ ।
ರುಚ್ಯಂ ಸ್ವಾದುರಸಂ ಚ ಸತ್ಫಲಯುತಂ ಸಂಗೃಹ್ಯತಾಮುತ್ತಮಮ್ ॥

ಶ್ರೀ ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ ನಾರಿಕೇಳ ಫಲನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ, ಕದಳೀ ಫಲನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ, ಗೋಧೂಮಪಿಷ್ಟನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ, ಹೋಲಿಕಾ ನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ, ಸಮಸ್ತವಿಧಫಲಾನಿ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾನಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಮಧ್ಯೇಮಧ್ಯೇ ಪಾನೀಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಉತ್ತರಾಪೋಶನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಹಸ್ತ-ಪ್ರಕ್ಷಾಳನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಳನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಕರೋದ್ವರ್ತನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಪುನರಾಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । (೫ ಬಾರಿ ಉದ್ಧರಣೆ ನೀರನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಾಕುವುದು)

ತಾಂಬೂಲ

೩೨ ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಇಟ್ಟು ದೇವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿರಿ

ಪೂಗೀಫಲಸಮಾಯುಕ್ತಂ ನಾಗವಲ್ಲೀದಳೈರ್ಯುತಂ ।
ಕರ್ಪೂರಚೂರ್ಣಸಂಯುಕ್ತಂ ತಾಂಬೂಲಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ತಾಂಬೂಲಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪದಕ್ಷಿಣೆ

ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ವೀಳ್ಯದೆಲೆ ಮೇಲೆ ಇಡಬೇಕು.

ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಗರ್ಭಸ್ಥಂ ಹೇಮಬೀಜಂ ವಿಭಾವಸೋಃ ।
ಅನಂತಪುಣ್ಯಫಲದಂ ಅತಃ ಶಾಂತಿಂ ಪ್ರಯಚ್ಛ ಮೇ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪದಕ್ಷಿಣಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿ

ಕದಲಾರತಿ ಮಾಡಿ ದೀಪದಿಂದ ಆರತಿಯನ್ನು ದೇವಿಗೆ ಬೆಳಗುವುದು. ಹಾಡು ಹೇಳುತ್ತಾ ಆರತಿ ಮಾಡಿರಿ. ಹಾಗೂ ಈ ಶ್ಲೋಕ ಪಠಿಸಿರಿ.

ವರ್ತಿದ್ವಯಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಕರ್ಪೂರೇಣ ಸಮನ್ವಿತಂ ।
ನೀರಾಜನಂ ಗೃಹಾಣೇದಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಮಹೇಶ್ವರೀ ॥
ನೀರಾಜನಂ ಸ್ವೀಕುರು ದೇವಿ ದೇವಿ ನೀಲೋತ್ಪಲಶ್ಯಾಮಲವಾರಿಜಾಕ್ಷೀ ।
ಗೃಹಾಣ ದುರ್ಗೇ ಸುರಮೌಳಿರತ್ನ-ಮರೀಚನೀರಾಜಿತ-ಪಾದಪದ್ಮೇ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಮಹಾಮಂಗಳಾರತಿನೀರಾಜನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಉತ್ತರನೀರಾಜನಾನಂತರಂ ಆಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಆಚಮನೀಯಾನಂತರಂ ಪರಿಮಳಪತ್ರಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥
ಮಂಗಳಾರತಿಯ ನಂತರ ಒಂದು ಉದ್ಧರಣೆ ನೀರನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಾಕುವುದು.

ಹೂವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು

ಚಂಪಕೈಶ್ಶತಪತ್ರೈಶ್ಚ ಕಲ್ಹಾರೈಃ ಕರವೀರಕೈಃ ।
ಪಾಟಲೈರ್ಬಕುಳೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಗೃಹಾಣ ಕುಸುಮಾಂಜಲಿಮ್ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ವೇದೋಕ್ತಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ॥

ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರ

ನಮಸ್ತೇ ದೇವಿ ಕಲ್ಯಾಣೀ ನಮಸ್ತೇ ವಿಶ್ವವಂದಿತೇ ।
ನಮೋ ಭಕ್ತಾರ್ತಿನಾಶಿನ್ಯೈ ಭವಾನ್ಯೈ ತೇ ನಮೋ ನಮಃ ॥
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣತ್ರಯಂ ದೇವಿ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಮಯಾ ಕೃತಂ ।
ತೇನ ಪಾಪಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ನಶ್ಯಂತು ಚ ಸದಾ ಮಮ ॥
ನಮಸ್ತೇ ಗಿರಿಜೇ ದೇವಿ ನಮಸ್ತೇ ಲೋಕನಾಯಿಕೇ ।
ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವಪಾಪಘ್ನೇ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥
ಅನ್ಯಥಾ ಶರಣಂ ನಾಸ್ತಿ ತ್ವಮೇವ ಶರಣಂ ಮಮ ।
ತಸ್ಮಾತ್ಕಾರುಣ್ಯಭಾವೇನ ರಕ್ಷರಕ್ಷ ಮಹೇಶ್ವರಿ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ಪ್ರಸನ್ನಾರ್ಘ್ಯ

ಹೂ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಬೊಗಸೆ ನೀರನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ೩ ಬಾರಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಮನೆಮಂದಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಗಂಗಾದಿಪುಣ್ಯಸಲಿಲೈಃ ಗಂಧಮಾಲ್ಯಾದಿವಾಸಿತೈಃ ।
ಅರ್ಘ್ಯಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ವರದೇ ಗೃಹಾಣ ವರದಾಯಿನೀ ॥
ಪುನರರ್ಘ್ಯಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಮಂಗಳೇ ಶಿವಸುಂದರಿ ।
ಸರ್ವಪಾಪಕ್ಷಯಂ ಕೃತ್ವಾ ರಕ್ಷ ಮಾಂ ಶರಣಾಗತಾಮ್ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ॥

ಪೂರ್ಣಫಲಸಮರ್ಪಣೆ

ಒಂದು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಯನ್ನು ತಾಂಬೂಲದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಹಚ್ಚಿ ಉದ್ಧರಣೆ ನೀರುಹಾಕಿ ದೇವಿಯ ಮುಂದೆ, ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಡುವುದು.

ಇದಂ ಫಲಂ ಮಯಾ ದೇವೀ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಪುರತಸ್ತವ ।
ತೇನ ಮೇ ಸಫಲಾವಾಪ್ತಿರ್ಭವೇಜ್ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ ॥

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಪೂರ್ಣಫಲಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ದೋರಬಂಧನ

ದಾರಕ್ಕೆ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮ ಹೂ ಅರ್ಪಿಸಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲ ಫಲಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸುವಾಸಿನಿಯು ಗಂಡನಿಂದ ಬಲಕೈಗೆ ದಾರಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಫಲತಾಂಬೂಲ ಕೊಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಪಡೆಯುವುದು.

ನಮಃ ಶಿವಕಾಂತಾಯೈ ಹ್ರೀಂ ನಮಶ್ಶಿವಶಕ್ತಯೇ ।
ಶ್ರೀಂ ನಮೋ ಜಗತಾಂ ಮಾತ್ರೇ ಮಮ ಭೂಯಾನ್ಮನೋರಥಃ ॥
ಭಕ್ತಪ್ರಿಯೇ ಮಹಾದೇವಿ ಸರ್ವೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದಾಯಿನೀ ।
ಸೂತ್ರಂ ತೇ ಧಾರಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಮಾಭೀಷ್ಟಂ ಸದಾ ಕುರು ॥
ಇತಿ ದೋರಬಂಧನಮ್ ।

ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

ಹೂ ಅಕ್ಷತೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೆಳಗಿನ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳಿ ದೇವಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸುವುದು.

ಪುತ್ರಾನ್ ದೇಹಿ ಧನಂ ದೇಹಿ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ದೇಹಿ ಸುವ್ರತೇ ।

ಅನ್ಯಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಕಾಮಾಂಶ್ಚ ದೇಹಿ ದೇವೀ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ।

ಮಹಾರುದ್ರದೇವವಾಮಾಂಕಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಂತರ್ಗತಪ್ರಾಣಸ್ಥ-ಜಯಾಪತಿಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ । ಮನೋಽಭೀಷ್ಟಪ್ರಾರ್ಥನಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ವಾಯನದಾನ

ಪತಿಯ ಮೂಲಕ ಉಪಾಯನದಾನ ಕೊಡಿಸಬೇಕು.

ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿ, ಎರಡು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳು, ಬೆಲ್ಲದ ಅಚ್ಚು, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಎಲೆ ಅಡಕೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆ ಇಟ್ಟು, ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿಗಳ ಮೇಲೆ ಮುಚ್ಚುವುದು. ಪುರೋಹಿತರ ಎದುರಿಗೆ ಮಂಡಲ ಮಾಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಉಪಾಯನದಾನದ ತಟ್ಟೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಕು. (ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು)

ಅದ್ಯ ಪೂರ್ವೋಚ್ಚರಿತ ಏವಂಗುಣವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಶುಭತಿಥೌ ಮಮ ಶ್ರೀಮಂಗಳಗೌರಿವ್ರತಸಾದ್ಗುಣ್ಯಾರ್ಥಂ ಉಪಾಯನದಾನಮಹಂ ಕರಿಷ್ಯೇ –

ಪುರೋಹಿತರಿಗೆ (ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ) ಗಂಧ, ಹೂವು ಕೊಡುವುದು.

ಗಂಧಪುಷ್ಪಧೂಪದೀಪಸಕಲಾರಾಧನೈಃ ಸ್ವರ್ಚಿತಮ್ । ಎಂದು ಹೇಳಿ ನೀರುಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಬಿಡುವುದು. ಆಮೇಲೆ ನೀರನ್ನು ಸಣ್ಣ ತಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುವುದು.

ವಿಷ್ಣೋ ಉಪಾಯನದಾನಂ ರಕ್ಷಸ್ವ - ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಅತ್ತ ಇಟ್ಟು ಎರಡು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪತ್ನಿಯಿಂದ ನೀರು ಹಾಕಿಸಿ, ''ಇದಂ ಉಪಾಯನದಾನಮ್''-

ಉಪಾಯನದಾನ ಕೊಡುವಾಗ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರ –

ವಾಯನಂ ತೇ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ವ್ರತಸಂಪೂರ್ತಿಹೇತವೇ ।
ಪ್ರೀತಯೇ ದ್ವಿಜವರ್ಯಾಯ ಸಹಿರಣ್ಯಂ ದದಾಮ್ಯಹಮ್ ॥
ಇಂದಿರಾ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ಇಂದಿರಾ ವೈ ದದಾತಿ ಚ ।
ಇಂದಿರಾ ತಾರಕಾ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಇಂದಿರಾಯೈ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ಪುನಃ ಪೂಜಾ

ಛತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಚಾಮರೇ ವೀಜಯಾಮಿ । ನೃತ್ಯಂ ದರ್ಶಯಾಮಿ। ಗೀತಂ ಶ್ರಾವಯಾಮಿ । ದರ್ಪಣಂ ದರ್ಶಯಾಮಿ । ಅಶ್ವಾರೋಹಣಂ ಗಜಾರೋಹಣಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಸಮಸ್ತರಾಜೋಪಚಾರದೇವೋಪಚಾರ ಋಷ್ಯೋಪಚಾರ ಸರ್ವೋಪಚಾರಪೂಜಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಪ್ರತ್ಯಾವಾಹನೆ

ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಪ್ರತ್ಯಾವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಕದಲಿಸಬಾರದು.

ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ

ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ಚ ನಾಮೋಕ್ತ್ಯಾ ತಪಃ ಪೂಜಾಕ್ರಿಯಾದಿಷು ।
ನ್ಯೂನಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಾಂ ಯಾತಿ ಸದ್ಯೋ ವಂದೇ ತಮಚ್ಯುತಮ್ ॥
ಮಂತ್ರಹೀನಂ ಕ್ರಿಯಾಹೀನಂ ಭಕ್ತಿಹೀನಂ ರಮಾಪತೇ ।
ಯತ್ಕೃತಂ ತು ಮಯಾ ದೇವ ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ತದಸ್ತು ಮೇ ॥
ಕಾಯೇನ ವಾಚಾ ಮನಸೇಂದ್ರಿಯೈರ್ವಾ ಬುದ್ಧ್ಯಾತ್ಮನಾ ವಾ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಸ್ವಭಾವಾತ್।
ಕರೋಮಿ ಯದ್ಯತ್ ಸಕಲಂ ಪರಸ್ಮೈ ನಾರಾಯಣಾಯೇತಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

'ಅನೇನ ಮಯಾ ಕೃತೇನ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಪೂಜಾಕರಣೇನ ಅಸ್ಮತ್ಸ್ವಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯಾಂತರ್ಗತ ಮಹಾರುದ್ರದೇವಾಂತರ್ಗತಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ-ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಿಯತಾಂ ಸುಪ್ರೀತೋ ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ವರದೋ ಭವತು' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ನೀರನ್ನು ಬಿಡುವುದು.

॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿದೇವಿಯ ವಿಸರ್ಜನಾ ಪೂಜೆ

ಗಣಪತಿ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಚಮನ ಮಾಡಿ, ದೇಶಕಾಲಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ೧೬ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಪತಿಯ ಮೂಲಕ ನೈವೇದ್ಯ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು ಗೌರಿಗೆ ಬಾಗಿಣ ಕೊಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಗಿರಿಜಾಯೈ ನಮಃ । – ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಧ್ಯಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।
ಶ್ರೀ ದಾಕ್ಷಾಯಿಣ್ಯೈ ನಮಃ । – ಆವಾಹಯಾಮಿ, ಆವಾಹನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಉಮಾಯೈ ನಮಃ । – ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ । – ಪಾದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಕಾಳ್ಯೈ ನಮಃ । – ಆಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಹೈಮವತ್ಯೈ ನಮಃ । – ಮಧುಪರ್ಕಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಈಶ್ವರವಲ್ಲಭಾಯೈ ನಮಃ । - ಪುನರಾಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಶಿವಾಯೈ ನಮಃ । – ಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಭವಾನ್ಯೈ ನಮಃ । – ವಸ್ತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಮಂಗಳದೇವತಾಯೈ ನಮಃ । – ಮಾಂಗಲ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ರುದ್ರಾಣ್ಯೈ ನಮಃ । – ಗಂಧಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಶರ್ವಾಣ್ಯೈ ನಮಃ । – ಅಕ್ಷತಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ

ಶ್ರೀ ಮಂಗಳದೇವತಾಯೈ ನಮಃ । – ಮಾಂಗಲ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ರುದ್ರಾಣ್ಯೈ ನಮಃ । – ಗಂಧಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಶರ್ವಾಣ್ಯೈ ನಮಃ । – ಅಕ್ಷತಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಸರ್ವಮಂಗಳಾಯೈ ನಮಃ । – ಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಅಪರ್ಣಾಯೈ ನಮಃ । – ಧೂಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಶ್ರೀ ಲೋಕಮಂಗಳಾಯೈ ನಮಃ । – ದೀಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಓಂ ಪ್ರಸನ್ನವದನಾಯೈ ನಮಃ । – ನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಓಂ ಜಗಜ್ಜನನ್ಯೈ ನಮಃ । – ಮಹಾಮಂಗಳನೀರಾಜನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
(ಆರತಿಮಾಡಿ)
ಓಂ ಶಿವವಲ್ಲಭಾಯೈ ನಮಃ । – ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ
ಓಂ ಸ್ವರ್ಣಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ । – ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ

ಉದ್ವಾಸನೆ

ಹೂ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಏರಿಸಿ ಕಲಶನ್ನು ಕದಲಿಸಬೇಕು.

ಯಾಂತು ದೇವಗಣಾಃ ಸರ್ವೇ ಪೂಜಾಮಾದಾಯ ಮತ್ಕೃತಾಮ್ ।
ಇಷ್ಟಕಾಮ್ಯಾರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪುನರಾಗಮನಾಯ ಚ ॥

ಅನೇನ ಶ್ರೀಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ವಿಸರ್ಜನಪೂಜನೇನ ಅಸ್ಮತ್ಸ್ವಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ-ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಸಹಿತ ಮಹಾರುದ್ರದೇವಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕ ಜಯಾಪತಿ ಶ್ರೀ ಸಂಕರ್ಷಣಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಸುಪ್ರೀತೋ ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ವರದೋ ಭವತು' ಶ್ರೀಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು.

* * * *

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿವ್ರತದ ಕಥೆ

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ವ್ರತದ ಕಥೆ

ಪುರಾ ಕೈಲಾಸಶಿಖರೇ ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಸೇವಿತೇ ।
ಉಮಯಾ ಸಹಿತಂ ಸ್ಕಂದಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಶಿವಮವ್ಯಯಮ್ ॥೧॥

ರುದ್ರದೇವರು ವಾಸಮಾಡುವ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತವು ಸಿದ್ಧರಿಂದ ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಜೊತೆ ರುದ್ರದೇವರು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಸ್ಕಂದನು ಆ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಸ್ಕಂದಃ

ಕರುಣಾಸಾಗರ ಈಶಾನ ಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ ।
ವ್ರತಂ ಕಥಯ ದೇವೇಶ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಪ್ರವರ್ಧನಮ್ ॥೨॥

ಸ್ಕಂದನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ – ಕರುಣಾಸಾಗರನಾದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದ ಪ್ರಭುವೇ! ನನಗೆ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ವ್ರತದ ಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶಿಸು. ಇಂಥ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿತವಾಗಬೇಕು. ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವನ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳುಗಳಿಗೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕು.

ಶಂಕರಃ

ಸಾಧು ಪೃಷ್ಟಂ ಮಹಾಭಾಗ ಕಥಯಾಮಿ ಷಡಾನನ ।
ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತಂ ನಾಮ ಸರ್ವಸಂಪತ್ಕರಂ ನೃಣಾಮ್ ॥೩॥

ರುದ್ರದೇವರು ಹೇಳಿದರು – ಮಹಾಭಾಗ್ಯವಂತನಾದ ಷಣ್ಮುಖನೇ ! ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿ. ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ವ್ರತ ಎಂದರೆ ಅದು ''ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ ವ್ರತ''.

ಪುರಾ ಸರಸ್ವತೀತೀರೇ ವಿಮಲಾಖ್ಯಾ ಮಹಾಪುರೀ ।
ತತ್ರ ಚಂದ್ರಪ್ರಭೋ ನಾಮ ರಾಜಾಽಭೂದ್ಧನದೋಪಮಃ ॥೪॥

ಹಿಂದೆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಮಲಾ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅರಸನು ಕುಬೇರನಿಗೆ ಸರಿಸಮಾನನಂತೆ ಸರ್ವ ಸಂಪದ್ಭರಿತನಾಗಿದ್ದನು.

ಮಹಾದೇವೀಬಲಾಖ್ಯೇತಿ ಭಾರ್ಯೇ ಬಾಲಮೃಗೇಕ್ಷಣೇ।
ತಯೋಃ ಪ್ರಿಯತರಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ತಸ್ಯಾऽಸೀನ್ನೃಪತೇರ್ಮತಾ ॥೫॥

ಆ ಚಂದ್ರಪ್ರಭನಿಗೆ ಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ಬಲಾ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಂದಿರಿದ್ದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಸ್ಫುರದ್ರೂಪಿಣಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಎರಳೆ (ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಗಳ) ಕಣ್ಣುಗಳಂಥ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಮೇಲೆ ರಾಜನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಒಲವಿತ್ತು.

ಸ ಕದಾಚಿದ್ ವನಂ ಭೇಜೇ ಮೃಗಯಾಸಕ್ತಮಾನಸಃ।
ತತ್ರ ಶಾರ್ದೂಲವಾರಾಹವನಮಾಹಿಷಕುಂಜರಾನ್ ॥೬॥

ಹತ್ವಾ ಬಭ್ರಾಮ ತೃಷ್ಣಾರ್ತಃ ತರಸಾ ವಿಪಿನಂ ಮಹತ್।
ಅಪೂರ್ವಂ ಸ ಮಹೀಪಾಲೋ ದದರ್ಶ ಚ ಸರೋವರಮ್ ॥೭॥

ದೊರೆಯು ಒಮ್ಮೆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೋದನು. ಮೃಗಗಳ ಬೇಟೆಯೆಂದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಲಿ, ಹಂದಿ, ಕಾಡುಕೋಣ, ಆನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಂದನು. ಬಾಯಾರಿಕೆಗೊಂಡನು. ಕಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲೆಡೆ ನೀರಿಗಾಗಿ ತ್ವರಿತವಾಗಿ ತಿರುಗಿದನು. ಅಪರೂಪದ ಕೆರೆಯೊಂದನ್ನು ನೋಡಿದನು.

ಹಂಸಸಾರಸಕಾರಂಡಚಕ್ರವಾಕೋಪಶೋಭಿತಮ್।
ಉತ್ಪಲೇಂದೀವರಾಂಭೋಜಕಹ್ಲಾರಕುಸುಮೋತ್ಕರಮ್ ॥೮॥

ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳಿದ್ದವು. ನೀರುಕೋಳಿಗಳಿದ್ದವು. ಚಕ್ರವಾಕ ಮೊದಲಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ ಅದು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕನ್ನೈದಿಲೆ, ಬಿಳಿ ನೈದಿಲೆ, ತಾವರೆ, ಕಹ್ಲಾರ ಮೊದಲಾದ ಪುಷ್ಪಗಳೂ ಕೂಡ ಹೇರಳವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದವು.

ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸರಸ್ತೀರಂ ಪೀತ್ವಾ ಜಲಮನುತ್ತಮಮ್ ।
ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗೌರೀಮರ್ಚಯಂತಂ ದದರ್ಶಾಪ್ಸರಸಾಂ ಗಣಮ್ ।
ದಿವ್ಯಾಂಬರಧರಂ ವತ್ಸ ದಿವ್ಯಾಭರಣಸಂಯುತಮ್ ॥೯॥

ಎಲೈ ಪುತ್ರ ! ಆ ರಾಜನು ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದನು. ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಇರುವ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದನು. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲೊಂದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗೌರಿಯನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದಿವ್ಯವಾದ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು. ದಿವ್ಯವಾದ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾಗಿದ್ದರು. ಇಂಥಾ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರ ಗಣವನ್ನು ಕಂಡನು.

ಕಿಮೇತದಿತಿ ಪಪ್ರಚ್ಛ ರಾಜಾ ರಾಜೀವಲೋಚನಃ ।
ತಾ ಊಚುರ್ಯೋಷಿತಃ ಸರ್ವಾ ಹರ್ಷೋತ್ಫುಲ್ಲವಿಲೋಚನಾಃ ॥೧೦॥

ಕಮಲದಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನುಳ್ಳ ಆ ರಾಜನು ಅವರ ಬಳಿ ಏನಿದೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಆಗ ಅಪ್ಸರಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಅತ್ಯಂತ ಹರ್ಷದಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನರಳಿಸಿ, ಆ ರಾಜನಿಗೆ ತಾವು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಗೌರೀ ವ್ರತದ ಬಗ್ಗೆ ಉತ್ತರಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಅಪ್ಸರಸಃ

ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತಂ ನಾಮ ಕ್ರಿಯತೇಽಸ್ಮಾಭಿರುತ್ತಮಮ್ ।
ಸರ್ವಸಂಪತ್ಕರಂ ನೃಣಾಂ ತತ್ಕುರುಷ್ವ ನೃಪೋತ್ತಮ ॥೧೧॥

ನಾವು ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತ ಎಂಬ ಶ್ರೇಷ್ಠವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಇದನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಒದಗುತ್ತವೆ. ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನೀನೂ ಕೂಡ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡು.

ರಾಜಾ

ವಿಧಾನಂ ಕೀದೃಶಂ ಬ್ರೂತ ಕದಾ ಕಾರ್ಯಂ ವ್ರತೋತ್ತಮಮ್ ।

ರಾಜನು ಪುನಃ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ ವ್ರತವನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಯಾವಾಗ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸ್ತ್ರಿಯಃ

ಶ್ರುಣು ರಾಜನ್ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮೋ ನಭಃ ಶುಕ್ಲತೃತೀಯಕೇ ॥೧೨॥

ಆರಬ್ಧವ್ಯಂ ವ್ರತಮಿದಂ ಗೌರ್ಯಾಃ ಷೋಡಶವತ್ಸರಾನ್ ।

ಪೂಜಯಿತ್ವಾತು ಗಿರಿಜಾಂ ಷೋಡಶೈರುಪಚಾರಕೈಃ ॥೧೩॥

ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ – ರಾಜನೇ! ಕೇಳು ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತೃತೀಯಾ ದಿವಸ ಈ ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕು. ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಬಿಡದೇ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹದಿನಾರು ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಷೋಡಶಗ್ರಂಥಿಸಂಯುಕ್ತಂ ದೋರಕಂ ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರೇ ।

ನವೋ ನವೇತಿ ಮಂತ್ರೇಣ ಬಧ್ನೀಯಾದ್ ವ್ರತಪೂರ್ತಯೇ ॥೧೪॥

ಹದಿನಾರು ಗಂಟುಗಳುಳ್ಳ ದೋರವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. 'ನವೋ ನವೋ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಆಗಷ್ಟೇ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ದ್ವಿರಷ್ಟಗುಣಿತಂ ರಾಜನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ಕುಟುಂಬಿನೇ ।

ಸದಕ್ಷಿಣಂ ಸತಾಂಬೂಲಂ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಪೂಜಿತಮ್ ॥೧೫॥

ರಾಜನೇ! ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಾಡುವ ಕುಟುಂಬಿಯಾದ ಉತ್ತಮನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಉಪಾಯನದಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ತಾಂಬೂಲ, ವಸ್ತ್ರ, ಅಲಂಕಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು, ದಕ್ಷಿಣೆ ಮೊದಲಾದ ಹದಿನಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶೂರ್ಪಯುಗ್ಮಂ ಸಕಾರ್ಪಾಸಂ ಸಾಂಜನಂ ತಾಲಪತ್ರಕಮ್ ।

ಸಕಂಚುಕಂ ಸತಾಂಬೂಲಂ ಕಂಠಸೂತ್ರಫಲಾನ್ವಿತಮ್ ॥೧೬॥

ಹದಿನಾರು ವಸ್ತುಗಳು ಹೀಗಿವೆ. ಎರಡು ಮೊರ, ಹತ್ತಿ, ಕಾಡಿಗೆ, ಓಲೆ, ಕಣ(ಕುಪ್ಪಸದ ಬಟ್ಟೆ), ತಾಂಬೂಲ, ಕಂಠಸೂತ್ರ, ಫಲ, ವಸ್ತ್ರ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಮೊದಲಾದವು.

ದದ್ಯಾತ್ ಸುವಾಸಿನೀಭ್ಯಶ್ಚ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಭೂಷಣೈಃ ।
ಏವಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ವಿಧಿವತ್ ಷೋಡಶೈರುಪಚಾರಕೈಃ ॥೧೭॥

ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೂ ಮೊರದ ಬಾಗಿನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕಲ್ಪವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹದಿನಾರು ಉಪಚಾರಗಳಿಂದ ಗೌರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರುತ್ವಾ ಕಥಾಮಿಮಾಂ ಪುಣ್ಯಾಂ ಕೃತಕೃತ್ಯೋ ಭವೇನ್ನರಃ ।
ಆದಾವಂತೇ ವಾ ಮಧ್ಯೇ ವಾ ಕುರ್ಯಾದ್ ಉದ್ಯಾಪನಂ ವ್ರತೀ ॥೧೮॥
ಏವಂ ಕೃತೇ ಮಹಾರಾಜ ಸರ್ವಸಂಪದ್ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।

ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಈ ಗೌರೀವ್ರತದ ಕಥೆಯನ್ನು ಪೂಜೆಯ ಅನಂತರ ಕೇಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಆಚರಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಹದಿನಾರುವರ್ಷಗಳು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು. ಮೊದಲು, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. ಮಹಾರಾಜನೇ ಹೀಗೆ ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ದೊರಕುತ್ತವೆ.

ಈಶ್ವರಃ

ವನಿತಾನಾಂ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸ ರಾಜಾ ಕೃತವಾನ್ ವ್ರತಮ್ ॥೧೯॥
ತತೋ ಜಗಾಮ ಗೇಹಂ ಸ್ವಂ ರಾಜಾ ಸಬಲವಾಹನಃ ।
ವಿಮಲಾಯಾಂ ತು ಭವನೇ ಹ್ಯುವಾಸ ಪರಯಾ ಮುದಾ ॥೨೦॥

ರುದ್ರದೇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ –

ಅಪ್ಸರಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರವೇ ರಾಜನು ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದನು. ಅನಂತರ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯ ಹಾಗೂ ವಾಹನಗಳ ಜೊತೆ ತೆರಳಿದನು. ವಿಮಲಾ ಎಂಬ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ತನ್ನ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸ ಮಾಡಿದನು.

ರಮಮಾಣೋ ಮಹಾದೇವ್ಯಾ ದೇವೇಂದ್ರೋ ನಂದನೇ ಯಥಾ ।
ತತೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ಮಹಾದೇವೀ ಬದ್ಧಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸುದೋರಕಮ್ ॥೨೧॥

ಆ ರಾಜನು 'ನಂದನ ಎಂಬ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಜೊತೆ ವಿಹಾರ ಮಾಡುವಂತೆ' ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಜೊತೆ ವಿಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಹಳ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆಗ ಆ ರಾಜನ ಮೊದಲನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿ ಎಂಬುವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯು ತೋಳಿನಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದ ದೋರವನ್ನು ಕಂಡಳು.

ಕಿಮೇತದಿತಿ ಪಪ್ರಚ್ಛ ರಾಜಾನಂ ಕುಪಿತಾ ತದಾ ।
ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತಮಿದಂ ಮಯಾ ಚೀರ್ಣಂ ವರಾನನೇ ॥೨೨॥

ದೋರವನ್ನು ಕಂಡಾಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಅವಳು ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಕೋಪದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಇದು ಏನು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಆಗ ರಾಜನು ಸುಂದರಮುಖಿಯೇ! ನಾನು ಬೇಟೆಗೆ ತೆರಳಿದಾಗ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದೆನು. ಅದರ ಪ್ರಸಾದವನ್ನಾಗಿ ಈ ದೋರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವೆನು ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

ಕ್ವ ಗೌರೀವ್ರತಮಿತ್ಯೇವ ಸಾಕ್ಷೇಪಂ ತ್ರುಟಿತಂ ರುಷಾ ।
ಹಾಹಾಕೃತೇ ತು ನೃಪತೌ ಬಾಹ್ಯಶುಷ್ಕತರೌ ತದಾ ॥೨೩॥
ಪ್ರಾಕ್ಷಿಪದ್ ವೈ ಮಹಾದೇವೀ ಪತ್ಯೌ ರಾಜ್ಞಿ ವದತ್ಯಪಿ ।
ನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ನ ಯುಕ್ತಮಿತಿ ಭಾಮಿನಿ ॥೨೪॥

ಆ ರಾಜಪತ್ನಿಗೆ ಕೋಪವು ಉಲ್ಬಣವಾಯಿತು. ಯಾವ ಗೌರೀವ್ರತ!! ಎಂದು ಧಿಕ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಗದರಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಗಂಡನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ದೋರವನ್ನು ಕಿತ್ತಿದಳು. ಅದನ್ನು ದೂರ ಎಸೆಯಲು ಪ್ರವೃತ್ತಳಾದಳು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಹಾಹಾಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಡ ಎಂದು ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಆ ಮಹಾದೇವಿಯು ಹೊರಗಡೆ ಇದ್ದ ಒಂದು ಒಣಗಿದ ಮರದ ಕಡೆ ಎಸೆಯಲು ಉದ್ಯುಕ್ತಳಾದಳು. ರಾಜನು ಪುನಃ 'ಮಹಾದೇವಿ! ಅದನ್ನು ಎಸೆಯಬಾರದು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆದರೂ ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ ಮಹಾದೇವಿಯು ದೋರವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಆ ಗಿಡದ ಮೇಲೆ ಎಸೆದಳು.

ತತ್ಸೂತ್ರಸ್ಪರ್ಶನಾದೇವ ಶುಷ್ಕಸ್ತು ಫಲಿತೋಽಭವತ್ ।
ಭಾರ್ಯಾ ದ್ವಿತೀಯಾ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಸ್ಮಿತಾಕುಲಮಾನಸಾ ॥೨೫॥

ಒಣಗಿದ ಆ ಮರವು ಎಸೆದ ದೋರದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಕೂಡಲೇ ಚಿಗುರಿತು. ಹೂವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟಿತು. ಮರವು ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲಪುಷ್ಪಭರಿತವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಎರಡನೆಯ ಹೆಂಡತಿಯು ಕಡು ಅಚ್ಚರಿಯನ್ನು ಪಟ್ಟಳು.

ತನ್ಮೂಲೇ ದೋರಕಂ ಕ್ಷಿಪ್ತಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸಾ ಬಬಂಧ ಹ ।
ತತಃ ತದ್ವ್ರತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಾತ್ ಪತ್ಯುಃ ಪ್ರಿಯತಮಾಽಭವತ್ ॥೨೬॥

ಆ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಎಸೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ದೋರವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಳು. ತಾನೇ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು. ಆ ದೋರದ ವ್ರತಮಹಿಮೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯತಮಳಾದಳು.

ದೇವೀ ವ್ರತಾಪಚಾರೇಣ ಸಾ ತ್ಯಕ್ತಾ ದುಃಖಿತಾ ವನಮ್ ।
ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸಾ ಮನಸಾ ದೇವೀಂ ಧ್ಯಾಯಂತೀ ನಿಯಮಾನ್ವಿತಾ ॥೨೭॥

ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಗೆ ದುಃಖದ ಕಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಗೌರೀ ವ್ರತವನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ದೋಷದಿಂದ ತನ್ನ ಪತಿಯಿಂದ ಪರಿತ್ಯಕ್ತಳಾದಳು. ಅತ್ಯಂತ ಖಿನ್ನಳಾದಳು. ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಳು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಗೌರಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದಳು. ಅನೇಕ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಮುನೀನಾಮಾಶ್ರಮೇ ಪುಣ್ಯೇ ನಿವಸಂತಿ ಕ್ವಚಿತ್ ಕ್ವಚಿತ್ ।
ನಿವಾರಿತಾ ಮುನಿವರ್ಯೈರ್ಗಚ್ಛ ಪಾಪೇ ಯಥಾಸುಖಮ್ ॥೨೮॥

ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪವಿತ್ರವಾದ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳಿದ್ದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸಿದಳು. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಯಾವ ಮುನಿಗಳೂ ಕೂಡ ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಪಾಪಿಷ್ಠಳಿರುವಿ. ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ತೆರಳು. ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಧಾವಂತೀ ವಿಪಿನೇ ಘೋರೇ ಗಣಾಧ್ಯಕ್ಷಂ ದದರ್ಶ ಹ ।
ತಂ ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ತು ಸಾ ದೇವೀ ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಮನಸಿ ಪಾರ್ವತೀಮ್ ॥೨೯॥

ಅವಳು ತೆರಳಿದ ಕಾಡು ಅತ್ಯಂತ ಭಯಾನಕವಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕಿರಾತರ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನು ಕಂಡಳು. ಅವನ ಬಳಿ 'ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿರುವಿಯಾ? ಅವಳು ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳೆ ?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು.

ತತೋ ದದರ್ಶಾಽಮ್ರತರುಂ ಗಚ್ಛಂತೀ ಸರಸೀದ್ವಯಮ್ ।
ತತೋ ನಗ್ನಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತಾಮ್ ॥೩೦॥

ಮುಂದೆ ಹಾಗೆಯೇ ತೆರಳುತ್ತಾ ಒಂದು ಮಾವಿನ ಮರವನ್ನು ಕಂಡಳು. ಎರಡು ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕಂಡಳು. ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತಳಾದ ಒಬ್ಬಳು ನಗ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕಂಡಳು. ಇವರೆಲ್ಲರ ಬಳಿ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ನೀವು ನೋಡಿರುವಿರಾ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

ತೈಸ್ತೈರ್ನಿರಾಕೃತಾ ಬಾಲಾ ನಿರ್ವಿಣ್ಣಾ ವಿಷಸಾದ ಹ ।
ತತಸ್ತು ಕೃಪಯಾ ಗೌರೀ ಪ್ರಾದುರಾಸೀದ್ ದೃಶಃ ಪಥಿ ॥೩೧॥

ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ನಾವು ಗೌರಿಯನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರಾಕರಿಸಿದರು. ಆಗ ಆ ಮಹಾದೇವಿಯು ಬಹಳ ದುಃಖದಿಂದ ನನಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆಂದು ಗೋಳಾಡಿದಳು. ಇವಳ ದೈನ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾದಳು.

ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದಂಡವದ್ ಭೂಮೌ ನತ್ವಾ ತುಷ್ಟಾವ ಭಕ್ತಿತಃ ।
ಜಯ ದೇವಿ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಜಯ ಭಕ್ತವರಪ್ರದೇ ॥೩೨॥

ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದಳು. ದೇವಿಯೇ ನಿನಗೆ ಭಕ್ತಿಯ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ವರವನ್ನು ನೀಡುವವಳೇ, ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ದೇವಿ ನೀನು ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಗಿರುವಿ.

ಜಯ ಶಂಕರವಾಮಾಂಗಿ ಮಂಗಲೇ ಸರ್ವಮಂಗಲೇ ।
ಸ್ತುತ್ವಾ ಚ ಪರಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗೌರೀಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸಾದರಮ್ ॥೩೪॥

ರುದ್ರದೇವರ ವಾಮಾಂಗಿನಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಸಮಸ್ತಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪಳಾದ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಹೀಗೆ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಜಯಘೋಷ ಮಾಡಿದಳು. ಶ್ರೇಷ್ಠಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಳು.

ಚಕಾರ ಚ ವ್ರತಂ ದೇವ್ಯಾಃ ಸರ್ವಸಂಪತ್ಪ್ರದಾಯಕಮ್ ।
ತತಸ್ತುಷ್ಟಾತು ಸಾ ದೇವೀ ದದೌ ತಸ್ಯೈ ವರಾನ್ ಬಹೂನ್ ॥೩೫॥

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನಿಂತ ಗೌರಿಗೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಗೌರೀ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಪರಮಪ್ರೀತಳಾದ ಗೌರಿಯು ಆ ರಾಜಪತ್ನಿಗೆ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದಳು.

ಇತಿ ದತ್ತ್ವಾ ವರಂ ತಸ್ಯೈ ತತ್ರೈವಾಂತರ್ದಧೇ ಶಿವಾ ।
ತತಃ ಸ್ವಭವನಂ ಗತ್ವಾ ವ್ರತಂ ಪತ್ಯಾ ಚಕಾರ ಹ ॥೩೬॥

ಹೀಗೆ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನಳಾದಳು. ಅನಂತರ ರಾಜಪತ್ನಿಯು ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಜೊತೆ ವಿಧಿ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದಳು.

ಪೌರೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ನೃಪಃ ಕೃತ್ವಾ ಸಾರ್ವಭೌಮಪದಂ ಯಯೌ ।
ಅಂತೇ ಜಗಾಮ ಚ ಸ್ವರ್ಗಂ ಕಾಂತಾಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತೋ ನೃಪಃ ॥೩೬॥

ಆ ರಾಜನು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಜೊತೆ ಈ ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಆಚರಿಸಿದನು. ಇದರ ಫಲವಾಗಿಯೇ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾದನು. ಅಂತಿಮವಾಗಿ ತನ್ನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಂದಿರ ಜೊತೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಯಃ ಶೋಭನಂ ವ್ರತಮಿದಂ ಕಥಿತಂ ಶಿವಾಯಾಃ
ಕುರ್ಯಾನ್ನರಃ ಪ್ರಿಯಕರಂ ನಿಯಮೇನ ಗೌರ್ಯಾಃ ।
ಪ್ರಾಪ್ಯ ಶ್ರಿಯಂ ಸಮಧಿಕಾಂ ಭುವಿ ಶತ್ರುಸಂಘಾನ್
ನಿರ್ಜಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲಪದಂ ಸಹಸಾ ಚ ಯಾತಿ ॥೩೭॥

ಪಾರ್ವತಿದೇವಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಈ ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅಂಥವನು ಅಪಾರವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ.

ಪುತ್ರಾರ್ಥೀ ಲಭತೇ ಪುತ್ರಾನ್ ಕಾಮಾರ್ಥೀ ಕಾಮಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ।
ವಿದ್ಯಾರ್ಥೀ ಲಭತೇ ವಿದ್ಯಾಂ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥೀ ಮೋಕ್ಷಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ।
ಪತಿಕಾಮಾ ಚ ಭರ್ತಾರಂ ಸೌಮಂಗಲ್ಯಂ ಸಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥೩೮॥

ಮಗನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನಿಗೆ ಗಂಡುಮಗುವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವವನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳೂ ದೊರಕುತ್ತವೆ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ವಿದ್ಯೆಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೇ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಪತಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ನಾರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗಂಡ ಸಿಗುತ್ತಾನೆ. ಸೌಮಾಂಗಲ್ಯವೂ ಕೂಡ ಅವಳಿಗೆ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ಇದಂ ವ್ರತಂ ಮಹಾಪುಣ್ಯಂ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಷಡಾನನ ।
ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಾಣಿ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀಪ್ರಸಾದತಃ ॥೩೯॥

॥ ಇತಿ ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣೇ ಸ್ಕಂದಶಂಕರಸಂವಾದೇ
ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತಕಥಾ ಸಮಾಪ್ತಾ ॥

ಷಣ್ಮುಖನೇ ಮಹಾಪುಣ್ಯಕರವಾದ ವ್ರತವನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವೆನು. ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳೂ ಈಡೇರುತ್ತವೆ.

॥ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಕಂದಶಂಕರಸಂವಾದದಲ್ಲಿ
ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ ಕಥೆಯು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು ॥

* * * *

ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನ ವಿಧಿ

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ

ಉದ್ಯಾಪನವಿಧಿಂ ಬ್ರೂಹಿ ತೃತೀಯಾಯಾಃ ಸುರೇಶ್ವರ ।
ಭಕ್ತಿತಃ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ವ್ರತಸಂಪೂರ್ತಿಹೇತವೇ ॥೧॥

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ – ಸುರೇಶ್ವರನೇ! ಗೌರೀತೃತೀಯಾವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನ ವಿಧಿಯನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸು. ವ್ರತದ ಪೂರ್ಣಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳ ಬಯಸುವೆನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಃ

ಉದ್ಯಾಪನವಿಧಿಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಸಾವಧಾನಮಿದಂ ಶೃಣು ।
ತ್ರಿಂಶದ್ದಂಡಪ್ರಮಾಣೇನ ಪ್ರಮಿತಂ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರೇ ॥೨॥

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ – ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ! ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಕೇಳು. ಗೌರೀವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನದ ಬಗ್ಗೆ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲು ಮೂವತ್ತು ಗಜದ ಚೌಕದ ಅಂಗಣವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬೇಕು.

ಪ್ರತ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಗಪಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮಂಟಪಾಂಗಣಮಿಷ್ಯತೇ ।
ಗೋಚರ್ಮಮಾತ್ರಂ ಸಂಲಿಪ್ಯ ಗೋಮಯೇನ ವಿಚಕ್ಷಣಃ ॥೩॥

ಎಲೈ ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ಮನೆಯ ಉತ್ತರಭಾಗದ ಆ ಅಂಗಣದಲ್ಲಿ ಗೋಚರ್ಮದಷ್ಟು ಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಗೋಮಯದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಮಂಟಪಂ ಕಾರಯೇತ್ ತತ್ರ ನಾನಾವರ್ಣಂ ಸುಶೋಭನಮ್ ।
ಗೃಹಸ್ಯೋತ್ತರಪಾರ್ಶ್ವೇ ತು ಪದ್ಮಮಷ್ಟದಲಂ ಲಿಖೇತ್ ॥೪॥

ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂಟಪವನ್ನಿಡಬೇಕು. ಅನೇಕ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ದಳದ ಪದ್ಮವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು.

ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥಾಪಯೇತ್ ಕುಂಭಮ್ ಅವ್ರಣಂ ಮೃಣ್ಮಯಂ ಶುಭಮ್ ।
ತಾಮ್ರಪಾತ್ರಂ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ಫಲೈಃ ಷೋಡಶಭಿಸ್ತಥಾ ॥೫॥

ಆ ಪದ್ಮದ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ರಂಧ್ರಗಳಿಲ್ಲದ ಮಣ್ಣಿನ ಒಂದು ಕಳಶವನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ಸುತ್ತಲೂ ೧೬ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ಆ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು.

ತದರ್ಧಾರ್ಧೇನ ವಾ ಕುರ್ಯಾದ್ ವಿತ್ತಶಾಠ್ಯಂ ನ ಕಾರಯೇತ್ ।
ಕರ್ಷಮಾತ್ರಸುವರ್ಣೇನ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಕಾರಯೇದ್ ಬುಧಃ ॥೬॥

ಯಜಮಾನನು, ೧೬ ಕಲಶಗಳನ್ನಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ೮ ಕಲಶಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ೪ ಕಲಶಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ವಿತ್ತಶಾಠ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಒಂದು ತೂಕದಷ್ಟು ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ತದರ್ಧಂ ಮಧ್ಯಮಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತದರ್ಧಂ ತು ಕನಿಷ್ಠಕಮ್ ।
ಕೃತ್ವಾ ರೂಪಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಪಾರ್ವತ್ಯಾಶ್ಚ ಹರಸ್ಯ ಚ ॥೭॥

ಒಂದು ತೂಕದಷ್ಟು ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಅರ್ಧಭಾಗದ ಚಿನ್ನದಿಂದಲಾದರೂ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಅದರ ಅರ್ಧದಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅಥ ತಾಮ್ರಮಯೇ ಪಾತ್ರೇ ಪ್ರತಿಮಾಂ ತತ್ರ ವಿನ್ಯಸೇತ್ ।
ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರಯುಗಚ್ಛನ್ನಂ ಶ್ವೇತಯಜ್ಞೋಪವೀತಕಮ್ ॥೮॥

ಅನಂತರ ಒಂದು ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ಎರಡು ಬಿಳಿವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊದ್ದಿಸ ಬೇಕು. ಶುಭ್ರವಾದ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.

ಭಾಜನಂ ಚ ತಿಲೈಃ ಪೂರ್ಣಂ ಕಲಶೋಪರಿ ವಿನ್ಯಸೇತ್ ।
ಪಾರ್ವತೀಶ್ವರಯೋರರ್ಚಾಂ ಸ್ಥಾಪಯಿತ್ವಾ ವಿಧಾನತಃ ॥೯॥

ಕಲಶದ ಮೇಲೆ ಎಳ್ಳುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯನ್ನಿಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಿಡಬೇಕು. ವಿಧಿಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ವೇದೋಕ್ತೇನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಚ ಕರ್ತವ್ಯಾ ತು ಯಥಾವಿಧಿ ।
ಪಂಚಾಮೃತೇನ ಸ್ನಪನಂ ಕೃತ್ವಾ ದೇವಸ್ಯ ಚೋತ್ತಮಮ್ ॥೧೦॥

ಪೂಜೆಯ ಮೊದಲು ಪ್ರಾಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪಂಚಾಮೃತದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ತಮರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಆರಾಧನೆಗೈಯಬೇಕು.

ಸ್ನಾನಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ ಪಶ್ಚಾತ್ ತತಃ ಪೂಜಾಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ ।
ಚಂದನೇನ ಸುಗಂಧೇನ ಸುಪುಷ್ಪೈಶ್ಚ ಪ್ರಪೂಜಯೇತ್ ॥೧೧॥

ಶುದ್ಧೋದಕದಿಂದ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಸಮರ್ಪಣೆ, ಗಂಧಸಮರ್ಪಣೆ, ಪುಷ್ಪಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು.

ಧೂಪಂ ಚ ಕಲ್ಪಯೇದ್ ಗಂಧಂ ಚಂದನಾಗರುಸಂಯುತಮ್ ।
ನಾನಾಪ್ರಕಾರೈರ್ನೈವೇದ್ಯಂ ತದಾ ದೀಪಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ ॥೧೨॥

ಚಂದನಾಗರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಧೂಪಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಆ ದೇವರ ಮುಂದಿಟ್ಟು ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಅರ್ಚಯೇತ್ ಪೂಜಯೇತ್ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗಂಧಪುಷ್ಪೈಃ ಫಲಾಕ್ಷತೈಃ ।
ಆವಾಹನಾದಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಪುರಾಣಾಂಗಸಮುದ್ಭವೈಃ ॥೧೩॥

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪ, ಫಲ, ಅಕ್ಷತೆ, ಆವಾಹನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಕುರ್ಯಾದ್ ವಿಧಾನತಃ ಪೂಜಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಸಮನ್ವಿತಃ ।
ದೇವದೇವ ಸಮಾಗಚ್ಛ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇಽಹಂ ಜಗತ್ಪತೇ ॥೧೪॥
ಇಮಾಂ ಮಯಾ ಕೃತಾಂ ಪೂಜಾಂ ಗೃಹಾಣ ಸುರಸತ್ತಮ ।
ಏವಂ ಪೂಜಾ ಪ್ರಕರ್ತವ್ಯಾ ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ತತಃ ॥೧೫॥

ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ವಿಧಿಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಬಳಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದವನೇ! ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ, ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಗೀತನೃತ್ಯಾದಿಸಂಯುಕ್ತಂ ಕಥಾಶ್ರವಣಪೂರ್ವಕಮ್ ।
ಅರ್ಚಯೇತ್ ಪೂರ್ವವದ್ ದೇವೀಂ ಪಶ್ಚಾದ್ಧೋಮಂ ಸಮಾಚರೇತ್॥೧೬॥

ಗಾನ, ನರ್ತನ ಮೊದಲಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಹಾಗೂ ರುದ್ರದೇವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ರಾತ್ರಿಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯ ಬೇಕು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಗೌರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಆ ಗೌರೀವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನಾಹೋಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಸ್ವಗೃಹ್ಯೋಕ್ತವಿಧಾನೇನ ಕೃತ್ವಾಗ್ನಿಸ್ಥಾಪನಂ ತತಃ ।
ಪ್ರಾರಭೇತ ತತೋ ಹೋಮಂ ನವಗ್ರಹಪುರಸ್ಸರಮ್ ॥೧೭॥

ತಮ್ಮ ಶಾಖೆಗೆ ಅನುಸಾರಿಯಾಗಿ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಧಿಯಂತೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ನವಗ್ರಹದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಹೋಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ತಿಲಾಂಶ್ಚ ಯವಸಮ್ಮಿಶ್ರಾನಾಜ್ಯೇನ ಚ ಪರಿಪ್ಲುತಾನ್ ।
ಏವಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಜುಹುಯಾತ್ ತತ್ರಾಚಾರ್ಯಂ ಪ್ರಪೂಜಯೇತ್ ॥೧೮॥

ತುಪ್ಪದಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಎಳ್ಳು ಹಾಗೂ ಯವವನ್ನು ಆಹುತಿಯನ್ನಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು. ವಿಧಿಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಅರ್ಘ್ಯಪುಷ್ಪಪ್ರದಾನೈಶ್ಚ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಭೂಷಣೈಃ ।
ಭಕ್ತ್ಯಾ ಚ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದದ್ಯಾತ್ ಸಹಗೋಧೂಮಲಡ್ಡುಕೈಃ ॥೧೯॥

ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷನಿಗೆ ಕಾಲ್ತೊಳೆದು ಹೂವಿನ ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ, ನೂತನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಚಿನ್ನದ ಅಲಂಕಾರವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಂದಿನ ದಿನ ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟಿನ ಲಡ್ಡುಗೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೂಡ ನೀಡಬೇಕು.

ಧೇನುಂ ಸದಕ್ಷಿಣಾಂ ದದ್ಯಾತ್ ಸುಶೀಲಾಂ ಚ ಪಯಸ್ವಿನೀಮ್ ।
ಸ್ವರ್ಣಶೃಂಗೀಂ ರೂಪ್ಯಖುರಾಂ ಕಾಂಸ್ಯದೋಹದಭಾಜನಾಮ್ ॥೨೦॥

ಗೋದಾನವನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಗೋವು ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಂಥ ಗೋವಿನ ಕೋಡುಗಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಆವರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರಬೇಕು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೊರಸನ್ನು ಹಾಕಿರ ಬೇಕು. ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಯಲು ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ರತ್ನಪುಚ್ಛಾಂ ವಸ್ತ್ರಯುತಾಂ ತಾಮ್ರಪೃಷ್ಠಾಮಲಂಕೃತಾಮ್ ।
ಸವತ್ಸಾಮವ್ರಣಾಂ ಭದ್ರಾಂ ಗಾಸ್ತಥಾನ್ಯಾಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥೨೧॥

ರತ್ನದ ಆಭರಣದಿಂದ ಬಾಲವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ರೇಷ್ಮೆಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದಿಸಿರಬೇಕು. ತಾಮ್ರದ ಕವಚದಿಂದ ಅದರ ಪೃಷ್ಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರಬೇಕು. ಆ ಹಸುವು ಅಂಗವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಾರದು. ಕರುವಿನ ಜೊತೆ ಇರಬೇಕು. ಇಂಥ ಹಸುವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸುವರ್ಣೇನ ಸಮಾಯುಕ್ತಾಃ ಸ್ವಾಚಾರ್ಯಾಯ ಚ ಸಾಧವೇ ।
ಋತ್ವಿಜಃ ಷೋಡಶಾಪ್ಯೇವಂ ಪಕ್ವಾನ್ನೈಃ ಪ್ರೀಣಯೇತ್ ಸದಾ ॥೨೨॥

ಕುರ್ಯಾದ್ ವಿಧಾನತಃ ಪೂಜಾಂ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಸಮನ್ವಿತಃ ।
ದೇವದೇವ ಸಮಾಗಚ್ಛ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇಽಹಂ ಜಗತ್ಪತೇ ॥೧೪॥
ಇಮಾಂ ಮಯಾ ಕೃತಾಂ ಪೂಜಾಂ ಗೃಹಾಣ ಸುರಸತ್ತಮ ।
ಏವಂ ಪೂಜಾ ಪ್ರಕರ್ತವ್ಯಾ ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ತತಃ ॥೧೫॥

ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ವಿಧಿಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಬಳಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನಾದವನೇ! ನಾನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ, ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಗೀತನೃತ್ಯಾದಿಸಂಯುಕ್ತಂ ಕಥಾಶ್ರವಣಪೂರ್ವಕಮ್ ।
ಅರ್ಚಯೇತ್ ಪೂರ್ವವದ್ ದೇವೀಂ ಪಶ್ಚಾದ್ಧೋಮಂ ಸಮಾಚರೇತ್॥೧೬॥

ಗಾನ, ನರ್ತನ ಮೊದಲಾದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಪಾರ್ವತಿಯ ಹಾಗೂ ರುದ್ರದೇವರ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ ರಾತ್ರಿಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯ ಬೇಕು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಗೌರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಆ ಗೌರೀವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನಾಹೋಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಸ್ವಗೃಹ್ಯೋಕ್ತವಿಧಾನೇನ ಕೃತ್ವಾಗ್ನಿಸ್ಥಾಪನಂ ತತಃ ।
ಪ್ರಾರಭೇತ ತತೋ ಹೋಮಂ ನವಗ್ರಹಪುರಸ್ಸರಮ್ ॥೧೭॥

ತಮ್ಮ ಶಾಖೆಗೆ ಅನುಸಾರಿಯಾಗಿ ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಧಿಯಂತೆ ಅಗ್ನಿಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ನವಗ್ರಹದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಹೋಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ತಿಲಾಂಶ್ಚ ಯವಸಮ್ಮಿಶ್ರಾನಾಜ್ಯೇನ ಚ ಪರಿಪ್ಲುತಾನ್ ।
ಏವಂ ಸಮಾಪ್ಯ ಜುಹುಯಾತ್ ತತ್ರಾಚಾರ್ಯಂ ಪ್ರಪೂಜಯೇತ್ ॥೧೮॥

ತುಪ್ಪದಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಎಳ್ಳು ಹಾಗೂ ಯವವನ್ನು ಆಹುತಿಯನ್ನಾಗಿ ನೀಡಬೇಕು. ವಿಧಿಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಆಚಾರ್ಯರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಅರ್ಘ್ಯಪುಷ್ಪಪ್ರದಾನೈಶ್ಚ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಭೂಷಣೈಃ ।
ಭಕ್ತ್ಯಾ ಚ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದದ್ಯಾತ್ ಸಹಗೋಧೂಮಲಡ್ಡುಕೈಃ ॥೧೯॥

ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷನಿಗೆ ಕಾಲ್ತೊಳೆದು ಹೂವಿನ [illegible]ರವನ್ನು ಹಾಕಿ, ನೂತನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಚಿನ್ನದ ಅಲಂಕಾರವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಂದಿನ ದಿನ ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟಿನ ಲಡ್ಡುಗೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೂಡ ನೀಡಬೇಕು.

ಧೇನುಂ ಸದಕ್ಷಿಣಾಂ ದದ್ಯಾತ್ ಸುಶೀಲಾಂ ಚ ಪಯಸ್ವಿನೀಮ್ ।
ಸ್ವರ್ಣಶೃಂಗೀಂ ರೂಪ್ಯಖುರಾಂ ಕಾಂಸ್ಯದೋಹದಭಾಜನಾಮ್ ॥೨೦॥

ಗೋದಾನವನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಗೋವು ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಹಾಲನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಅಂಥ ಗೋವಿನ ಕೋಡುಗಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಆವರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರಬೇಕು. ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೊರಸನ್ನು ಹಾಕಿರ ಬೇಕು. ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಯಲು ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ರತ್ನಪುಚ್ಛಾಂ ವಸ್ತ್ರಯುತಾಂ ತಾಮ್ರಪೃಷ್ಠಾಮಲಂಕೃತಾಮ್ ।
ಸವತ್ಸಾಮವ್ರಣಾಂ ಭದ್ರಾಂ ಗಾಸ್ತಥಾನ್ಯಾಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥೨೧॥

ರತ್ನದ ಆಭರಣದಿಂದ ಬಾಲವನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಬೆನ್ನಿನ ಮೇಲೆ ರೇಷ್ಮೆಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದಿಸಿರಬೇಕು. ತಾಮ್ರದ ಕವಚದಿಂದ ಅದರ ಪೃಷ್ಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರಬೇಕು. ಆ ಹಸುವು ಅಂಗವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಾರದು. ಕರುವಿನ ಜೊತೆ ಇರಬೇಕು. ಇಂಥ ಹಸುವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸುವರ್ಣೇನ ಸಮಾಯುಕ್ತಾಃ ಸ್ವಾಚಾರ್ಯಾಯ ಚ ಸಾಧವೇ ।
ಋತ್ವಿಜಃ ಷೋಡಶಾಪ್ಯೇವಂ ಪಕ್ವಾನ್ನೈಃ ಪ್ರೀಣಯೇತ್ ಸದಾ ॥೨೨॥

ಚಿನ್ನದ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಉತ್ತಮವಾದ ಹಸುವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾಧುವಾದ ಆಚಾರ್ಯಪುರುಷನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹದಿನಾರು ಋತ್ವಿಕ್ ಆಚಾರ್ಯರುಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಅನಂತರ ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು.

ಷೋಡಶಪ್ರಮಿತಂ ದದ್ಯಾತ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯ ಉಪಾಯನಮ್ ।
ವಂಶಪಾತ್ರಸ್ಥಿತೈಃ ಪಶ್ಚಾತ್ ಪಕ್ವಾನ್ನಂ ಪಾಯಸೈಃ ಶುಭೈಃ ॥೨೩॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹದಿನಾರು ಉಪಾಯನಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ, ಬಿದುರಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಯಸದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

ಅನ್ಯೇಭ್ಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಚ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ।
ಷೋಡಶಾಬ್ದೇಷು ಕೃತ್ವೈವಂ ಪೂಜಯೇದ್ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕಮ್ ॥೨೪॥

ಹದಿನಾರು ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಉಳಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನ್ನದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹದಿನಾರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಬಂಧುಭಿಃ ಸಹ ಭುಂಜೀತ ನಿಯತಶ್ಚ ಪರೇಽಹನಿ ।
ಏವಂ ಕೃತ್ವಾ ಭವೇದ್ ರಾಜನ್ ಪರಿಪೂರ್ಣವ್ರತೀ ಭುವಿ ॥೨೫॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣೇ ಕೃಷ್ಣಯುಧಿಷ್ಠಿರಸಂವಾದೇ
ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತೋದ್ಯಾಪನಂ ಸಮಾಪ್ತಮ್ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅತಿಥಿ ಅಭ್ಯಾಗತರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಬಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ತಾನು ತನ್ನ ಬಂಧು ಜನರ ಜೊತೆ ಹರಿಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮರುದಿವಸ ಊಟವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಧರ್ಮರಾಜನೇ ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ವ್ರತವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ಕಂದಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಯುಧಿಷ್ಠಿರಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನೆಯೆಂಬ ಭಾಗವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

* * * *

ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರರಾದ ಕಥೆ

ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ರೂಪ ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಹಾವಿಷ್ಣು, ಹಾಗೂ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೂ ಕೂಡ ಇರುತ್ತದೆ. ಪತ್ನಿಯಾದವಳು ಪತಿಯ ಅರ್ಧದೇಹದಂತಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಇದರ ಮರ್ಮ. ಶಿವಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀ-ಪರಮೇಶ್ವರರು ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರರಾದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಘಟನೆಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಭೃಂಗಿ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಸಾಧಕನು ಪರಮಶಿವಭಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಶಿವಭಕ್ತಿಯ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಶಿವನ ಎಡಭಾಗದ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ದುಂಬಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶಿವನ ತಲೆಯ ಸುತ್ತ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಈ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಭೃಂಗಿಗೆ ಸರ್ವವೂ ನಾಶವಾಗುವಂತೆ ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತಳು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ರುದ್ರದೇವರ ಅರ್ಧದೇಹವೇ ತಾನಾಗಿ ನಿಂತಳು.

ತಂತ್ರಸಾರ ಎಂಬ ತಂತ್ರಗ್ರಂಥವೊಂದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ರೂಪದ ವರ್ಣನೆ ಹೀಗಿದೆ -

> ನೀಲಪ್ರವಾಲರುಚಿರಂ ವಿಲಸತ್ತ್ರಿನೇತ್ರಂ
> ಪಾಶಾರುಣೋತ್ಪಲಕಪಾಲಕಶೂಲಹಸ್ತಂ ।
> ಅರ್ದ್ಧಾಂಬಿಕೇಶಮನಿಶಂ ಪ್ರವಿಭಕ್ತಭೂಷಂ
> ಬಾಲೇಂದುಬದ್ಧಮುಕುಟಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ರೂಪಂ ॥

ನೀಲವರ್ಣ ಹಾಗೂ ಚಿಗುರಿನ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ಪಾಶ, ಕಮಲ, ಕಪಾಲ, ಶೂಲ ಇವುಗಳನ್ನು ನಾಕು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿರುವ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಅರ್ಧ ಪಾರ್ವತಿಯ ದೇಹವುಳ್ಳ, ಬಾಲಚಂದ್ರನನ್ನು ಮುಕುಟದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರರೂಪವನ್ನು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ -

ಅಷ್ಟಮೀ ನವಮೀಯುಕ್ತಾ ನವಮೀ ಚಾಷ್ಟಮೀಯುತಾ ।
ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರಪ್ರಾಯಾ ಉಮಾಮಾಹೇಶ್ವರೀ ತಿಥಿಃ ॥

ಅಷ್ಟಮಿಯು ನವಮಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದಾಗ, ನವಮಿಯು ಅಷ್ಟಮಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದಾಗ ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರರಂತಿರುವ ಆ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಉಮಾಮಾಹೇಶ್ವರೀ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎಂದು.

ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವುದರಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ವಿವಾಹವಾಗುತ್ತದೆ. ವಿವಾಹವಾದವರಿಗೆ ದಾಂಪತ್ಯಸುಖವು ಅಭಿವೃದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅದೇ ತಂತ್ರಸಾರ ಗ್ರಂಥವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿದ ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ನಾವು ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡಬೇಕು -

ಉಮಾ ವೈ ವಾಕ್ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಾ ಮನೋ ರುದ್ರ ಉದಾಹೃತಃ ।
ತದೇತನ್ಮಿಥುನಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ನ ದಾಂಪತ್ಯಾದ್ ವಿಹೀಯತೇ ॥

'ವಾಕ್' ಎಂದರೆ 'ಉಮೆ'. 'ಮನಸ್' ಎಂದರೆ 'ರುದ್ರ'. ಇವರೀರ್ವರ ಜೊತೆಯಾಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ದಾಂಪತ್ಯದಿಂದ ಎಂದೂ ವಿಯೋಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಪಠಿಸುವುದರಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ವಿವಾಹವಾಗ್ತುದೆ).

ಪಾರ್ವತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥಕ

ತಿಥಿಭೇದೇ ಕಲ್ಪಭೇದೇ ಪರ್ವಭೇದಪ್ರಭೇದತಃ ।
ಖ್ಯಾತೌ ತೇಷು ಚ ವಿಖ್ಯಾತಾ ಪಾರ್ವತೀ ತೇನ ಕೀರ್ತಿತಾ ॥
ಮಹೋತ್ಸವವಿಶೇಷಶ್ಚ ಪರ್ವಸ್ತ್ವಿತಿ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್ ।
ತಸ್ಯಾಧಿದೇವೀ ಯಾ ಸಾ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾ ॥

ಪರ್ವತಸ್ಯ ಸುತಾ ದೇವೀ ಸಾವಿರ್ಭೂತಾ ಚ ಪರ್ವತೇ ।
ಪರ್ವತಾಧಿಷ್ಠಾತೃದೇವೀ ಚ ಪಾರ್ವತೀ ತೇನ ಕೀರ್ತಿತಾ ॥

(ಪ್ರಕೃತಿಖಂಡ ದುರ್ಗೋಪಾಖ್ಯಾನ)

ತಿಥಿಗಳ ಭೇದದಲ್ಲಿ, ಕಲ್ಪಗಳ ಭೇದದಲ್ಲಿ, ಪರ್ವಗಳ ಭೇದದಲ್ಲಿ, ವಿಶೇಷ ಮಹೋತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ, ಯಾರು ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯಾಗಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾಳೋ, ಅವಳೇ ಪಾರ್ವತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತೆಯಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಪಾರ್ವತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಪರ್ವತರಾಜನ ಮಗಳಾದ್ದರಿಂದಲೂ ಪಾರ್ವತಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.

ಪಾರ್ವತಿಯ ದುಷ್ಟಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯ

ದಾರುಕನ ವಧೆಯನ್ನು ಪಾರ್ವತಿಯು ಮಾಡಿರುವಳು. ಈ ಕಥೆಯು ಲಿಂಗಪುರಾಣದ ೧೦೬ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ರೋಚಕವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ದಾರುಕ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ರಾಕ್ಷಸನಿದ್ದನು. ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಮೂಲಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿದನು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಾರುದ್ರದೇವರನ್ನೇ ಶರಣಾದರು. ಆಗ ರುದ್ರದೇವರು ತನ್ನ ಮಡದಿಯಾದ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಹೀಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. 'ದಾರುಕನಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದಲೇ ಮರಣವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಮಹಾಕಾಳಿಯಾಗಿ ಆ ದಾರುಕನನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡು' ಎಂದು. ಪತಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಆ ಪಾರ್ವತಿಯು ತನ್ನ ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದ ಕಾಳಿಯ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದಳು. ಇದು ಬಲು ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಪತಿಯ ದೇಹವನ್ನೇ ಒಂದಂಶದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಳು. ಆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕಂಠದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಲಾಹಲ ವಿಷದಿಂದಲೇ ಒಂದು ವಿಷಭರಿತದೇಹವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದಳು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ರುದ್ರದೇವರು ತಮ್ಮ ಮೂರನೇ ಕಣ್ಣಿಂದ ಈ ಮಹಾಕಾಳಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಈಕೆಯೇ ಕಾಲಕಂಠೀ, ಕಪರ್ದಿನೀ ಎನಿಸಿದಳು.

ಸಾ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ತನುಂ ತಸ್ಯ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಪಾರ್ವತೀ ।
ಕಂಠಸ್ಥೇನ ವಿಷೇಣಾಸ್ಯ ತನುಂ ಚಕ್ರೇ ತದಾತ್ಮನಃ ॥

ತಾಂ ಚ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತಥಾಭೂತಾಂ ತೃತೀಯೇನಕ್ಷಣೇನ ವೈ ।
ಸಸರ್ಜ ಕಾಲೀಂ ಕಾಮಾರೀಃ ಕಾಲಕಂಠೀಂ ಕಪರ್ದಿನೀಂ ॥

ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವಿಜಯವನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಸ್ತರಾಕ್ಷಸರ ಅಪಜಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣಭೂತಳಾದಳು. ಕಪ್ಪಾದ ದೇಹವುಳ್ಳ ಇವಳ ಈ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು, ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಭಯಭೀತರಾದರು. ಶಿವನಂತೆ ತ್ರಿನೇತ್ರಳಾಗಿದ್ದಳು. ತ್ರಿಶೂಲಧಾರಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಇಂಥ ಮಹಾಕಾಳಿಯಿಂದ ಭಯಾನಕವಾದ ಪಿಶಾಚಿಗಳು, ಭೂತಗಳು ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಗೊಂಡವು. ಇವಳ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಪರಾಕ್ರಮದ ರೋಷಾಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆ ದಾರುಕನು ಸುಟ್ಟುಭಸ್ಮವಾದನು. ಇವಳ ಶಕ್ತಿವೇಗದ ರಭಸದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಮಸ್ತಲೋಕವೇ ಅಲ್ಲೋಲ- ಕಲ್ಲೋಲವಾಯಿತು. ಇವಳ ಕೋಪಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಸಂಹಾರ ಮಾಡುವುದೆಂಬುದೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಚಿಂತೆಯಾಯಿತು. ಆಗ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳು ರುದ್ರದೇವರನ್ನೇ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ರುದ್ರದೇವರು ಬಾಲಕನ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪ್ರೇತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ಮಶಾನದಲ್ಲಿ ಅಳುವಂತೆ ನಾಟಕವಾಡಿದರು. ಈ ಬಾಲಕನ ದುಃಖವನ್ನು ಕಂಡು, ಮಹಾಕಾಳಿಯು ಅವನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಮುದ್ದಾಡಿ ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ರುದ್ರದೇವರು ಬಾಲಕರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅಳುವ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಅವಳ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಅವಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಪವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಾಂತಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮಹಾಕಾಳಿಯ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿ ಹಾಗೂ ಕೋಪವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮಹಾಕಾಳಿಗೆ ಜಯಘೋಷವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ರುದ್ರದೇವರು ತಮ್ಮ ಭೂತಗಣಗಳ ಜೊತೆ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳ ಜೊತೆ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ರುದ್ರತಾಂಡವವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ರುದ್ರದೇವರ ತಾಂಡವನರ್ತನವನ್ನು ಕಂಡು ಆ

ಮಹಾಕಾಳಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಉತ್ಸಾಹವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ತಾನೂ ಕೂಡ ಯೋಗಿನಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿದವಳಾಗಿ ಲಾಸ್ಯನರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಇವರೀರ್ವರ ನೃತ್ಯ ಹಾಗೂ ನರ್ತನಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ಎಲ್ಲ ದೇವಾನುದೇವತೆಗಳು ಗಗನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತರು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರ ತಾಂಡವನರ್ತನವನ್ನು ಕಂಡು, ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಹೀಗೆ ದಾರುಕರಾಕ್ಷಸನ ಸಂಹಾರದ ಚರಿತ್ರೆಯು ಅತ್ಯಂತ ರೋಚಕವಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಕಾಳಿಯೆನಿಸಿದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನೇ ಎಲ್ಲರೂ ದುರ್ಗೆಯೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ದುರ್ಗೆಯೇ ಮಹಿಷಾಸುರ ಮೊದಲಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಕೂಡ ಕೊಂದಿರುತ್ತಾಳೆ ಅಲ್ಲವೇ?

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ದುರ್ಗಾರೂಪದ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನವು ಈ ಮಹಾಕಾಳಿಯಲ್ಲಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಮಗಳು ಅದರಿಂದ ತಿಳಿಯುವ ಅರ್ಥಗಳು

೧. **ಗೌರಿ** - ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಶ್ವೇತರೂಪದವಳು. ಹಾಗೂ ಶುದ್ಧಸತ್ವಾತ್ಮಕಳಾದವಳು. ಇಂದ್ರ, ಶಚಿ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಗುರು ಎನಿಸಿದವಳು.

೨. **ಅಂಬಿಕಾ** - ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ತಾಯಿಯಾದವಳು. ಗಣೇಶ ಮತ್ತು ಷಣ್ಮುಖರಿಗೆ ತಾಯಿಯಾದವಳು.

೩. **ಮನೋನ್ಮನೀ** - ರುದ್ರದೇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತವಳು. ಸಕಲರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಣ ಮಾಡುವವಳು.

೪. **ಭ್ರಮರಾಂಬಿಕಾ** - ತಾನು ದುಂಬಿಯಾಗಿ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಸೇವಿಸುವವಳು.

೫. **ದೇವೇಶೀ** - ಇಂದ್ರಾದಿ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯಳಾದವಳು.

೬. **ದುರ್ಗಾ** - ದುಷ್ಟರನ್ನು ದಮನ ಮಾಡುವವಳು. ಪರ್ವತದಂಥಾ ಕಷ್ಟಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವಳು.

೭. **ಶಂಕರೀ** - ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವವಳು.

೮. **ಭದ್ರಾ** - ಎಲ್ಲ ಆಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವಳು. ಮಂಗಳ ಸ್ವರೂಪಳು.

೯. **ಶಿವಾ** - ಸುಖಸ್ವರೂಪಳು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವವಳು.

೧೦. **ಮಂಗಳಾ** - ಸದಾ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪಳಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನು ನೀಡುವವಳು.

೧೧. **ದೇವೀ** - ಕಾಂತಿಸಂಪನ್ನಳು, ಕ್ರೀಡಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟಳಾದವಳು.

೧೨. **ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ** - ದೊಡ್ಡ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವಳು.

೧೩. **ಸತೀ** - ಅನೇಕ ಸದ್ಗುಣಭರಿತಳು, ಸಾಧ್ವಿಯಾದವಳು, ನಿರಂತರ ಪತಿಯ ಜೊತೆಯೇ ಇರುವವಳು.

೧೪. **ದಾಕ್ಷಾಯಿಣಿ** - ದಕ್ಷನ ಮಗಳು.

೧೫. **ಉಮಾ** - 'ಉ' ನಾಮಕನಾದ ಶಿವನನ್ನೇ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಬಯಸುವವಳು.

೧೬. **ಪಾರ್ವತೀ** - ಪರ್ವತರಾಜನ ಮಗಳು ಳು.

೧೭. **ಗಿರಿಜಾ** - ಹಿಮವದ್‌ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದವಳು.

೧೮. **ಹೈಮವತೀ** - ಹಿಮವಂತರಾಜನ ಮಗಳು.

೧೯. **ಮೇನಕಾತ್ಮಜಾ** - ಮೇನಕೆಯ ಪುತ್ರಿಯಾದವಳು.

೨೦. **ಅಪರ್ಣಾ** - ಎಲೆಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನದೆಯೇ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಹರನನ್ನು ಒಲಿಸಿದವಳು.

೨೧. **ಹರವಲ್ಲಭಾ** - ಶಿವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯಳಾದವಳು.

೨೨. **ಮಾಹೇಶ್ವರೀ** - ಮಹೇಶ್ವರನ ಪತ್ನಿಯಾದವಳು.

೨೩. ಭವಾನೀ - ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪರಾದ ರುದ್ರದೇವರ ಪತ್ನಿ.

೨೪. ಶಿವಾನೀ - ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ ರುದ್ರದೇವರ ಪತ್ನಿಯಾದವಳು.

೨೫. ರುದ್ರಾಣೀ - ಶತ್ರುಭಯಂಕರರಾದ ರುದ್ರದೇವರ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಮಹಾಕಾಳಿಯೆನಿಸಿದವಳು.

೨೬. ಮೃಢಾಣಿ - ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೀಡುವವರಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಮೃಢರೆನಿಸಿದ ರುದ್ರದೇವರ ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳು.

೨೭. ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀ - ಕತಗೋತ್ರದ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದವಳು.

೨೮. ಅನ್ನಪೂರ್ಣ - ಭಿಕ್ಷಾಟನೆಗೆ ಹೊರಟ ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡಿದವಳು. ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಸುವ ಕರುಣಾಮಯಿಯಾದವಳು.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪಾರ್ವತಿಯ ದೇವಾಲಯಗಳು

೧. ತ್ರಿಪುರ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ತ್ರಿಪುರಸುಂದರಿ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ.

೨. ಬಿಹಾರದ ಗಯಾದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಗೌರಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಅಪೂರ್ವವಾಗಿದೆ. ವಾಯುಪುರಾಣ, ಪದ್ಮಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

೩. ಉತ್ತರಾಖಂಡ್ ರಾಜ್ಯದ ಗರ್ಜಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪಾರ್ವತಿಯ ಸ್ವರೂಪದ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಮತ್ತು ಉತ್ತರಾಖಂಡದ ಅಲ್ಮೋರಾ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ.

೪. ಉತ್ತರಪ್ರದೇಶದ ವೃಂದಾವನದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾತ್ಯಾಯಿನಿಯೆಂಬ ಪಾರ್ವತೀ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮಬಂಗಾಳದ ಸೈಂತೀಯ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಹಾಕಾಳಿಯು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾಳೆ.

೫. ಕೇರಳದ ರಾಮಪುರದಲ್ಲಿ ರುದ್ರದೇವರ ಜೊತೆ ಪಾರ್ವತಿಯು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾಳೆ.

೬. ಮನೋನ್ಮನೀ ಎಂಬ ಪಾರ್ವತಿಯ ರೂಪವು ಕಾವೇರಿತೀರದ ತಲಕಾಡಿನಲ್ಲಿದೆ.

೭. ಭ್ರಮರಾಂಬಿಕಾ ಎಂಬ ಪಾರ್ವತೀ ರೂಪವು ಮುಡುಕು ತೊರೆಯೆಂಬ ಕಾವೇರಿ ತೀರದಲ್ಲಿದೆ.

೮. ಕಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯ ಬಳಿ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ.

೯. ಕನ್ಯಾಕುಬ್ಜದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯು ಗೌರಿರೂಪದಿಂದ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇವು ಪ್ರಧಾನವಾದವು. ಇನ್ನೂ ಕೂಡ ನೂರಾರು ಪಾರ್ವತಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಪಾರ್ವತಿಯ ಕುರಿತಾದ ವ್ರತ ಹಾಗೂ ಪೂಜೆಗಳು

೧. **ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ವ್ರತ** - ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ತೃತೀಯಾ ದಿವಸ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವ್ರತಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯ ಸ್ವರ್ಣಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸ ಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತವೆಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಕಾರಣ ಇಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಗೌರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡ ಪೂಜಿಸುವ ವಾಡಿಕೆಯು ಬಂದಿದೆ.

೨. **ಮಂಗಳಗೌರಿ** - ವಿವಾಹವಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಐದುವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಶ್ರಾವಣಮಾಸದ ಎಲ್ಲಾ ಮಂಗಳವಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹರಿದ್ರಾಗೌರಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

೩. **ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರವ್ರತ** - ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ರಾತ್ರಿಯಂದು ಈ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿವ್ರತ

೪. **ಷೋಡಶಗೌರಿವ್ರತ** - ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತೃತೀಯಾ ದಿವಸ ಹಾಗೂ ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತೃತೀಯಾ ದಿವಸ ಈ ಷೋಡಶಗೌರಿ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹದಿನಾರು ಗಂಟಿನ ದಾರವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ ಧರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೫. **ಹರಿತಾಳಕೀವ್ರತ** - ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತೃತೀಯಾ ದಿವಸ ಹಸ್ತಾ ನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದಾಗ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಯ ವ್ರತದ ಜೊತೆ ಹರಿತಾಲಕೀ ಗೌರೀವ್ರತವನ್ನೂ ಕೂಡ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.

೬. **ಗಜಗೌರೀವ್ರತ** - ಸೂರ್ಯನು ಮಕರ ರಾಶಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ಕಾಗೆ ಕೂಗುವ ಮೊದಲು ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಕುಂಬಾರರ ಮನೆಯಿಂದ ಮಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಗಜಗೌರಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂಬತ್ತು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವು ಪ್ರಧಾನವಾದ ಗೌರಿವ್ರತಗಳು. ಇನ್ನೂ ಹಲವಾರು ವ್ರತಗಳು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

* * * *

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ವ್ರತ

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ

ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತಂ ಶುಭಂ ।
ಶ್ರಾವಣೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ತು ತೃತೀಯಾಯಾಂ ವಿಧಾತ್ಮಜ ॥೧॥

ಈಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ– ಹೇ ವಿಧಿಪತ್ರ ಸನತ್ಕುಮಾರಾ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ತೃತೀಯಾ ದಿನ ಮಾಡಬೇಕಾದ 'ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀ ವ್ರತ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನಿತ್ಯಕರ್ಮ ಕೃತ್ವಾ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಚರೇತ್ ।
ಪಾರ್ವತೀಶಂಕರೌ ಪೂಜ್ಯಾ ಷೋಡಶೈರುಪಚಾರಕೈಃ ॥೨॥

ಅಂದು ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ನಿತ್ಯ ಆಹ್ನೀಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಸಂಕಲ್ಪ ಪೂರ್ವಕ ವ್ರತಧಾರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಾರ್ವತೀ-ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ದೇವ ದೇವ ಸಮಾಗಚ್ಛ ಪ್ರಾರ್ಥಯೇಽಹಂ ಜಗತ್ಪತೇ ।
ಇಮಾಂ ಮಯಾ ಕೃತಾಂ ಪೂಜಾಂ ಗೃಹಾಣ ಸುರಸತ್ತಮ ॥೩॥

ಹೇ ದೇವದೇವಾ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿಸು. ಹೇ ಜಗತ್ಪತೇ, ಸುರಸತ್ತಮಾ, ನಾನು ಮಾಡಿದ ಈ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು,

ವಾಯನಾನಿ ಪ್ರದೇಯಾನಿ ದಂಪತೀಭ್ಯಸ್ತು ಷೋಡಶ ।
ಭವನ್ಯಾಶ್ಚ ಮಹಾದೇವ್ಯಾ ವ್ರತಸಂಪೂರ್ಣಹೇತವೇ ॥೪॥

೧೬ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಮರದ ಬಾಗಿಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. 'ಪಾರ್ವತೀ-ಪರಮೇಶ್ವರರ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮತ್ತು ಈ ವ್ರತದ ಸಂಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠನಿಗೆ ಮರದ ಬಾಗಿಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ವಾಯನ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಪ್ರೀತಯೇ ದ್ವಿಜವರ್ಯಾಯ ವಾಯನಂ ಪ್ರದದಾಮ್ಯಹಂ ।
ಧಾನಾ ಷೋಡಶಪಕ್ವಾನ್ನೈರ್ವೇಣುಪಾತ್ರಾಣಿ ಷೋಡಶ ॥೫॥

ಅಕ್ಕಿ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ೧೬ ಪಕ್ವಾನ್ನಗಳನ್ನು, ೧೬ ಮರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಿ ೧೬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. 'ವ್ರತಸಂಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಬಾಗಿನವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಡುವೆನು.

ಕುರ್ಯಾದ್ವಸ್ತ್ರಾದಿಭಿರ್ಯುಕ್ತಾನ್ಯಾಹೂಯ ದ್ವಿಜದಂಪತೀನ್ ।
ವ್ರತಸಂಪೂರ್ಣತಾರ್ಥಂ ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯಹಂ ॥೬॥

ಸ್ವಲಂಕೃತಾಃ ಸುವಾಸಿನ್ಯಃ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯೇನ ಭೂಷಿತಾ ।
ಮಮ ಕಾರ್ಯಸಮೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಂತು ಶೋಭನಾಃ ॥೭॥

ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದಿಂದ ಭೂಷಿತರಾದ ಅಲಂಕೃತರಾದ ಸುವಾಸಿನಿಯರೇ, ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಬಾಗಿನಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾ ಮರದ ಬಾಗಿನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಏವಂ ಷೋಡಶವರ್ಷಾಣಿ ಅಷ್ಟೌ ಚತ್ವಾರಿ ವಾ ಪುನಃ ।
ಏಕವರ್ಷಂ ತು ಸದ್ಯೋ ವಾ ಕೃತ್ವಾ ಚೋದ್ಯಾಪನಂ ಚರೇತ್ ॥೮॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ೧೬ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಆದಾಗದಿದ್ದರೆ ೮ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ, ಆದಾಗದಿದ್ದರೆ ೪ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಅದೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ೧ ವರ್ಷವಾದರೂ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ತಡಮಾಡದೇ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಪೂಜಾಂತೇ ಚ ಕಥಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಾಚಕಂ ಸಂಪ್ರಪೂಜಯೇತ್ ॥೯॥

ಪೂಜೆ ಮುಗಿದ ನಂತರ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಪೌರಾಣಿಕನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಸನತ್ಕುಮಾರ ಉವಾಚ

ಕೇನ ಚೀರ್ಣಂ ವ್ರತಮಿದಂ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಚಾಸ್ಯ ಕೀದೃಶಂ ।
ಉದ್ಯಾಪನಂ ಕಥಂ ಕಾರ್ಯಂ ತತ್ಸರ್ವಂ ವದ ಮೇ ಪ್ರಭೋ॥೧೦॥

ಆಗ ಸನತ್ಕುಮಾರನು 'ಹೇ ಪ್ರಭೋ, ಈ ಮೊದಲು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಯಾರು ಆಚರಿಸಿದ್ದಾರೆ? ಈ ವ್ರತದ ಮಹಾತ್ಮೆ ಏನು? ವ್ರತೋದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸಬೇಕು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನನಗೆ ತಿಳಿಸುವವನಾಗು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ

ಸಾಧು ಪೃಷ್ಟಂ ಮಹಾಭಾಗ ಕಥಯಾಮಿ ತವಾಗ್ರತಃ ।
ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತಂ ನಾಮ ಸರ್ವಸಂಪತ್ಕರಂ ನೃಣಾಂ ॥೧೧॥

ಈಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ– ಹೇ ಮಹಾಭಾಗಾ, ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು, 'ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಈ ವ್ರತವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂಥದು ಆಗಿದೆ.

ಪುರಾ ಸರಸ್ವತೀತೀರೇ ಸುವಿಲಾಖ್ಯಾ ಮಹಾಪುರೀ ।
ತತ್ರ ಚಂದ್ರಪ್ರಭೋ ನಾಮ ರಾಜಾಽಽಸಿದ್ಧನದೋಪಮಃ ॥೧೨॥

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಸುವಿಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಪ್ರಭ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಕುಬೇರನಂತೆ ಶ್ರೀಮಂತನಾದ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದನು.

ತಸ್ಯಾಽಽಸ್ತಾಂ ರೂಪಲಾವಣ್ಯೇ ಸೌಂದರ್ಯಸ್ಮರವಿಭ್ರಮೇ ।
ಮಹಾದೇವೀವಿಶಾಲಾಖ್ಯೆ ದ್ವಿಭಾರ್ಯೇ ಕಮಲೇಕ್ಷಣೇ ॥೧೩॥

ಆ ರಾಜನಿಗೆ ರೂಪ ಲಾವಣ್ಯಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತರಾದ, ಸೌಂದರ್ಯ ಮಂದಹಾಸಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ, ಕಮಲದಂತೆ ನೇತ್ರಗಳುಳ್ಳ ಮಹಾದೇವಿ ಮತ್ತು ವಿಶಾಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು ರಾಣಿಯರಿದ್ದರು.

ತಯೋಃ ಪ್ರಿಯತರಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ತಸ್ಯಾಽಽಸೀನ್ನೃಪತೇರ್ಮತಾ ।
ಸ ಕದಾಚಿದ್ವನಂ ಭೇಜೇ ಮೃಗಯಾಽಸಕ್ತಮಾನಸಃ ॥೧೪॥

ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಳಾದ ಮಹಾದೇವಿಯು ರಾಜನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯಳಾಗಿದ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆ ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ರಾಜನು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದನು.

ಸಿಂಹಶಾರ್ದೂಲವಾರಾಹವನಮಾಹಿಷಕುಂಜರಾನ್ ।

ಹತ್ವಾ ಬಭ್ರಾಮ ತೃಷ್ಣಾರ್ತಃ ಸ ರಾಜಾ ವಿಪಿನಂ ಮಹತ್ ॥೧೫॥

ಅಲ್ಲಿ ಸಿಂಹ, ಹುಲಿ, ಕಾಡುಹಂದಿ, ಕಾಡೆಮ್ಮೆ, ಆನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ರಾಜನು ಬಹು ನೀರಡಿಸಿ ಆ ಮಹಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಅಡ್ಡಾಡಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ,

ಚಕ್ರಕಾರಂಡವಾಕೀರ್ಣಂ ಚಂಚರೀಕಪಿಕಾಕುಲಂ ।
ಉತ್ಫುಲ್ಲಮಲ್ಲಿಕಾಜಾತಿಕುಮುದೋತ್ಪಲಮಂಡಿತಂ ॥೧೬॥

ಅಪೂರ್ವಮವನೀಶೋಽಸೌ ದದರ್ಶಾಪ್ಸರಸಾಂ ಸರಃ ।
ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಸರಸ್ತೀರಂ ಪೀತ್ವಾ ಜಲಮನುತ್ತಮಂ ॥೧೭॥

ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮರ, ಚಕ್ರವಾಕ, ಕಾರಂಡವ, ಕೋಗಿಲೆ, ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ವಿಕಸಿತವಾದ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಜಾಜೀ ಪುಷ್ಪ, ವಿವಿಧ ಕಮಲಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಒಂದು ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸರೋವರವನ್ನು ಕಂಡನು. ಸರೋವರದ ದಂಡನೆಗೆ ಬಂದು ಶುದ್ಧವಾದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದನು.

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗೌರೀಮರ್ಚಯಂತಂ ದದರ್ಶಾಪ್ಸರಸಾಂ ಗಣಂ ।
ಕಿಮೇತದಿತಿ ಪಪ್ರಚ್ಛ ರಾಜಾ ರಾಜೀವಲೋಚನಃ ॥೧೮॥

ತೀರದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಪ್ಸರೆಯರ ಸಮೂಹವನ್ನು ಕಂಡನು. ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ಮಿತನಾದ ರಾಜನು 'ಇಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿರಿ? ಎಂದು ಆ ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು,

ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತಮಿದಂ ಕ್ರಿಯತೇ ಸ್ಮಾರಭಿರುತ್ತಮಂ ।
ಸರ್ವಸಂಪತ್ಕರಂ ನೃಣಾಂ ತತ್ಕುರುಷ್ವ ನೃಪೋತ್ತಮ ॥೧೯॥

ಹೇ ನೃಪೋತ್ತಮಾ, ನಾವು ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸರ್ವಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಉತ್ತಮವಾದ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ನೀನೂ ಆಚರಿಸುವವನಾಗು' ಎಂದು ಆ ಅಪ್ಸರೆಯರು ತಿಳಿಸಿದರು.

ರಾಜೋವಾಚ

ವಿಧಾನಂ ಕೀದೃಶಂ ವ್ರತಂ ಕಿಂ ಫಲಂ ವಿಸ್ತರಾನ್ಮಮ ।

ತಾ ಊಚುರ್ಯೋಷಿತಃ ಸರ್ವಾಸ್ತೃತೀಯಾಯಾಂ ನಭೋಯುಜಿ।

ಕರ್ತವ್ಯಂ ವ್ರತಮೇತದ್ಧಿ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀತಿ ಸಂಜ್ಞಿತಂ ।
ಪಾರ್ವತೀಶಂಕರೌ ಪೂಜ್ಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾ ಮುದಾ ॥೨೧॥

ಆಗ ರಾಜನು– ಭೋ, ಈ ವ್ರತದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಫಲವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಆ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಹೇಳಿದರು- ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ತೃತೀಯಾ ದಿನ ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ 'ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತ'ವೆಂದು ಹೆಸರು. ಅಂದು ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ದೋರಕಂ ಷೋಡಶಗುಣಂ ಬಧ್ನೀಯಾದ್ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರೇ ।
ನರೋ ವಾಮೇ ತು ನಾರೀಣಾಂ ಗಲೇ ವಾ ಬುಧನಂ ಮತಂ॥೨೨॥

೧೬ ಗಂಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ದಾರವನ್ನು ಪುರುಷರು ಬಲಭುಜದಲ್ಲಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಡಭುಜದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ತತ್ ಕೃತ್ವಾ ಸೋಽಪಿ ಜಗ್ರಾಹ ವ್ರತಂ ನಿಯಮಮಾನಸಃ ।
ಗುಣ್ಯೈಃ ಷೋಡಶಭಿರ್ಯುಕ್ತಂ ದೋರಕಂ ದಕ್ಷಿಣೇ ಕರೇ ॥೨೩॥

ಅಪ್ಸರೆಯರು ತಿಳಿಸಿದಂತೆಯೇ ರಾಜನು ವ್ರತ ಧಾರಣಮಾಡಿದನು. 'ಹೇ ದೇವಿ, ೧೬ ಗಂಟುಗಳುಳ್ಳ ದೋರಕವನ್ನು ಬಲಭುಜದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಬಧ್ನಾಮಿ ದೇವದೇವೇಶಿ ಪ್ರಸಾದಂ ಕುರು ಮೇ ವರಂ ।
ಏವಂ ದೇವ್ಯಾವ್ರತಂ ಕೃತ್ವಾ ಆಜಗಾಮ ನಿಜಂ ಗೃಹಂ ॥೨೪॥

ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡು. ಹೇ ದೇವದೇವೇಶಿ ವರವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ವ್ರತ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಬಂದನು.

ಪಪ್ರಚ್ಛ ದೋರಕಂ ಹಸ್ತೇ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾತಿಕೋಪನಾ ।
ತ್ರೋಟಯಿತ್ವಾ ಚ ಚಿಕ್ಷೇಪ ಬಾಹ್ಯೇ ಶುಷ್ಕತರೂಪರಿ ॥೨೫॥

ರಾಜನ ಬಲಭುಜದಲ್ಲಿದ್ದ ದೋರಕವನ್ನು ಕಂಡು ಜ್ಯೇಷ್ಠಪತ್ನಿಯಾದ ಮಹಾದೇವಿಯು ಇದೇನೆಂದು ಕೇಳಿದಳು ಮತ್ತು ಅತಿ ಕೋಪದಿಂದ ಆ

ದೋರಕವನ್ನು ಭುಜದಿಂದ ಕಿತ್ತಿ ತೆಗೆದು ಒಣಗಿದ ಒಂದು ಮರದ ಮೇಲೆ ಬೀಸಾಕಿದಳು.

ನ ಕರ್ತವ್ಯಂ ನ ಕರ್ತವ್ಯಮಿತಿ ರಾಜ್ಞೆ ವದತ್ಯಪಿ ।
ತೇನ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಮಾತ್ರೇಣ ತರುಃ ಪಲ್ಲವಿತೋಽಭವತ್ ॥೨೬॥

'ಪ್ರಿಯೇ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದು, ಹಾಗೆ ಮಾಡಬಾರದು' ಎಂದು ರಾಜನು ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ಹೇಳಿದರೂ ಕೇಳದೇ ದೋರಕವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಒಗೆದೇ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ತದ್ ದ್ವಿತೀಯಾ ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವಿಸ್ಮಯಾಕುಲಿತಾಽಭವತ್ ।
ತತ್ರಸ್ಥಂ ದೋರಕಂ ಭಿನ್ನಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸಾ ಬಬಂಧ ಹ ॥೨೭॥

ಆ ದೋರಕದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾತ್ರದಿಂದ ಒಣಗಿದ ಆ ಮರವು ಚಿಗುರಿತು. ರಾಜನ ಎರಡನೆಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ವಿಶಾಲಾ ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಸ್ಮಿತಳಾದಳು.

ತತಸ್ತನ್ಮಾ ಸಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಾತ್ಪತ್ಯುಃ ಪ್ರಿಯತರಾಽಭವತ್ ।
ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ ವ್ರತಾಪಚಾರೇಣ ಸಾ ತ್ಯಕ್ತಾ ದುಃಖಿತಾ ವನು ॥೨೮॥

ಮತ್ತು ಓಡಿಹೋಗಿ ಆ ಹರಿದ ದೋರಕವನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಳು. ಮಾಸಮಹಾತ್ಮೆಯಿಂದ ಅಂದಿನಿಂದ ಚಿಕ್ಕವಳು ಪತಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯಳಾದಳು, ವ್ರತಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಪಚಾರದಿಂದ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಭಾಮೆಯನ್ನು ರಾಜನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದನು.

ಪ್ರಯಯೌ ಸಾ ಮಹಾದೇವೀ ಧ್ಯಾಯಂತೀ ಮನಸಾ ಚ ಹ ।
ಮನೀನಾಮಾಶ್ರಮೇ ಪುಣ್ಯೇ ನಿವಸಂತೀ ಕ್ವಚಿತ್ ಕ್ವಚಿತ್ ॥೨೯॥

ಇದರಿಂದ ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ಅವಳು ವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಮಹಾದೇವಿಯು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ವನದಲ್ಲಿ ತಿರುಗತೊಡಗಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಇರುವ ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಇರಲು ಹೋದರೆ,

ನಿವಾರಿತಾ ಮುನಿವರ್ಯೈರ್ಗಚ್ಛ ಪಾಪೆ ಯಥಾಸುಖಂ ।
ಧಾವಂತೀ ವಿಪಿನಂ ಘೋರಂ ನಿರ್ವಿಣ್ಣಾ ನಿಷಸಾದ ಹ ॥೩೦॥

'ಹೇ ಪಾಪಿಷ್ಠಳೇ, ಇಲ್ಲಿ ಇರಕೂಡದು ಬಂದ ಹಾದಿಯಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗು'

ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮುನಿಗಳು ಅವಳನ್ನು ಓಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಘೋರವಾದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಲು ಸ್ಥಳ ಹುಡುಕುತ್ತ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಮಹಾದೇವಿಯು ಬಹು ದಣಿದು ನಿರ್ವಿಣ್ಣಳಾಗಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಳು.

ತತಸ್ತತ್ಕೃಪಯಾ ದೇವಿ ಪ್ರಾದುರಾಸೀತ್ತದಗ್ರತಃ ।
ತಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದಂಡವದ್ಭೂಮೌ ನತ್ವಾ ಸ್ತುತ್ವಾ ನೃಪಪ್ರಿಯಾ ॥೩೧॥

ಆಗ ಅವಳ ಮೇಲಿನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಳಾದಳು, ದೇವಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಾದೇವಿಯು ದಂಡವತ್ ಅವಳ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನಮಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸತೊಡಗಿದಳು.

ಜಯ ದೇವಿ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಜಯ ಭಕ್ತವರಪ್ರದೇ ।
ಜಯ ಶಂಕರವಾಮಾಂಗೆ ಜಯ ಮಂಗಲಮಂಗಲೆ ॥೩೨॥

ಹೇ ದೇವಿ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ, ನಿನಗೆ ನಮಿಸುವೆನು. ಹೇ ಭಕ್ತವರದೇ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ. ಶಂಕರ ಪ್ರಿಯೇ 'ಮಂಗಲಮಂಗಲೆಯೇ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ.

ತತೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ವರಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಗೌರೀಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ತದ್‌ವ್ರತಂ ।
ಚಕ್ರೇ ತಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವೇಣ ಭರ್ತಾ ತಾಂ ಚಾನಯದ್ ಗೃಹಂ ॥೩೩॥

ನಂತರ ಪ್ರಸನ್ನಳಾದ ದೇವಿಯಿಂದ ವರ ಪಡೆದು ರಾಣಿಯು ಗೌರಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ 'ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತ'ವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದಳು. ಆ ವ್ರತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಾಜನು ಮನಸ್ಸು ಬದಲಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ಪುನಃ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು ಮತ್ತು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದನು.

ತತೋ ದೇವ್ಯಾಃ ಪ್ರಸಾದೇನ ಸರ್ವಾನ್ಕಾಮಾನವಾಪ ಸಾ ।
ತತಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ನೃಪೋ ರಾಜ್ಯಂ ಚಕ್ರೇ ಸರ್ವಂ ಸಮೃದ್ಧಿಮಾನ್॥೩೪॥

ಅಂದಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಮಹಾದೇವಿಯು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಳು, ರಾಜನಾದರೋ ಆ ಇಬ್ಬರು ಪತ್ನಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾದನು.

ಅಂತೇ ಶಿವಪದಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಮಾಂತಾಭ್ಯಾಂ ಸಹಿತೋ ನೃಪಃ ॥೩೫॥

ಕೊನೆಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಪತ್ನಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಶಿವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು.

ಯಃ ಶೋಭನಂ ವ್ರತಮಿದಂ ಕುರುತೇ ಶಿವಾಯಾಃ
ಕುರ್ಯಾನ್ಮಮ ಪ್ರಿಯತರೋ ಭವಿತಾ ಚ ಗೌರ್ಯಾಃ ।
ಪ್ರಾಪ್ಯಶ್ರಯಂ ಸಮಧಿಕಾಂ ಭುವಿ ಶತ್ರುಸಂಘಂ
ನಿರ್ಜಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲಪದಂ ಸ ಶಿವಸ್ಯ ಯಾತಿ ॥೩೬॥

ಹೇ ಸನತ್ಕುಮಾರಾ, ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಶುಭಕರವಾದ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಯಾರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವರೋ ಅವರು ನನ್ನ ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಇಹದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆದು, ಶತ್ರುಸಂಘವನ್ನೆಲ್ಲ ಸೋಲಿಸಿ ಪರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಶಿವಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

ಏತಸ್ಯೋದ್ಯಾಪನವಿಧಿಂ ಸಾಮಧಾನಮನಾಶೃಣು ।
ಶುಭೇ ತಿಥೌ ಶುಭೇ ವಾರೇ ಚಂದ್ರೇ ತಾರಾಬಲಾನ್ವಿತೇ ॥೩೭॥

ಈ ವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನವಿಧಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳು. ಶುಭತಿಥಿ, ಶುಭವಾರ, ಚಂದ್ರಬಲ, ತಾರಾಬಲ ಇರುವ ದಿನದಂದು ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದಿನ ದಿನ ಮಂಡಪದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟದಲ ಕಮಲದ ಮೇಲೆ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ೧೬ ಪಲ ತೂಕದಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ತಾಮ್ರದ ಕುಂಭವನ್ನು ಇಡಬೇಕು.

ಮಂಡಪೇಽಷ್ಟದಲೇ ಪದ್ಮೇ ಕುಂಭಂ ಧಾನ್ಯೋಪರಿ ನ್ಯಸೇತ್ ।
ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರಯುಗಾಚ್ಛನ್ನಂ ಶ್ವೇತಯಜ್ಞೋಪವೀನಿನಂ ॥೩೯॥

ಆ ಕುಂಭವನ್ನು ತಿಲದಿಂದ ತುಂಬಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ಆ ಕುಂಭವನ್ನು ಶುಭ್ರವಾದ ೨ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿಸಿ ಮೇಲೆ ಶ್ವೇತಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.

ವೇದೋಕ್ತೇನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಚ ಕರ್ತವ್ಯಾ ತು ಯಥಾವಿಧಿಂ ।
ಸಮ್ಯಕ್ಪೂಜಾಂ ಚ ಸಂಪಾದ್ಯ ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರೇಣಂ ಚರೇತ್ ॥೪೦॥

ನಂತರ ವೇದೋಕ್ತಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತ ಕುಂಭ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪ್ರಾತಃ ಪೂಜಾಂ ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ತತೋ ಹೋಮಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ।
ಗ್ರಹಹೋಮಂ ಪುರಾ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಧಾನಂ ಜುಹುಯಾತ್ತತಃ ॥೪೧॥

ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲು ನವಗ್ರಹ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ಪ್ರಧಾನ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಶಿಲಾಶ್ಚ ಯವಸಮ್ಮಿಶ್ರಾ ಆಜ್ಯೇನ ಚ ಪರಿಪ್ಲುತಾಃ ।
ದ್ರವ್ಯಪ್ರಧಾನೇ ಸಂಖ್ಯಾ ತು ಸಹಸ್ರಮಥವಾ ಶತಂ ॥೪೨॥

ತಿಲ ಮತ್ತು ಯವಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಘೃತವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಒಂದು ಸಹಸ್ರ ಅಥವಾ ಒಂದು ನೂರು ಪ್ರಧಾನ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.

ಆಚಾರ್ಯಂ ಪೂಜಯೇತ್ಪಶ್ಚಾದ್ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಧೇನುಭಿಃ ।
ವಾಯನಾನಿ ಚ ದೇಯಾನಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚೈವ ಭೋಜಯೇತ್॥೪೩॥

ನಂತರ ಆಚಾರ್ಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರ ಧೇನುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ವಾಯನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ದಂಪತೀನ್ಭೋಜಯೇಚ್ಚೈವ ಸಂಖ್ಯಯಾ ಷೋಡಶೈವ ತು ।
ಭೂಯಸೀಂ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ದದ್ಯಾತ್ ಸ್ವಸ್ಯ ವಿತ್ತಾನುಸಾರತಃ ।
ಬಂಧುಭಿಃ ಸಹ ಭುಂಜೀತ ಹರ್ಷೋತ್ಸವಸಮನ್ವಿತಃ ॥॥೪೪॥

೧೬ ದಂಪತಿಗಳ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ತನ್ನ ದ್ರವ್ಯಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೂರಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂಧುಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಹರ್ಷದಿಂದ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು.

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣೇ ಈಶ್ವರ-ಸನತ್ಕುಮಾರ ಸಂವಾದೇ
ಶ್ರಾವಣಮಾಸ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ 'ತೃತೀಯಾಯಾಂ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತ ಕಥನಮ್' ॥

* * * * *

ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಕಲ್ಯಾಣ
(ಇದನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಗಳು ಈಡೇರುತ್ತವೆ)

ಪಾರ್ವತೀಜನ್ಮವರ್ಣನೆ

ನಾರದ ಉವಾಚ

ಏವಂ ವಿಪ್ರಕೃತಾ ದೇವಾ ಮಹೇಂದ್ರಸಹಿತಾಸ್ತದಾ ।
ಯಯುಃ ಸ್ವಾಯಂಭುವಂ ಧಾಮ ಮರ್ಕರೂಪಮುಪಾಶ್ರಿತಾಃ ॥೧॥

ತತಶ್ಚ ವಿಸ್ಮಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪ್ರಾಹ ತಾನ್‌ಸುರಪುಂಗವಾನ್ ।
ಸ್ವರೂಪೇಣೇಹ ತಿಷ್ಠಧ್ವಂ ನಾತ್ರವಸ್ತಾರಕಾದ್ಭಯಮ್ ॥೨॥

ತತೋ ದೇವಾಃ ಸ್ವರೂಪಸ್ಥಾಃ ಪ್ರಮ್ಲಾನವದನಾಂಬುಜಾಃ ।
ತುಷ್ಟುವುಃ ಪ್ರಣತಾಃ ಸರ್ವೇ ಪಿತರಂ ಪುತ್ರಕಾ ಯಥಾ ॥೩॥

ನಮೋ ಜಗತ್‌ಪ್ರಸೂತ್ಯೈ ತೇ ಹೇತವೇ ಪಾಲಕಾಯ ಚ ।
ಸಂಹರ್ತ್ರೇ ಚ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ತಿಸ್ರೋಽವಸ್ಥಾಸ್ತವ ಪ್ರಭೋ ॥೪॥

ತ್ವಮಪಃ ಪ್ರಥಮಂ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾಸು ವೀರ್ಯಮವಾಸೃಜಃ ।
ತದಂಡಮಭವದ್ಧೈಮಂ ಯಸ್ಮಿನ್‌ಲೋಕಾಶ್ಚರಾಚರಾಃ ॥೫॥

ವೇದೇಷ್ವಾಹುರ್ವಿರಾಡ್‌ರೂಪಂ ತ್ವಾಮೇಕರೂಪಮೀದೃಶಮ್ ।
ಪಾತಾಲಂ ಪಾದಮೂಲಂ ಚ ಪಾರ್ಷ್ಣಿಪಾದೇ ರಸಾತಲಮ್ ॥೬॥

ಮಹಾತಲಂ ಚಾಽಸ್ಯ ಗುಲ್ಫೌ ಜಂಘೇ ಚಾಽಪಿ ತಲಾತಲಮ್ ।
ಸುತಲಂ ಜಾನುನೀ ಚಾಸ್ಯ ಊರೂ ಚ ವಿತಲಾತಲೇ ॥೭॥

ಮಹೀತಲಂ ಚ ಜಘನಂ ನಾಭಿಶ್ಚಾಸ್ಯ ನಭಸ್ತಲಮ್ ।
ಜ್ಯೋತಿಃಪದಮುರಃಸ್ಥಾನಂ ಸ್ವರ್ಲೋಕೋ ಬಾಹುರುಚ್ಯತೇ ॥೮॥

ಗ್ರೀವಾ ಮಹಶ್ಚ ವದನಂ ಜನರ್ಲೋಕಃ ಪ್ರಕೀರ್ತ್ಯತೇ ।
ಲಲಾಟಂ ಚ ತಪೋಲೋಕಃ ಶೀರ್ಷಂ ಸತ್ಯಮುದಾಹೃತಮ್ ॥೯॥

ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯೌ ಚ ನಯನೇ ದಿಶಃ ಶ್ರೋತ್ರೇ ನಾಸಿಕಾಶ್ವಿನೌ ।
ಆತ್ಮಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರಸ್ಥಮಾಹುಸ್ತ್ವಾಂ ವೇದ ವೇದಿನಃ ॥೧೦॥

ಏವಂ ಯೇ ತೇ ವಿರಾಡ್ರೂಪಂ ಸಂಸ್ಮರಂತ ಉಪಾಸತೇ ।
ಜನ್ಮ ಬಂಧವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾ ಯಾಂತಿ ತ್ವಾಂ ಪರಮಂ ಪದಮ್ ॥೧೧॥

ಏವಂ ಸ್ಥೂಲಂ ಪ್ರಾಣಮಧ್ಯಂ ಚ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ
ಭಾವೇಭಾವೇ ಭಾವಿತಂ ತ್ವಾಂ ಗೃಣಂತಿ ।
ಸರ್ವತ್ರಸ್ಥಂ ತ್ವಾಮತಃ ಪ್ರಾಹುರ್ವೇದಾಃ
ತಸ್ಮೈ ತುಭ್ಯಂ ಪದ್ಮಜ ಇದ್ವಿದ್ಧೇಮ ॥೧೨॥
ಏವಂ ಸ್ತುತೋ ವಿರಂಚಿಸ್ತು ಕೃಪಯಾಽಭಿಪರಿಪ್ಲುತಃ
ಜಾನನ್ನಪಿ ತದಾ ಪ್ರಾಹ ತೇಷಾಮಾಶ್ವಾಸಹೇತವೇ ॥೧೩॥
ಸರ್ವೇ ಭವಂತೋ ದುಃಖಾರ್ತಾಃ ಪರಿಮ್ಲಾನಮುಖಾಂಬುಜಾಃ ।
ಭ್ರಷ್ಟಾಯುಧಾಸ್ತಥಾಽಕಸ್ಮಾದ್‌ಭ್ರಷ್ಟಾಭರಣವಾಸಸಾಃ ॥೧೪॥
ಮಮೈವೇಯಂ ಕೃತಿರ್ದೇವಾ ಮಹತೀ ಯದ್ವಿಡಂಬನಾ ।
ಯದ್ವೈರಾಜಶರೀರೇ ಮೇ ಭವಂತೋ ಬಾಹುಸಂಜ್ಞಕಾಃ ॥೧೫॥
ಯದ್ಯದ್ವಿಭೂತಿಮತ್-ಸತ್ವಂ ಧಾರ್ಮಿಕಂ ಚೋರ್ಜಿತಂ ಮಹತ್ ।
ತತ್ರಾಸೀದ್‌ಬಾಹುನಾಶೋ ಮೇ ಬಾಹುಸ್ಥಾನೇ ಚ ತೇ ಮಮ ॥೧೬॥
ತನ್ನೂನಂ ಮಮ ಭಗ್ನೌ ಚ ಬಾಹೂ ತೇನ ದುರಾತ್ಮನಾ ।
ಯೇನ ಚೋಪಹೃತಂ ದೇವಾಸ್ತನ್ಮಮಾಖ್ಯಾತುಮರ್ಹಥ ॥೧೭॥

ದೇವಾ ಊಚುಃ

ಯೋಽಸೌ ವಜ್ರಾಂಗತನಯಸ್ತ್ವಯಾ ದತ್ತವರಃ ಪ್ರಭೋ ।
ಭೃಶಂ ವಿಪ್ರಕೃತಾಸ್ತೇನ ತತ್ತ್ವಂ ಜಾನಾಸಿ ತತ್ತ್ವತಃ ॥೧೮॥
ಯತ್ತನ್ಮಹೀಸಮುದ್ರಸ್ಯ ತಟಂ ಶಾರ್ವಿಕತೀರ್ಥಕಮ್ ।
ತದಾಕ್ರಮ್ಯ ಕೃತಂ ತೇನ ಮರುಭೂಮಿಸಮಂ ಪ್ರಭೋ ॥೧೯॥
ಋದ್ಧಯಃ ಸರ್ವವೇದಾನಾಂ ಗೃಹೀತಾಸ್ತೇನ ಸರ್ವತಃ ।
ಮಹಾಭೂತಸ್ವರೂಪೇಣ ಸ ಏವ ಚ ಜಗತ್ಪತಿಃ ॥೨೦॥
ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯೌ ಗ್ರಹಾಸ್ತಾರಾ ಯಚ್ಚಾನ್ಯದ್ದೇವಪಕ್ಷತಃ ।
ತಚ್ಚ ಸರ್ವಂ ನಿರಾಕೃತ್ಯ ಸ್ಥಾಪಿತೋ ದೈತ್ಯಪಕ್ಷಕಃ ॥೨೧॥
ವಯಂ ಚ ವಿಧೃತಾಸ್ತೇನ ಬಹೂಪಹಸಿತಾಸ್ತಥಾ ।
ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಸಾದಾನ್ಮುಕ್ತಾಶ್ಚ ಕಥಂಚಿದಿವ ಕಷ್ಟತಃ ॥೨೨॥
ತದ್-ದ್ವಯಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಪೀಡಿತಾಃ ಕ್ಷುತ್ತೃಷಾರ್ದಿತಾಃ ।

ಧರ್ಮರಕ್ಷಕರಾಶ್ಚೇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ತ್ರಾತುಮರ್ಹಸಿ ||೨೩||

ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸ್ವಾತ್ಮಭೂರ್ದೇವಃ ಸುರೈರ್ದೈತ್ಯವಿಚೇಷ್ಟಿತಮ್ ।
ಸುರಾನುವಾಚ ಭಗವಾನತಃ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ತತ್ವತಃ ||೨೪||

ಅವಧ್ಯಸ್ತಾರಕೋ ದೈತ್ಯಃ ಸರ್ವೈರಪಿ ಸುರಾಸುರೈಃ
ಯಸ್ಯವಧ್ಯಶ್ಚನಾದ್ಯಾಪಿ ಸ ಜಾತೋ ಭಗವಾನ್ ಪುನಃ ||೨೫||

ಮಯಾ ಚ ವರದಾನೇನ ಛಂದಯಿತ್ವಾ ನಿವಾರಿತಃ ||೨೬||

ತಪಸಾ ಸಹಿ ದೀಪ್ತೋऽಭೂತ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯದಹನಾತ್ಮಕಃ ।
ಸ ಚ ವವ್ರೇ ವಧಂ ದೈತ್ಯಃ ಶಿಶುತಃ ಸಪ್ತವಾಸರಾತ್ ||೨೭||

ಸ ಚ ಸಪ್ತದಿನೋ ಬಾಲಃ ಶಂಕರಾದ್ಯೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ।
ತಾರಕಸ್ಯ ಚ ವೀರಸ್ಯ ವಧಕರ್ತಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||೨೮||

ಸತೀ ನಾಮಾ ತು ಯಾ ದೇವೀ ವಿನಷ್ಟಾದಕ್ಷಹೇಳಯಾ ।
ಸಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಕಲ್ಯಾಣೀ ಹಿಮಾಚಲಶರೀರಜಾ ||೨೯||

ಶಂಕರಸ್ಯ ಚ ತಸ್ಯಾಶ್ಚ ಯತ್ನಃ ಕಾರ್ಯಃ ಸಮಾಗಮೇ ।
ಅಹಮಪ್ಯಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಶೇಷಂ ಕರ್ತಾ ನ ಸಂಶಯಃ ||೩೦||

ಇತ್ಯುಕ್ತಾ ಸ್ತ್ರಿದಶಾಸ್ತೇನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಮಲಯೋನಿನಾ ।
ಜಗ್ಮುರ್ಮೇರುಂ ಪ್ರಣಮ್ಯೇಶಂ ಮರ್ಕರೂಪೇಣ ಸಂಯುತಾಃ ||೩೧||

ತತೋ ಗತೇಷು ದೇವೇಷು ಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕಪಿತಾಮಹಃ ।
ನಿಶಾಂ ಸಸ್ಮಾರ ಭಗವಾನ್ಸ್ವಾಂ ತನುಂ ಪೂರ್ವಸಂಭವಾಮ್ ||೩೨||

ತತೋ ಭಗವತೀ ರಾತ್ರಿರುಪತಸ್ಥೇ ಪಿತಾಮಹಮ್ ।
ತಾಂ ವಿವಿಕ್ತೇ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ತಥೋವಾಚ ವಿಭಾವರೀಮ್ ||೩೩||

ವಿಭಾವರಿ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಂ ವಿಬುಧಾನಾಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ।
ತತ್ಕರ್ತವ್ಯಂ ತ್ವಯಾ ದೇವಿ ಶೃಣು ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ನಿಶ್ಚಯಮ್ ||೩೪||

ತಾರಕೋ ನಾಮ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರಃ ಸುರಕೇತುರನಿರ್ಜಿತಃ ।
ತಸ್ಯಾಭಾವಾಯ ಭಗವಾಜ್ಜನಯಿಷ್ಯತಿ ಯಂ ಶಿವಃ ||೩೫||

ಸುತಃ ಸ ಭವಿತಾ ತಸ್ಯ ತಾರಕಸ್ಯಾಂತಕಾರಕಃ ।
ಅಹಂ ತ್ವಾದೌ ಯದಾ ಜಾತಸ್ತದಾಪಶ್ಯಂ ಪುರಃಸ್ಥಿತಮ್ ||೩೬||

ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರಂ ದೇವಂ ವ್ಯಾಪ್ಯ ವಿಶ್ವಮವಸ್ಥಿತಮ್ ।
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಮಬ್ರುವಂ ದೇವಂ ಭಜಸ್ವೇತಿ ಚ ಭಕ್ತಿತಃ ॥೩೭॥

ತತೋ ನಾರೀ ಪೃಥಗ್ಜಾತಾ ಪುರುಷಶ್ಚ ತಥಾ ಪೃಥಕ್ ।
ತಸ್ಯಾಶ್ಚೈವಾಂಶಜಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಸ್ತ್ರಿಯಸ್ತ್ರಿಭುವನೇ ಸ್ಮೃತಾಃ ॥೩೮॥

ಏಕಾದಶ ಚ ರುದ್ರಾಶ್ಚ ಪುರುಷಾಸ್ತಸ್ಯ ಚಾಂಶಜಾಃ ।
ತಾಂ ನಾರೀಮಹಮಾಲೋಕ್ಯ ಪುತ್ರಂ ದಕ್ಷಮಥಾಬ್ರವಮ್ ॥೩೯॥

ಭಜಸ್ವ ಪುತ್ರೀಂ ಜಗತೀಂ ಮಮಾಪಿ ಚ ತವಾಪಿ ಚ ।
ಪುಂದುಃಖನರಕಾತ್ತ್ರಾತ್ರೀ ಪುತ್ರೀ ತೇ ಭಾವಿನೀ ತ್ವಿಯಮ್ ॥೪೦॥

ಏವಮುಕ್ತೋ ಮಯಾ ದಕ್ಷಃ ಪುತ್ರೀತ್ವೇ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಾಮ್ ।
ರುದ್ರಾಯ ದತ್ತವಾನ್ಕನ್ಯಾಂ ನಾಮ ದತ್ತ್ವಾ ಸತೀತಿ ಯತ್ ॥೪೧॥

ತತಃ ಕಾಲೇ ಚ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿದವಮೇನೇ ಚ ತಾಂ ಪಿತಾ ।
ಮುಮೂರ್ಷುಃ ಪಾಪಾಸಂಕಲ್ಪೋ ದುರಾತ್ಮಾ ಕುಲಕಜ್ಜಲಃ ॥೪೨॥

ಯೇ ರುದ್ರಂ ನೈವ ಮನ್ಯಂತೇ ತೇ ಸ್ಫುಟಂ ಕುಲಕಜ್ಜಲಾಃ ।
ಪಿಶಾಚಾಸ್ತೇ ದುರಾತ್ಮಾನೋ ಭವಂತಿ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸಾಃ ॥೪೩॥

ಅವಮಾನೇನ ತಸ್ಯಾಽಪಿ ಯಥಾ ದೇವೀ ಜಹೌ ತನುಮ್ ।
ಯಥಾ ಯಜ್ಞಃ ಸ ಚ ಧ್ವಸ್ತೋ ಭವೇನ ವಿದಿತಂ ಹಿ ತೇ ॥೪೪॥

ಅಧುನಾ ಹಿಮಶೈಲಸ್ಯ ಭವಿತ್ರೀ ದುಹಿತಾ ಚ ಸಾ ।
ಮಹೇಶ್ವರ ಪತಿಂ ಸಾ ಚ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯತಿ ನಿಶ್ಚಿತಮ್ ॥೪೫॥

ತದಿದಂ ಚ ತ್ವಯಾ ಕಾರ್ಯಂ ಮೇನಾಗರ್ಭೇ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಚ ।
ತಸ್ಮಾಚ್ಛವಿಂ ಕುರು ಕೃಷ್ಣಾಂ ಯಥಾ ಕಾಲೀ ಭವೇತ್ತು ಸಾ ॥೪೬॥

ಯದಾ ರುದ್ರೋಪಹಸಿತಾ ತಪಸ್ತಪ್ಸ್ಯತಿ ಸಾ ಮಹತ್ ।
ಸಮಾಪ್ತನಿಯಮಾ ದೇವೀ ಯದಾಚೋಗ್ರಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥೪೭॥

ಸ್ವಯಮೇವ ಯದಾ ರೂಪಂ ಸುಗೌರಂ ಪ್ರತಿಪತ್ಸ್ಯತೇ ।
ವಿರಹೇಣ ಹರಶ್ಚಾಸ್ಯ ಮತ್ವಾ ಶೂನ್ಯಂ ಜಗತ್ತ್ರಯಮ್ ॥೪೮॥

ತಸ್ಯೈವ ಹಿಮಶೈಲಸ್ಯ ಕಂದರೇ ಸಿದ್ಧಸೇವಿತೇ ।
ಪ್ರತೀಕ್ಷಮಾಣಸ್ತಾಂ ದೇವೀಮುಗ್ರಂ ಸಂತಪ್ಸ್ಯತೇ ತಪಃ ॥೪೯॥

ತಯೋಃ ಸುತಪ್ತತಪಸೋರ್ಭವಿತಾ ಯೋ ಮಹಾನ್ಸುತಃ

ಭವಿಷ್ಯತಿ ಸ ದೈತಸ್ಯ ತಾರಕಸ್ಯ ನಿವಾರಕಃ ॥೫೦॥
ತಪಸೋ ಹಿ ವಿನಾ ನಾಸ್ತಿ ಸಿದ್ಧಿಃ ಕುತ್ರಾಽಪಿ ಶೋಭನೇ !
ಸರ್ವಾಸಾಂ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧೀನಾಂ ಮೂಲಂ ಹಿ ತಪ ಉಚ್ಯತೇ ॥೫೧॥
ತ್ವಯಾಽಪಿ ದಾನವಾ ದೇವಿ ದೇಹನಿರ್ಗತಯಾ ತದಾ ।
ಚಂಡಮುಂಡಪುರೋಗಾಶ್ಚ ಹಂತವ್ಯಾ ಲೋಕದುರ್ಜಯಾಃ ॥೫೨॥
ಯಸ್ಮಾಚ್ಚಂಡಂ ಚ ಮುಂಡಂ ಚ ತ್ವಂ ದೇವಿ ನಿಹನಿಷ್ಯಸಿ ।
ಚಾಮುಂಡೇತಿ ತತೋ ಲೋಕೇಖ್ಯಾತಾ ದೇವಿ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ॥೫೩॥
ತತಸ್ತ್ವಾಂ ವರದೇ ದೇವಿ ಲೋಕಃ ಸಂಪೂಜಯಿಷ್ಯತಿ ।
ಭೇದೈರ್ಬಹುವಿಧಾಕಾರ್ಯೈಃ ಸರ್ವಗಾಂ ಕಾಮಸಾಧನೀಮ್ ॥೫೪॥
ಓಂಕಾರವಕ್ತ್ರಾಂ ಗಾಯತ್ರೀಂ ತ್ವಾಮರ್ಚಂತಿ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ।
ಊರ್ಜಿತಾಂ ಬಲದಾಂ ವಾಽಪಿ ರಾಜಾನಃ ಸುಮಹಾಬಲಾಃ ॥೫೫॥
ವೈಶ್ಯಾಶ್ಚ ಭೂತಿಮಿತ್ಯೇವ ಶಿವಾಂ ಶೂದ್ರಾಸ್ತಥಾ ಶುಭೇ ।
ಕ್ಷಾಂತಿರ್ಮುನೀನಾಮಕ್ಷೋಭ್ಯಾ ದಯಾ ನಿಯಮಿನಾಮಪಿ ॥೫೬॥
ತ್ವಂ ಮಹೋಪಾಯಸಂದೋಹಾ ನೀತಿರ್ನಯವಿಸರ್ಪಿಣಃ ।
ಪರಿಸ್ಥಿತಿಸ್ತ್ವಮರ್ಥಾನಾಂ ತ್ವಮಹೋ ಪ್ರಾಣಿಕಾ ಮತಾ ॥೫೭॥
ತ್ವಂ ಯುಕ್ತಿಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತ್ವಂ ಗತಿಃ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಮ್ ।
ರತಿಸ್ತ್ವಂ ರತಿವಿತ್ತಾನಾಂ ಪ್ರೀತಿಸ್ತ್ವಂ ಹೃದ್ಯದರ್ಶಿನಾಮ್ ॥೫೮॥
ತ್ವಂ ಕಾಂತಿಃ ಶುಭರೂಪಾಣಾಂ ತ್ವಂ ಶಾಂತಿಃ ಶುಭಕರ್ಮಿಣಾಮ್ ।
ತ್ವಂ ಭ್ರಾಂತಿರ್ಮೂಢಚಿತ್ತಾನಾಂ ತ್ವಂ ಫಲಂ ಕ್ರತುಯಾಜಿನಾಮ್ ॥೫೯॥
ಜಲಧೀನಾಂ ಮಹಾವೇಲಾ ತ್ವಂ ಚ ಲೀಲಾವಿಲಾಸಿನಾಮ್ ।
ಸಂಭೂತಿಸ್ತ್ವಂ ಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಸ್ಥಿತಿಸ್ತ್ವಂ ಲೋಕಪಾಲಿನೀ ॥೬೦॥
ತ್ವಂ ಕಾಳರಾತ್ರಿರ್ನಿಃಶ್ಶೇಷ ಭುವನಾವಳಿ ನಾಶಿನೀ ।
ಪ್ರಿಯಕಂಠಗ್ರಹಾನಂದದಾಯಿನೀ ತ್ವಂ ವಿಭಾವರೀ ॥೬೧॥
ಪ್ರಸೀದ ಪ್ರಣತಾನಸ್ಮಾನ್ಸೌಮ್ಯದೃಷ್ಟ್ಯಾ ವಿಲೋಕಯ ॥೬೨॥
ಇತಿ ಸ್ತುವಂತೋ ಯೇ ದೇವಿ ಪೂಜಯಿಷ್ಯಂತಿ ತ್ವಾಂ ಶುಭೇ
ತೇ ಸರ್ವಕಾಮಾನಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ನಿಯತಾ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥೬೩॥
ಇತ್ಯುಕ್ತಾ ತು ನಿಶಾದೇವೀ ತಥೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ।

ಜಗಾಮ ತ್ವರಿತಾ ಪೂರ್ವಂ ಗೃಸಂ ಹಿಮಗಿರೇರ್ಮಹತ್ ॥೬೪॥
ತತ್ರಾಽಽಸೀನಾಂ ಮಹಾಹರ್ಮ್ಯೇ ರತ್ನಭಿತ್ತಸಮಾಶ್ರಯೇ ।
ದದರ್ಶ ಮೇನಾಮಾಪಾಂಡುಚ್ಛವಿವಕ್ತ್ರಸರೋರುಹಾಂ ॥೬೫॥
ಕಿಂಚಿಚ್ಛ್ಯಾಮಮುಖೋದಗ್ರಸ್ತನಭಾಗಾವನಾಮಿತಾಮ್ ।
ಮಹೌಷಧಿಗಣಾಬದ್ಧಮಂತ್ರರಾಜನಿಷೇವಿತಾಮ್ ॥೬೬॥
ತತಃ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಮಿಲಿತೇ ಮೇನಾನೇತ್ರಾಂಬುಜದ್ವಯೇ ।
ಆವಿವೇಶ ಮುಖಂ ರಾತ್ರಿರ್ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಚನಾತ್ತದಾ ॥೬೭॥
ಜನ್ಮದಾ ಯಾ ಜಗನ್ಮಾತುಃ ಕ್ರಮೇಣ ಜಠರಾಂತರಮ್ ।
ಅರಂಜಯಚ್ಛವಿಂ ದೇವ್ಯಾ ಗುಹಮುಖಂಮಾತುರ್ವಿಭಾವರೀ ॥೬೮॥
ತತೋ ಜಗನ್ಮಂಗಳದಾ ಮೇನಾ ಹಿಮಗಿರೇಃ ಪ್ರಿಯಾ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ಸುಭಗೇ ಪ್ರಾಸೂಯತ ಶುಭಾನನಾಮ್ ॥೬೯॥
ತಸ್ಯಾಂ ತು ಜಾಯಮಾನಾಯಾಂ ಚಂತವಃ ಸ್ಥಾಣುಜಂಗಮಾಃ ।
ಅಭವನ್ಸುಖಿನಃ ಸರ್ವೇ ಸರ್ವಲೋಕನಿವಾಸಿನಃ ॥೭೦॥
ಅಭವತ್ಕ್ರೂರಸತ್ತ್ವಾನಾಂ ಚೇತಃ ಶಾಂತಂ ಚ ದೇಹಿನಾಮ್ ।
ಜ್ಯೋತಿಷಾಮಪಿ ತೇಜಸ್ತ್ವಮಭವತ್ಸುತರಾಂ ತದಾ ॥೭೦॥
ವನಾಶ್ರಿತಾಶ್ಚೋಷಧಿ ಯಃ ಸ್ವಾದುವಂತಿ ಫಲಾನಿ ಚ ।
ಗಂಧವಂತಿ ಚ ಮಾಲ್ಯಾನಿ ವಿಮಲಂ ಚ ನಭೋಽಭವತ್ ॥೭೨॥
ಮಾರುತಶ್ಚ ಸುಖಸ್ಪರ್ಶೋ ದಿಶಶ್ಚ ಸುಮನೋಹರಾಃ ।
ವಿಸ್ಮೃತಾನಿ ಚ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಂ ಪ್ರಪೇದಿರೇ ॥೭೩॥
ಪ್ರಭಾವಸ್ತೀರ್ಥಮುಖ್ಯಾನಾಂ ತದಾ ಪುಣ್ಯತಮೋಽಭವತ್ ।
ಸತ್ಯೇ ಧರ್ಮೇ ಚಾಧ್ಯಯನೇ ಯಜ್ಞೇ ದಾನೇ ತಪಸ್ಯಪಿ ॥೭೪॥
ಸರ್ವೇಷಾಮಭವಚ್ಛ್ರದ್ಧಾ ಜನ್ಮಕಾಲೇ ಗುಹಾರಣೇಃ ।
ಅಂತರಿಕ್ಷೇಽಮರಾಶ್ಚಾಪಿ ಪ್ರಹರ್ಷೋತ್ಫುಲ್ಲಲೋಚನಾಃ ॥೭೫॥
ಹರಿಬ್ರಹ್ಮಮಹೇಂದ್ರಾರ್ಕವಾಯುವಹ್ನಿ ಪುರೋಗಮಾಃ ।
ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಂ ಪ್ರಮುಮುಚುಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಮೇನಾಗೃಹೇ ಶುಭೇ ॥೭೬॥
ಮೇರುಪ್ರಭೃತಯಶ್ಚಾಽಪಿ ಮೂರ್ತಿಮಂತೋ ಮಹಾನಗಾಃ
ತಸ್ಮಿನ್ಮಹೋತ್ಸವೇ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ವೀರಕಾಂಸ್ಯೋಪಶೋಭಿತಾಃ ॥೭೭॥

ಸಾಗರಾಃ ಸರಿತಶ್ಚೈವ ಸಮಾಜಗ್ಮುಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ ॥೭೮॥
ಹಿಮಶೈಲೋಽಭವಲ್ಲೋಕೇ ತದಾ ಸರ್ವೈಶ್ಚರಾಚರೈಃ ।
ಸೇವ್ಯಶ್ಚಾಪ್ಯಭಿಗಮ್ಯಶ್ಚ ಪೂಜನೀಯಶ್ಚ ಭಾರತ ! ॥೭೯॥
ಅನುಭೂಯೋತ್ಸವಂ ತೇ ಚ ಜಗ್ಮುಃ ಸ್ವಾನಾಲಯಾಂಸ್ತದಾ ॥೮೦॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣ ಏಕಶೀತಿಸಾಹಸ್ರಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಪ್ರಥಮೇ ಮಾಹೇಶ್ವರಖಂಡೇ ಕೌಮಾರಿಕಾಖಂಡೇ ಕುಮಾರೇಶ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ ಪಾರ್ವತೀಜನ್ಮವರ್ಣನಂ ನಾಮ ದ್ವಾವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

* * * *

ತ್ರಯೋವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಕುಮಾರೇಶಮಾಹಾಮ್ಯೇ ನಾರದೇನ ಪರ್ವತಪುತ್ರೀಂದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಾಮುದ್ರಿಕಶಾಸ್ತ್ರದ್ದಾಭವಿಷ್ಯಕಥನಂ ಪಶ್ಚಾಚ್ಚಹಿಮವತೇಆಶ್ವಾಸನವರ್ಣನಮ್

ನಾರದ ಉವಾಚ

ತತಶ್ಚ ಶೈಲಜಾ ದೇವೀ ಚಿಕ್ರೀಡ ಸುಭಗಾ ತದಾ ।
ದೇವಗಂಧರ್ವಕನ್ಯಾಭಿರ್ನಗಕಿನ್ನರ ಸಂಭವಾಃ
ಮುನೀನಾಂ ಚಾಪಿ ಯಾಃ ಕನ್ಯಾಸ್ತಾಭಿಃ ಸಾರ್ಧಂ ಚ ಶೋಭನಾ ॥೧॥

ಕದಾಚಿದಥ ಮೇರುಸ್ಥೋ ವಾಸವಃ ಪಾಂಡುನಂದನ ।
ಸಸ್ಮಾರ ಮಾಂ ಯಯೌ ಚಾಹಂ ಸಂಸ್ಮೃತೋ ವಾಸವಂ ತದಾ ॥೨॥
ಮಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಸಮುತ್ಥಾಯಾಽತಿಹರ್ಷಿತಃ ।
ಪೂಜಯಾಮಾಸ ತಾಂ ಪೂಜಾಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯಾಽಹಮಬ್ರುವಮ್ ॥೩॥

ಮಹಾಸುರ ಮಹೋನ್ಮಾದಕಾಲಾನಲ ದಿವಸ್ಪತೇ ।
ಕುಶಲಂ ವಿದ್ಯತೇ ಕಚ್ಚಿತ್ತವ ಕಚ್ಚಿಚ್ಚ ನಂದಸಿ ॥೪॥

ಪೃಷ್ಟಸ್ತ್ವೇವಂ ಮಯಾ ಶಕ್ರಃ ಪ್ರೋವಾಚ ವಚನಂ ಸ್ಮಯನ್ ।
ಕುಶಲಸ್ಯಾಂಕುರಸ್ತಾವತ್ಸಂಭೂತೋ ಭುವನತ್ರಯೇ ॥೫॥

ತತ್ಫಲೋದಯಸಂಪತ್ತೌ ತದ್ಭವಾನ್‌ಸಂಸ್ಮೃತೋ ಮುನೇ ।
ವೇತ್ಸಿ ಸರ್ವಮತಂ ತ್ವಂ ವೈ ತಥಾಪಿ ಪರಿನೋದಕಃ ॥
ನಿರ್ವೃತಿಂ ಪರಮಾಂ ಯಾತಿ ನಿವೇದ್ಯಾರ್ಥಂ ಸುಹೃಜ್ಜನೇ ॥೬॥

ತದ್ಭವಾಂನ್ಹೈ ಲಜಾಂ ದೇವೀಂ ಶೈಲೇಂದ್ರಂ ಶೈಲವಲ್ಲಭಾಮ್ ।
ಹರಂ ಸಂಭಾವಯ ವರಂ ಯನ್ನಾನ್ಯಂ ರೋಚಯಂತಿ ತೇ ॥೮॥

ತತಸ್ತದವಾಕ್ಯಮಾಕರ್ಣ್ಯ ಗತೋಽಹಂ ಶೈಲಸತ್ತಮಮ್ ।
ಓಷಧಿಪ್ರಸ್ಥನಿಲಯಂ ಸಾಕ್ಷಾದಿವ ದಿವಸ್ಪತಿಮ್ ॥೯॥

ತತ್ರ ಹೈಮೇ ಸ್ವಯಂ ತೇನ ಮಹಾಭಕ್ತ್ಯಾ ನಿವೇದಿತೇ ।
ಮಹಾಸನೇ ಪೂಜಿತೋಽಹಮುಪವಿಷ್ಟೋ ಮಹಾಸುಖಮ್ ॥೧೦॥

ಗೃಹೀತಾರ್ಘ್ಯಂ ತತೋ ಮಾಂ ಚ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಶ್ಲಕ್ಷ್ಣಯಾ ಗಿರಾ ।
ಕುಶಲಂ ತಪಸಃ ಶೈಲಃ ಶನೈಃ ಫುಲ್ಲನನಾಂಬುಜಃ ॥೧೧॥

ಅಹಮಪ್ಯಸ್ಯ ತತ್ಪ್ರೋಚ್ಯ ಪ್ರತ್ಯವೋಚಂ ಗಿರೀಶ್ವರಮ್ ।
ತ್ವಯಾ ಶೈಲೇಂದ್ರ ಪೂರ್ವಾಂ ವಾಽಪ್ಯಪರಾಂ ಚ ದಿಶಂ ತಥಾ ॥೧೨॥

ಅವಗಾಹ್ಯ ಸ್ಥಿತವತಾ ಕ್ರಿಯತೇ ಪ್ರಾಣಿಪಾಲನಾ ॥೧೨॥
ಅಹೋ ಧನ್ಯೋಽಸಿ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಾಃ ಸಾಹಾಯ್ಯೇನ ತವಾಚಲ
ತಪೋಜಪವ್ರತಸ್ನಾನ್ಹೈಃ ಸಾಧಯಂತ್ಯಾತ್ಮನಃ ಪರಮ್ ॥೧೩॥

ಯಜ್ಞಾಂಗಸಾಧನೈಃ ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ಕಂದಾದಿಫಲದಾನತಃ ।
ತ್ವಂ ಸಮುದ್ಧರಸಿ ವಿಪ್ರಾನ್‌ಕಿಮತಃ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ತವ ॥೧೪॥

ಅನ್ಯೇಽಪಿ ಜೀವಾ ಬಹುಧಾ ತ್ವಾಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಭೂಧರ ।
ಮುದಿತಾಃ ಪ್ರತಿವರ್ತಂತೇ ಗೃಹಸ್ಥಮಿವ ಪ್ರಾಣಿನಃ ॥೧೫॥

ಶೀತಮಾತಪವರ್ಷಾಂಶ್ಚ ಕ್ಲೇಶಾನ್ನಾನಾವಿಧಾನ್ಸಹನ್ ।
ಉಪಾಕರೋಷಿ ಜಂತೂನಾಮೇವಂ ರೂಪಾ ಹಿ ಸಾಧವಃ ॥೧೬॥

ಕಿಮತಃ ಪ್ರೋಚ್ಯತೇ ತುಭ್ಯಂ ಧನ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಪೃಥಿವೀಧರ ।
ಕಂದರಂ ಯಸ್ಯ ಚಾಽಧ್ಯಾಸ್ತೇ ಸ್ವಯಂ ತವ ಮಹೇಶ್ವರಃ ॥೧೭॥

ಇತ್ಯುಕ್ತವತಿ ವಾಕ್ಯಂ ಚ ಯಥಾರ್ಥಂ ಮಯಿ ಫಾಲ್ಗುನ ।
ಹಿಮಶೈಲಸ್ಯ ಮಹಿಷೀ ಮೇನಾ ಆಗಾದ್ದಿ ದೃಕ್ಷಯಾ ॥೧೮॥

ಅನುಯಾತಾ ದುಹಿತ್ರಾ ಚ ಸ್ವಲ್ಪಾಶ್ಚ ಪರಿಚಾರಿಕಾಃ ।
ಲಜ್ಜಯಾನತಸರ್ವಾಂಗೀ ಪ್ರವಿವೇಶ ಸದೋ ಮಹತ್ ॥೧೯॥

ತತೋ ಮಾಂ ಶೈಲಮಹಿಷೀ ವವಂದೇ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಸಾ ।
ವಸ್ತ್ರನಿಗೂಢವದನಾ ಪಾಣಿಪದ್ಮಕೃತಾಂಜಲಿಃ ॥೨೦॥

ತಾಮಹಂ ಸತ್ಯರೂಪಾಭಿರಾಶೀರ್ಭಿಃ ಸಮವರ್ಧಯಮ್ ।
ಪತಿವ್ರತಾ ಶುಭಾಚಾರಾ ಸುಭಗಾ ವೀರಸೂಃ ಶುಭೇ ॥೨೧॥

ಸದಾ ವೀರವತೀ ಚಾಽಪಿ ಭವ ವಂಶೋನ್ನತಿಪ್ರದೇ ।
ತತೋಽಹಂ ವಿಸ್ಮಿತಾಂಕ್ಷೀಂ ಚ ಹಿಮವದ್ಗಿರಿಪುತ್ರಿಕಾಮ್ ॥೨೨॥
ಮೃದುವಾಣ್ಯಾ ಪ್ರತ್ಯವೋಚಮೇಹಿ ಬಾಲೇ ! ಮಮಾಽಂತಿಕಮ್ ॥೨೩॥

ತತೋ ದೇವೀ ಜಗನ್ಮಾತಾ ಬಾಲಭಾವಂ ಸ್ವಕಂ ಮಯಿ ।
ದರ್ಶಯಂತೀ ಸ್ವಪಿತರಂ ಕಂಠೇ ಗೃಹ್ಯಾಂಕಮಾವಿಶತ್ ॥೨೪॥

ಉವಾಚ ವಾಚಂ ತಾಂ ಮಂದಂ ಮುನಿಂ ವಂದಯ ಪುತ್ರಿಕೇ ! ।
ಮುನೇಃ ಪ್ರಸಾದತೋಽವಶ್ಯಂ ಪತಿಮಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಸಮ್ಮತಮ್ ॥೨೫॥

ಇತ್ಯುಕ್ತಾ ಸಾ ತತೋ ಬಾಲಾ ವಸ್ತ್ರಾಂತಪಿಹಿತಾನನಾ ।
ಕಿಂಚಿತ್ಸಹುಂಕೃತೋತ್ಕಂಪಂ ಪ್ರೋಚ್ಯ ನೋವಾಚ ಕಿಂಚನ ॥೨೬॥

ತತೋ ವಿಸ್ಮಿತಚಿತ್ತೋಽಹಮುಪಚಾರವಿದಾಂವರಃ ।
ಪ್ರತ್ಯವೋಚಂ ಪುನರ್ದೇವೀಮೇಹಿ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ತೇ ಶುಭೇ ॥೨೭॥

ರತ್ನಕ್ರೀಡನಕಂ ರಮ್ಯಂ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಸುಚಿರಂ ಮಯಾ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತಾ ಸಾ ತದೋತ್ಥಾಯ ಪಿತುರಂಕಾತ್ಸವೇಗತಃ ॥೨೮॥

ವಂದಮಾನಾ ಚ ಮೇ ಪಾದೌ ಮಯಾ ನೀತಾಂಕಮಾತ್ಮನಃ ।
ಮನ್ಯತಾ ತಾಂ ಜಗತ್ಪೂಜ್ಯಾಮುಕ್ತಂ ಬಾಲೇ ತವೋಚಿತಮ್ ॥೨೯॥

ನ ತತ್ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯತ್ತುಭ್ಯಂ ದದ್ಮ್ಯಾಶೀಃ ಕಾ ತವೋಚಿತಾ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯಾಚ್ಛೈವಲೇಂದ್ರಮಹಿಷೀ ತದಾ ॥೩೦॥

ನೋದಯಾಮಾಸ ಮಾಂ ಮಂದಮನಾಶೀಃ ಶಂಕಿತಾ ತದಾ ।
ಭಗವನ್ವೇತ್ಸಿ ಸರ್ವಂ ತ್ವಮತೀತಾನಾಗತಂ ಪ್ರಭೋ ॥೩೧॥

ತದಹಂ ಜ್ಞಾತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಕೀದೃಶೋಽಸ್ಯಾಃ ಪತಿರ್ಭವೇತ್ ।
ಶ್ರುತ್ವೇತಿ ಸುಸ್ಮಿತಮುಖಃ ಪ್ರಾವೋಚಂ ನರ್ಮವಲ್ಲಭಃ ॥೩೨॥

ನ ಜಾತೋಽಸ್ಯಾಃ ಪತಿರ್ಭದ್ರೇವರ್ತತೇ ಚ ಕುಲಕ್ಷಣಃ ।

ನಗ್ನೋಽತಿನಿರ್ಧನಃ ಕ್ರೋಧೀ ವೃತಃ ಕ್ರೂರೈಶ್ಚ ಸರ್ವದಾ
ಶ್ರುತ್ವೇತಿ ಸಂಭ್ರಾಮವಿಷ್ಟೋ ಧ್ವಸ್ತವೀರ್ಯೋ ಹಿಮಾಚಲಃ ॥೩೩॥

ಮಾಂ ತದಾ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇದಂ ಸಾಶ್ರುಕಂಠೋ ಮಹಾಗಿರಿಃ ॥೩೪॥

ಅಹೋ ವಿಚಿತ್ರಃ ಸಂಸಾರೋ ದುರ್ವೇದ್ಯೋ ಮಹತಾಮಪಿ।
ಪ್ರವರಸ್ತ್ವಪಿ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಯೋ ನರೇಷು ನ ಕೃಪಾಯತೇ ॥೩೫॥

ಯತ್ನೇನ ಮಹತಾ ತಾವುತ್ತುಣ್ಯೈರ್ಬಹುವಿಧೈರಪಿ।
ಸಾಧಯತ್ಯಾತ್ಮನೋ ಲೋಕೋ ಮಾನುಷ್ಯಮತಿದುರ್ಲಭಮ್ ॥೩೬॥

ಅಧ್ರುವಂ ತದ್ಧ್ರುವತ್ವೇ ಚ ಕಥಂಚಿತ್ಪರಿಕಲ್ಪ್ಯತೇ।
ತತ್ರಾಽಪಿ ದುರ್ಲಭಾ ನಾಮ ಸಮಾನವ್ರತಚಾರಿಣೀ ॥೩೭॥

ಸಾಧ್ವೀ ಮಹಾಕುಲೋತ್ಪನ್ನಾ ಭಾರ್ಯಾ ಯಾ ಸ್ಯಾತ್ಪತಿವ್ರತಾ।
ತತ್ರಾಪಿ ದುರ್ಲಭಂ ಯಚ್ಚ ತಯಾ ಧರ್ಮನಿಷೇವಣಂ ॥೩೮॥

ಸಹ ವೇದಪುರಾಣೋಕ್ತಂ ಜಗತ್ತ್ರಯಹಿತಾವಹಮ್।
ಏತತ್ಸುದುರ್ಲಭಂ ಯಚ್ಚ ತಸ್ಯಾಂ ಚೈವ ಪ್ರಜಾಯತೇ ॥೩೯॥

ತದಪತ್ಯಮಪತ್ಯಾರ್ಥಂ ಸಂಸಾರೇ ಕಿಲ ! ನಾರದ।
ಏತೇಷಾಂ ದುರ್ಲಭಾನಾಂ ಹಿ ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಪುಣ್ಯವಾನ್ ॥೪೦॥

ಸರ್ವಮೇತದವಾಪ್ನೋತಿ ಸ ಕೋಽಪಿ ಯದಿ ವಾ ನವಾ।
ಕಿಂಚಿತ್ಕೇನಾಽ ಪಿ ಹಿ ನ್ಯೂನಂ ಸಂಸಾರಃ ಕುರುತೇ ವರಂ ॥೪೧॥

ಅಥ ಸಾಂಸಾರಿಕೋ ದೋಷಃ ಸ್ವಕೃತಂ ಯತ್ರ ಭುಜ್ಯತೇ।
ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಂ ಚ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ವೇದಾಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ನಾರದ ॥೪೨॥

ನೇತಿ ಕೇಚಿತ್ತತ್ರ ಪುನಃ ಕಥಂ ತೇ ಯದಿ ನೋ ಗೃಹೀ।
ಅತೋ ಧಾತ್ರಾ ಚ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಸುತಲಾಭಃ ಪ್ರಶಂಸಿತಃ ॥೪೩॥

ಪುನಶ್ಚ ಸೃಷ್ಟಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ನರಕತ್ರಾಣನಾಯ ಚ।
ತತ್ರ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸಮುತ್ಪತ್ತಿಂ ವಿನಾ ಸೃಷ್ಟಿರ್ನ ಜಾಯತೇ ॥೪೪॥

ಸಾ ಚ ಜಾತಿಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ಕೃಪಣಾ ದೈನ್ಯಭಾಗಿನೀ।
ತಾಸಾಮುಪರಿ ಮಾಽವಜ್ಞಾ ಭವೇದಿತಿ ಚ ವೇಧಸಾ

ಶಾಸ್ತ್ರೇಷೂಕ್ತಮಸಂದಿಗ್ಧಂ ವಾಕ್ಯಮೇತನ್ಮಹತ್ಫಲಮ್ ॥೪೫॥
ದಶಪುತ್ರಸಮಾ ಕನ್ಯಾ ದಶಪುತ್ರಾನ್ಪ್ರವರ್ಧಯನ್ ।
ಯತ್ಫಲಂ ಲಭತೇ ಮರ್ತ್ಯಸ್ತಲ್ಲಭ್ಯಂ ಕನ್ಯಯೈಕಯಾ ॥೪೬॥
ತಸ್ಮಾತ್ಕನ್ಯಾ ಪಿತುಃ ಶೋಚ್ಯಾ ಸದಾ ದುಃಖವಿವರ್ಧಿನೀ ॥೪೭॥
ಯಾऽಸ್ಯಾತ್ಪೂರ್ಣಸರ್ವಾರ್ಥಾ ಪತಿಪುತ್ರಧನಾನ್ವಿತಾ ।
ತ್ವಯೋಕ್ತಂ ಚ ಕೃತೇ ಹ್ಯಸ್ಯಾಸ್ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಮಮ ಶೋಕದಮ್ ॥೪೮॥
ಕೇನ ದೋಷೇಣ ಮೇ ಪುತ್ರೀ ನ ಯೋಗ್ಯಾ ಆಶಿಷಾ ಮತಾ ।
ನ ಜಾತೋऽಸ್ಯಾಃ ಪತಿಃ ಕಸ್ಮಾದ್ವರ್ತತೇ ವಾ ಕುಲಕ್ಷಣಃ ॥೪೯॥
ನಿರ್ಧನಶ್ಚ ಮುನೇ ಕಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವದಃ ಕುತಃ ।
ಇತಿ ದುರ್ಘಟವಾಕ್ಯಂ ತೇ ಮನೋ ಮೋಹಯತೀವ ಮೇ ॥೫೦॥
ಇತಿ ತಂ ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯಾತ್ಸಭಾರ್ಯಂ ಶೋಕಸಂಪ್ಲುತಮ್ ।
ಅಹಮಾಶ್ವಾಸಯಂ ವಾಗ್ಭಿಃ ಸತ್ಯಾಭಿಃ ಪಾಂಡುನಂದನ ॥೫೧॥
ಮಾ ಶುಚಃ ಶೈಲರಾಜ ತ್ವಂ ಹರ್ಷಸ್ಥಾನೇऽತಿ ಪುಣ್ಯಭಾಕ್ ।
ಶೃಣುತದ್ವಚನಂ ಮಹ್ಯಂ ಯನ್ಮಯೋಕ್ತಂ ಚ ಹ್ಯರ್ಥವತ್ ॥೫೨॥
ಜಗನ್ಮಾತಾ ತ್ವಿಯಂ ಬಾಲಾ ಪುತ್ರೀ ತೇ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿದಾ ।
ಪುರಾ ಭವೇऽಭವದ್ಭಾರ್ಯಾ ಸತೀನಾಮ್ನಾ ಭವಸ್ಯ ಯಾ ॥೫೩॥
ತದಸ್ಯಾಃ ಕಿಮಹಂ ದದ್ಮಿ ರವೇರ್ದೀ ದೀಂಪಮಿವಾऽಲ್ಪಕಃ ।
ಸಂಚಿತ್ಯೇತಿ ಮಹಾದೇವ್ಯಾನಾऽऽಶಿಷಂ ದತ್ತವಾನಹಮ್ ॥೫೪॥
ನ ಜಾತೋऽಸ್ಯಾಃ ಪತಿಶ್ಚೇತಿ ವರ್ತತೇ ಚ ಭವೋಹಿ ಸಃ ।
ನ ಸ ಜಾತೋ ಮಹಾದೇವೋ ಭೂತಭವ್ಯಭವೋದ್ಭವಃ ॥೫೫॥
ಶರಣ್ಯಃ ಶಾಶ್ವತಃ ಶಾಸ್ತಾ ಶಂಕರಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ॥೫೬॥
ಸರ್ವೇ ದೇವಾ ಯತ್ಪದಮಾಮನಂತಿ ವೇದೈಶ್ಚ ಸರ್ವೈರಪಿ ಯೋ ನ ಲಭ್ಯಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವಿಶ್ವಂ ನನುಯಸ್ಯ ಶೈಲ ! ಬಾಲಸ್ಯ ವಾ ಕ್ರೀಡನಕಂ ವದಂತಿ ॥೫೭॥
ಸ ಚಾಮಂಗಲ್ಯಶೀಲೋऽಪಿ ಮಂಗಳಾಯತನೋಹರಃ ।

ನಿರ್ಧನಃ ಸರ್ವದಶ್ಚಾऽಸೌ ವೇದ ಸ್ವಂ ಸ್ವಯಮೇವ ಸಃ ॥
ಸ ಚ ದೇವೋऽಚಲಃ ಸ್ಥಾಣುರ್ಮಹಾದೇವೋऽಜರೋ ಹರಃ ।
ಭವಿಷ್ಯತಿ ಪತಿಃ ಸೋऽಸ್ಯಾಸ್ತತ್ಕಿಮರ್ಥಂ ತು ಶೋಚಸಿ ॥೫೮॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಪ್ರಥಮೇ ಮಾಹೇಶ್ವರಖಂಡೇ ಕೌಮಾರಿಕಾಖಂಡೇ ಕುಮಾರೇಶ್ವರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ ಹಿಮವದಾಶ್ವಾಸನಂ ನಾಮ ತ್ರಯೋವಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

* * * *

ಚತುರ್ವಿಂಶೋऽಧ್ಯಾಯಃ

ಕುಮಾರೇಶಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ ಶಿವದ್ವಾರಾ ಕಾಮದಹನವರ್ಣನಮ್

ನಾರದ ಉವಾಚ

ಏವಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸಭಾರ್ಯಃ ಸ ಪ್ರಮೋದಾಪ್ಲುತಮಾನಸಃ ।
ಪ್ರಣಮ್ಯ ಮಾಮಿತಿ ಪ್ರಾಹ ಯದ್ಯೇವಂ ಪುಣ್ಯವಾನಹಮ್ ॥
ಪುನಃ ಕಿಂಚಿತ್ತ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪುಣ್ಯಾ ಮೇ ದಕ್ಷಿಣಃ ಕರಃ ।
ಉತ್ಥಾನಃ ಕಾರಣಂ ಕಿಂ ತಚ್ಛ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ನಾರದ ॥೨॥

ಇತಿ ಪೃಷ್ಟೋऽಸ್ಮಿ ಶೈಲೇನ ಪ್ರೋವಾಚಂ ಕಾರಣಂ ತದಾ ।
ಸರ್ವದೈವ ಕರೋ ಹ್ಯಸ್ಯಾಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪ್ರತಿ ॥೩॥

ಅಭಯಸ್ಯ ಪ್ರದಾತಾऽಸಾವುತ್ತಾನಸ್ತು ಕರಸ್ತತಃ ।
ಏಷಾ ಭಾರ್ಯಾ ಜಗದ್ಭರ್ತುರ್ವೃಷಾಂಕಸ್ಯ ಮಹೀಧರ
ಜನನೀ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಭಾವಿನೀ ಭೂತಭಾವಿನೀ ॥೪॥

ತದ್ಯಥಾ ಶೀಘ್ರಮೇವೈಷಾ ಯೋಗಂ ಯಾತು ಪಿನಾಕಿನಾ ॥೫॥

ತ್ವಯಾ ವಿಧೇಯಂ ವಿಧಿವತ್ತಥಾ ಶೈಲೇಂದ್ರಸತ್ತಮ ।
ಅಸ್ತ್ಯತ್ರ ಸುಮಹತ್ಕಾರ್ಯಂ ದೇವಾನಾಂ ಹಿಮಭೂಧರ ॥೬॥

ಇತಿ ಪ್ರೋಚ್ಯ ತಮಾಪೃಚ್ಛ್ಯ ಪ್ರಾವೋಚಂ ವಾಸವಾಯ ತತ್ ।
ಮಮ ಭೂಯಸ್ತು ಕರ್ತವ್ಯಂ ತನ್ಮಯಾ ಕೃತಮೇವಹಿ ॥೭॥

ಕಿಂ ತು ಪಂಚಶರಃ ಪ್ರೇರ್ಯಃ ಕಾರ್ಯಶೇಷೇऽತ್ರ ವಾಸವ ।
ಇತ್ಯಾದಿಶ್ಯ ಗತಶ್ಚಾಹಂ ತಾರಕಂ ಪ್ರತಿ ಫಾಲ್ಗುನ ॥೮॥

ಕಲಿಪ್ರಿಯತ್ವಾತ್ತಸ್ಯೈನಮರ್ಥಂ ಕಥಯಿತುಂ ಸ್ಫುಟಮ್ ।
ಹಿಮಾದ್ರಿರಪಿ ಮೇ ವಾಕ್ಯಪ್ರೇರಿತಃ ಪಾರ್ವತೀಂ ಪ್ರತಿ ॥೯॥

ಭವಸ್ಯಾऽऽರಾಧನಾಂ ಕರ್ತುಂ ಸಸಖೀಮಾದಿಶತ್ತಥಾ ।
ಸಾ ತಂ ಪರಿಚಚಾರೇಶಂ ತಸ್ಯಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸುಶೀಲತಾಮ್ ।
ಪುಷ್ಪತೋಯಫಲಾದ್ಯಾನಿ ನಿಯುಕ್ತಾ ಪಾರ್ವತೀ ವ್ಯಧಾತ್ ॥೧೦॥

ಮಹೇಂದ್ರೋऽಪಿ ಚ ಮದ್ವಾಕ್ಯಾತ್ಸ್ಮರಂ ಸಸ್ಮಾರ ಭಾರತ ॥೧೧॥
ಸ ಚ ತಸ್ಮಾರಣಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಸಂತರತಿಸಂಯುತಃ ।
ಚೂತಾಂಕುರಾಸ್ತ್ರಃ ಸಹಸಾ ಪ್ರಾದುರಾಸೀನ್ಮನೋಭವಃ ॥೧೨॥
ತಮಾಹ ಚ ವಚೋ ಧೀಮಾನ್ಸ್ಮಯನ್ನಿವ ಚ ತಂ ಸ್ಪೃಶನ್ ।
ಉಪದೇಶೇನ ಬಹುನಾ ಕಿಂ ತ್ವಾಂ ಪ್ರತಿ ರತಿಪ್ರಿಯ ॥೧೩॥
ಚಿತ್ತೇ ವಸಸಿ ತೇನ ತ್ವಂ ವೇತ್ಸಿ ಭೂತಮನೋಗತಮ್ ।
ತಥಾಪಿ ತ್ವಾಂ ವದಿಷ್ಯಾಮಿ ಸ್ವಕಾರ್ಯಪರತಾಂ ಸ್ಮರನ್ ॥೧೪॥
ಮಮೈಕಂ ಸುಮಹತ್ಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ಮನ್ಮಥ ।
ಮಹೇಶ್ವರಂ ಕೃಪಾನಾಥಂ ಸತೀಭಾರ್ಯಾವಿಯೋಜಿತಮ್ ॥೧೫॥
ಸಂಯೋಜಯ ಪುನರ್ದೇವ್ಯಾ ಹಿಮಾದ್ರಿಗೃಹಜಾತಯಾ ।
ದೇವೀ ದೇವಶ್ಚ ತುಷ್ಟೌ ತೇ ಕರಿಷ್ಯತ ಇಹೇಪ್ಸಿತಮ್ ॥೧೬॥

ಮದನ ಉವಾಚ

ಅಳೀಕಮೇತದ್ದೇವೇಂದ್ರ ಸ ಹಿ ದೇವಸ್ತಪೋರತಃ ।
ನಾನ್ಯಾಸಾದಯಿತವ್ಯಾನಿ ತೇಜಾಂಸಿ ಮನುರಬ್ರವೀತ್ ॥೧೭॥
ವೇದಾಂತೇಷು ಚ ಮಾಂ ವಿಪ್ರಾ ಗರ್ಹಯಂತಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ।
ಮಹಾಶನೋ ಮಹಾಪಾಪ್ಮಾ ಕಾಮೋऽಯಮನಲೋ ಮಹಾನ್ ॥೧೮॥
ಆವೃತಂ ಜ್ಞಾನಮೇತೇನ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ನಿತ್ಯವೈರಿಣಾ ।
ತಸ್ಮಾದಯಂ ಸದಾ ತ್ಯಾಜ್ಯಃ ಕಾಮೋऽಹಿರಿವ ಸತ್ತಮೈಃ ॥೧೯॥
ಏವಂ ಶೀಲಸ್ಯ ಮೇ ಕಸ್ಮಾತ್ತ್ರುಷ್ಯತಿ ಮಹೇಶ್ವರಃ ।
ಮದ್ಯಪಸ್ಯೇವ ಪಾಪಸ್ಯ ವಾಸುದೇವೋ ಜಗದ್ಗುರುಃ ॥೨೦॥

ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ

ಮೈವಂ ಬ್ರೂಹಿ ಮಹಾಭಾಗ ತ್ವಾಂ ವಿನಾ ಕಃ ಪುಮಾನ್ಭುವಿ ।
ಧರ್ಮಮರ್ಥಂ ತಥಾ ಕಾಮಂ ಮೋಕ್ಷಂ ವಾ ಪ್ರಾಪ್ತುಮೀಶ್ವರಃ ॥೨೧॥

ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ಸಾಧ್ಯತೇ ಲೋಕೇ ಮೂಲಂ ತಸ್ಯ ಚ ಕಾಮನಾ ।
ಕಥಂ ಕಾಮಂ ಏನಿಂದಂತಿ ತಸ್ಮಾತ್ತೇ ಮೋಕ್ಷಸಾಧಕಾಃ ॥೨೨॥

ಸತ್ಯಂ ಚಾऽಪಿ ಶ್ರುತೇರ್ವಾಕ್ಯಂ ತವ ರೂಪಂ ತ್ರಿಧಾಗತಮ್ ।
ತಾಮಸಂ ರಾಜಸಂ ಚೈವ ಸಾತ್ವಿಕಂ ಚಾಪಿ ಮನ್ಮಥ ॥೨೩॥

ಅಮುಕ್ತಿತಃ ಕಾಮನಯಾ ರೂಪಂ ತತ್ತಾಮಸಂ ತವ ।
ಸುಖಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸ್ಪೃಹಾ ಯಾ ಚ ರೂಪಂ ತದ್ರಾಜಸಂ ತವ ॥೨೪॥

ಕೇವಲಂ ಯಾವದರ್ಥಾರ್ಥಂ ತದ್ರೂಪಂ ಸಾತ್ವಿಕಂ ತವ ।
ತತ್ತೇ ರೂಪತ್ರಯಮಿದಂ ಬ್ರೂಹಿ ನೋಪಾಸತೇ ಹಿ ಕೇ ॥೨೫॥

ತ್ವಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪರಮಃ ಪೂಜ್ಯಃ ಕುರು ಕಾರ್ಯಮಿದಂ ಹಿ ನಃ ।
ಅಥವಾ ಪೀಡಿತಾನ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಾಮಾನ್ಯಾನಪಿ ಪಂಡಿತಾಃ ।
ಸ್ವಪ್ರಾಣೈರಪಿ ತ್ರಾಯಂತಿ ಪರಮೇತನ್ಮಹಾಫಲಮ್ ॥೨೬॥

ಇತಿ ಸಂಚಿತ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ತ್ವಂ ಸರ್ವಥಾ ಕುರು ತತ್ಸ್ಫುಟಮ್ ॥೨೭॥

ಇತ್ಯಾಕರ್ಣ್ಯ ತಥೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಸಂತರತಿಸಂಯುತಃ
ಪಿಕಾದಿಸೈನ್ಯಸಂಪನ್ನೋ ಹಿಮಾದ್ರಿಂ ಪ್ರಯಯೌ ಸ್ಮರಃ ॥೨೮॥

ತತ್ರಾऽಪಶ್ಯತ ಶಂಭೋಃ ಸ ಪುಣ್ಯಮಾಶ್ರಮಮಂಡಲಮ್ ।
ನಾನಾವೃಕ್ಷಸಮಾಕೀರ್ಣಂ ಶಾಂತಸತ್ವ ಸಮಾಕುಲಮ್ ॥೨೯॥

ತತ್ರಾऽಪಶ್ಯತ್ತ್ರಿನೇತ್ರಸ್ಯ ವೀರಕಂ ನಾಮ ದ್ವಾರಪಮ್ ।
ಯಥಾ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮಹೇಶಾನಂ ಗಣಾಂಶ್ಚಾಯುತಶೋऽಸ್ಯ ಚ ॥೩೦॥

ದದರ್ಶ ಚ ಮಹೇಶಾನಂ ನಾಸಾಗ್ರಕೃತಲೋಚನಮ್ ।
ದೇವದಾರುದ್ರುಮಚ್ಛಾಯಾವೇದಿಕಾಮಧ್ಯಮಾಶ್ರಿತಮ್ ॥
ಸಮಕಾಯಂ ಸುಖಾಸೀನಂ ಸಮಾಧಿಸ್ಥಂ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ॥೩೦॥

ನಿಸ್ತರಂಗ ಏನಿರ್ಗೃಹ್ಯ ಸ್ಥಿತಮಿಂದ್ರಿಯಗೋಚರಾನ್ ।
ಆತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ ದೇವಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಂ ತಪಸೋ ನಿಧಿಮ್ ॥೩೧॥

ತಂ ತಥಾವಿಧಮಾಲೋಕ್ಯ ಸೋऽಂತರ್ಭೇದಾಯ ಯತ್ನವಾನ್ ।
ಭ್ರಮರಧ್ವನಿವ್ಯಾಜೇನ ವಿವೇಶ ಮದನೋ ಮನಃ ॥೩೩॥

ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರೇ ದೇವೋ ವಿಕಾಸಿತವಿಲೋಚನಃ ।

ಸಸ್ಮಾರ ನಗರಾಜಸ್ಯ ತನಯಾಂ ರಕ್ತಮಾನಸಃ ॥೩೪॥

ನಿವೇದಿತಾ ವೀರಕೇಣ ವಿವೇಶ ಚ ಗಿರೇಃ ಸುತಾ ।
ತಸ್ಮಿನ್‌ಕಾಲೇ ಮಹಾಭಾಗಾ ಸದಾ ಯದ್ವದುಪೈತಿ ಸಾ ॥೩೫॥

ತತಸ್ತಸ್ಯಾಂ ಮನಃ ಸ್ವೀಯಮನುರಕ್ತಮೇವಕ್ಷ್ಯ ಚ ।
ನಿಗೃಹ್ಯ ಲೀಲಯಾ ದೇವಃ ಸ್ವಕಂ ಪೃಷ್ಠಮವೈಕ್ಷತ
ತಾವದಾಪೂರ್ಣಧನುಷಮಪಶ್ಯತ ರತಿಪ್ರಿಯಮ್ ॥೩೬॥

ತನ್ನಾಶಕೃಪಯಾ ದೇವೋ ನಾನಾಸ್ಥಾನೇಷು ಸೋऽಗಮತ್ ।
ತಾವತ್ಪಶ್ಯತಿ ಪೃಷ್ಠಸ್ಥಮಾಕೃಷ್ಯ ಧನುಷಃ ಶರಮ್ ॥೩೭॥

ಸ ನದೀಃ ಪರ್ವತಾಂಶ್ಚೈವ ಆಶ್ರಮಾನ್ಸ ರಸೀಸ್ತಥಾ ।
ಪರಿಭ್ರಮನ್ಮಹಾದೇವಃ ಪೃಷ್ಠಸ್ಥಂ ತಮವೈಕ್ಷತ ॥೩೮॥

ಜಗತ್ತ್ರಯಂ ಪರಿಭ್ರಮ್ಯ ಪುನರಾಗಾತ್ಸ್ವಮಾಶ್ರಮಮ್ ।
ಪೃಷ್ಠಸ್ಥಮೇವ ತಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ನಿಃಶ್ವಾಸಂ ಮುಮುಚೇ ಹರಃ ॥೩೯॥

ತತಸ್ತೃತೀಯನೇತ್ರೋತ್ಥವಹ್ನಿನಾ ನಾಕವಾಸಿನಾಮ್ ।
ಕ್ರೋಶತಾಂ ಗಮಿತಃ ಕಾಮೋ ಭಸ್ಮತ್ವಂ ಪಾಂಡುನಂದನ ॥೪೦॥

ಸ ತು ತಂ ಭಸ್ಮಸಾತ್ಕೃತ್ವಾ ಹರನೇತ್ರೋದ್ಭವೋऽನಲಃ ।
ವ್ಯಜೃಂಭತ ಜಗದ್ದಗ್ಧುಂ ಜ್ವಾಲಾಪೂರಿತದಿಙ್ಮುಖಃ ॥೪೧॥

ತತೋ ಭವೋ ಜಗದ್ಧೇತೋರ್ವ್ಯಭಜಜ್ಜಾತವೇದಸಮ್ ।
ಸಾಹಂಕಾರೇ ಜನೇ ಚಂದ್ರೇ ಸುಮನಸ್ಸು ಚ ಗೀತಕೇ ॥
ಭೃಂಗೇಷು ಕೋಕಿಲಾಖ್ಯೇಷು ವಿಹಾರೇಷು ಸ್ಮರಾನಲಮ್ ।
ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತೌ ಸ್ನೇಹಸಂಯುಕ್ತಂ ಕಾಮಿನಾಂ ಹೃದಯಂ ಕಿಲ ॥೪೩॥

ಜ್ವಾಲಯತ್ಯನಿಶಂ ಸೋऽಗ್ನಿರ್ದುಶ್ಚಿಕಿತ್ಸ್ಯೋऽಸುಖಾವಹಃ ।
ವಿಲೋಕ್ಯ ಹರನಿಃಶ್ವಾಸ ಜ್ವಾಲಾಭಸ್ಮೀಕೃತಂ ಸ್ಮರಮ್ ॥೪೪॥

ವಿಲಲಾಪ ರತಿರ್ದೀನಾ ಮಧುನಾ ಬಂಧುನಾ ಸಹ ।
ವಿಲಪಂತೀ ಸುಬಹುಶೋ ಮಧುನಾ ಪರಿಸಾಂತ್ವಿತಾ ॥೪೫॥

ರತ್ಯಾಃ ಪ್ರಲಾಪಮಾಕರ್ಣ್ಯ ದೇವದೇವೋ ವೃಷಧ್ವಜಃ ।
ಕೃಪಯಾ ಪರಯಾ ಪ್ರಾಹ ಕಾಮಪತ್ನೀಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಚ ॥೪೬॥

ಅಮೂರ್ತೋಽಪಿ ಹ್ಯಯಂ ಭದ್ರೇ ಕಾರ್ಯಂ ಸರ್ವಂ ಪತಿಸ್ತವ ।
ರತಿಕಾಲೇಧ್ರುವಂ ಬಾಲೇ ಕರಿಷ್ಯತಿ ನ ಸಂಶಯಃ ॥
ಯದಾ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಭವಿತಾ ವಾಸುದೇವಾತ್ಮಜೋ ವಿಭುಃ ।
ತದಾ ತಸ್ಯ ಸುತೋ ಯಃ ಸ್ಯಾತ್ಸ ಪತಿಸ್ತೇ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥೪೮॥

ಸಾ ಪ್ರಣಮ್ಯ ತತೋ ರುದ್ರಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ರತಿಸ್ತತಃ
ಜಗಾಮ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಗತ್ವಾ ವಸಂತಾದಿಭಿರನ್ವಿತಾ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಪ್ರಥಮೇ ಮಾಹೇಶ್ವರಖಂಡೇ ಕೌಮಾರಿಕಾಖಂಡೇ ಕುಮಾರೇಶ್ವರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ ಕಾಮದಹನೋನಾಮ ಚತುರ್ವಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

*****

ಪಂಚವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಸ್ಕಂದಪುರಾಣ

ಶಿವಪಾರ್ವತಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಹೋತ್ಸವ

ನಾರದಾರ್ಜುನಸಂವಾದೇ ಮಹಾದೇವತಪಃಕರಣಂ ಪಾರ್ವತ್ಯಾಽಪಿಸ್ವೇಷ್ಟ-ಸಾಧನಾಯಹಿಮಾದ್ರೇರಧಿತ್ಯಕಾಯಾಂತಪಸ್ಯಾಕೃತಾತತ್ರಮುನೀನಾಂತಪಃ ಕರಣಾಯವಿರೋಧಃ ಪಶ್ಚಾತ್ ಶಂಕರದ್ವಾರಾ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಛದ್ಮವೇಷೇಣಪರ್ವತಪುತ್ರ್ಯಾಃ ಪರೀಕ್ಷಾಶಿವಪಾರ್ವತ್ಯುದ್ವಾಹಕ ವಿಷಯಕುತ್ಸಾಹಃ

ಅರ್ಜುನ ಉವಾಚ

ದೇವರ್ಷೇ ! ವರ್ಣ್ಯತೇ ಚೇಯಂ ಕಥಾ ಪೀಯೂಷಸೋದರಾ ।
ಪುನರೇತನ್ಮುನೇ ! ಬ್ರೂಹಿ ಯದಾ ವೇತ್ತಿ ಮಹೇಶ್ವರಃ ॥೧॥
ಭಗವಾನ್ಸ್ವಾಂ ಸತೀಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ವಧಾರ್ಥಂ ಚಾಪಿ ತಾರಕಮ್ ।
ಸತ್ಯಾಶ್ಚ ವಿರಹಾತ್ತಪ್ಯನಂದಾಹ ಕಿಮಸೌ ಸ್ಮರಮ್ ॥೨॥
ತ್ವಯೈವೋಕ್ತಂ ಸ ವಿರಹಾತ್ಸತ್ಯಾಸ್ತಪ್ಯತಿ ವೈ ತಪಃ ।
ಹಿಮಾದ್ರಿಮಾಸ್ಥಿತೋ ದೇವಸ್ತಸ್ಯಾಃ ಸಂಗಮವಾಂಛಯಾ ॥೩॥

ನಾರದ ಉವಾಚ

ಸತ್ಯಮೇತತ್ಪುರಾ ಪಾರ್ಥ ಭವಸ್ಯೇದಂ ಮನೀಷಿತಮ್ ।

ಅತಪ್ತತಪಸಾ ಯೋಗೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯೋ ಮಯಾಽನಯಾ ॥೪॥
ತಪೋ ವಿನಾ ಶುದ್ಧದೇಹೋ ನ ಕಥಂಚನ ಜಾಯತೇ।
ಅಶುದ್ಧದೇಹೇನ ಸಮಂ ಸಂಯೋಗೋ ನೈವ ದೈಹಿಕಃ ॥೫॥
ಮಹತ್ಕರ್ಮಾಣಿ ಯಾನೀಹ ತೇಷಾಂ ಮೂಲಂ ಸದಾ ತಪಃ।
ನಾತಪ್ತತಪಸಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಮಹತ್ಕರ್ಮಾಣಿ ಯಾಂತಿ ವೈ ॥೬॥
ಏತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾದ್ದೇವೋ ದರ್ಪಿತಂ ತಂ ದದಾಹ ತು।
ತತೋ ದಗ್ಧೇ ಸ್ಮರೇ ಚಾಽಪಿ ಪಾರ್ವತೀಮಪಿ ವ್ರೀಡಿತಾಮ್ ॥೭॥
ವಿಹಾಯ ಸಗಣೋ ದೇವಃ ಕೈಲಾಸಂ ಸಮಪದ್ಯತ।
ದೇವೀ ಚ ಪರಮೋದ್ವಿಗ್ನಾ ಪ್ರಸ್ಖಲಂತೀ ಪದೇಪದೇ
ಜೀವಿತಂ ಸ್ವಂ ವಿನಿಂದಂತೀ ಬಭ್ರಾಮೇತಸ್ತತಶ್ಚ ಸಾ।
ಹಿಮಾದ್ರಿರಪಿ ಸ್ವೇ ಶೃಂಗೇ ರುದಂತೀಂ ಪೃಷ್ಟವಾನ್ರತಿಮ್ ॥೯॥
ಕಾಸಿ ಕಸ್ಯಾಸಿ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಕಿಮರ್ಥಂ ಚಾಪಿ ರೋದಿಷಿ।
ಪೃಷ್ಟಾ ಸಾ ಚ ರತಿಃ ಸರ್ವಂ ಯಥಾ ವೃತ್ತಂ ನ್ಯವೇದಯತ್ ! ॥೧೦॥
ನಿವೇದಿತೇ ತಥಾ ರತ್ಯಾ ಶೈಲಃ ಸಂಭ್ರಾಂತಮಾನಸಃ।
ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸ್ವಾಂ ತನಯಾಂ ಪಾಣಾವಾದಾಯಾಗಾತ್ಸ್ವಕಂ ಪುರಮ್ ॥೧೧॥
ಸಾ ತತ್ರ ಪಿತರೌ ಪ್ರಾಹ ಸಖೀನಾಂ ವದನೇನ ಚ।
ದುರ್ಭಗೇನ ಶರೀರೇಣ ಕಿಮನೇನ ಹಿ ಕಾರಣಮ್ ॥೧೨॥
ದೇಹವಾಸಂ ಪರಿತ್ಯಕ್ಷ್ಯೇ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯೇ ವಾಭಿಮತಂ ಪತಿಮ್।
ಅಸಾಧ್ಯಂ ಚಾಪ್ಯಭೀಷ್ಟಂ ಚ ಕಥಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಂ ತಪೋ ವಿನಾ ॥೧೩॥
ನಿಯಮೈರ್ವಿವಿಧೈಸ್ತಸ್ಮಾಚ್ಛೋಷಯಿಷ್ಯೇ ಕಲೇವರಮ್।
ಅನುಜಾನೀತ ಮಾಂ ತತ್ರ ಯದಿ ವಃ ಕರುಣಾ ಮಯಿ ॥೧೪॥
ಶ್ರುತ್ವೇತಿ ವಚನಂ ಮಾತಾ ಪಿತಾ ಚ ಪ್ರಾಹ ತಾಂ ಶುಭಾಮ್।
ಉಮೇತಿ ಚಪಲೇ ಪುತ್ರಿ ! ನಕ್ಷಮಂ ತಾವಕಂ ವಪುಃ ॥೧೫॥

ಸೋಢುಂ ಕ್ಲೇಶಾತ್ಮರೂಪಸ್ಯಾ ತಪಸಃ ಸೌಮ್ಯದರ್ಶನೇ ।
ಭಾವೀನ್ಯಪ್ಯನಿವಾರ್ಯಾಣಿ ವಸ್ತೂನಿ ಚ ಸದೈವ ತು ॥
ಭಾವಿನೋಽರ್ಥಾ ಭವಂತ್ಯೇವ ನರಸ್ಯಾಽನಿಚ್ಛತೋಽಪಿ ಹಿ ।
ತಸ್ಮಾನ್ನ ತಪಸಾ ತೇಽಸ್ತಿ ಬಾಲೇ ! ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಯೋಜನಮ್ ॥೧೭॥

ಶ್ರೀ ದೇವ್ಯುವಾಚ

ಯದಿದಂ ಭವತೋ ವಾಕ್ಯಂ ನ ಸಮ್ಯಗಿತಿ ಮೇ ಮತಿಃ ।
ಕೇವಲಂ ನ ಹಿ ದೈವೇನ ಪ್ರಾಪ್ತುಮರ್ಥೋಽ ಹಿ ಶಕ್ಯತೇ ॥೧೮॥
ಕಿಂಚಿದ್ದೈವಾದ್ಧಟಾತ್ಕಿಂಚಿತ್ಕಿಂಚಿದೇವ ಸ್ವಭಾವತಃ ।
ಪುರುಷಃ ಫಲಮಾಪ್ನೋತಿ ಚತುರ್ಥಂ ನಾತ್ರ ಕಾರಣಮ್ ॥೧೯॥
ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಚಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಕಿಲ ತಪೋಬಲಾತ್ ।
ಅನ್ಯೈರಪಿ ಚ ಯಲ್ಲಬ್ಧಂ ತನ್ನ ಸಂಖ್ಯಾತುಮುತ್ಸಹೇ ॥೨೦॥
ಅಧ್ರುವೇಣ ಶರೀರೇಣ ಯದ್ಯಭಿಷ್ಟಂ ನ ಸಾಧ್ಯತೇ ।
ಪಶ್ಚಾತ್ತ ಶೋಚ್ಯತೇ ಮಂದಃ ಪತಿತೇಽಸ್ಮಿನ್ಶರೀರಕೇ
ಯಸ್ಯ ದೇಹಸ್ಯ ಧರ್ಮೋಽಯಂ ಕ್ವಚಿಜ್ಜಾಯೇತ್ಕ್ವಚಿನ್ಮ್ರಿಯೇತ್ ।
ಕ್ವಚಿದ್ಗರ್ಭಗತಂ ನಶ್ಯೇಜ್ಜಾತಮಾತ್ರಂ ಕ್ವಚಿತ್ತಥಾ ॥೨೨॥
ಬಾಲ್ಯೇ ಚ ಯೌವನೇ ಚಾಪಿ ವಾರ್ಧಕ್ಯೇಽಪಿ ವಿನಶ್ಯತಿ ।
ತೇನ ಚಂಚಲದೇಹೇನ ಕೋಽರ್ಥಃ ಸ್ವಾರ್ಥೋಽ ನ ಚೇದ್ಭವೇತ್ ॥೨೩॥
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸ್ವಸಖೀಯುಕ್ತಾ ಪಿತೃಭ್ಯಾಂ ಸಾಶ್ರುವೀಕ್ಷಿತಾ ।
ಶೃಂಗಂ ಹಿಮವತಃ ಪುಣ್ಯಂ ನಾನಾಶ್ಚರ್ಯಂ ಜಗಾಮ ಸಾ ॥೨೪॥
ತತ್ರಾಂಬರಾಣಿ ಸಂತ್ಯಜ್ಯ ಭೂಷಣಾನಿ ಚ ಶೈಲಜಾ ।
ಸಂವೀತಾ ವಲ್ಕಲೈರ್ದಿವ್ಯೈಸ್ತಪೋಽತಪ್ಯತ ಸಂಯತಾ ॥೨೫॥
ಈಶ್ವರಂ ಹೃದಿ ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ಪ್ರಣವಾಭ್ಯಸನಾದೃತಾ ।
ಮುನೀನಾಮಪ್ಯಭೂನ್ಮಾನ್ಯಾ ತದಾನೀಂ ಪಾರ್ಥ ಪಾರ್ವತೀ ॥೨೬॥

ತ್ರಿಸ್ನಾತಾ ಪಾಟಲಾಪತ್ರಭಕ್ಷಕಾಭೂಚ್ಛತಂ ಸಮಾಃ ।
ಶತಂ ಚ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೇಣ ಶೀರ್ಣೇನ ಕೃತಭೋಜನಾ ॥೨೭॥

ಜಲಭಕ್ಷಾ ಶತಂ ಚಾಭೂಚ್ಛತಂ ವೈ ವಾಯುಭೋಜನಾ ।
ತತೋ ನಿಯಮಮಾದಾಯ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠಸ್ಥಿತಾಽಭವತ್ ॥೨೮॥

ನಿರಾಹಾರಾ ತತಸ್ತಾಪಂ ಪ್ರಾಪುಸ್ತತ್ತಪಸೋ ಜನಾಃ ।
ತತೋ ಜಗತ್ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ತದೀಯತಪಸೋರ್ಜಿತಮ್ ।
ಹರಸ್ತತ್ರಾಽಽಯಯೌ ಸಾಕ್ಷಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿವಪುರ್ಧರಃ ॥೨೯॥

ವಸಾನೋ ವಲ್ಕಲಂ ದಿವ್ಯಂ ತಾರವಾಜಿನಸಂವೃತಃ ।
ಸುಲಕ್ಷಣಾಷಾಢಧರಃ ಸದ್ವೃತ್ತಃ ಪ್ರತಿಭಾನವಾನ್ ॥೩೦॥

ತತಸ್ತಂ ಪೂಜಯಾಮಾಸುಸ್ತತ್ಸಖ್ಯೋ ಬಹುಮಾನತಃ ।
ವಕ್ತುಮಿಚ್ಛುಃ ಶೈಲಪುತ್ರೀಂ ಸಖೀಭಿರಿತಿ ಚೋದಿತಃ ॥೩೧॥
ಬ್ರಹ್ಮನ್ನಿಯಂ ಮಹಾಭಾಗಾ ಗೃಹೀತನಿಯಮಾ ಶುಭಾ ।
ಮುಹೂರ್ತಪಂಚಮಾತ್ರೇಣ ನಿಯಮೋಽಸ್ಯಾಃ ಸಮಾಪ್ಯತೇ ॥೩೨॥

ತತ್ಪ್ರತೀಕ್ಷಸ್ವ ತಂ ಕಾಲಂ ಪಂಶ್ಚಾದಸ್ಮತ್ಸಖೀಸಮಮ್ ।
ನಾನಾವಿಧಾ ಧರ್ಮವಾರ್ತಾಃ ಪ್ರಕರಿಷ್ಯಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ! ॥೩೩॥

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ವಿಜಯಾದ್ಯಸ್ತಾ ದೇವೀಚರಿತವರ್ಣನೈಃ ।
ಅಶ್ರುಮುಖ್ಯೋ ದ್ವಿಜಸ್ಯಾಽಗ್ರೇ ನಿನ್ಯುಃ ಕಾಲಂ ಚ ತಂ ತದಾ ॥೩೪॥

ತತಃ ಕಾಲೇ ಕಿಂಚಿದೂನೇ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಮಹಾಮತಿಃ ।
ವಿಲೋಕನ ಮಿಷೇಣಾಽಗಾದಾಶ್ರಮೋಪಸ್ಥಿತಂ ಹ್ರದಂ ॥೩೫॥

ನಿಪಪಾತ ಚ ತತ್ರಾಽಸೌ ಚುಕ್ರೋಶಾತಿತರಾಂ ತತಃ ।
ಅಹಮತ್ರ ನಿಮಜ್ಜಾಮಿ ಕೋಽಪಿ ಮಾಮುದ್ಧರೇತ ಭೋಃ ॥೩೬॥

ಇತಿ ತಾರೇಣ ಕ್ರೋಶಂತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ತಂ ವಿಜಯಾದಿಕಾಃ ।
ಆಜಗ್ಮುಸ್ತ್ವರಯಾ ಯುಕ್ತಾ ದದುಸ್ತಸ್ಮೈ ಕರಂ ಚ ತಾಃ ॥೩೭॥
ಸ ಚುಕ್ರೋಶ ತತೋ ಗಾಢಂ ದೂರೇ ದೂರೇ ಪುನಃಪುನಃ ।
ನಾಹಂ ಸ್ಪೃಶಾಮ್ಯಸಂಸಿದ್ಧಾಂ ಮ್ರಿಯೇ ವಾ ನಾನೃತಂ ತ್ವಿದಮ್ ॥೩೮॥

ತತಃ ಸಮಾಪ್ತನಿಯಮಾ ಪಾರ್ವತೀ ಸ್ವಯಮಾಯಯೌ ।
ಸವ್ಯಂ ಕರಂ ದದಾವಸ್ಯ ತಂ ಚಾಽಸೌ ನಾಭ್ಯನಂದತ ॥೩೯॥

ಭದ್ರೇ ಯಚ್ಛುಚಿನ್ನೈವ ಸ್ಯಾದಚ್ಛೈವಾಽವಜ್ಞಯಾ ಕೃತಮ್ ।
ಸದೋಷೇಣ ಕೃತಂ ಯಚ್ಚ ತದಾದದ್ಯಾನ್ನ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ ॥೪೦॥

ಸವ್ಯಂ ಚಾಽಶುಚಿ ತೇ ಹಸ್ತಂ ನಾವಲಂಬಾಮಿ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ ॥೪೧॥

ಇತ್ಯುಕ್ತಾ ಪಾರ್ವತೀ ಪ್ರಾಹ ನಾಹಂ ದತ್ತಂಚ ದಕ್ಷಿಣಮ್ ।
ದದಾಮಿ ಕಸ್ಯಚಿದ್ವಿಪ್ರ ದೇವದೇವಾಯ ಕಲ್ಪಿತಮ್ ॥೪೨॥

ದಕ್ಷಿಣಂ ಮೇ ಕರಂ ದೇವೋ ಗ್ರಹೀತಾ ಭವ ಏವ ಚ ।
ಶೀರ್ಯತೇ ಚೋಗ್ರ ತಪಸಾ ಸತ್ಯಮೇತನ್ಮಯೋದಿತಮ್ ॥೪೩॥

ವಿಪ್ರ ಉವಾಚ

ಯದ್ಯೇವಮಲೇಪಸ್ತೇ ಗಮನಂ ಕೇನ ವಾರ್ಯತೇ ।
ಯಥಾ ತವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೇಯಂ ಮಮಾಽಪೀಯಂ ತಥಾಚಲಾ ॥೪೪॥

ರುದ್ರಸ್ಯಾಪಿ ವಯಂ ಮಾನ್ಯಾಃ ಕೀದೃಶಂ ತೇ ತಪೋ ವದ ।
ವಿಷಮಸ್ಥಂ ಯತ್ರ ವಿಪ್ರಂ ಮ್ರಿಯಮಾಣಮುಪೇಕ್ಷಸಿ ॥೪೫॥

ಅವಜಾನಾಸಿ ವಿಪ್ರಾಂಸ್ತ್ವಂ ತಚ್ಛೀಘ್ರಂ ವ್ರಜ ದರ್ಶನಾತ್ ।
ಯದಿ ವಾ ಮನ್ಯಸೇ ಪೂಜ್ಯಾಂಸ್ತತೋಽಭ್ಯುದ್ಧರ ನಾನ್ಯಥಾ ॥೪೬॥

ತತೋ ವಿಚಾರ್ಯ ಬಹುಧಾ ಇತಿ ಚೇತಿ ಚ ಸಾ ಶುಭಾ ।
ವಿಪ್ರಸ್ಯೋದ್ಧರಣಂ ಸರ್ವಧರ್ಮೇಭ್ಯೋಽಮನ್ಯತಾಽಧಿಕಮ್ ॥೪೭॥

ತತಃ ಸಾ ದಕ್ಷಿಣಂ ದತ್ತ್ವಾ ಕರಂ ತಂ ಪ್ರೋಜ್ಜಹಾರ ಚ ।
ನರಂ ನಾರೀ ಪ್ರೋದ್ಧರತಿ ಸಜ್ಜಂತಂ ಭವವಾರಿಧೌ ॥
ಏತತ್ಸಂದರ್ಶನಾರ್ಥಾಯ ತಥಾ ಚಕ್ರೇ ಭವೋದ್ಭವಃ ॥೪೮॥

ಪ್ರೋದ್ಧೃತ್ಯ ಚ ತತಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಬದ್ಧ್ವಾ ಯೋಗಾಸನಂ ಸ್ಥಿತಾ ॥೪೯॥

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ತತಃ ಪ್ರಾಹ ಪ್ರಹಸನ್ ಕಿಮಿದಂ ಶುಭೇ ।
ಕರ್ತುಕಾಮಾಽಸಿ ತನ್ವಂಗಿ ದೃಢಯೋಗಾಸನಸ್ಥಿತಾ ॥೫೦॥

ದೇವೀ ಪ್ರಾಹ ಜ್ವಾಲ್ಯಯಿಷ್ಯೇ ಶರೀರಂ ಯೋಗವಹ್ನಿನಾ ।
ಮಹಾದೇವ ಕೃತಮತಿರು ಚ್ಛಿಷ್ಟಾಽಹಂ ಯತೋಽಭವಮ್ ॥೫೧॥

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ತತಃ ಪ್ರಾಹ ಕಾಶ್ಚಿದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕಾಮ್ಯಯಾ ।
ಕೃತ್ವಾ ವಾರ್ತಾಸ್ತತಃ ಸ್ವೀಯಮಭೀಷ್ಟಂ ಕುರು ಪಾರ್ವತಿ ! ॥೫೨॥

ನೋಪಹನ್ಯಾ ಕದಾಚಿದ್ಧಿ ಸಾಧುಭಿರ್ವಿಪ್ರ ಕಾಮನಾ ।
ಧರ್ಮಮೇನಂ ಮನ್ಯಸೇ ಚೇನ್ಮುಹೂರ್ತಂ ಬ್ರೂಹಿ ಪಾರ್ವತಿ ॥೫೩॥

ದೇವಿ ಪ್ರಾಹ ಬ್ರೂಹಿ ವಿಪ್ರ ಮುಹೂರ್ತಂ ಸಂಸ್ಥಿತಾ ತ್ವಯಾ ।
ತತಃ ಸ್ವಯಂ ವ್ರತೀ ಪ್ರಾಹ ದೇವೀಂ ತಾಂ ಸ್ವಸಖೀಯುತಾಮ್ ॥೫೪॥

ಕಿಮರ್ಥಮಿತಿ ರಂಭೋರು ನವೇ ವಯಸಿ ದುಶ್ಚರಮ್ ।
ತಪಸ್ತ್ವಯಾ ಸಮಾರಬ್ಧಂ ನಾಽನುರೂಪಂ ವಿಭಾತಿ ಮೇ ॥೫೫॥

ದುರ್ಲಭಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಾನುಷ್ಯಂ ಗಿರಿರಾಜಗೃಹೇಽಧುನಾ ।
ಭೋಗಾಂಶ್ಚ ದುರ್ಲಭಾಂದೇವಿ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಕಿಂ ಕ್ಲಿಶ್ಯತೇ ವಪುಃ ॥೫೬॥

ಅತೀವ ದೂಯೇ ವೀಕ್ಷ್ಯ ತ್ವಾಂ ಸುಕುಮಾರತರಾಕೃತಿಮ್ ।
ಅತ್ಯುಗ್ರತಪಸಾ ಕ್ಲಿಷ್ಟಾ ಪದ್ಮಿನೀವ ಹಿಮಾರ್ದಿತಾ ॥೫೭॥

ಇದಂ ಚಾನ್ಯತ್ತವ ಶುಭೇ ! ಶಿರಸೋ ರೋಗದಂ ಮಮ ।
ಯದ್ದೇಹಂ ತ್ಯಕ್ತುಕಾಮಾ ತ್ವಂ ಪ್ರಬುದ್ಧಾ ನಾಪಿ ಬಾಲಿಕೇ ॥೫೮॥

ವಾಮಃ ಕಾಮೋ ಮನುಷ್ಯೇಷು ಸತ್ಯಮೇತದ್ವಚೋ ಯತಃ ।
ಸ್ಪೃಹಣೀಯಾಽಪಿ ಸರ್ವೇಷಾಮೇವಂ ಪೀಡಯಸೇ ವಪುಃ ॥೫೯॥

ಅವಿಜ್ಞಾತಾನ್ವಯೋ ನಗ್ನಃ ಶೂಲೀ ಭೂತಗಣಾಧಿಪಃ ।
ಸ್ಮಶಾನನಿಲಯೋ ಭಸ್ಮೋದ್ಧೂಳನೋ ವೃಷವಾಹನಃ ॥೬೦॥

ಗಜಾಜಿನೋ ದ್ವಿಜಿಹ್ವಾದ್ಯಲಂಕೃತಾಂಗೋ ಜಟಾಧರಃ ।
ವಿರೂಪಾಕ್ಷಃ ಕಥಂಕಾರಂ ನಿರ್ಗುಣಃ ಸ್ಯಾತ್ತವೋಚಿತಃ ॥೬೧॥

ಗುಣಾ ಯೇ ತದಶೀಲಾದ್ಯಾ ವರಾಣಾಮುದಿತಾ ಬುಧೈಃ ।
ತೇಷಾಮೇಕೋಽಪಿ ನೈವಾಸ್ತಿ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತನ್ನೋಚಿತಃ ಸ ತೇ ॥೬೨॥

ಶೋಚನೀಯತಮಾ ಪೂರ್ವಮಾಸೀತ್ಪಾರ್ವತಿ ಕೌಮುದೀ ।
ತ್ವಂ ಸಂವೃತ್ತಾ ದ್ವಿತೀಯಾಪಿ ತಸ್ಯಾಸ್ತತ್ಸಂಗಮಾಶಯಾ ॥೬೩॥

ತಪೋಧನಾಃ ಸರ್ವಸಮಾ ವಯಂ ಯದ್ಯಪಿ ಪಾರ್ವತಿ ।
ದುನೋತ್ಯೇವ ತವಾರಂಭಃ ಶೂಲಾಯಾಂ ಯೂಪಸತ್ಕ್ರಿಯಾಃ ॥೬೪॥

ವೃಷಭಾರೋಹಣಂ ವಾಸಃ ಶ್ಮಶಾನೇ ಪಾಣಿಸಂಗ್ರಹಃ ।
ಸವ್ಯಾಲಪಾಣಿನಾ ಕ್ಷಾಮಗಜತ್ವಗ್ಬಂಧನಃ ಕಥಮ್ ॥೬೫॥

ಜನಹಾಸ್ಯಕರಂ ಸರ್ವಂ ತ್ವಯಾऽऽರಬ್ಧ ಮಸಾಂಪ್ರತಮ್ ।
ಸ್ತ್ರೀಭಾವಾದ್ಭೂತಿಸಂಪರ್ಕಃ ಕಥಂ ಚಾಭಿಮತಸ್ತವ ॥೬೬॥

ನಿವರ್ತಯ ಮನಸ್ತಸ್ಮಾದಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವವಿರೋಧಿನಃ ।
ಮೃಗಾಕ್ಷಿ ಮದನಾರಾತೇರ್ಮರ್ಕಟಾಕ್ಷಸ್ಯ ಪ್ರಾರ್ಥನಾತ್ ॥೬೭॥

ವಿರುದ್ಧ ವಾದಿನಂ ಚೈವಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಮೀಶ್ವರಮ್ ।
ನಿಶಮ್ಯ ಕುಪಿತಾ ದೇವೀ ಪ್ರಾಹ ವಾಚಾ ಸಗದ್ಗದಮ್ ॥೬೮॥

ಮಾ ಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ! ಭಾಷಿಷ್ಠಾ ವಿರುದ್ಧಮಿತಿ ಶಂಕರೇ ।
ಮಹತ್ತಮೋ ಯಾತಿ ಪುಮಾಂದೇವದೇವಸ್ಯ ನಿಂದಯಾ ॥೬೯॥

ನ ಸಮ್ಯಗಭಿಜಾನಾಸಿ ತಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಚೇಷ್ಟಿತಮ್ ।
ಶೃಣುಬ್ರಾಹ್ಮಣ ತ್ವಂ ಪಾಪಾದ್ಯಥಾಸ್ಮಾತ್ತ್ವರಿಮುಚ್ಯಸೇ ॥೭೦॥

ಸ ಆದಿಃ ಸರ್ವಜಗತಾಂ ಕೋऽಸ್ಯವೇದಾನ್ವಯಂ ತತಃ ।
ಸರ್ವಂ ಜಗದ್ಯಸ್ಯ ರೂಪಂ ದಿಗ್ವಾಸಾಃ ಕೀರ್ತ್ಯತೇ ತತಃ ॥೭೧॥

ಗುಣತ್ರಯಮಯಂ ಶೂಲಂ ಶೂಲೀ ಯಸ್ಮಾದ್ಬಿಭರ್ತಿ ಸಃ ।
ಅಬದ್ಧಾಃ ಸರ್ವತೋ ಮುಕ್ತಾಃ ಭೂತಾ ಏವ ಚ ತತ್ಪತಿಃ ॥೭೨॥

ಸ್ಮಶಾನಂ ಚಾಪಿ ಸಂಸಾರಸ್ತದ್ವಾಸೀ ಕೃಪಯಾರ್ಥಿನಾಮ್ ।
ಭೂತಯಃ ಕಥಿತಾ ಭೂತಿಸ್ತಾಂ ಬಿಭರ್ತಿ ಸ ಭೂತಿಭೃತ್ ॥೭೩॥

ವೃಷೋ ಧರ್ಮ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತಮಾರೂಢಸ್ತತೋ ವೃಷೀ ।
ಸರ್ಪಾಶ್ಚ ದೋಷಕಾಃ ಕ್ರೋಧಾದ್ಯಾಸ್ತಾನ್ಬಿಭರ್ತಿ ಜಗನ್ಮಯಃ ॥೭೪॥

ನಾನಾವಿಧಾಃ ಕರ್ಮಯೋಗಾ ಜಟಾರೂಪಾ ಬಿಭರ್ತಿ ಸಃ ।
ವೇದತ್ರಯೀ ತ್ರಿನೇತ್ರಾಣಿ ತ್ರಿಪುರಂ ತ್ರಿಗುಣಂ ವಪುಃ ॥೭೫॥

ಭಸ್ಮೀಕರೋತಿ ತದ್ದೇವಸ್ತ್ರಿಪುರಘ್ನಸ್ತತಃ ಸ್ಮೃತಃ ।
ಏವಂ ವಿಧಂ ಮಹಾದೇವಂ ವಿದುರ್ಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಿನಃ ॥೭೬॥

ಕಥಂಕಾರಂ ಹಿ ತೇ ನಾಮ ಭಜಂತೇ ನೈವ ತಂ ಹರಮ್ ।
ಅಥವಾ ಭೀತಸಂಸಾರಾಃ ಸರ್ವೇ ವಿಪ್ರ ಯತೋ ಜನಾಃ ॥೭೭॥

ವಿಮೃಶ್ಯ ಕುರ್ವತೇ ಸರ್ವಂ ವಿಮೃಶ್ಯೈತನ್ಮಯಾ ಕೃತಮ್ ।
ಶುಭಂ ವಾಪ್ಯಶುಭಂ ವಾಸ್ತು ತ್ವಮಪ್ಯೇನಂ ಪ್ರಪೂಜಯ ॥೭೮॥

ಇತಿ ಬ್ರುವಂತ್ಯಾಂ ತಸ್ಯಾಂ ತು ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಸ್ಫುರಿತಾಧರಮ್ ।
ವಿಜ್ಞಾಯ ತಂ ಸಖೀಮಾಹ ಕಿಮಪ್ಯೇಷ ವಿವಕ್ಷುಕಃ ॥೭೯॥

ವಾರ್ಯತಾಮಿತಿ ವಿಪ್ರೋಽಯಂ ಮಹದ್ದೂಷಣಭಾಷಕಃ
ನ ಕೇವಲಂ ಪಾಪಭಾಗೀ ಶ್ರೋತಾ ವೈ ಸ್ಯಾನ್ನ ಸಂಶಯಃ ॥೮೦॥

ಅಥವಾ ಕಿಂ ಚ ನಃ ಕಾರ್ಯಂ ವಾದೇನ ಸಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ।
ಕರ್ಣೌ ಪಿಧಾಯ ಯಾಸ್ಯಾಮೋ ಯಥಾ ಯಸ್ಯಾಸ್ತಥಾಸ್ತು ಸಃ ॥೮೧॥

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವೋತ್ಥಾಯ ಗಚ್ಛಂತ್ಯಾಂ ಪಿಧಾಯ ಶ್ರವಣಾವುಭೌ ।
ಸ್ವರೂಪಂ ಸಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಜಗೃಹೇ ವಸನಂ ಹರಃ ॥೮೨॥

ತತೋ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ತಂ ದೇವಂ ಸಂಭ್ರಾಂತಾ ಪರಮೇಶ್ವರೀ ।
ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಮಹೇಶಾನಂ ತುಷ್ಟಾವಾಽವನತಾ ಉಮಾ ॥೮೩॥

ಪ್ರಾಹ ತಾಂ ಚ ಮಹಾ ದೇವೋ ದಾಸೋಽಸ್ಮಿ ತವ ಶೋಭನೇ ।
ತಪೋದ್ರವ್ಯೇಣ ಕ್ರೀತಶ್ಚ ಸಮಾದಿಶ ಯಥೇಪ್ಸಿತಮ್ ॥೮೪॥

ದೇವ್ಯುವಾಚ

ಮನಸಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಭುಃ ಶಂಭೋ ! ದತ್ತಂ ತಚ್ಚ ಮಯಾ ತವ ।
ವಪುಷಃ ಪಿತರಾವೀಶೌ ತೌ ಸಮ್ಮಾನಯಿತುಮರ್ಹಸಿ ॥೮೫॥

ಮಹಾದೇವ ಉವಾಚ

ಪಿತ್ರಾ ಹಿ ತೇ ಪರಿಜ್ಞಾತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತ್ವಾಂ ರೂಪಶಾಲಿನೀಮ್ ।
ಬಾಲಾಂ ಸ್ವಯಂವರಂ ಪುತ್ರೀಮಹಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ನಾನ್ಯಥಾ ॥೮೬॥

ತತ್ತಸ್ಯ ಸರ್ವಮೇವಾಽಸ್ತು ವಚನಂ ತ್ವಂ ಹಿಮಾಚಲಮ್ ।
ಸ್ವಯಂವರಾರ್ಥಂ ಸುಶ್ರೋಣಿ ! ಪ್ರೇರಯ ತ್ವಾಂ ವೃಣೇ ತತಃ ॥೮೭॥

ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಾಂ ಮಹಾದೇವಃ ಶುಚಿಃ ಶುಚಿಪದೋ ವಿಭುಃ ।
ಜಗಾಮೇಷ್ಟಂ ತದಾ ದೇಶಂ ಸ್ವಪುರಂ ಪ್ರಯಯೌ ಚ ಸಾ
ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವೀಂ ತದಾ ಹೃಷ್ಟೋಮೇನಯಾ ಸಹಿತೋಽಚಲಃ ॥೮೯॥

ಆಲಿಂಗ್ಯಾಽಽಘ್ರಾಯ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಸರ್ವಂ ಸಾ ಚ ನ್ಯವೇದಯತ್ ।
ದುಹಿತುರ್ದೇವದೇವೇನ ನ ಆಜ್ಞಪ್ತಂ ತು ಹಿಮಾಚಲಃ ॥೯೦॥

ಸ್ವಯಂವರಂ ಪ್ರಮುದಿತಃ ಸರ್ವಲೋಕೇಷ್ವಘೋಷಯತ್ ।
ಅಶ್ವಿನೌ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯಾ ಗಂಧಾರ್ವಗರುಡೋರಗಾಃ ॥೯೧॥

ಯಕ್ಷಾ ಸಿದ್ಧಾಸ್ತಥಾ ಸಾಧ್ಯಾ ದೈತ್ಯಾಃ ಕಿಂಪುರುಷಾ ನಗಾಃ ।
ಸಮುದ್ರಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಯೇ ಕೇಚಿತ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪ್ರವರಾಶ್ಚ ಯೇ ॥೯೨॥

ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶತ್ಸಹಸ್ರಾಣಿ ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶಚ್ಛತಾನಿ ಚ
ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶಚ್ಚ ಯೇ ದೇವಾಸ್ತ್ರಯಸ್ತ್ರಿಂಶಚ್ಚ ಕೋಟಯಃ ॥೯೩॥

ಜಗ್ಮುರ್ಗಿರೀಂದ್ರ ಪುತ್ರ್ಯಾಸ್ತು ಸ್ವಯಂವರಮನುತ್ತಮಮ್ ।
ಆಮಂತ್ರಿತಸ್ತಥಾ ವಿಷ್ಣುರ್ಮೇರುಮಾಹ ಹಸನ್ನಿವ ॥೯೪॥

ಮಾತಾಸ್ಮಾಕಂ ಚ ಸಾ ದೇವೀ ಮೇರೋ ಗಚ್ಛ ನಮಾಮಿ ತಾಮ್ ।
ಅಥ ಶೈಲಸುತಾ ದೇವೀ ಹೈಮಮಾರುಹ್ಯ ಶೋಭನಮ್ ॥೯೫॥

ವಿಮಾನಂ ಸರ್ವತೋಭದ್ರಂ ಸರ್ವರತ್ನೈರಲಂಕೃತಮ್ ।
ಅಪ್ಸರೋಭಿಃ ಪ್ರನೃತ್ಯದ್ಭಿಃ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತಾ ॥೯೬॥

ಗಂಧರ್ವಸಂಘೈರ್ವಿವಿಧೈಃ ಕಿನ್ನರೈಶ್ಚ ಸುಶೋಭನೈಃ ।
ಬಂದಿಭಿಃ ಸ್ತೂಯಮಾನಾ ಚ ವೀರಕಾಂಸ್ಯಧರಾ ಸ್ಥಿತಾ ॥೯೭॥

ಸಿತಾತಪತ್ರಂ ರಾತ್ನಾಂಶುಮಿಶ್ರಿತಂ ಚಾವಹತ್ತದಾ ।
ಶಾಲಿನೀ ನಾಮ ಪಾರ್ವತ್ಯಾಃ ಸಂಧ್ಯಾಪೂರ್ಣೇಂದುಮಂಡಲಾ ॥೯೮॥

ಚಾಮರಾಸಕ್ತಹಸ್ತಾಭಿರ್ದಿವ್ಯವಸ್ತ್ರೀಭಿಶ್ಚ ಸಂವೃತಾ ।
ಮಾಲಾಂ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಸಾ ತಸ್ಥೌ ಸುರದ್ರುಮಸಮುದ್ಭವಾಮ್ ॥೯೯॥

ಏವಂ ತಸ್ಯಾಂ ಸ್ಥಿತಾಯಾಂ ತು ಸ್ಥಿತೇ ಲೋಕತ್ರಯೇ ತದಾ ।
ಶಿಶುರ್ಭೂತ್ವಾ ಮಹಾದೇವಃ ಕ್ರೀಡಾರ್ಥಂ ವೃಷಭಧ್ವಜಃ ॥೧೦೦॥

ಉತ್ಸಂಗತಲಸಂಗುಪ್ತೋ ಬಭೂವ ಭಗವಾನ್ಭವಃ
ಜಯೇತಿ ಯತ್ಪದಂ ಖ್ಯಾತಂ ತಸ್ಯ ಸತ್ಯಾರ್ಥಮೀಶ್ವರಮ್ ॥೧೦೧॥

ಅಥ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಿಶುಂ ದೇವಾಸ್ತಸ್ಯ ಉತ್ಸಂಗವರ್ತಿನಃ ।
ಕೋಽಯಮತ್ರೇತಿ ಸಂಮಂತ್ರ್ಯ ಚುಕ್ರುಶುರ್ಭೃಶರೋಷಿತಾಃ ॥೧೦೨॥

ವಜ್ರಮಾಹಾರಯತ್ತಸ್ಯ ಬಾಹುಮುದ್ಯಮ್ಯ ವೃತ್ರಹಾ ।
ಸ ಬಾಹುರುದ್ಯತಸ್ತಸ್ಯ ತಥೈವ ಸಮತಿಷ್ಠತ ॥೧೦೩॥
ಸ್ತಂಭಿತಃ ಶಿಶುರೂಪೇಣ ದೇವದೇವೇನ ಲೀಲಯಾ ।
ವಜ್ರಂ ಕ್ಷೇಪ್ತುಂ ನ ಶಕ್ನೋತಿ ಬಾಹುಂ ಚಾಲಯಿತುಂ ತದಾ ॥೧೦೪॥
ವಹ್ನಿಃ ಶಕ್ತಿಂ ತದಾ ಕ್ಷೇಪ್ತುಂ ನ ಶಶಾಕ ತಥೋತ್ಥಿತಃ ।
ಯಮೋಽಪಿ ದಂಡಂ ಖಡ್ಗಂ ಚ ನಿಋುತಿಸ್ತಂ ಶಿಶುಂಪ್ರತಿ ॥೧೦೫॥
ಪಾಶಂ ಚ ವರುಣೋ ರಾಜಾ ಧ್ವಜಯಷ್ಟಿಂ ಸಮೀರಣಃ ।
ಸೋಮೋ ಗುಡಂ ಧನೇಶಶ್ಚ ಗದಾಂ ಸುಮಹತೀಂ ದೃಢಾಮ್ ॥೧೦೬॥
ನಾನಾಯುಧಾನಿ ಚಾದಿತ್ಯಾ ಮುಸಲಂ ವಸವಸ್ತಥಾ ।
ಮಹಾಘೋರಾಣಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ತಾರಕಾದ್ಯಾಶ್ಚ ದಾನವಾಃ ॥೧೦೭॥
ಸ್ತಂಭಿತಾ ದೇವದೇವೇನ ತಥಾಽನ್ಯೇ ಭುವನೇಷು ಯೇ ।
ಪೂಷಾ ದಂತಾಂದಶಂದಂತೈರ್ಬಾಲಮ್ಯೆಕ್ಷತ ಮೋಹಿತಃ ॥೧೦೮॥
ತಸ್ಯಾಽಪಿ ದಶನಾಃ ಪೇತುರ್ದೃಷ್ಟಮಾತ್ರಸ್ಯ ಶಂಭುನಾ ।
ಭಗಶ್ಚ ನೇತ್ರೇ ವಿಕೃತೇ ಚಕಾರ ಸ್ಫುಟಿತೇ ಚ ತೇ ॥೧೦೯॥
ಬಲಂ ತೈಜಶ್ಚ ಯೋಗಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಜಗೃಹೇ ಪ್ರಭುಃ ।
ಅಥ ತೇಷು ಸ್ಥಿತೇಷ್ವೇವ ಮನ್ಯುಮತ್ಸು ಸುರೇಷ್ವಪಿ ॥೧೧೦॥
ಬ್ರಹ್ಮಾ ಧ್ಯಾನಮುಪಾಶ್ರಿತ್ಯ ಬುಬೋಧ ಹರಚೇಷ್ಟಿತಮ್ ।
ಸೋಽಭಿಗಮ್ಯ ಮಹಾದೇವಂ ತುಷ್ಟಾವ ಪ್ರಯತೋ ವಿಧಿಃ
ಪೌರಾಣೈಃ ಸಾಮಸಂಗೀತೈರ್ವೈದಿಕೈರ್ಗುಹ್ಯನಾಮಭಿಃ ॥೧೧೧॥
ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಮಹಾದೇವ ಮಹಾದೇವ್ಯೈ ನಮೋನಮಃ ।
ಪ್ರಸಾದಾತ್ತವ ಬುದ್ಧ್ಯಾದಿರ್ಜಗದೇತತ್ಪ್ರವರ್ತತೇ ॥೧೧೨॥
ಮೂಢಾಶ್ಚ ದೇವತಾಃ ಸರ್ವಾ ನೈನಂ ಬುಧ್ಯತ ಶಂಕರಮ್ ॥೧೧೩॥
ಮಹಾದೇವಮಿಹಾಯಾತಂ ಸರ್ವದೇವನಮಸ್ಕೃತಮ್ ।
ಗಚ್ಛಾಧ್ವಂ ಶರಣಂ ಶೀಘ್ರಂ ಯದಿ ಜೀವತುಮಿಚ್ಛಥ ॥೧೧೪॥
ತತಃ ಸಂಭ್ರಮಸಂಪನ್ನಾಸ್ತುಷ್ಟುವುಃ ಪ್ರಣತಾಃ ಸುರಾಃ ।
ನಮೋ ನಮೋ ಮಹಾದೇವ ಪಾಹಿ ಪಾಹಿ ಜಗತ್ಪತೇ !
ದುರಾಚಾರಾನ್ ಭವಾನಸ್ಮಾನಾತ್ಮದ್ರೋಹಪರಾಯಣಾನ್ । ॥೧೧೫॥

ಅಹೋ ಪಶ್ಯತ ನೋ ಮೌಢ್ಯಂ ಜಾನಂತಸ್ತವ ಭಾವಿನೀಮ್ ।
ಭಾರ್ಯಾಮುಮಾಂ ಮಹಾದೇವೀಂ ತಥಾಽಪ್ಯತ್ರ ಸಮಾಗತಾಃ ॥೧೧೬॥
ಯುಕ್ತಮೇತದ್ಯದಸ್ಮಾಕಂ ರಾಜ್ಯಂ ಗೃಹ್ಯೇತ ಚಾಸುರೈಃ ।
ಯೇಷಾಮೇವಂ ವಿಧಾ ಬುದ್ಧಿರಸ್ಮಾಭಿಃ ಕಿಂ ಕೃತಂ ತ್ವಿದಮ್ ॥೧೧೭॥
ಅಥವಾ ನೋ ನ ದೋಷೋಽಸ್ತಿ ಪಶವೋ ಹಿ ವಯಂ ಯತಃ ।
ತ್ವಯೈವ ಪತಿನಾ ಸರ್ವೇ ಪ್ರೇರಿತಾಃ ಕುರ್ಮಹೇ ವಿಭೋ ॥೧೧೮॥
ಈಶ್ವರಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪತಿಸ್ತ್ವಂ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ।
ಭ್ರಾಮಯಸ್ಯಖಿಲಂ ವಿಶ್ವಂ ತಂತ್ರಾರೂಢಂ ಸ್ವಮಾಯಯಾ ॥೧೧೯॥
ಯೇನ ವಿಭ್ರಾಮಿತಾ ಮೂಢಾಃ ಸಮಾಯಾತಾಃ ಸ್ವಯಂವರಮ್ ।
ತಸ್ಮೈ ಪಶೂನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಪ್ರಸೀದ ನಃ ॥೧೨೦॥
ಅಥ ತೇಷಾಂ ಪ್ರಸನ್ನೋಽನೂದ್ದೇವದೇವಸ್ತ್ರಿಯಂಬಕಃ ।
ಯಥಾ ಪೂರ್ವಂ ಚಕಾರೈತಾನ್ಸಂಸ್ತವಾದ್‌ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪ್ರಭುಃ ॥೧೨೧॥
ತಾರಕಪ್ರಮುಖಾ ದೈತ್ಯಾಃ ಸಂಕ್ರುದ್ಧಾಸ್ತತ್ರ ಪ್ರೋಚಿರೇ ।
ಕೋಽಯಮಂಗ ಮಹಾದೇವೋ ನ ಮನ್ಯಾಮೋ ವಯಂ ಚ ತಮ್ ॥೧೨೨॥
ತತಃ ಪ್ರಹಸ್ಯ ಬಾಲೋಽಸೌ ಹುಂಕಾರಂ ಲೀಲಯಾ ವ್ಯಧಾತ್ ।
ಹುಂಕಾರೇಣೈವ ತೇ ದೈತ್ಯಾಃ ಸ್ವಮೇವ ನಗರಂ ಗತಾಃ ॥೧೨೩॥
ವಿಸ್ಮೃತಂ ಸಕಲಂ ತೇಷಾಂ ಸ್ವಯಂವರಮುಖಂ ಚ ತತ್ ।
ಮಹಾದೇವ ಪ್ರಭಾವೇಣ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಘೋರ ಕರ್ಮಣಾಮ್ ॥೧೨೪॥
ಏವಂ ಯಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವೋ ಹಿ ದೇವದೈತ್ಯೇಷು ಫಾಲ್ಗುನ ।
ಕಥಮೀಶ್ವರವಾಕ್ಯಾರ್ಥಸ್ತಸ್ಮಾದನ್ಯತ್ರ ಮುಚ್ಯತೇ ॥೧೨೫॥
ಅಸಂಶಯಂ ವಿಮೂಢಾಸ್ತೇ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಃ ಪುರಾ ಮಹಾನ್ ॥೧೨೬॥
ಈಶ್ವರಂ ಭುವನಸ್ಯಾಽಸ್ಯ ಯೇ ಭಜಂತೇ ನ ತ್ರ್ಯಂಬಕಮ್ ।
ತತಃ ಸಂಸ್ತೂಯಮಾನಃ ಸ ಸುರೈಃ ಪದ್ಮಭುವಾದಿಭಿಃ ॥೧೨೭॥
ವಪುಶ್ಚಕಾರ ದೇವೇಶಸ್ತ್ರ್ಯಂಬಕಃ ಪರಮಾದ್ಭುತಮ್ ।
ತೇಜಸಾ ತಸ್ಯ ದೇವಾಸ್ತೇ ಸೇಂದ್ರ ಚಂದ್ರ ದಿವಾಕರಾಃ ॥೧೨೮॥
ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾಃ ಸಸಾಧ್ಯಾಶ್ಚ ವಸುರ್ವಿಶ್ವೇ ಚ ದೇವತಾಃ ।
ಸಯಮಾಶ್ಚ ಸರುದ್ರಾಶ್ಚ ಚಕ್ರುರ್ಪ್ರಾರ್ಥಯನ್ಪ್ರಭುಮ್ ॥೧೨೯॥

ತೇಭ್ಯಃ ಪರತಮಂ ಚಕ್ಷುಃ ಸ್ವವಪುರ್ದ್ರಷ್ಟುಮುತ್ತಮಮ್ ।
ದದಾವಂಬಾಪತಿಃ ಶರ್ವೋ ಭವಾನ್ಯಾಶ್ಚಾಽಚಲಸ್ಯ ಚ ॥೧೩೦॥
ಲಬ್ಧ್ವಾ ರುದ್ರಪ್ರಸಾದೇನ ದಿವ್ಯಂ ಚಕ್ಷುರನುತ್ತಮಮ್ ।
ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾಸ್ತದಾ ದೇವಾಸ್ತಮಪಶ್ಯನ್ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ॥೧೩೧॥
ತತೋ ಜಗುಶ್ಚ ಮುನಯಃ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಂ ಚ ಖೇಚರಾಃ ।
ಮುಮುಚುಶ್ಚ ತದಾ ನೇದುರ್ದೇವದುಂದುಭಯೋ ಭೃಶಮ್ ॥೧೩೨॥
ಜಗುರ್ಗಂಧರ್ವಮುಖ್ಯಾಶ್ಚ ನನೃತುಶ್ಚಾಽಪ್ಸರೋಗಣಾಃ ।
ಮುಮುದುರ್ಗಣಪಾಃ ಸರ್ವೇ ಮುಮೋದಾಽಂಬಾ ಚ ಪಾರ್ವತೀ॥೧೩೩॥
ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾ ಮೇನಿರೇ ಪೂರ್ಣಾಂ ಭವಾನೀಂ ಚ ಗಿರೀಶ್ವರಮ್ ।
ತಸ್ಯಾ ದೇವೀ ತತೋ ಹೃಷ್ಟಾ ಸಮಕ್ಷಂ ತ್ರಿದಿವೌಕಸಾಮ್ ।
ಪಾದಯೋಃ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ಮಾಲಾಂ ದಿವ್ಯಾಂ ಸುಗಂಧಿನೀಮ್ ॥೧೩೪॥
ಸಾಧುಸಾಧ್ವಿತಿ ಸಂಪ್ರೋಚ್ಯ ತಯಾ ತಂ ತತ್ರ ಚರ್ಚಿತಮ್ ॥೧೩೫॥
ಸಹ ದೇವ್ಯಾ ನಮಶ್ಚಕ್ರುಃ ಶಿರೋಭಿರ್ಭೂತಲಾಶ್ರಿತೈಃ ।
ಸರ್ವೇ ಸಬ್ರಹ್ಮಕಾ ದೇವಾ ಜಯೇತಿ ಚ ಮುದಾ ಜಗುಃ ॥೧೩೬॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣ ಏಕಾಶೀತಿಸಾಹಸ್ರ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ ಪ್ರಥಮೇ ಮಾಹೇಶ್ವರಖಂಡೇ ಕೌಮಾರಿಕಾಖಂಡೇ ಕುಮಾರೇಶ್ವರಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ ಶ್ರೀಮಹಾದೇವ ವೈವಾಹಿಕೋತ್ಸವಾಹ ವರ್ಣನಂ ನಾಮ ಪಂಚವಿಂಶೋಧ್ಯಾಯಃ ॥

*****

ಷಡ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶಿವಪಾರ್ವತ್ಯುದ್ವಾಹೇಸಮೇಷಾಂಕೃತೇನಿಮಂತ್ರಣಂ ತತ್ರ ವಿವಾಹಮಂಡಪೇ ಕನ್ಯಾದಾನಸಂಕಲ್ಪಾವಸರೇ ಶಿವಪೂರ್ವಜತತ್ಕೃತೇಪ್ರಶ್ನೋವಿಷ್ಣುನಾಸಮಾದಾನೇಸಾನಂದಂ ಶಿವಗೌರೀವಿವಾಹಃ ॥

ನಾರದ ಉವಾಚ

ಅಥ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಮಹಾದೇವಮಭಿವಾದ್ಯ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ।
ಉದ್ವಾಹಃ ಕ್ರಿಯತಾಂ ದೇವ ಇತ್ಯುವಾಚ ಮಹೇಶ್ವರಮ್ ॥೧॥
ತಸ್ಯ ತದ್ವಚನಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪ್ರಾಹೇದಂ ಭಗವಾನ್‌ಹರಃ ।
ಪರಾಧೀನಾ ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನ್‌ಹಿಮಾದ್ರೇಸ್ತವ ಚಾಽಪಿ ಯತ್ ।
ಯದ್ಯುಕ್ತಂ ಕ್ರಿಯತಾಂ ತದ್ಧಿ ವಯಂ ಯುಷ್ಮದ್ವಶೇಽಧುನಾ ॥೨॥

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸ್ವಯಂ ದಿವ್ಯಂ ಪುರಂ ರತ್ನಮಯಂ ಶುಭಮ್ ॥೩॥
ಉದ್ವಾಹಾರ್ಥಂ ಮಹೇಶಸ್ಯ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್ಸಮಕಲ್ಪಯತ್ ।
ಶತಯೋಜನವಿಸ್ತೀರ್ಣಂ ಪ್ರಾಸಾದಶತಶೋಭಿತಮ್ ॥೪॥
ಪುರೇ ತಸ್ಮಿನ್ಮಹಾದೇವಃ ಸ್ವಯಮೇವ ವ್ಯತಿಷ್ಠತ ।
ತತಃ ಸಪ್ತಮುನೀನ್ ದೇವಶ್ಚಿಂತಿತಾಭ್ಯಾಗತಾನ್ಪುರಃ ।
ಪ್ರಾಹಿಣೋದಂಬಿಕಾಯಾಶ್ಚ ಸ್ಥಿರಪತ್ರಾರ್ಥಮೀಶ್ವರಃ ॥೫॥
ಸಾರುಂಧತೀಕಾಸ್ತೇ ತತ್ರ ಹ್ಲಾದಯಂತೋ ಹಿಮಾಚಲಮ್ ।
ಸಭಾರ್ಯಮೀಶ್ವರಗುಣೈಃ ಸ್ಥಿರಪತ್ರಾಣಿ ಚಾದಧುಃ ॥೬॥
ತತಃ ಸಂಪೂಜಿತಾಸ್ತೇನ ಪುನರಾಗಮ್ಯ ತೇಽಚಲಾತ್ ।
ನ್ಯವೇದಯಂಸ್ತ್ರ್ಯಂಬಕಾಯ ಸ ಚ ತಾನಭ್ಯನಂದತ ॥೭॥
ಉದ್ವಾಹಾರ್ಥಂ ತತೋ ದೇವೋ ವಿಶ್ವಂ ಸರ್ವಂ ನ್ಯಮಂತ್ರಯತ್ ।
ಸಮಾಗತಂ ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ ವಿನಾ ದೈತ್ಯೈರ್ದುರಾತ್ಮಭಿಃ ॥೮॥
ಸ್ಥಾವರಂ ಜಗಂಮಂ ಯಶ್ಚ ವಿಶ್ವಂ ವಿಷ್ಣುಪುರೋಗಮಮ್ ।
ಸ ಬ್ರಹ್ಮಕಂ ಪುರಾರಾತೇರ್ಮಹಿಮಾನಮವರ್ಧಯತ್ ॥೯॥
ತತಸ್ತಂ ವಿಧಿರಾಹೇದಂ ಗಂಧಮಾದನಪರ್ವತೇ ।
ಪುರೇ ಸ್ಥಿತಂ ವಿವಾಹಸ್ಯ ದೇವ ಕಾಲಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ ॥೧೦॥
ತತಸ್ತಸ್ಯ ಜಟಾಜೂಟೇ ಚಂದ್ರಖಂಡಂ ಪಿತಾಮಹಃ ।
ಬಬಂಧ ಪ್ರಣಯೋದಾರವಿಸ್ಫಾರಿತವಿಲೋಚನಃ ॥೧೧॥
ಕಪರ್ದಂ ಶೋಭನಂ ವಿಷ್ಣುಃ ಸ್ವಯಂ ಚಕ್ರೇಽಸ್ಯ ಹರ್ಷತಃ ।
ಕಪಾಲಮಾಲಾಂ ವಿಪುಲಾಂ ಚಾಮುಂಡಾ ಮೂರ್ಧ್ನ್ಯಬಂಧತ ॥೧೨॥
ಉವಾಚ ಚಾಪಿ ಗಿರಿಶಂ ಪುತ್ರಂ ಜನಯ ಶಂಕರ ।
ಯೋ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ಕುಲಂ ಹತ್ವಾ ಮಾಂ ರಕ್ತೈಸ್ತರ್ಪಯಿಷ್ಯತಿ ॥೧೩॥
ಸೂರ್ಯೋ ಜ್ವಲಿಚ್ಛಿಖಾರಕ್ತಂ ಭಾಭಾಸಿತಜಗತ್ತ್ರಯಮ್
ಬಬಂಧ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಸ್ವಯಮೇವ ಪ್ರಮೋದತಃ ॥೧೪॥
ಶೇಷವಾಸುಕಿಮುಖ್ಯಾಶ್ಚ ಜ್ವಲಂತಸ್ತೇಜಸಾ ಶುಭಾಃ ।
ಆತ್ಮಾನಂ ಭೂಷಣಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವಯಂ ತೇ ಚಕ್ರುರೀಶ್ವರೇ ॥೧೫॥

ವಾಯವಶ್ಚ ತತಸ್ತೀಕ್ಷ್ಣ ಶೃಂಗಂ ಹಿಮಗಿರಿಪ್ರಭಮ್ ॥೧೬॥

ವೃಷಂ ವಿಭೂಷಯಾಮಾಸುರ್ನಾನಾರತ್ನೋಪಪತ್ತಿಭಿಃ ।
ಶಕ್ರೋ ಗಜಾಜಿನಂ ಗೃಹ್ಯ ಸ್ವಯಮಗ್ರೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ॥೧೭॥

ವಿನಾ ಭಸ್ಮ ಸಮಾಧಾಯ ಕಪಾಲೇ ರಜತಪ್ರಭಮ್ ।
ಮನುಜಾಸ್ಥಿ ಮಯೀಂ ಮಾಲಾಂ ಪ್ರೇತನಾಥಶ್ಚ ವಂದನಮ್ ॥೧೮॥

ವಹ್ನಿಸ್ತೇಜೋಮಯಂ ದಿವ್ಯಮಜಿನಂ ಪ್ರದದೌ ಸ್ಥಿತಃ ।
ಏವಂ ವಿಭೂಷಿತಃ ಸರ್ವೈರ್ಭೃತ್ಯೈರೀಶೋ ಬಭೌ ಭೃಶಮ್ ॥೧೯॥

ತತೋ ಹಿಮಾದ್ರೇಃ ಪುರುಷಾ ವೀರಕಂ ಪ್ರೋಚಿರೇ ವಚಃ ।
ಮಾ ಭೂತ್ಕಾಲಾತ್ಯಯಃ ಶೀಘ್ರಂ ಭವಸ್ಯೈತನ್ನಿವೇದ್ಯತಾಮ್ ॥೨೦॥

ತತೋ ದೇವಂ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಹ ವೀರಕಃ ಕರಸಂಪುಟೀ ।
ತ್ವರಯಂತಿ ಮಹೇಶಾನಂ ಹಿಮಾದ್ರೇಃ ಪುರುಷಾಸ್ತ್ವಮೀ ॥೨೧॥

ಇತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ವಚೋ ದೇವಃ ಶೀಘ್ರಮಿತ್ಯೇವ ಚಾಽಬ್ರವೀತ್ ।
ಸಪ್ತ ವಾರಿಧಯಸ್ತಸ್ಯ ಚಕ್ರುರ್ದರ್ಪಣದರ್ಶನಮ್ ॥೨೨॥

ತತ್ರೈಕ್ಷತ ಮಹಾದೇವಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಸ ಜಗನ್ಮಯಮ್ ।
ತತೋ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿರ್ಧೀಮಾನ್ಸ್ಥಾಣುಂ ಪ್ರೋವಾಚ ಕೇಶವಃ ॥೨೩॥

ದೇವದೇವ ಮಹಾದೇವ ತ್ರಿಪುರಾಂತಕ ಶಂಕರ ।
ಶೋಭಸೇಽನೇನ ರೂಪೇಣ ಜಗದಾನಂದದಾಯಿನಾ ॥೨೪॥

ಮಹೇಶ್ವರ ಯಥಾ ಸಾಕ್ಷಾದಪರಸ್ತ್ವಂ ಮಹೇಶ್ವರಃ ।
ತತಃ ಸ್ಮಯನ್ಮಹಾದೇವೋ ಜಯೇತಿ ಭುವನೇ ಶ್ರುತಃ ॥೨೫॥

ಕರಮಾಲಂಬ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚ ವೃಷಭಂ ರುರುಹೇ ಶನೈಃ ।
ತತಶ್ಚ ವಸವೋ ದೇವಾಃ ಶೂಲಂ ತಸ್ಯ ನ್ಯವೇದಯನ್ ॥೨೬॥

ಧನದೋ ನಿಧಿಭಿರ್ಯುಕ್ತಃ ಸಮೀಪಸ್ಥಸ್ತತೋಽಭವತ್ ।
ಸ ಶೂಲಪಾಣಿರ್ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಸಂಚಚಾಲ ತತೋ ಹರಃ ॥೨೭॥

ದೇವದಂದುಭಿನಾದೈಶ್ಚ ಪುಷ್ಪಸಾರೈಶ್ಚ ಗೀತಕೈಃ ।
ನೃತ್ಯದ್ಭಿರಪ್ಸರೋಭಿಶ್ಚ ಜಯೇತಿ ಚ ಮಹಾಸ್ವನೈಃ ॥೨೮॥

ಸವ್ಯದಕ್ಷಿಣಸಂಸ್ಥಾನೌ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣೂ ತು ಜಗ್ಮತುಃ ।
ಹಂಸಂ ಚ ಗರುಡಂ ಚೈವ ಸಮಾರುಹ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಭೌ ॥೨೯॥

ಅಥಾದಿತಿರ್ದಿತಿಃ ಸಾ ಚ ದನುಃ ಕದ್ರೂಃ ಸುಪರ್ಣಜಾ ।
ಪೌಲೋಮೀ ಸುರಸಾ ಚೈವ ಸಿಂಹಿಕಾ ಸುರಭಿರ್ಮುನಿಃ ॥೩೦॥

ಸಿದ್ಧಿರ್ಮಾಯಾ ಕ್ಷಮಾ ದುರ್ಗಾ ದೇವೀ ಸ್ವಾಹಾ ಸ್ವಧಾ ಸುಧಾ ।
ಸಾವಿತ್ರೀ ಚೈವ ಗಾಯತ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸಾ ದಕ್ಷಿಣಾದ್ಯುತಿಃ ॥೩೧॥

ಸ್ಪೃಹಾ ಮತಿರ್ಧೃತಿರ್ಬುದ್ಧಿರ್ಮಂಥೀ ಋದ್ಧಿಃ ಸರಸ್ವತೀ ।
ರಾಕಾ ಕುಹೂಃ ಸಿನೀವಾಲೀ ದೇವೀ ಭಾನುಮತೀ ತಥಾ ॥೩೨॥

ಧರಣೀ ಧಾರಣೀ ವೇಲಾ ರಾಜ್ಞೀ ಚಾಽಪಿ ಚ ರೋಹಿಣೀ ।
ಇತ್ಯೇತಾಶ್ಚಾನ್ಯದೇವಾನಾ ಮಾತರಃ ಪತ್ನಯಸ್ತಥಾ ॥೩೩॥

ಉದ್ವಾಹಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಜಗ್ಮುಃ ಸರ್ವಾ ಮುದಾನ್ವಿತಾಃ ।
ಉರಗಾ ಗರುಡಾ ಯಕ್ಷಾ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಕಿನ್ನರಾ ನರಾಃ ॥೩೪॥

ಸಾಗರಾ ಗಿರಯೋ ಮೇಘಾ ಮಾಸಾಃ ಸಂವತ್ಸರಾಸ್ತಥಾ ।
ವೇದಾ ಮಂತ್ರಾಸ್ತಥಾ ಯಜ್ಞಾಃ ಶ್ರೌತಾ ಧರ್ಮಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ ॥೩೫॥

ಹುಂಕಾರಾಃ ಪ್ರಣವಾಶ್ಚೈವ ಇತಿಹಾಸಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ ।
ಕೋಟಿಶಶ್ಚ ತಥಾ ದೇವಾ ಮಹೇಂದ್ರಾದ್ಯಾಃ ಸವಾಹನಾಃ ॥೩೬॥

ಅನುಜಗ್ಮುರ್ಮಹಾದೇವಂ ಕೋಟಿಶೋಽರ್ಬುದಶಶ್ಚ ಹಿ ।
ಗಣಾಶ್ಚ ಪೃಷ್ಠತೋ ಜಗ್ಮುಃ ಶಂಖವರ್ಣಾಶ್ಚ ಕೋಟಿಶಃ ॥೩೭॥

ದಶಭಿಃ ಕೇಕರಾಖ್ಯಾಶ್ಚ ವಿದ್ಯುತೋಽಷ್ಟಾಭಿರೇವ ಚ ।
ಚತುಃಷಷ್ಟ್ಯಾ ವಿಶಾಖಾಶ್ಚ ನವಭಿಃ ಪರಿಯಾತ್ರಿಕಾಃ ॥೩೮॥

ಷಡ್ಭಿಃ ಸರ್ವಾಂತಕಃ ಶ್ರೀಮಾಂಸ್ತಥೈವ ವಿಕೃತಾನನಃ ।
ಜ್ವಾಲಾಕೇಶೋ ದ್ವಾದಶಭಿಃ ಕೋಟಿಭಿಃ ಸಂವೃತೋ ಯಯೌ ॥೩೯॥

ಸಪ್ತಭಿಃ ಸಮದಃ ಶ್ರೀಮಾಂದುಂದುಭೋಽಷ್ಟಾಭಿರೇವ ಚ ।
ಪಂಚಭಿಶ್ಚ ಕಪಾಲೀಶಃ ಷಡ್ಭಿಃ ಸಂಹ್ರಾದಕಃ ಶುಭಃ ॥೪೦॥

ಕೋಟಿಕೋಟಿಭಿರೇವೈಕಃ ಕುಂಡಕಃ ಕುಂಭಕಸ್ತಥಾ ।
ವಿಷ್ಟಂಭೋಽಷ್ಟಾಭಿರೇವೇಹ ಗಣಪಃ ಸರ್ವಸತ್ತಮಃ ॥೪೧॥

ಪಿಪ್ಪಲಶ್ಚ ಸಹಸ್ರೇಣ ಸನ್ನಾದಶ್ಚ ತಥಾ ಬಲೀ ।
ಆವೇಶನಸ್ತಥಾಽಷ್ಟಾಭಿಃ ಸಪ್ತಭಿಶ್ಚಂದ್ರ ತಾಪನಃ ॥೪೨॥

ಮಹಾಕೇಶಃ ಸಹಸ್ರೇಣ ನಂದಿರ್ದ್ವಾದಶಭಿಸ್ತಥಾ ।
ನಗಃ ಕಾಲಃ ಕರಾಳಶ್ಚ ಮಹಾಕಾಲಃ ಶತೇನ ಚ ॥೪೩॥

ಅಗ್ನಿಕಃ ಶತಕೋಟ್ಯಾ ವೈ ಕೋಟ್ಯಾಽಗ್ನಿಮುಖ ಏವ ಚ ।
ಆದಿತ್ಯಮೂರ್ಧಾ ಕೋಟ್ಯಾ ಚ ಕೋಟ್ಯಾ ಚೈವ ಧನಾವಹಃ ॥೪೪॥

ಸನ್ನಾಗಶ್ಚ ಶತೇನೈವ ಕುಮುದಃ ಕೋಟಿಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ।
ಅಮೋಘಃ ಕೋಕಿಲಶ್ಚೈವ ಕೋಟಿಕೋಟ್ಯಾ ಸುಮಂತ್ರಕಃ ॥೪೫॥

ಕಾಕಪಾದಸ್ತಥಾ ಷಷ್ಟ್ಯಾ ಷಷ್ಟ್ಯಾ ಸಂತಾನಕೋ ಗಣಃ ।
ಮಹಾಬಲಶ್ಚ ನವಭಿರ್ಮಧುಪಿಂಗಶ್ಚ ಪಿಂಗಲಃ ॥೪೬॥

ನೀಲೋ ನವತ್ಯಾ ಸಪ್ತತ್ಯಾ ಚತುರ್ವಕ್ತ್ರಶ್ಚ ಪೂರ್ವಪಾತ್ ।
ವೀರಭದ್ರಶ್ಚತುಃಷ್ಷಷ್ಟ್ಯಾ ಕರಣೋ ಬಾಲಕಸ್ತಥಾ ॥೪೭॥

ಪಂಚಾಕ್ಷಃ ಶತಮನ್ಯುಶ್ಚ ಮೇಘಮನ್ಯುಶ್ಚ ವಿಂಶತಿಃ ।
ಕಾಷ್ಠಕೋಟಿಶ್ಚ ತುಃಷಷ್ಟ್ಯಾ ಸುಕೇಶೋ ವೃಷಭಸ್ತಥಾ ॥೪೮॥

ವಿಶ್ವರೂಪಸ್ತಾಲಕೇತುಃ ಪಂಚಾಶಚ್ಚ ಸಿತಾನನಃ ।
ಈಶಾನೋ ವೃದ್ಧದೇವಶ್ಚ ದೀಪ್ತಾತ್ಮಾ ಮೃತ್ಯುಹಾ ತಥಾ ॥೪೯॥

ವಿಷಾದೋಯಮಹಾ ಚೈವ ಗಣೋಭೃಂಗರಿಟಿಸ್ತಥಾ ।
ಅಶನೀ ಹಾಸಕಶ್ಚೈವ ಚತುಃಷಷ್ಟ್ಯಾ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ॥೫೦॥

ಏತೇ ಚಾನ್ಯೇ ಚ ಗಣಪಾ ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ಮಹಾಬಲಾಃ ।
ಸರ್ವೇ ಸಹಸ್ರಹಸ್ತಾಶ್ಚ ಜಟಾಮುಕುಟಧಾರಿಣಃ ॥೫೦॥

ಚಂದ್ರಲೇಖಾವತಂಸಾಶ್ಚ ನೀಲಕಂಠಾಸ್ತ್ರಿಲೋಚನಾಃ ।
ಹಾರಕುಂಡಲಕೇಯೂರಮುಕುಟಾದ್ಯೈರಲಂಕೃತಾಃ ॥೫೨॥

ಅಣಿಮಾದಿಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಾಃ ಶಕ್ತಾಃ ಶಾಪಪ್ರಸಾದಯೋಃ ।
ಸೂರ್ಯಕೋಟಿ ಪ್ರತೀಕಾಶಾಸ್ತತ್ರಾಽಽಜಗ್ಮುರ್ಗಣೇಶ್ವರಾಃ ॥೫೩॥

ಪಾತಾಲಾಂಬರಭೂಮಿಸ್ಥಾಃ ಸರ್ವಲೋಕನಿವಾಸಿನಃ ।
ತುಂಬುರುರ್ನಾರದೋ ಹಾಹಾಹೂಹೂಶ್ಚೈವ ತು ಸಾಮಗಾಃ ॥೫೪॥

ತಂತ್ರೀಮಾದಾಯ ವಾದ್ಯಾಂಶ್ಚಾಽವಾದಯನ್ನಂಕರೋತ್ಸವೇ ।
ಋಷಯಃ ಕೃತ್ಸ್ನಶಶ್ಚೈವ ವೇದಗೀತಾಂಸ್ತಪೋಧನಾಃ ॥೫೫॥

ಪುಣ್ಯಾನ್ವೈವಾಹಿಕಾನ್ ಮಂತ್ರಾನ್ ಜೇಪುಃ ಸಂಹೃಷ್ಟಮಾನಸಾಃ ।
ಏವಂ ಪ್ರತಸ್ಥೇ ಗಿರಿಶೋ ವೀಜ್ಯಮಾನಶ್ಚ ಗಂಗಯಾ ॥೫೬॥

ತಥಾ ಯಮುನಯಾ ಚಾಪಾಂಪತಿ ನಾ ಛತ್ರಧಾರಿಣಾ
ಸ್ತ್ರೀಭಿರ್ನಾನಾವಿಧಾಲಾಪೈರ್ಲಾಜಾಭಿಶ್ಚಾನುಮೋದಿತಃ ॥೫೭॥

ಮಹೋತ್ಸವೇನ ದೇವೇಶೋ ಗಿರಿಸ್ಥಾನಂ ವಿವೇಶ ಸಃ ।
ಪ್ರಭಾಸತ್ಸ್ವರ್ಣಕಲಶಂ ತೋರಣಾನಾಂ ಶತೈರ್ಯುತಮ್ ॥೫೮॥

ವೈಡೂರ್ಯಬದ್ಧಭೂಮಿಸ್ಥಂ ರತ್ನಜೈಶ್ಚ ಗೃಹೈರ್ಯುತಮ್ ।
ತತ್ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸ್ತೂಯಮಾನೋ ದ್ವಾರಮಭ್ಯಾಸಸಾದ ಹ ॥೫೯॥

ತತೋ ಹಿಮಾಚಲಸ್ತತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ ವ್ಯಾಕುಲಾಕುಲಃ ।
ಆದಿಶದಾತ್ಮ ಭೃತ್ಯಾನಾಂ ಮಹಾದೇವ ಉಪಸ್ಥಿತೇ ॥೬೦॥

ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಚಲೋ ಗುರುತ್ವೇ ಪ್ರಾರ್ಥಯತ್ತದಾ ।
ಕೃತ್ಯಾನಾಂ ಸರ್ವಭಾರೇಷು ವಾಸುದೇವಂ ಚ ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ॥೬೧॥

ಪ್ರತ್ಯಾಹ ಚ ವಿವಾಹೇಽಸ್ಮಿನ್ಕುಮಾರೀಭ್ರಾತರಂ ವಿನಾ ।
ಭವಿಷ್ಯತಿ ಕಥಂ ವಿಷ್ಣೋ ! ಲಾಜಹೋಮಾದಿಕರ್ಮಸು ॥೬೨॥

ಸುತೋ ಹಿ ಮಮ ಮೈನಾಕಃ ಸ ಪ್ರವಿಷ್ಟೋಽರ್ಣವೇ ಸ್ಥಿತಃ ।
ಇತಿ ಚಿಂತಾವಿಷಣ್ಣಂ ತಂ ವಿಷ್ಣುರಾಹ ಮಹಾಮತಿಃ ॥೬೩॥

ಅತ್ರ ಚಿಂತಾ ನ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಗಿರಿರಾಜ ! ಕಥಂಚನ ।
ಅಹಂ ಭ್ರಾತಾ ಜಗನ್ಮಾತುರೇತದೇವಂ ಚ ನಾನ್ಯಥಾ ॥೬೪॥

ತತಃ ಪ್ರಮುದಿತಃ ಶೈಲಃ ಪಾರ್ವತೀಂ ಚ ಸ್ವಲಂಕೃತಾಮ್ ।
ಸಖೀಭಿಃ ಕೋಟಿಸಂಖ್ಯಾಭಿರ್ವೃತಾಂ ಪ್ರಾವೇಶಯತ್ತದಾ ॥೬೫॥

ತತೋ ನೀಲಮಯಸ್ತಂಭಂ ಜ್ವಲತ್ಕಾಂಚನಕುಟ್ಟಿಮಮ್ ।
ಮುಕ್ತಾಜಾಲ ಪರಿಷ್ಕಾರಂ ಜ್ವಲಿತೌಷಧಿದೀಪಿತಮ್ ॥೬೬॥

ರತ್ನಾಸನಮಹಸ್ರಾಢ್ಯಂ ಶತಯೋಜನವಿಸ್ತೃತಮ್ ।
ವಿವಾಹಮಂಡಪಂ ಶರ್ವೋ ವಿವೇಶಾಽನುಚರಾವೃತಃ ॥೬೭॥

ತತಃ ಶೈಲಃ ಸಪತ್ನೀಕಃ ಪಾದೌ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಹರ್ಷಿತಃ ।
ಭವಸ್ಯ ತೇನ ತೋಯೇನ ಸಿಷಿಚೇ ಸ್ವಂ ಜಗತ್ತಥಾ ॥೬೮॥

ಪಾದ್ಯಮಾಚಮನಂ ದತ್ತ್ವಾ ಮಧುಪರ್ಕಂ ಚ ಗಾಂ ತಥಾ ।
ಪ್ರದಾನಾಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಂ ಚ ಚಿಂತಯಂತಿ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ॥೬೯॥

ದೌಹಿತ್ರೀಂ ಕವ್ಯವಾಹಾನಾಂ ದದ್ಮಿ ಪುತ್ರೀಂ ಸ್ವಕಾಮಹಮ್ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಸ್ಥಿವಾನ್ಶೈಲೋ ನಜಾನಾತಿ ಹರಸ್ಯ ಸಃ ॥೭೦॥

ತತಃ ಸರ್ವಾನಪೃಚ್ಛತ್ಸ ಕುಲಂ ಕೋಽಪಿ ನ ವೇದ ತತ್ ।
ತತೋ ವಿಷ್ಣುರಿದಂ ಪ್ರಾಹ ಪೃಚ್ಛ್ಯಂತೇಽನ್ಯೇ ಕಿಮರ್ಥತಃ ॥೭೧॥

ಅಜ್ಞಾತುಕುಲತಾಂ ತಸ್ಯ ಪೃಚ್ಛ್ಯತಾಮಯಮೇವ ಚ ।
ಅಹಿರೇವ ಅಹೇಃ ಪಾದಾನ್ವೇತ್ತಿ ನಾನ್ಯೋ ಹಿಮಾಚಲ ! ॥೭೨॥

ಸ್ವಗೋತ್ರಂ ಯದಿ ನ ಬ್ರೂತೇ ನ ದೇಯಾ ಭಗಿನೀ ಮಮ ।
ತತೋ ಹಾಸಸ್ತದಾ ಜಜ್ಞೇ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸುಮಹಾಸ್ವನಃ ॥೭೩॥

ನಿವೃತ್ತಶ್ಚ ಕ್ಷಣಾದ್ಭೂಯಃ ಕಿಂ ವಕ್ಷ್ಯತಿ ಹರಸ್ತ್ವಿತಿ ।
ತತೋ ವಿಮೃಶ್ಯ ಬಹುಧಾ ಕಿಂಚಿದ್ಧೀತಾನನೋ ಯಥಾ ॥೭೪॥

ಲಜ್ಜಾ ಜಡಃ ಸ್ಮಿತಂ ಚಕ್ರೇ ತತಃ ಪಾರ್ಥ ! ಸ ವೈ ಹರಃ ।
ತತೋ ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಬ್ರುವತಿ ಶೀಘ್ರಂ ಕಾಲೋಽತಿವರ್ತತೇ ॥೭೫॥

ಹರಿಃ ಪ್ರಾಹ ಮಹೇಶಾನಂ ಬಿಭ್ಯದಾವೇದ್ಮ್ಯಹಂ ತವ ।
ಮಾತಾಮಹಂ ಚ ಪಿತರಂ ಪ್ರಯೋಗಂ ಶ್ರುಣು ಭೂದರ ! ॥೭೬॥

ಆತ್ಮಪುತ್ರಾಯ ತೇ ಶಂಭೋ ಆತ್ಮಾ ದೌಹಿತ್ರಕಾಯತೇ ।
ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ವಿಷ್ಣುನಾ ಸರ್ವೇ ಸಾಧುಸಾಧ್ವಿತಿ ತೇ ಜಗುಃ ॥೭೭॥

ದೇವೋಽಪ್ಯುದಾಹರೇತ್ ಬುದ್ಧಿ ಸರ್ವೇಭ್ಯೋಽಪ್ಯಧಿಕಾಂ ವರಾಮ್ ।
ತತಃ ಶೈಲಸ್ತಥಾ ಚೋಕ್ತ್ವಾ ದತ್ವಾ ದೇವೀಂ ಚ ಸೋದಕಮ್ ॥೭೮॥

ಆತ್ಮಾನಂ ಚಾಪಿ ದೇವಾಯ ಪ್ರದದೌ ಸೋದಕಂ ನಗಃ ।
ತತಃ ಸರ್ವೇ ತುಷ್ಟುವುಸ್ತಂ ವಿವಾಹಂ ವಿಸ್ಮಯಾನ್ವಿತಾಃ ॥೭೯॥

ದಾತಾ ಮಹೀಭೃತಾಂ ನಾಥೋ ಹೋತಾ ದೇವಶ್ಚತುರ್ಮುಖ ।
ವರಃ ಪಶುಪತಿಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕನ್ಯಾ ವಿಶ್ವಾರಣಿಸ್ತಥಾ ॥೮೦॥

ತತಃ ಸ್ತುವತ್ಸು ಮುನಿಷು ಪುಷ್ಪವರ್ಷೇ ಮಹತ್ಯಪಿ ।
ನದತ್ಸು ದೇವತೂರ್ಯೇಷು ಕರಂ ಜಗ್ರಾಹ ತ್ರ್ಯಂಬಕಃ ॥೮೧॥

ದೇವೋ ದೇವೀಂ ಸಮಾಲೋಕ್ಯ ಸಲಜ್ಜಾಂ ಹಿಮಶೈಲಜಾಮ್ ।
ನ ತೃಪ್ಯತಿ ನ ಚಾಹ್ಲಾದತ್ಸ ಚ ದೇವಂ ವೃಷಧ್ವಜಮ್ ॥೮೨॥

ತತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಮುನಯೋ ದೇವೀಮದ್ಭುತರೂಪಿಣೀಮ್ ।
ಪಶ್ಯಂತಃ ಶರಣಂ ಜಗ್ಮುರ್ಮನಸಾ ಪರಮೇಶ್ವರಮ್ ॥೮೩॥

ಮಾ ಮುಹ್ಯಾಮ ಪಾರ್ವತೀಂ ಚ ಯಥಾ ನಾರದಪರ್ವತೌ ।
ತತಸ್ತಥೈವ ತಚ್ಚಕ್ರೇ ಸರ್ವೇಷಾಮೀಪ್ಸಿತಂ ವಚಃ ॥೮೪॥

ತತೋ ದೇವೈಶ್ಚ ಮುನಿಭಿಃ ಸಂಸ್ತುತಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ।
ಪ್ರವಿವೇಶ ಶುಭಾಂ ವೇದೀಂ ಮೂರ್ತಿಮಜ್ಜ್ವಲನಾಶ್ರಿತಾಮ್ ॥೮೫॥

ವೇಧಾಃ ಶ್ರುತೀರಿತೈರ್ಮಂತ್ರೈರ್ಮೂರ್ತಿಮದ್ಭಿರುಪಸ್ಥಿತೈಃ ।
ಮೂರ್ತಮಗ್ನಿಂ ಜುಹಾವ ತ್ರಿಃ ಪರಿಕ್ರಮ್ಯ ಚ ತಂ ಹರಃ ॥೮೬॥

ಲಾಜಾಹೋಮ ಉಭ್ರಾತಾ ಪ್ರಾಹ ತಂ ಸಸ್ಮಿತಂ ಹರಿಃ ।
ಬಹವೋ ಮಿಲಿತಾಃ ಸಂತಿ ಲೋಕಾಃ ಸಮ್ಮರ್ದ ಈಶ್ವರ ॥೮೭॥

ಸವಿಧಾನೇನ ರಕ್ಷ್ಯಾಣಿ ಭೂಷಣಾನಿ ತ್ವಯಾ ಹರ ।
ತತೋ ಹರಶ್ಚ ತಂ ಪ್ರಾಹ ಸ್ವಜನೇ ಮಾಽತಿಗೋಪಯ ॥೮೮॥

ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಾರ್ಥಯ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಾಹ ವಿಷ್ಣುಸ್ತತೋ ವರಮ್ ।
ತ್ವಯಿ ಭಕ್ತಿರ್ದೃಢಾ ಮೇಽಸ್ತು ಸ ಚ ತದ್ದುರ್ಲಭಂ ದದೌ ॥೮೯॥

ದದತುಃ ಸೃಷ್ಟಿಸಂರಕ್ಷಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ದಕ್ಷಿಣಾಮುಭೌ ।
ಅಗ್ನಯೇ ಯಜ್ಞಭಾಗಾಂಶ್ಚ ಪ್ರೀತೌ ಹರಜನಾರ್ದನೌ ॥೯೦॥

ಭೃಗ್ವಾದೀನಾಂ ತತೋ ದತ್ವಾ ಶ್ರುತಿರಕ್ಷಣದಕ್ಷಿಣಾಮ್ ।
ತತೋ ಗೀತೈಶ್ಚ ನೃತ್ಯೈಶ್ಚ ಭೋಜನೈಶ್ಚ ಯಥೇಪ್ಸಿತೈಃ ॥೯೧॥

ಮಹೋತ್ಸವೈರನೇಕೈಶ್ಚ ವಿಸ್ಮಯಂ ಸಮಪದ್ಯತ ।
ವಿಸೃಜ್ಯ ಲೋಕಂ ತಂ ಸರ್ವ ಕಿಮಿಚ್ಛಾದಾನಕೈರ್ಭವಃ ॥೯೨॥

ಸರಸ್ವತ್ಯಾ ಚ ಪಿತರೌ ದೇವ್ಯಾಶ್ಚಾಽಽಶ್ವಾಸ್ಯ ದುಃಖಿತೌ ।
ಆಮಂತ್ರ್ಯ ಹಿಮಶೈಲೇಂದ್ರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಚ ಸ ಕೇಶವಮ್ ॥೯೩॥

ಜಗಾಮ ಮಂದಿರಗಿರಿಂ ಗಿರಿಶಾ ಸಾನುಗೋಽರ್ಚಿತಃ ॥೯೪॥

ತತೋ ಗತೇ ಭಗವತಿ ನೀಲಲೋಹಿತೇ

ಸಹೋಮಯಾ ಗಿರಿಮಮಲಂ ಹಿ ಭೂಧರಃ ।

ಸಬಾಂಧವೋ ರುದಿತಿ ಹಿ ಕಸ್ಯ ನೋ ಮನೋ

ವಿಸಂಷ್ಠುಲಂ ಜಗತಿ ಹಿ ಕನ್ಯಕಾಪಿತುಃ ।

ಇಮಂ ವಿವಾಹಂ ಗಿರಿರಾಜಪುತ್ರ್ಯಾಃ

ಶ್ರುಣೋತಿ ಚಾಽಧ್ಯೇತಿ ಚ ಯೋ ನರಃ ಶುಚಿಃ ॥

ವಿಶೇಷತಶ್ಚಾಽಪಿ ವಿವಾಹಮಂಗಲೇ

ಸ ಮಂಗಲೇ ವೃದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುತೇ ಚಿರಮ್ ॥೯೬॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಏಕಾಶೀತಿ ಸಾಹಸ್ರ್ಯಾಂ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ
ಪ್ರಥಮೇ ಮಾಹೇಶ್ವರಖಂಡೇ ಕೌಮಾರಿಕಾಖಂಡೇ ಕುಮಾರೇಶ್ವರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ ಹರಗೌರೀ
ವಿವಾಹ ವರ್ಣನಂ ನಾಮ ಷಡ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

* * * * *

॥ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ಕಾಂದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀಕಲ್ಯಾಣದ ಮಂಗಳ ಪ್ರಸಂಗವು
ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು ॥

ಅಸ್ಮದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಗತ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರಾಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ
ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಿಯತಾಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

ಹಾಡುಗಳು

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ಹಾಡುಗಳು

೧. ಗೌರಿಗೆ ಹಸೆಗೆ ಕರೆದದ್ದು

ಬಾರೇ ದ್ರಾಕ್ಷಾಯಣಿ । ತೋರುವ ಹಸೆಗೀಗ ॥ ನೀರಜಮುಖಿಯರ ವಾರಮಧ್ಯದಿ ಬೇಗ ॥ಪ॥ ಹೊಗಳುತಲಿರುವರು । ನಿಗಮ ಪಾಠಕರೆಲ್ಲ ॥ ನಗುನಗುತ ಬಾರೇ । ಸೋಗಯಿಪ ಹಸೆಗೀಗ ॥೧॥ ಮಣಿಭೂಷಣ ತೊಟ್ಟು । ಫಣಿಗೆ ಕುಂಕುಮನಿಟ್ಟು ॥ ಮಣಿವರ ಸಲಹುವ । ಗುಣನಿಧಿ ಹಸೆಗೀಗ ॥೨॥ ಚರಣಪಲ್ಲವದೊಳು ಮೆರೆವ ನೂಪುರನಿಟ್ಟು ॥ ಗಿರಿಪುರಮಂದಿರೆ ಸರಸಿಜಮುಖಿ ಗಗೌರಿ ॥೩॥

೨. ಗೌರಿಯ ಶೃಂಗಾರ ಮಾಡಿದ್ದು

ಹರನರಸಿಗೆ ಮಾರ್ಜನಗೈಸಿ ಹರದೆ ತಾ । ಹರುಷದಿ ಪೀತಾಂಬರ ಉಡಿಸಿದಳು॥ ಸರಸಿಜಾಕ್ಷಿ ಹರಳಿನಾಭರಣನಿಟ್ಟು । ಜರತಾರಿ ಕುಪ್ಪಸ ತೊಡಸಿದಳು ॥ಪ॥ ಗಂಧ ಕುಂಕುಮ ಮಕರಂದ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ । ಚಂದದಿ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡಿದಳು ॥ ಇಂದಿರೆಯರಸನ ವೃಂದ ತೋರಿಸು ಎಂದು । ಸುಂದರಿ ವಂದನೆ ಮಾಡಿದಳು॥೧॥ ಮೋದದಿ ಪಂಚಪಕ್ವಾನ್ನಾದಿಗಳಿಂದ। ಆದರದಿ ನೈವೇದ್ಯವನಿಟ್ಟು ॥ ಯಾದವಕುಲರನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಬರುವಂತೆ । ಚದುರೆ ಎನಗೆ ವರ ನೀಡೆಂದಳು ॥೨॥ ಹರನ ರಾಣಿಗೆ ಹರುಷದಿ ಆರುತಿ ಎತ್ತಿ । ಹರುಷದಿ ವರಗಳ ಬೇಡಿದಳು। ದೊರೆ ವೆಂಕಟೇಶನು ತ್ವರದಿಂದ ಬಂದೆನ್ನ । ಕರ ಪಿಡಿಲೆಂದು ವರ ಬೇಡಿದಳು ॥೩॥

೩. ಗೌರಿಗೆ ಬಳೆ ಇಟ್ಟದ್ದು

ಬಳಿ ಬಂದೆವು ಬಾರೆ ಪಾರ್ವತಿದೇವಿ । ಬಳೆಗಾರನ ಕರೆಸಿದಳು । ಎಳೆಯ ಟೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಗೊನೆಯ ಬಾಳಿಹಣ್ಣು । ಬಳಿಯ ಪೂಜಿಸಿದಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ॥೧॥ ಕೃಷ್ಣನೆಂಬ ಸೆಟ್ಟಿ ಬಂದ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಗೆ । ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿಹಿ ತಂದ ॥ ಪಟ್ಟಿ ನೀಲದ ಬಳಿ ಇಡಬೇಕೆನುತಲಿ । ಪುಟ್ಟಿ ಕಠಾಣಿ ತೆಗೆದು ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದಳು ॥೨॥ ಹರನೆಂಬ ಸೆಟ್ಟಿ ಬಂದ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಗೆ । ಹರಡಿ ಮಾಡಿಸಿ ತಂದ ॥ ಹಲಿಗೆಯ ನೀಲದ ಬಳಿ ಇಡಬೇಕೆನುತ । ಹವಳದ ಕಂಕಣ ತೆಗೆದು ಪಂಕಕೆ ಹಾಕಿದಳು ॥೩॥ ಶಂಕರನೆಂಬ ಸೆಟ್ಟಿ ಬಂದ ಪಾರ್ವತಿ ದೇವಿಗೆ । ವಂಕಿ ಮಾಡಿಸಿ ತಂದ ॥ ವಂಕಿ ನೀಲದ ಬಳಿ ಇಡಬೇಕೆನುತಲಿ । ವಂಕಿ ಕಂಕಣ ತೆಗೆದು ಪಂಕಕೆ ಹಾಕಿದಳು ॥೪॥

೪. ನೈವೇದ್ಯ ಇಟ್ಟದ್ದು

ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಿಟ್ಟರು ನಳಿನಾಕ್ಷಿಯನು ತಾವು । ಆ ವೇಳೆಯಲಿ ಹರುಷದಿ ॥ ಭಾವಜನನಿಯನು ಮಾವು ನಿಂಬು ಫಲ ॥ ತೀವ್ರದಿಂದಲಿ ತನ್ನ ಸೆರಗನು ಮರೆಮಾಡಿ ॥ಪ॥ ಚಕ್ಕುಲಿ ಗಿಲಗಂಜಿ ಸಕ್ಕರೆ ನೊರೆ ಹಾಲು ॥ ಅಕ್ಕರದಿಂದಿಡುತ ॥ ಅಕ್ರೂರ ವರದನ ಅರಸಿಯರು ಬೇಗದಿ । ಪಕ್ಕನೆ ತಮ್ಮ ಸೆರಗನು ಮರೆಮಾಡಿ ॥೧॥ ಜಂಬೂ ನೀರಲ ದ್ರಾಕ್ಷ ಅಂಜೂರಿ ಫಲಗಳು । ಸಂಭ್ರಮದಿಂದಲಿ ॥ ಅಂಬುಧಿಶಯನನ ರಂಭೆ ತಾ ನಗುತಲಿ । ತುಂಬಿ ತಬಕದೊಳು ರಂಭಾಫಲಗಳನು ॥೨॥ ಪರಿಪರಿ ಶಾವಿಗೆ ಫೇಣಿ ಲಡ್ಡಿಗಿಗಳ । ಸರಸದಿಂದಿಡುತಲಿ ॥ ತರಿಸಿದ ತಾಂಬೂಲ ಬೆರಸಿ ಕರ್ಪೂರ ದಡಿಕಿ । ದೊರೆವೆಂಕಟೇಶನ ಅರಸಿಯು ನಲಿಯುತ ॥೩॥

೫. ಹೂ ಮುಡಿಸಿದ್ದು

ಪಾಲಿಸೆಮ್ಮ ನೀನು ಪಾರಿಜಾತವನ್ನು । ಕೋಮಲೆ ವರವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ ನಾನು ॥ಪ॥ ಹಿಕ್ಕಿದಂಥ ಹೆರಳು ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಅರಳು । ಜಗವ ಮೋಹಿಸುವಳು ಎಮ್ಮ ರಕ್ಷಿಸುವಳು ॥೧॥ ತಾಯಿ ತ್ರಿಪುರ ಸುಂದರಿ ಕಾಯೇ ಗಜಗೌರೀ । ಗಿರಿರಾಜ ಕುಮಾರಿ ಮುರಧರ ಸೋದರಿ ॥೨॥ ವೆಂಕಟೇಶ ನರಸಿ ಬೇಡಿಕೊಂಬೆ ಸ್ಮರಿಸಿ । ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಬೆರೆಸಿಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಕರಿಸಿ ॥೩॥

೬. ವರವು ಕೊಟ್ಟದ್ದು

ವರವರ ಕೊಡ । ವ್ಯೆಯಾರದಿ ನೋಡ । ವರಗಳ ನೀಡ ದುರಿತ ದೂಡ । ಪರಮ ಹರುಷದಿ ದಯಮಾಡ ॥ಪ॥ ಪರ್ವತಪುತ್ರಿ ಪರಮ ಪವಿತ್ರಿ । ತಾಯಿ ॥೧॥ ಕರಿಮುಖನನ್ನು ಶಿರದೊಳು ನಿಮ್ಮ । ಒಪ್ಪುವ ಕುಸುಮ । ಬೇಕೆಮ್ಮ ॥೨॥ ಭಾಗ್ಯ ಸಂಪತ್ತು । ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿತ್ತು । ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿ । ಇವತ್ತು ॥೩॥

೭. ಗೌರಿಯ ಆರತಿಯ ಪದ

ಮಂಗಳಾರತಿಯನೆತ್ತಿದಳು । ಮುದ್ದು ಅಂಗನೆ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಮಂಗಳಗೌರಿಗೆ ॥ಪ॥ ಶಿರನ ಸಾಲಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಬಟ್ಟು । ಕೊಂಡು । ಕೊರಳ ಮಧ್ಯದಿ ರಾಜಿಪ ಹತ್ಯೆಗಟ್ಟು ॥ ಹರಿಯ ಧ್ಯಾನದಿ ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು । ನರ । ಹರಿಗೆ ವಲ್ಲಭೆ ನಾ ಆದೇನೆಂಬ ಗುಟ್ಟು ॥೧॥ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನು ನೋಡಿದಳು॥ ಬಹಳ । ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವೇಕೋ ಧನ್ಯನಾದೆನೆನಲು ॥ ಮತ್ಸ್ಯಲೋಚನೆ ನಾಚುತಿಹಳು । ಪಾಂಡವ। ಪಕ್ಷಿಯ ಕೈಪಿಡಿದು ರಥದಿ ನಡೆಯುತಿಹಳು ॥೨॥ ಪ್ರತಿದಿನ ರಾಯನಾಗಿರಲು । ಅತಿ । ಹಿತದಿಂ ಪಾಂಡವರಿಗೊಲಿವೆನೆಂಬಳು ರತಿಪತಿ ಪಿತನ ಕೈಹಿಡಿಯಲು । ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯವೇಕೋ ಧನ್ಯನಾದೆನೆನಲು ॥೩॥

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ಹಾಡುಗಳು

ಮಾತಾಡೇ ಎನ್ನ ಮೌನದ ಗೌರೀ ಮಾತಾಡೇ ಎನ್ನ ಮೌನದ ಗೌರೀ ಯಾತಕಚಲಮನ ಸೋತವನೊಡನೆ ಮಾತಾಡೇಗೌರಿ ಮಾತಾಡೇ ॥ ನಸುನಗೆ ಮುಖವಿದು ಬಾಡಿ ಕೆಂದುಟಿಯು ಎಸೆದಿರಲು ನಾನೋಡಿ ವಸುಧೆಯೊಳಗೆ ನಾ ಜೀವಿಸಲಾರೆ ಘಸಘಸವ್ಯಾತಕೆ ತುಂಬಿತು ಅರಗಿಣಿ ॥ ಕ್ಷಣ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರೆ ಅಮ್ಮ ಷಣ್ಮುಖ ಗಣಪರ ತಾಯೆ ನೀ ಬಾರೇ ವಸುಧೆಯೊಳಗೆ ನಾ ಜೀವಿಸಲಾರೆ ಘಸಘಸವ್ಯಾತಕೆ ತುಂಬಿತು ಅರಗಿಣಿ ॥ ಕ್ರೋಧವ್ಯಾತಕೆ ಎನ್ನೊಳು ಗೌರೀ ಏನಪರಾದವು ಇದ್ದರು ತಾಳೇ ಶ್ರೀದವಿಠಲನ ಪಾದ ಕಿಂಕಿಣಿಯೇ ಆದರಿಸುವೆ ನಾ ಆದರಿಸುವೇನೇ ॥

* * * *

ಪಾಲಿಸೇ ಶ್ರೀಗೌರೀ ಎನ್ನನು ॥ಪ॥ ಪಾಲಿಸೆ ನಿನ್ನಯ ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದೆನು । ಬೀಳುವೆ ಸರ್ವದಾ ಕಾಲಿಗೆ ಕರುಣದೀ ॥ಅ.ಪ.॥ ಶರಣೆಂದವರನು ಪೊರೆವಳು ಎಂಬುವ । ಬಿರಿದು ನಿನ್ನದು ಎಂದರಿತೆನು ತ್ವರದಿ ॥ ಸನ್ಮತ ಪುರುಷನ ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಕಾಣೆನೋ । ಮನ್ಮಥನೆಂಬುವ

ಬನ್ನಬಡಿಪ ಬಲು ॥ ಮಹಿಮೆಯನು ನಾ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಳವೆ ಪ್ರಸನ್ನ ವದನಳೆ ॥ ಕಾಣೆನು ಶಾಂತಿಯ ಏನೆಂದ್ದೇಳಲಿ । ಪ್ರಾಣೇಶ ವಿಠಲನು ತಾನೇ ಬಲ್ಲನು ॥

* * * *

ಪಾರ್ವತಿ ಪಾಲಿಸೆನ್ನ ಮಾನಿನಿ ರನ್ನೆ ॥ಪ॥ ಪಾರ್ವತಿ ಭಕುತರ ಸಾರಥಿ ವಂದಿಪೆ । ಸುರಪತಿ ಷಣ್ಮುಖ ಗಣಪರ ಮಾತೆ ॥ಅ.ಪ॥ ಮಂಗಳೆ ಮೃಡನಂತ । ರಂಗಳೆ ಹರಿಪದ । ಭೃಂಗಳೆ ಪಿಂಗಳೆ ಪನ್ನಗವೇಣಿ ॥1॥ ಮನದಭಿಮಾನಿಯೆ ನೆನೆವೆನು ನಿನ್ನನು ॥ ಅನುಗ್ರಹಿಸೆನ್ನನು । ಅಂಬುಜಪಾಣಿ ॥2॥ ಗುಣಪೂರ್ಣ ವೇಣು ಗೋಪಾಲವಿಠಲನ । ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಡುವಂಥ ಶೂಲಿಯ ರಾಣಿ ॥3॥

* * * *

ಪಾರ್ವತಿಪತಿ ಪಾಹಿ । ಪಾರ್ವತಿಪತಿ ನೀನೊಲಿದು ಮನಸಿನೊಳು । ತೋರ್ವದು ಕೇಶವನಾ। ಹರಹರ ॥ಪ॥ ವಿಜಯ ನಿನ್ನೊಳಗಂದು । ವಿಜಯಿಸಲಸ್ತ್ರವ ತ್ರಿಜಗವರಿಯೆ ಕೊಟ್ಟೇ । ಮಜ ಭಾಪುರೇ ಅಂ । ಬುಜಸುತ ನಂದನ ಗಜಚರ್ಮಾಂಬರನೇ । ಹರಹರನೇ ॥1॥ ಜಾತ ವೇದಸ ಶ । ಶೀ ತರಣಿನಯನ । ಮಾತರಿಶ್ವ ತನಯ । ಭೂತಗಣಪ ಗುಣ । ವ್ರಾಗ ನಿನ್ನವರೊಳು । ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಿ ಕೂಡಿಸೊ । ಹರಹರ ॥2॥ ಕ್ಷಿತಿಧರಶರ ಮ । ನ್ಮಥಪುರಹರಣ ಪ್ರ । ಮಥಾದಿಪ ಹರಿಣಾಂಕ । ನತಿಸುವೆ ನಿನ್ನನು । ಪ್ರತಿ ದಿನದಲಿ ಸನ್ಮತಿ ಕರುಣಿಸು ತ್ವರಿಯಾ । ಹರಹರ ॥3॥ ಸುರಸೇವಿತ ಪದ । ಅರವಿಂದನಘ ಮು । ರ ರಿಪುಸೇ ಕಪರ್ದೀ ॥ ಚರಣವ ನಂಬಿದ । ವರ ಭಯವಾರಿದ । ಮಾರು ಗ ಕುಶಂದನನೇ । ಹರಹರ ॥4॥ ಖಟವ ಪಾಣಖಳ । ಅಟವಿ ವಹ್ನಿ ದೂ । ರ್ಜಟಿ ಹರ ಪ್ರಾಣೇಶ ॥ ವಿಠಲನ ಭಜನೆಯು। ಘಟಕೆ ತಪ್ಪದಲಿ । ಘಟನೆ ಮಾಡಿಸುವದೊ ॥5॥

* * * *

ಉಮಾ ಕಾತ್ಯಾಯಿನೀ ಗೌರೀ ದಾಕ್ಷಾಯಿಣೀ ಹಿಮವಂತ ಗಿರಿಯ ಕುಮಾರಿ ರಮೆಯರಸನ ಪದಕಮಲಮಧುಪೆ ನಿತ್ಯ ಅಮರವಂದಿಪೆ ಗಜಗಮನೆ ಭವಾನೀ ॥ ಪನ್ನಗಧರನ ರಾಣಿ ಪರಮಪಾವನೀ ಪುಣ್ಯಫಲಪ್ರದಾಯಿನೀ ಪನ್ನಗವೇಣೀ ಶರ್ವಾಣೀ ಕೋಕಿಲವಾಣಿ ಉನ್ನಂತಗುಣಗಣ ಶ್ರೇಣಿ ಎನ್ನ ಮನದ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯೇ ಸ್ವರ್ಣಗಿರಿ ಸಂಪನ್ನೆ ಭಾಗ್ಯನಿಧಿ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯ ನಾ ಬಿನ್ನಾಣದಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಸಳವೇ ಪ್ರಸನ್ನವದನಳೇ॥ ಮುತ್ತಿನಪದಕ ಹಾರ ಮೋಹನ್ನಸರ ಉತ್ತಮಾಂಗದಲಂಕಾರ ಜೊತ್ಯಾಗಿಟ್ಟ ಪಂಜರದೋಲೆ ಒಯ್ಯಾರ ರತ್ನಕಂಕಣದುಂಗುರ ತೆತ್ತೀಸಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳು ಪೊಗಳುತ ಸತ್ತಿಗೆ ಚಾಮರವೆತ್ತಿ ಪಿಡಿಯುತೆರೇ ಸುತ್ತಲೂ ಆಡುವ ನರ್ತನಸಂದಣಿ ಎತ್ತ ನೋಡಿದರತ್ತ ತತ್ಥವಾದ್ಯ ॥ ಪೊಳೆವ ವಸನ ಕಂಚುಕ ಕಸ್ತೂರಿ ತಿಲಕ ಥಳಿಪ ಮೂಗುತಿ ನಾಸಿಕ ತಳಿತ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಗಂಧಿತ ಮುಡಿದ ಸೂಸುಕ ಸಲೇ ಭುಜಕೀರ್ತಿಪಾಠಿಕ ಇಳೆಯೊಳು ಮಧುರಪೊಳಲೊಳುವಾಸಳೇ ಆಳಗಿರಿ ವಿಜಯವಿಟ್ಠಲನ ಕೊಂಡಾಡುವ ಸುಲಭ ಜನರಿಗೆ ಒಲಿದು ಮತಿವ ಕೊಡುವ ಗಿಳಿಕರ ಶೋಭಿತೇ ಪರಮಮಂಗಳೇ ಹೇ ॥

ಅಡುಗೆಗಳು

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿವ್ರತದ ಹಾಗೂ ಗಣೇಶಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆಗಳು

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆಗಳು

* ಕೋಸಂಬರಿಗಳು * ಗೊಜ್ಜು * ಚಟ್ನಿ

* ಪಲ್ಯಗಳು * ಆಂಬೋಡೆ

ಬಿಸಿಬೇಳೆಬಾತ್

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು :

ತೊಗರಿಬೇಳೆ - 500 ಗ್ರಾಂ. ಕೊಬ್ಬರಿ - 1 ಗಿಟುಕು

ಅಕ್ಕಿ - 500 ಗ್ರಾಂ. ಸಾಸಿವೆ - 1 ಚಮಚ

ತುಪ್ಪ - 150 ಗ್ರಾಂ. ಮೆಂತ್ಯ - 1 ಚಮಚ

ಒಣಮೆಣಸಿನ ಕಾಯಿ - 15 ಇಂಗು - 1 ಚಿಟಿಕೆ

ಹುಣಸೆಹಣ್ಣು - 25 ಗ್ರಾಂ. ಕೊತ್ತಂಬರಿಸೊಪ್ಪು - ಸ್ವಲ್ಪ

ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು - ಸಣ್ಣದು ರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಉಪ್ಪು, ದಾಲ್ಚಿನ್ನಿ, ಚಕ್ಕೆ, ಜೀರಿಗೆ, ಮೆಣಸು ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ 5 ಗ್ರಾಂ.

ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ : ಕಲಾಯಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಗೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ನೀರು ಕುದಿದ ಬಳಿಕ ತೊಗರಿಬೇಳೆ ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸಿ. ಬೇಯುವಾಗ ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ ಅರಶಿನ ಹಾಕಿ. ಬೇಳೆ ಅರ್ಧಭಾಗ ಬೆಂದಾಗ ಅಕ್ಕಿ ತೊಳೆದು ಹಾಕಿರಿ. ಇವೆರಡೂ ಕೂಡಿ ಬೇಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಹುಣಸೆಹಣ್ಣನ್ನು ಬಿಸಿ ನೀರಲ್ಲಿ ನೆನೆಹಾಕಿ ಅದರ ರಸ ತೆಗೆಯಿರಿ.

ಒಣಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಜೊತೆ ಮಿಕ್ಕ ಸಾಂಬಾರ್ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಬಾಣಲಿಗೆ ಹುರಿದುಕೊಂಡು ಪುಡಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಇದರ ಜೊತೆ ತುರಿದ

ಕೊಬ್ಬರಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ. ಬೇಳೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಕೂಡಿ ಬೆಂದಾಗ ಹುಣಸೆಹಣ್ಣಿನ ರಸ ಸೇರಿಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿ ಹಾಕಿ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೂಡಿಸಿ. ಮಿಶ್ರಣ ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ ಬೆಂದನಂತರ ಕೆಳಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಸಿವೆ ಒಗ್ಗರಣೆ ಕೊಟ್ಟು, ಕರಿಬೇವು-ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಇಂಗು ಒಗ್ಗರಣೆ ಸೇರಿಸಿ ಬಿಸಿಬೇಳೆಬಾತ್‌ಗೆ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿರಿ.

ಹೂರಣದ ಹೋಳಿಗೆ

ಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು :

ಬೆಲ್ಲ - 1 ಕೆ.ಜಿ., ಕಡಲೆಬೇಳೆ ಅಥವಾ ತೊಗರಿಬೇಳೆ - 500 ಗ್ರಾಂ.

ಗೋದಿಹಿಟ್ಟು - 500 ಗ್ರಾಂ. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ - 2,

ಎಣ್ಣೆ - 500 ಗ್ರಾಂ.

ಯಾಲಕ್ಕಿ - 10 ಕಾಯಿ.

ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ : ಕಡಲೆಬೇಳೆ ಅಥವಾ ತೊಗರಿಬೇಳೆಯನ್ನು ಕಾಯಾಗಿ ಬೇಯಿಸಿಕೊಂಡು ನೀರನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಬೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಂದ ತೆಗೆದು, ಆರಿದ ಬಳಿಕ ಒರಳಿನಲ್ಲಿ ರುಬ್ಬುವುದು. ರುಬ್ಬುವಾಗ ಯಾಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ ಹಾಕಿ ಹೂರಣ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುವುದು.

ನಂತರ ಗೋದಿಹಿಟ್ಟನ್ನು ಜರಡಿ ಹಿಡಿದು, ಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಹಾಕಿ ಪೂರಿ ಹಿಟ್ಟಿನಂತೆ ಕಲಸಿಕೊಂಡು, ಲಟ್ಟಿಸಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕಾವಲಿ ಇಟ್ಟು ಗೋದಿಹಿಟ್ಟನ್ನು ಉಂಡೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಉಂಡೆಗಳ ಒಳಗೆ ಹೂರಣ ಇರಿಸಿ, ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬಾಳೆ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ತಟ್ಟಿ ಕಾವಲಿ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬೇಯಿಸುವುದು.

ಗೌಲೀ ಪಾಯಸ

ಶ್ಯಾವಿಗೆ ರವೆಯನ್ನು ನೀರು ಹಾಕಿ ಕಲೆಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ತುಪ್ಪ ಹಚ್ಚಿ ಹೊಂದಿಸಬೇಕು. ಆ ಬಳಿಕ ಕೈಗೆ ತುಪ್ಪ ಸವರಿಕೊಂಡು ನಿಂಬೆ ಹಣ್ಣಿನ ದಪ್ಪಕ್ಕೆ ಉಂಡೆಗಳಾಗಿ

ಮಾಡಿಡಬೇಕು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಒದ್ದೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹೊದ್ದಿಸಬೇಕು. ಅಗಲವಾದ ತಟ್ಟೆಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಅರವಿ ಒಂದೊಂದು ಉಂಡೆಯನ್ನು ಕೈ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಜೀರಿಗೆಯ ಕಾಳಿನಂತೆ ಮಾಡಿ ಆ ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಬಿಸಲಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಆ ಕಾಳುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಣಗಿದ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನು ತಂತಿವಂದ್ರಿಯಿಂದ ಆ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಬೇರೆ ಮಾಡಿ ಕಾಳನ್ನು ಹಿಂದು ಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಾಕಿ, ಮುಚ್ಚಿಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಶ್ಯಾವಿಗೆ ಪಾಯಸದಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಿಹಿ ಬೂಂದಿ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು :

ಶುದ್ಧವಾದ ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟು - 250 ಗ್ರಾಂ.	ಹಾಲು - 100 ಗ್ರಾಂ.
ಸಕ್ಕರೆ - 250 ಗ್ರಾಂ	ಲವಂಗ - 20
ತುಪ್ಪ - 250 ಗ್ರಾಂ.	ಯಾಲಕ್ಕಿ - 5 ಕಾಯಿ
ಕೊಬ್ಬರಿ-ದ್ರಾಕ್ಷಿ - 100 ಗ್ರಾಂ.	ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ - 1 ಚಿಟಿಕೆ

ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ : ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಎರಡು ಚಮಚ ತುಪ್ಪ, ನೀರಾಕಿ ದೋಸೆ ಹಿಟ್ಟಿನಂತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ಆಮೇಲೆ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಪಾಕ ತಯಾರು ಮಾಡಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿ. ಸಣ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಕೊಬ್ಬರಿ ಚೂರು, ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರಿದ ಗೋಡಂಬಿ-ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಲವಂಗ ಒಂದು ಕಡೆಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ದೊಡ್ಡ ಬಾಣಲಿಗೆ ತುಪ್ಪ ಅಥವಾ ಧಾರಾಪುರ ಹಾಕಿ. ಅದು ಕಾದ ಎಣ್ಣೆ ಆದ ಬಳಿಕ ಕಲಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಜಾಲರದ ಮೇಲೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಬಾಣಲಿಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬೂಂದಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಯಾರಾಗಿರುವ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಎಲ್ಲಾ ಬೂಂದಿ ಕಾಳುಗಳಿಗೂ ಪಾಕ ತಾಕುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಒಂದು ತಟ್ಟೆಗೆ ತೆಗೆದುಹಾಕಿರಿ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕೊಬ್ಬರಿ, ಚೂರು, ಲವಂಗ, ಗೋಡಂಬಿ- ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಬೂಂದಿ ಕಾಳಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ. ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಅನಂತರ ಬೇಕಾದರೂ ಹಾಕಬಹುದು.

ಬೊಂಬಾಯಿ ಬೋಂಡಾ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು :

ಆಲೂಗಡ್ಡೆ - 250 ಗ್ರಾಂ. ಸಾಸಿವೆ - 1 ಚಮಚ

ಬಟಾಣಿ - 100 ಗ್ರಾಂ. ಖಾರದಪುಡಿ - 1 ಚಮಚ

ಹಸಿಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ - 6 ಅರಿಶಿನಪುಡಿ - 2 ಚಿಟಿಕೆ

ಅವಶ್ಯಕವಾದಷ್ಟು ಉಪ್ಪು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು, ಎಣ್ಣೆ

ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ : ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಬೇಯಿಸಿ ಸಿಪ್ಪೆ ತೆಗೆಯಿರಿ. ಬಟಾಣಿ ಸಹ ಬೇಯಿಸಿರಿ. ಹಸಿಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿಸೊಪ್ಪು ಸಣ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಿ. ಬಾಣಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಹಾಕಿ (2 ಚಮಚ). ಎಣ್ಣೆ ಕಾದ ಬಳಿಕ ಸಾಸಿವೆ ಹಾಕಿ ಸಿಡಿಸಿ. ನಂತರ ಹಸಿಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿಸೊಪ್ಪು, ಉಪ್ಪು ಹಾಕಿ ಹುರಿಯಿರಿ. ಆಮೇಲೆ ಬೆಂದ ಆಲೂಗಡ್ಡೆ, ಬಟಾಣಿ ಹಾಕಿ ಪಲ್ಯ ಮಾಡಿ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆರಿದ ಮೇಲೆ ಪಲ್ಯವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಗೋಲಿ ಗಾತ್ರದ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ ಅರಿಶಿನ ಪುಡಿ, ಉಪ್ಪು, ಒಂದು ಚಮಚ ಖಾರದ ಪುಡಿ ಸೇರಿಸಿ ನೀರಾಕಿ ದೋಸೆ ಹಿಟ್ಟಿನಂತೆ ಕಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಬಾಣಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ಎಣ್ಣೆ ಕಾದ ಬಳಿಕ ಪಲ್ಯದ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ಬಾಣಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ಹದವಾಗಿ ಬೋಂಡಾ ಕರಿಯಿರಿ.

* * * * *

ಗಣಪತಿ ಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆಗಳು

ಕೋಸಂಬರಿಗಳು, ಪಲ್ಯಗಳು,

ಮೋದಕ

ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು – ಹೂರಣಕ್ಕೆ 1. ಬೆಲ್ಲ - 1/2 ಕಪ್
2. ಕಾಯಿತುರಿ - 1 ಕಪ್

ಕಣಕಕ್ಕೆ - 1. ನೀರು 1 ಕಪ್ 2. ಉಪ್ಪು 1/4 ಚಮಚ
3. ತುಪ್ಪ - 1/2 ಚಮಚ 4. ಅಕ್ಕಿ ಹಿಟ್ಟು - 1 ಕಪ್

ವಿಧಾನ –

1. ದಪ್ಪ ತಳದ ಬಾಣಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಕಾಯಿತುರಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಮಧ್ಯಮ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಹುರಿಯಿರಿ.
2. ಬೆಲ್ಲ ಕರಗಿ ಕಾಯಿಯ ಜೊತೆ ಮಿಶ್ರವಾಗುವ ತನಕ ಹುರಿದರೆ ಹೂರಣವು ಸಿದ್ಧ.

ಕಣಕ –

1. ಬಾಣಲೆಗೆ ನೀರು, ಉಪ್ಪು, ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಕುದಿಯಲು ಬಿಡಿ.
2. ಒಲೆಯನ್ನು ಆರಿಸಿರಿ; ನೀರಿಗೆ ಅಕ್ಕಿ ಹಿಟ್ಟನ್ನುಹಾಕಿ ಕಲೆಸಿರಿ. ಒಣವಾದರೆ ಚಿಂತಿಸಬೇಡಿ.
3. 3-5 ನಿಮಿಷ ಬಾಣಲೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಿ.
4. ನಂತರ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾದಿ ಕಲೆಸಿರಿ.

* ಹಿಟ್ಟಿನ ಉಂಡೆ ಮಾಡಿ, ಅಗಲಿಸಿ, ಬಟ್ಟಲಾಕಾರ ಮಾಡಿ, ತುದಿಗಳನ್ನು ನೆರಿಗೆ ಹಿಡಿದು, ಹೂರಣ ತುಂಬಿರಿ.

ನೆರಿಗೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿ, ಪೊಟ್ಟಲಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರಿ.

10 ನಿಮಿಷ ಹಬೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿದರೆ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮೋದಕವು ಸಿದ್ಧ.

ಶ್ಯಾಮಿಗೆ ಮಾಡುವ ವಿಧಾನ

1 ಪಾವು ಹಸನಾದ, ಶುಭ್ರವಾದ, ಒಳ್ಳೆಯದಾದ ಶಾಮಿಗೆ ರವೆಯನ್ನು ತಂದು ಅದಕ್ಕೆ ನೀರು ಹಾಕಿ ಮುದ್ದೆಯಾಗುವಂತೆ ಕಲೆಸಿಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ 3-4 ಗಂಟೆಯ ಕಾಲ ನೆನೆದ ತರುವಾಯ ಹಸನಾದ ಬೆಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಶೋಧಿಸಿದ ಅಕ್ಕಿ ಹಿಟ್ಟು, ಸಹ ಬೆರೆಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಸವರಿ ಕುಟ್ಟಬೇಕು ಅಥವಾ ತುಪ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕುಟ್ಟಿ ಕೈಗಳಿಂದ ಮರ್ದಿಸಿ, ಒರಳುಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟು ಕಲ್ಲಿಂದ ಕುಟ್ಟಬೇಕು. ಎಲ್ಲವನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಕುಟ್ಟಿದ ಬಳಿಕ ತುಪ್ಪ ಅಥವಾ ಬೆಣ್ಣೆ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಕೈಗೆ ಸವರಿಕೊಂಡು, ಆ ಉಂಡೆಯನ್ನು ರೂಲು ದೊಣ್ಣೆಯಂತೆ ಹೊಸೆಯಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಇದನ್ನು ಸಣ್ಣ ಬೆತ್ತದಂತೆ ಹೊಸದು, ಅದನ್ನು 4-5 ತುಂಡುಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅಗಲವಾದ ಬಾಳೆಲೆಗೆ ತುಪ್ಪ ಸವರಿ ಆ ತುಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದಪ್ಪ ಹೆಂಚಿಯ ಕಡ್ಡಿಯಂತೆ ಹೊಸೆದು, ಒಂದು ಕಡೆ ಗುಡ್ಡೆ ಹಾಕಿ, ಮತ್ತೊಂದು ತುಂಡನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ಅದನ್ನು ದಪ್ಪ ಹಂಚಿಕಡ್ಡಿಯಂತೆ ಹೊಸೆದು ಒಂದುಕಡೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಬಾಕಿಯಿರುವ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಇದರಂತೆಯೇ ಮಾಡಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಹೊಸೆದು ಹಾಕಬೇಕು. ಅದರ ಮೇಲೆ ಬಾಳೆಲೆಯನು ಹೊದ್ದಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಉದ್ದವಾದ ಗಳುವನ್ನು ವರಿಸಿ ಅಡ್ಡಲಾಗಿಟ್ಟು ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಗುಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ಶ್ಯಾಮಿಗೆಯ ತುದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಹೊಸೆದು ಎರಡು ಕೈಗಳ ಮೇಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಗಳುವಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಆ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ರೀತಿ ಸಣ್ಣನಾಗಿ ಹೊಸೆದು ಆ ಗಳುವಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಕಬೇಕು. 2-3 ದಿವಸ ಒಣಗಿದ ಬಳಿಕ ಇದನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮುಚ್ಚಿಡಬೇಕು. ಅವಶ್ಯಬಿದ್ದಾಗ ಬೇಕಾದಷ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾಯಸ ಮಾಡಬಹುದು. ಇದನ್ನು ಗಾಳಿ ತಾಕದಂತೆ ಮುಚ್ಚಿಡಬೇಕು. 1 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಇಡಬಹುದು.

ಶ್ಯಾಮಿಗೇ ಪಾಯಸ

1 ಕಲಾಯಿ ಮಾಡಿದ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ 1 ಪಾವಿನಷ್ಟು ಸಿಹಿನೀರು ಹಾಕಿ ಮರಳಿಸಬೇಕು. ಅದು ಮರಳಿದ ನಂತರ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಶ್ಯಾಮಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಪುಡಿಮಾಡಿ, ಕುದಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಶ್ಯಾಮಿಗೆ ಪಕ್ವವಾದನಂತರ, ಆ ನೀರನ್ನು ಬಸಿದು, ಅದಕ್ಕೆ ಹಸನಾದ ಹಾಲು ಹಾಕಿ ಕಾಯಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಹೊಂದಿಸಿ, ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ, ಪಚ್ಚ ಕರ್ಪೂರ, ಕರಿದ ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಬಾದಾಮಿಚೂರು ಇವನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊಂದಿಸಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಇದಕ್ಕೆ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಾರೆ ಇದರಂತೆ ಬಟವೀ ಪಾಯಸ, 2 ಗೌಲೀಪಾಯಸ, 3 ಪರಡೀ ಪಾಯಸ, 4 ಮಾಲತೀಪಾಯಿಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು. 1 ನೆಯದು ಶ್ಯಾಮಿಗೆ, 2 ಬಟವೀ, 2 ಗೌಲಿ, 4 ಪರಡಿ, 5 ಮಾಲತಿ ಇವೇ ಪಂಚ ಪಾಯಸಗಳು ದೊಡ್ಡ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ರೂಢಿಯಿದೆ.

ರವೆ ಕರಿಗಡಬು

1 ಪಾವು ರವೆಯನ್ನು ತುಪ್ಪಹಾಕಿ ಹುರಿದ ಬಳಿಕ ಹಾಲು ಚಿಮುಕಿಸಿ ಪಕ್ವಮಾಡಿ 1 ಶೇರು ಸಕ್ಕರೆ, ಏಲಕ್ಕಿಪುಡಿ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊಂದಿಸಿ ಹೂರಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, 1 ಪಾವು ರವೆಯನ್ನಾಗಲಿ ಗೋಧಿಹಿಟ್ಟನ್ನಾಗಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾದಿ ಕಲಸಿಟ್ಟು, ಇದರ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಪೋಳುಪಾಟಿನ ಮೇಲೆ ಅಕ್ಕಿ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಉದುರಿಸಿ ಲಟ್ಟಿಸಿ ಅದರೊಳಗೆ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಸಣ್ಣ ಬಾಳೇಹಣ್ಣಿನ ಆಕಾರದಂತೆ ಇಟ್ಟು, ಮಡಿಸಿ, ಅಂಚುಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ವತ್ತಿಸುತ್ತಲೂ ಅಂಚು ಕಟ್ಟಿ ಬಾಣಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕರಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಲಾಡು

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು :

ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟು - 500 ಗ್ರಾಂ., ಯಾಲಕ್ಕಿ - 10
ಸಕ್ಕರೆ - 400 ಗ್ರಾಂ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ - 1 ಚಮಚ,
ಹಾಲು - 150 ಗ್ರಾಂ. ಕರಿಯಲು ತುಪ್ಪ - ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು,
ಗೋಡಂಬಿ ದ್ರಾಕ್ಷಿ- 50 ಗ್ರಾಂ.

ಮಾಡುವ ರೀತಿ : ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟನ್ನು ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ. ನಂತರ ಸಕ್ಕರೆ ಪುಡಿ ಮಾಡಿ ಹಿಟ್ಟಿನ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಿ. ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದ ಗೋಡಂಬಿ-ದ್ರಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಯಾಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ, ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ ಹಾಕಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ. ಹಾಲನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ. ಎಲ್ಲಾ ಮಿಶ್ರಣ ಆದ ಬಳಿಕ ಉಂಡೆ ಕಟ್ಟಿ. ಇದೇ ರೀತಿ ರವೆ ಲಾಡು ಮಾಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ ಆದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

* * * *

ಯಸ್ಸರ್ವಗುಣಸಂಪೂರ್ಣಃ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಃ ।
ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತ ಏವಾಲಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಮೇ ಪರಮಃ ಸುಹೃತ್ ॥

ಅಸ್ಮದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಗತಹನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ-ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ, ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು ॥

ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

* * * *

ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ಪೂಜೆ ಎಂಬ ಈ ಕೃತಿಯು ಅಸ್ಮದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಗತರಾದ ಹನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ.

* * * *

ಮಮ ಸ್ವಾಮೀ ಹರಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪತಿರೇವ ಚ

ಪ್ರಕಾಶನ :

ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ)

ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 085

ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನೀ

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತೀ

ಚೈತ್ರ || ಶುದ್ಧ || ಹುಣ್ಣಿಮೆ

ದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನೀ

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಚೈತ್ರ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ॥

ವಿದ್ವಾನ್ ॥ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ,
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಕಾಶನ :
ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ),
ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೮೫

'**ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ**' ಶಾಲಿವಾಹನಶಕೆ ೧೯೪೩ ಶಾರ್ವರಿ॥ ಚೈತ್ರ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಹಯಗ್ರೀವಜಯಂತಿಯ ಶುಭಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಮಪೂಜ್ಯ॥ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಕರಕಮಲಗಳಿಂದ ಭಾರತೀರಮಣಹೃದಯಗುಹಾನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀ-ಹಯಗ್ರೀವದೇವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ೨೦೨೦

ಪುಟಗಳು : ೧೧೦

4171, 2ನೇ ಮೇನ್, ಗಿರಿನಗರ,
ಸೀತಾಸರ್ಕಲ್ ಹತ್ತಿರ, ಬೆಂಗಳೂರು-85
ದೂರವಾಣಿ : 9141495120

ಸಂಪಾದನೆ : ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ : ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗಲತಾ

ಮುದ್ರಣ : ಮುಕ್ತಿಪಥ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ, ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ ಮತ್ತು ಇತರ ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ಮುಡುಪಾಗಿಟ್ಟು, ಚಳ್ಳಕೆರೆ ನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದ ದಿವಂಗತರಾದ ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಎನ್.ಎ. ವಿಜೇಂದ್ರರಾವ್ ಮತ್ತು ಎನ್.ವಿ. ಮಂದಾಕಿನಿ ಬಾಯಿ ಇವರುಗಳ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಬೆಂಗಳೂರು ಸಹಕಾರನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಇವರ ಪುತ್ರ ಶ್ರೀ ಎನ್.ವಿ. ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಧರ್ಮಪತ್ನಿ ಶ್ರೀಮತಿ ಬಿ.ಆರ್. ಪ್ರಿಯಂವದ, ಅವರು ಮಾಡಿದ ಸೇವೆ.

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯ ಶುಭಪರ್ವಕಾಲ ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ, ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು -

ನಮಸ್ತೇ ವಾಯುಪುತ್ರಾಯ ಧ್ವಂಸಿತಾಮರವೈರಿಣೇ ।
ಸುಜನಾಂಬುಧಿಚಂದ್ರಾಯ ಭವಿಷ್ಯದ್ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ।
ಶ್ರೀಹನುಮತೇ ನಮಃ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ॥

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನವಮಿ ತಿಥಿಯ ಶುಭಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರದೇವರು ಅಯೋಧ್ಯಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಕಿಂಪುರುಷಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಅಂಜನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸ ಹನುಮಂತದೇವರಾಗಿ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಹನುಮಂತದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಇಂದಿನ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತಪ್ಪು ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಅನೇಕ ತಪ್ಪು ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಸಾವಿರಾರು ಹನುಮಂತದೇವರ ಮಂದಿರಗಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಅವರ ತತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಮಂದಿರಗಳು ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ . ಹನುಮಂತದೇವರ ಅವತಾರದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಕೂಡ ಅನೇಕ ತಪ್ಪು ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ನಿಜವಾದ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸಬೇಕು ? ಮತ್ತು ಹನುಮಂತದೇವರ ಮಹತ್ವವೇನು? ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ? ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯಂದು ಆಚರಿಸಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳೇನು? ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಆಚರಿಸಬೇಕು? ಈ ಎಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ನಿಖರವಾದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿ, ಸತ್‌ಸಂಪ್ರದಾಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಆಚರಣೆಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸಜ್ಜನರು ಇದರ ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಹರಿಭಕ್ತರಾದ ಸಹಕಾರನಗರದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ಅನಂತಮೂರ್ತಿ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಆಯುಷ್ಯ ಆರೋಗ್ಯಗಳ ಜೊತೆ ಜ್ಞಾನ-ಭಕ್ತಿ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದರ ಜೊತೆ ಇವರ ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಈ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯು ತಲುಪಲಿ ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

- ಸಂಪಾದಕ

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು

* ಮನೆಯನ್ನು ತಳಿರುತೋರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧತೆ.

* ಅರಿಶಿನ, ಕುಂಕುಮ, ಹೂವು, ತುಳಸಿ, ಗೆಜ್ಜೆವಸ್ತ್ರ, ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳು.

* ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಪಂಚಾಮೃತ ಪದಾರ್ಥಗಳು, ವೀಳ್ಯೆದೆಲೆಯ ಹಾರ, ಎಕ್ಕದ ಗಿಡದ ಹೂವು, ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಎಲೆ ಹಾಗೂ ಪನ್ನೀರು ಗುಲಾಬಿ ಮೊದಲಾದ ಹೂವುಗಳು.

* ಗಂಧಾಲಂಕಾರ ಮಾಡುವುದಿದ್ದರೆ ಆಯಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಗಂಧ.

* ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾವಿನಕಾಯಿಯ ಚಿತ್ರಾನ್ನ, ಹೂರಣದ ಹೋಳಿಗೆ, ಪಾನಕ, ಕೋಸಂಬರಿ ಹಾಗೂ ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು.

* ಬಾಳೇಹಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ಹಣ್ಣುಗಳು.

* ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವುದಿದ್ದರೆ ಕಲಶಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಕಲ ಪರಿಕರಗಳು.

* ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ತೂಗಲು ಒಂದು ತೊಟ್ಟಿಲು.

* ಪಂಚಾಮೃತಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು.

* * * *

ಹನುಮದ್‌ವ್ರತದ ಬಗ್ಗೆ

* ಕೆಲವರು ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತ್ರಯೋದಶಿಯ ದಿವಸ ಹನುಮದ್‌ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.
* ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಆಶ್ವೀನಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿವಸ ಹನುಮದ್‌ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.
* ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸ ಹನುಮದ್‌ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.
* ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಿ, ಮಾರ್ಗಶಿರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತ್ರಯೋದಶಿಯಂದು ಹನುಮದ್ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.
* ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯೇ ಬೇರೆ, ಹನುಮದ್‌ವ್ರತವೇ ಬೇರೆ ಎಂಬುದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.
* ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯಂದೇ ಹನುಮದ್‌ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.
* ಹಂಪೆಯ ಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರಕ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗಶಿರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತ್ರಯೋದಶಿಯ ದಿವಸ ಹನುಮದ್ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚಿತ್ರಾ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಂದು ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ.
* ನರಸಿಂಹವ್ರತ, ರಾಮನವಮಿವ್ರತ, ಈ ಎಲ್ಲ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳು ಅವತರಿಸಿದ ದಿನವೇ ಬೇರೆ. ಆಯಾದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಜಯಂತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಹನುಮಂತದೇವರು ಹುಟ್ಟಿದ ದಿವಸವೇ ಬೇರೆ. ಹನುಮದ್‌ವ್ರತದ ದಿವಸವೇ ಬೇರೆ.
* ಎಲ್ಲ ಪೂಜಾವಿಧಾನ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ವ್ರತಕಲ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಚತುರ್ವರ್ಗಚಿಂತಾಮಣಿ, ವ್ರತರಾಜ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಮಾರ್ಗಶಿರ

ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತ್ರಯೋದಶಿಯಂದೇ ಹನುಮದ್‌ವ್ರತ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.

* ಉಪವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಉದ್ಯಾಪನೆ, ಅನ್ನ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರ ಜೊತೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ವ್ರತ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಪ್ರತೀವರ್ಷವು ಕೇವಲ ಪೂಜೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಮಾಡಿದರೆ, ಅದನ್ನು ವ್ರತ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆ ಅಥವಾ ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆ ಎಂದಷ್ಟೇ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

* ಹನುಮದ್‌ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದಂತೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಇಹದಲ್ಲೂ ಪರದಲ್ಲೂ ಅನರ್ಥಗಳೇ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ.

* ಹನುಮದ್‌ವ್ರತ ಐಚ್ಛಿಕ, ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆ ಕಡ್ಡಾಯ. ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಇದನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವಂತಿಲ್ಲ.

* ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸ ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಹನುಮಂತದೇವರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಚರಣೆ, ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಬೇಕು. ಹನುಮಂತದೇವರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತು ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕು.

* * * *

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಆಚರಿಸಬೇಕು?

* ಕೇಸರಿಬಣ್ಣದ ಹನುಮಂತದೇವರ ಚಿತ್ರ ಬರೆದು ಹಾಗೂ 'ಜಯ ಶ್ರೀರಾಮ' ಎಂದು ಬರೆದು ತ್ರಿಕೋನಾಕಾರದ ಧ್ವಜವನ್ನು ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅಪಜಯವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅರ್ಜುನನ ರಥದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಹನುಮಂತದೇವರ ಧ್ವಜವು ಇತ್ತು. ಅವನು ಜಯಶೀಲನಾದನು.

* ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡುವ ಅಥವಾ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕುವ ವಾಡಿಕೆಯು ಇರುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಂಧೂರದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮ ಎಂದು ಬರೆದು, ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

* ನಾಕು ವೀಳ್ಯದೆಲೆಗಳ ಒಳಗೆ ಐದುಬಗೆಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಸುತ್ತಿ ಹಾರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಹನುಮಂತದೇವರ ಕೊರಳಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವ ಮೂಲಕ ವೀಳ್ಯದೆಳೆಯ ಹಾರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಕೆಲವೇ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳು ನೆರವೇರುತ್ತವೆ.

* ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷವೂ ಕೂಡ ಇಷ್ಟವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀರಾಮ ಎಂದು ಬರೆದು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

* ಬಿಳಿ ಎಕ್ಕದಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೆಲವರು 'ಶ್ರೀರಾಮ' ಎಂದು ಬರೆದು ಹನುಮಂತದೇವರ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಬಿಳೀ ಎಕ್ಕದ ಗಿಡದ ಹೂವನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

* ಜಾತಕದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೆ ಯಾವ ಗ್ರಹಗಳು ನೀಚಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿವೆಯೋ, ಅಥವಾ ಮೂರು, ಆರು, ಎಂಟು, ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆಯೋ, ಆಯಾ ಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಅಭಿಮನ್ಯಮಾನವಾದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗ್ರಹಪೀಡಾ ದೋಷವು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

* ಶನಿದೇವತೆಗೆ ಹನುಮಂತದೇವರೆಂದರೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶನಿದೋಷ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಹನುಮಂತದೇವರ ಆರಾಧನೆ ಅತ್ಯಂತ ಫಲದಾಯಕವಾಗಿದೆ.

* ಏಳುವರೆ ಶನಿ, ಅಷ್ಟಮಶನಿ, ಚತುರ್ಥಶನಿ, ಮತ್ತು ಮೂರು, ಏಳು, ಒಂಬತ್ತನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಶನಿದೋಷ ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಹನುಮಂತದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶನಿಯ ವಿಶೇಷಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

* ಹನುಮಂತದೇವರ ಆರಾಧನೆಯಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖವು ದೊರಕುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಈ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಕಷ್ಟ-ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ದಿನನಿತ್ಯವೂ ಎದುರಾಗುತ್ತಿರುವ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಹನುಮಂತದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

* 'ಬುದ್ಧಿರ್ಬಲಂ ಯಶೋ ಧೈರ್ಯಂ ನಿರ್ಭಯತ್ವಂ ಅರೋಗತಾ । ಅಜಾಡ್ಯಂ ವಾಕ್ಪುಟತ್ವಂಚ ಹನೂಮತ್ ಸ್ಮರಣಾದ್ ಭವೇತ್' ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯ ದಿವಸ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದುಸಾವಿರ ಬಾರಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿ, ಬಲ, ಯಶಸ್ಸು, ಧೈರ್ಯ, ಭಯಪರಿಹಾರ, ರೋಗಪರಿಹಾರ, ಜಾಡ್ಯಪರಿಹಾರ, ವಾಕ್-ಪಟುತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಫಲಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರ ಗುಡಿಯಿಲ್ಲದ ಕೇರಿಯೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹನುಮಂತದೇವರ ಲಕ್ಷಾಂತರ ಗುಡಿಗಳಿವೆ. ತನ್ಮೂಲಕ ಕೋಟ್ಯಂತರ ಜನಕ್ಕೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಹನುಮಂತದೇವರ ಅಪಾರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕು.

* ಹನುಮಂತದೇವರು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರದೇವರ ಭಕ್ತರು. ರಾಮನವಮಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯು ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರದೇವರು ನವಮಿಯ ದಿವಸ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಅದೇ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸ ಹನುಮಂತದೇವರು ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವರು. ಎಂದೆಂದೂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವರಲ್ಲ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನೂ ಕೂಡ ಎಂದೂ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿ ರಾಮದೇವರಿದ್ದಾರೋ, ಅಲ್ಲಿ

ಹನುಮಂತದೇವರಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರಿದ್ದಾರೋ ಅಲ್ಲಿ ರಾಮದೇವರಿದ್ದಾರೆ. ರಾಮಮಂದಿರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಲೇಬೇಕು. ಹನುಮಮಂದಿರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ರಾಮದೇವರ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸಲೇಬೇಕು. ಆಗಷ್ಟೇ ಇಬ್ಬರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

* ಉಳಿದ ವ್ರತಗಳಂತೆ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯಂದು ಧಾನ್ಯದ ಮೇಲೆ ಕಲಶವನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರ ಆವಾಹನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪೂಜಿಸುವ ಹನುಮಂತದೇವರ ವಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

* ಹನುಮಂತದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗೆ ಗಂಧಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅನೇಕ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲದ ಹಾರವನ್ನು ಗಂಧಾಲಂಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹನುಮಂತದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಹುದು.

ಹನುಮಂತದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ತಪ್ಪು ಕಲ್ಪನೆಗಳು

* ಹನುಮಂತದೇವರು ರುದ್ರದೇವರ ಅವತಾರ ಎಂದು ಅನೇಕರು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಹನುಂತದೇವರಿಗಿಂತ ರುದ್ರದೇವರು ಯೋಗ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕನಿಷ್ಠರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ರುದ್ರದೇವರು ಹನುಮಂತದೇವರ ಭೃತ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

* ಕೇವಲ ಮಾಟ-ಮಂತ್ರಗಳ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಮಾರುತಿಯನ್ನು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಫಲವನ್ನೂ ಕೂಡ ಪಡೆದು, ಹನುಮಂತದೇವರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಹುನುಮಂತ ದೇವರುಹರಿಭಕ್ತಿ, ಮೋಕ್ಷ ಮೊದಲಾದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖವನ್ನೇ ನೀಡುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನೇ ಜನರು ಮರೆತಿದ್ದಾರೆ.

* ಹನುಮಂತದೇವರು ಅವತರಿಸಿದಾಗ ಹಸಿವಾಯಿತು. ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನೇ ಹಣ್ಣೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ನಭೋಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿದರು. ಇಂದ್ರಾಯುಧನ

ವಜ್ರಾಘಾತಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಅವರ ದವಡೆಯು ಊದಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದೂ ಕೂಡ ಅರ್ಥಹೀನವಾದದ್ದು. ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದೆ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯಂದು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

* ವಾಯುಸ್ತುತಿ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರ ಕ್ರಮವನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

* ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕವು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ಮಧುವಿನಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ವಾಯುಸ್ತುತಿ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವಾದ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಕೂಡ ನೆರವೇರುತ್ತವೆ.

* ರಾಮನಾಮಲೇಖನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ.

* ಬಳಿತ್ಥಾಸೂಕ್ತ, ಪವಮಾನ, ವಾಲ್ಮೀಕಿ ರಾಮಾಯಣದ ಸುಂದರಕಾಂಡ, ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯದ ಸುಂದರಕಾಂಡ, ಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರಕ ಸ್ತೋತ್ರ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ತೋತ್ರಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು.

* ಯೋಗ್ಯಗುರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ಸಾವಿರಬಾರಿ ಜಪವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

* ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಸ್ಮರಣೆಯ ಜೊತೆ ನಿರಂತರ ಮಾಡಬೇಕು.

* ಹನುಮಂತದೇವರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕು.

* ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸಣ್ಣಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹನುಮಂತದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯತನಕ ಹನುಮಂತದೇವರ ದಾಸಾನುದಾಸರಾಗುವಂತೆ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕು.

* ಹನುಮಂತದೇವರು ನಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ನಿರಂತರವೂ ಹಂಸಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಗೋವತ್ಸರೂಪದಿಂದ ನೆಲೆಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಜಾಗೃತ್‌ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ ಮೊದಲಾದ ಹತ್ತುರೂಪಗಳಿಂದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ನೆಲೆಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರೇ ನಿಂತು ಮಾಡಿ, ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲ ಉಪಕಾರಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹನುಮಂತ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಮೊದಲು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ವಿಚಾರಗಳು

* ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮೀಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಏಳಬೇಕು. ಏಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರದೇವರನ್ನು ಆಪಾದಮೌಳಿಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಪಾದದಾಸರಾದ ಶ್ರೀಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ಆಪಾದಮೌಳಿಪರ್ಯಂತ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ನಮಿಸಬೇಕು.

* 'ಹನುಮಂತದೇವರೇ ! ತಾವು ನಿರಂತರ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯೇ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇಂದಿನ ದಿವಸ ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಮಗೆ ಪರಮ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿರುವಿರಿ. ತತ್‌ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಹನುಜ್ಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ತಾವೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹೇಗೆ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತಮಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೋ, ಆ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಂದ ಇಂದಿನ ಪರ್ವಕಾಲದ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿರಿ. ತಾವು ತೃಪ್ತರಾದರೆ, ತಮ್ಮ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನೂ ಕೂಡ ತೃಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ' ಹೀಗೆ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ, ಮೇಲೆದ್ದೇಳಬೇಕು.

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

* ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ರಾತ್ರಿಯ ತನಕ 'ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ' 'ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಯ ನಮಃ' ಎಂಬ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರಬೇಕು.
* ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ೫-೩೦ರೊಳಗೆ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿರಬೇಕು.
* ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.
* ಸರಿಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಹನುಮಂತದೇವರು ಅವತಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾದ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.
* ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ತೂಗಬೇಕು.
* ಕೇಸರಿಯಿಂದ ಅಂಜನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಮೂಲಕ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ಶಿಶುರೂಪದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿ, ಪೂಜಿಸಬೇಕು.
* ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ನೇವೈದ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು.
* ತೊಟ್ಟಿಲಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ ಬಾಲರೂಪಿಯಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾದೇವರಿಗೆ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಎತ್ತುತ್ತಾ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು.
* ನಮಸ್ತೇ ವಾಯುಪುತ್ರಾಯ ಧ್ವಂಸಿತಾಮರವೈರಿಣೇ ।
  ಸುಜನಾಂಬುಧಿಚಂದ್ರಾಯ ಭವಿಷ್ಯತ್ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ॥

  ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.
* ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ಶಂಖದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಶಂಖದಲ್ಲಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬಾರದು. ಬೊಗಸೆಯಿಂದಲೇ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

* ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯಂದು ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ಇಟ್ಟು ಪೂಜಿಸುವುದೇ ಬಹಳ ವಿಶೇಷ. ಇದನ್ನು ಮಾಡದೇ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದನ್ನು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ, ಎಲ್ಲವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ ಫಲವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರಾದವರು ಲಾಲಿಪದ್ಯವನ್ನು ಹಾಡಬೇಕು.

* ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮೊದಲಾದ ಆಹ್ನಿಕಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ವೈಭವೋಪೇತವಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಉತ್ತಮ ಪಕ್ಷ. ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

* ವಾಯುಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ, ವಾಯುಸ್ತುತಿ ಪುರಶ್ಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳು ನೆರವೇರುತ್ತವೆ. ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ವಾಯುಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು.

* ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಪುರಶ್ಚರಣೆ ಅಥವಾ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡುವ ಮೊದಲು, ನರಸಿಂಹದೇವರಿಗೆ ಮನ್ಯುಸೂಕ್ತವನ್ನು ಹೇಳುವ ಮೂಲಕ ಆ ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡದೇ ನೇರವಾಗಿ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬಾರದು.

* ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನೂ ಕೂಡ ಇಂದಿನ ದಿವಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರದೇವರಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತಗಳಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿದ ಪಂಚಾಮೃತದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡದೇ, ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಮಾಡಬಾರದು.

* ಮತ್ತು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ ತೀರ್ಥದಿಂದಲೇ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗದೇ ಇರುವ ನೀರಿನಿಂದ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

* ಇದರಂತೆ ಗಂಧ, ಅಕ್ಷತೆ, ತುಳಸೀ, ಪುಷ್ಪ, ಧೂಪ, ದೀಪ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಡ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಯೇ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದಿತವಾದ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಗಳನ್ನು ಹನುಮಂತದೇವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಭುಜ, ಉದರ, ಕೈ ಇವುಗಳ ಮೇಲೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬಾರದು.

* ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮೊದಲು ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

* ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಮಾತ್ರ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಲು ಅರ್ಹಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಪೂಜೆಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಿಂದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಹನುಮಂತದೇವರು ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಯು ಜೊತೆ, ಅಥವಾ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮ ಪಕ್ಷವಲ್ಲ.

* ಆದರೆ ಆವರಣ ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆವರಣಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ (ಧ್ಯಾನ, ಆವಾಹನೆ) ಇವುಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಅನುಕೂಲವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ.

* ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನೀಡಿರುವ ಪೂಜಾಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಆವರಣ ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಿ, ಆಚರಿಸಬೇಕು.

* ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ನ್ಯಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಆವಾಹನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇವೋ, ಅದರಂತೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನ್ಯಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಆವಾಹನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

* ಪೂಜೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದರೂ ಪೂಜಾಂಗತ್ವೇನ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದು ತಪ್ಪಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

* * * *

ಪೂಜಾವಿಧಾನ

ಹನೂಮತ್ ಪೂಜಾ

ಹನುಮಂತದೇವರೆಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಆವರಣ ಪೂಜೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ. ಆದರೆ ಇಂದು ಮಾತ್ರ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಅನಂತರ ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಭಗವನ್-ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸಾದಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಪ್ರತೀಕದಲ್ಲಿಯೇ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನ್ಯಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರವೇ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಕ್ರಮದಂತೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹನುಮಂತದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯ ಜೊತೆ ಕಲಶ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವುದೇ ನಿಜವಾದ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆ.

॥ ಶ್ರೀ ಗುರುಭ್ಯೋನಮಃ ॥

ಆಚಮನಮ್

ಕೇಶವಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ನಾರಾಯಣಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಮಾಧವಾಯ ಸ್ವಾಹಾ । ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ । ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ । ಮಧುಸೂದನಾಯ ನಮಃ । ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ । ವಾಮನಾಯ ನಮಃ । ಶ್ರೀಧರಾಯ ನಮಃ । ಹೃಷೀ-ಕೇಶಾಯ ನಮಃ । ಪದ್ಮನಾಭಾಯ ನಮಃ । ದಾಮೋದರಾಯ ನಮಃ । ಸಂಕರ್ಷ-ಣಾಯ ನಮಃ । ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ । ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ನಮಃ । ಅನಿರು-ದ್ಧಾಯ ನಮಃ । ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ ನಮಃ । ಅಧೋಕ್ಷಜಾಯ ನಮಃ । ನಾರ-ಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ । ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ । ಜನಾರ್ದನಾಯ ನಮಃ । ಉಪೇಂ-ದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಹರಯೇ ನಮಃ । ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ ।

(ಆಚಮನವನ್ನು ಎರಡು ಬಾರಿ ಮಾಡಬೇಕು)

ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ

ಓಂ ಪ್ರಣವಸ್ಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಋಷಿಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ದೇವತಾ ದೈವೀ ಗಾಯತ್ರೀ ಛಂದಃ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಓಂ ಭೂಃ । ಓಂ ಭುವಃ । ಓಂ ಸ್ವಃ । ಓಂ ಮಹಃ । ಓಂ ಜನಃ । ಓಂ ತಪಃ । ಓಂ ಸತ್ಯಂ । ಓಂ ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಮ್ । ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ । ಧಿಯೋ ಯೋ ನಃ ಪ್ರಚೋದಯಾತ್ । ಓಮಾಪೋಜ್ಯೋಽತಿ ರಸೋಽಮೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವರೋಮ್ ।

ಸಂಕಲ್ಪ

ಶುಭೇ ಶೋಭನೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ವಿಷ್ಣೋರಾಜ್ಞಯಾ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಆದ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ದ್ವಿತೀಯಪರಾರ್ಧೇ ಶ್ವೇತವರಾಹಕಲ್ಪೇ ವೈವಸ್ವತಮನ್ವಂತರೇ ಅಷ್ಟಾ-ವಿಂಶತಿತಮೇ ಕಲಿಯುಗೇ ಪ್ರಥಮಪಾದೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ ಭರತವರ್ಷೇ ಭರತ-ಖಂಡೇ ದಂಡಕಾರಣ್ಯೇ ಗೋದಾವರ್ಯಾಃ ದಕ್ಷಿಣೇತೀರೇ ಶಾಲೀವಾಹನ- ಶಕೇ ಶಾಲೀವಾಹನಶಕೇ ಬೌದ್ಧಾವತಾರೇ ರಾಮಕ್ಷೇತ್ರೇ ಅಸ್ಮಿನ್ ವರ್ತಮಾನೇ ಉತ್ತರಾಯನೇ ವಸಂತಋತೌ ಚೈತ್ರಮಾಸೇ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ಪೌರ್ಣಿಮಾ ಶುಭತಿಥೌ .... ವಾಸರಯುಕ್ತಾಯಾಂ ಶುಭನಕ್ಷತ್ರ ಶುಭಯೋಗ ಶುಭಕರಣ ಏವಂಗುಣವಿಶೇಷಣವಿಶಿಷ್ಟಾಯಾಂ ಶುಭತಿಥೌ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಸಹಕುಟುಂಬಾನಾ ಕ್ಷೇಮಸ್ಥೈರ್ಯವಿಜಯವೀರ್ಯಅಭಯ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಐಶ್ವರ್ಯಾಭಿ-ವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ, ಸಮಸ್ತದುರಿತೋಪಶಾಂತ್ಯರ್ಥಂ, ಸಮಸ್ತಸನ್ಮಂಗಳಾರ್ಥಂ ಸಮಸ್ತ ಅಭ್ಯುದಯಾರ್ಥಂ ಚ, ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೋಕ್ಷ-ಚತುರ್ವಿಧಪುಣ್ಯಪುರುಷಾರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಅಂತಃಕರಣಾದಿ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ವಿಶೇಷತಃ ಹನುಮತಃ ಅನುಗ್ರಹ ಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಅಸ್ಮಿನ್ ಪರ್ವಕಾಲೇ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹನುಮತ್‌ಪೂಜಾಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ।

ಘಂಟಾನಾದ ಮಾಡಬೇಕು

ಆಗಮಾರ್ಥಂ ತು ದೇವಾನಾಂ ಗಮನಾರ್ಥಂ ತು ರಕ್ಷಸಾಮ್ ।
ಕುರ್ವೇ ಘಂಟಾರವಂ ತತ್ರ ದೇವತಾಹ್ವಾನಲಾಂಛನಮ್ ॥

ಭೂತೋಚ್ಚಾಟನೆ ಮಾಡಬೇಕು

ಅಪಸರ್ಪಂತು ಯೇ ಭೂತಾಃ ಯೇ ಭೂತಾಃ ಭುವಿ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ।
ಯೇ ಭೂತಾಃ ವಿಘ್ನಕರ್ತಾರಃ ತೇ ನಶ್ಯಂತು ಶಿವಾಜ್ಞಯಾ ॥

ಅಪಕ್ರಾಮಂತು ಯೇ ಭೂತಾಃ ಕ್ರೂರಾಶ್ಚೈವ ತು ರಾಕ್ಷಸಾಃ ।
ತೇಷಾಮಪ್ಯವಿರೋಧೇನ ಪೂಜಾಕರ್ಮ ಸಮಾರಭೇ ॥

ಗುರುಗಣಪತಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪೂಜೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಗಣಪತಿಗೆ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಆದಿಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಮೂಲಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಪರಮಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ । ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ । ಆಶ್ವಲಾಯನಾ-ಚಾರ್ಯೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ।

ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಶ್ರೀಕಾರದಲ್ಲಿ ಗಂಧಾಕ್ಷತೆ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಗುರುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಅಸ್ಮದ್ ಗುರುಸಮಾರಂಭಾಂ ಟೀಕಾಕೃತ್ಪಾದಮಧ್ಯಗಾಮ್ ।
ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಪರ್ಯಂತಾಂ ವಂದೇ ಗುರುಪರಂಪರಾಮ್ ॥

ಆಪಾದಮೌಳಿಪರ್ಯಂತಂ ಗುರೂಣಾಮಾಕೃತಿಂ ಸ್ಮರೇತ್ ।
ತೇನ ವಿಘ್ನಾಃ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತಿ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ಚ ಮನೋರಥಾಃ ॥

ಓಂ ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋ ನಮಃ ಅನುಜ್ಞಾಂ ದೇಹಿ ।

ಶ್ರೀಕಾರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಷಟ್ಕೋಣಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗಣಪತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬೆಳ್ಳಿಗಣಪತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಬೆಟ್ಟು, ಅರಿಶಿನಕೊಂಬುಗಳಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಸುಮುಖಶ್ಚೈಕದಂತಶ್ಚ ಕಪಿಲೋ ಗಜಕರ್ಣಕಃ ।
ಲಂಬೋದರಶ್ಚ ವಿಕಟೋ ವಿಘ್ನರಾಜೋ ಗಣಾಧಿಪಃ ॥೧॥

ಧೂಮಕೇತುರ್ಗಣಾಧ್ಯಕ್ಷೋ ಫಾಲಚಂದ್ರೋ ಗಜಾನನಃ ।
ದ್ವಾದಶೈತಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಯಃ ಪಠೇಚ್ಛೃಣುಯಾದಪಿ ॥೨॥

ವಿದ್ಯಾರಂಭೇ ವಿವಾಹೇ ಚ ಪ್ರವೇಶೇ ನಿರ್ಗಮೇ ತಥಾ ।
ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಸರ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ವಿಘ್ನಸ್ತಸ್ಯ ನ ಜಾಯತೇ ॥೩॥

ಅಭೀಪ್ಸಿತಾರ್ಥಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಪೂಜಿತೋ ಯಃ ಸುರೈರಪಿ ।
ಸರ್ವವಿಘ್ನಚ್ಛಿದೇ ತಸ್ಮೈ ಗಣಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ ॥೪॥

ಗಣಾನಾಂ ತ್ವಾ ಗೃತ್ಸಮದ ಋಷಿಃ । ಜಗತೀಛಂದಃ ಗಣಪತಿರ್ದೇವತಾ । ಗಣಪತ್ಯಾವಾಹನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಓಂ ಗಣಾನಾಂ ತ್ವಾ ಗಣಪತಿಂ ಹವಾಮಹೇ ಕವಿಂ ಕವೀನಾಮುಪಮಶ್ರವಸ್ತಮಮ್ । ಜ್ಯೇಷ್ಠರಾಜಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತ ಆ ನಃ ಶೃಣ್ವನ್ನೂತಿಭಿಃ ಸೀದ ಸಾದನಮ್ ॥

ಗಣಪತಿಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ ॥ ಓಂ ಭೂಃ ಗಣಪತಿಮ್ ಆವಾಹಯಾಮಿ। ಓಂ ಭುವಃ ಗಣಪತಿಮ್ ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಓಂ ಸ್ವಃ ಗಣಪತಿಮ್ ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃ ಸ್ವಃ ಗಣಪತಿಮ್ ಆವಾಹಯಾಮಿ । ಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ । ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಧ್ಯಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಆವಾಹಯಾಮಿ ಆವಾಹನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಸ್ವಾಗತಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಆಸನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಪಾದಯೋಃ ಪಾದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಆಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಮಧುಪರ್ಕಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಪುನರಾಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ವಸ್ತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಉಪವೀತಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಆಭರಣಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಗಂಧಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಧೂಪಮಾಘ್ರಾಪಯಾಮಿ । ದೀಪಂ ದರ್ಶಯಾಮಿ ।

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ ॥ ನೈವೇದ್ಯಾರ್ಥೇ ಗುಡೋಪಹಾರಮಹಾನೈವೇದ್ಯಂ ನಿವೇದಯಾಮಿ । ತಾಂಬೂಲಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ನೀರಾಜನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಸುವರ್ಣಪುಷ್ಪದಕ್ಷಿಣಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ನಿಷುಸೀದೇತಿ ವೈರೂಪೋ ನಭಃಪ್ರಭೇದನ ಋಷಿಃ । ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ । ಗಣಪತಿರ್ದೇವತಾ ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ।

ಓಂ ನಿಷುಸೀದ ಗಣಪತೇ ಗಣೇಷು ತ್ವಾಮಾಹುರ್ವಿಪ್ರತಮಂ ಕವೀನಾಮ್। ನ ಋತೇ ತ್ವತ್ ಕ್ರಿಯತೇ ಕಿಂ ಚನಾರೇ ಮಹಾಮರ್ಕಂ ಮಘವನ್ ಚಿತ್ರಮರ್ಚ ॥

ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಧ್ಯಾನಾವಾಹನಾದಿಸರ್ವೋಪಚಾರಪೂಜಾಃ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥

ವಕ್ರತುಂಡ ಮಹಾಕಾಯ ಬಾಲಸೂರ್ಯಸಮಪ್ರಭ ।
ಅವಿಘ್ನಂ ಕುರು ಮೇ ದೇವ ಸರ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ಸರ್ವದಾ ॥

ರಕ್ತಾಂಬರೋ ರಕ್ತತನೂ ರಕ್ತಮಾಲ್ಯಾನುಲೇಪನಃ ।
ಮಹೋದರೋ ಗಜಮುಖಃ ಪಾಶದಂತಾಂಕುಶಾಭಯೇ ।
ಬಿಭ್ರದ್ ಧ್ಯೇಯೋ ವಿಘ್ನಹರಃ ಕಾಮದಸ್ತ್ವರಯಾ ಹ್ಯಯಮ್ ॥
ಶ್ರೀಮಹಾಗಣಪತಯೇ ನಮಃ । ಓಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಪ್ರಸಾದಾಯ ನಮಃ ।

ಪ್ರಾರ್ಥನಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಹೇ ದೇವ! ನಿರ್ವಿಘ್ನಂ ಕುರು ॥

ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ನಾನು ಮುಂದೆ ಆಚರಿಸುವ ಪೂಜೆ ಸಾಂಗೋಪಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆದು ಫಲಪ್ರದವಾಗಲಿಯೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

* * * * *

ಹನುಮಂತದೇವರ ಪೂಜೆ

(ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಶಂಖಪೂಜೆ ಕಲಶಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಪುನಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅನಂತವ್ರತದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕಲಶವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಸಾದಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಈ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.)

ಧ್ಯಾನ

ಆಂಜನೇಯಂ ವಾಯುಸೂನಂ ರಾಮಕಾರ್ಯಧುರಂಧರಮ್ ।
ಲಂಘಿತಾಬ್ಧಿಂ ರಾಕ್ಷಸಾರಿಂ ತಂ ಧ್ಯಾಯಾಮ್ಯತ್ರ ಸಾದರಮ್ ॥

ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಧ್ಯಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಆವಾಹನ

ಮಾಣಿಕ್ಯಾದಿ ಸುರತ್ನೌಘಪ್ರಭಂ ಕಾಂಚನಸನ್ನಿಭಮ್ ।
ಮಹಾಬಾಹುಂ ವಾಯುಸೂನಂ ಧೀರಮಾವಾಹಯಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಆವಾಹನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಆಸನ

ಪ್ರೋದ್ಯತ್ ಕಾಂಚನಮಾಣಿಕ್ಯೈರ್ಭಾಸಮಾನಮನೋಹರ ।
ವಾಯುಪುತ್ರ ಮಹಾಬಾಹೋ ಗೃಹಾಣಾಸನಮುತ್ತಮಮ್ ॥

ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಆಸನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ಪಾದ್ಯ

ನಿರ್ಮಲಂ ಜಾಹ್ನವೀತೋಯಂ ಗೌತಮಾಘಾಂತಕಾರಕಮ್ ।
ಮನೋಜ್ಞಂ ಗಂಧವದ್ದ್ರವ್ಯಂ ಪಾದ್ಯಮೀರ ಪ್ರಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ। ಪಾದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ಅರ್ಘ್ಯ

ಅಮರವ್ರಾತಸಂಸೇವ್ಯ ರಕ್ಷೋಸಂಘವಿನಾಶಕ ।
ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸ್ವೀಕುರು ಮಾರುತೇ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಆಚಮನ

ಮಹಾನದ್ಯಾಃ ಸಮಾನೀತಂ ಪಂಪಾನದ್ಯುದಕೈರ್ಯುತಮ್ ।
ಗೃಹಾಣ ರುಚಿರಂ ದೇವ ದತ್ತಮಾಚಮನೀಯಕಮ್ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಆಚಮನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಮಧುಪರ್ಕ

ಮಧುಪರ್ಕಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ವಾಯುಸಮುದ್ಭವ ।
ಸ್ವೀಕುರು ತ್ವಂ ಕೃಪಾಸಿಂಧೋ ದೀನರಕ್ಷಣತತ್ಪರ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಮಧುಪರ್ಕಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಅಭ್ಯಂಗ

ಸೇವ್ಯಮಾನಃ ಕಪಿವರ್ರೈರ್ನಿತ್ಯಂ ರಾಮಕೃಪಾಸ್ಪದ ।
ಚಾಂಪೇಯತೈಲತೋ ದೇವ ಗೃಹಾಣಾಭ್ಯಂಗಮುತ್ತಮಮ್ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಪಂಚಾಮೃತ

ದಧಿಕ್ಷೀರಸಿತಾಜ್ಯೈಸ್ತು ಮಧುನಾ ಚೋಪಸಂಭೃತಮ್ ।
ಪಂಚಾಮೃತಂ ಗೃಹಾಣೇಶ ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಪವನಾತ್ಮಜ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಸ್ನಾನ

ಗಂಗಾ ಗೋದಾವರೀ ಕೃಷ್ಣಾ ಕಾವೇರ್ಯಾದಿ ಸರಿದ್ಗಣಾತ್ ।
ಶುದ್ಧತೋಯಂ ಸಮಾನೀತಂ ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ವಸ್ತ್ರ

ಉದ್ಯದ್ರವಿಪ್ರತೀಕಾಶಂ ರುಚಿರಂ ಪೀತಮಂಬರಮ್ ।
ಗೃಹಾಣ ಪರಿಧಾನಾರ್ಥಂ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾಯಕ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ವಸ್ತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ಉತ್ತರೀಯ

ವಿಪದಾಂ ಪರಿಹರ್ತ್ರೇ ತೇ ದಾತ್ರೇ ಸಕಲಸಂಪದಾಮ್ ।
ಉತ್ತರೀಯಂ ಗೃಹಾಣ ತ್ವಂ ದೀಯಮಾನಂ ಮಯಾ ವಿಭೋ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಉತ್ತರೀಯವಸ್ತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಉಪವೀತ

ವಾಯುಸೂನೋ ತಂತುನಾಪಿ ಕೃತಂ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಕಮ್ ।
ಗೃಹಾಣಾಕ್ಷಕುಮಾರಾರೇ ದತ್ತಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಯಾ ತವ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಗಂಧ

ಕಸ್ತೂರೀ ಚಂದನೋನ್ಮಿಶ್ರಂ ಕರ್ಪೂರರುಚಿರಂ ಶುಚಿಮ್ ।
ಗಂಧಂ ಗೃಹಾಣ ಪವನಸೂನೋ ತುಭ್ಯಂ ನಮೋ ನಮಃ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ। ಗಂಧಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ಅಕ್ಷತಾನ್

ಅಕ್ಷತಾನ್ ರುಚಿರಾನ್ ದಿವ್ಯಾನ್ ವಾಯುಸೂನೋ ಮಹಾಬಲ ।
ಗೃಹಾಣ ಭಕ್ತಿತೋ ದತ್ತಾನ್ ಮಯಾ ತ್ವಂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ। ಅಕ್ಷತಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ಆಭರಣ

ನೂಪುರಾಂಗದಪೂರ್ವಾಣಿ ಹಾರಕೇಯೂರಕಾನಿ ಚ ।
ಗೃಹಾಣ ಭೂಷಣಾನಿ ತ್ವಮಂಜನಾನಂದವರ್ಧನ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಆಭರಣಾನಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ಪುಷ್ಪ

ಪದ್ಮಕೇತಕೀಚಾಂಪೇಯ ಮಲ್ಲಿಕಾದೀನಿ ಮಾರುತೇ ।
ಗೃಹಾಣ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಮಯಾ ದತ್ತಾನಿ ತ್ವಂ ಮಹಾಬಲ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ। ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ಗ್ರಂಥಿಪೂಜಾ

(ಹದಿಮೂರು ಗಂಟುಗಳುಳ್ಳ ದೋರವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು)

ವಾನರರಕ್ಷಕಾಯ ನಮಃ । ಪ್ರಥಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ರಾಕ್ಷಸಸಂಹಾರಕಾಯ ನಮಃ । ದ್ವಿತೀಯಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ತೀರ್ಣಸಿಂಧವೇ ನಮಃ । ತೃತೀಯಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಸೀತಾಶೋಕಹಾರಿಣೇ ನಮಃ। ಚತುರ್ಥಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ರಾಮದೂತಾಯ ನಮಃ । ಪಂಚಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಸತತಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೇ ನಮಃ । ಷಷ್ಠಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ರಾವಣಗರ್ವಾಪಹರ್ತ್ರೇ ನಮಃ । ಸಪ್ತಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಭವಿಷ್ಯದ್ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ । ಅಷ್ಟಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ

ಅವಿದ್ಯಾಸಂಹರ್ತ್ರೇ ನಮಃ ।	ನವಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾಯಕಾಯ ನಮಃ ।	ದಶಮಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಸಕಲದೇವತಾಸ್ತುತ್ಯಾಯ ನಮಃ ।	ಏಕಾದಶಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಜೀವೋತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ।	ದ್ವಾದಶಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ವಾಯುಪುತ್ರಾಯ ನಮಃ ।	ತ್ರಯೋದಶಗ್ರಂಥಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ

ಅಂಗಪೂಜಾ

ವಾತಾತ್ಮಜಾಯ ನಮಃ ।	ಪಾದೌ ಪೂಜಯಾಮಿ ।
ಅಂಜನಾನಂದನಾಯ ನಮಃ ।	ಜಂಘೇ ಪೂಜಯಾಮಿ ।
ಗಂಧಮಾದನಧಾರಿಣೇ ನಮಃ ।	ಕಟಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ।
ಸೀತಾಶೋಕವಿನಾಶಕಾಯ ನಮಃ ।	ಮಧ್ಯಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ।
ಕಪೀಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ।	ನಾಭಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ।
ಜಗದ್ಧಾತ್ರೇ ನಮಃ ।	ಉದರಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ।
ವಿಶಾಲವಕ್ಷಸೇ ನಮಃ ।	ಹೃದಯಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ।
ಸುಗ್ರೀವಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ।	ಕಂಠಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ।
ದಶಾನನಗರ್ವಭಂಜನಾಯ ನಮಃ ।	ವಕ್ತ್ರಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ।
ಪಿಂಗಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ।	ನೇತ್ರೇ ಪೂಜಯಾಮಿ ।
ಸಕಲಾಗಮಸಂಸ್ತುತಾಯ ।	ಸರ್ವಾಂಗಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ।

ಪತ್ರಪೂಜಾ

ವಾತಾತ್ಮಜಾಯ ನಮಃ ।	ಪಲಾಶಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।
ಅಂಜನಾನಂದನಾಯ ನಮಃ ।	ಔದುಂಬರಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।
ಸಿಂಧುಲಂಘನರ್ತ್ರೇ ನಮಃ ।	ಅಶ್ವತ್ಥಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।
ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ।	ಭೃಂಗರಾಜಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।
ಗಂಧಮಾದನಧಾರಿಣೇ ನಮಃ ।	ಜಟಾಧರಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಸೀತಾಶೋಕವಿನಾಶಕಾಯ ನಮಃ । ಅಶೋಕಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಕಪೀಶ್ವರಾಯ ನಮಃ । ಕಪಿತ್ಥಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಜಗದ್ಧಾತ್ರೇ ನಮಃ । ವಟಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ವಿಶಾಲವಕ್ಷಸೇ ನಮಃ । ಆಮ್ರಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಸುಗ್ರೀವಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ । ನಾಗವಲ್ಲೀಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ದಶಾನನಗರ್ವಭಂಜನಾಯ ನಮಃ । ಅಪಾಮಾರ್ಗಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ಪಿಂಗಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ । ಕರವೀರಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಸಕಲಾಗಮಸಂಸ್ತುತಾಯ ನಮಃ । ಪುನ್ನಾಗಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಪುಷ್ಪಪೂಜಾ

ವಾನರರಕ್ಷಕಾಯ ನಮಃ । ಪದ್ಮಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ರಾಕ್ಷಸಸಂಹಾರಕಾಯ ನಮಃ । ಜಾತೀಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ತೀರ್ಣಸಿಂಧವೇ ನಮಃ । ಕಲ್ಹಾರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ರಾಮದೂತಾಯ ನಮಃ । ಬಕುಲಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಸ್ಥಿತಾಯ ನಮಃ। ಶತಪತ್ರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಚಿರಕಾಲಜೀವಿತಾಯ ನಮಃ । ಪುನ್ನಾಗಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಸತತಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೇ ನಮಃ । ಕರವೀರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ರಾವಣಗರ್ವಾಪಹರ್ತ್ರೇ ನಮಃ । ದತ್ತೂರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಭಾವಿ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ । ಕುಂದಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಅವಿದ್ಯಾಸಂಹರ್ತ್ರೇ ನಮಃ । ಮಲ್ಲಿಕಾಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾಯಕಾಯ ನಮಃ । ಮುನಿಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಸಕಲದೇವತಾಸ್ತುತ್ಯಾಯ ನಮಃ । ಕರ್ಣಿಕಾರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಶ್ರೀಆಂಜನೇಯ ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮಾವಳಿ
(ಹೂವು ಪೂಜಿಸಿ)

ಓಂ ಆಂಜನೇಯಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಮಹಾವೀರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಹನುಮತೇ ನಮಃ । ಓಂ ಮಾರುತಾತ್ಮಜಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಪ್ರದಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸೀತಾದೇವೀಮುದ್ರಾಪ್ರದಾಯಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಅಶೋಕವನಿಕಾಛೇತ್ರೇ ನಮಃ॥ ಓಂ ಸರ್ವಮಾಯಾವಿಭಂಜನಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸರ್ವಬಂಧವಿಮೋಕ್ತ್ರೇ ನಮಃ॥ ಓಂ ರಕ್ಷೋವಿಧ್ವಂಸಕಾರಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಪರವಿದ್ಯಾಪರಿಹಾರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಕರಶೌರ್ಯವಿನಾಶನಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಪರಮಂತ್ರನಿಕರ್ತ್ರೇ ನಮಃ । ಓಂ ಪರಯಂತ್ರ ಪ್ರಭೇದಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸರ್ವಗ್ರಹವಿನಾಶಿನೇ ನಮಃ । ಓಂ ಭೀಮಸೇನ ಸಹಾಯಕೃತೇ ನಮಃ । ಓಂ ಸರ್ವದುಃಖಹರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸರ್ವಲೋಕಚಾರಿಣೇ ನಮಃ । ಓಂ ಮನೋಜವಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಪಾರಿಜಾತದ್ರುಮಮೂಲಸ್ಥಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸರ್ವಮಂತ್ರಸ್ವರೂಪವತೇ ನಮಃ । ಓಂ ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವರೂಪಿಣೇ ನಮಃ । ಓಂ ಸರ್ವಯಂತ್ರಾತ್ಮಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಕಪೀಶ್ವರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಮಹಾಕಾಯಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸರ್ವರೋಗಹರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಪ್ರಭವೇ ನಮಃ । ಓಂ ಬಲಸಿದ್ಧಿಕರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಸಂಪತ್ಪ್ರದಾಯಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಕಪಿಸೇನಾನಾಯಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಭವಿಷ್ಯಚ್ಚತುರಾನನಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಕುಮಾರಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೇ ನಮಃ । ಓಂ ರತ್ನಕುಂಡಲದೀಪ್ತಿಮತೇ ನಮಃ । ಓಂ ಚಂಚಲದ್ವಾಲಸನ್ನದ್ಧಲಂಬಮಾನ- ಶಿಖೋಜ್ವಲಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಗಂಧರ್ವವಿದ್ಯಾತತ್ತ್ವಜ್ಞಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಮಹಾಬಲಪರಾಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಕಾರಾಗೃಹವಿಮೋಕ್ತ್ರೇ ನಮಃ । ಓಂ ಶೃಂಖಲಾಬಂಧಮೋಚಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸಾಗರೋತ್ತಾರಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಪ್ರಜ್ಞಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ರಾಮದೂತಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಪ್ರತಾಪವತೇ ನಮಃ॥ ಓಂ ವಾನರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಕೇಸರಿಸುತಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸೀತಾಶೋಕನಿವಾರಣಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಅಂಜನಾಗರ್ಭಸಂಭೂತಾಯ

ನಮಃ । ಓ ಬಾಲಾರ್ಕಸದೃಶಾನನಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ವಿಭೀಷಣಪ್ರಿಯಕರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ದಶಗ್ರೀವಕುಲಾಂತಕಾಯ ನಮಃ ॥೫೦॥ ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಪ್ರಾಣದಾತ್ರೇ ನಮಃ । ಓಂ ವಜ್ರಕಾಯಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಮಹಾದ್ಯುತಯೇ ನಮಃ । ಓಂ ಚಿರಂಜೀವಿನೇ ನಮಃ । ಓಂ ರಾಮಭಕ್ತಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ದೈತ್ಯಕಾರ್ಯವಿಘಾತಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಅಕ್ಷಹಂತ್ರೇ ನಮಃ । ಓಂ ಕಾಂಚನಾಭಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಪಂಚವಕ್ತ್ರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಮಹಾತಪಸೇ ನಮಃ ॥೬೦॥ ಓಂ ಲಂಕಿಣೀಭಂಜನಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಶ್ರೀಮತೇ ನಮಃ । ಓಂ ಸಿಂಹಿಕಾಪ್ರಾಣಭಂಜಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಗಂಧಮಾದನಶೈಲಸ್ಥಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಲಂಕಾಪುರವಿದಾರಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸುಗ್ರೀವಸಚಿವಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಧೀರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಶೂರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ದೈತ್ಯಕುಲಾಂತಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸುರಾರ್ಚಿತಾಯ ನಮಃ ॥೭೦॥ ಓಂ ಮಹಾತೇಜಸೇ ನಮಃ । ಓಂ ರಾಮಚೂಡಾಮಣಿಪ್ರದಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಕಾಮರೂಪಿಣೇ ನಮಃ । ಓಂ ಪಿಂಗಲಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ವಾರಿಧಿ ಮಧ್ಯೇಮೈನಾಕಪೂಜಿತಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಮಾರ್ತಾಂಡಮಂಡಲಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ । ಓಂ ವಿಜಿತೇಂದ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ರಾಮಸುಗ್ರೀವಸಂಧಾತ್ರೇ ನಮಃ । ಓಂ ರಾವಣಮರ್ದನಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸ್ಫಟಿಕಾಭಾಯ ನಮಃ ॥೮೦॥ ಓಂ ವಾಗಧೀಶಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ನವವ್ಯಾಕೃತಿಪಂಡಿತಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಚತುರ್ಬಾಹವೇ ನಮಃ । ಓಂ ದೀನಬಂಧವೇ ನಮಃ । ಓಂ ಮಹಾತ್ಮನೇ ನಮಃ । ಓಂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸಂಜೀವವನಪರ್ವತಾ ಹರ್ತ್ರೇ ನಮಃ । ಓಂ ಶುಚಯೇ ನಮಃ । ಓಂ ವಾಗ್ಮಿನೇ ನಮಃ । ಓಂ ದೃಢವ್ರತಾಯ ನಮಃ ॥೯೦॥ ಓಂ ಕಾಲನೇಮಿಪ್ರಮಥನಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಹರಿಮರ್ಕಟಮರ್ಕಟಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ದಾತಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಶಾಂತಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನೇ ನಮಃ । ಓಂ ದಶಕಂಠಮದಾಪಹರ್ತ್ರೇ ನಮಃ । ಓಂ ಯೋಗಿನೇ ನಮಃ । ಓಂ ರಾಮಕಥಾಲೋಲಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಸೀತಾನ್ವೇಷಣಪಂಡಿತಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ವಜ್ರನಖಾಯ ನಮಃ ॥೧೦೦॥ ಓಂ ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ರುದ್ರವೀರ್ಯಸಮುದ್ಭವಾಯ ನಮಃ ॥ ಓಂ

ಇಂದ್ರಜಿತ್ಪ್ರಹಿತಾಮೋಘ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನಿವಾರಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಪಾರ್ಥಧ್ವಜಾಗ್ರಸಂವಾಸಿನೇ ನಮಃ । ಓಂ ಶರಪಂಜರಭೇದಕಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ದಶಬಾಹವೇ ನಮಃ । ಓಂ ಲೋಕಪೂಜ್ಯಾಯ ನಮಃ । ಓಂ ಜೀವೋತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಓಂ ಸೀತಾಸಮೇತಶ್ರೀರಾಮಪಾದಸೇವಾದುರಂಧರಾಯ ನಮಃ ॥

॥ ಆಂಜನೇಯಾಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮಾವಳಿಃ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ॥

ಧೂಪ

ವನಸ್ಪತ್ಯುದ್ಭವೋ ದಿವ್ಯೋ ಗಂಧಾಢ್ಯೋ ಗಂಧ ಉತ್ತಮಃ ।
ಆಘ್ರೇಯಃ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಧೂಪೋಽಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ।
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಧೂಪಮಾಘ್ರಾಪಯಾಮಿ।

ಏಕಾರತಿ

ಅಜ್ಞಾನತಿಮಿರಚ್ಛೇದಿನ್ ಪ್ರಕಾಶಿತ ದಿಗಂತರ ।
ದೀಪಂ ಗೃಹಾಣ ದೇವೇಶ ವಾಯುಪುತ್ರ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ।
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಏಕಾರ್ತಿಕ್ಯಂ ದರ್ಶಯಾಮಿ।

ನೈವೇದ್ಯಂ

ನಾನಾಭಕ್ಷ್ಯವಿಚಿತ್ರಾನ್ನಂ ಗೋಘೃತಾಕ್ತಂ ಸುಪಾಯಸಮ್ ।
ನಾನಾಶಾಕಸಮಾಯುಕ್ತಂ ನೈವೇದ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥
ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ನೈವೇದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಹಸ್ತಪ್ರಕ್ಷಾಲನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಲನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಕರೋದ್ವರ್ತನಾರ್ಥೇ ಚಂದನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ತಾಂಬೂಲ

ಏಲಾಲವಂಗಕರ್ಪೂರಜಾತಿಪೂಗೀಫಲಾದಿಭಿಃ ।

ತ್ರಯೋದಶಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಂ ತಾಂಬೂಲಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ತಾಂಬೂಲಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ದಕ್ಷಿಣಾ

ಕೃತಂ ಪೂಜಾದಿಕಂ ಸರ್ವ ಕರ್ಮದಕ್ಷಂ ಕರೋತಿ ಯಾ ।

ಯಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ ದಕ್ಷಿಣೇತಿ ಪ್ರಾಹುಸ್ತಾಂ ಪ್ರದದಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ। ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ।

ನೀರಾಜನ

ಸುಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯ ರತ್ನಭಾಸಾ ಪ್ರಕಾಶಿತ ।

ಪಾಪೌಘತಮಸೋದ್ಭೇಧೇ ಭ್ರದ್ಧೇಭ ಈರಜ ತೇ ನಮಃ ।

ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ । ಮಹಾನೀರಾಜನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಾಂಜಲೀಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । ಗೀತಮ್ । ನೃತ್ಯಂ । ಛತ್ರಮ್ । ವಾದ್ಯಮ್ । ಚಾಮರಮ್ । ಆಂದೋಲನಮ್ । ಸಮಸ್ತ ರಾಜೋಪಚಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ।

ನಮಸ್ತೇ ವಾಯುಪುತ್ರಾಯ ಧ್ವಂಸಿತಾಮರವೈರಿಣೇ ।

ಸುಜನಾಂಬುಧಿಚಂದ್ರಾಯ ಭವಿಷ್ಯದ್ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ।

ಮನೆಮಂದಿ ಎಲ್ಲರೂ ಅರ್ಘ್ಯ ನೀಡಬೇಕು.

ಪಂಚಮುಖಿಪ್ರಾಣಸ್ತೋತ್ರಂ

ಕಪಿಮುಖಪೂರ್ವಂ ದಕ್ಷಿಣೇ ನಾರಸಿಂಹಂ

ಗರುಡಮುಖಮಪಿ ಪಶ್ಚಾತ್ ಉತ್ತರೇ ಸೂಕರಾಸ್ಯಮ್ ।

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಹಯವದನಮತೋರ್ಧ್ವಂ ಚಿಂತಯೇದ್ ವಾಯುಸೂನುಂ

ಸಕಲದುರಿತಹರಂ ರಾಮದೂತಂ ನಮಾಮಿ ॥

ಹನುಮನ್ನೂತನದೋರಗ್ರಹಣಂ (ದಾರ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವುದು)-

ಹನುಮನ್ ದೋರರೂಪೇಣ ಸಂಸ್ಥಿತೋ ಮಯಿ ಸರ್ವದಾ ।

ಸರ್ವಾದ್ಭ್ಯೋ ರಕ್ಷ ರಕ್ಷ ಪ್ರಸೀದ ಕಪಿಪುಂಗವ ॥

ನೂತನಂ ದೋರಮಾವಾಹ್ಯ ಯಥಾಶಕ್ತ್ಯಾಭಿಪೂಜ್ಯ ಚ ।

ಯತೋಽಹಂ ಧೃತವಾನಸ್ಮಿ ಜೀರ್ಣದೋರಮಮುಂ ತ್ಯಜೇ ॥

ಇತಿ ಜೀರ್ಣದೋರವಿಸರ್ಜನಮ್ । (ಹಳೆಯ ದಾರ ವಿಸರ್ಜಿಸುವುದು)

ವಾಯನದಾನಂ

ಹನೂಮಾನ್ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತು ಹನುಮಾನ್ವೈ ದದಾತಿ ಚ ।

ಹನೂಮಾಂಸ್ತಾರಕೋಭಾಭ್ಯಾಂ ನತೋಽಸ್ಮಿ ತ್ವಾಮ್ ಹನೂಮತೇ ॥

ಇತಿ ವಾಯನದಾನಮ್

ಅಥ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ

ಬಳಿತ್ಥಾದಿತ್ರಯೀವೇದ್ಯ ತ್ರೀರೂಪಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ ।

ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಪ್ರದಾಯಾಸ್ತು ನಮಸ್ತೇ ಭಾರತೀಪತೇ ॥

ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾಚ ನಾಮೋಕ್ತ್ಯಾ ತಪಃ ಪೂಜಾ ಕ್ರಿಯಾದಿಷು । ನ್ಯೂನಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಾಂ ಯಾತಿ ಸದ್ಯೋ ವಂದೇ ತಮುಚ್ಯುತಮ್ ॥ ಮಂತ್ರಹೀನಂ ಕ್ರಿಯಾಹೀನಂ ಭಕ್ತಿಹೀನಂ ರಮಾಪತೇ । ಯತ್ಕೃತಂ ತು ಮಯಾ ದೇವ ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ತದಸ್ತು ಮೇ ॥ ಅನೇನ ಹನುಮತ್ಪೂಜನೇನ ಹನುಮದಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಃ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು ॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

* * * *

ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಅಪೂರ್ವ ಮಾಹಿತಿಗಳು

ಎಂದೆಂದೂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ಗುರು

ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳು ಅಥವಾ ನಮ್ಮ ಜೊತೆಗಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಕೆಲವು ಕಾಲವಷ್ಟೇ ಗುರುಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತ ಕಾಲದ ತನಕ ಗುರುವಾಗುವವರು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನೇ ಅನನ್ಯ ಗುರುಗಳೆಂದು ಶರಣಾಗಬೇಕು.

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ನಿತ್ಯಗುರು

ಭಗವಂತನು ಹೇಗೆ ಅನಾದಿ ಅನಂತ ಕಾಲದ ತನಕ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳಿಂದಲೂ ಇರುತ್ತಾನೋ, ಅದರಂತೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲಾ ಜೀವರು ಹೇಗೆ ನಿತ್ಯರೋ, ಅದರಂತೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೂ ಕೂಡ ನಿತ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನಾದಿ ಅನಂತಕಾಲದ ತನಕ ಇವರು ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬರಲು ಪ್ರಾಣದೇವರು ಬೇಕು

ಮುಷ್ಟಿಸೃಷ್ಟಿ ಆಗುವ ಮೊದಲು ಜೀವನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬರಲು ಅವನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪಕ್ವತೆಯು ಬರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಪಕ್ವತೆಯನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಗುರುವು ಇರಲೇಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಮೇಲೂ ಕೂಡ ಭಗವಂತನ ಬಗೆಬಗೆಯ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಒಬ್ಬ ಗುರುವು ಇರಲೇ ಬೇಕು. ಆ ಗುರುವೇ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು.

ಮುಷ್ಟಿಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲು ಪ್ರಾಣದೇವರು ಇರುತ್ತಾರೆಯೇ?

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿಷ್ಯರಾದ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಜೀವಸ್ವರೂಪದ ಒಳಗೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಒಪ್ಪಿರುತ್ತಾರೆ. ಜೀವನು ಹೇಗೆ ಅನಾದಿ ಅನಂತನೋ, ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗಳಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೂ ಕೂಡ ಅನಾದಿ ಅನಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುರೂಪದಿಂದ ಇರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನಾದಿ ಅನಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ

ನರಹರಿತೀರ್ಥರೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಹೀಗೆ ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದರಿಂದ ಅನಾದಿ ಅನಂತಕಾಲದ ತನಕ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ಗುರುಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೂ ಕೂಡ ಕ್ಷಣಿಕ ಗುರುಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ ಹೊರತು, ನಿತ್ಯಗುರುಗಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ.

ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ಆಧಾರ

ವಾಯುರ್ಹಿ ಸರ್ವಜೀವಾನಾಂ ಅಭಿಮಾನೀ ನಿಯಾಮಕಃ ।
ಬಲಮೇಧಾಧೃತೀ ಸ್ಥೈರ್ಯಧ್ಯಾನ ವೈರಾಗ್ಯಮಾನವಾನ್ ।
ಸಜ್ಜ್ಞಾನಾನಂದಭಕ್ತ್ಯಾದಿಗುಣಮಾನೀ ಸ ಏಕಲಃ (ಸ.ರ.ಮಾ.)

ಎಲ್ಲ ಜೀವರಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿದೇವತೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ಎಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಜೀವನ ಒಳಗಡೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ಅದರ ಒಳಗಡೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದವನು ಅದಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ? ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಮಾಣದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದು ಸಮಂಜಸವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವರ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ

ಸಂಕರ್ಷಣಒಡೆಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಕಾಶರೂಪದಿಂದಷ್ಟೇ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಭಗವಂತನ ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವಸ್ವರೂಪದ ಒಳಗಿರುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೂ ಒಂದು ರೂಪದಿಂದ

ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ರೂಪದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆಂದು ಕೆಲವರು ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಿರೋಧವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಒಪ್ಪುವುದು ಹೇಗೆ ?

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಲಿಂಗದೇಹವು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಕವಾಗದ ಕಾರಣ ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಲಿಂಗದೇಹವಿರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ ನಮಗೆ ಅದು ಬಾಧಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನೂ ಕೂಡ ಭಗವಂತನ ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಲಿಂಗದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಸಮಾಧಾನ ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ವಿರೋಧಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವ ವಿರೋಧಗಳು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನೇ ಅಚಿಂತ್ಯಾದ್ಭುತ ಶಕ್ತಿಯೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ಭಗವಂತನ ಅಘಟಿತಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಇದನ್ನೂ ಕೂಡ ಏಕೆ ಕೂಡಿಸಬಾರದು.

ಪ್ರವೇಶವಿದೆಯೆನ್ನಲು ಸ್ಪಷ್ಟ ಆಧಾರ

ಗರುಡ ಶೇಷ ಭವಾದಿ ನಾಮವ
ಧರಿಸಿ ಪವನ ಸ್ವರೂಪದೇಹದಿ
ಕರಣನಿಯಾಮಕನು ತಾನಾಗಿಪ್ಪ ಹರಿಯಂತೆ ॥ (ಹರಿ. 9-12)

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಹೇಗೆ ಸ್ವರೂಪದೇಹದಲ್ಲಿರುವನೋ ಅದರಂತೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೂ ಕೂಡ ನೆಲಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈರೆರಡು ದೇಹದೊಳಗಿದ್ದು
ಸಮೀರದೇವ ಶ್ವಾಸಜಪನಾ
ನೂರಧಿಕವಾಗಿಪ್ಪ ಎಂಭತ್ತಾರು ಸಾಹಸ್ರ ॥ (ಹರಿ. 12-44)

ಈ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಸ್ವರೂಪದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದೂ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಹಂಸಮಂತ್ರ ಜಪವನ್ನು ಅನಾದಿ ಅನಂತಕಾಲದ ತನಕ

ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಆಧಾರ ಮತ್ತಾವುದು!

ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ಗುರುಗಳು

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಾಗಿಯೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಂಬುದು ಸತ್ಯ. ಆದರೆ ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಇವರು ಬ್ರಹ್ಮರಾಗುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮ ಈ ಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇವರು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣರೂಪದಿಂದ ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಹೇಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೋ, ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಗುರುಗಳೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಯಂತೆ

ಮೋಕ್ಷವೂ ಕೂಡ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆಯೇ. ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಮೋಕ್ಷವು ಊಹೆಗೂ ನಿಲುಕದಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ಯಾವ ಕಲ್ಪದ ಸಾಧಕರು ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೋ, ಆಯಾ ಕಲ್ಪದ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಆಯಾ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮರು ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದ ಸಾಧಕರು ಈ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾದವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿರುವ ದೇವೇಂದ್ರ, ಗರುಡ, ಶೇಷ ಮೊದಲಾದವರು ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಇದೇ ರೂಪದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದಿನ ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದ ಗರುಡ-ಶೇಷಾದಿಗಳು ನಮಗೆ ಸಂಬಂಧವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಸೆ ಪಟ್ಟರೆ, ಇತರ ಕಲ್ಪದವರನ್ನು ನೋಡಲು, ಭೇಟಿಯಾಗಲು ಭಗವಂತ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತಾನಾದರೂ ಅಂತಹ ಆಸೆ ಪಡುವವರು ವಿರಳ. ಅದರಂತೆ ಈಗಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.

ಬಿಂಬನ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ

ಹೃದಯಲ್ಲಿರುವ ಅಷ್ಟದಳಕಮಲದಲ್ಲಿ ಮೂಲೇಶ ಎಂಬ ಬಿಂಬನು ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಪಾದದ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಕುಳಿತು ಹಂಸಮಂತ್ರವನ್ನು

ಜಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಪಾದದ ಅಂಗುಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ನಾವು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿರಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳು

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಕೂಡ ನಾಕುದೇಹಗಳಿವೆ, ಸ್ಥೂಲದೇಹ, ಅನಿರುದ್ಧದೇಹ, ಲಿಂಗದೇಹ, ಸ್ವರೂಪ ದೇಹ ಎಂಬುದಾಗಿ. ಈ ನಾಕು ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಒಂದೊಂದು ರೂಪದಿಂದ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವರೂಪ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ 'ಮಾತರಿಶ್ವ' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮೂಲೇಶರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ಪಾದದ ಅಂಗುಷ್ಠದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ರೂಪಕ್ಕೆ ಪವಮಾನ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಷಟ್‌ಚಕ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೂಪಗಳನ್ನು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ರೂಪಗಳಿವೆ.

ಊಟದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ

ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ನಾವು ತಿನ್ನುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತುತ್ತುಗಳು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಐದುರೂಪಗಳ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನ ಐದು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣನು, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಅಪಾನನು, ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾನನು, ಉದರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾನನು, ಉದರದ ಎಡಭಾಗದಲ್ಲಿ ಉದಾನನು, ಬಲಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಮಾನನು, ವಾಸುದೇವ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ಅನಿರುದ್ಧ ನಾರಾಯಣರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಐದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಹವನೀಯ, ಗಾರ್ಹಪತ್ಯ, ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ, ಸಭ್ಯ, ಅವಸಭ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಐದು ಅಗ್ನಿಗಳಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ತಿನ್ನುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತುತ್ತುಗಳು ಐದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಐದು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಹುತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ನಿಂತು ನಡೆಸುತ್ತಾರೆಂದು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಪ್ರಧಾನ ಹತ್ತುರೂಪಗಳು

ಪ್ರಾಣಾದಿಪಂಚಕಂ ಚೈವ ತಥಾ ನಾಗಾದಿಪಂಚಕಮ್
ಸನಾಗಕೂರ್ಮಕೃಕಲದೇವದತ್ತಧನಂಜಯಾಃ ।
ಏವಂ ತು ದಶಧಾ ಪ್ರಾಣ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಾದಿತ್ರಿಧಾಽಖಿಲಾಃ ॥

(ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯ)

ವ್ಯೋಮಸಂಹಿತೆಯ ಈ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ವ್ಯಾನ, ಉದಾನ, ಸಮಾನ ಎಂಬ ಐದು ರೂಪಗಳ ಜೊತೆ, ನಾಗ, ಕೂರ್ಮ, ಕೃಕಲ, ದೇವದತ್ತ, ಧನಂಜಯಗಳೆಂಬ ಪುನಃ ಐದುರೂಪಗಳು ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದು ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ಅಧಿ ಭೂತ, ಅಧಿದೈವಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣದೇವರು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹತ್ತುರೂಪಗಳಿಂದ ನೆಲೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಟ್ಟು ಮೂವತ್ತು ರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಯಿತು. ಮತ್ತೊಂದು ಬಿಂಬನ ಪಾದಾಂಗುಷ್ಠದಲ್ಲಿರುವ ರೂಪ. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಮೂವತ್ತೊಂದು ಪ್ರಧಾನರೂಪಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಭಗವಂತನು ೭೨೦೦೦ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ೭೨೦೦೦ ರೂಪಗಳಿಂದ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ತಾವೂ ಕೂಡ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರತಿಮಾಸ್ಥಾನೀಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ದೇಹದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಂಗಾಂಗಳಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆಂದು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅವತಾರತ್ರಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಾಧನೆ

ಹನುಮ-ಭೀಮ-ಮಧ್ವ ಎಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಭಗವಂತನ ಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣ

ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಅವರ ರೂಪಗಳು ಅನಂತವಾಗಿವೆ. 'ತ್ರಿಕೋಟಿರೂಪಃ ಪವನಶ್ಚ ಮೇ ಸುತಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಮೂರು ಕೋಟಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಮೂರು ಕೋಟಿ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ರೂಪಗಳಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಆರಾಧನೆ ಗೈಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಸಪ್ತಕೋಟಿಮಹಾಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಜಪಿಸುವ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲಾ ಮಹಾಮಂತ್ರಗಳ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಅನಂತರೂಪಗಳು

'ಅನಂತಾನಿ ಅಸ್ಯ ರೂಪಾಣಿ ತ್ರಿಕೋಟೀನಿ ವಿಶೇಷತಃ' ಎಂಬ ವಚನದಂತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಮೂರು ಕೋಟಿರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ಅನಂತರೂಪಗಳಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ರೂಪಗಳನ್ನು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಸಹಭೋಗ ಎಂದರೇನು?

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲಾ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಭಗವಂತನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಸಹಭೋಗದ ಸೌಭಾಗ್ಯವಿರುವುದು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಆಯಾ ಪ್ರಾಣದೇವರ ಅನುಯಾಯಿ ಗುಂಪಿನ ಜೀವಿಗಳ ಅನಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಭಗವಂತ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು. ಆಯಾ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಜೀವೋತ್ತಮರಾಗಿ, ಅವನೊಂದಿಗಿದ್ದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಇದುವೇ ಸಹಭೋಗದ ಅರ್ಥ.

ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಧಕರು ತಾವು ಮಾಡಿದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ಎಂದು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಫಲವನ್ನು

ಭಗವಂತನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವಾಗ ಅದರ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೂ ನೀಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದನ್ನೇ ಸಹಭೋಗ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರೀತಿ

ಸ್ವೇಚ್ಛಾರಮಣನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಆಗಬೇಕಾದದ್ದು ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರವರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ದೇಹದ ಒಳಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತಮ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನಿತ್ತು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖಭೋಗ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಸಹಭೋಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಸಮಾನವಲ್ಲ

ಈ ಕಲ್ಪದ ಸಾಧಕರು ಏನು ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ಎಂದು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೋ, ಅದರ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಭಗವಂತನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಅನಾದಿ ಅನಂತಕಾಲದ ತನಕ ಎಷ್ಟು ಕಲ್ಪಗಳಿವೆಯೋ, ಆ ಎಲ್ಲಾ ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾಧಕರ ಸಾಧನೆಯ ಫಲವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು.

ಅಂಧತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದುಃಖವನ್ನೀಯುವವರೂ ಕೂಡ ಇವರೇ

ವಾಯುಸ್ತುತಿಯ 'ಜನ್ಮಾಧಿವ್ಯಾಧ್ಯುಪಾಧಿ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ. ಸಾಧಕನ ಜನ್ಮ, ಆಧಿ, ವ್ಯಾಧಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಅನೇಕ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಆ ಸಾಧಕರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅನಂತಸುಖವನ್ನು ಇದೇ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಯಾವ ದುಷ್ಟನು ಸಾಧಕನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೋ, ಆ ದುಷ್ಟನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅನಂತ ಕಾಲದ ತನಕ ದುಃಖವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂಧತಮಸ್ಸಿಗೆ ತಳ್ಳಿ ಸ್ವತಃ ಅಲ್ಲೂ ತಾವೇ ನೆಲೆಸಿ ಅವನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆನಂದ ಕೊಡುವವರೂ ಕೂಡ ಇವರೇ

ನಿರಂತರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸುಖ ಕೊಡಲು ಅಸಮರ್ಥರು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ಸರಿ ? ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಸಿರುತ್ತಾನೋ, ಅವನೇ ಬಹುಮಾನಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಸುಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವನಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣತೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತರು 'ಚಿರುಮುದಿತಚಿದಾನಂದ-ಸಂದೋಹದಾನಾಮ್' ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದಲೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಕಾಲದ ತನಕ ಜೊತೆಗೆ ಇದ್ದು, ಜ್ಞಾನದ ಜೊತೆ ಸುಖವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು.

ಅಂಧತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲೇಕೆ ಇದ್ದಾರೆನ್ನಬೇಕು

ಸಮಗ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಮೂಲಕವೇ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಂಧತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯ ನಿಯಾಮಕನಾದವನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ತಮಸಿ ವಿದಧತಾಂ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರು ಅಂಧತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಕಾಲದ ತನಕ ದುಃಖವನ್ನು ನೀಡುವಿರಿ ಎಂದು ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಧತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ತನ್ನಿಮಿತ್ತವಾದ ದುಃಖದ ಲೇಪವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರು

ಪರಮಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡುವ ವೇದಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ವೇದಗಳಿಂದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ವೇದಾನಾಂ ಚೈವ ಲೋಕಾನಾಂ ವ್ಯೋಮಕಾಲಾದಿಕಸ್ಯ ಚ ।
ಸರ್ವತತ್ವಾಭಿಮಾನೀ ಚ ಸರ್ವಪ್ರಾಣಗಣಾಧಿಪಃ ॥

ವೇದಗಳು, ಲೋಕಗಳು, ಆಕಾಶ, ಕಾಲ, ಸಕಲತತ್ವಗಳು, ಸಕಲ ಜೀವಗಣಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ನಿಯಾಮಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಂದ ನಿಯಮ್ಯವಾದ ವೇದಗಳು ಅವರನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನು ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದರೂ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕು.

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಆಖಣಾಶ್ಮಸಮರು

ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ಆಖಣಾಶ್ಮಸಮ ಎಂದು ಹೊಗಳುತ್ತದೆ. ಒಮ್ಮೆ ದೇವಾಸುರರಿಗೆ ಯುದ್ಧವಾದಾಗ ಭಗವಂತನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿದರು. ನಾಸಿಕ್ಯವಾಯು, ಅಗ್ನಿ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ರುದ್ರ, ಶೇಷ, ಗರುಡ ಈ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಉದ್ಗೀಥ ಎಂಬ ಭಗವಂತನ ರೂಪವನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಅಸುರರು ಆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿದರು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನೇ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಉದ್ಗೀಥನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಅಸುರರು ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಮೇಲೆ ಅನೇಕ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದರು ಎಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದವು. ಹೇಗೆ ವಜ್ರದಂತಿರುವ ಕಲ್ಲುಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಯನ್ನು ಬೀಸಿದರೆ ಅದು ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗುವುದೋ, ಹಾಗೇ ಅಸುರರು ಈ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಯೋಗಗಳೂ ತಾವೇ ನಷ್ಟವಾದವು. ಅಸುರರೂ ಕೂಡ ನಷ್ಟರಾದರು. ಇದರಿಂದ ವಾಯುದೇವರೇ ಭಗವಂತನ ಶ್ರೇಷ್ಠಪ್ರತಿಮೆಯೆಂದು ದೇವತೆಗಳು ಘೋಷಣೆಗೈದರು.

ಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ಎನ್ನಿರಿ

ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತನಾಗಿಯೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಸುರರ

ಪ್ರವೇಶವಿದೆ. ಆದರೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಲ್ಲಿ ಅಸುರ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಈಗಾಗಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಖಣಾಶ್ಮಸಮರಾದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಮೆಯಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಲ್ಲಿದ್ದು ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು. ನಾವು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದಾದರೂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವರು

ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ 'ತಸ್ಮಿನ್ ಅಪೋ ಮಾತರಿಶ್ವಾ ದಧಾತಿ' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಸಾಧಕರ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡುವವರು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಎಲ್ಲಾ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಭಾರತೀರಮಣನಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಲ್ಲಿಯೇ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತಿತರರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಅಸುರಾವೇಶ ಇರುತ್ತದೆ, ಯಾವಾಗ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ರುದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ಅವರೊಳಗೆ ಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು, ಅವರೊಳಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ನಮ್ಮ ಕರ್ಮ ಅಸುರಾವೇಶಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗದೆಯೇ, ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಲುಪುತ್ತದೆ.

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ವ್ಯಾಪ್ತರು

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣೋ ಮಹಾನೇಷ ಯೇನ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಚರಾಚರಂ
ತಸ್ಮಿನ್ ಓತಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕಮ್ ।
ಯಥಾ ಸೂತ್ರೇ ಮಣಿಗಣಾಃ ರಥನಾಭಾವರಾ ಯಥಾ
ಯಥಾ ಕಂಥಾಪಟಾಃ ಸೂತ್ರೇ ಓತಾಃಪ್ರೋತಾಶ್ಚ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ॥
(ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯ)

ಜೀವೋತ್ತಮರಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಸಮಸ್ತ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಈ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ

ನವಾವರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಳಗಡೆ ಮಾತ್ರ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ವ್ಯಾಪ್ತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನವಾವರಣದ ಹೊರಗಡೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಸರ್ವಥಾ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹಾಗೂ ಪರಮಾತ್ಮರು ಮಾತ್ರ ಅವ್ಯಾಕೃತಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ-ದೇವರಿಗಿಂತಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹಾಗೂ ಪರಮಾತ್ಮರು ಉತ್ತಮರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮೋಕ್ಷದಾತಾ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ

ಏಕೋ ಹಿ ಕರ್ತಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ರಮಾನಾಥಪ್ರಸಾದತಃ ।
ಪದಪ್ರದಶ್ಚ ದೇವಾನಾಂ ತತ್ತಚ್ಛಕ್ತಿಪ್ರದಸ್ತಥಾ ।
ತಥಾ ಮೃತ್ಯುಪ್ರದಶ್ಚಾಯಂ ಮುಕ್ತಾನಾಮಪಿ ಜೀವನಂ ।

(ಸ.ರ.ಮಾ)

ಎಂಬ ಮಾತಿನಂತೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡಿಸುವವರು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನೇ ಗುರುಗಳನ್ನಾಗಿ ಉಪಾಸನೆಗೈಯ್ಯುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಾಣದೇವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿ

ತಿರುಪತಿಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸನನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಲು ಹೇಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಕಾತರದಿಂದ ನಾವು ಓಡಿಹೋಗುವೆವೋ, ಅದರಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರದಿಂದ ಧಾವಿಸುವರು. ಹಾಗೇ ಧಾವಿಸಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡಾಗ ಎಲ್ಲರು ನಾ ಮುಂದೆ, ತಾ ಮುಂದೆ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಿಸುವರು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಕಿರೀಟಗಳು ಅವರ ಪಾದಪೀಠಕ್ಕೆ ಘಟ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಆ ಕಿರೀಟಗಳಿಂದ ಬಂಗಾರದ ಧೂಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲೆದ್ದು ವಿಚಿತ್ರವರ್ಣದಿಂದ ಆಕಾಶವೇ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತರು ವಾಯುಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳೇ ಇಷ್ಟು ಭಾವುಕತನದಿಂದ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡುವಾಗ ನಾವೂ ಕೂಡ ಅದೇ ಆದರ್ಶದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರ ಪಾದಧೂಳಿಗಳನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸುವ ತವಕಿಗಳಾಗಬೇಕು.

''ತ್ರಿಜಗದ್ಗುರುವರೇಣ್ಯ ಋಜುಗಣಾಧಿಪ ಪದಾಂಬುಜಯುಗ್ಮಕೆರಗಿ ಬಿನ್ನೈಪೆ ಇನ್ನೇಕೆ ಮನ್ಮನದಿ ನಿಜರೂಪ ತೋರಿ ಸಂತೈಸು' (ತತ್ವಸುವ್ವಾಲಿ)

ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠಶ್ಚ ಮಾರುತಿಃ' ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ವಾಯುದೇವರೇ ಜೀವೋತ್ತಮರೆಂದು ಸಾರುತ್ತಿವೆ. 'ಇಯದಾಮನನಾತ್', 'ಶ್ರೇಷ್ಠಶ್ಚ' ಇತ್ಯಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವವು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಗುರುವರೇಣ್ಯರು. ಇಂಥ ವಾಯುದೇವರ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ನಿರಂತರ ಪ್ರತಿ ಉಸಿರಿನಲ್ಲೂ ಮಾಡುತ್ತಾ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ, ಒಂದೊಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಕಲಿಪ್ರವೇಶ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅನಾದಿ ಅನಂತ ಕಾಲದ ತನಕ ಕಲಿಪ್ರವೇಶ ಇಲ್ಲದ ಗುರುಗಳು ಎಂದರೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಮಾತ್ರ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವತಾರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನ, ಶಕ್ತಿಗಳು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವತಾರರೂಪದಲ್ಲಿ ಇವರು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ಮಧ್ವರಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿ ದೊರಕಿರುವುದು ನಮ್ಮ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳ ಸೌಭಾಗ್ಯ. ಇಂಥ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಚರಣಾರವಿಂದಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಶರಣೆನ್ನಬೇಕು.

ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದರು. ನಾವು ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆ ಬೇಕು. 'ಯಾರನ್ನು ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ' ಎಂದು. ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪ್ರತಿಮೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂಥ ಪ್ರತಿಮೆ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಕಣ್ಣು, ಮೂಗು ಮೊದಲಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೇ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಲು ಹೊರಟರು. ಆದರೆ ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅದೇ

ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅಸುರರು ಬಂದು ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿ, ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಕಲುಷಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಆಯಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಅಶುದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ದೇವತೆಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಆಗಲಿಲ್ಲ.

ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಾಸನೆಯು ಪ್ರಯತ್ನವು ವಿಫಲವಾಯಿತು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಪಾಸನೆಗೈಯುತ್ತಾ ಅರ್ಚಿಸಿದರು. ಅಸುರರು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಆಕ್ರಮಣದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಹಲವು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಭೂಮಿಯ ಒಳಭಾಗದಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಯೇ ಹೇಗೆ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗುತ್ತದೋ, ಅದರಂತೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಿದ ಅಸುರೀ ಶಕ್ತಿಗಳೇ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಮುಂದೆ ಸೋತು ನುಚ್ಚುನೂರಾದವು. ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ದೋಷಯುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಇಂಥ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಭಗವದ್ರೂಪದ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿ, ವಿಜಯಶಾಲಿಗಳಾದರು. ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಸುರರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದ ಪರಿಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಮಾತ್ರ ಭಗವಂತನ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಧಿಷ್ಠಾನಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಅಧಿಷ್ಠಾನದಲ್ಲೂ ನಾವು ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಯನುಸಾರವಾಗಿ ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗಲೂ ಆತ್ಯಂತಿಕವಾಗಿ ಆಯಾ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು, ಅವರಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನೂ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೆಂಬ ಅಧಿಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಭಗವದುಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಯಾವ ಕೆಡಕೂ ಇಲ್ಲದೇ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮಂಗಳಮಯವಾದ ಮೋಕ್ಷವೇ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯನ್ನಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧನೆಗೈದು ನಾವು ಧನ್ಯರಾಗೋಣ.

ಪ್ರಾಣದೇವರ ಸ್ಮರಣೆ ಎಂದೆಂದೂ ಇರಲಿ

ನಿತ್ಯವೂ ಬಿಡದೇ ವಾಯುಸ್ತುತಿ ಪಠನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಪ್ರಾಣಮಂತ್ರವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಜಪಿಸಲೇಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯ ಜೊತೆ 'ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಯ ನಮಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ನಿಂತಾಗ, ಕುಳಿತಾಗ, ಊಟಮಾಡುವಾಗ, ನಿದ್ರಿಸುವಾಗ, ಓಡಾಡುವಾಗ, ಪ್ರಯಾಣಮಾಡುವಾಗ ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಸ್ಮರಣೆ ಇಲ್ಲದೇ ಇರಲೇಬಾರದು. ಆಗ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ನಮ್ಮ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

ಉದ್ಯದ್ರವಿ-ಪ್ರಕರ-ಸನ್ನಿಭಮಚ್ಯುತಾಂಕೇ
ಸ್ವಾಸೀನಮಸ್ಯ ನುತಿ-ನಿತ್ಯ-ವಚಃ-ಪ್ರವೃತ್ತಿಮ್ ।
ಧ್ಯಾಯೇದ್ ಗದಾಭಯ-ಕರಂ ಸು-ಕೃತಾಂಜಲಿಂ ತಂ
ಪ್ರಾಣಂ ಯಥೇಷ್ಟ-ತನುಮುನ್ನತ-ಕರ್ಮ-ಶಕ್ತಿಮ್ ॥

ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯರ ಸಮೂಹದಂತೆ ಬೆಳಗುವ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ನಿರಂತರವೂ ಅವನ ಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಗೈಯುತ್ತಿರುವ, ಎರಡು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನೂ ಅಭಯಮುದ್ರೆಯನ್ನೂ ಧರಿಸಿ ಇನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭಗವಂತನನ್ನು ನಮಿಸುತ್ತಿರುವ, ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥನಾದ, ಇಚ್ಛಾರೂಪಿಯಾದ ಪ್ರಾಣದೇವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

ಹನುಮದವತಾರ

ತಂದೆ ಕೇಸರಿ, ತಾಯಿ ಅಂಜನಾ. ಕೇಸರಿ ಎಂಬ ಕಪಿಗೆ ಭರದ್ವಾಜ ಮೊದಲಾದ ಮುನಿಗಳು 'ವಾಯುದೇವರೇ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲಿ' ಎಂದು ವರವನ್ನಿತ್ತರು. ಅಂಜನಾದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ವಾಯುದೇವರೇ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಬೇಕೆಂದು ತಪಗೈದಳು. ಇದರ ಫಲವೇ ಹನುಮದವತಾರ.

ಒಮ್ಮೆ ಅಸುರ ಗಜರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಭರದ್ವಾಜ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಧಾವಿಸಿದನು. ಆಗ ಕೇಸರಿ ಕಪಿಯು ಸಿಂಹದಂತೆ ಅದರ ಕುಂಭಸ್ಥಳ ಸೀಳಿತು. ಇದರಿಂದ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟ ಭರದ್ವಾಜಮುನಿಗಳು 'ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೇ ನಿನಗೆ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಲಿ' ಎಂದು ವರ ನೀಡಿದರು.

'ಸೂರ್ಯದತ್ತವರಃ ಸ್ವರ್ಣಃ ಸುಮೇರ್ುರ್ನಾಮ ಪರ್ವತಃ । ತತ್ರ ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಶಾಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ಕೇಸರೀ ನಾಮ ವೈ ಪಿತಾ' ಸೂರ್ಯನಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆದು ಸ್ವರ್ಣಮಯವಾದ ಮೇರುಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತನ ತಂದೆಯಾದ ಕೇಸರಿಯು ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇವನ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಅಂಜನಾ. ರಾಮಾಯಣದ ಈ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮೇರುಪರ್ವತವೇ ಇವರ ವಾಸಸ್ಥಳ ಹಾಗೂ ಹನುಮಂತ ದೇವರು ಅವತರಿಸಿದ್ದೂ ಕೂಡ ಮೇರುಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭವಿಷ್ಯೋತ್ತರಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ವೇಂಕಟಾಚಲದಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರು ಅವತರಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಪಭೇದದಿಂದ ವಿರೋಧ ಪರಿಹರಿಸಬಹುದು.

ಒಮ್ಮೆ ಅಂಜನೆಯು ಋತುಸ್ನಾತಳಾಗಿ ಉದ್ಯಾನವನದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮನೋಹರನಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಕಂಡಳು. ಆಗ ಆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಅವಳನ್ನು ಆಲಂಗಿಸಿದಾಗ ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳು.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸಾಧಕರು ತಿಳಿಯಲೇ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಮೇಯವಿದು - ಪರಮಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ಋಜುಗಣಸ್ಥರು ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀ ಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೇನಾದರೂ ಪರಸ್ತ್ರೀಸಂಪರ್ಕ ಮಾಡಿದ ಕಥೆಗಳು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀದೇವಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದೆಯೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಕೃತ ಅಂಜನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀದೇವಿಯ ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನವಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಸಂಸ್ಪರ್ಶನಂ ನಸ್ತವ ದೇವಿ ಭೂತ್ಯೈ' ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ದೇವೀ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂಬೋಧನೆ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. 'ದೇವೀ' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಭಾರತಿದೇವಿ' ಎಂಬುದೇ ನಿಜಾರ್ಥ. ಭವಿಷ್ಯೋತ್ತರ-

ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಣ್ಣಿನ ಮೂಲಕ ಅಂಜನಾದೇವಿಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಏನೇ ಆದರೂ ಭಾರತಿದೇವಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಬಯಸಲಾರರು.

ಇವರು ರುದ್ರನಲ್ಲ

'ಯೋ ವೈ ಚೈಕಾದಶೋ ರುದ್ರೋ ಹನುಮಾನ್ ಸಃ ಮಹಾಕಪಿಃ ಅವತೀರ್ಣಃ ಸಹಾಯಾರ್ಥಂ ವಿಷ್ಣೋರಮಿತತೇಜಸಃ' ಎಂಬ ಸ್ಕಾಂದ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ರುದ್ರನೇ ಹನುಮಂತನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವವನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ವಾಯುದೇವನು ಹನುಮಂತನೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಬರುತ್ತದೆ.?

ಅಸುರಮೋಹಕ್ಕಾಗಿ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ರುದ್ರನ ಅವತಾರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಅವರೇ ಹನುಮಂತದೇವರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾರೆಂದು ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ನಾಗಾದಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ವಿವಕ್ಷಿಸಿದರೆ ಹನ್ನೊಂದು ರೂಪಗಳೂ ಕೂಡ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರದ್ದೇ ಆಗಿವೆ.

ಆಭರಣಧಾರಿಗಳಿವರು

ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಗೆ ಸಕಲಾಭರಣ ಭೂಷಿತನಾಗಿ ವಸುದೇವ-ದೇವಕಿಯರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನೋ, ಅದರಂತೆ ಹನುಮಂತದೇವರೂ ಕೂಡ ಸಕಲಾಭರಣ ಭೂಷಿತರಾಗಿಯೇ ಅವತರಿಸಿದರು. ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನೂ ಕೂಡ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಹನುಮದ್ವಿಲಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವರಸವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಧರಿಸಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಅದನ್ನು ಕಂಡವರು ರಾಮದೇವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನೇ ತನ್ನ ಒಡೆಯರನ್ನಾಗಿ ಹನುಮಂತದೇವರು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರಂತೆ.

ಒಂದು ಕಥೆ

ವಾಲಿ-ಸುಗ್ರೀವರು ಹನುಮಂತದೇವರ ಸೋದರಮಾವ ಎನ್ನಲು ಒಂದು ಚಮತ್ಕಾರದ ಕಥೆ ಇದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ವಾನರ ಹುಟ್ಟಿದ. ಅವನೊಮ್ಮೆ ಮೇರುಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಸರೋವರವೊಂದನ್ನು ಕಂಡ. ಅದರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಕಂಡ. ಚಾಪಲದಿಂದ ಮುಳುಗೆದ್ದ. ಆ ಸರೋವರದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಸುರಸುಂದರಿಯಾದ ತರುಣಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ಆ ತರುಣಿಯನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟ. ಆದಿತ್ಯನೂ ಕೂಡ ಇಚ್ಛಿಸಿದ. ಆಗ ಇಂದ್ರನ ರೇತಸ್ಸು ಅವನ ಕೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ವಾಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ. (ವಾಲ = ಕೇಶ) ಸೂರ್ಯನ ರೇತಸ್ಸು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸುಗ್ರೀವ ಹುಟ್ಟಿದ. ಪುನಃ ಅದೇ ಸರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಾಗ ತರುಣಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಕಳಚಿ ವಾನರನೇ ಆದ. ಇವನೇ 'ಋಕ್ಷರಜಸ್' ಎಂಬ ರಾಜ. ಇವನಿಂದ ಇವನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳೇ ಅಂಜನಾದೇವಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಲಿ-ಸುಗ್ರೀವರು ಅಂಜನಾದೇವಿಯ ಅಣ್ಣಂದಿರು. ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಇವರು ಸೋದರಮಾವ ಎನಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಥೆ ರಾಮಾಯಣದ ಉತ್ತರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ತಮಿಳುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತೀಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಐಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮತ್ತು ಅನೇಕ ವಿಮರ್ಶಕರು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ತವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಅವತಾರವೆತ್ತಿದ ದಿನದ ಬಗ್ಗೆ

ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಹನುಮಂತದೇವರು ಅಂಜನಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವರು. ಮಾರ್ಗಶಿರ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಂದು ಹನುಮದ್‌ವ್ರತವನ್ನು ಧರ್ಮರಾಜಾದಿಗಳು ಆಚರಿಸಿರುವರು. ಹನುಮದ್‌ವ್ರತವನ್ನೇ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಭ್ರಮಿಸಿ ಅಂದೇ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುರಾಣದ ಆಧಾರಗಳಲ್ಲಿ ಚೈತ್ರಹುಣ್ಣಿಮೆಯೇ ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯೆಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಹನುಮಂತದೇವರು ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹಣ್ಣು ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ತಿನ್ನಲು ಗಗನಕ್ಕೆ ಹಾರಿದರು ಎಂದು ತಪ್ಪಾಗಿ ತಿಳಿಯುವವರೆ ಬಾಲಿಶರು. ಆದರೆ ಹನುಮಂತದೇವರು ಹಾರಿದ್ದು ಸೂರ್ಯದೇವನನ್ನು ರಾಹುಗ್ರಹಣದಿಂದ ಮೋಚನೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರತು, ಹಣ್ಣೆಂಬ ಭ್ರಮೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ಹಾರಲೂ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ನಡೆಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣವಾಗುವುದೇ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿವಸ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಕೆಲವು ದಿವಸಗಳ ಅನಂತರ ಬರುವ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಸೂರ್ಯನತ್ತ ಹಾರಿದರೆಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹಾರಿದ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ಇಂದ್ರದೇವರೇಕೆ ಹನುಮಂತದೇವರ ಮುಖಕ್ಕೆ ಪ್ರಹಾರ ಮಾಡಬೇಕು?

ಕಥೆ ಹೀಗಿದೆ - ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನುಂಗಲು ಧಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಹುವನ್ನು ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹನುಮಂತದೇವರು ಗಗನಕ್ಕೆ ಚಿಮ್ಮಿದರು. ದುಷ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇವರು ಎಂದೂ ಸಹಿಸುವವರಲ್ಲ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ರಾಹುವು ಇಂದ್ರನನ್ನು ಶರಣಾದನು. ಆಗ ವಜ್ರಾಯುಧ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಇಂದ್ರದೇವರು ಮಾಡಿದರು. ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೂ 'ಸ್ವೋತ್ತಮದ್ರೋಹ ಮಾಡಿದರೆ ಹೇಗೆ ಪಾಪಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹನುಮಂತದೇವರು ಬಿದ್ದಂತೆ ನಾಟಕ ಮಾಡಿದರು. ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ವಜ್ರಾಯುಧ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ವಾಯುದೇವರು ಸ್ತಬ್ಧರಾದರು. ಸಕಲಲೋಕಗಳೇ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಿತವಾದವು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೇ ಶರಣಾದರು. ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಎಸಗಿದರೆ ಕೂಡಲೇ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಇದೇ ನಿದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಇಂದ್ರದೇವರು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಸಮಸ್ತಲೋಕವೇ ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಉಸಿರಾಟ ನಿಂತುಹೋದ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ನಾಶವೇ ಸಂಭವಿಸುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎದುರಾಯಿತು. ದೇವೇಂದ್ರನ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ ಕೂಡ ಕುಪಿತರಾದರು. ಆಗ ಇಂದ್ರನ

ಬಳಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಹೇಳಿದರು. ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರೇ ಜೀವೋತ್ತಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಯಾರಿಗೂ ಕೂಡ ವಶರಾದವರಲ್ಲ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಭ್ರೂಭಂಗದಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಕೈಹಿಡಿದು ಮೇಲೆಬ್ಬಿಸಿದರು. ಆಗ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕವು ಸಹಜ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮರುಳಿತು. ಪ್ರಾಣಿಸಂಕುಲವು ಎಚ್ಚೆತ್ತಿತು.

ಹನೂಮಾನ್ ಎಂಬ ಹೆಸರೇಕೆ ?

ವಾಲ್ಮೀಕೀರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ 'ತತೋ ಗಿರೌ ಪಪಾತೇಷ ಇಂದ್ರವಜ್ರಾಭಿತಾಡಿತಃ ಪವಮಾನಸ್ಯ ಚೇತಸ್ಯ ವಾಮೋ ಹನುರಭಜ್ಯತ' ಎಂದು ಉತ್ತರಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಇಂದ್ರನ ವಜ್ರಾಯುಧ ಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ಹನುಮಂತದೇವರ ಎಡಭಾಗದ ಹನು ಒಡೆಯಿತು ಎಂದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವರು ಹನೂಮಾನ್ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡರು ಅಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ, ಈ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ನಿರ್ಣಯಭಾವಚಂದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರು ಬಹಳ ಸುಂದರವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಅಭಜ್ಯತ?' ಎಂಬುದು ಕಾಕುಪ್ರಶ್ನೆ. 'ಹನುವನ್ನು ಭಂಜನೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದೇ ಈ ಶ್ಲೋಕದ ಧ್ವನಿತಾರ್ಥ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಂಗ್ರಹ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ 'ಭಂಗೇ ಪ್ರಸಕ್ತೇऽಪಿ ನ ಭಂಗಮಾಪ ಹನುಃ ಶಿಶೋರ್ಯದ್ಧನುಮಾನತೋऽಯಂ' 'ಭಂಗವಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದರೂ ಈ ಶಿಶುವಿನ ಹನುವು ಭಂಗವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹನೂಮಾನ್ ಎಂದು ಇವರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ ಎಂದು ದೇವೇಂದ್ರನೇ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿ, ಹನುಮಂತದೇವರ ಕೊರಳಿಗೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು.

ಹನೂಮಾನ್ ಎಂದರೆ ?

'ಹನು' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಹಿಂಸೆ' ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ವಿವಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ನೀಡುವವನು ಎಂದರ್ಥ. 'ಹನು' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಗತಿ' ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ವಿವಕ್ಷಿಸಿದಾಗ ಯಾರಿಂದಲೂ ತಡೆಯಲಾಗದ ಗಮನವುಳ್ಳವನು ಹಾಗೂ ಗಾಳಿಯ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಗಮನವುಳ್ಳವನು ಎಂದರ್ಥ. 'ಹನು' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಜ್ಞಾನ' ಎಂಬರ್ಥವನ್ನು ವಿವಕ್ಷಿಸಿದಾಗ

ಎಂದೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗದ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು ಎಂದರ್ಥ. ದುಷ್ಟರಿಗೆ ಹಿಂಸಕನು, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರದನು, ಗತಿಪ್ರದನು ಎಂಬುದೂ ಕೂಡ ಈ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ.

ಹನುಮಂತದೇವರ ಗುರು

ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಂತೆ ಸೂರ್ಯನು ಹನುಮಂತನ ಗುರು. ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಾಂದೀಪಿನೀ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಗೆ ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದರೋ, ಹಾಗೇ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತನಾದ ನಾರಾಯಣನೇ ಇವರ ಗುರು.

ಸೂರ್ಯನ ಬಳಿ ಪಾಠ ಕೇಳಿದ ಉಲ್ಲೇಖ

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮಧ್ವನಾಮದಲ್ಲಿ 'ತರಣಿಗಭಿಮುಖವಾಗಿ ಶಬ್ದಶಾಸ್ತ್ರವ ಪಠಿಸಿ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹನುಮಂತದೇವರು ವ್ಯಾಕರಣಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು ಎಂಬುದೇ ಅತ್ಯಂತ ರೋಚಕ ವಿಚಾರ. ಸೂರ್ಯನು ಮುಂದೆ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ವೇಗವಾಗಿ ಹಿಮ್ಮುಖವಾಗಿ ಸಾಗುವರು. ಇದರಿಂದಲೇ ವೇಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಗುಣದಿಂದಲೂ ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂತ ಹನುಮಂತದೇವರೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಗತನಾದ ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಮಹಾವ್ಯಾಕರಣ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಪಾಠಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಇಂದೂ ಕೂಡ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನ ಬಳಿ ಪಾಠ ಕೇಳುತ್ತಿರುವ ಹನುಮಂತ ದೇವರ ಈ ಚಿತ್ರಣವನ್ನು ಗಾಯತ್ರೀಜಪದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹನುಮದ್ವಿಲಾಸ ಎಂಬ ಕೃತಿಯ ಬಗ್ಗೆ

ತಿಮ್ಮಣ್ಣದಾಸರು ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿರುವರು. ಯಾವುದೋ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಸೆರೆಮನೆವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿ ಒದಗಿತು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತು ವಿಶೇಷ ಹನುಮಂತದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚನೆ

ಮಾಡಿದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಹಲವು ಪ್ರಮೇಯಗಳಿವೆ. ರಾಗ, ತಾಳಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯಪೂರ್ವ.

ದಾಸರಾಯರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹನುಮಂತದೇವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರ ತಿಳಿಯಲು ಯಾವುದನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು?

ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರೇ ಮಧ್ವನಾಮವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಪಠಿಸುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸಾಧಕರು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾವ ಸಾಧಕಸ್ತ್ರೀಯು ಮಧ್ವನಾಮವನ್ನು ಪಠಿಸದೇ ಭುಂಜಿಸುವಳೋ, ಅವಳು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಭುಂಜಿಸುವ ಪುರುಷನಿಗೆ ಸಮಾನಳಾಗುತ್ತಾಳೆಂಬ ವಾಡಿಕೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. ಮತ್ತು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮರು 'ಸುವ್ವೀ ಹನುಮಂತ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಮಧ್ವಸುವ್ವಾಲಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅತ್ಯಪೂರ್ವಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಕರವಮುಗಿದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ' ಇತ್ಯಾದಿ ಹಾಡುಗಳೂ ಕೂಡ ಹನುಮಂತದೇವರ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಮುಖ್ಯಪದ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಮಧ್ವನಾಮವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರೆ ಏನು ಫಲ?

ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಮಧ್ವನಾಮವನ್ನು ರಚಿಸಿದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಫಲಸ್ತುತಿಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿದ ಸಾವಿರ ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮಧ್ವನಾಮವನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಮಹಾಫಲಭಾಗಿಗಳಾಗಿರಿ.

ಶಕ್ತಿಹ್ರಾಸವಿದೆಯೇ ?

ಹನುಮದಾದ್ಯವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ಇದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಯಾವುದು ಸರಿ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ 'ಬಳಿತ್ಥಾ' ಮಂತ್ರವೇ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ. ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಇದೆಯೋ, ಅಷ್ಟೂ ಅವತಾರರೂಪದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

'ಹನುಮದಾದ್ಯವತಾರಗಳ ಭೇದಗಳ ತಿಳಿವವ ತನುಜ ಘೋರಾಂಧತಮಸ್ಸಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನು ನ ಸಂಶಯ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹರಿಕಥಾಽಮೃತಸಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಹನುಮ-ಭೀಮ-ಮಧ್ವ ಈ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೋ, ಅವನು ತಮೋಯೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

ಸೌಗಂಧಿಕಾ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ತರಲು ಹೊರಟಾಗ ಭೀಮಸೇನದೇವರಿಗೆ ಹನುಮಂತದೇವರ ಪುಚ್ಛವನ್ನು ಎತ್ತಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಥೆ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿದೆ. ಆದರೆ ಇದೊಂದು ನಾಟಕವೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ವಾಯುಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ 'ಕ್ರೀಡಾಮಾತ್ರಂ' ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಭೀಮಸೇನ ದೇವರಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ?

ವಾಯುದೇವರು ಎಲ್ಲ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನ, ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸಮರ್ಥರು. ಆದರೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹನುಮಂತನ ಅವತಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೋ, ಅಷ್ಟನ್ನು ಭೀಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭೀಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಧ್ವಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಷ್ಟೇ ತಾರತಮ್ಯ ಹೊರತು, ಶಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಇದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಸಮಾನವೇ?

ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳು ಅವತರಿಸಿದಾಗ ಮೂಲರೂಪ-ದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಮೂಲರೂಪದ ಸ್ಮರಣೆಯೂ ಕೂಡ ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ಇರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಋಜುಜೀವಿಗಳು ಅವತರಿಸಿದಾಗ ತಮ್ಮ

ಮೂಲರೂಪದ ಸ್ಮರಣೆ ನಿರಂತರ ಇರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನ-ಶಕ್ತಿಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಕೂಡ ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ವಧಿಸುವಾಗ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯು ಸಾಲದೇ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆಯೆ?

ಕೆಲವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಏನೂ ಆಧಾರವಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇಂದ್ರಜಿತ್ ಜೊತೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದಾಗ ಮೂಲರೂಪದ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದ್ದಂತೆ, ಜರಾಸಂಧನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಭೀಮಸೇನನು ಮೂಲರೂಪವನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದನು ಎನ್ನಲು ಯಾವುದೇ ದಾಖಲೆಯಿಲ್ಲ. 'ಇಚ್ಛಾವ್ಯಕ್ತಿಃ ಪ್ರಾಯಶೋ ಮಾರುತಸ್ಯ' ಎಂಬ ವಚನದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಅಧಿಕಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿದರು ಎಂದಷ್ಟೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಹನುಮಂತದೇವರು ಸನ್ನ್ಯಾಸಿಗಳೆ?

'ಸ ಭಿಕ್ಷುವೇಷೋ ಹನುಮಾನ್ ಸ್ವವೇಷಂ ವಿಹಾಯ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಪಾರ್ಶ್ವಮಾಪ್ಯ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹ ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಹನುಮಂತದೇವರು ತಮ್ಮ ನಿಜವಾದ ವೇಷವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಭಿಕ್ಷುವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಿಸಿದರು ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಂತನ ಬಳಿ ನಾವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಶರಣಾಗತರಾಗಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿ ಹನುಮಂತದೇವರೂ ಕೂಡ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸನ್ನ್ಯಾಸಿವೇಷದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು ಎಂಬುದು ಇದರ ಸ್ವರಸವಾದ ವರ್ಮ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ''ಸದಾ ಸಮಸ್ತಾಶ್ರಮಭಾಕ್ ಸುರೇಶ್ವರೋ ವಿಶೇಷತೋ ಖಲ್ವಭಜದ್ವರಾಶ್ರಮವಮ್।'' ಎಂಬಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಇವರು ಎಲ್ಲಾ ಆಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ತ್ರಿದಂಡೀ ಸನ್ನ್ಯಾಸಿಗಳಾದರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತ. ತ್ರಿದಂಡೀ ಸನ್ನ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಶಿಖಾ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತಾದಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

ಸನ್ನ್ಯಾಸಿಗಳು ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ನಮಿಸಬಹುದೆ?

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಉತ್ತರದಂತೆ ಸನ್ನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ಸನ್ನ್ಯಾಸವೇಷವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಿದರೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅರ್ಜುನನು ತ್ರಿದಂಡೀಸನ್ನ್ಯಾಸಿವೇಷವನ್ನು ಧರಿಸಿದಾಗ ಬಲರಾಮನಿಗೆ ಗುಣಜ್ಯೇಷ್ಠನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೇಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನೋ, ಆದರಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತನಗಿಂತ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಿರಿಯನಾದ್ದರಿಂದ ಹನುಮಂತದೇವರು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಮೊದಲು ಕಂಡಾಗ ಸುಗ್ರೀವಾದಿಗಳು ಏಕೆ ಹೆದರಿದರು?

ಸುಗ್ರೀವನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ ಯಾರೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಾಯುದೇವರ ಮೂಲಕವೇ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹನುಮಂತದೇವರೇ ಸುಗ್ರೀವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿಸಿ ಸಖ್ಯ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀರಾಮನು ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಹೇಗೆ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದನು?

ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. 'ನಾನೃಗ್ವೇದವಿನೀತಸ್ಯ ನ ಯಜುರ್ವೇದಧಾರಿಣಃ । ನ ಸಾಮವೇದವಿದುಷಃ ಶಕ್ಯಮೇವಂ ಪ್ರಭಾಷಿತುಮ ॥ ನೂನಂ ವ್ಯಾಕರಣಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಅನೇನ ಬಹುಧಾಶ್ರುತಮ್' ಋಗ್ವೇದ, ಯರ್ಜುವೇದ, ಸಾಮವೇದ ಇವುಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಹೀಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬಹು ಬಾರಿ ವ್ಯಾಕರಣವನ್ನೂ ಕೂಡ ಇವನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಅಪಶಬ್ದವಿಲ್ಲ. ಇವನ ದೇಹಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ದೋಷವೂ ಕೂಡ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇವನ ಆಭರಣಗಳೂ ಕೂಡ ಇವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಬಂದಿವೆ. ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಬಳಿ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೂ ಶಾಪವಿದೆಯೇ?

ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗವಿದೆ. ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಯಜ್ಞಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ವಲ್ಕಲಗಳನ್ನು ಹನುಮಂತನು ಭಗ್ನಗೊಳಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಸಹಿಸದ ಭೃಗು, ಅಂಗೀರಸ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಶಾಪವನ್ನು ಹೀಗೆ ನೀಡಿದರು -

ಬಾಧಸೇ ಯತ್ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಬಲಮಸ್ಮಾನ್ ಪ್ಲವಂಗಮ ।
ತದ್ದೀರ್ಘಕಾಲ ವೇತ್ತಾಸಿ ನಾಸ್ಮಾಕಂ ಶಾಪಮೋಹಿತಃ ।
ಯದಾ ತೇ ಸ್ಮಾರ್ಯತೇ ಕೀರ್ತಿಃ ತದಾ ತೇ ವರ್ಧತೇ ಬಲಮ್ ॥

'ಎಲೈ ಕಪಿಯೇ, ನೀನು ಶಕ್ತಿಯ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ನಮಗೆ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವಿ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನಗೆ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಜ್ಞಾನವೇ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲಿ. ಯಾರಾದರು ಜ್ಞಾಪಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಸ್ಮರಣೆ ನಿನಗೆ ಬರಲಿ' ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕಥೆಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ದರ್ಶನಭಾಷೆ. ಇದನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ಸರ್ವಥಾ ತಿಳಿಯಬಾರದು. ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಕಡೆ ಇಂಥ ದರ್ಶನಭಾಷೆಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದರ್ಶನಭಾಷೆಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದರೆ ಮುನಿಗಳು ನೀಡಿದ ಶಾಪವು ವ್ಯರ್ಥವೇ?

ಉಪನಿಷತ್ತು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರನ್ನು 'ಅಖಣಾಶ್ರಮ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತದೆ. ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಯಾರ ಶಾಪವೂ ಕೂಡ ತಗಲುವುದಿಲ್ಲ. ವರವೂ ಕೂಡ ತಗಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶಾಪವಾಗಲೀ, ವರವಾಗಲೀ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದಲ್ಲ. ಶಾಪ ನೀಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ತಪಃಶಕ್ತಿಯು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಅಪಾರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಅಧೋಗತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಉದ್ದೇಶವು ಇರುವುದರಿಂದ ಶಾಪ ಹಾಗೂ ವರಗಳನ್ನು ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸೂರ್ಯ, ವರುಣ, ಯಮ, ಕುಬೇರ, ರುದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಋಷಿಮುನಿಗಳು ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ವರಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಆದರಿಂದ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೋಟ್ಯಾಧಿಪತಿಗೆ ಪುಡಿಗಾಸು ನೀಡಿದಂತೆ ಎಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ವ್ಯರ್ಥವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಭಗವಂತ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಇಬ್ಬರು ನೀಡಿದ ವರವಷ್ಟೇ ಹನುಮಂತದೇವರ ಉನ್ನತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಉಳಿದವರ ವರ ಅವರವರ ಕೃತಜ್ಞತೆಯ ದ್ಯೋತಕ.

ಅಜ್ಞಾನಾದಿಗಳು ಇವೆಯೆ?

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರ ಅವತಾರಸ್ವರೂಪರಾದ ಹನುಮಂತದೇವರು ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗ ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ನಗ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅಜ್ಞಾನ, ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನ ಮೊದಲಾದವು ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಇದೆಯೆಂದು ಆಪಾತತಃ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ, ಆದರೆ ಹನುಮಂತದೇವರಿಗೆ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅಜ್ಞಾನ, ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನಗಳು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಕೇವಲ ವಿಡಂಬನೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಮಂಡೋದರಿಯನ್ನೇ ಸೀತೆಯೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಸೀತೆಯ ಅಂಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಮಲ ಮೊದಲಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಮಂಡೋದರಿಯ ಅಂಗಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಸೀತೆ ಅಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅನಂತರ ಮಂಡೋದರಿಯನ್ನೇ ಸೀತೆಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಕ್ಕಾಗಿ ಸಾವಿರ ಗೋದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಮಧ್ವಸುವ್ವಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಹೇಗೆ ಎಂದರೆ? ಇದೂ ಕೂಡ ಕೇವಲ ವಿಡಂಬನೆಯೇ ಆಗಿದೆ ಹೊರತು, ಸತ್ಯವಲ್ಲ. ಸೀತೆಯು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ? ಅವಳ ಸ್ವರೂಪವೇನು ? ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಮಾಡಿದ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ದರ್ಶನಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ವಾದಿರಾಜರು ಸುವ್ವಿಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಹನುಮಂತದೇವರಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

ವಿಜಯ ರಘುಪತಿ ಒಲಿಸಿ ಧರಣಿಸುತೆಯಳಿಗೀಯೆ ।
ಭಜಿಸಿ ಮೌಕ್ತಿಕದ ಹಾರವನೆ ಪಡೆದು ।
ಅಜಪದವಿ ರಾಮ ಕೊಡ ಬರಲು ಹನುಮಂತ ।
ನಿಜಭಕುತಿಯನೆ ಪೇಳಿ ವರವ ಪಡೆದ ॥''

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಹನ್ನೊಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀಡಿದನು. ಆಗ ಹನುಮಂತನಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೇಳಲು ವಿಶೇಷ ಅವಕಾಶ ನೀಡಿದನು. ಏನು ಬೇಕಾದರೂ ಕೇಳು ನೀಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದಾಗ ಹನುಮಂತದೇವರು 'ಪ್ರವರ್ಧತಾಂ ಭಕ್ತಿರಲಂ ಕ್ಷಣೇ ಕ್ಷಣೇ ತ್ವಯೀಶ ಮೇ ಹ್ರಾಸ ವಿವರ್ಜಿತಾ ಸದಾ' ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿರಂತರ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವರ್ಧಿಸುವ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ನನಗೆ ನೀಡು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾದ ಬಯಕೆ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಹನುಮಂತದೇವರ ಈ ಆದರ್ಶದಲ್ಲಿ ನಾವೂ ಕೂಡ ಕ್ಷಣಿಕವಾದ ಸುಖಲೋಲುಪತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡದೇ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಷ್ಟೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಲು ಪಠಿಸಬೇಕಾದ ಶ್ಲೋಕ

ಮಹಾವ್ಯಾಕರಣಾಂಬೋಧಿಮಂಥಮಾನಸಮಂದರಮ್ ।
ಕವಯಂತಂ ರಾಮಕೀರ್ತ್ಯಾ ಹನೂಮಂತಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ॥

ಮಹಾವ್ಯಾಕರಣವೇ ಕ್ಷೀರಸಾಗರ. ಹನುಮಂತದೇವರ ಮನಸ್ಸೇ ಅದನ್ನು ಕಡೆಯುವ ಮಂದರಪರ್ವತ. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಕೀರ್ತಿಯೇ ಅದರಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಅಮೃತ. ಹೀಗೆ ರಾಮಚರಿತಾಮೃತವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ ಹನುಮಂತದೇವರನ್ನು ನಿರಂತರ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡೋಣ.

ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಾರ್ಯಮರೆತರೆ ಹನುಮಂತದೇವರ ಎಚ್ಚರಿಕೆ

ಹನುಮಂತದೇವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಕಪಿಗಳು ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಲೇ ಇವೆ. ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿವೆ. ಒಮ್ಮೆ ಆ ಕಪಿಗಳು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಹೆಯನ್ನು ಕಂಡವು. ಎಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲುಗಳು ನದಿ-ಸರೋವರಗಳೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಇರಬಹುದೇ? ಎಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಗುಹೆಯ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು. ಒಳಹೊಕ್ಕಾಗ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ಕಾದಿತ್ತು. ಅಲ್ಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ವನ. ಹಣ್ಣು-ಹಂಪಲುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಉದ್ಯಾನವನ. ಅಲ್ಲೊಬ್ಬ ಸುಂದರಿಯಾದ ನವತರುಣಿ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಲು ಆಪ್ಯಾಯಮಾನ. ಕಪಿಗಳ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಕುಣಿದಾಡಿದವು. ಜಿಗಿದಾಡಿದವು. ಪ್ರಾಣ ಬಂತೆಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟವು. ಆ ತರುಣಿ ಬೇರ್‍ಯಾರೂ ಅಲ್ಲ. ಹೇಮಾ ಎಂಬ ಅಪ್ಸರೆಯ ಸಖಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆದು ಯಥೋಚಿತ ಸತ್ಕರಿಸಿದಳು. ಅವಳ ಸತ್ಕಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಕಪಿಗಳು ಸುಪ್ರಸನ್ನರಾದರು.

ಎಲ್ಲವೂ ಮುಗಿಯಿತು. ಸೀತಾನ್ವೇಷಣೆಗೆ ಪುನಃ ಹೊರಡಬೇಕಾದ ಕಾಲ ಒದಗಿತು. ಆಗ ತಾರಾ ಎಂಬ ಕಪಿ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ವಾನರರನ್ನು ಕುರಿತು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ - ''ನಮ್ಮಿಂದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹುಡುಕದಿದ್ದರೆ ಮರಣದಂಡನೆ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಚಿರಕಾಲ ಸುಖವಾಗಿ ಬದುಕೋಣ. ಈ ಉದ್ಯಾನವನ ಬಿಟ್ಟು ಪುನಃ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆಗೆ ಹೋಗುವುದೇ ಬೇಡ''. ತಾರನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಾಂಬವಂತ, ಅಂಗದ ಎಲ್ಲರೂ ಸರಿ, ಸರಿ ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ ಎಂದು ಕುಣಿದಾಡಿದರು. ಆದರೆ ಹನುಮಂತ ಮಾತ್ರ ಇದನ್ನು ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲ ಕಪಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹನುಮಂತ ಉಚ್ಚಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದ - 'ನಹಿ ವಾಯುಸೂನು ರಾಮಪ್ರತೀಪಂ ವಚನಂ ಸಹೇತ' 'ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಈ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಈ ಹನುಮಂತನು ಎಂದೂ ಸಹಿಸುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಘರ್ಜಿಸಿದ. ಹೀಗೆ ಎಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹನುಮಂತನು ಮರೆತಿಲ್ಲ. ಉಳಿದವರು ಮರೆತಾಗ ಎಚ್ಚೆತ್ತಿಸುವವನೂ ಕೂಡ ಹನುಮಂತನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಹನುಮಂತದೇವರ ಬಳಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

ಪ್ರವರ್ಧತಾಂ ಭಕ್ತಿರಲಂ ಕ್ಷಣೇ ಕ್ಷಣೇ
ತ್ವಯೀಶ ಮೇ ಹ್ರಾಸವಿವರ್ಜಿತಾ ಸದಾ ।
ಅನುಗ್ರಹಸ್ತೇ ಮಯಿ ಚೈವಮೇವ
ನಿರೂಪಧೌ ತೌ ಮಮ ಸರ್ವಕಾಮ ॥

'ಪ್ರತಿಕ್ಷಣವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲಿ ಎಂದೂ ಕಮ್ಮಿ ಆಗುವುದು ಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಹೀಗೆಯೇ ಇರಲಿ. ಎರಡೂ ನಿರ್ವ್ಯಾಜವಾಗಿರಲಿ ಸತ್ಯಕಾಮನೇ' ಎಂದು ಹನುಮಂತದೇವರು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಾವೂ ಸಹ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡೋಣ.

* * * *

ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಹಾಗೂ ಹಾಡುಗಳು

ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ
ಸುಂದರಕಾಂಡ

ರಾಮಾಯ ಶಾಶ್ವತಸುವಿಸ್ತೃತಷಡ್ಗುಣಾಯ
ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯ ಬಲವೀರ್ಯಮಹಾರ್ಣವಾಯ ।
ನತ್ವಾ ಲಿಲಂಘಯಿಷುರರ್ಣವಮುತ್ಪಪಾತ
ನಿಷ್ಪೀಡ್ಯ ತಂ ಗಿರಿವರಂ ಪವನಸ್ಯ ಸೂನುಃ ॥ ೧ ॥

ಚುಕ್ಷೋಭ ವಾರಿಧಿರನುಪ್ರಯಯೌ ಚ ಶೀಘ್ರಂ
ಯಾದೋಗಣೈಃ ಸಹ ತದೀಯಬಲಾಭಿಕೃಷ್ಟಃ ।
ವೃಕ್ಷಾಶ್ಚ ಪರ್ವತಗತಾಃ ಪವನೇನ ಪೂರ್ವಂ
ಕ್ಷಿಪ್ತೋಽರ್ಣವೇ ಗಿರಿರುದಾಗಮದಸ್ಯ ಹೇತೋಃ ॥ ೨ ॥

ಶ್ಯಾಲೋ ಹರಸ್ಯ ಗಿರಿಪಕ್ಷವಿನಾಶಕಾಲೇ
ಕ್ಷಿಪ್ತೋಽರ್ಣವೇ ಸ ಮರುತೋರ್ವರಿತಾತ್ಮಪಕ್ಷಃ ।
ಹೈಮೋ ಗಿರಿಃ ಪವನಜಸ್ಯ ತು ವಿಶ್ರಮಾರ್ಥ-
ಮುದ್ಭಿದ್ಯ ವಾರಿಧಿಮವರ್ಧದನೇಕಸಾನುಃ ॥ ೩ ॥

ನೈವಾತ್ರ ವಿಶ್ರಮಣಮೈಚ್ಛದವಿಶ್ರಮೋಽಸೌ
ನಿಃಸೀಮಪೌರುಷಬಲಸ್ಯ ಕುತಃ ಶ್ರಮೋಽಸ್ಯ ।
ಆಶ್ಲಿಷ್ಯ ಪರ್ವತವರಂ ಸ ದದರ್ಶ ಗಚ್ಛನ್
ದೇವೈಸ್ತು ನಾಗಜನನೀಂ ಪ್ರಹಿತಾಂ ವರೇಣ ॥ ೪ ॥

ಜಿಜ್ಞಾಸುಭಿರ್ನಿಜಬಲಂ ತವ ಭಕ್ಷಮೇತು
ಯದ್ಯತ್ ತ್ವಮಿಚ್ಛಸಿ ತದಿತ್ಯಮರೋದಿತಾಯಾಃ ।
ಆಸ್ಯಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸಪದಿ ಪ್ರವಿನಿಃಸೃತೋಽಸ್ಮಾದ್
ದೇವಾನನಂದಯದುತ ಸ್ವಕೃತಮೇಷು ರಕ್ಷನ್ ॥ ೫ ॥

ದೃಷ್ಟ್ವಾಸುರಪ್ರಣಯಿತಾಂ ಬಲಮಸ್ಯ ಚೋಗ್ರಂ
ದೇವಾಃ ಪ್ರತುಷ್ಟುವುರಮುಂ ಸುಮನೋಭಿವೃಷ್ಟ್ಯಾ ।
ತೈರಾದೃತಃ ಪುನರಸೌ ವಿಯತೈವ ಗಚ್ಛನ್
ಛಾಯಾಗ್ರಹಂ ಪ್ರತಿದದರ್ಶ ಚ ಸಿಂಹಿಕಾಖ್ಯಮ್ ॥ ೬ ॥

ಲಂಕಾವನಾಯ ಸಕಲಸ್ಯ ಚ ನಿಗ್ರಹೇಽಸ್ಯಾಃ
ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮಪ್ರತಿಹತಂ ಪ್ರದದೌ ವಿಧಾತಾ ।
ಛಾಯಾಮವಾಕ್ಷಿಪದಸೌ ಪವನಾತ್ಮಜಸ್ಯ
ಸೋಽಸ್ಯಾಃ ಶರೀರಮನುವಿಶ್ಯ ಬಿಭೇದ ಚಾಶು ॥ ೭ ॥

ನಿಃಸೀಮಮಾತ್ಮಬಲಮಿತ್ಯನುದರ್ಶಯಾನೋ
ಹತ್ವೈವ ತಾಮಪಿ ವಿಧಾತೃವರಾಭಿಗುಪ್ತಾಮ್ ।
ಲಂಬೇ ಸ ಲಂಬಶಿಖರೇ ನಿಪಪಾತ ಲಂಕಾ-
ಪ್ರಾಕಾರರೂಪಕಗಿರಾವಥ ಸಂಚುಕೋಚ ॥ ೮ ॥

ಭೂತ್ವಾ ಬಿಡಾಲಸಮಿತೋ ನಿಶಿ ತಾಂ ಪುರೀಂ ಚ
ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯನ್ ದದರ್ಶ ನಿಜರೂಪವತೀಂ ಸ ಲಂಕಾಮ್
ರುದ್ಧೋಽನಯಾಽಽಶ್ವಥ ವಿಜಿತ್ಯ ಚ ತಾಂ ಸ್ವಮುಷ್ಟಿ-
ಪಿಷ್ಟಾಂ ತಯಾಽನುಮತ ಏವ ವಿವೇಶ ಲಂಕಾಮ್ ॥ ೯ ॥

ಮಾರ್ಗಮಾಣೋ ಬಹಿಶ್ಚಾಂತಃ ಸೋಽಶೋಕವನಿಕಾತಲೇ ।
ದದರ್ಶ ಶಿಂಶುಪಾವೃಕ್ಷಮೂಲಸ್ಥಿತರಮಾಕೃತಿಮ್ ॥ ೧೦ ॥

ನರಲೋಕವಿಡಂಬಸ್ಯ ಜಾನನ್ ರಾಮಸ್ಯ ಹೃದ್ಗತಮ್ ।
ತಸ್ಯ ಚೇಷ್ಟಾನುಸಾರೇಣ ಕೃತ್ವಾ ಚೇಷ್ಟಾಶ್ಚ ಸಂವಿದಮ್ ॥ ೧೧ ॥

ತಾದೃಕ್ಚೇಷ್ಟಾಸಮೇತಾಯಾ ಅಂಗುಲೀಯಮದಾತ್ ತತಃ ।
ಸೀತಾಯಾ ಯಾನಿ ಚೈವಾಸನ್ನಾಕೃತೇಸ್ತಾನಿ ಸರ್ವಶಃ ॥ ೧೨ ॥

ಭೂಷಣಾನಿ ದ್ವಿಧಾ ಭೂತ್ವಾ ತಾನ್ಯೇವಾಸನ್ ತಥೈವ ಚ ।
ಅಥ ಚೂಡಾಮಣಿಂ ದಿವ್ಯಂ ದಾತುಂ ರಾಮಾಯ ಸಾ ದದೌ॥ ೧೩ ॥

ಯದ್ಯಪ್ಯೇತನ್ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ನಿಶಾಚರಗಣಾಸ್ತು ತೇ ।
ದ್ಯುಲೋಕಚಾರಿಣಃ ಸರ್ವೇ ಪಶ್ಯಂತ್ಯೃಷಯ ಏವ ಚ ॥ ೧೪ ॥

ತೇಷಾಂ ವಿಡಂಬನಾಯೈವ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ವಂಚನಾಯ ಚ ।
ಪಶ್ಯತಾಂ ಕಲಿಮುಖ್ಯಾನಾಂ ವಿಡಂಬೋಽಯಂ ಕೃತೋ ಭವೇತ್॥ ೧೫ ॥

ಕೃತ್ವಾ ಕಾರ್ಯಮಿದಂ ಸರ್ವಂ ವಿಶಂಕಃ ಪವನಾತ್ಮಜಃ ।
ಆತ್ಮಾವಿಷ್ಕರಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಚಕ್ರೇ ಮತಿಮತಾಂ ವರಃ ॥ ೧೬ ॥

ಅಥ ವನಮಖಿಲಂ ತದ್ರಾವಣಸ್ಯಾವಲುಂಪ್ಯ
ಕ್ಷಿತಿರುಹಮಿಮಮೇಕಂ ವರ್ಜಯಿತ್ವಾಽಽಶು ವೀರಃ ।
ರಜನಿಚರವಿನಾಶಂ ಕಾಂಕ್ಷಮಾಣೋಽತಿವೇಲಂ
ಮುಹುರತಿರವನಾದೀ ತೋರಣಂ ಚಾರುರೋಹ ॥ ೧೭ ॥

ಅಥಾಶೃಣೋದ್ದಶಾನನಃ ಕಪೀಂದ್ರಚೇಷ್ಟಿತಂ ಪರಮ್ ।
ದಿದೇಶ ಕಿಂಕರಾನ್ ಬಹೂನ್ ಕಪಿರ್ನಿಗೃಹ್ಯತಾಮಿತಿ ॥ ೧೮ ॥

ಸಮಸ್ತಶೋ ವಿಮೃತ್ಯವೋ ವರಾದ್ಧರಸ್ಯ ಕಿಂಕರಾಃ ।
ಸಮಾಸದನ್ ಮಹಾಬಲಂ ಸುರಾಂತರಾತ್ಮನೋಽಂಗಜಮ್ ॥ ೧೯ ॥

ಅಶೀತಿಕೋಟಿಯೂಥಪಂ ಪುರಃಸರಾಷ್ಟಕಾಯುತಮ್ ।
ಅನೇಕಹೇತಿಸಂಕುಲಂ ಕಪೀಂದ್ರಮಾವೃಣೋದ್ಬಲಮ್ ॥ ೨೦ ॥

ಸಮಾವೃತಸ್ತಥಾಽಽಯುಧೈಃ ಸ ತಾಡಿತಶ್ಚ ತೈರ್ಭೃಶಮ್ ।
ಚಕಾರ ತಾನ್ ಸಮಸ್ತಶಸ್ತಲಪ್ರಹಾರಚೂರ್ಣಿತಾನ್ ॥ ೨೧ ॥

ಪುನಶ್ಚ ಮಂತ್ರಿಪುತ್ರಕಾನ್ ಸ ರಾವಣಪ್ರಚೋದಿತಾನ್ ।
ಮಮರ್ದ ಸಪ್ತಪರ್ವತಪ್ರಭಾನ್ ವರಾಭಿರಕ್ಷಿತಾನ್ ॥ ೨೨ ॥

ಬಲಾಗ್ರಗಾಮಿನಸ್ತಥಾ ಸ ಶರ್ವವಾಕ್ಸುಗರ್ವಿತಾನ್ ।
ನಿಹತ್ಯ ಸರ್ವರಕ್ಷಸಾಂ ತೃತೀಯಭಾಗಮಕ್ಷಿಣೋತ್ ॥ ೨೩ ॥

ಅನೌಪಮಂ ಹರೇರ್ಬಲಂ ನಿಶಮ್ಯ ರಾಕ್ಷಸಾಧಿಪಃ ।
ಕುಮಾರಮಕ್ಷಮಾತ್ಮನಃ ಸಮಂ ಸುತಂ ನ್ಯಯೋಜಯತ್ ॥ ೨೪ ॥

ಸ ಸರ್ವಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಣಃ ಸುತಂ ಶರೈರ್ವವರ್ಷ ಹ ।
ಶಿತೈರ್ವರಾಸ್ತ್ರಮಂತ್ರಿತೈರ್ನಚೈನಮಭ್ಯಚಾಲಯತ್ ॥ ೨೫ ॥

ಸ ಮಂಡಮಧ್ಯಗಾಸುತಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ರಾವಣೋಪಮಮ್ ।
ತೃತೀಯ ಏಷ ಚಾಂಶಕೋ ಬಲಸ್ಯ ಹೀತ್ಯಚಿಂತಯತ್ ॥ ೨೬ ॥

ನಿಧಾರ್ಯ ಏವ ರಾವಣಃ ಸ ರಾಘವಸ್ಯ ನಾನ್ಯಥಾ ।
ಯದೀಂದ್ರಜಿನ್ಮಯಾ ಹತೋ ನ ಚಾಸ್ಯ ಶಕ್ತಿರೀಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ ೨೭ ॥

ಅತಸ್ತಯೋಃ ಸಮೋ ಮಯಾ ತೃತೀಯ ಏಷ ಹನ್ಯತೇ ।
ವಿಚಾರ್ಯ ಚೈವಮಾಶು ತಂ ಪದೋಃ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ಪುಪ್ಲುವೇ ॥ ೨೮ ॥

ಸ ಚಕ್ರವದ್ಭ್ರಮಾತುರಂ ವಿಧಾಯ ರಾವಣಾತ್ಮಜಮ್ ।
ಅಪೋಥಯದ್ಧರಾತಲೇ ಕ್ಷಣೇನ ಮಾರುತೀತನುಃ ॥ ೨೯ ॥

ವಿಚೂರ್ಣಿತೇ ಧರಾತಲೇ ನಿಜೇ ಸುತೇ ಸ ರಾವಣಃ ।
ನಿಶಮ್ಯ ಶೋಕತಾಪಿತಸ್ತದಗ್ರಜಂ ಸಮಾದಿಶತ್ ॥ ೩೦ ॥

ಅಥೇಂದ್ರಜಿನ್ಮಹಾಶರೈರ್ವರಾಸ್ತ್ರಸಂಪ್ರಯೋಜಿತೈಃ ।
ತತಕ್ಷ ವಾನರೋತ್ತಮಂ ನ ಚಾಶಕದ್ವಿಚಾಲನೇ ॥ ೩೧ ॥

ಅಥಾಸ್ತ್ರಮುತ್ತಮಂ ವಿಧೇರ್ಯುಯೋಜ ಸರ್ವದುದಃಸಹಮ್ ।
ಸ ತೇನ ತಾಡಿತೋ ಹರಿರ್ವ್ಯಚಿಂತಯನ್ನಿರಾಕುಲಃ ॥ ೩೨ ॥

ಮಯಾ ವರಾ ವಿಲಂಘಿತಾ ಹ್ಯನೇಕಶಃ ಸ್ವಯಂಭುವಃ ।
ಸ ಮಾನನೀಯ ಏವ ಮೇ ತತೋಽತ್ರ ಮಾನಯಾಮ್ಯಹಮ್॥ ೩೩ ॥

ಇಮೇ ಚ ಕುರ್ಯುರತ್ರ ಕಿಂ ಪ್ರಹೃಷ್ಟರಕ್ಷಸಾಂ ಗಣಾಃ ।
ಇತೀಹ ಲಕ್ಷ್ಯಮೇವ ಮೇ ಸ ರಾವಣಶ್ಚ ದೃಶ್ಯತೇ ॥ ೩೪ ॥

ಇದಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ ಬದ್ಧವತ್ ಸ್ಥಿತಂ ಕಪೀಂದ್ರಮಾಶು ತೇ ।
ಬಬಂಧುರನ್ಯಪಾಶಕೈರ್ಜಗಾಮ ಚಾಸ್ತ್ರಮಸ್ಯ ತತ್ ॥ ೩೫ ॥

ಅಥ ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ತಂ ಕಪಿಂ ಸಮೀಪಮಾನಯಂಶ್ಚ ತೇ ।
ನಿಶಾಚರೇಶ್ವರಸ್ಯ ತಂ ಸ ಪೃಷ್ಟವಾಂಶ್ಚ ರಾವಣಃ ॥ ೩೬ ॥

ಕಪೇ ಕುತೋಽಸಿ ಕಸ್ಯ ವಾ ಕಿಮರ್ಥಮೀದೃಶಂ ಕೃತಮ್ ।
ಇತೀರಿತಃ ಸ ಚಾವದತ್ ಪ್ರಣಮ್ಯ ರಾಮಮೀಶ್ವರಮ್ ॥ ೩೭ ॥

ಅವೈಹಿ ದೂತಮಾಗತಂ ದುರಂತವಿಕ್ರಮಸ್ಯ ಮಾಮ್ ।
ರಘೂತ್ತಮಸ್ಯ ಮಾರುತಿಂ ಕುಲಕ್ಷಯೇ ತವೇಶ್ವರಮ್ ॥ ೩೮ ॥

ನ ಚೇತ್ ಪ್ರದಾಸ್ಯಸಿ ತ್ವರನ್ ರಘೂತ್ತಮಪ್ರಿಯಾಂ ತದಾ ।
ಸಪುತ್ರಮಿತ್ರಬಾಂಧವೋ ವಿನಾಶಮಾಶು ಯಾಸ್ಯಸಿ ॥ ೩೯ ॥

ನ ರಾಮಬಾಣಧಾರಣೇ ಕ್ಷಮಾಃ ಸುರೇಶ್ವರಾ ಅಪಿ ।
ವಿರಿಂಚಿಶರ್ವಪೂರ್ವಕಾಃ ಕಿಮು ತ್ವಮಲ್ಪಸಾರಕಃ ॥ ೪೦ ॥

ಪ್ರಕೋಪಿತಸ್ಯ ತಸ್ಯ ಕಃ ಪುರಃಸ್ಥಿತೌ ಕ್ಷಮೋ ಭವೇತ್ ।
ಸುರಾಸುರೋರಗಾದಿಕೇ ಜಗತ್ಯಚಿಂತ್ಯಕರ್ಮಣಃ ॥ ೪೧ ॥

ಇತೀರಿತೇ ವಧೋದ್ಯತಂ ನ್ಯವಾರಯದ್ವಿಭೀಷಣಃ ।
ಸ ಪುಚ್ಛದಾಹಕರ್ಮಣಿ ನ್ಯಯೋಜಯನ್ನಿಶಾಚರಾನ್ ॥ ೪೨ ॥

ಅಥಾಸ್ಯ ವಸ್ತ್ರಸಂಚಯೈಃ ಪಿಧಾಯ ಪುಚ್ಛಮಗ್ನಯೇ ।
ದದುರ್ದದಾಹ ನಾಸ್ಯ ತನ್ಮರುತ್ಸಖೋ ಹುತಾಶನಃ ॥ ೪೩ ॥

ಮಮರ್ಷ ಸರ್ವಚೇಷ್ಟಿತಂ ಸ ರಕ್ಷಸಾಂ ನಿರಾಮಯಃ ।
ಬಲೋದ್ಧತಶ್ಚ ಕೌತುಕಾತ್ ಪ್ರದಗ್ಧುಮೇವ ತಾಂ ಪುರೀಮ್ ॥ ೪೪ ॥

ದದಾಹ ಚಾಖಿಲಾಂ ಪುರೀಂ ಸ್ವಪುಚ್ಛಗೇನ ವಹ್ನಿನಾ ।

ಕೃತಿಸ್ತು ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣೋಽಪ್ಯದಹ್ಯತಾಸ್ಯ ತೇಜಸಾ ॥ ೪೫ ॥

ಸುವರ್ಣರತ್ನಕಾರಿತಾಂ ಸ ರಾಕ್ಷಸೋತ್ತಮೈಃ ಸಹ ।

ಪ್ರದಹ್ಯ ಸರ್ವಶಃ ಪುರೀಂ ಮುದಾಽನ್ವಿತೋ ಜಗರ್ಜ ಚ ॥ ೪೬ ॥

ಸ ರಾವಣಂ ಸಪುತ್ರಕಂ ತೃಣೋಪಮಂ ವಿಧಾಯ ಚ ।

ತಯೋಃ ಪ್ರಪಶ್ಯತೋಃ ಪುರೀಂ ವಿಧಾಯ ಭಸ್ಮಸಾದ್ಯಯೌ ॥ ೪೭ ॥

ವಿಲಂಘ್ಯ ಚಾರ್ಣವಂ ಪುನಃ ಸ್ವಜಾತಿಭಿಃ ಪ್ರಪೂಜಿತಃ ।

ಪ್ರಭಕ್ಷ್ಯ ವಾನರೇಶಿತುರ್ಮಧು ಪ್ರಭುಂ ಸಮೇಯಿವಾನ್ ॥ ೪೮ ॥

ರಾಮಂ ಸುರೇಶ್ವರಮಗಣ್ಯಗುಣಾಭಿರಾಮಂ

ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಸರ್ವಕಪಿವೀರವರೈಃ ಸಮೇತಃ ।

ಚೂಡಾಮಣಿಂ ಪವನಜಃ ಪದಯೋರ್ನಿಧಾಯ

ಸರ್ವಾಂಗಕೈಃ ಪ್ರಣತಿಮಸ್ಯ ಚಕಾರ ಭಕ್ತ್ಯಾ ॥ ೪೯ ॥

ರಾಮೋಽಪಿ ನಾನ್ಯದನುದಾತುಮಮುಷ್ಯ ಯೋಗ್ಯಂ

ಅತ್ಯಂತಭಕ್ತಿಭರಿತಸ್ಯ ವಿಲಕ್ಷ್ಯ ಕಿಂಚಿತ್ ।

ಸ್ವಾತ್ಮಪ್ರದಾನಮಧಿಕಂ ಪವನಾತ್ಮಜಸ್ಯ

ಕುರ್ವನ್ ಸಮಾಶ್ಲಿಷದಮುಂ ಪರಮಾಭಿತುಷ್ಟಃ ॥ ೫೦ ॥

* * * *

ರಾಗ : ಪುನ್ನಾಗವರಾಳಿ ತಾಳ: ಛಾಪು

ಹನುಮಂತನುದಿಸಿದನು ಭೂತಳದೊಳು
ಹನುಮಂತನುದಿಸಿದನು ॥ಪ॥

ಹನುಮಂತನುದಿಸಿದ ವನಜನಾಭನ ಪಾದ
ವನಜಗಳ ಸೇವೆಯನು ಮಾಡಲು
ಅನಿಲದೇವರ ಸುಪ್ರಸಾದಿ ॥ಅ.ಪ.॥

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಎಲೆತಳಿರುದದಿ ಥಳಥಳಿಸುವ ದೇಹ

ಗಳದಲ್ಲಿ ನವರತ್ನಗಳ ಹಾರ ಶಿರದಲ್ಲಿ

ಪೊಳೆವ ಕಿರೀಟ ಕುಂಡಲಕರ್ಣ ಕಟಿಸೂತ್ರ

ವಿಲಸಿತ ಕೌಪೀನ ಜ್ವಲಿಸುವ ಉಪವೀತಾದ್ಯ ಲಘುಸಾಲಂಕಾರ ದೇಹದಲಿ

ಪುಟ್ಟುತಲಿ ಸೂರ್ಯನ ಫಲವೆನುತ ಲಂಘಿಸುತ ವೇಗದಲಿ

ಕಬಳಿಸುತಲಿರಲಾ ಬಲನಿಷೂದನ ನೋಡಿ ಕೋಪದಲಿ

ಘಾತಿಸಲು ವಜ್ರದಿ ಬಳಲುತಲಿ

ಮೂರ್ಛೆಯಲಿ ಬೀಳಲು ತಳಿದು ಪವನನು ಮುನಿದನಾಕ್ಷಣ ||೧||

ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಮೊದಲಾಗಿ ಇರುವೆಯ ಪರ್ಯಂತ

ಇರುವ ದೇಹಗಳೊಳಗಿರುವ ಪ್ರಾಣಾಶುಗ

ವಿರದಂತೆ ಸೆಳೆಯುತಲಿರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯರು ಪೋಗಿ ಹರಿಗೆ ಬಿನ್ನೈಸಲು

ಸುರರೊಡಗೂಡಿ ಶ್ರೀಧರನು

ಮಾರುತನ್ನೆದಿಕುಸ್ತರಿಸಿ ಮಾರುತಿಯನೆಬ್ಬಿಸಿ

ವರಗಳಿತ್ತರು ನಿರ್ಜರರುವೆರಿಸಿ

ಸದ್ವಜ್ರಕಾಯವುವರ ಚಿರಂಜೀವತ್ವ ವಾ

ದರಿಸಿದರ್ಕಾಮರೂಪಾ ದ್ಯುತರದ

ಸರ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ದಿಯೆ ಕರುಣೆಸಿತ್ತು ಬಳಿಕಾ ಮರುತ್ಸುತ ||೨||

ಆದಿತ್ಯನಲಿ ಸರ್ವವೇದಾದಿಗಳನು ಜಂಭಬೇಧಿಯಂ

ವ್ಯಾಕರಣಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಂಗಳನೋದಿ

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಮಾದ ವ್ರತಕೆ ದೀಕ್ಷೈದು

ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾದ ಮಹಾತ್ಮ ವಿನೋದಿ

ಸುಗ್ರೀವನಲಿ ಸಖ್ಯವನು ಮಾಡುತ ಪರಮಾಹ್ಲಾದದಿಂದಲಿ

ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳನು

ಸೇವಿಸುತ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಮನದಲಿ ಭಕ್ತಿಯನು
ಖಾದ್ರಿನೃಸಿಂಗನ ಪಾದ ದರುಶನವಾಗಬೇಕೆಂದಾ
ದಯಾನಿಧಿ ಬಯಸುತಿರ್ದನು.

* * * *

ರಾಗ : ದರ್ಬಾರ್ ತಾಳ: ಆಟ

ರಾಮದೂತನ ಪಾದ ತಾಮರಸವ ಕಂಡ
ಆ ಮನುಜನೇ ಧನ್ಯನು ||ಪ||

ಶ್ರೀ ಮನೋಹರನಂಘ್ರಿ ಭಜಕ
ಸ್ತೋಮ ಕುಮುದಕೆ ಸೋಮನೆನಿಸುವ
ಭೂಮಿಯೊಳು ಯದುಗಿರಿಯ ಸೀಮೆಯ
ಕಾಮವರದೊಳು ಪ್ರೇಮದಿಂದಿಹ ||ಅ.ಪ.||

ಕೋತಿರೂಪದಿ ರಘುನಾಥುನಾಜ್ಞೆಯ ತಾಳಿ
ಪಾಥೋದಿಯ ಲಂಘಿಸಿ
ಖ್ಯಾತ ಲಂಕೆಯ ಪೊಕ್ಕು ಶೋಧಿಸಿ
ಮಾತೆಪನು ಕಂಡೆರಗಿ ದಶಮುಖ
ಪೋತ ಖಳಕುಲ ವ್ರಾತ ಘಾತಿಸಿ
ಸೀತೆ ವಾರ್ತೆಯು ನಾಥಗರುಹಿದ ||೧||

ಪಾಂಡುಸುತನೆ ಪ್ರಚಂಡ ಗದೆಯನು ದೋ
ರ್ದಂಡದಿ ಧರಿಸುತಲಿ
ಮಂಡಲದೊಳು ಭಂಡ ಕೌರವ
ಚಂಡರಿಪುಗಳ ಖಂಡಿಸಿ ಶಿರ
ಚಂಡನಾಡಿ-ಸತಿಗೆ ಕರುಳಿನ
ದಂಡೆ ಮುಡಿಸಿದ್ದುದಂಡ ವಿಕ್ರಮ ||೨||

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಧಾರುಣಿಯೊಳು ದ್ವಿಜನಾರಿ ಗರ್ಭದಿ ಬಂದು
ಮೂರೊಂದಾಶ್ರಮ ಧರಿಸಿ
ಧೀರ ನೀನೇಳಧಿಕ ತ್ರಿದಶ
ಸಾರ ಗ್ರಂಥಗಳ್ ವಿರಚಿಸುತ ಮಹ
ಶೂರ ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲ ವಿಠಲನ
ಚಾರು ಚರಣಕೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಗುರು ||೩||

* * * *

ರಾಗ : ಭೀಮಪಲಾಸ್ ತಾಳ: ರೂಪಕ

ಹನುಮ ಭೀಮ ಮಧ್ವಮುನಿಯ ನೆನೆದು ಬದುಕಿರೊ ||ಪ||

ಅನುಮಾನಗಳಿಲ್ಲದಲೆ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳ ಕೊಡುವ ||ಅ.ಪ.||

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣಾಧಾರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲೆ ಉತ್ತಮನು
ಪ್ರಾಣಪಾನ ವ್ಯಾನೋದಾನ ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನು
ಕಾಣಿರೇನು ಕಾಯ ಕರ್ಮ ಚಕ್ಷು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆಲ್ಲ
ತ್ರಾಣಕೊಟ್ಟು ಸಲಹುವ ಜಾಣ ಗುರು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ||೧||

ಕಾಮಧೇನು ಚಿಂತಾಮಣಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷನಾದ ಸ್ವಾಮಿ
ಪ್ರೇಮದಿಂದ ನೆನೆಯುವರ ಭಾಗ್ಯಕೆ ಎಣೆಯುಂಟೆ
ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಸಂಪದ್ದಾತ
ಆ ಮಹಾಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ದಾರಢ್ಯ ಭಕುತಿ ಕೊಡು ||೨||

ಅವತಾರ ತ್ರಯಂಗಳಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಸೇವಿಪನು
ತವಕದಿಂದ ಪೂಜಿಪ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನು
ಕವಿತೆ ವಾಕ್ಯವಲ್ಲವಿದು ಸುವಿವೇಕದಿ ಕೇಳುವುದು
ಭವಬಂಧನ ಕಳೆದು ಕಾವ ಪುರಂದರವಿಠಲನ ದಾಸ ||೩||

* * * *

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ರಾಗ : ಯಮುನ ಕಲ್ಯಾಣಿ ತಾಳ: ಆದಿ

ನಂಬಿದೆ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಗುರು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ

ನಂಬಿದೆ ನಿನ್ನ ಪಾದ ಪಾದ ಡಂಭವ ತೊಲಗಿಸಿ

ಡಿಂಬದೊಳಗೆ ಹರಿಯ ಬಿಂಬ ಪೊಳೆವಂತೆ ಮಾಡೊ ||ಅ.ಪ.||

ಇಪ್ಪತ್ತುವಂದುಸಾವಿರ ಐದೊಂದುನೂರು ಅಪ್ರತಿಮ ಹಂಸ ಮಂತರಾ

ತಪ್ಪದೆ ದಿನ ದಿನ ವಪ್ಪುವಂದದಿ ಜಪಿಸಿ

ತಪ್ಪಿಸೋ ಭವಸ ಸಮೀಪ್ಪದಿ ಜೀವಕೆ

ಅಪ್ಪನಂದದಿ ಪುಣ್ಯ ಬಪ್ಪಂತೆ ಕರುಣಿಸೋ

ಕಪ್ಪುವರ್ಣನ ಕೂಡ ಒಪ್ಪಿಸಿ ಪಾಲಿಸೊ ||೧||

ಹತ್ತೇಳು ಎರಡಾಯುತ ನಾಡಿಯೊಳು ಸುತ್ತಿಸುತ್ತುವ ಮಾರುತ

ಉತ್ತರ ಲಾಲಿಸೋ ಉತ್ಕ್ರಮಣದಲ್ಲಿ

ನೆತ್ತಿಯ ದ್ವಾರದಿಂದ ಎತ್ತ ಪೋಗಲೀಸದೆ

ತತ್ತುವರೊಳು ಜೀವೋತ್ತಮನೆ ಸತ್

ಚಿತ್ತ ಎನಗೆ ಕೊಡುತುತ್ತರ ಲಾಲಿಸೋ ||೨||

ಅಂತರಂಗದ ಉಸುರ ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟುಅಂತರಂಗಕ್ಕೆ ಸೇದುವ

ಪಂಥದಾಳು ನೀನೇ ಕಂತುಜನಕನಲ್ಲಿ

ಮಂತ್ರಿಯೆನಿಸಿ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ

ನಿಂತು ನಾನಾ ಬಗೆ ತಂತು ನಡೆಸುವ

ಹೊಂತಕಾರಿ ಗುಣವಂತ ಬಲಾಢ್ಯ ||೩||

ಪಂಚಪ್ರಾಣರೂಪನೆ ಸತ್ವಕಾಯಾ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಪ್ಪನೆ

ಮುಂಚಿನ ಪರಮೇಷ್ಠಿ ಸಂಚಿತಾಗಾಮಿ ಬಿಡಿಸಿ

ಕೊಂಚ ಮಾಡೊ ಪ್ರಾರಬ್ಧ

ವಂಚನೆ ಗೈಸದೆ ಅಂಚಂಚಿಗೆ ಪರಪಂಚಗಳೋಡಿಸಿ

ಪಂಚವಕ್ತ್ರ ಹರಿಮಂಚದ ಗುರುವೇ ||೪||

ಯೋಗಾಸನದೊಳಿಪ್ಪ ಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರ ಭಾಗವತರಪ್ಪ
ಯೋಗಿಗಳಿಗೀಶ ವ್ಯಾಸಯೋಗಿಗೊಲಿದನ್ಯಾಸ ಶ್ರೀ
ತುಂಗಭದ್ರನಿವಾಸ ಬಾಗುವೆ ಕೊಡು ಲೇಸ
ಶ್ರೀ ಗುರು ವಿಜಯ ವಿಠ್ಠಲನ ಪಾದಕೆ
ಬಾಗಿದ ಭವದೂರ ಜಾಗರ ಮೂರುತಿ ||೫||

* * * *

ಪ್ರಾಣ ಬಾರೋ ಜಗತ್ ಪ್ರಾಣ ಬಾರೋ
ಪ್ರಾಣ ಸಕಲ ಕರ್ಮ ಮಾಳ್ಪ ಜಾಣ ಬಾರೋ ||ಪ||

ಪಂಚರೂಪದಿ ಪ್ರಪಂಚ ವ್ಯಾಪ್ತ ಬಾರೋ
ಹಂಚ ಕೇಳಿ ದೈತೆಯರ ವಂಚಕನೆ ಬಾರೋ ||ಅ.ಪ||

ವಾಯುಪಸ್ಥ ಕರ್ಮಗೈವ ಅಪಾನ ಬಾರೋ
ವಾಯುವನೀ ನಿರೋಧಿಶೆ ಕಾಯ್ವಬಾರೋ
ಗೋಣು ಮುರಿವ ಭಾರ ಹೊರುವ ಜಾಣ ಬಾರೋ
ಪ್ರಾಣ ಪಂಚ ವ್ಯೂಹ ಮುಖ್ಯ ವ್ಯಾನ ಬಾರೋ ||೧||

ಉದಕ ಅನ್ನಕ್ಕವಕಾಶುದಾನ ಬಾರೋ
ಮುದದಿ ಶ್ವಾಸ ಮಂತ್ರ ಜಪ ಜಾಣ ಬಾರೋ
ವೈದಿಕ ಲೌಕಿಕ ಶಬ್ದ ನುಡಿಸೆ ಬಾರೋ
ಊರ್ಧ್ವಗತಿ ದಾತನೆ ಉದಾನ ಬಾರೋ ||೨||

ಪಾನ ಅನ್ನಗಳ್ಹಂಚಿ ಸಮಾನ ಬಾರೋ
ಧ್ಯಾನವಿಂತು ಈವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ಬಾರೋ
ಕರುಣಾಸಾಗರ ದೇಹವೀಣೆ ಚರಿಸೆ ಬಾರೋ
ಗುರುಗೋವಿಂದವಿಠಲಾ ದೀಕ್ಷಿತ ಗುರುವೇ ಬಾರೋ ||೩||

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ರಾಗ : ತೋಡಿ ತಾಳ: ಆದಿ

ಪವಮಾನ ಪವಮಾನ ಜಗದ ಪ್ರಾಣಾ ಸಂಕರುಷಣಾ ||ಪ||

ಭವಭಯಾರಣ್ಯ ದಹನಾ
ಶ್ರವಣವೆ ಮೊದಲಾದ ನವವಿಧ ಭಕುತಿಯ
ತವಕದಿಂದಲಿ ಕೊಡು ಕವಿಜನಪ್ರಿಯಾ ||ಅ.ಪ.||

ಹೇಮಕಚ್ಚುಟ ಉಪವೀತಧರಿಪ ಮಾರುತಾ
ಕಾಮಾದಿ ವರ್ಗರಹಿತಾ
ವ್ಯೋಮಾದಿ ಸಕಲ ವ್ಯಾಪುತಾ ಸತತ ನಿರ್ಭೀತಾ
ರಾಮಚಂದ್ರನ ನಿಜ ದೂತಾ
ಯಾಮಯಾಮಕೆ ನಿನ್ನಾರಾಧಿಪುದಕೆ
ಕಾಮಿಪೆ ಎನಗಿದು ನೇಮಿಸಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಈ
ಮನಸಿಗೆ ಸುಖಸ್ತೋಮವ ತೋರುತ
ಪಾಮರ ಮತಿಯನು ನೀ ಮಾಣಿಪುದು ||೧||

ವಜ್ರಶರೀರ ಗಂಭೀರ ಮುಕುಟಧರ
ದುರ್ಜನವನ ಕುಠಾರ ನಿರ್ಜರ ಮಣಿದಯಾ
ಪಾರಾವಾರಾ ಉದಾರಾ ಸಜ್ಜನರಘ ಪರಿಹಾರಾ
ಅರ್ಜುನಗೊಲಿದಂದು ಧ್ವಜವಾಗಿ ನೀ ನಿಂದು
ಮೂರ್ಜಗ ಬಿರಿವಂತೆ ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದಿ
ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ನಿನ್ನಬ್ಜ ಪದಧೂಳಿ
ಮೂರ್ಜಗದಲಿ ಭವವರ್ಜಿತನೆನಿಸು ||೨||

ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ವ್ಯಾನೋದಾನ ಸಮಾನ
ಆನಂದ ಭಾರತೀರಮಣ ನೀನೆ ಶರ್ವಾದಿ
ಗಿರ್ವಾಣಾದ್ಯಮರರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಧನ
ಪಾಲಿಪೆ ವರೇಣ್ಯನಾನು ನಿರುತದಲಿ

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಏನೇನುಸುಗುವೆ ಮಾನಸಾದಿ ಕರ್ಮ ನಿನಗೊಪ್ಪಿಸಿದೆನೋ
ಪ್ರಾಣನಾಥ ಶ್ರೀವಿಜಯವಿಠ್ಠಲನ
ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಭಾನುಪ್ರಕಾಶಾ ||೩||

* * * *

ರಾಗ : ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯೆ ತಾಳ: ಆದಿ

ಬಿಡುವೆನೇನಯ್ಯಾ ಹನುಮಾ ಬಿಡುವೆನೇನಯ್ಯಾ ||ಪ||

ಬಿಡುವೆನೇನೋ ಹನುಮಾ ನಿನ್ನ ಅಡಿಗಳಿಗೆ ಶಿರವನೊಡ್ಡಿ
ಒಡೆಯನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿ ಎನಗೆ ಕೊಡುವ ತನಕ ಸುಮ್ಮನೆ ||ಅ.ಪ.||

ಹಸ್ತಮ್ಯಾಲಕೆ ಎತ್ತಿದರೇನು ಹಾರಗಾಲಾ ಹಾಕಿದರೇನು
ಭೃತ್ಯನೋ ನಿನ್ನವನು ನಾನು ಹಸ್ತಿವರದ ತೋರಿಸೋತನಕ ||೧||

ಡೊಂಕುಮೋರೆ ಬಾಲವ ತಿದ್ದಿ ಹೂಂಕರಿಸಿದರೆ ಅಂಜುವನಲ್ಲ
ಕಿಂಕರನೋ ನಿನ್ನವನು ನಾನು ಪಂಕಜನಾಭನತೋರಿಸೋ ತನಕ ||೨||

ಹಲ್ಲು ಮುಡಿಯ ಕಚ್ಚಿದರೇನು ವಾರಿ ಧುಮುಕಿದಗಂಜುವನಲ್ಲ
ಫುಲ್ಲನಾಭ ಶ್ರೀಪುರಂದರ ವಿಠಲನ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದು ತೋರಿಸೋ ತನಕ ||೩||

* * * *

ರಾಗ : ಆರಭಿ ತಾಳ: ತ್ರಿಪುಟ

ಇದು ಏನೋ ಚರಿತ ಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರ
ಇದು ಏನೋ ಚರಿತ ||ಪ||

ಇದು ಏನೋ ಚರಿತ ಶ್ರೀ ಪದುಮನಾಭನ ದೂತ
ಸದಾಕಾಲ ಸರ್ವರ ಹೃದಯಾಂತರ್ಗತನಾಗಿ ||ಅ.ಪ.||

ವಾರಿಧಿ ಗೋಷ್ಪಾದ ನೀರಂತೆ ದಾಟಿದ
ಧೀರ ಯೋಗಾಸನಧಾರಿಯಾಗಿಪ್ಪುದು ||೧||

ದುರುಳ ಕೌರವರನ್ನು ವರ ಗದೆಯಲಿ ಕೊಂದ
ಕರದಲ್ಲಿ ಜಪಮಾಲೆ ಧರಿಸಿ ಎಣಿಸುವುದು ॥೨॥

ಹೀನ ಮತಗಳನ್ನು ವಾಣಿಲಿ ತರಿದಂಥ
ಜ್ಞಾನವಂತನೆ ಹೀಗೆ ಮೌನವಾಗಿರುವುದು ॥೩॥

ಸರ್ವವ್ಯಾಪಕ ನೀನು ಪೂರ್ವಿಕ ದೇವನೆ
ಶರ್ವನ ಪಿತ ಮಂದು ಪರ್ವತ ಸೇರಿದ್ದು ॥೪॥

ಗೋಪಾಲವಿಠಲಗೆ ನೀ ಪ್ರೀತಿಮಂತ್ರಿಯು
ವ್ಯಾಪಾರಮಾಡದೆ ಈಪರಿ ಕುಳಿತಿಹೆ ॥೫॥

* * * *

ರಾಗ: ನಾಟ ತಾಳ: ಆಟ

ಘಟಿಕಾಚಲದಿ ನಿಂತಾ ಶ್ರೀ ಹನುಮಂತ ॥ಪ॥

ಘಟಿಕಾಚಲದಿ ನಿಂತ ಪಟು ಹನುಮಂತನ
ಪಠನೆಯ ಮಾಡಲುತ್ಕಟದಿ ಪೊರೆವೆನೆಂದು ॥ಅ.ಪ.॥

ಚತುರ ಯುಗದಿ ತಾನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಚತುರಮುಖನಯ್ಯನ
ಚತುರ ಮೂರುತಿಗಳನು ಚತುರತನದಿ ಭಜಿಸಿ
ಚತುರ್ಮುಖನಾಗಿ ಜಗಕೆ ಚತುರ್ವಿಧ ಫಲ ಕೊಡುತೆ ॥೧॥

ಸರಸಿಜ ಭವಗೋಸ್ಕರ ಕಲ್ಮಷದೂರ ವರ ಚಕ್ರತೀರ್ಥ ಸರ
ಮೇರೆವಾಚಲದಿ ನಿತ್ಯ ನರಹರಿಗೆದುರಾಗಿ
ಸ್ಥಿರಯೋಗಾಸನದಿ ಕರೆದು ವರಗಳ ಕೊಡುತೆ ॥೨॥

ಶಂಖ ಚಕ್ರವ ಧರಿಸಿ ಭಕ್ತರ ಮನಃಪಂಕವ ಪರಿಹರಿಸಿ
ಪಂಕಜನಾಭ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರವಿಠಲನ
ಬಿಂಕದ ಸೇವಕ ಸಂಕಟ ಕಳೆಯುತ ॥೩॥

* * * *

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಪ್ರಾಣ ಬಂದಾ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣ ಬಂದಾ
ಶ್ರೀ ರಾಮನಾಮ ಧ್ವನಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ॥ಪ॥

ಕನಕಲಂದುಗೆ ಗೆಜ್ಜೆ ಝುಣ ಝುಣ ಝುಣಕ್ಕೆಂದು
ನಾದವಗೈಯುತ ಪ್ರಾಣಬಂದಾ ॥೧॥

ತುಂಬುರ ನಾರದರು ವೀಣೆಯ ಬಾರಿಸುತ
ಕುಣಿ ಕುಣಿದಾಡುತ ಪ್ರಾಣ ಬಂದಾ ॥೨॥

ಪುರಂದರವಿಠಲನ ನೆನೆದು ಪಾಡುತಲಿ
ಆಲಿಂಗನ ಮಾಡುತಲಿ ॥೩॥

* * * *

ರಾಗ : ಮಧ್ಯಮಾವತಿ ತಾಳ: ಆಟ

ಪ್ರಾಣದೇವ ನೀನಲ್ಲದೆ ಕಾಯ್ವರ
ಕಾಣೆನೊ ಜಗದೊಳಗೆ ॥ಪ॥

ಪ್ರಾಣಾಪಾನ ವ್ಯಾನೋದಾನ ಸಮಾನನೆನಿಪ ಮುಖ್ಯ
ಪ್ರಾಣ ನೀನಹುದೈ ॥ಅ.ಪ॥

ವಾಸವ ಕುಲಿಶದಿ ಘಾಸಿಸೆ ಜೀವರ
ಶ್ವಾಸ ನಿರೋಧಿಸಿದೆ
ಆ ಸಮಯದಿ ಕಮಲಾಸನ ಪೇಳಲು
ನೀ ಸಲಹಿದೆ ಜಗವ ॥೧॥

ಅಂಗದ ಪ್ರಮುಖಪ್ಲವಂಗರು ರಾಮನ
ಅಂಗನೆಯಳ ಪುಡುಕೆ
ತಿಂಗಳು ಮೀರಲು ಕಂಗೆಡೆ ಕಪಿವರ
ಪುಂಗವ ಪಾಲಿಸಿದೆ ॥೨॥

ಪಾವಿನಪಾಶದಿ ರಾವಣ ಬಲಿ ಸು
ಗ್ರೀವಮುಖ್ಯರ ಬಿಗಿಯೆ

ಸಾವಿರದ್ವೆವತ್ತು ಗಾವುದದಲ್ಲಿಹ ಸಂ
ಜೀವನ ತಂದಿತ್ತೆ ॥೩॥

ಪರಿಸರ ನೀನಿರೆ ಹರಿ ತಾನಿಪ್ಪನು
ಇರದಿರೆ ತಾನಿರನು
ಕರಣನಿಯಾಮಕ ಸುರರ ಗುರುವೇ ನೀ
ಕರುಣಿಸೆ ಕರುಣಿಸುವ ॥೪॥

ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಗಳಧಿನಾಥ ನಿಯಾಮಕ
ನಾ ತೈಜಸಹರನ
ತಾತನೆನಿಪ ಜಗನ್ನಾಥವಿಠಲನ
ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದೆ ॥೫॥

* * * *

ರಾಗ : ನಾಟ — ತಾಳ: ಝಂಪೆ

ಜಯ ವಾಯು ಹನುಮಂತ ಜಯ ಭೀಮ ಬಲವಂತ ॥ಪ॥

ಜಯ ಪೂರ್ಣ ಮತಿವಂತ ಜಯಸಲಹೊ ಸಂತ ॥ಅ.ಪ.॥

ಅಂಜನೆಯಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅಂದು ರಾಮನ ಸೇವೆ
ನಂದದಿಂದಲಿ ಮಾಡಿ ಕಪಿ ಬಲವ ಕೂಡಿ
ಸಿಂಧು ಲಂಘಿಸಿ ಖಳ ವನ ಭಂಗಿಸಿ ಸೀತೆ
ಗುಂಗುರವ ಕೊಟ್ಟೆ ಲಂಕಾಪುರದ ಸುಟ್ಟೆ ॥೧॥

ಹರಿಗೆ ಚೂಡಾಮಣಿಯನ್ನಿತ್ತು ಹರಿಗಳ ಕೂಡಿ
ಶರಧಿಯನು ಕಟ್ಟಿ ಅರಿಬಲವ ಕುಟ್ಟಿ
ಉರಗ ಬಂಧನದಿಂದ ಕಪಿವರರು ಮೈಮರೆಯೆ
ಗಿರಿಯ ಸಂಜೀವನ ತಂದು ಬದುಕಿಸಿದೆ ॥೨॥

ದ್ವಾಪರಾಂತ್ಯದಿ ಪಾಂಡು ಭೂಪನಾತ್ಮಜನೆನಿಸಿ
ಶ್ರೀ ಪಾರ್ಥಸಾರಥಿಯ ಭಜಕ ನೀನಾದೆ

ಪಾಪಿ ಮಾಗಧ ಬಕ ಕೀಚಕ ಹಿಡಿಂಬಕರ
ಕೋಪದಿಂದಲಿ ತರಿದೆ ಮೂಜ್ಜಗದಿ ಮೆರೆದೆ ||೩||

ಧುರದಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನ ಬಲವನು ತರಿದೆ
ದುಶ್ಶಾಸನನ ಒಡಲನ್ನು ಬಗೆದೆ
ಉರವ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೌರವನ್ನ ತೊಡೆಗಳ ಮುರಿದೆ
ಹರಿಯ ಕಿಂಕರ ದುರಂಧರರಗಾರು ಸರಿಯೆ ||೪||

ಕಲಿಯುಗದಲಿ ಕಳ್ಳರುದಿಸಿ ದುರ್ಮತಗಳನು
ಬಲಿಸಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಗುಣಗಳ ಮರೆಸಿ
ಕಲಿಯನನುಸರಿಸಲು-ಗುರುವಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ
ಖಳರ ದುರ್ಮತ ಮುರಿದೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರನೆಂದೆ ||೫||

* * * *

ರಾಗ: ನಾಟ ತಾಳ: ಝಂಪೆ

ಜಯ ಭೀಮಸೇನ ||ಪ||
ಜಯ ಭೀಮಸೇನ ದುರ್ಜನತಿಮಿರ ಮಾರ್ತಾಂಡ
ಜಯ ಶಾಂತ ಉದ್ದಂಡ ಕದನಪ್ರಚಂಡ ||ಅ.ಪ.||

ಕಿಮ್ಮೀರ ಬಕ ಹಿಡಿಂಬ ಕೀಚಕಧ್ವಂಸ
ದುರ್ಮತವನಚ್ಛೇದೋತ್ತಂಸ ||೧||

ಅನುಜ ಸೇನಾಸಹಿತ ಕಲಿಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರನ್ನ
ದನುಜಗಜ ಪಂಚಾಸ್ಯನೆಂದೆನಿಸಿದ ಘನ್ನ ||೨||

ದ್ರೌಪದೀಪ್ರಿಯ ಸಕಲವಿದ್ಯಾಪ್ರದೀಪ
ಪಾಪ ಹರ ಹಯವದನಪದಕಂಜ ಮಧುಪ ||೩||

* * * *

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ರಾಗ : ಶಹನ ತಾಳ: ಆದಿ

ಎಂಥಾ ಬಲವಂತನೊ ಕುಂತಿಯ ಸುಜಾತನೊ ||ಪ||

ಭಾರತಿಗೆ ಕಾಂತನೊ ನಿತ್ಯ ಶ್ರೀಮಂತನೊ ||ಅ.ಪ||

ರಾಮಚಂದ್ರನ ಪ್ರಾಣನೊ ಅಸುರ ಹೃದಯ ಬಾಣನೊ
ಖಳರ ಗಂಟಲ ಗಾಣನೊ ಜಗದೊಳಗೆ ಪ್ರವೀಣನೊ ||೧||

ಕುಂತಿಯ ಕಂದನೊ ಸೌಗಂಧಿಕವ ತಂದನೊ
ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಕೆ ಬಂದನೊ ಕೌರವರ ಕೊಂದನೊ ||೨||

ಭಂಡಿ ಅನ್ನವನುಂಡನೋ ಬಕನ ಪ್ರಾಣವ ಕೊಂಡನೊ
ಭೀಮ ಪ್ರಚಂಡನೊ ದ್ರೌಪದಿಗೆ ಗಂಡನೊ ||೩||

ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರಗಣ್ಯನೊ ಸಂಚಿತಾಗ್ರ ಪುಣ್ಯನೊ
ದೇವವರೇಣ್ಯನೊ ದೇವಶರಣ್ಯನೊ ||೪||

ಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವ ರಚಿಸಿದನೊ ಸದ್ವೈಷ್ಣವರ ಸಲಹಿದನೊ
ಉಡುಪಿಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ನಿಲಿಸಿದನೊ ಪುರಂದರವಿಠಲನ ಒಲಿಸಿದನೊ ||೫||

* * * *

ರಾಗ : ನಾದನಾಮಕ್ರಿಯ ತಾಳ: ಆದಿ

ಕೂಸನು ಕಂಡೀರಾ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಕಂಡೀರಾ ||ಪ||

ಬಾಲನ ಕಂಡೀರಾ ಬಲವಂತನ ಕಂಡೀರಾ ||ಅ.ಪ.||

ಅಂಜನೆ ಉದರದಿ ಜನಿಸಿತು ಕೂಸು
ರಾಮನ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿತು ಕೂಸು
ಸೀತೆಗೆ ಉಂಗುರ ಕೊಟ್ಟಿತು ಕೂಸು
ಲಂಕಾಪುರವನು ಸುಟ್ಟಿತು ಕೂಸು ||೧||

ಭಂಡೀ ಅನ್ನವನುಂಡಿತು ಕೂಸು
ಬಕನ ಪ್ರಾಣವ ಕೊಂಡಿತು ಕೂಸು

ವಿಷದ ಲಡ್ಡುಗೆಯ ಮೆದ್ದಿತು ಕೂಸು
ಮಡದಿಗೆ ಪುಷ್ಪವ ಕೊಟ್ಟಿತು ಕೂಸು ॥೨॥

ಮಾಯಮತವೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದಿತು ಕೂಸು
ಮಧ್ವಮತವನುದ್ಧರಿಸಿತು ಕೂಸು
ಪುರಂದರವಿಠಲನ ದಯದಿಂದ ಕೂಸು
ಸುಮ್ಮನೆ ಉಡುಪಿಲಿ ನಿಂತಿತು ಕೂಸು ॥೩॥

* * * *

ರಾಗ : ಹಿಂದೂಸ್ಥಾನಿ ಕಾಪಿ ತಾಳ: ಅಟ್ಟ

ಸಾರಿ ಬಂದನೆ ಪ್ರಾಣೇಶ ಬಂದನೆ ॥ಪ.॥

ಸಾರಿ ಬಂದ ಲಂಕಾಪುರವ ಮೀರಿದ ರಾವಣನ ಕಂಡು
ಧೀರನು ವಯ್ಯಾರದಿಂದ ॥ಅ.ಪ.॥

ವಾಯುಪುತ್ರನೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ದೂತನೆ
ಪ್ರೀಯದಿಂದ ಸೀತಾಂಗನೆಗೆ ಮುದ್ರಿಕೆಯ ತಂದಿತ್ತವನೆ ॥೧॥

ಭೀಮಸೇನನೆ ಕುಂತಿತನಯನೆ ವಿರಾಟನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ
ನಿಂತು ಕೀಚಕನ ಸಂಹರಿಸಿದವನೆ ॥೨॥

ಮಧ್ವರಾಯನೆ ಸರ್ವಜ್ಞಶ್ರೇಷ್ಠನೆ ಅದ್ವೈತವು ಗೆದ್ದು
ಪುರಂದರವಿಠಲನ ಮುಂದೆ ನಿಂತವನೆ ॥೩॥

* * * *

ಭೀಮನು ಸರ್ವ ಜನ ಮೋಹಿಸುವಂಥ ಕಾಮಿನಿ ರೂಪವ ತೊಟ್ಟನು ॥ಪ॥

ಸೋಮಸಮಾನನ ತಾಮರ ಸಾಂಬಕ ಹೇಮಾಂಬರ
ಕಂಠೀಮಣಿಗಣಸುತ್ರಾಮ ಕಾಮಿನಿಯ ಮೋಹಿಪ
ಅಭಿರಾಮರೂಪ ನಿಸ್ಸೀಮ ಬಲಾಢ್ಯ ॥ಅ.ಪ.॥

ಬಟಕುಚಪುಟ ಕರಪುಟದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿಸಿ ತೀಡುತ
ಅಂಗುಟ ತುದಿಲೆಳೆದುಟ ರಕ್ತಿಮೆಯನು ನೋಡುತ

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಕುಟಿಲಾಳಕನ್ಯಾವರಿಸುತ ಪಟುಮಾತಾಡುತ
ವಿಟರಿಗೆ ಸ್ಮರ ಸಂಕಟನು ಹೃದಯದಲೂಡುತ
ಪುಟಚಂಡ ಹಾರಿಸಿ ನಟನೆ ಮಾಡುವ
ಆರ್ಭಟಕಂಜಿಹ ವಿಟಪಟಲ ಹಾಂಗಿರಲದು
ವಟುರಿದ್ಧರು ಯತಿ ಮಠಮಂದಿರ
ಲಂಪಟವ ಬಿಟ್ಟು ಮಿಟಿ ಮಿಟಿ ನೋಡುವರೋ ॥೧॥

ಕರಿಕಲಭಗಮನ ಸೊರಗಿದ ಕಟಿ ಕಂಠೀರವು
ವಿರಲನಯನಜಿತ ಎರಳೆಗಳ್ ಮನೆಯನು ಸೇರವು
ಸರಸ ಸ್ವರದಿಂದ ಪರಿಭ್ರಮಿಸಿತು ಕಲಕೀರವು
ಸುರನರವರ ಸುಂದರಿಯರ ಚೆಲಿವಿಕೆ-ಮಾರವು
ಹೆರಳ್ ಭಂಗಾರವು ಸರಳ್ ಮಲ್ಲಿಗೆಸರ
ಹರಳ್ ಕಂಕಣಬಳೆ ಸರಳಣ ಬೆರಳುಂಗುರ
ಅರಳ್‌ಮಲ್ಲಿಗೆಸರ ಕೊರಳ್ ಗಂಧವಕಂಡು
ಮರುಳ್‌ಗೊಂಡ ಜನ ಹಗಲುಧೇನಿಪರೋ ॥೨॥

ಮೃಗಮದತಿಲಕವು ಮುಗುಳ್ ನಗೆಮೊಗ ಬಿಂಬಾಧರ
ಖಗಯುಗದಂದದಿ ಝುಗ ಝುಗಿಸುತಿಯ ಪಯೋಧರ
ಅಘಹರ ರಾಜ ಗೋಪಕ ಸಖ ಪಾರ್ಥ ಸಹೋದರ
ಬಗೆ ಬಗೆಯಲಿ ಮನದಾಗ ಅಘಹರನ ಕೃತಾದರ
ಮುಗುಳ್ ಮಲ್ಲಿಗೆಸರ ತೆಗೆ ತೆಗೆದ್ಹಾಕುತ
ಸೊಗಸು ಸುಗುಣರೂಪ ತುಗುಬಗುಲೆನುತಿರೆ
ಜಗದ ಜನರ ಮನ ಭುಗಿಭುಗಿಲೆನುತಿರೆ
ಬಗೆ ಬಗೆಯಲಿ ಒಂದ್ಹಗಲು ಯುಗವಾಗೆ ॥೩॥

****

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ರಾಗ : ಮೋಹನ ತಾಳ: ಆಟ

ಹನುಮ ನಮ್ಮ ತಾಯಿತಂದೆ ಭೀಮ ನಮ್ಮ ಬಂಧುಬಳಗ
ಆನಂದತೀರ್ಥರೇ ನಮಗೆ ಗತಿಗೋತ್ರವಯ್ಯ ॥ಪ॥

ತಾಯಿತಂದೆ ಹುಸುಳೆಗಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಸಾಕುವಂತೆ
ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಸಂಜೀವನವ ತಂದೆ
ಗಾಯಗೊಂಡ ಕಪಿಗಳನ್ನು ಸಾಯದಂತೆ ಪೊರೆದ ರಘು
ರಾಮನಂಘ್ರಿಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ ತ್ರೇತಾಯುಗದೇ ॥೧॥

ಬಂಧುಬಳಗದಂತೆ ಆಪದ್ಬಾಂಧವನಾಗಿ ಪಾರ್ಥನಿಗೆ
ಬಂದ ದುರಿತಗಳ ಪರಿಹರಿಸಿ
ಅಂಧಕಜಾತರ ಕೊಂದು ನಂದಕಂದಾರ್ಪಣೆಂದ ಗೋ
ವಿಂದನಂಘ್ರಿಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ ದ್ವಾಪರಯುಗದೇ ॥೨॥

ಗತಿಗೋತ್ರರಂತೆ ಸಾಧುತತಿಗಳಿಗೆ ಮತಿಯ ತೋರಿ
ಮತಿಗೆಟ್ಟ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮತವ ಖಂಡಿಸಿ
ಗತಿಗೆಟ್ಟ ಸದ್ವೈಷ್ಣವರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯ ತೋರಿದೆ ಪರಮಾತ್ಮ
ಗತಿ ಪುರಂದರವಿಠಲನೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಕಲಿಯುಗದೇ ॥೩॥

* * * *

ಮುದ್ದು ಮುಖದಾತ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಾಥನೋ
ಸದ್ಗುಣವಂದಿತ ವಾಯುಜಾತನೋ ರಾಮದೂತನೋ ॥ಪ॥

ಜಾನಕೀಶನ ವೈರಿಶೂಲನೋ ಶೂರನೋ ಬಹು ಧೀರನೋ
ಮಾನಿನಿ ಸೀತೆಯ ಕಂಡು ಬಂದನೋ ಮುಂದೆ ನಿಂದನೋ ॥೧॥

ವಾನಲಿ ರೂಪಿಲಿ ಮುದ್ರೆಯಿತ್ತನೋ ವನ ಕಿತ್ತನೋ
ಆ ನಗರವನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟನೋ ಮಹು ಧಿಟ್ಟನೋ ॥೨॥

ಸಾಗರವನು ದಾಟಿದ ಧೀರನೋ ಕಂಠೀರವನೋ
ರಾಗ ತಾಳ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಜಾಣನೋ ಪ್ರವೀಣನೋ ॥೩॥

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ನಂಬಿದ ಭಕ್ತರ ಕಾಯ್ದ ದಾತನೋ ಪ್ರಖ್ಯಾತನೋ

ಅಂಬುಜಾಸನ ಪದಕೆ ಬಂದು ನಿಂತನೋ ಹನುಮಂತನೋ ॥೪॥

ಹಯವದನ ಭಕ್ತ ಚೆಲ್ವ ತೇಜನೋ ಯತಿರಾಜನೋ

ದಾನವಕುಲಕೆ ಬಹು ಭೀಮನೋ ಸಾರ್ವಭೌಮನೋ ॥೫॥

* * * *

ರಾಗ : ಕಲ್ಯಾಣಿ ತಾಳ: ಅಟ್ಟ

ಅಂಜಿಕಿನ್ಯಾತಕಯ್ಯಾ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ

ಭಯವು ಇನ್ಯಾತಕಯ್ಯಾ ॥ಪ॥

ಸಂಜೀವರಾಯರ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ॥ಅ.ಪ.॥

ಕನಸಿಲಿ ಮನಸಿಲಿ ಕಳವಳವಾದರೆ

ಹನುಮನ ನೆನೆದರೆ ಹಾರಿಹೋದಗೆ ಭೀತಿ ॥೧॥

ರೋಮ ರೋಮಕೆ ಕೋಟಿ ಲಿಂಗವುದುರಿಸಿದ

ಭೀಮನ ನೆನೆದರೆ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗದೆ ಭೀತಿ ॥೨॥

ಪುರಂದರವಿಠಲನ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡುವ

ಗುರು ಮಧ್ವರಾಯರ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ॥೩॥

* * * *

ರಾಗ : ಆನಂದಭೈರವಿ ತಾಳ: ರೂಪಕ

ವೀರಹನುಮ ಬಹುಪರಾಕ್ರಮ ಸುಜ್ಞಾನವಿತ್ತು

ಪಾಲಿಸಯ್ಯ ಜೀವರೋತ್ತಮ ॥ಪ॥

ರಾಮದೂತನೆನಿಸಿಕೊಂಡೆ ನೀ ರಾಕ್ಷಸರ ವನವನೆಲ್ಲ ಜಯಿಸಿ ಬಂದೆ ನೀ

ಜಾನಕಿಗೆ ಉಂಗುರವಿತ್ತು ಜಗತಿಗೆಲ್ಲ ಹರುಷವಿತ್ತು

ಜಾತಿಮಣಿಯ ರಾಮಗಿತ್ತು ಲೋಕದಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದೆ ॥೧॥

ಗೋಪಿಸುತನ ಪಾದಪೂಜಿಸಿ ಗದೆಯ ಧರಿಸಿ ಕೌರವರಾ ಬಲವ ಸವರಿಸಿ

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ದ್ರೌಪದಿಯ ಮೊರೆಯ ಕೇಳಿ ಕರುಣದಿಂದ ತ್ವರದಿ ಬಂದು
ಪಾಪಿ ಕೀಚಕನನು ಕೊಂದು ಭೀಮಸೇನನೆನಿಸಿಕೊಂತೆ ॥೨॥
ಮಧ್ಯಗೇಹನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ನೀ-ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಸ್ಕರಿಯ ರೂಪಗೊಂಡೇ ನೀ
ಸತ್ಯವತಿಯ ಸುತನ ಭಜಿಸಿ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಭಾಷ್ಯ ಮಾಡಿ
ಸಜ್ಜನರನು ಪಾಲಿಸಿದ ಪುರಂದರವಿಠ್ಠಲನ ದಾಸ ॥೩॥

* * * *

ಎಷ್ಟು ಸಾಹಸವಂತ ನೀನೇ ಬಲವಂತ
ದಿಟ್ಟಮೂರುತಿ ಭಳಿಭಳಿರೆ ಹನುಮಂತ ॥ಪ॥
ಅಟ್ಟುವ ಖಳರೆದೆ ಮೆಟ್ಟಿ ತುಳಿಯುತಲಿ
ಕುಟ್ಟಿ ಚೆಂಡಾಡಿದ ದಿಟ್ಟ ನೀನಹುದೋ ॥ಅ.ಪ.॥
ರಾಮರಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಶರಧಿಯ ದಾಟ
ಆ ಮಹಾ ಅಸುರೆಯ ಸೀಳಿ ಬಿಸಾಟ
ಸ್ವಾಮಿ ಕಾರ್ಯವನುಕೂಲದಿ ಯೋಚಿಸಿ
ಪ್ರೇಮದಿ ನಡೆದನು ಆರೆಲೆ ಸಾಟ ॥೧॥
ದೂರದಿಂದ ಅಸುರನ ಪುರವನೆ ನೋಡಿ
ಮನದಿ ಶ್ರೀರಾಮರ ಸ್ಮರಣೆಯ ಮಾಡಿ
ಹಾರುತ ಹರುಷದಿ ಒರಿಸಿ ಲಂಕಿಣಿಯನು
ವಾರಿಜ ಮುಖಿಯಳ ಕಂಡು ಮಾತಾಡಿ ॥೨॥
ರಾಮರ ಕ್ಷೇಮವ ರಮಣಿಗೆ ಹೇಳಿ
ತಾಮಸ ಮಾಡದೆ ಮುದ್ರಿಕೆಯ ನೀಡಿ
ಭೂಮಿಜೆ ಜಾನಕಿ ಕುರುಹು ನೀಡಲಾಗಿ
ಆ ಮಹಾ ವನದೊಳು ಫಲಗಳ ಬೇಡಿ ॥೩॥
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಣ್ಣನ್ನು ಸವಿದ್ಯೋ
ಹಣ್ಣಿನ ನೆವದಲಿ ಅಸುರರ ಬಡಿದ್ಯೋ

ಟ್ಟಣನೆಟಣ್ಣನೆ ಹಾರಿ ನೆಗೆ ನೆಗೆದಾಡುತ
ಬಣ್ಣಿಸಿ ಅಸುರರ ಬಲವನು ಮುರಿದ್ಯೋ ||೪||

ಶೃಂಗಾರವನದಲಿ ಇದ್ದ ರಾಕ್ಷಸರ
ಅಂಗವನಿಳಿಸಿದ್ಯೋ ಅತಿಶಯ ಶೂರ
ನುಂಗಿ ಅಸ್ತ್ರವನು ಅಕ್ಷಯ ಕುಮಾರನ
ಭಂಗಿಸಿ ಬಿಸುಟಿದ್ಯೋ ಬಂದ ರಾಕ್ಷಸರ ||೫||

ದೂರ ಪೇಳುವರೆಲ್ಲ ರಾವಣನೊಡನೆ
ಚೀರುತ ಕರೆಸಿದ ಇಂದ್ರಜಿತುವನ್ನೇ
ಚೋರ ಕಪಿಯನು ಹಿಡಿದು ತಾ ಎನುತ
ಶೂರರ ಕಳಿಸಿದ ನಿಜಸುತನೊಡನೆ ||೬||

ಹಿಡಿದನು ಇಂದ್ರಜಿತು ಕಡುಕೋಪದಿಂದ
ಹೆಡಮುರಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರದಿಂದ
ಗುಡುಗುಡುಗುಡುತ ಕಿಡಿಕಿಡಿಕಾರುತ
ನಡೆದನು ಲಂಕೆಯ ಅಸುರನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ||೭||

ಕಂಡ ರಾವಣನು ಉದ್ದಂಡ ಕಪಿಯನ್ನ
ಮಂಡೆಯ ತೂಗುತ ಮಾತನಾಡಿಸಿದ
ಭಂಡ ಮಾಡುವೆನು ಬಿಡು ಬಿಡು ಕಪಿಯನ್ನ
ದಂಡು ದುರದುರನೆ ನಡೆದನಾಗ ||೮||

ಛಲವ್ಯಾಕೋ ನಿನಗಿಷ್ಟು ಎಲೆ ಕೋಡಿಗನೇ
ನೆಲೆಯಾವುದ್ಹೇಳೋ ನಿನ್ನೊಡೆಯನ್ಹೆಸರನ್ನೇ
ಬಲವಂತ ರಾಮರ ಭಂಟ ಬಂದಿಹನೋ
ಹಲವು ಮಾತ್ಯಾಕೆ ಹನುಮನು ನಾನೇ ||೯||

ಬಡರಾವಣ ನಿನ್ನ ಬಿಡದು ಹಾಕುವೆನು
ಎನ್ನೊಡೆಯನಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲೆಂದು ತಾಳಿದೆನೆ

ಪುಡಿ ಮಾಡುವೆನು ಪುಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸನೆ
ಕೊಡುವೆನೆ ನಿನ್ನಪ್ಪಣೆ ಅಕ್ಷರವನೆ ॥೧೦॥
ನಿನ್ನಂಥ ದೂತರು ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ
ಇನ್ನೆಷ್ಟು ಮಂದಿಗಳುಂಟು ಹೇಳೋ ನೀ ತ್ವರಿಯಾ
ನನ್ನಂಥ ದೂತರು ನಿನ್ನಂಥ ಪ್ರೇತರು
ಇನ್ನೂರು ಮುನ್ನೂರು ಕೋಟಿ ಕೇಳರಿಯಾ ॥೧೧॥
ಕಡು ಕೋಪದಿಂದಲಿ ಖೂಳ ರಾವಣನು
ಸುಡಿ ಸುಡಿ ಬಾಲವ ಸುತ್ತಿ ವಸನವನು
ಒಡೆಯನ ಮಾತಿಗೆ ತಡೆ ಬಡೆಯಿಲ್ಲದೆ
ಒಡನೆ ಮುತ್ತಿದರು ಗಡಿಮನೆಯವರು ॥೧೨॥
ತಂದರು ವಸನವ ತಂಡ ತಂಡದಲೆ
ಒಂದೊಂದು ಮೂಟೆಯು ಎಂಭತ್ತು ಕೋಟಿ
ಚಂದದಿ ಹರಳಿನ ತೈಲದಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ
ನಿಂದ ಹನುಮನು ಬಾಲವ ಬೆಳೆಸುತ ॥೧೩॥
ಶಾಲು ಸಕಲಾತಿಯು ಸಾಲ್ದೆ ಇರಲು
ಸೀತೆಯ ವಸ್ತ್ರವ ಸೆಳೆದು ತಾರೆನಲು
ಬಾಲವ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬೆಂಕಿಯ ನೋಡುತಲೆ
ಕಾಲ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಕೆಣಕಿದರಲ್ಲೇ ॥೧೪॥
ಕುಣಿಕುಣಿದಾಡುತ ಕೂಗಿ ಬೊಬ್ಬಿಡುತ
ಇಣಕಿಣಕಿ ನೋಡುತ ಅಸುರರ ಅಣಕಿಸುತ
ಝುಣಝುಣವೆನ್ನುತ ಬಾಲದ ಗಂಟೆಯು
ಮನದಿ ಶ್ರೀರಾಮರ ಸ್ಮರಣೆಯ ಮಾಡುತ ॥೧೫॥
ಮಂಗಳಂ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರರೆ ನಿಮಗೆ
ಮಂಗಳಂ ಭೂಪತಿ ಚರಣಗಳಿಗೆ

ಮಂಗಳವೆನುತಲಿ ರಾವಣ ನೋಡಲಾಗಿ
ಭಂಗಿಸಿ ಅವನ ಗಡ್ಡಂಗಳಿಗೆ ॥೧೭॥
ಹತ್ತಿತು ಅಸುರನ ಗಡ್ಡಮೀಸೆಗಳು
ಸುತ್ತಿತು ಹೊಗೆಯು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕೋಟಿಗಳು
ಚಿತ್ತದಿ ರಾಮರು ಕೋಪಿಸುವರೆಂದು
ಚಿತ್ತದಿ ನಡೆದನು ಅರಸನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ॥೧೮॥
ಸೀತೆಯ ಕ್ಷೇಮವ ಶ್ರೀರಾಮರಿಗ್ಹೇಳಿ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಕುರುಹು ಶರದಲಿ ಕಳಿ
ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಿ ಚದುರಂಗ ಮಾರ್ಬಲ
ಮುತ್ತಿತು ಕೋಟೆಯ ಸೂರೆಗೈಯುತಲಿ ॥೧೯॥
ವೆಗ್ಗಳವಾಯಿತು ರಾಮರ ದಂಡು
ಮುತ್ತಿತು ಅಸುರರ ಕೋಟೆಯ ಕಂಡು
ಹೆಗ್ಗದಿ ರಾಯರ ಬಗ್ಗು ಬಡಿವೆ ಎಂದು
ಝುಗ್ಗಳೆ ಪೇಳೈಸಿ ರಾವಣಗಂದು ॥೧೯॥
ರಾವಣ ಮೊದಲಾದ ರಾಕ್ಷಸರ ಕೊಂದು
ಭಾವ ಶುದ್ಧದಿ ವಿಭೀಷಣಗೆ ಬಾಳೆಂದು
ದೇವಿ ಸೀತೆಯರನೊಡಗೂಡಿಕೊಂಡು
ದೇವ ಶ್ರೀರಾಮರು ರಾಜ್ಯವಾಳಿದರು ॥೨೦॥
ಶಂಖದ್ಯೆಯ್ತನ ಕಂದ ಶರಣು ಶರಣಯ್ಯ
ಶಂಖಗಿರಿಯಲಿ ನಿಂತ ಹನುಮಂತರಾಯ
ಪಂಕಜಾಕ್ಷ ಶ್ರೀ ಹಯವದನ ಕಟಾಕ್ಷದಿ
ಬಿಂಕದಿ ಪಡೆದನು ಅಜನ ಪದವಿಯನು ॥೨೧॥

* * * *

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಹನೂಮಾನ್ ಕಿ ಜೈ

ಜೈ ಜೈ ಹನೂಮಾನ್ ಕಿ ಜೈ ||ಪ||

ಥೈ ಥೈ ಥೈ ಥೈ ಥೈ ತಕ ಥೈ ತಕ ತಕಿಟ ತಕ ಜೈ ಹನೂಮಾನ್ ||ಅ.ಪ.||

ಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬುವ ತತ್ತ್ವಕೆ
ಜಯಭೇರಿಯ ಹೊಡೆದೆಯೊ ಹನುಮಾ
ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ
ಜಯಭೇರಿಯ ನಾದವು ಕೇಳುತಿದೆ ||೧||

ವೈಷ್ಣವ ತತ್ತ್ವಗಳನುಬೋಧಿಸಿ
ಜಯಭೇರಿಯ ಹೊಡೆದೆಯೊ ಬಲಭೀಮಾ
ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ
ಜಯಭೇರಿಯ ನಾದವು ಕೇಳುತಿದೆ ||೨||

ಮೋಕ್ಷಕೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾರ್ಗವ ತೋರುತ
ಜಯಭೇರಿಯ ಹೊಡೆದೆಯೋ ಮಧ್ವ
ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ ಢಣ
ಜಯಭೇರಿಯ ನಾದವು ಕೇಳುತಿದೆ ||೩||

ಅಂದಿನ ನಾದವು ಇಂದು ನುಡಿಯುತಿರೆ
ಮಂದಿಗಳೆಲ್ಲರು ಕೇಳುವರು
ತಂದೆ ಪ್ರಸನ್ನನ ಮಂದಿರದಿ ಇದು
ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಶಾಶ್ವತವಿರಲಿ ||೪||

* * * *

ರಾಗ : ಲಹರಿ (ಕಾಪಿ) ತಾಳ: ಆದಿ (ತೀನ್‌ತಾಲ್)

ಎಂತು ವರ್ಣಿಪೆನಮ್ಮಮ್ಮಾ
ಯಂತ್ರೋದ್ಧಾರಕನಾಗಿ ಮೆರೆವನಾ ||ಪ||

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಕೋತಿರೂಪದಲಿ ಬಂದು ಭೂತಳಕೆ ಬೆಡಗು ತೋರಿ
ಈ ತುಂಗಭದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿಯಾಗಿಪ್ಪ ಯತಿಯಾ ||೧||
ಸುತ್ತಲು ವಾನರ ಬದ್ಧ ಮತ್ತೆ ವಲಯಾಕಾರ ಮಧ್ಯ
ಚಿತ್ರಕೋಣ ಅದರೊಳು ನಿತ್ಯದಲಿಯಿಪ್ಪ ಯತಿಯಾ ||೨||
ವ್ಯಾಸ ಮುನಿರಾಯರಿಂದ ಈ ಶಿಲೆಯೊಳಗೆ ನಿಂದು
ಶ್ರೀಶ ವಿಜಯವಿಟ್ಠಲನ್ನ ಏಸು ಬಗೆ ತುತಿಪನ್ನ ||೩||

* * * *

ರಾಗ : ಪಂತುವರಾಳಿ ತಾಳ: ಛಾಪು

ವಾತನ್ನ ಜಯಾಜಾತನ್ನ ಲೋಕ
ಪ್ರೀತನ್ನ ಸ್ತುತಿಸಿ ಖ್ಯಾತನ್ನ ||ಪ||
ವಿಷವನುಂಗದ ಮಹಾಶೌರ್ಯನ್ನ ನಿತ್ಯ
ಅಸಮ ಸುಂದರ ಮತಿಧಾರ್ಯನ್ನ
ನಿಶಾಚರ ಕುಲದೋಷ ಸೂರ್ಯನ್ನ, ಆರಾ
ಧಿಸುವ ಭಕ್ತರ ಸುಕಾರ್ಯನ್ನ ||೧||
ವಾನರ ಕುಲದೊಳು ಧೈರ್ಯನ್ನ ಮುದ್ದು
ಆನನ ಗೀರ್ವಾಣವರ್ಯನ್ನ
ಆನಂದ ವಿಜ್ಞಾನ ಚರ್ಯನ್ನ ದುಷ್ಟ
ದಾನವರಳಿದತಿ ವೀರ್ಯನ್ನ ||೨||
ದ್ವಿಜರಾಜ ಕುಲಾಗ್ರಣಿ ಭೀಮನ್ನ ಮಹ
ದ್ವಿಜಕೇತನಂಘ್ರಿಗೆ ಪ್ರೇಮನ್ನ
ದ್ವಿಜರ ಪಾಲಿಸಿದ ನಿಸ್ಸೀಮನ್ನ ಕುರು
ವ್ರಜವ ಸದೆದ ಸಾರ್ವಭೌಮನ್ನ ||೩||
ಅದ್ವೈತಮತ ಕೋಲಾಹಲನ್ನ ವೇದ
ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶುಭಗುಣ ಶೀಲನ್ನ

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ಸದ್ವೈಷ್ಣವರ ಪಾಲನ್ನ ಗುರು
ಮಧ್ವಮುನಿ ಗುಣಲೋಲನ್ನ ||೪||
ಚಾರುಚರಿತ ನಿರ್ದೋಷನ್ನ ಲೋಕ
ಮೂರರೊಳಗೆ ಪ್ರಕಾಶನ್ನ
ಧೀರ ವಿಜಯ ವಿಠ್ಠಲೇಶನ್ನ ಬಿಡದೆ
ಆರಾಧಿಪ ಭಾರತೀಶನ್ನ ||೫||

* * * *

ರಾಗ : ಆರಭಿ

ಸೂತ್ರನಾಮಕ ಸುಂದರನೇಕ ಸೂತ್ರನಾಮಕ ||ಪ||
ಸೂತ್ರನಾಮಕ ಸತ್ಪಾತ್ರ ಗರುಡ ಶಿಖಿ
ನೇತ್ರ ವಿನುತ ಶುಭಗಾತ್ರಪವಿತ್ರ ||ಅ.ಪ.||

ರಾಮಪದ ಭೃಂಗ
ರಾವಣಮದಭಂಗ ಕಾಮಗಜಸಿಂಗ
ತಾಮಸ ಕುಲಕೆ ನೀ ಧೂಮಕೇತು ಬುಧ
ಸಾಮನ ಸಾಗ್ರಣಿ ಕಾಮಿತಫಲದಾ ||೧||

ಪಾಂಡುನಂದನ ಪಾಲಿಸು ಎನ್ನಾ
ಖಂಡಪಾವನಾ
ಅಂಡಜಾಧಿಪನ ಕಂಡು ಭಜಿಸಿ ದೋ
ರ್ದಂಡ ಖಳಕುಲ ಚಂಡಪ್ರಚಂಡಾ ||೨||

ಜ್ಞಾನದಾಯಕಾ
ಆನಂದತೀರ್ಥ ದೀನಪೋಷಕ
ಭಾನು ಕೋಟಿತೇಜ ವ್ಯಾಸವಿಠಲನ
ಧ್ಯಾನದೊಳಿಹ ಮಾನಸಹಂಸಾ ||೩||

* * * *

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ರಾಗ : ಕಾಂಬೋದಿ ತಾಳ: ಝಂಪೆ

ಅಪಮೃತ್ಯು ಪರಿಹರಿಸೋ ಅನಿಲದೇವ
ಕೃಪಣ ವತ್ಸಲನೆ ಕಾವರ ಕಾಣೆ ಜಗದೊಳಗೆ ||ಪ||

ನಿನಗಿನ್ನು ಸಮರಾದ ಅನಿಮಿತ್ತ ಬಾಂಧವರು
ಎನಗಿಲ್ಲ ಆವಾವ ಜನುಮದಲ್ಲಿ
ಅನುದಿನವು ಎಮ್ಮ ನೀನುದಾಸೀನ ಮಾಡುವುದು
ಅನುಚಿತವು ಜಗದಿ ಸಜ್ಜನ ಶಿಖಾಮಣಿಯೆ ||೧||

ಕರಣಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಕಿಂಕರರು ಮೂರ್ಲೋಕ
ಧೊರೆ ನಿನ್ನೊಳಗಿಪ್ಪ ಸರ್ವಕಾಲ
ಪರಿಸರನೆ ಈ ಭಾಗ್ಯದೊರೆತನಕೆ ಸರಿಯುಂಟೆ
ಗುರುವರನೆ ನೀ ದಯಾಕರನೆಂದು ಬಿನ್ನೈಪೆ ||೨||

ಭವರೋಗ ಮೋಚಕನೆ ಪವಮಾನ ರಾಯ ನಿ
ನ್ನವರವನು ನಾನು ಮಾಧವ ಪ್ರಿಯನೆ
ಜವನ ಬಾಧೆಯ ಬಿಡಿಸು ಅವನಿಯೊಳು ಸುಜನರಿಗೆ
ದಿವಿಜಗಣ ಮಧ್ಯದೊಳು ಪ್ರವರ ನೀನಹುದೋ ||೩||

ಜ್ಞಾನಾಯು ರೂಪಕನು ನೀನಹುದೊ ವಾಣಿ ಪಂ
ಚಾನವಾದ್ಯಮರರಿಗೆ ಪ್ರಾಣದೇವ
ದೀನವತ್ಸಲನೆಂದು ನಾ ನಿನ್ನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕೆ
ದಾನವಾರಣ್ಯ ಕೃಶಾನು ಸರ್ವದಾ ಎಮ್ಮ ||೪||

ಸಾಧನ ಶರೀರವಿದು ನೀ ದಯದಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದು
ಸಾಧರಣವಲ್ಲ ಸಾಧು ಪ್ರಿಯನೆ
ವೇದವಾದೋದಿತ ಜಗನ್ನಾಥವಿಠ್ಠಲನ
ಪಾದಭಜನೆಯನಿತ್ತು ಮೋದ ಕೊಡು ಸತತ ||೫||

* * * *

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ರಾಗ : ತಾಳ: ಆದಿ

ಮಾರುತಿ ನಿನ್ನಾ ನಿರುತದಿ ಭಜಿಪೆ
ತ್ವರಿತದಿ ಹರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂಬುವ
ಸರಸ ವಿಜ್ಞಾನವ ಸರಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇತ್ತು
ಪರಿಪಾಲಿಸು ಎಂದು ಶಿರಸದಿ ನಮಿಪೆ
ಸರಿಯಾರಯ್ಯಾ ನಿನಗೀ ಸರಸಿಜಾಂಡದೊಳು
ಆರಿಸಿ ನೋಡಲು ಆರಾರು ಇಲ್ಲವೊ
ಕಾರುಣ್ಯಸಾಗರ ಕರುಣಿಸೇ ನೀ ಎನ್ನಾ
ಹರಿ ತಾ ಕರುಣಿಪನೆಂದು
ಅರಿತು ನಿನ್ನಯ ದಿವ್ಯ ಚರಣ ಸೇರಿದೆನಯ್ಯಾ
ಸರಿಬಂದದ್ದು ಮಾಡೋ
ಹರಿ ಕುಲಾವರಿಯಾನೆ
ಪರಿಪರಿ ಜನರನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಎನ್ನನು
ದೂರದಿ ಇಟ್ಟರೆ ದೊರೆತನವೇನಯ್ಯಾ
ಸಾರುವೆ ಸಾರುವೆ ಸರಸಿಜನಾಭನ ಸುತನೆ
ಆರುಮೂರೆರಡೊಂದು ಸಾವಿರಾ
ಮೂರೆರಡುಶತಶ್ವಾಸ ಜಪಗಳನು
ಮೂರು ಜೀವರಲ್ಲಿ ನೀರಜಜಾಕಲ್ಪ
ಪರಿಯಂತರ ಮಾಡಿ ಅವರವರ ಗತಿಯಾ
ಮರಿಯದೆ ನೀಡುವಿ ಗಿರಿಶಾನುತಪಾದ
ಗುರುಜಗನಾಥವಿಠಲನ ಅರಿವಂತೆ ಮಾಡೋ ಧೀರಾ ಕರುಣಿಯೇ ||

* * * *

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿಯ ಅಡುಗೆಗಳು

ಹೆಸರುಬೇಳೆ/ಕಡಲೆಬೇಳೆ ಕೋಸಂಬರಿ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಒಂದು ಪಾವು ಹೆಸರುಬೇಳೆ / ಕಡಲೆಬೇಳೆ, ಒಂದು ಹೋಳು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು ಒಂದು ಕಟ್ಟು, ಆರೇಳು ಹಸಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಚೂರು ಇಂಗು, ಸಾಸಿವೆ, ಕಡಲೇಕಾಯಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಗೂ ಉಪ್ಪಿನ ಪುಡಿ.

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ :

ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಹೆಸರುಬೇಳೆ/ಕಡಲೆಬೇಳೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ನೆನೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಒಂದೆರಡು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನೆದ ಬಳಿಕ ಬಸಿ ಹಾಕಬೇಕು. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ತುರಿದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಬಸಿ ಹಾಕಿರುವ ಬೇಳೆಯನ್ನು ಸ್ಟೀಲ್ ಬೇಸನ್‌ಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಸಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿಯನ್ನು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಬಾಣಲೆಯನ್ನು ಒಲೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಮೂರು ಚಮಚ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಎಣ್ಣೆ ಕಾದ ನಂತರ ಸಾಸಿವೆ ಹಾಕಿ, ಸಾಸಿವಿ ಸಿಡಿದ ನಂತರ ಸಣ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಹಸಿಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು, ಇಂಗು ಹಾಕಿ ಒಗ್ಗರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪಾತ್ರೆ ಅಥವಾ ಬೇಸನ್‌ನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಹೆಸರುಬೇಳೆಗೆ ಒಗ್ಗರಣೆ ಕಾಯಿತುರಿ ಹಾಗೂ ರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಉಪ್ಪು ಸೇರಿಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೈಯಾಡಿಸಬೇಕು. (ಇಷ್ಟವಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ರಸವನ್ನು ಹಿಂಡಿ ಕೋಸಂಬರಿಗೆ ಬೆರಸಬಹುದು).

ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ಪಾನಕ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು :

ಎರಡು ಅಥವಾ ಮೂರು ದಪ್ಪನೆಯ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣುಗಳು, ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು, ಸಕ್ಕರೆ, ಕೇಸರಿಬಣ್ಣದ ಚಿಟಿಕೆ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಮತ್ತು ಏಲಕ್ಕಿ.

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ : ನಿಂಬೆಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ಸೀಳಿ ರಸವನ್ನು ನೀರಿರುವ ಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಿಂಡಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಬೆರೆಸಿ ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಒಂದು ಚೂರು ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಹಾಗೂ ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಾನಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು.

ಬೇಲದಹಣ್ಣಿನ ಪಾನಕ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು :

ಮಾಗಿದ ಬೇಲದ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಎರಡು ಬೆಲ್ಲದ ಅಚ್ಚು ಮತ್ತು ಏಲಕ್ಕಿ.

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ : ಬೇಲದ ಹಣ್ಣು ಒಡೆದು ಅದನ್ನು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತುರಿಯಂತೆ ಈಳಿಗೆಮಣೆಯಲ್ಲಿ ತುರಿದು ನೀರಿಗೆ ಬೆರೆಸಿಟ್ಟು, ಬೆಲ್ಲದ ಪುಡಿಯನ್ನು ನೀರಿನ ಮಿಶ್ರಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ ಕಲಸಿ, ಏಲಕ್ಕಿಪುಡಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಬೇಲದ ಹಣ್ಣಿನ ಪಾನಕವನ್ನು ತಯಾರಿಸಬಹುದು.

ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ಚಿತ್ರಾನ್ನ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಅರ್ಧ ಕೆ.ಜಿ. ಅಕ್ಕಿ, ಎರಡು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು, ಉಪ್ಪು, ಕರಿಬೇವು ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ, ಅರಿಶಿನ ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ, ಕಡಲೆಬೇಳೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು, ಎಣ್ಣೆ, ಹಸಿಕೊಬ್ಬರಿ ತುರಿ, ಹಸಿಮೆಣಸಿಕಾಯಿ.

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ : ಕಾದ ಎಣ್ಣೆಗೆ ಸಾಸಿವೆ, ಕಡಲೆಬೇಳೆ, ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ, ಹಸಿಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಅರಿಶಿನ, ಕರಿಬೇವು ಹಾಕಿ ಒಗ್ಗರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ತಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಬೇಸನ್‌ನಲ್ಲಿ ಹರಡಿಕೊಂಡ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಉಪ್ಪು, ಮತ್ತು ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ರಸವನ್ನು ಹಾಕಿ ಹನುಮಂತದೇವರ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹೀಗೆ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ಚಿತ್ರಾನ್ನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

ಮಾವಿನಕಾಯಿ ಚಿತ್ರಾನ್ನ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಅರ್ಧ ಕೆ.ಜಿ. ಅಕ್ಕಿ, ಎರಡು ದಪ್ಪನೆಯ ಮಾವಿನ ಕಾಯಿ, ತೆಂಗಿನ ಕಾಯಿ ಒಂದು ಹೋಳು, ಐದಾರು ಹಸಿ ಅಥವಾ ಒಣಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಕಡಲೆಬೇಳೆ, ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ, ಒಂದು ಚಮಚ ಸಾಸಿವೆ, ಅರಿಶಿನ, ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ, ಕರಿಬೇವು ಮತ್ತು ಇಂಗು, ಉಪ್ಪು, ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಎಣ್ಣೆ.

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ : ಮಾವಿನ ಕಾಯಿ ಸಿಪ್ಪೆ ಹೆರೆದು, ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹೋಳುಗಳಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಒರಳಿನಲಿ ಹೋಳುಗಳು, ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ ಅರಿಶಿನ, ಉಪ್ಪನ್ನು ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರುಬ್ಬಿ, ಬಾಣಲೆಯನ್ನು ಒಲೆಯ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಅರ್ಧ ಬಟ್ಟಲು ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಸಾಸಿವೆ, ಕಡಲೆಬೇಳೆ, ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ, ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ, ಕರಿಬೇವು ಹಾಕಿ ಒಗ್ಗರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ರುಬ್ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮಾವಿನಕಾಯಿ ಚಟ್ನಿಯನ್ನು ಬಾಣಲೆಗೆ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆದಕಿ ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಸಿ ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಚಿತ್ರಾನ್ನವನ್ನು ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

ಹೆಸರುಕಾಳು ಕೋಸಂಬರಿ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಕಾಲು ಕೆ.ಜಿ. ಹೆಸರುಕಾಳು, ಒಂದು ಹೋಳು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು ಒಂದು ಕಟ್ಟು, ಇಂಗು, ಸಾಸಿವೆ, ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಎಣ್ಣೆ ಮತ್ತು ಪುಡಿ ಉಪ್ಪು.

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ : ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ ಹೆಸರುಕಾಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ಒ,ದು ದಿನ ಪೂರಾ ನೆನೆ ಹಾಕಿಡಬೇಕು. ಮರುದಿನ ನೀರನ್ನು ಬಸಿದು ನೆನೆದ ಕಾಳನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ ಮುಚ್ಚಿ ಒಂದು ದಿನ ಹಾಗೆಯೇ ಇಡಬೇಕು. ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮೊಳಕೆ ಬಂದ ಕಾಳುಗಳಿಗೆ ಕಾಯಿತುರಿ ಮತ್ತು ಒಗ್ಗರಣೆ ಹಾಕಿ ಮೊಳಕೆಗಳು ಒಡೆಯದಂತೆ ಕಲಸಿ (ಚಮಚ ಬಳಸಬಹುದು) ರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಉಪ್ಪು ಸೇರಿಸಿ, ಅನಂತರ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

ಪಂಚಭಕ್ಷ್ಯಗಳು

ಕಡಲೆಬೇಳೆ ಹೋಳಿಗೆ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಕಡಲೆಬೇಳೆ 1/4 ಕೆ.ಜಿ., ಮೈದಾಹಿಟ್ಟು 1/4 ಕೆ.ಜಿ., ಬೆಲ್ಲ 1/4 ಕೆ.ಜಿ., ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ ಸ್ವಲ್ಪ, ಎಣ್ಣೆ-250 ಗ್ರಾಂ.

ಮಾಡುವ ರೀತಿ: ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ಕುದಿಯಲು ತೊಡಗಿದ ಮೇಲೆ ಕ್ಲೀನ್ ಮಾಡಿದ ಕಡಲೆಬೇಳೆಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಆದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ. (ಅದು ಬೇಯುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಪುಡಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಮೈದಾಹಿಟ್ಟನ್ನು ಜರಡಿ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಿ). ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂದ ಮೇಲೆ ಒಲೆಯ ಉರಿಯನ್ನು ಆರಿಸಿ ಕಡಲೆಬೇಳೆ ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಬೇಳೆಯನ್ನು ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ, ಬೆಲ್ಲದ ಪುಡಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದ ಅರೆಯುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಯವಾಗಿ ಅರೆಯಿರಿ. ಮೈದಾ ಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ, ನೀರು ಅರಿಶಿನಪುಡಿ, ಸೇರಿಸಿ ಕಲಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಂತರ ಇನ್ನಷ್ಟು ಎಣ್ಣೆನ್ನು ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾದಿ ಲಿಂಬೆಹಣ್ಣಿನ ಗಾತ್ರದ ಉಂಡೆ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಆದನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಟ್ಟಲಿನಂತೆ ಮಾಡಿ ಆದರಲ್ಲಿ ಹೂರಣದ ಉಂಡೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಆದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ. ನಂತರ ಒಂದು ಬಾಳೆ ಎಲೆಯ ತುಂಡನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಬಟ್ಟೆಯಿಂದ ಒರೆಸೆ ಒಲೆಯ ಮುಂದೆ ಹಿಡಿಯಿರಿ. ಬಿಸಿಗೆ ಎಲೆ ಮೃದುವಾಗುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಆದಕ್ಕೆ ಸವರಿ ಹೂರಣ ತುಂಬಿತದ ಕಣತದ ಉಂಡೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಲಟ್ಟಣಿಗೆಯಿಂದ ಚಪಾಗಿ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಲಟ್ಟಿಸಿ. ಆಮೇಲೆ ಆದನ್ನು ಕಾದ ಕಾವಲಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. (ಬೇಕಿದ್ದರೆ ಹೋಳಿಗೆ ಬೇಯಿಸುವಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಣ್ಣೆನ್ನು ಹಾಕಬಹುದು) ಎರಡೂ ಬದಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂದಮೇಲೆ ಹೋಳಿಗೆಯನ್ನು ಮೊಗಚೆಕ್ಕೆಯಿಂದ ತೆಗೆದು, ಅನಂತರ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

ಬಾದಾಮಿ ಹಲ್ವ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಬಾದಾಮಿ ಬೀಜ - 125 ಗ್ರಾಂ, ಸಕ್ಕರೆ - 250 ಗ್ರಾಂ, ತುಪ್ಪ - 1/2 ಬಟ್ಟಲು, ಕೇಸರಿ - 5 ದಳಗಳು, ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ - ಸ್ವಲ್ಪ, ಹಾಲು - 1/2 ಲೋಟ, ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ - ಸ್ವಲ್ಪ.

ಮಾಡುವ ರೀತಿ: ಬಾದಾಮಿ ಬೀಜವನ್ನು ಬೇಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಂತರ ಸಿಪ್ಪೆ ಬಿಡಿಸಿ ಅರೆಯುವ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ (ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಚಿಮುಕಿಸುತ್ತಾ) ನಯವಾಗಿ ಅರೆದುಕೊಳ್ಳಿ. (ಪೇಸ್ಟ್ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಲಿ) ನಂತರ ಕೇಸರಿನ್ನು ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಸಿ ಒಂದು ಬಾಣಲಿಯನ್ನು ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಅರೆದುಕೊಂಡ ಬಾದಾಮಿ ಪೇಸ್ಟ್ ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಮೊಗಚು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೊಟಾಯಿಸಿರಿ. ಹಲ್ವ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಂದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಕಾಯಿಸಿಕೊಂಡ ಹಾಲು, ಕೇಸರಿಬಣ್ಣಂ ಕುಂಕುಮ ಕೇಸರಿ, ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ ಹಾಗೂ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆದಕಿರಿ. ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹಲ್ವ ಘಮಘಮ ಪರಿಮಳ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬಾಣಲಿಯನ್ನು ಇಳಿಸಿ. ಅನಂತರ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

ಕಡುಬು

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಚಿರೋಟಿ ರವೆ - 500 ಗ್ರಾಂ, ಮೈದಾಹಿಟ್ಟು - 500 ಗ್ರಾಂ, ಸಕ್ಕರೆ - 400 ಗ್ರಾಂ, ಕೊಬ್ಬರಿ - 300 ಗ್ರಾಂ, ಗಸಗಸೆ - 50 ಗ್ರಾಂ, ಕರಿಯಲು ಎಣ್ಣೆ ಅಗತ್ಯದಷ್ಟು.

ಮಾಡುವ ರೀತಿ: ಕೊಬ್ಬರಿಯನ್ನು ತುರಿದುಕೊಂಡು ಸಕ್ಕರೆಗೆ ಬೆರೆಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ಅದು ತಳ ಹಿಡಿಯದಂತೆ ಕೆದುಕುತ್ತಿರಿ. ಅದು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಗಟ್ಟಿ ಆದ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ. ಚಿರೋಟಿ ರವೆ, ಮೈದಾ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, ಒಂದು ಚಮಚ ಉಪ್ಪಿನ ಪುಡಿ ಹಾಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ತುಪ್ಪ, ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಚಪಾತಿ ಹಿಟ್ಟಿನಂತೆ ಕಲಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅನಂತರ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಉಂಡೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಒಂದೊಂದೇ ಉಂಡೆಯನ್ನು ಲಟ್ಟಿಸಿ, ಅದರೊಳಗೆ ಹೂರಣ ಇಟ್ಟು (ಹೂರಣಕ್ಕೆ ಗಸಗಸೆ ಬೆರೆಸಿರಬೇಕು) ಮುಚ್ಚಿ. ಕಡುಬಿನ ಅಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಕಿ ತೆಗೆಯಿರಿ. ಎಲ್ಲ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಬಾಣಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ಎಣ್ಣೆ ಕಾದ ನಂತರ ಕಡುಬನ್ನು ಹದವಾಗಿ ಕರೆದು. ಅನಂತರ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

ಶಾವಿಗೆ ಪಾಯಸ (ಪರಮಾನ್ನ)

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ : ಶಾವಿಗೆಯನ್ನು ಬಾಣಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಹುರಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಡಿ. ನೀರು ಕುದಿದ ಮೇಲೆ ಅಳತೆಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಕರಗಿದ ಮೇಲೆ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಹುರಿದ ದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಗೋಡಂಬಿಯನ್ನು ಶಾವಿಗೆಗೆ ಹಾಕಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ ಮತ್ತು ಕೇಸರಿದಳವನ್ನು ಹಾಕಿ ಕಾದು ಆರಿದ ಹಾಲನ್ನು ಹಾಕಿ ಸೌಟಿನಿಂದ ಆಡಿಸಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು. ಅನಂತರ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

ಅನ್ನದ ಕೇಸರಿಬಾತ್

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಅಕ್ಕಿ - 1 ಕೆ.ಜಿ., ಸಕ್ಕರೆ - 500 ಗ್ರಾಂ, ತುಪ್ಪ - 150 ಗ್ರಾಂ, ಗೋಡಂಬಿ - ದ್ರಾಕ್ಷಿ - 50 ಗ್ರಾಂ, ಯಾಲಕ್ಕಿ - 10, ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ - 1 ಚಿಟಿಕೆ.

ಮಾಡುವ ರೀತಿ: ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಗೆ ಹಾಕಿರಿ. ಅಕ್ಕಿ ಬೇಯುವಷ್ಟು ನೀರು ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ಅಕ್ಕಿ ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ಬೆಂದ ಮೇಲೆ ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿರಿ. ನಂತರ ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ, ಯಾಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ ಹಾಕಿ ಕೆದಕಿರಿ. ಅಕ್ಕಿ ಪೂರ್ತಿ ಬೆಂದ ಮೇಲೆ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರಿದ ಗೋಡಂಬಿ-ದ್ರಾಕ್ಷಿ ಹಾಕಿ ಗೊಟಾಯಿಸಿರಿ. ಕೇಸರಿಬಾತ್ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರಬಾರದು. ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕೇಸರಿ ಬಾತನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ. ಅನಂತರ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

ರಸಗುಲ್ಲ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಹಾಲು - 1 ಲೀಟರ್, ಸಕ್ಕರೆ - 1/2 ಕೆ.ಜಿ., ಚಿರೋಟಿ ರವೆ - 50 ಗ್ರಾಂ, ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ - ಸ್ವಲ್ಪ, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ - ಸ್ವಲ್ಪ, ಎಸೆನ್ಸ್ - ಸ್ವಲ್ಪ, ಕೇಸರಿ ಬಣ್ಣ - ಸ್ವಲ್ಪ, ಲಿಂಬೆಹಣ್ಣು - 1/2 ಹೋಳು

ಮಾಡುವ ರೀತಿ: ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಹಾಲನ್ನು ಒಂದು ದಪ್ಪ ತಳದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ ಕುದಿಯಲು ಶುರವಾದ ಮೇಲೆ ಲಿಂಬೆ ಹಣ್ಣಿನ ರಸವನ್ನು

ಹಿಂಡಿ ಹಾಲು ಒಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಹಾಲನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ. ತಣ್ಣಗಾದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ. ನಿರೀನ ಭಾಗವನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉಳಿದ ಹಾಲಿನ ಜಿಗುಟನಂತಹ ಭಾಗವನ್ನು ಜರಡಿ ಹಿಡಿದ ಚಿರೋಟಿ ರವೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಕಲಿಸಿ, ಮೂರು ಗಂಟೆಗಳ ಕಾಲ ಬಿಡಿ. ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ೩ ಭಾಗ ಮಾಡಿ ೧ ಭಾಗವನ್ನು ಒಂದು ಬಾಣಲಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ನೀರು ಸುರಿದು ಪಾಕ ತಯಾರಿಸಿ (ಆ ಪಾಕ ಮಿಠಾಯಿ ಪಾಕದಂತೆ ಅರೆಪಾಕವಾಗಿರಲಿ) ಅದಕ್ಕೆ ಕೇಸರಿ ಕಲರ್ ಹಾಗೂ ಎಸೆನ್ಸ್ ಹಾಕಿ ಕಲಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಕಲಸಿಟಟ್ಟೊಕ್ಕಂಡ ರವೆ ಹಾಗೂ ಹಾಲಿನ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಲಸಿ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಅನಂತರ ಉಳಿದ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಅದಕ್ಕೆ ನೀರು ಸೇರಿಸಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ಪಾಕ ಸಿದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಅದರಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬೇಯಿಸಿ. ಉಂಡೆ ಒಡೆಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನಂತರ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದು ಮೊದಲೇ ತಯಾರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮಿಠಾಯಿ ಪಾಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಸಗುಲ್ಲಾ ಪಾಕವನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡು ರಸಭರಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ರಸಗುಲ್ಲಾವನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಅನಂತರ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

ಆಂಬೋಡೆ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಅರ್ಧ ಕೆ.ಜಿ. ಕಡಲೆ ಬೇಳೆ, ಒಣಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಏಳೆಂಟು, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಒಂದು ಹೋಳು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು ಒಂದು ಕಂತೆ, ಕರಿಬೇವು ಸೊಪ್ಪು, ಎಣ್ಣೆ, ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ಹಸಿಶುಂಠಿ.

ಮಾಡುವ ರೀತಿ: ಬೇಳೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನೆಹಾಕಿ, ನೆಂದ ಬಳಿಕ ಕಡಲೆ ಬೇಳೆ ಒಣಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ತೆಂಗಿನತುರಿ, ಉಪ್ಪು ಇವುಗಳನ್ನು ಒರಳಿನಲ್ಲಿ ತರಿತರಿಯಾಗುವಂತೆ ರುಬ್ಬಿ, ಕರಿಬೇವು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು, ಹಸಿಶುಂಠಿ ಚೂರುಗಳನ್ನು ಸಣ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ರುಬ್ಬಿದ ಮಸಾಲೆಗೆ ಬೆರೆಸಿ.

ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಬಾಣಲೆಗೆ ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ಕಡಲೆಬೇಳೆ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಸಣ್ಣ ಉಂಡೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಂಗೈ ಮೇಲಿಟ್ಟು ತಟ್ಟಿ, ಕಾದ ಎಣ್ಣೆಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಕೆಂಪಾಗುವವರೆಗೂ ಕರಿದು ಜಾಲರಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಎಣ್ಣೆ ಬಸಿದು ಆಂಬೋಡೆಯನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ, ಅನಂತರ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

ಮೊಸರನ್ನ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಅರ್ಧ ಕೆ.ಜಿ. ಅಕ್ಕಿ, ಒಂದು ಸೇರು ಗಟ್ಟಿ ಮೊಸರು (ಒಂದು ಲೀಟರ್ ಹಾಲಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ), ಉಪ್ಪು, ಒಂದು ಹೋಳು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಸಾಸಿವೆ. ಅರ್ಧ ಚಮಚ ಮೆಂತ್ಯ , ಹಸಿಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಏಳೆಂಟು, ಒಂದು ಬಟ್ಟಲು ಹಾಲು, ಕೊತ್ತಂಬರಿ ಸೊಪ್ಪು ಎರಡು ಕಟ್ಟು, ಹಸಿಶುಂಠಿ ಒಂದೆರಡು ಚೂರು ಮತ್ತು ಒಗ್ಗರಣೆಗೆ ತುಪ್ಪ.

ಮಾಡುವ ರೀತಿ: ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ಅಕ್ಕಿಯಿಂದ ಉದುರುದುರಾಗಿ ಅನ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆರಲು ಬಿಡಿ. ಬಾಣಲೆಯನ್ನು ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ಬಾಣಲೆಗೆ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಸಾಸಿವೆ ಸಿಡಿಸಿ, ಮೆಂತ್ಯ , ಹೆಚ್ಚಿಟ್ಟ ಹಸಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಕೊತ್ತಂಬರಿಸೊಪ್ಪು ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆದಕಿ ಒಗ್ಗರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಅನ್ನವನ್ನು ಒಂದು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಉಪ್ಪು, ಕಾಯಿತುರಿ ಹಾಕಿ, ಮೊಸರು ಮತ್ತು ಹಾಲು (ಕಾಯಿಸಿ ಆರಿಸಿದ ಹಾಲು) ಇವೆರಡನ್ನು ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಕಲಸಿ. ಹಸಿಶುಂಠಿ, ಸಣ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಅಥವಾ ಜಜ್ಜಿ ಹಾಕಿ. ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಒಗ್ಗರಣೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಸಿ. ಅನಂತರ ನೇವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಮಂಡಲದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು.

* * * *

ಯಸ್ಸರ್ವಗುಣಸಂಪೂರ್ಣಃ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಃ ।
ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತ ಏವಾಲಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಮೇ ಪರಮಃ ಸುಹೃತ್ ॥
ಅಸ್ಮದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಗತಹನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ-
ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ, ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು ॥

ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥

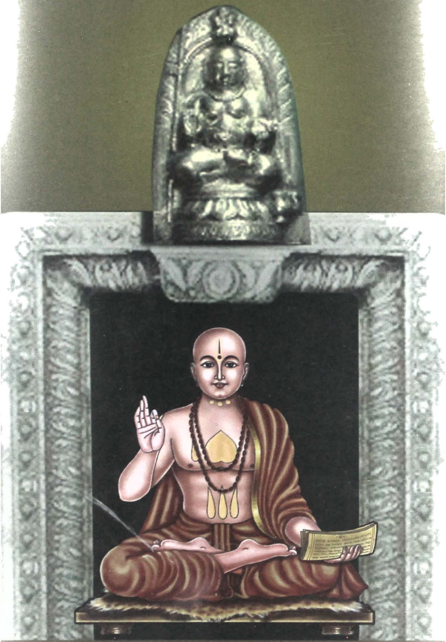
॥ ಶ್ರೀಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

* * * *

ಹನುಮಜ್ಜಯಂತಿ ಎಂಬ ಈ ಕೃತಿಯು ಅಸ್ಮದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಗತರಾದ
ಹನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸರೂಪಿಯಾದ
ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ.

* * * *

ಮಮ ಸ್ವಾಮೀ ಹರಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪತಿರೇವ ಚ

ಪ್ರಕಾಶನ :

ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ),

ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 085

ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನೀ

ಭಾದ್ರಪದಮಾಸ

ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನೀ

ಭಾದ್ರಪದಮಾಸ

ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ,
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಕಾಶನ :
ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ),
ಬೆಂಗಳೂರು

"ಭಾದ್ರಪದಮಾಸ" ಶಾರ್ವರಿ ॥ ಶ್ರಾವಣ ॥ ಶುದ್ಧ ಹುಣ್ಣಿಮೆ, (ದಿನಾಂಕ : 3-8- 2020) ಹಯಗ್ರೀವಜಯಂತಿಯ ಶುಭಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಲಿಮಾರುಮಠಾಧೀಶರಾದ ಶ್ರೀಶ್ರೀವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದರ ಕರಕಮಲಗಳ ಮೂಲಕ ಭಾರತೀರಮಣಹೃದಯ-ಗುಹಾನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2020

ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ)
4171, 2ನೇ ಮೇನ್, ಗಿರಿನಗರ, ಸೀತಾಸರ್ಕಲ್ ಹತ್ತಿರ, ಬೆಂಗಳೂರು-85
ದೂರವಾಣಿ : 9141495120

ಸಂಪಾದನೆ : ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಪ್ರತಿಗಳು : 1000
ಪುಟಗಳು : vi + 136

ಅಕ್ಷರಜೋಡಣೆ : ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಕೆಂಪದಾಳಿಹಳ್ಳಿ,
9141311280

ಮುಖಪುಟ – ಶ್ರೀವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ, ಕಾರ್ತಿಕಜೋಷಿ.

ಮುದ್ರಣ :
ಮುಕ್ತಪಥ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,
(ಪಿ. ಮಂಜುನಾಥ)
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಬಹಳ ಚತುರೆಯೂ ವಿದ್ಯಾಪ್ರವೀಣಳೂ ಆದ ಕುಮಾರಿ ॥ ಶ್ರಾವ್ಯ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹರಿಪಾದ ಸೇರಿದ್ದಾಳೆ. ಕಲ್ಲಕುರ್ಚಿ ಫ್ಯಾಮಿಲಿಗೆ ಮಾಣಿಕ್ಯಪ್ರಾಯಳಾಗಿದ್ದ ಇವಳ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಈ ಜ್ಞಾನಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯು ಶ್ರಾವ್ಯಳಿಗೆ ತಲುಪಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಲ್ಲಕುರ್ಚಿ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ, ಬೋಸ್ಟನ್,
ಯು. ಎಸ್. ಎ.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

* * * *

ಮುನ್ನುಡಿ

ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಬ್ಬಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಪ್ರೋಷ್ಠಪದೀ ಭಾಗವತ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವ ಮಹಾಪರ್ವಕಾಲವೂ ಆಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಸಕಲ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಮಹಾಲಯವೂ ಕೂಡ ಇದೇ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಅತ್ಯಂತ ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಮರಣವು ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮರಣದ ಅನಂತರ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳಿಗೂ ಈ ಪುಸ್ತಕವು ಅನಿವಾರ್ಯ-ವಾಗುತ್ತದೆ. ಮರಣಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅವಸರದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದೇ ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಸೂಕ್ತವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಆಶೌಚದ ವಿಚಾರವೂ ಕೂಡ ವಿವರವಾಗಿ ಇದರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖ-ಗೊಂಡಿದೆ. ಎಲ್ಲ ಸಾಧಕರೂ ಇದರ ಸದುಪಯೋಗವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಪರಮಪೂಜ್ಯ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವನಂದನತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಿಗೆ ಅನಂತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿದ್ವಾನ್. ಸಿ. ಆರ್. ಪ್ರದೀಪಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಗೂ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ತಮ-ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳ ಯಥಾರ್ಥತೆಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ.ಕೆಂಪ-ದಾಳಿಹಳ್ಳಿ ಇವರಿಗೂ ಅನಂತ ಅಭಿನಂದನೆಗಳು.

ಮೇಧಾವಿಯೂ ಪ್ರವೀಣಳು ಆದ ಕುಮಾರಿ ಶ್ರಾವ್ಯಳು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹರಿಪಾದವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಪುಣ್ಯವು ದೊರಕಲಿ. ಈ ಕೃತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಲ್ಲಕುರ್ಚಿ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ, ಬೋಸ್ಟನ್ ಇವರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸೇವೆಯು ನಡೆಯಲಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸಕಲ್ಲಕುರ್ಚಿಯವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಎಂದೆಂದೂ ಮರೆಯಲಾರೆ. ಇವರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

॥ ಶ್ರೀಮದ್ಧನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ ॥

ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸ

ಮಾಸನಿಯಾಮಕ ವೃದ್ಧಾಪತಿಹೃಷೀಕೇಶಾಯ ನಮಃ

ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೆ

ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ನಿಯಾಮಕನಾದ ವೃದ್ಧಾಸಮೇತ ಹೃಷೀಕೇಶನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪತ್ತು ಊಟ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಧನಲಾಭವೂ, ಆರೋಗ್ಯ ಲಾಭವೂ ಆಗುವುದು. ಪಾಯಸ, ಬೆಲ್ಲದ ಅನ್ನ , ಉಪ್ಪುಗಳ ದಾನವು ಈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ.

ಚೈತ್ರ ಮೊದಲಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಚಾಂದ್ರಮಾನ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಆರನೆಯದು. ಈ ತಿಂಗಳಿನ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರಪದ ಅಥವಾ ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರಪದ ನಕ್ಷತ್ರ ಬರುವುದರಿಂದ ಈ ಹೆಸರು. ಸೂರ್ಯ ಸಿಂಹರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ಶುಕ್ಲ ಪ್ರಥಮಾ ತಿಥಿಯಿಂದ ಈ ತಿಂಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಕನ್ಯಾರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿರು-ವಾಗ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೊಡನೆ ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ. ಹಲವು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಸೂರ್ಯ ಸಿಂಹರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗಲೇ ಮಾಸ ಮಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಸಂಕ್ರಮಣ ಬರದೆ ಚಾಂದ್ರಮಾನ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕ ಭಾದ್ರಪದಮಾಸ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಚೈತ್ರಾದಿ ಮಾಸಗಣನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಧಿಕಮಾಸ ಆರನೆಯದು, ಏಳನೆಯದು ನಿಜಭಾದ್ರಪದ. ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸವನ್ನು ನಭಾಸ್ಯ, ಪ್ರೌಷ್ಠಪದ, ಭಾದ್ರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವೇದದಲ್ಲಿ ಈ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಇಷಃ ಎಂಬ ನಾಮಾಂತರವಿದೆ.

ಅಧಿಕ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸ ಮಲಮಾಸವಾದುದರಿಂದ ಇದರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮ-ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯಾವ ವ್ರತಾಚರಣೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವರ್ಷಋತು ಮುಗಿಯುತ್ತದೆ.

ಗುರೂದಯದಿಂದ ವರ್ಷಗಣನೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮದಂತೆ ಗುರು ಶತಭಿಷಾ, ಪೂರ್ವಭಾದ್ರಪದ, ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರಪದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಾಗ ಉದಿತನಾದರೆ

ಆ ವರ್ಷವನ್ನು ಭಾದ್ರಪದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಾಷಂಡಿಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ, ಮುಂಗಾರು ಫಸಲಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಭಾದ್ರಪದ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಣ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಕಳಿಂಗ, ವಂಗ ಮಾಗಧ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಮತ್ತು ಮ್ಲೇಚ್ಛ ದೇಶಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ. ಉಳಿದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸುಭಿಕ್ಷ, ಹೆಂಗಸರ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ವರ್ಷಭವಿಷ್ಯ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ನಾಲ್ಕು ಮುಖ, ಎಂಟು ಭುಜಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಹಂಸಾರೂಢನಾಗಿ ಬಿಳುಪು ವರ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಶ್ರೀತತ್ತ್ವನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯದ ಹೃಷಿಕೇಶನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೆಲ್ಲದ ಅನ್ನ ಪಾಯಸ ಕನ್ನಡಿ ಇವನ್ನು ದಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನ ಶರೀರ ತೆಳ್ಳಗಿರುತ್ತದೆ. ದಾನಮಾಡುವ ಉದಾರ ಸ್ವಭಾವಿರುತ್ತದೆ. ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ಪ್ರತಿಪತ್

ಪ್ರೋಷ್ಠಪದಿ – ಅರುಣೋದಯೇऽಸೌ ನಿರ್ವರ್ತ್ಯ ಶೌಚಂ ಸ್ನಾನಂ ಸಮಾಚರೇತ್ । ನಿತ್ಯಂ ಸಂಕ್ಷೇಪತಃ ಕೃತ್ವಾಸಂಧ್ಯಾದ್ಯಂ ಸ್ವಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥ ಸಪ್ತಾಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅರುಣೋದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕುವರೆ ಗಂಟೆಗೆ (ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕಿಂತ ಒಂದೂವರೆ ಗಂಟೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ) ಶೌಚ, ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯೆಯಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಕಥಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಆಚಮನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಮಾಡಿ ದೇಶ ಕಾಲಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಗೋತ್ರ, ಪ್ರವರಾದಿಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು – ''ಅಹಮತೀತಾನೇಕಜನ್ಮಸಂಚಿತಾಖಿಲದುಷ್ಕೃತಿನಿವೃತ್ತಿಪುರಃಸರಮಾಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದಿ ತ್ರಿವಿಧತಾಪನೋದಾರ್ಥಂ, ಅಸ್ಮತ್ಕುಲಪೂರ್ವಜಾತಾನಾಂ ವೈಕುಂಠಪದಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಸಂತತಿಪ್ರತಿಬಂಧಕದೋಷನಿವೃತ್ತಿಪೂರ್ವಕಸತ್ಸಂತಾನಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಆದಿತ್ಯಾದಿನವಗ್ರಹದೋಷಪೀಡಾಪರಿಹಾರಾರ್ಥಂ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷ-ಚತುರ್ವಿಧಪುಣ್ಯಪುರುಷಾರ್ಥ-ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಜ್ಞಾನ-ಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯಸಿದ್ಧ್ಯ-

ರ್ಥಂ ಅಂತಕಾಲೇ ವಿಶೇಷತೋ ವಿಷ್ಣುಸ್ಮರಣಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಭಾರತೀರಮಣ-ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲ-ಕೃಷ್ಣ-ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ..... ಗೋತ್ರ .... ಪ್ರವರಾನ್ವಿತ .... ಶರ್ಮಣಃ ಶುಕರೂಪಿಣೋ ವದನಾರವಿಂದಾತ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣವಾಙ್ಮಯಮೂರ್ತಿರೂಪಂ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಂ ಅನೇಕ ಶ್ರೋತೃಗಣಶ್ರವಣಪೂರ್ವಕಂ ... ದಿನಾದಾರಭ್ಯ ... ದಿನಪರ್ಯಂತಂ ಸಪ್ತಾಹ-ವಿಧಿನಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಶ್ರೋಷ್ಯಾಮಿ ॥ – ತದಂಗತ್ವೇನ ನಿರ್ವಿಘ್ನತಾಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಗಣಪತಿಪೂಜನಂ ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಂ ಮಾತೃಕಾಪೂಜನಂ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧಂ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸಪೂಜಾಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಪರಿ-ಹಾರವಾಗಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾದಿ ತ್ರಿವಿಧತಾಪಗಳು ಕಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನಮ್ಮ ಕುಲದ ಪೂರ್ವಜರಿಗೆ ವೈಕುಂಠಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂತತಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕಗಳು ಕಳೆದು ಸತ್ಸಂತಾನ ದೊರಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಆದಿತ್ಯಾದಿ ನವಗ್ರಹದೋಷಪೀಡೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಧರ್ಮಅರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಚತುರ್ವಿಧಪುಣ್ಯಪುರು-ಷಾರ್ಥ ಹರಿಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವೈರಾಗ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಸ್ಮರಣೆ ಲಭಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತ-ರ್ಗತಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ... ಗೋತ್ರ ... ಪ್ರವರ ... ಶರ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನವರಾದ ಶುಕಮುನಿ-ಸನ್ನಿಧಾನಯುಕ್ತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮುಖ ಕಮಲದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಾಙ್ಮಯ-ಪ್ರತಿಮಾರೂಪವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವನ್ನು ಅನೇಕ ಶ್ರೋತೃಸಮೂಹಗಳ ಶ್ರವಣಪುರಃಸರವಾಗಿ ... ಈ ದಿನದಿಂದ ... ಈ ದಿನದವರೆಗೆ ಸಪ್ತಾಹವಿಧಿಯಿಂದ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಶ್ರವಣ ಮಾಡುವೆನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಂಗವಾಗಿ ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆ, ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನ, ಮಾತೃಕಾಪೂಜೆ, ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧ ಮತ್ತು ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸ ಪೂಜೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುವೆನು. – ಹೀಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆ, ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನ, ಮಾತೃಕಾಪೂಜೆ, ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆಚಾರ್ಯ-ರಲ್ಲಿ ಶುಕಮುನಿಗಳನ್ನು ಭಾಗವತಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸ-

ದೇವರನ್ನು ಆವಾಹಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು – ಶುಕರೂಪದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ। ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಾಖ್ಯಾನಾನ್ಮದಜ್ಞಾನಂ ವಿನಾಶಯ। ಸಂಸಾರಸಾಗರೇ ಮಗ್ನಂ ದೀನಂ ಮಾಂ ಕರುಣಾನಿಧೇ। ಕರ್ಮಗ್ರಾಹ-ಗೃಹೀತಾಂಗಂ ಮಾಮುದ್ಧರ ಭವಾರ್ಣವಾತ್ । ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಾಖ್ಯೋಽಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಃ ಕೃಷ್ಣ ಏವ ಹಿ । ಸ್ವೀಕೃತೋಽಸಿ ಮಯಾ ನಾಥ ಮುಕ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಭವಸಾಗರೇ । ಮನೋರಥೋ ಮದೀಯೋಽಯಂ ಸರ್ವಥಾ ಸಫಲಸ್ತ್ವಯಾ । ನಿರ್ವಿಘ್ನೇನೈವ ಕರ್ತವ್ಯೋ ದಾಸೋಽಹಂ ತವ ಕೇಶವ ॥

ಬಳಿಕ ಪ್ರವಚಕಾರರಾದ ಆಚಾರ್ಯರು ಭಾಗವತಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ಶ್ರೋತೃ-ಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ 108ಬಾರಿ ವಾಸುದೇವ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಮಂತ್ರ ಜಪಿಸಿ, ಭಾಗವತ-ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ದಿನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯಜಮಾನ ತಿರುಗಿ ಪ್ರವಚನಕಾರನಿಗೂ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಕಥಾ ಪ್ರಾರಂಭ, ಮಧ್ಯದ ವಿರಾಮ ಮತ್ತು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಭಗವನ್ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆ ನಡೆಸಬೇಕು. ಅನ್ನದಾನಾದಿ-ಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

ಸಪ್ತಾಹದ ಉದ್ಯಾಪನ (ಮಂಗಳ) – ಉದ್ಯಾಪನಹೋಮದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರ, ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಕೇಶವಾದಿ ಚತು-ರ್ವಿಂಶತಿ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಹೋಮಿಸಿ, ಅಶ್ವತ್ಥಸಮಿಧೆ, ಪಾಯಸ, ತುಪ್ಪ, ಎಳ್ಳು, ಜೇನುತುಪ್ಪಗಳಿಂದ ನೂರೆಂಟು ಬಾರಿ ಬ್ರಹ್ಮಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದಲೂ ಚರು-ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ದ್ವಾದಶಸ್ಕಂಧಗಳ ಆದ್ಯಂತಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ ಹೋಮಿಸಬೇಕು. ಯಜಮಾನ ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿ-ದರೂ ಸಾಕು. ಬಳಿಕ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಭಾಗವತ ಪುಸ್ತಕ-ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ದ್ವಾದಶಮೂರ್ತ್ಯಾವಾಹನ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮಧು, ಪಾಯಸ, ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ, ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಭೂರಿಭೋಜನ ನಡೆಸಿ ತಾನೂ ಉಂಡು, ಬಳಿಕ ಭಾಗವತಗ್ರಂಥದ ಮೆರವಣಿಗೆ ನಡೆಸಬೇಕು.

ಸಪ್ತಾಹದ ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಯಜಮಾನ ಅರುಣೋದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೌಚ, ಸ್ನಾನ, ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ ಕಥಾಶ್ರವಣ ವಿಘ್ನಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನ, ಮಾತೃಕಾಪೂಜನ ಅಥವಾ ಅಷ್ಟದಾನಕಮಲ ಆಭ್ಯುದಯಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ, ಸರ್ವ-ತೋಭದ್ರಮಂಡಲ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀಹರಿ, ವ್ಯಾಸಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು – ಸಂಸಾರಸಾಗರೇ ಮಗ್ನಂ ದೀನಂ ಮಾಂ ಕರುಣಾನಿಧೇ । ಕರ್ಮಮೋಹಗೃಹೀತಾಂಗಂ ಮಾಮುದ್ಧರ ಭವಾರ್ಣವಾತ್ ॥ ದಯಾನಿಧಿಯೇ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸ! ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ದೀನ ನಾನು. ಕರ್ಮಮೋಹಗಳಿಂದ ಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಾಖ್ಯಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಶ್ರೋತೃ ಧೂಪದೀಪ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪುಸ್ತಕದ ಮುಂದೆ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಅಥವಾ ಬಿಲ್ವಫಲವಿರಿಸಿ ನಮಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು – ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಾಖ್ಯಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಃ ಕೃಷ್ಣ ಏವ ಹಿ । ಸ್ವೀಕೃತೋಽಸಿ ಮಯಾ ನಾಥ ಮುಕ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಭವಸಾಗರೇ । ಮನೋರಥೋ ಮದೀಯೋಽಯಂ ಸಫಲಃ ಸರ್ವಥಾ ತ್ವಯಾ । ನಿರ್ವಿಘ್ನೇನೈವ ಕರ್ತವ್ಯೋ ದಾಸೋಽಹಂ ತವ ಕೇಶವ ॥ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ನೀನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಶ್ರೀವ್ಯಾಸ ಕೃಷ್ಣರ ಪ್ರತಿಮೆ ಎನಿಸಿರುವಿ. ಈ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನೆಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಕೇಶವ! ನಾ ನಿನ್ನ ದಾಸ, ನನ್ನ ಈ ಮನೋರಥವನ್ನು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ಸರ್ವಥಾ ಸಫಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು. ಹೀಗೆ ಗ್ರಂಥಾಭಿಮಾನಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಪ್ರವಚನಕಾರನನ್ನು ವರಣ ಮಾಡಿ ಪಂಚೋಪಚಾರ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅವನನ್ನು ಸುಂದರ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು – ಶುಕರೂಪ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದ । ಶ್ರೀಭಾಗವತವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾದಜ್ಞಾನಂ ಮೇ ವಿನಾಶಯ ॥ ಶುಕಮುನಿಯ ಪ್ರತೀಕನಾಗಿರುವನು, ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತನಾಗಿರುವನು ಇಂಥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೇ! ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಪ್ರವಚನದ ಮೂಲಕ ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸು.

ಪ್ರವಚನಕಾರನ ಮುಂದೆ ಯಜಮಾನ ವ್ರತನಿಯಮಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿ ಏಳು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಅದನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಪ್ರವಚನಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಉಂಟಾಗದಿರಲು ಐದು ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ವರಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರು ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನೂ ವಾಸುದೇವ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಗೀತಾ, ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಠನ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಹರಿನಾಮಸಂಕೀರ್ತನ ಮಾಡುವ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾದ ಬೇರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಅವರ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಆಸನ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಲೌಕಿಕಸಂಪತ್ತು ಹಣ ಮನೆ ಪುತ್ರಾದಿ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿರ್ಮಲಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಾಗವತಕಥೆಯನ್ನೇ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಶ್ರವಣ, ಕೀರ್ತನಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಲಮೂತ್ರವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮಿತ-ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಲಘು ಆಹಾರ ಸೇವಿಸುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಒಪ್ಪೊತ್ತು ಮಾತ್ರ ಭೋಜನ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಆಗಲೂ ಕೇವಲ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನ ಉಣ್ಣುವುದು ಉತ್ತಮ. ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ಏಳು ದಿನವೂ ಪೂರ್ತಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ಕೇವಲ ತುಪ್ಪವನ್ನೋ ಹಾಲನ್ನೋ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೋ ಸೇವಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದಾದರೊಂದು ನಿಯಮ ಅನುಸರಿಸಿ ಕಥಾಶ್ರವಣ ಮಾಡ-ಬೇಕು.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ತೃತೀಯಾ

ಹರಿತಾಲಿಕಾ ವ್ರತ – ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ತೃತೀಯಾದಂದು ಈ ವ್ರತಾಚರಣೆಯಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸೌಮಾಂಗಲ್ಯ , ಪುತ್ರ , ಪೌತ್ರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

ಹರಿತಾಲಿಕಾ ವ್ರತವನ್ನು ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ತದಿಗೆಯಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾರ್ವತಿಯು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿವನನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಆದುದರಿಂದ ಯುವತಿಯರು ತಮಗೆ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಅಖಂಡ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಿಗಲು ವಿವಾಹಿತ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಪೂಜಾ ವಿಧಿ

ಈ ದಿನ ನದಿಯ ಅಥವಾ ಹರಿಯುವ ಶುದ್ಧ ನೀರಿನ ಬಳಿಯ ಮರುಳನ್ನು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಶಿವಲಿಂಗವನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತಿಯ ಮತ್ತು ಅವಳ ಸಖಿಯರ ಜೊತೆಗೆ ಶಿವಲಿಂಗದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಂದು ಅದನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ವ, ವನಸ್ಪತಿ, ಪಾರಿಜಾತ, ಕರವೀರ (ಕಣಗಿಲ ಗಿಡ), ಅಶೋಕ ಇತ್ಯಾದಿ ಹದಿನಾರು ಪ್ರಕಾರಗಳ ಎಲೆ ಹಾಗೂ ಬಿಳಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಗಣಪತಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂತರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾಳೆಹಣ್ಣು, ಬೆಲ್ಲ-ಕೊಬ್ಬರಿ ಮತ್ತು ಹಾಲಿನ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹರಿತಾಲಿಕೆಯ ಆರತಿಯನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೂ ಈ ಪೂಜೆಯ ದಿನ ಹಚ್ಚಿದ ನಂದಾದೀಪವನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆಯ ವರೆಗೆ ಸತತವಾಗಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಸಂಜೆ ಆರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಹರಿತಾಲಿಕೆಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಮೊಸರನ್ನದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿವ, ಪಾರ್ವತಿ ಮತ್ತು ಸಖಿಯರ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಹರಿಯುವ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ದಿನ ಪ್ರತಿಯೋರ್ವ ವಿವಾಹಿತ, ಅವಿವಾಹಿತ ಸ್ತ್ರೀಯು ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತಹ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಶಿವನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತು ಮತ್ತು ಆದಿಶಕ್ತಿಯ ಸ್ಥಾನವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ದಿನವು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯ-ಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಹರಿತಾಲಿಕೆಯ ವ್ರತದ ಲಾಭಗಳು – ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಶೀಘ್ರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಉನ್ನತಿಯಾಗಲು ಸಹಾಯವಾಗುತ್ತದೆ, ಉಪವಾಸದಿಂದ ಶರೀರ

ಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತದೆ, ಅಪೇಕ್ಷಿತ ವರನು ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕಠೋರ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದರೆ ಮೃತ್ಯುವಿನ ನಂತರ ಶಿವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಮಂದಾರಮಾಲಾಕುಲಿತಾಲಕಾಯ್ಯೆ ಕಪಾಲಮಾಲಾಂಕಿತಶೇಖರಾಯ ।
ದಿವ್ಯಾಂಬರಾಯ್ಯೆ ಚ ದಿಗಂಬರಾಯ ನಮಃ ಶಿವಾಯ್ಯೆ ಚ ನಮಃ ಶಿವಾಯ ॥

ಇತ್ಯಾದಿಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪಾರ್ವತೀಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತ

ಶುಕ್ಲತೃತೀಯಾದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವರ್ಣಗೌರೀವ್ರತ. ಇದನ್ನು ಬಿದಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೇ ಚತುರ್ಥೀಸಂಬಂಧವಿರುವ ತೃತೀಯಾದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲತದಿಗೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಭ್ರಮದ ಹಬ್ಬ. ಇದೇ ಗೌರೀ ತದಿಗೆ. ಇದು ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರದವಾದ ವ್ರತ. ದೊಡ್ಡಗೌರೀ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಿದೆ. ತಳಿರುತೋರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಮಂಟಪದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರತಿಕೃತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪುಜಿಸಿ ವ್ರತಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಮೊರದ ಬಾಗಿನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥ ಬಾಗಿನವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಓಡಾಡುವ ಸುಮಂಗಲಿಯರನ್ನು ಅಂದಿನಿಂದ ಒಂದುವಾರ ಕಾಲ ನೋಡಬಹುದು.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ಚತುರ್ಥೀ

ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕವ್ರತ

ವಿಘ್ನನಿವಾರಕ ವಿನಾಯಕನ ಹಬ್ಬ. ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕ ವಿದ್ಯಾಗಣಪತಿ ಮುಂತಾದ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇವನನ್ನು ಪುಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಮನೆಯಲ್ಲೂ, ಭಕ್ತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಕಲಾವಂತಿಕೆಯನ್ನು ಈ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ರಂಗುರಂಗಿನ ಬಣ್ಣದಿಂದ ತಯಾರಾಗಿರುವ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ಅಲಂಕೃತ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ, ಪುಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿಯೂ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಡಬು ಗಣಪತಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ.

ಏಕದಂತಂ ಶೂರ್ಪಕರ್ಣಂ ನಾಗಯಜ್ಞೋಪವೀತಿನಮ್ ।
ಪಾಶಾಂಕುಶಧರಂ ದೇವಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕಮ್ ॥

ಇತ್ಯಾದಿಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಶುಕ್ಲಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಗಣೇಶಪೂಜೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸ-ಬೇಕು. ಆ ದಿನ ಭಾನುವಾರ, ಮಂಗಳವಾರ ಇದ್ದರೆ ಬಹಳ ಪ್ರಶಸ್ತ . ದೂರ್ವಾಪೂಜೆ, ಮೋದಕನೈವೇದ್ಯಗಳು ಈ ವ್ರತದ ವಿಶೇಷ. ಏಕವಿಂಶತಿ(ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು) ದೂರ್ವಾ-ಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, 21 ಕಡುಬುಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿ ಒಂದನ್ನು ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕನಿಗೂ, ಹತ್ತನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟು, ಹತ್ತನ್ನು ತಾನು ಕುಟುಂಬಸಮೇತ ಉಪ-ಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಚತುರ್ಥಿಯಂದು ಚಂದ್ರದರ್ಶನವು ನಿಷಿದ್ಧ. ಪ್ರಮಾದವಶಾತ್ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿದರೆ ಸ್ಯಮಂತಕೋಪಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಅಥವಾ –

ಸಿಂಹಃ ಪ್ರಸೇನಮವಧೀತ್ ಸಿಂಹೋ ಜಾಂಬವತಾ ಹತಃ ।
ಸುಕುಮಾರಕ ಮಾ ರೋದೀಃ ತವ ಹ್ಯೇಷ ಸ್ಯಮಂತಕಃ ॥

ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಕನಿಷ್ಠ ಪಕ್ಷ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಮನೆಗಳಿಗಾದರೂ ಹೋಗಿ ಗಣೇಶನನನ್ನು ನೋಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಯಮವಿದೆ .

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಪಂಚಮೀ

ಋಷಿಪಂಚಮೀವ್ರತ

ಗಣಪತಿಹಬ್ಬದ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಋಷಿಪಂಚಮಿ ಎನ್ನುವ ಆಚರಣೆಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ.

ನಾಲ್ಕುವೇದಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದ ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡು ಮನುಕುಲಕ್ಕೆ ಧಾರೆಯೆರೆದುಕೊಟ್ಟ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸುವ ದಿನ ಇದು. ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಧ್ರುವ ನಕ್ಷತ್ರದ ಸುತ್ತಲೂ ಸಂಚರಿಸುವ ಸಪ್ತರ್ಷಿಮಂಡಲವು ಅರುಂ-ಧತೀ ನಕ್ಷತ್ರದ ಜೊತೆ ಇಂದು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯೌವನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ರೂಪಮದದಿಂದ, ಚಾಪಲ್ಯ ಅಥವಾ ಗರ್ವದಿಂದ, ಮುಟ್ಟಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ಆಚಾರೋ-ಲ್ಲಂಘನೆಯಿಂದ ಅಥವಾ ತಿಳಿದೋ ತಿಳಿಯದೆಯೋ ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ಎಲ್ಲ

ಪಾಪಗಳಿಗಾಗಿಯೂ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಲ್ಲಿನ ಉದ್ದೇಶ. ಗುರುಸ್ವರೂಪರಾದ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆಚರಣೆಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಂತೀಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಕಾಣು-ತ್ತವೆಯಾದರೂ, ಭಾವ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನವ್ಯಾಪಿನಿಯಾದ ಶುಕ್ಲಪಂಚಮಿಯಂದು ಋಷಿಪಂಚಮೀವ್ರತ. ರಜಸ್ವಲಾಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಬರುವ ದೋಷಗಳ ಪರಿಹಾರವು ಈ ವ್ರತದಿಂದ ಆಗುವುದು. ಈ ದಿನ ಅರುಂಧತೀಸಮೇತ ಕಶ್ಯಪಾದಿಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಉತ್ತು ಬಿತ್ತು ಮಾಡದೇ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಬೆಳೆದ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆಹಾರವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ವ್ರತ ಹಿಡಿದವರು ಏಳು ವರ್ಷ ಉಪವಾಸ ಪೂಜಿಸಿ, ಏಳು ಕಲಶಗಳಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಮಾರನೆಯ ದಿವಸ ಆಯಾಯ ಋಷಿಮಂತ್ರಗಳಿಂದ 108 ಅಥವಾ 28 ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ತಿಲ, ಆಜ್ಯ-ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಕೊಡಬೇಕು. ಏಳು ದಂಪತಿಗಳ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. (ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಋಷಿಪಂಚಮೀ ಪುಸ್ತಕ ನೋಡಿರಿ).

ವರಾಹ ಜಯಂತಿ

ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಪಂಚಮಿಯ ದಿವಸ ಭೂವರಾಹ ಜಯಂತಿ-ಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಆಚರಣೆಯ ಕ್ರಮ

1. ತಳಿರುತೋರಣ ರಂಗವಲ್ಲಿಗಳಿಂದ ಮನೆಯನ್ನು ಸಿಂಗರಿಸಬೇಕು.
2. ಅನೇಕ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
3. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ವರಾಹಸಹಸ್ರನಾಮಾವಳಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತುಳಸೀ ಅಥವಾ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಬೇಕು.

4. ಹಿಂದಿನ ದಿವಸವೇ ಅನ್ನಾರಾಧನೆಗಾಗಿ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಮನೆಯವರನ್ನು ಸ್ವಾಗತ ಮಾಡಿರಬೇಕು.
5. ವರಾಹಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಹೇಳಿಸಿ, ಸಂತೋಷ ಪಡಬೇಕು. ವರಾಹಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು.
6. ತಂತ್ರಸಾರಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ, ವರಾಹ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಸಾವಿರ ಜಪಿಸಬೇಕು.
7. ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ವರಾಹಶಾಲಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇರುವ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತೀಕದಲ್ಲಿಯೇ ಭೂವರಾಹನನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ, ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳು

ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೂಡ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖರೀದಿಸಲು ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಬಹಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅನಿವಾರ್ಯವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂಥವರು ವರಾಹದೇವನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಭೂವರಾಹಜಯಂತಿಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ-ಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಭೂವರಾಹದೇವರ ಮೂರ್ತಿ, ಭೂವರಾಹಶಾಲಗ್ರಾಮ ಇವುಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ, ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಮೂರ್ತಿ ಶಾಲಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಭೂವರಾಹದೇವರನ್ನು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಫಲದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವರಾಹದೇವರ ಸಹಸ್ರನಾಮಾವಳಿಯಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ, ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದಿಂದಲೇ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಮತ್ತು ವರಾಹಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಲೂ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ-ನಾಮಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳಿಯೂ, ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಥಾಶಕ್ತಿ, ಯಥಾವೈಭವಗಳಿಂದ ಭೂವರಾಹ ದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳು ಈಡೇರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಭಾಗವತದ ತೃತೀಯಸ್ಕಂಧದಲ್ಲಿ ವರಾಹಚರಿತ್ರೆಯು ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಿಂದ ಹೇಳಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾ, ಭಾವುಕರಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಭೂವರಾಹಜಯಂತಿಯನ್ನು ಯಾವುದೇ ಅಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಲೌಕಿಕಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬಾರದು. ಬೇಡದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಮತ್ತು ಭೂಖರೀದಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಆದಷ್ಟೂ ಮಾಡದೇ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತೊಡಗಬೇಕು. ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮತ್ತೊಂದು ಪುಣ್ಯಕೆಲಸವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ತಂತ್ರಸಾರಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ವರಾಹಮಂತ್ರವನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಜಪಿಸಲೇ ಬೇಕು. ಗುರುಗಳಿಂದ ಉಪದೇಶವಾಗದಿದ್ದರೆ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅದರ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದು, ಅಕ್ಷರಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಜಪಿಸಿ, ಹೋಮಿಸಬೇಕು.

ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ ಭೂವರಾಹಜಯಂತಿಯಂದು ಭೂವರಾಹ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಉತ್ತಮ ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಆಹುತಿಪ್ರಧಾನ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಭೂವರಾಹನನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು.

ಮನೆಮಂದಿಯೆಲ್ಲರೂ ಭೂವರಾಹದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು -

ಕ್ರೋಡಾತ್ಮನೇ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಯಜ್ಞರೂಪಾಯ ವೇಧಸೇ ದಂಷ್ಟ್ರಾಗ್ರ-ವಿಧೃತಾ-ಶೇಷಧಾರಿಣೇ ಧರಣೀಧರ ॥ ಶ್ರೀಭೂವರಾಹಾಯ ನಮಃ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ॥

ಪೂಜಾಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ

ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ	ಕಟಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾಯ ನಮಃ	ಜಠರಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ನಮಃ	ಉರಃ ಪೂಜಯಾಮಿ

ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಕಂಠಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಪ್ರಜಾನಾಂಪತಯೇ ನಮಃ ಶಿರಃ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ನಮಃ ಭುಜೌ ಪೂಜಯಾಮಿ
ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಾಯ ನಮಃ ಸುದರ್ಶನಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಅಮೃತೋದ್ಭವಾಯ ನಮಃ ಶಂಖಂ ಪೂಜಯಾಮಿ

ಎನ್ನುತ್ತಾ ಭೂವರಾಹನ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು -

ಭೂವರಾಹ ಮಹೋತ್ಸಾಹ ಸರ್ವಶತ್ರುವಿನಾಶನ
ವೈರಿಸಂಹಾರ ಮಾಂ ರಕ್ಷ ದೇಹಿ ದಾಪಯ ಮೇ ಶ್ರಿಯಮ್ ॥

ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಯಾವ ಭಕ್ತನು ಹೀಗೆ ಜಪ, ಪೂಜೆ, ಅರ್ಚನೆ, ದಾನ, ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರಾಧನೆ, ಯಜ್ಞ, ಪ್ರವಚನ, ಪಾರಾಯಣ ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ, ಭೂವರಾಹಜಯಂತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೋ, ಅವನೇ ಅತ್ಯಂತ ಧನ್ಯ. ಅವನೇ ಉತ್ತಮ ಭಕ್ತ, ಅವನೇ ಭೂಲೋಕದ ದೇವತೆ. ಇಂಥ ವರಾಹಭಕ್ತನನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೇ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಭಾಗ್ಯವಂತರಿಗಷ್ಟೇ ಭೂವರಾಹಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರೇರಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ಅವಕಾಶ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಹರಿಭಕ್ತನಾದವನು ಭೂವರಾಹಜಯಂತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಧನ್ಯರಾಗಬೇಕು.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಷಷ್ಠಿ

ರಘುಪುಂಗವತೀರ್ಥರು (ಪಲಿಮಾರು ಮಠ)

ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯವರು. ತನ್ನ ಭಕ್ತಿ. ವಿರಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ ಇವರು ಪಲಿಮಾರಿನ ಜೀರ್ಣವಾದ ಮಠವನ್ನು ನವೀಕರಿಸಿದರು. ಈಗ ಪಲಿಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸುಂದರವಾದ ಮಠ ಇವರ

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನವೀಕರಿಸಿದ್ದು, ಸುಮಾರು 350 ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಹಿಂದಿನದು. ಮಠದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಮುಂದಿನ ಕಂಭವೊಂದರಲ್ಲಿ ಇವರು ಹೀಗೆ ಕೆತ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರಘುಪುಂಗವ ಧಾಮೇದಂ ರಘುಪುಂಗವ ಯೋಗಿನಾ ।
ರಘುಪುಂಗವ ಸಂಪ್ರೀತ್ಯೈ ಪಿಂಗಲಾಬ್ದೇ ನವೀಕೃತಮ್ ॥

ಇವರು ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕುವರೆ ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ಈ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಶಾ.ಶ. 1672 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1750) ಪ್ರಮೋದ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಷಷ್ಠಿಯಂದು ಕಾಂತಾವರಮಠದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಸೂರ್ಯಷಷ್ಠೀ

ಶುಕ್ಲೇ ಭಾದ್ರಪದೇ ಷಷ್ಠ್ಯಾಂ ಸ್ನಾನಂ ಭಾಸ್ಕರಪೂಜನಮ್ । ಪ್ರಾಶನಂ ಪಂಚಗವ್ಯಸ್ಯ ಅಶ್ವಮೇಧಫಲಾಧಿಕಮ್ ॥ ಎಂಬ ವಚನದಂತೆ ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲಷಷ್ಠಿಯಂದು ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ, ಸೂರ್ಯಪೂಜೆ, ಪಂಚಗವ್ಯಪ್ರಾಶನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಶ್ವಮೇಧಫಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲವು ಬರುವುದು.

ಈ ದಿನವೇ ಸ್ಕಂದಷಷ್ಠೀ ಎನ್ನುವರು. ಈ ದಿನ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿಪಾಪಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ.

ಕಲ್ಕಿ ಅವತಾರ

ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಪಕ್ಷದ ಷಷ್ಠಿಯ ದಿವಸ ಕಲ್ಕಿಯು ಅವತರಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳು-ತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವೆಡೆ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಷಷ್ಠಿಯ ದಿವಸ ಕಲ್ಕಿರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನೆಂದೂ ಇದೆ. ವಿಷ್ಣುಯಶಸ್ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಕಲ್ಕಿರೂಪದಿಂದ ಅವತಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ದೇವದತ್ತ ಎಂಬ ಕುದುರೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಾಳೆ. ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು, ಖಡ್ಗವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಕೈಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಕುದುರೆ ಏರಿ ಕಲ್ಕಿರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಜಗತ್ತಿನ ಪರ್ಯಟನೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ.

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಮ್ಲೇಂಛರೇ ತುಂಬಿರುತ್ತಾರೆ. ಕಲಿಯುಗದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನ ಗಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿ-ಹೀನರಾಗಿ ಅಧರ್ಮಲೋಲುಪರಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ-ವಾಗಿ ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ದುಷ್ಟರಾದ ಎಲ್ಲ ಮ್ಲೇಂಛರನ್ನು ಭಗವಾನ್ ಕಲ್ಕಿಯು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೊರಡುತ್ತಾನೆ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಅಧಾರ್ಮಿಕರನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ತಾನು ಯೋಗಾಸಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಅವನ ಯೋಗಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯು ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿರ್ಜೀವವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಪಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಭಸ್ಮವಾಗುತ್ತವೆ. ಭೂಮಿಯು ಸ್ವಚ್ಛವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ಕಲ್ಕಿಯು ಯೋಗದಿಂದ ಎಚ್ಚೆತ್ತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಮೇಘರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತಾನೆ, ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಆ ನೀರಿನಿಂದ ಭೂಮಿ-ಯೆಲ್ಲವೂ ಜಲಾವೃತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಕಲಿಗೆ ಎಲ್ಲೂ ಸ್ಥಾನವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಳುತ್ತಾ ಬಾಡಿದ ಮುಖವುಳ್ಳವನಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಕಲಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಶ್ರಯವೇ ದೊರಕದೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಲಿಯು ತೊಲಗುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ನೀರಿನ ಮುಖಾಂತರ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೊಳೆದು ಸ್ವಚ್ಛಗೊಳಿಸಿ, ಕರ್ಮಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ತಾನೇ ಮೊದಲು ಬರುತ್ತಾನೆ. ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾನೆ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ.

ದೇವತೆಗಳು ಯಜ್ಞಭಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ಅದೆಷ್ಟೋ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳೇ ಕಳೆದಿವೆ. ಸಂತೋಷದಿಂದ ವೈವಸ್ವತಮನುವಿನ ಬಳಿ ತೆರಳಿ ನಡೆದ ಎಲ್ಲಾ ವೃತ್ತಾಂತ -ಗಳನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೈವಸ್ವತಮನು ಆಗಮಿಸಿ, ಕಲ್ಕಿರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಅನಂತರ ಕಲ್ಕಿರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಮುಖದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಣವನ್ನು, ಬಾಹುವಿನಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯವರ್ಣವನ್ನು, ಊರುವಿನಿಂದ ವೈಶ್ಯವರ್ಣವನ್ನು ಕಾಲು-ಗಳಿಂದ ಶೂದ್ರವರ್ಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಜನಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯರು 21 ಕಿಷ್ಕು ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ಯಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸಕಲ

ಮಾನವರೂ ಧರ್ಮಾಸಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ವೈವಸ್ವತಮನುವು ಕಲ್ಕಿ-ರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅಯೋಧ್ಯಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಕಲ್ಕಿರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಶಿಕ್ಷಾ, ವ್ಯಾಕರಣ, ಛಂದಸ್ಸು, ನಿರುಕ್ತ, ಜ್ಯೋತಿಷ, ಕಲ್ಪ ಎಂಬ ಆರು ಅಂಗಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನು ಹದಿನೆಂಟು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಪುನಃ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಕಲ್ಕಿರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ಮಹದುಪಕಾರವನ್ನು ಕಂಡು ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆ-ಗಳು ಕಾರ್ತಿಕಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ನವಮಿಯ ದಿವಸ ಅವನನ್ನು ಯಜ್ಞದ ಮೂಲಕ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಕುಂಡದಿಂದ ಸತ್ಯ (ಕೃತ) ಎಂಬ ಪುರುಷನು ಜನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಸುಂದರಪುರುಷ-ನನ್ನು ನೋಡಿ, ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಅವನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಲ್ಕಿರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಯಜ್ಞದ ಮೂಲಕ ಸತ್ಯಯುಗಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ನವಮಿಯಂದು ಇವನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಆರಾಧನೆಗಾಗಿ ನಿಯೋಜನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಕಲಿಯುಗವು ಮುಗಿದು ಕೃತಯುಗವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಂತು ನಡೆಸುವವನು ಭಗವಾನ್ ಕಲ್ಕಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭವಿಷ್ಯಪುರಾಣದ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾ-ಯದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಕಿರೂಪಿಯ ಭಗವಂತನ ಚರಿತ್ರೆಯು ಸಮಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧವಶದ ಗಣದವರು ಜನಿಸಿ, ಅದ್ವೈತವನ್ನೇ ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದರು. ಅವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದರು. ಕಲಿಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ, 4300 ವರ್ಷಗಳು ಆದ ಬಳಿಕ, ಮಧ್ವಾವತಾರವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ 36000 ವರ್ಷಗಳು

ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಧರ್ಮವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗ ದುರ್ಗಾವತಾರ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕಲಿಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಧರ್ಮವು ನಾಶವಾದಾಗ, ಭಗವಂತನು ಕಲ್ಕಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ತತಃ ಕಲೇರಂತಮವಾಪ್ಯ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಾದಿಕಲ್ಯಾಣಗುಣಪ್ರಹೀನೇ । ಲೋಕೇ ವಿರಿಂಚತ್ರಿಪುರಘ್ನಶಕ್ರಪೂರ್ವಾಃ ಪಯೋಬ್ಧಿಂ ತ್ರಿದಶಾಃ ಪ್ರಜಗ್ಮುಃ ॥

ಕಲಿಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ಸದ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ- ದೇವತೆಗಳು ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಭಗವಂತನು ಕಲ್ಕಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ.

ನಾರಾಯಣಸ್ತೈಃ ಸ್ತುತಿಪೂರ್ವಮರ್ಥಿತೋ ಭವಾಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಸ ಶಂಭಳಾಖ್ಯೇ । ಗ್ರಾಮೇ ಮುನೇರ್ವಿಷ್ಣುಯಶೋಽಭಿಧಸ್ಯ ಗೃಹೇ ಬಭೂವಾವಿರಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಃ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ಭಗವಂತನು ಸಜ್ಜನರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಶಂಬಳಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ವಿಷ್ಣುಯಶಸ್ ಎಂಬ ಮುನಿಯ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕಲಿಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯು ಧರ್ಮವು ನಾಶವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ವಿಷ್ಣುಯಶಸ್ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಇವನು ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವನಿಂದ ಭಗವಂತನು ಅವತಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾಯಂಭುವ-ಮನುವು ಕಲ್ಕಿಯ ತಂದೆಯಾಗಿ ಕಲಿಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾನೆಂದು ರುದ್ರದೇವರು ಪಾರ್ವತಿಗೆ ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ನಾರಾಯಣ-ಪಂಡಿತರ ಅಂಶಾವತಾರ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಶಂಬಳಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಯಾರು ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಅವರ ಕಲಿದೋಷವೂ ಕೂಡ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ತೀರ್ಥಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ-

ಕಲೇರ್ಭೀರುಜನಾ ಯಾತ ಶಂಬಳಂ ಜಗತಾಂ ಬಲಮ್ । ಕಲಿಶೌರ್ಯಹರಃ ಕಲ್ಕೀ ಯತ್ರ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥

ಕಲೆಯಿಂದ ಭಯಪಟ್ಟ ಜನರು ಶಂಬಳಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳುತ್ತಾರೆ ಏಕೆಂದರೆ ಅದೇ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಕಲ್ಕಿಯು ಕಲಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದೇ ಗ್ರಾಮವು ಸತ್ಯಯುಗದಲ್ಲಿ 'ಸತ್ಯವ್ರತ' ಎಂದು, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ 'ಮಹದ್-ಗಿರಿ' ಎಂದು, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ 'ಪಿಂಗಲ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡೆದಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ 68 ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. 19 ಕೂಪಗಳಿವೆ. ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರ-ಗುರು. ಈ ಮೂವರು ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಇಲ್ಲಿರುವ ಭವಿಷ್ಯತೀರ್ಥವು ಗಂಗೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆಗಲೇ ದೇವರು ಕಲ್ಕಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ಸಪ್ತಮೀ

(ಅ)ಮುಕ್ತಾಭರಣಸಪ್ತಮೀ

ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ಸಪ್ತಮಿಯಾದ ಇಂದು ಅಮುಕ್ತಾಭರಣ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದಿನ ಉಮಾಸಹಿತನಾದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಧೂಪ, ದೀಪ ನೈವೇದ್ಯಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಆಚರಿಸಿ, ಆದಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ, ಇಲ್ಲವೇ ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಾಗಲಿ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಈಡೇರುವುದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಂತಾನ ಭಾಗ್ಯವೂ ಲಭಿಸುವುದು ಎಂಬುದು ಭಕ್ತರ ನಂಬಿಕೆ.

ಅಥ ಪೂಜಾ –

ದೇವದೇವ ಮಹೇಶಾನ ಪರಮ್ಮಾಂ ಜಗದ್ಗುರೋ ।
ಪ್ರತಿಪಾದಿತಯಾ ಸೋಮ ಪೂಜಯಾ ಪೂಜಯಾಮ್ಯಹಮ್ ॥ ಆವಾಹನಮ್।

ಅನೇಕರತ್ನಖಚಿತಂ ಸೌವರ್ಣಂ ಮಣಿಸಂಯುತಮ್ ।
ಮುಕ್ತಾಚಿತಂ ಮಹಾದೇವ ಗೃಹಾಣಾಸನಮುತ್ತಮಮ್ ॥ ಆಸನಮ್ ।

ಪಾದ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ದೇವೇಶ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾಪರಾಯಣ ।
ಧ್ಯಾನಗಮ್ಯ ಸತಾಂ ಶಂಭೋ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥ ಪಾದ್ಯಮ್ ।

ಇದಮರ್ಘ್ಯಮನರ್ಘ್ಯೇ ತ್ವಮಮರಾಧೀಶ ಶಂಕರ ।
ಕಿಂಕರೀಭೂತಯಾ ಸೋಮ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಗೃಹಾಣ ಭೋಃ ॥ ಅರ್ಘ್ಯಮ್ ।

ಗಂಗಾದಿಸರ್ವತೀರ್ಥೇಭ್ಯಃ ಸಮಾನೀತಂ ಸುಶೀತಲಮ್ ।
ಜಲಮಾಚಮನೀಯಾರ್ಥಂ ಗೃಹಾಣೇಶೋಮಯಾ ಸಹ ॥ ಆಚಮನೀಯಮ್ ।

ಮಧ್ವಾಜ್ಯದಧಿಸಮ್ಮಿಶ್ರಂ ಮಧುನಾ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಮ್ ।
ಶಂಕರಪ್ರೀತಯೇ ತೇಽಹಂ ಮಧುಪರ್ಕಂ ನಿವೇದಯೇ ॥ ಮಧುಪರ್ಕಮ್ ।

ಪಯೋದಧಿಘೃತಂ ಚೈವ ಶರ್ಕರಾಮಧುಸಂಯುತಮ್ ।
ಪಂಚಾಮೃತೇನ ಸ್ನಪನಂ ಕರೋಮಿ ಪರಮೇಶ್ವರ ॥ ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನಮ್ ।

ಗಂಗಾ ಚ ಯಮುನಾ ಚೈವ ಗೋದಾವರೀ ಸರಸ್ವತೀ ।
ಏತಾಭ್ಯ ಆಹೃತಂ ತೋಯಂ ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ವಸ್ತ್ರಮ್ ।

ಉಪವೀತಂ ಸೋತ್ತರೀಯಂ ನಾನಾಭೂಷಣಭೂಷಿತಮ್ ।
ಗೃಹಾಣ ಸೋಮ ವಿಮಲಂ ಮಯಾ ದತ್ತಮಿದಂ ಶುಭಮ್ ॥ ಉಪವೀತಮ್ ।

ಮಲಯಾಚಲಸಂಭೂತಂ ಸುಗಂಧಿ ಘನಸಾರಯುಕ್ ।
ಚಂದನಂ ಪಂಚವದನ ಗೃಹಾಣ ವನಿತಾಯುತ ॥ ಚಂದನಮ್ ।

ಜಾತೀಚಂಪಕಪುನ್ನಾಗಬಕುಲೈಃ ಪಾರಿಜಾತಕೈಃ ।
ಶತಪತ್ರೈಶ್ಚ ಕಲ್ಹಾರೈರರ್ಚಯೇಽಹಮುಮಾಪತಿಮ್ ॥ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ।

ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪಾವನಾನಂತ ಪರಮಾತ್ಮಂ ಜಗದ್ಗುರೋ ।
ಚಂದನಾಗರುಕರ್ಪೂರಧೂಪಂ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಶಂಕರಮ್ ॥ ಧೂಪಮ್ ।

ಶುಭವರ್ತಿಯುತಂ ಸರ್ಪಿಃ ಸಹಿತಂ ವಹ್ನಿನಾ ಯುತಮ್ ।
ದೀಪಮೇಕಮನೇಕಾರ್ಕಪ್ರತಿಮಾಕಲಯತ್ವಿಮಮ್ ॥ ದೀಪಮ್ ।

ಪಾಯಸಾಪೂಪಕೃಸರಂ ದುಗ್ಧಾನ್ನಂ ಸಗುಡೌದನಮ್ ।
ದಿವ್ಯಾನ್ನಂ ಷಡ್ರಸೋಪೇತಂ ಸುಧಾರಸಸಮನ್ವಿತಮ್ ॥

ದಧಿಕ್ಷೀರಾಜ್ಯಸಂಯುಕ್ತಂ ನೈವೇದ್ಯಾರ್ಥಂ ಪ್ರಕಲ್ಪಿತಮ್ ।
ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ದೇವಾಹಂ ಕಿಂಕರೀಂ ಶಂಕರಾಯ ತೇ ॥ ನೈವೇದ್ಯಮ್ ।

ಪುನರಾಚಮನಂ ಶುದ್ಧಂ ಕುರು ಸೋಮಾಂಬುನಾಮುನಾ ।
ಮುಖಶುದ್ಧಿಕರಂ ತೋಯಂ ಕೃಪಯಾ ತ್ವಂ ಗೃಹಾಣ ಭೋಃ ॥ ಆಚಮನೀಯಮ್ ।

ಕಸ್ತೂರಿಕಾಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಮಲಯಾಚಲಸಂಭವಮ್ ।
ಗೃಹಾಣ ಚಂದನಂ ಸೋಮ ಕರೋದ್ವರ್ತನಹೇತವೇ ॥ ಕರೋದ್ವರ್ತನಮ್ ।

ನಾಲಿಕೇರಫಲಂ ಜಂಬೂಫಲಂ ನಾರಿಂಗಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಕೂಷ್ಮಾಂಡಂ ಪುರತೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಕಲ್ಪಿತಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಫಲಮ್ ।

ಪೂಗೀಫಲಮಿತಿ ತಾಂಬೂಲಮ್ । ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೇತಿ ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ ।

ನೀರಾಜನಮ್ । ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಮ್ । ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾನ್ । ನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ।

ಮಹಾದೇವ ಮಹಾರಾಜ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಪಾಪಂ ಪ್ರಣಾಶಯ ।
ಅಸ್ಮಾಕಂ ಕುರ್ವತಾಂ ಪೂಜಾಂ ಸಾಧು ವಾ ಸಾಧುಯೋಜಿತಾಮ್ ॥

ಜ್ಞಾನತೋಽಜ್ಞಾನತೋ ವಾಪಿ ಭವತೋ ವಿಹಿತಾ ಚ ಯಾ ।
ಸಂಪೂರ್ಣಯತು ತಾಂ ಪೂಜಾಂ ವಿಶ್ವೇಶೋ ವಿಮಲೋ ಭವಾನ್ ॥
ಇತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ।

ದೇವದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ಸರ್ವಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯಕ ।
ಗೃಹ್ಣೀಯಾಂ ದೋರರೂಪಂ ತ್ವಾಂ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಪ್ರವರ್ಧನಮ್ ॥
ಇತಿ ದೋರಕಗ್ರಹಣಮ್ ।

ಸಪ್ತಸಾಮೋಪಗೀತಂ ತ್ವಂ ಧಾರಯಾಮಿ ಜಗದ್ಗುರೋ ।
ಸೂತ್ರಗ್ರಂಥಿಸ್ಥಿತಂ ನಿತ್ಯಂ ಧಾರಯಾಮಿ ಸ್ಥಿರೋ ಭವ ॥ ಇತಿ ದೋರಕಬಂಧನಮ್ ।

ಹರ ಪಾಪಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ತುಷ್ಟಿಂ ಕುರು ದಯಾನಿಧೇ ।
ಪ್ರಸನ್ನಃ ಸನ್ನುಮಾಕಾಂತ ದೀರ್ಘಾಯುಃ ಪುತ್ರದೋ ಭವ ॥ ಇತಿ ಜೀರ್ಣ-
ದೋರಕೋತ್ತಾರಣಮ್ ॥

ಅಥ ವಾಯನದಾನಮ್ –

ಮಂಡಕಾನ್ ವೇಷ್ಟಕಾನ್ ವಾಥ ಸಘೃತಾನ್ ದಕ್ಷಿಣಾಯುತಾನ್ ।
ಏಕಾದಶಶತಂ ಕೃತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ಕುಟುಂಬಿನೇ ॥
ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರವೀಣಾಯ ದದ್ಯಾತ್ಸೋಮಸ್ಯ ತುಷ್ಟಯೇ ।
ಶಂಕರಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ಶಂಕರೋ ವೈ ದದಾತಿ ಚ ।
ಶಂಕರಸ್ತಾರಕೋಭಾಭ್ಯಾಂ ಶಂಕರಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥ ಇತಿ ವಾಯನಮ್ ॥

ಏವಂ ಯಾ ಪೂಜನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಸೋಮಸ್ಯ ಸುಖದಸ್ಯ ಚ ।
ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನವಾಪ್ನೋತಿ ಪುತ್ರಪೌತ್ರೈಶ್ಚ ಮೋದತೇ ॥ ಇತಿ ಪೂಜಾ ॥

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಕ್ತಾಭರಣಸಪ್ತಮೀವ್ರತವು ಮುಗಿಯಿತು ॥

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ಅಷ್ಟಮಿ

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಶಪ್ರಾಣೇಶವಿಟ್ಠಲದಾಸರ ಆರಾಧನೆ – ಇವರು ಶ್ರೀ ಪ್ರಾಣೇಶವಿಟ್ಠಲದಾಸರ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು. ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದಾಸರ ಸೇವೆಯಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಇವರ ಮೊದಲಿನ ಹೆಸರು ರಾಮದಾಸ. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಾಟದಲ್ಲಿ ಮೈಮರೆತ ಇವರನ್ನು ಶ್ರೀಪ್ರಾಣೇಶವಿಟ್ಠಲದಾಸರು ಬೈದು ಬಡಿದು ದಾಸಪಂಥಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದರು. ಶ್ರೀಶಪ್ರಾಣೇಶವಿಟ್ಠಲ ಎಂಬ ಅಂಕಿತವಿತ್ತು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರು. ಗುರುಗಳ ಕರುಣ ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದವರಲ್ಲೇ । ಹರಿ ನಿನ್ನನುಗ್ರಹವಾಗುವುದೋ ॥ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ದಯಾನಿಧೇ ॥ ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ವಿರಕ್ತರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಯಾರಾದರೂ ಧನಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಂದಿನ ದೇವರ ಸೇವೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಂತ್ರಾಲಯಸ್ವಾಮಿಗಳ ಭಕ್ತರಾದ ಇವರಿಗೆ ಸುಂದರವಿಟ್ಠಲ, ಸುಖನಿಧಿವಿಟ್ಠಲ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕಶಿಷ್ಯರಿದ್ದರು. ಇವರು 1892ನೆಯ ಇಸ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲವಾದರು.

ದೂರ್ವಾಷ್ಟಮೀ – ಶುಕ್ಲ ಅಷ್ಟಮಿಯಂದು ದೂರ್ವಾಷ್ಟಮೀ ವ್ರತ. ಶುದ್ಧದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ದೂರ್ವಾದಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪ, ದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ದಧಿ ಹಾಗೂ ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಶಿವನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು

ಕೊಡಬೇಕು. ದೂರ್ವಾ, ಶಮೀಗಳಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು – ತ್ವಂ ದೂರ್ವೇಽಮೃತಜನ್ಮಾಸಿ ವಂದಿತಾಸಿ ಸುರಾಸುರೈಃ । ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ಸಂತತಿಂ ದೇಹಿ ಸರ್ವಕಾರ್ಯಕರೀ ಭವ ॥ ಯಥಾ ಶಾಖಾಪ್ರಶಾಖಾಭಿರ್ವಿಸ್ತೃತಾಸಿ ಮಹೀತಲೇ । ತಥಾ ಮಮಾಪಿ ಸಂತಾನಂ ದೇಹಿ ತ್ವಮಜರಾಮರಮ್ ॥ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಯದೇ ಇದ್ದ ಆಹಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಇದು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾಡುವ ವ್ರತ. ಕಾಮ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ವೈಷ್ಣವರಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸಿಂಹಮಾಸದಲ್ಲಿ ಭಾದ್ರಪದ-ಶುಕ್ಲಾಷ್ಟಮೀ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ಇದು ಆಚರಣೀಯ. ಕನ್ಯಾಮಾಸದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆ ನಿಷಿದ್ಧ. ಪರಿಶುದ್ಧಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ದೂರ್ವಾಮೂಲದಲ್ಲಿ ರುದ್ರ ನನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆರಾಧಿಸುವ ವಿಧಿಯಿದೆ.

ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪೂಜಾವಿಧಾನ ಎಳೆಯಷ್ಟಮೀ

ಇದೇ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಕ್ಷ್ಮೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವು ದಿದೆ. ಇದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವ್ರತ. ಇಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಎಂದರೆ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿದ ಅಲಕ್ಷ್ಮಿಯಲ್ಲ. ಜ್ಯೇಷ್ಠಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವ ವಿಷ್ಣುಪತ್ನಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ. ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಸ್ಮೃತಿಮುಕ್ತಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಅಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾರೆ. – ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಷ್ಟಮೀ – ಯೋಗೋಪಜೀವನೇನ ಪ್ರವೃತ್ತಸ್ತು ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಷ್ಟಮೀ ಜಯಂತ್ಯಾದಿಃ । ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಷ್ಟಮೀ ವ್ರತಂ ತು ಪದ್ಮಪುರಾಣೇ ದರ್ಶಿತಮ್ – ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಭಾದ್ರಪದೇ ತು ಅಷ್ಟಮೀ ಯಾ ಸಿತಾ ಭವೇತ್ । ವಿಧಿನಾ ಪೂಜಯೇಜ್ಜ್ಯೇಷ್ಠಲಕ್ಷ್ಮೀವಿನಿವೃತ್ತಯೇ ॥ ತತ್ರ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾರ್ಕ್ಷಯೋಗಸ್ಯ ಫಲವಿಶೇಷಪ್ರದತ್ವಮುಕ್ತಂ ನಾಗರಖಂಡೇ – ಜ್ಯೇಷ್ಠರ್ಕ್ಷ-ಯೋಗೇ ಯಾ ಶುಕ್ಲಾ ಮಹಿತಾ ಕೀರ್ತಿತಾಷ್ಟಮೀ । ಭಾದ್ರೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಂ ಬಹುವಿಧೈರರ್ಚಯೇದ್ ರಾಜ್ಯಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ಇತಿ ॥

ಪ್ರಾಣಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನ ವಿಧಿ

ಅಧೋಮುಖಂ ಹೃತ್ಕಮಲಂ ತೋರಣೋದ್ಧರಣಂ ಚರೇತ್ ।
ವಿಕಾಸ್ಯ ಜ್ಞಾನರವಿಣಾ ಕರ್ಣಿಕಾಸ್ಥಂ ಪರಂ ವಿಭುಮ್ ॥

ಹೃದಯಸ್ಥಹರೇರ್ಮೂರ್ತಿಃ ಜೀವೋ ಯತ್ಪ್ರತಿಬಿಂಬಕಃ।
ಯದ್ವಶೇ ವರ್ತತೇ ಜೀವಃ ಸಾ ತು ಜೀವಕಲಾ ಸ್ಮೃತಾ ॥

ಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿಣೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಆತ್ಮಾ ನಾಮ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ।
ತೇಜಸ್ಸಾರಮಯೀಂ ದಿವ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಪ್ರತಿಮಾಗತಾಮ್ ॥

ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಪ್ರಾಣಾಧಿಪಂ ತತ್ರ ಪ್ರತಿಮಾರೂಪಿಣಂ ಪ್ರಭುಮ್।
ತನ್ಮಧ್ಯೇ ರಮಯಾ ಸಾರ್ಧಮಾಸೀನಂ ಕ್ಷೀರನೀರವತ್ ॥
ಪ್ರತಿಮಾರೂಪಿಣಂ ಸಮ್ಯಗ್ ಧ್ಯಾತ್ವೈವಾವಾಹಯೇತ್ಸುಧೀಃ ॥

ಓಂ ಆತ್ಮಾ ದೇವಾನಾಂ ಭುವನಸ್ಯ ಗರ್ಭೋ ಯಥಾವಶಂ ಚರತಿ ದೇವ ಏಷಃ।
ಘೋಷಾ ಇದಸ್ಯ ಶೃಣ್ವಿರೇ ನ ರೂಪಂ ತಸ್ಮೈ ವಾತಾಯ ಹವಿಷಾ ವಿಧೇಮ ॥

ಏಹ್ಯೇಹಿ ಮಮ ಹೃತ್ಪದ್ಮಸ್ಥಿತ ಶ್ರೀಪುರುಷೋತ್ತಮ।
ಆವಾಹಯಾಮಿ ಪೀಠೇ ತ್ವಾಂ ಪ್ರತಿಮಾಯಾಂ ರಮಾಪತೇ ॥

(ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಶ್ವಾಸಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವನೆಂದು ಚಿಂತಿಸಿ, ಕಲಶ/ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿ ಆವಾಹಿಸಬೇಕು).

ಆವಾಹಿತೋ ಭವ। ಸ್ಥಾಪಿತೋ ಭವ। ಸನ್ನಿಹಿತೋ ಭವ। ಸನ್ನಿರುದ್ಧೋ ಭವ। ಅವಕುಂಠಿತೋ ಭವ। ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವ। ವರದೋ ಭವ।

ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಕುರು ದೇವೇಶ ಸರ್ವಸಂಪತ್ಕರೋ ಭವ।
ವಿಭೋ ಸಕಲಲೋಕೇಶ ವಿಷ್ಣೋ ಜಿಷ್ಣೋ ಹರೇ ಪ್ರಭೋ।
ತ್ವಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪೂಜಯಾಮ್ಯದ್ಯ ಭೋಗೈರರ್ಘ್ಯಾದಿಭಿಃ ಕ್ರಮಾತ್।
ಪೂಜಾವಸಾನಪರ್ಯಂತಮತ್ರ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಜನಾರ್ದನ।
ಭಕ್ತಸ್ಯ ಮಮ ಪೂಜಾಂ ತ್ವಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಪಾಹಿ ಮಾಂ ವಿಭೋ ॥

ಧ್ಯಾನಮ್ – ದೇವಾನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಚ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವಿ ತ್ವಮಾದಿಮಾ। ಆದಿಶಕ್ತಿ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ನಮಸ್ತೇ ವಿಷ್ಣುವಲ್ಲಭೇ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ। ಧ್ಯಾಯಾಮಿ ಧ್ಯಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ (ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು).

ಆವಾಹನಮ್ – ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಸೂರ್ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ನಮಸ್ತೇ ಭಕ್ತವತ್ಸಲೇ।
ವಿಷ್ಣುಪ್ರಿಯೇ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ಜಗದಾನಂದಕಾರಕೇ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ।
ಆವಾಹನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। (ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು)

ಆಸನಮ್ – ಆಸನೇ ಸ್ವರ್ಣರತ್ನಾಢ್ಯೇ ಸರ್ವಶೋಭಾಸಮನ್ವಿತೇ।
ಉಪವಿಶ್ಯ ಜಗನ್ಮಾತಃ ಪ್ರಸಾದಾಭಿಮುಖೀ ಭವ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ। ಆಸನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। (ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು)

ಪಾದ್ಯಮ್ – ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೈರ್ಯುಕ್ತಂ ಪಾದ್ಯಂ ಸಂಪಾದಿತಂ ಮಯಾ। ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ-ದೇವಿ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾಂಶ್ಚ ಪೂರಯ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ।
ಪಾದ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। (ಮೀಸಲು ನೀರನ್ನು ದೇವಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಬಿಡಬೇಕು).

ಅರ್ಘ್ಯಮ್ – ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತಾರಕ್ತಪುಷ್ಪಸ್ತೋಮೈಃ ಸಮನ್ವಿತಮ್। ಸುವರ್ಣಪಾತ್ರೇ ಚಾರ್ವಂಗೀ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ। ಅರ್ಘ್ಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। (ಮೀಸಲು ನೀರನ್ನು ದೇವಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಬಿಡ-ಬೇಕು).

ಆಚಮನೀಯಮ್ – ಕರ್ಪೂರೈರ್ಲಾಮೃಗಮದೈಃ ಸುವಾಸೈರುಪಶೋಭಿತಮ್।
ಗೃಹಾಣಾಚಮನೀಯಂ ಚ ಶಿಶಿರಂ ವಿಮಲಂ ಜಲಮ್ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ।
ಆಚಮನೀಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। (ಮೀಸಲು ನೀರನ್ನು ದೇವಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯ-ಪಾತ್ರೆಗೆ ಬಿಡಬೇಕು).

ಸ್ನಾನಮ್ – ನದೀನದಸಮುದ್ಭೂತಂ ಪವಿತ್ರಂ ನಿರ್ಮಲಂ ಜಲಮ್। ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ತೇ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ಪ್ರಸೀದ ಜಗದಂಬಿಕೇ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ। ಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪ-ಯಾಮಿ। (ಬಿಡಿ ಹೂವಿನಿಂದ ನೀರನ್ನು ಅದ್ದಿ ದೇವಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು).

ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನಮ್ – ಪಂಚಾಮೃತೇನ ಸ್ನಪನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ಭಕ್ತವತ್ಸಲೇ।
ಪಯೋದಧಿಘೃತಂ ಚೈವ ಮಾಕ್ಷಿಕಂ ಶರ್ಕರಾಯುತಮ್ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ।

ಪಂಚಾಮೃತಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ (ದೇವಿಗೆ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆ, ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಪಂಚಾಮೃತಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಬೇಕು).

ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನಮ್ – ಮಂದಾಕಿನ್ಯಾಃ ಸಮಾನೀತಂ ಹೇಮಾಂಭೋರುಹ-ವಾಸಿತಮ್ । ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ತೇ ಮಯಾಽಽನೀತಂ ಗೃಹಾಣ ಜಗದಂಬಿಕೇ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ । ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ (ಬಿಡಿ ಹೂವಿನಿಂದ ನೀರನ್ನು ಅದ್ದಿ ದೇವಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು).

ವಸ್ತ್ರಮ್ – ಕೌಶೇಯವಸನಂ ದಿವ್ಯಂ ಕಂಚುಕ್ಯಾ ಚ ಸಮನ್ವಿತಮ್ । ಉಪವಸ್ತ್ರೇಣ ಸಂವೀತಂ ಗೃಹಾಣ ಪರಮೇಶ್ವರಿ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ । ವಸ್ತ್ರಂ ಸಮರ್ಪ-ಯಾಮಿ । (ದೇವಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು).

ಗಂಧಃ – ಇದಂ ಗಂಧಂ ಮಹದ್ದಿವ್ಯಂ ಕುಂಕುಮೇನ ಸಮನ್ವಿತಮ್ । ವಿಲೇಪನಾರ್ಥೇ ಮೇ ದತ್ತಂ ಗೃಹಾಣ ವರದಾ ಭವ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ । ಗಂಧಂ ಸಮರ್ಪ-ಯಾಮಿ । (ದೇವಿಗೆ ಹರಿನಿವೇದಿತ ಗಂಧವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು).

ಅಕ್ಷತಾಃ – ಅಕ್ಷತಾನ್ ಧವಲಾಕಾರಾನ್ ಶಾಲಿತಂಡುಲಮಿಶ್ರಿತಾನ್ । ಕುಂಕುಮೇನ ಸಮಾಯುಕ್ತಾನ್ ಗೃಹಾಣ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರಿ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ । ಅಕ್ಷತಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । (ದೇವಿಗೆ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು)

ಪುಷ್ಪಾಣಿ – ನಾನಾವಿಧಾನಿ ಮಾಲ್ಯಾನಿ ಸುಗಂಧೀನಿ ಹರಿಪ್ರಿಯೇ । ಗೃಹಾಣ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಗೌರೀ ತ್ವಂ ಪ್ರಸಾದಾಭಿಮುಖೀ ಭವ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ । ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ । (ದೇವಿಗೆ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು).

ಧೂಪಃ – ವನಸ್ಪತಿರಸೋದ್ಭೂತಂ ನಾನಾಗಂಧಸಮನ್ವಿತಮ್ । ದಶಾಂಗಸಹಿತಂ ದಿವ್ಯಂ ಧೂಪಂ ದೇವಿ ಗೃಹಾಣ ಭೋ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ । ಧೂಪಮಾ-ಘ್ರಾಪಯಾಮಿ । (ದೇವಿಗೆ ಧೂಪಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು).

ದೀಪಮ್ – ದೀಪಂ ತಮೋಹರಂ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಜ್ಞಾನಸಂಬೋಧಕಂ ಶುಭಮ್ । ದೀಪಂ ಗೃಹಾಣ ಮಾತಸ್ತ್ವಂ ಅಜ್ಞಾನಂ ಮೇ ವ್ಯಪೋಹಯ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ

ದೀಪಂ ದರ್ಶಯಾಮಿ। (ದೇವಿಗೆ ಮೂರು ಬತ್ತಿಯಿಂದ ಏಕಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡ-ಬೇಕು).

ನೈವೇದ್ಯಮ್ – ನಾನಾವಿಧಾನಿ ಭಕ್ಷ್ಯಾಣಿ ವ್ಯಂಜನಾನಿ ಹರಿಪ್ರಿಯೇ। ಗೃಹಾಣ ದೇವಿ ನೈವೇದ್ಯಂ ಸುಖದಂ ಸರ್ವದೇಹಿನಾಮ್ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ। ನೈವೇದ್ಯಂ ದರ್ಶಯಾಮಿ। (ಹರಿಗೆ ನಿವೇದಿತ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನು ದೇವಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು).

ಪಾನೀಯಮ್ – ಗಂಗೋದಕಂ ಸಮಾನೀತಂ ಪಾನಾರ್ಥಂ ಜಲಮುತ್ತಮಮ್ । ಕುರುಷ್ವ ಪ್ರಾಶನಂ ದೇವಿ ವರದಾ ಭವ ಇಂದಿರೇ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ। ಮಧ್ಯೇ ಮಧ್ಯೇ ಪಾನೀಯಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಉತ್ತರಾಪೋಶನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಹಸ್ತಪ್ರಕ್ಷಾಲನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ ಕರೋದ್ವರ್ತನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ (ಮೀಸಲುನೀರನ್ನು ದೇವಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೆಗೆ ಬಿಡಬೇಕು).

ಫಲಾನಿ – ರಂಭಾಫಲಂ ದಾಡಿಮಂ ಚ ಖರ್ಜೂರಂ ಮಾತುಲಿಂಗಕಮ್ । ಗೃಹ್ಯತಾಂ ನಾರಿಕೇಲಾದಿ ಫಲಾನಿ ಜಗದಂಬಿಕೇ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ। ನಾನಾವಿಧಫಲಾನಿ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ ॥ (ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮೊದಲು ಅರ್ಪಿಸಿ, ನಂತರ ದೇವಿಗೆ ಹಣ್ಣುಗ-ಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು).

ತಾಂಬೂಲಮ್ – ಪೂಗೀಫಲಂ ಮಹದ್ದಿವ್ಯಂ ನಾಗವಲ್ಲೀದಲೈರ್ಯುತಮ್ । ಕರ್ಪೂರಾದಿ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ತಾಂಬೂಲಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ ಪೂಗೀಫಲತಾಂಬೂಲಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ। ಸುವರ್ಣ-ಪುಷ್ಪದಕ್ಷಿಣಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। (ದೇವಿಗೆ ಎಲೆ - ಅಡಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು).

ಮಂಗಲನೀರಾಜನಮ್ – ನೀರಾಜಯಾಮಿ ದೇವೇಶಿ ಕರ್ಪೂರಾದ್ಯೈಃ ಸುದೀಪಕೈಃ। ಗೃಹಾಣ ಮಂಗಲಾನ್ ದೀಪಾನ್ ವರದಾ ಭವ ಶೋಭನೇ ॥ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವ್ಯೈ ನಮಃ। ಮಹಾನೀರಾಜನಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। ಪ್ರಾರ್ಥನಾಂ ಸಮರ್ಪಯಾಮಿ। (ದೇವಿಗೆ ಐದುಬತ್ತಿಯಿಂದ ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಹಾಕಿ, ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು).

ಸಮಾಪನಮ್ – ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ಚ ನಾಮೋಕ್ತ್ಯಾ ತಪಃ ಪೂಜಾಕ್ರಿಯಾದಿಷು। ನ್ಯೂನಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಾಂ ಯಾತಿ ಸದ್ಯೋ ವಂದೇ ತಮಚ್ಯುತಮ್ ॥ ಮಂತ್ರಹೀನಂ ಕ್ರಿಯಾಹೀನಂ ಭಕ್ತಿಹೀನಂ ರಮಾಪತೇ। ಯತ್ಕೃತಂ ತು ಮಯಾದೇವ ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ತದಸ್ತು ಮೇ॥ ಅನೇನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಗೌರೀಪೂಜನೇನ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥ-ಗುರ್ವಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದೇವೀಪತಿ-ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಸುಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು ॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ-ಮಸ್ತು ॥

ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹಾಡು – ಅಷ್ಟಮೀ ಗೌರೀ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದಳು॥ ಸುಭದ್ರೆ ಅಚ್ಚಮುತ್ತಿನ ಆರತಿಯನ್ನೆತ್ತಿದಳು॥ಪ॥ ಅಚ್ಯುತಾನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಅತಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮುತ್ತೈದೆತನ ಕೊಡುವ ಪುತ್ರ-ಪೌತ್ರ ಭಾಗ್ಯ ನೀಡುವ॥ಅ.ಪ॥ ಇಂದ್ರನಂದನನ ಸತಿಯಳು ಸುಭದ್ರೆ ಮಿಂದುಮಡಿಯನ್ನುಟ್ಟು ಬಂದಳು ಗಂಧ ಕುಂಕುಮ ಪರಿಮಳ ವಸ್ತ್ರ ಚಂದವಾದ ಧೂಪ ದೀಪ ದುಂಡು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಗೌರಿಗೆ ಮುಡಿಸಿ ಮಂಗಳಾರತಿ ಎತ್ತಿದಳು॥೧॥ ಭಗಿನಿ ಕೇಳೇ ಭಾವಶುದ್ಧದಿ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಅಷ್ಟಮೀ ಗೌರೀ ಕಥೆಯನು ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿ ಪುರದ ಹೊರಗೆ ಇಟ್ಟರಲು ಶಿರಿಯ ದೇವಿಯ ದಾರ ಕಟ್ಟಿ ದೊರೆಗೆ ಒಲಿದು ಶಿರಿಯು ಬಂತು॥೨॥ ಶತ್ರುಗಳನೇ ಜಯಿಸಿ ಬರುವರು ಪಾಂಡವರು ಅಪಮೃತ್ಯು ಬರಲು ಅಂಜಿ ಓಡಲು ಪಾಂಚಾಲಿ ಸಹಿತ ದೊರೆಗಳು ವನದೊಳಗೆ ಅಜ್ಞಾತವಾಸ ಗೆದ್ದು ಬರುವ ಪರಿಯ ಕೇಳ್ಯಾಳು॥೩॥ ಶಂಕರಗಂಡನ ಕಥೆಯ ಕೇಳಿ ಕಂಕಣ ಕೈಗೆ ದಾರ ಕಟ್ಟಿ ಪಂಕಜೋದರನ ರಾಣಿ ಶಂಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ವರವ ಕೊಡುವಳು ಪಂಚಭಕ್ಷ್ಯ ಪಾಯಸ ಘೃತಗಳು ಮುಂಚೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿ ಬಡಿಸುವಳು॥೪॥

ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಕ್ಷ್ಮೀವ್ರತಕಥೆ – ದೇವತೆಗಳು ವೃತ್ರಾಸುರನೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸದೆ ಬಡೆದರು. ಇಂದ್ರನು ವೃತ್ರಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದೈತ್ಯರು ಪಾತಾಳಲೋಕಕ್ಕೆ ಓಡಿ ಹೋದರು. ಕೋಲ ಎಂಬ ದೈತ್ಯನು ಮಾತ್ರ ಗೋಮಂತಪರ್ವತದ ಗುಹೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತನು. ಒಮ್ಮೆ ಗೌತಮರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕುಳಿತ ಕೋಲ ಎಂಬ ಅಸುರನ ಉಪಟಳವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಜ್ಜನರು ಗೌತಮ-

ರನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕರು. ಆಗ ಗೌತಮ ಋಷಿಗಳು ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಬಳಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಆಗ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಭಗವಂತನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಸನ್ನಿಧಾನ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಅವಳನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದೋಣ ಎಂದು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಕರೆದು -ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಬಳಿ ಶರಣಾಗತರಾದರು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ದೇವಿಯ ಪತಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಮೊದಲು ನಾವು ಮೊರೆಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನ ಬಳಿ ತೆರಳಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆಗ ಭಗವಂತನು – ''ಹನಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಯುದ್ಧೇ ಕೋಲಾಸುರಂ ರಿಪುಮ್'' - ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಕೋಲಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಭಯಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಚತುರಂಗಬಲಸಹಿತವಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಆಗ-ಮಿಸಿದ ಕೋಲಾಸುರನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಭಾದ್ರಪದ-ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಯ ದಿವಸ ಕೋಲಾಸುರನು ಸಂಹೃತನಾದನು. ಎಲ್ಲ ಸಜ್ಜನರಿಗೂ ರಾಜಕುಮಾರಿಯರಿಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾನಕ್ಷತ್ರವಿರುವ ಅಷ್ಟಮಿಯಂದು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಸಂಪ್ರ-ದಾಯವು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ಅಸ್ವತಂತ್ರತತ್ವದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾರಣ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಲಕ್ಷ್ಮೀಪೂಜೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಮೊದಲದಿನ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಆದರ ಮರುದಿನ ವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಯನ್ನು ರಾಧಾಷ್ಟಮಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ನವಮೀ

ನಂದಾನವಮೀ – ಭಾದ್ರಪದಶುಕ್ಲನವಮೀಯು ನಂದಾನವಮಿ ಎನಿಸಿದೆ. ಇಂದು ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಮಹಾಪುಣ್ಯ-ಕರವಾದದ್ದು. ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದು. ಮಾಸಿ ಭಾದ್ರಪದೇ ಯಾ ಸ್ಯಾನ್ನವಮೀ ಬಹಲೇತರಾ । ಸಾ ತಂ ನಂದ ಮಹಾಪುಣ್ಯಾ ಕೀರ್ತಿತಾ ಪಾಪನಾಶಿನೀ ॥ ತಸ್ಯಾಂ ತು ಪೂಜಯೇದ್ ದುರ್ಗಾಂ ವಿಧಿವತ್ ಕುರುನಂದನ । ಸೋಽಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ವಿಂದ್ಯಾತ್ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಂ ಚ ಗಚ್ಛತಿ ॥

ಶ್ರೀ ರಘುನಂದನತೀರ್ಥರು (ಪಲಿಮಾರು ಮಠ)

ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯವರಾದ ಇವರು ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದು ಕೇವಲ ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ. ಇವರು ತನ್ನ ಪ್ರವಚನ ಪಾಟವದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳನ್ನು ಮೀರಿಸಿ ನಿಂತು - ಒಂಭತ್ತು ಬಾರಿ ಸುಧಾಮಂಗಲ ಮಾಡಿದ ಮಹಾಪಂಡಿತರು. ಶಾ.ಶ. 1476 (ಕ್ರಿ .ಶ. 1554) ಪ್ರಮಾದೀ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ನವಮೀಯಂದು ಪಲಿಮಾರಿನಲ್ಲೇ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರ ಪುಣ್ಯದಿನ

ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು – 'ಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ' ವೆಂಬ ಮೇರುಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮನೆಮಂದಿಗೆಲ್ಲಾ ತಲುಪಿಸಿದ ದಾಸರು ಇವರು.

ಮಾನವಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ-ನರಸಪ್ಪ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ 1728ರಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಶ್ರೀನಿವಾಸರು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ನಡೆದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರ ಪಡೆದು ತಂದೆಯಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯ, ಅಲಂಕಾರ, ಛಂದಸ್ಸು, ನಾಟಕ, ವ್ಯಾಕರಣ, ನೀತಿ ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಅಂದಿನ ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಮಠ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧೀಶ್ವರರಾದ ಶ್ರೀ ವರದೇಂದ್ರ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಲ್ಲಿ ತರ್ಕ, ನ್ಯಾಯ, ಬ್ರಹ್ಮಮೀಮಾಂಸಾಂತರ್ಗತ ಉದ್ಗ್ರಂಥಗಳಾದ ತತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ, ಶ್ರೀಮನ್ನ್ಯಾಯ-ಸುಧಾ, ವ್ಯಾಸತ್ರಯಗಳನ್ನು ಓದಿ ಘನಪಂಡಿತರೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಗುರುಗಳಿಂದ 'ಆಚಾರ್ಯ' ಪದವಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆವರು. ಗುರುವಿನ ಅನುಜ್ಞೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಶುಕವಿತ್ವ, ಪ್ರವಚನ ಪಟುತ್ವ, ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಭುತ್ವ, ವೇದ-ವೈದುಷ್ಯ, ವಾದ-ವಾಚಾಳತ್ವ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯದಿಂದ ಆಚಾರ್ಯರು ಶಿಷ್ಯರನೇಕರನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ತಮ್ಮವಾದ ವೈಖರಿಯಿಂದ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪಂಡಿತರನೇಕರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ದಿಗ್ದಂತಿಗಳಂತೆ ಖ್ಯಾತರಾದರು. ಕೀರ್ತಿ, ಘನತೆ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ಸಂಸ್ಕೃತ ಜ್ಞಾನದ ದರ್ಪದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳನ್ನೂ, ದಾಸಕೂಟವನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ

ಕಾಣತೊಡಗಿದರು. ಹಿರಿಯ ಅನುಭಾವಿಗಳು, ಆಚಾರ್ಯರ ಸೋದರಮಾವಂದಿರು, ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆದ ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರನ್ನು ನಿಂದಿಸಲೂ ಹಿಂಜರಿಯಲಿಲ್ಲ.

ತಂದೆ ವೆಂಕಟವಿಠ್ಠಲರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ–

ದಾಸ ವೇಷವ ಧರಿಸಿ ಕೂಸಿ ಮಗ ನೀನು ಬಹು-
ಮೋಸಪಡಿಸಿದೆ ಜನರ ಭಾಸ್ವದಪರೋಕ್ಷಯಂ
ದೇಸು ಬಗೆಯಾಯ್ತು ಕಲಿದೋಷ ಹಾ ! ಹಾ!

ವಿಜಯದಾಸರು ಮಾನವಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಉತ್ತಮರಲ್ಲಿ ಎಸಗಿದ ಈ ಅಪಚಾರ ಅಕ್ಷಮ್ಯವೇ ಸರಿ. ದಾಸವರ್ಯರ ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಕೆ ಅವಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು ಉಲ್ಬಣವ್ಯಾಧಿಗ್ರಸ್ಥರಾದರು. ಲೌಕಿಕ ವೈದ್ಯರಿಂದ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಹರಿ-ವಾಯು-ಗುರುಗಳ ಸೇವಾ-ಕೈಂಕರ್ಯ ಕೈಕೊಂಡದ್ದಾಯಿತು. ಅವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಸ್ವೋತ್ತಮ ದ್ರೋಹದಿಂದಾದ ಭವರೋಗ ಶ್ರೀವಿಜಯದಾಸರಿಂದಲೇ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದೆಂದು ತಿಳಿದು ಆಚಾರ್ಯರು ದಾಸರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕ್ಷಮೆ ಕೋರಿದರು. ಶ್ರೀ ವಿಜಯದಾಸರು ಅವರನ್ನು ಶ್ರೀಗೋಪಾಲದಾಸರ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲದಾಸರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಿವೇದಿತಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದರ ಸೇವನೆಯಿಂದ ವ್ಯಾಧಿಯು ಉಪಶಮನವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ದಾಸರ ಜೊತೆಗೆ ತಿರುಪತಿ ತಿಮ್ಮಪ್ಪನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ, ದೇಹಾಲಸ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಮೃತಪ್ರಾಯರಾದರು. ದಾಸರು 40 ವರ್ಷಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಯಸ್ಸಿನಿಂದ ದಾನ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಬದುಕಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಆಚಾರ್ಯರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೊಸ ಮಾರ್ಪಾಟಾಯಿತು. ಹರಿದಾಸರಾಗಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆ ಬಲವತ್ತರವಾಯಿತು. ಗುರುಗಳ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಪಂಢರಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಚಂದ್ರಭಾಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೀಯುವಾಗ 'ಜಗನ್ನಾಥವಿಠಲ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದ ಶಿಲೆಯು ದೊರೆಯಿತು. ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು ಅಂದಿನಿಂದ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಘಟನೆಗಳು

ಪವಾಡಪ್ರದವಲ್ಲವೇ? ಹರಿದಾಸರಾದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೋಪೇತಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಗಳಾದ ಟೀಕಾಚಾರ್ಯರು, ವಾದಿ-ರಾಜರು, ಪುರಂದರದಾಸರು, ವಿಜಯದಾಸರು, ರಾಘವೇಂದ್ರಗುರುಗಳು, ಸತ್ಯ-ಬೋಧತೀರ್ಥರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ವ್ಯಾಸತತ್ವಜ್ಞರು ಇವರುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಹಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಏಕಮೇವ ಪುತ್ರಿಯ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಪಾರಾಯಣ ರೂಪವಾಗಿ 600 ನುಡಿಗಳ 'ತತ್ವಸುವ್ವಾಲಿ'ಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ನೃಸಿಂಹ ಸುಳಾದಿಯನ್ನು ಬಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಉದ್ಧರಿಸಲಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ದಿವಾನಗಿರಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಇಪ್ಪತ್ತೇಳು ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ 'ತಂತ್ರಸಾರ'ವನ್ನು ಪದ್ಯ-ರೂಪವಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತದ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ಪಂಡಿತ-ಪಾಮರರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಭಾಮಿನೀಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀಹರಿಕಥಾಮೃತಸಾರ'ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಹೀಗೆ ಪಾಂಡಿತ್ಯ-ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯದ ಪಡಿನೆಳಲಲ್ಲಿ ಮುಸುಕಿದ ಅಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನದ ಪರಿಮಾರ್ಜನೆಯಾಗಿ ಪರಾತ್ಪರ, ಪರಮಗುರುವಿನ ಕೃಪಾಪ್ರಸಾದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಸಾದಿಕ ಪ್ರತಿಭೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನವಾಗಿ, ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರಾಗಿ ಹರಿದಾಸರ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಿದರು.

ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು 82 ವರುಷದ ಸಫಲ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿ ದಿನಾಂಕ 17.09.1809ರಲ್ಲಿ (ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ನವಮಿ) ಪರಂಧಾಮವನ್ನೈದಿದರು.

ದಾಸವರ್ಯ ದಯಾಸಿಂಧೋ ದೂರೀಕೃತದುರಾಶಿಷಂ । ಹರಿಕಥಾಮೃತವಕ್ತಾರಂ ಜಗನ್ನಾಥಗುರುಂ ಭಜೇ ॥ ಜಲಜೇಷ್ಟನಿಭಾಕಾರಂ ಜಗದೀಶಪದಾಶ್ರಯಮ್ । ಜಗತೀತಲವಿಖ್ಯಾತಂ ಜಗನ್ನಾಥಗುರುಂ ಭಜೇ ॥

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ದಶಮೀ

ದಶಾವತಾರವ್ರತ – ದೇವರ ಎಲ್ಲಾ ಅವತಾರಗಳ ಜನ್ಮೋತ್ಸವವನ್ನು ಅಂದಂದೇ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತರಾದಲ್ಲಿ ಭಾದ್ರಪದಶುದ್ಧದಶಮೀಯಂದು ಹತ್ತಾವತಾರದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಹೇಳಿವೆ. ಇದನ್ನು

ದಶಾವತಾರವ್ರತವೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಿವೆ. ಭಾರದ್ವಾಜಸಂಹಿತೆ ಹೇಳುವಂತೆ ದೇವರ ಎಲ್ಲ ಜಯಂತೀವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಅಂದು ಉಪವಾಸವಿದ್ದು, ಉಳಿದ ಜಯಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ವೈಭವಪೂರ್ಣವಾದ ಪೂಜೆ ನಡೆಸಿದರೆ ಸಾಕು. – ಸರ್ವಾಸಾಂ ತು ಜಯಂತೀನಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ ಮತಾ । ಯಸ್ಮಾತ್ ಸನ್ನಿಹಿತಾತ್ಯಂತಂ ತತ್ರೈವೋಪಸೇತ್ ನರಃ ॥ ಸವಾರಸ್ವಪಿ ಜಯಂತೀಷು ಪೂಜಾ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಶೇಷತಃ ॥

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ಏಕಾದಶೀ - ವಿಷ್ಣುಪರಿವರ್ತನೋತ್ಸವ

ಭಾದ್ರಪದಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶೀ ಅಥವಾ ದ್ವಾದಶೀ ಸಾಯಂಕಾಲ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ – ವಾಸುದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ಪ್ರಾಪ್ತೇಯಂ ದ್ವಾದಶೀ ತವ । ಪಾರ್ಶ್ವೇನ ಪರಿ-ವರ್ತಸ್ವ ಸುಖಂ ಸ್ವಪಿಹಿ ಮಾಧವ ॥ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನು ಆಷಾಢ -ಶುಕ್ಲಏಕಾದಶೀ (ಶಯನೀ ಏಕಾದಶೀ)ಯಂದು ಮಲಗಿ ಭಾದ್ರಪದಶುಕ್ಲಏಕಾದಶಿ ಯಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೆ ಮಾಡಿ (ಮಗ್ಗುಲಾಗಿ) ಕಾರ್ತಿಕಶುಕ್ಲದ್ವಾದಶೀ (ಉತ್ಥಾನ-ದ್ವಾದಶೀ)ಯಂದು ಏಳುತ್ತಾನೆ. ಎಡಮಗ್ಗುಲಿನಿಂದ ಬಲಮಗ್ಗುಲಿಗೆ ತಿರುಗುವ ಈ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತನೋತ್ಸವವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕವ್ರತ

ವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತಿಕರವಾದ ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕವ್ರತವು ಒಂದು ವರ್ಷಪರ್ಯಂತ ನಡೆಸು ವಂಥದು. ತಿಂಗಳಿಗೆ ಐದು ಉಪವಾಸದ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವವರು ಭಾದ್ರಪದಶುಕ್ಲಏಕಾದಶಿಯಂದು ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದಾಗ ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಎರಡು ಏಕಾದಶೀ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರವೆಂಬ ಐದು ಉಪವಾಸಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಮಾಸವೂ ಆಚರಿಸಿ ಮುಂದಿನ ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅನುಕೂಲದಿನದಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣವೆನ್ನಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯು ಉದಯ-ಕಾಲದಲ್ಲಿರಬೇಕು. ಪೂರ್ಣಿಮಾತಿಥಿ ಕನಿಷ್ಠ ಒಂದು ಯಾಮದಷ್ಟಿರಬೇಕು. ಶ್ರವಣ-ನಕ್ಷತ್ರ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿರಬೇಕು.

ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಸೂಕ್ತ ಸಮಯ : ವಿಷ್ಣು ಪಂಚಕ ಉಪವಾಸ ಆರಂಭಿಸುವ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು.

ಅ. ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿ ಅಂದು ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ; ಆ. ಮಾರ್ಗ -ಶಿರ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ; ಇ. ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿ (ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರವಿರಲಿ ಅಥವಾ ಇಲ್ಲದಿರಲಿ) ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು.

ಆದರೆ, ನಾವು ಆರಂಭಿಸುವ ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಏಕಾದಶಿ, ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಮತ್ತು ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರದ ದಿನ ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗಿರಬೇಕು. ಕೆಲವು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನ ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕದ ಉಪವಾಸವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವು ಆರಂಭಿಸುವ ತಿಂಗಳು ಐದು ಉಪವಾಸವಿರಲೇಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಉಪವಾಸ ಲೋಪವಾಗಿರಕೂಡದು.

ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕವ್ರತಫಲ - ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷ ಪರಿಹಾರ, ಸುರಾಪಾನ ಪರಸ್ತ್ರೀ ಗಮನ, ಗೋಹತ್ಯಾ, ಸ್ತ್ರೀ, ಬಾಲಹತ್ಯಾ, ಸುವರ್ಣಚೌರ್ಯಪಾಪಪರಿಹಾರ.

ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ ನಿಯಮಗಳು : – ವಿಷ್ಣು ಪಂಚಕ ಉಪವಾಸ ಆರಂಭಿಸುವ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಅಂದು ವಿಷ್ಣು-ಪಂಚಕದ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು ; ವ್ರತ ಮಾಡತಕ್ಕವನು ದೈನಂದಿನ ಪೂಜೆ, ಆಹ್ನೀಕ, ನೈವೇದ್ಯ, ವೈಶ್ವದೇವ, ಹಸ್ತೋದಕ, ಮುಂತಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಹಿರಿಯರಿಗೆ ತೀರ್ಥ ಕೊಟ್ಟು, ತಾನೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ತೀರ್ಥ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಎಂದಿನಂತೆ ಅಂಗಾರ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಬೇಕು, ಉಪವಾಸದ ಮಾರನೇ ದಿನ ಅಂದರೆ ಪಾರಣೆಯ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ, ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ತಾನೂ ಭುಂಜಿಸುವುದು ಅತಿಶಯ ಫಲದಾಯಕ. ವ್ರತದ ಆರಂಭದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಮಧ್ಯ-ದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಾಗಲೀ, ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಅನುಕೂಲವಿದ್ದ ದಿನ ಮಾಡ-ಬೇಕು. ಉದ್ಯಾಪನೆಯ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಉಪವಾಸದ ದಿನವಾಗಿರಬೇಕು. ಉದ್ಯಾ-ಪನೆಯ ದಿನದಂದು 5,12, ಅಥವಾ 60 ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ-ಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಆಕಸ್ಮಾತ್ ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರ ಉಪ-

ವಾಸದ ದಿನ ತಂದೆ ಅಥವಾ ತಾಯಿಯ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಬಂದಲ್ಲಿ, ಅಂದು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ತಾನು ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ದಶಮಿಯಂದು, ಸಾಧನದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಮತ್ತು ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿನ ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂದು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಕೂಡದು.

ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ ವರ್ಷವೆಂದರೆ : ಈ ವರ್ಷ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಶ್ರಾವಣ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ತನಕ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಈ ವರ್ಷ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರೆ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದ ತನಕ ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕದ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವು ಮಾಹಿತಿಗಳು.

1. ವ್ರತಾರಂಭಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಕಾಲ- ಭಾದ್ರಪದಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಮಾಸದ ಏಕಾದಶಿಯಂದು ವಿಷ್ಣುನಕ್ಷತ್ರ (ಶ್ರವಣ)ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆರಂಭಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುಕ್ಲ ಪಂಚಮಿಯಂದು ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಆರಂಭಿಸುವ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ (ಆರಂಭದ 30 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ) ಉಪವಾಸಾರ್ಹಗಳಾದ ಐದು ದಿನಗಳು ಇರಲೇಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಉಪವಾಸ ಲೋಪವಾಗಿರಕೂಡದು. ಅಲ್ಲದೇ ಅಧಿಕಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಗುರು-ಶುಕ್ರಾಸ್ತಗಳಿದ್ದಾಗ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವಂತಿಲ್ಲ.

2. ಆರಂಭಿಸಿದ್ದ ವ್ರತವನ್ನು ಗುರು-ಶುಕ್ರಾಸ್ತಗಳಿದ್ದಾಗಲೂ, ಅಧಿಕಮಾಸದಲ್ಲೂ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕು.

3. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದೇ ಶ್ರವಣವು ಬರುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಮದಿಂದ ಉಪವಾಸವು ತಪ್ಪಿಹೋದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶ್ರಮದಿಂದಲೋ ರೋಗಾದಿನಿಮಿತ್ತದಿಂದಲೋ ಉಪವಾಸ ತಪ್ಪಿದರೆ ವರ್ಷಮುಗಿದ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳಿನಲ್ಲಿ ಆಯಾದಿನದಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

4. ಸ್ವತಃ ತನಗೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದ್ದಾಗ ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯ

ಮೂಲಕ ಅಥವಾ ಸುತನ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಸಿ ಫಲಪಡೆಯಬಹುದೆಂದಿದೆ ವಿಷ್ಣು-ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ.

5. ತೀರ್ಥಪ್ರಾಶನ- ಏಕಾದಶಿದಿನವನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಉಳಿದ ಯಾವುದೇ ದಿನ ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕದ ಉಪವಾಸವಿದ್ದಾಗಲೂ ಗಂಧೋದಕಮಿಶ್ರಿತವಾದ ಶಾಲ-ಗ್ರಾಮತೀರ್ಥವನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಬೇಕು. ಗಂಧಾಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುವ್ರತಾಭಿಮಾನದಿಂದ ತೀರ್ಥವನ್ನೂ ಮೂರು ಬಾರಿ ಸ್ವೀಕರಿಸದೇ ಕುಳಿತಲ್ಲಿ ಬಲು ದೋಷವಿದೆ.

6. ಉದ್ಯಾಪನೆ- ವ್ರತದ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಆದಿ-ಮಧ್ಯ-ಅಂತ ಎಂದಾದರೂ ಅನುಕೂಲವಿದ್ದ ದಿನ ಮಾಡಬಹುದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಪವಾಸದ ಕೊನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಉದ್ಯಾಪನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

7. ಸಂತರ್ಪಣೆ- ಪ್ರತಿಪಾರಣೆಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಂಪತಿಗಳ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಅತಿ-ಶಯಫಲದಾಯಕ. ಅಥವಾ ಉದ್ಯಾಪನೆಯಂದು 5-12-60 ಅರವತ್ತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸಂತರ್ಪಣೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬಹುದು.

8. ಹುಣ್ಣಿಮೆ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಶ್ರವಣವುಳ್ಳ ತಿಥಿಗಳಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಅಥವಾ ತಾಯಿಯ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಬಂದಲ್ಲಿ (ಸ್ವಕರ್ತೃಕಪಾರ್ವಣವು ಬಂದಲ್ಲಿ) ಅಂದು ಶ್ರಾದ್ಧ, ವಿಪ್ರಭೋಜನ ಮುಗಿಸಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಇಂದು ಉಪವಾಸವಿಘ್ನ-ವಾಯಿತೆಂಬ ದೋಷವಿಲ್ಲ.

9. ಪಿತೃದಿನದಂದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ದಶಮಿಯಂದು, ಸಾಧನದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಮತ್ತು ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ದಿನದಂದು ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರವು ಬಂದರೆ ಅಂದು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಕೂಡದು.

10. ಪ್ರತಿ ಉಪವಾಸದಲ್ಲೂ ಹನ್ನೆರಡು ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಉದ್ಯಾಪನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಹನ್ನೆರಡು ಬಾರಿ ತರ್ಪಣಕೊಡುವ ಅನುಕೂಲಪದ್ಧತಿಯೂ ಇದೆ. ಉಪವಾಸದ ಮರುದಿನ ಪಾರಣೆಗೆ ಮೊದಲು ಈ 12 ನಾಮಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧೋದಕವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಬೆರಳ ತುದಿಯಿಂದ ಕೆಳಬೀಳು ವಂತೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಪೌರ್ಣಮಿ ದಿನ - 1) ವಿಧವೇ ನಮ: ವಿಧುಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ; 2) ಶಶಿನೇ ನಮ: ಶಶಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ., 3) ಶಶಾಂಕಾಯ ನಮ: ಶಶಾಂಕಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ. 4) ಚಂದ್ರಾಯ ನಮ:ಚಂದ್ರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 5) ಸೋಮಾಯ ನಮ: ಸೋಮಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 6) ಉಡುಪಾಯ ನಮ: ಉಡುಪಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 7) ಅಮೃತಾಯ ನಮ: ಅಮೃತಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 8) ಮನೋಹರಾಯ ನಮ: ಮನೋಹರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 9) ಪಾವನಾಯ ನಮ: ಪಾವನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ; 10) ಹಿಮಕೃತೇ ನಮ: ಹಿಮಕೃತಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 11) ನಿಶಾಕೃತೇ ನಮ: ನಿಶಾಕೃತಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 12) ದೀಪ್ಯಮಾನಾಯ ನಮ: ದೀಪ್ಯಮಾನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ದಿನ - 1) ಮಹೀಧರಾಯ ನಮ: ಮಹೀಧರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 2) ಜಗನ್ನಾಥಾಯ ನಮ: ಜಗನ್ನಾಥಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 3) ದೇವೇಂದ್ರಾಯ ನಮ: ದೇವೇಂದ್ರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 4) ದೇವಕೀಸುತಾಯ ನಮ: ದೇವಕೀಸುತಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 5) ಚತುರ್ಭುಜಾಯ ನಮ: ಚತುರ್ಭುಜಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 6) ಗದಾಪಾಣಯೇ ನಮ: ಗದಾಪಾಣಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 7) ಸುರಮೀಡಾಯ ನಮ: ಸುರಮೀಡಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ; 8) ಸುಲೋಚನಾಯ ನಮ: ಸುಲೋಚನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 9) ಚಾರ್ವಾಂಗಾಯ ನಮ: ಚಾರ್ವಾಂಗಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 10) ಚಕ್ರಪಾಣಯೇ ನಮ: ಚಕ್ರಪಾಣಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 11) ಸುರಮಿತ್ರಾಯ ನಮ: ಸುರಮಿತ್ರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 12) ಅಸುರಾಂತಕಾಯ ನಮ: ಅಸುರಾಂತಕಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ.

ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರ ದಿನ - 1. ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ ನಮ: ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 2 ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವಿನೇ ನಮ: ಶಾರ್ಙ್ಗಧನ್ವಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ; 3. ಗರುಡಧ್ವಜಾಯ ನಮ: ಗರುಡಧ್ವಜಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ 4. ಅನಂತಾಯ ನಮ: ಅನಂತಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 5. ಗೋವರ್ಧನಾಯ ನಮ: ಗೋವರ್ಧನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 6. ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಾಯ ನಮ: ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 7. ನಿತ್ಯಾಯ ನಮ: ನಿತ್ಯಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 8. ವೇದಗರ್ಭಾಯ ನಮ: ವೇದಗರ್ಭಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 9. ಯಜ್ಞಪುರುಷಾಯ ನಮ: ಯಜ್ಞಪುರುಷಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 10.

ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಯ ನಮ: ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 11. ಜಯಾಯ ನಮ: ಜಯಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ; 12. ಶೌರಯೇ ನಮ: ಶೌರಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಶುಕ್ಲೈಕಾದಶೀದೇವತೆಗಳು- (ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ತರ್ಪಣ)	ಕೃಷ್ಣೈಕಾದಶೀದೇವತೆಗಳು (ದ್ವಾದಶೀ ತರ್ಪಣ)
1. ಕೇಶವಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ಸಂಕರ್ಷಣಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
2. ನಾರಾಯಣಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ವಾಸುದೇವಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
3. ಮಾಧವಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
4. ಗೋವಿಂದಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ಅನಿರುದ್ಧಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
5. ವಿಷ್ಣುಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
6. ಮಧುಸೂದನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ಅಧೋಕ್ಷಜಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
7. ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ನರಸಿಂಹಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
8. ವಾಮನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ಅಚ್ಯುತಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
9. ಶ್ರೀಧರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ಜನಾರ್ದನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
10. ಹೃಷೀಕೇಶಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ಉಪೇಂದ್ರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
11. ಪದ್ಮನಾಭಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ಹರಿಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ
12. ದಾಮೋದರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ	ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ

ಭಾದ್ರಪದಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶೀ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯೇಷ್ಟತೀರ್ಥರು (ಉತ್ತರಾದಿಮಠ) ಸತ್ಯಕಾಮಾರ್ಣವೋದ್ಭೂತಃ ಶ್ರೀಮತ್ಸತ್ಯೇಷ್ಟಸದ್ಗುರುಃ । ಸತಾಂ ಚಿಂತಾಮಣಿರಿವ ಚಿಂತಿತಾರ್ಥಪ್ರದೋ ಭುವಿ ॥ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಮತ್ತೂರು ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರಾಗಿದ್ದ ಈ ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಕಾಮತೀರ್ಥರಿಂದ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಪೀಠಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಕೇವಲ 7-8 ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಪೀಠವನ್ನಾಳಿದರು. ಪೀಠಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದಷ್ಟು ದಿನ ದ್ವೈತಮತದ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಪಾಠ-ಪ್ರವಚನದಲ್ಲಿ,

ಶ್ರೀರಾಮದೇವರ ಸಂಸ್ಥಾನಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ವೆಚ್ಚ ಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲೇ (ರಾಯಚೂರು ಪ್ರಾಂತದ ಆತಕೂರಿನಲ್ಲೇ) ಅಂಗಿರಸ ಸಂವತ್ಸರದ ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶೀಯಂದು ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಕಲ್ಕೀದ್ವಾದಶೀವ್ರತ

ಕಲ್ಕಿ ದ್ವಾದಶೀವ್ರತ – ದುರ್ವಾಸಮುನಿ – ಹಿಂದಿನ ವ್ರತದಂತೆಯೇ ಭಾದ್ರ-ಪದಮಾಸದ ಶುಕ್ಲೈಕಾದಶಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ದೇವದೇವ -ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಕಲ್ಕಿನೇ ನಮಃ ಎಂದು ದೇವನ ಪಾದಗಳನ್ನೂ, ಹೃಷೀಕೇಶಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ನಡುವನ್ನೂ, ಮ್ಲೇಚ್ಛವಿಧ್ವಂಸನಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಆ ಜಗನ್ಮೂರ್ತಿಯ ಉದರವನ್ನೂ, ಶಿತಿಕಂಠಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಕಂಠವನ್ನೂ, ಖಡ್ಗಪಾಣಯೇ ನಮಃ ಎಂದು ತೋಳುಗಳನ್ನೂ, ಚತುರ್ಭುಜಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಕೈಗಳನ್ನೂ, ವಿಶ್ವ-ಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ಎಂದು ಶಿರಸ್ಸನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ತಿಳಿದವನು ಹೀಗೆ ಅರ್ಚಿಸಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ, ಅವನೆದುರಿಗೆ ಕಲಶವನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಸುವರ್ಣದ ಕಲ್ಕಿದೇವ -ಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕೃತವನ್ನಾಗಿ ಬಿಜಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಗಂಧಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ, ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಮಹಾಮುನಿಯೇ! ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಏನಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳು.

ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲವುಳ್ಳವನಾದ ವಿಶಾಲನೆಂಬ ರಾಜ-ನಿದ್ದನು. ದಾಯಾದಿಗಳು ಅವನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ ಅವನು ಗಂಧ-ಮಾದನವೆಂಬ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆ ನರೋತ್ತಮನು ಕಂದಿದವನಾಗಿ, ಆ ಪರ್ವತದ ಕಣಿವೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮಂಗಳಕರವೂ ಸುಂದರವೂ ಆದ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸೇರಿದನು.

ಹಾಗಿರುವಾಗ ಒಮ್ಮೆ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ನಮಸ್ಕೃತರೂ ಪ್ರಾಚೀನರೂ ಋಷಿವರ್ಯರೂ ಆದ ನರನಾರಾಯಣರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ಶತ್ರುನಾಶಕರಾದ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಮಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಬಂದು ಪರಮಪದವುಳ್ಳ ವಿಷ್ಣುವೆಂಬ

ಹೆಸರಿನ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದ ದೊರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಪಾಪರಹಿತನಾದ ಅವನಿಗೆ "ರಾಜೇಂದ್ರನೇ! ನಿನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುವವರು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ವರವನ್ನು ಬೇಡು" ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ದೊರೆ – ನೀವಾರೋ ನಾನರಿಯೆನು. ಯಾರಿಗೆ (ಯಾವ) ವರವನ್ನು ತೆಗೆದು-ಕೊಳ್ಳಲಿ. ನಾನು ಯಾರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತೇನೋ ಅವನಿಂದಲೇ ಮನೋಹರವೂ ಸಾಧುವೂ ಆದ ವರವನ್ನು ನಾನು ಬಯಸುವೆನು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ಅವರು "ಪ್ರಭುವೇ! ನೀನು ಯಾರನ್ನು ಆರಾಧಿಸು-ತ್ತೀಯೆ? ಯಾವ ವರವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತೀಯೆ? ನಮಗೆ ಕುತೂಹಲವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹೇಳು" ಎಂದರು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ರಾಜನು "ನಾನು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಬಳಿಕ ಅವರು ಮತ್ತೆ "ರಾಜನೇ ಆ ದೇವನ ಅನುಗ್ರಹ-ದಿಂದಲೇ ನಾವು ವರವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನಿದೆಯೋ ಆ ವರವನ್ನು ಹೇಳು" ಎಂದರು.

ದೊರೆ – ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಾದ ದೇವನನ್ನು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳುಳ್ಳ ಯಜ್ಞ-ಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಲು ನನಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಲೋಕರಕ್ಷಕನಾದ ನಾರಾಯಣದೇವನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವವನಾಗಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಈ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುವವನಾಗಿ ತಾನೇ ವರವನ್ನು ಕೊಡಲಿ.

ಈ ನಾರಾಯಣನು ಮೊದಲು ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಸುಂದರವಾದ ಕೂರ್ಮರೂಪನಾದನು. ಅನಂತರ ವರಾಹದೇವನಾದನು. ಆಮೇಲೆ ನರಸಿಂಹನಾದನು. ಬಳಿಕ ವಾಮನನಾದನು. ಅನಂತರ ಮಹಾಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಪರಶುರಾಮನಾದನು. ತಿರುಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನೆಂಬ ರಾಜನಾಗಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೋಹ ಗೊಳಿಸಿದನು. ಎಲ್ಲಾ ಕಳ್ಳರನ್ನೂ ಮ್ಲೇಚ್ಛರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸಿ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಹಜವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯುಳ್ಳದ್ದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಆ ಹರಿನಾರಾಯಣನು ಈ ಪೂಜ್ಯನೇ.

ಅದರಂತೆ ಪಾಪದಿಂದ ಭೀತರಾದರೆ ಮನುಷ್ಯರು ಆ ನಾರಾಯಣನ ನರಸಿಂಹರೂಪವನ್ನೂ, ಮೋಹನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ವಾಮನಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ, ದ್ರವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ

ಪರಶುರಾಮನನ್ನೂ, ಕ್ರೂರಶತ್ರುಗಳ ವಿನಾಶವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಪುತ್ರರನ್ನು ಬಯಸುವ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಬಲರಾಮಕೃಷ್ಣರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ರೂಪವನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಬುದ್ಧನನ್ನು ಪೂಜಿಸ-ಬೇಕು. ಶತ್ರುಗಳ ಕೊಲೆಗೆ ಕಲ್ಕಿಯನ್ನರ್ಚಿಸಬೇಕು.

ನರಮುನಿಯು ಹೀಗೆ ಆ ವಿಶಾಲರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಈ ಕಲ್ಕಿದ್ವಾದಶೀವ್ರತವನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಆ ರಾಜನೂ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದನು. ಮುನಿಯೇ! ಅವನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿಶಾಲಾ ಎಂಬ ಹೆಸರಾ-ಯಿತು. ಆ ರಾಜನು ಆ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡಿ ಧನವನ್ನು ಸಂಪಾ-ದಿಸಿದನು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ಪರಮನಿರ್ವಾಣವನ್ನು ಪಡೆದನು.

ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿನ ಭಾದ್ರಪದಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶೀ ಕಥೆ –

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ – ನಭಸ್ಯಸ್ಯ ಸಿತೇ ಪಕ್ಷೇ ಕಿನ್ನಾಮ್ನೈಕಾದಶೀ ಭವೇತ್ । ಕೋ ದೇವಃ ಕೋ ವಿಧಿಸ್ತಸ್ಯಾ ಏತದಾಖ್ಯಾಹಿ ಕೇಶವ ॥1॥ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕೇಳಿದನು – ಭಾದ್ರ-ಪದಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಏಕಾದಶಿಯ ಹೆಸರೇನು? ಅದಕ್ಕೆ ದೇವರಾವುದು? ವಿಧಿಯೇನು? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಃ – ಕಥಯಾಮಿ ಮಹೀಪಾಲ ಕಥಾ-ಮಾಶ್ಚರ್ಯಕಾರಿಣೀಮ್ । ಕಥಯಾಮಾಸ ಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನಾರದಾಯ ಮಹಾತ್ಮನೇ ॥2॥ ಎಲೈ ದೊರೆಯೇ! ಬ್ರಹ್ಮನು ನಾರದನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ನಾರದಃ – ಕಥಯಸ್ವ ಪ್ರಸಾದೇನ ಚತುರ್ಮುಖ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ । ನಭಸ್ಯ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷೇ ತು ಕಿನ್ನಾಮ್ನೈಕಾದಶೀ ಭವೇತ್ । ಏತದಿ-ಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ಶ್ರೋತುಂ ವಿಷ್ಣೋರಾರಾಧನಾಯ ವೈ ॥3॥ ನಾರದನು ಹೇಳಿದನು – ಎಲೈ ಚತುರ್ಮುಖನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಏಕಾದಶಿಯ ಹೆಸರೇನು? ವಿಷ್ಣುವಿನ ಆರಾಧನೆಗೋಸ್ಕರ ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾ – ವೈಷ್ಣವೋಽಸಿ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಸಾಧು ಪೃಷ್ಟಂ ತ್ವಯಾ ಕಿಲ । ನಾತಃ ಪರತರಾ ಲೋಕೇ ಪವಿತ್ರಾ ಹರಿವಾಸರಾತ್ ॥4॥ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು – ಎಲೈ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ನೀನು ವೈಷ್ಣವನಾಗಿದ್ದೀಯೆ. ನೀನು ಕೇಳುವುದು

ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ಹರಿವಾಸರ(ದಿನ)ಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದುದು ಲೋಕ-ದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಪದ್ಮನಾಭೇತಿ ವಿಖ್ಯಾತಾ ನಭಸ್ಯೈಕಾದಶೀ ಸಿತಾ । ಹೃಷೀಕೇಶಃ ಪೂಜ್ಯತೇಸ್ಯಾಂ ಕರ್ತವ್ಯಂ ವ್ರತಮುತ್ತಮಮ್ ॥5॥ ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿಯು ಪದ್ಮನಾಭೈಕಾದಶೀ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಏಕಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಇದು ಉತ್ತಮವಾದ ವ್ರತವು. ಕಥಯಾಮಿ ತವಾಗ್ರೇಹಂ ಕಥಾಂ ಪೌರಾಣಿಕೀಂ ಶುಭಾಮ್ । ಯಸ್ಯಾಃ ಶ್ರವಣಮಾತ್ರೇಣ ಮಹಾಪಾಪಂ ಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ॥6॥ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಪುರಾಣದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅದು ಶುಭ-ವಾದುದು. ಅದನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಮಹಾಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಮಾಂಧಾತಾ ನಾಮ ರಾಜರ್ಷಿರ್ವಿವಸ್ವದ್ವಂಶಸಂಭವಃ ಬಭೂವ ಚಕ್ರವರ್ತೀ ಸಃ ಸತ್ಯಸಂಧಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ॥7॥ ಸೂರ್ಯವಂಶೋತ್ಪನ್ನ- ನಾದ ಮಾಂಧಾತನೆಂಬ ರಾಜರ್ಷಿಯೊಬ್ಬನಿದ್ದನು. ಅವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು. ಸತ್ಯವಂತನು. ಪ್ರತಾಪಿಯು. ಧರ್ಮತಃ ಪಾಲಯಾಮಾಸ ಪ್ರಜಾಃ ಪುತ್ರಾನಿವೌರಸಾನ್ । ನ ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಯೇ ದುರ್ಭಿಕ್ಷಂ ನಾಧಯೋ ವ್ಯಾಧಯಸ್ತಥಾ ॥8॥ ಅವನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದುರ್ಭಿಕ್ಷದ ಭಯ-ವಿಲ್ಲ. ರೋಗವಾಗಲೀ ಮನೋದುಃಖವಾಗಲೀ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಾತಂಕಾಃ ಪ್ರಜಾಸ್ತಸ್ಯ ಧನಧಾನ್ಯಸಮೇಧಿತಾ । ನ್ಯಾಯೇನೋಪಾರ್ಜಿತಂ ವಿತ್ತಂ ತಸ್ಯ ಕೋಶೇ ಮಹೀಪತೇಃ ॥9॥ ಇವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇದ್ದರು. ಧನ ಧಾನ್ಯಗಳು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದವು. ಅವನು ನ್ಯಾಯದಿಂದ ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಕೋಶದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ್ದನು. ಸ್ವಧರ್ಮೇ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ಸರ್ವೇ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಸ್ತಥಾ । ಕಾಮಧೇನುಸಮಾ ಭೂಮಿಃ ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಯೇ ಮಹೀಪತೇಃ ॥10॥ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಣಾ-ಶ್ರಮಿಗಳೂ ಅವರವರ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವನು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಭೂಮಿಯು ಕಾಮಧೇನುವಿನಂತೆ ಕೇಳಿದುದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ತಸ್ಯೈವಂ ಕುರ್ವತೋ ರಾಜ್ಯಂ ಬಹುಸೌಖ್ಯಂ ಗತಾಃ ಪ್ರಜಾಃ । ಅಥೈಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ವಿಪಾಕೇ ಕರ್ಮಣಃ ಖಲು ॥11॥ ವರ್ಷತ್ರಯಂ ತದ್ವಿಷಯೇ ನ ವವೃಷುರ್ಬಲಾಹಕಾಃ । ತೇನ ಭಗ್ನಾಃ ಪ್ರಜಾಸ್ತಸ್ಯ ಬಭೂವು ಕ್ಷುಧಯಾರ್ದಿತಾಃ ॥12॥ ಹೀಗೆ ಮಾಂಧಾತಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಜನಗಳು

ಬಹು ಸೌಖ್ಯದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಿರುತ್ತಿರಲು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪಾಪ-ಶೇಷದಿಂದ ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಮಳೆಯು ಹುಯ್ಯಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಜನಗಳು ಕಷ್ಟ ಪಡುತ್ತಾ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಾಹಾಸ್ವಧಾವಷಟ್ಕಾರವೇದಾಧ್ಯಯನವರ್ಜಿತಾಃ । ಬಭೂವ ವಿಷಯಸ್ತಸ್ಯಾಭಾಗ್ಯೇನ ದೈವಪೀಡಿತಃ । ಅಥ ಪ್ರಜಾಃ ಸಮಾಗಮ್ಯ ರಾಜಾನಮಿ-ದಮಬ್ರುವನ್ ॥13॥ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸ್ವಾಹಾ, ಸ್ವಧಾ, ವಷಟ್‌ಕಾರಗಳುಳ್ಳ ಹೋಮ, ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಹೋದರು. ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು-ಬಿಟ್ಟರು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನ ದೇಶವು ದುರದೃಷ್ಟದಿಂದ ತೊಂದರೆ ಪಡುತ್ತಿ-ದ್ದಿತು. ಆಗ ಪ್ರಜೆಗಳು ರಾಜನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಇಂತೆಂದರು. ಪ್ರಜಾಃ – ಶ್ರೋತವ್ಯಂ ನೃಪಶಾರ್ದೂಲ ಪ್ರಜಾನಾಂ ವಚನಂ ತ್ವಯಾ । ಆಪೋ ನಾರಾ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಪುರಾಣೇಷು ಮನೀಷಿಭಿಃ ॥14॥ ಅಯನಂ ತಾ ಭಗವತಃ ತಸ್ಮಾನ್ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ಮೃತಃ ಪರ್ಜನ್ಯರೂಪೋ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ ಸರ್ವಗತಃ ಸ್ಥಿತಃ ॥15॥ ಪ್ರಜೆಗಳು ಹೇಳಿದರು – ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ಪ್ರಜೆಗಳ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ನೀರಿಗೆ 'ನಾರಾ' ಎಂದು ಹೆಸರಿರುವುದೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಭಗವಂತನು ಮನೆಯು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ನಾರಾಯಣನೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿರು-ವುದು. ಆ ದೇವರಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಪರ್ಜನ್ಯರೂಪನಾದವನು. ಆ ವಿಷ್ಣುವು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಸ ಏವ ಕುರುತೇ ವೃಷ್ಟಿಂ ವೃಷ್ಟೇರನ್ನಂ ತತಃ ಪ್ರಜಾಃ । ತದಭಾವೇ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ಯಥಾ ಭವೇತ್ ॥16॥ ಆ ವಿಷ್ಣುವೇ ಮಳೆಯನ್ನು ಹುಯ್ಯಿಸುವವನು. ಮಳೆಯಿಂದ ಅನ್ನವು ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅನ್ನದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಬದುಕುತ್ತಾರೆ. ಆ ಮಳೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಜೆಗಳು ನಾಶವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಜನರಿಗೆ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು. (ಯೋಗ = ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಕ್ಷೇಮ - ಹೊಂದಿದುದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು). ರಾಜಾ – ಸತ್ಯಮುಕ್ತಂ ಭವದ್ಭಿಶ್ಚ ಮಿಥ್ಯಾಭಿಹಿತಂ ಕ್ವಚಿತ್ । ಅನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಯತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಮನ್ನೇ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ॥17॥ ಅನ್ನಾದ್ಭವಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಜಗದನ್ನೇನ ವರ್ತತೇ । ಇತ್ಯೇವಂ ಶ್ರೂಯತೇ ಲೋಕೇ ಪುರಾಣೇ ಬಹುವಿಸ್ತರಮ್ ॥18॥ ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು – ಎಲೈ ಪ್ರಜೆಗಳಿರಾ! ನೀವು ಹೇಳಿದುದು ನಿಶ್ಚಯವು. ಒಂದು ಸ್ವಲ್ಪವೂ

ಸುಳ್ಳಿಲ್ಲ. ಅನ್ನವೇ ಬ್ರಹ್ಮವು. ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಇರುವುದು. ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿರುವವು. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜನಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೇ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ನೃಪಾಣಾಮಪಚಾರೇಣ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪೀಡನಂ ಭವೇತ್ । ನಾಹಂ ಪಶ್ಯಾಮ್ಯಾತ್ಮಕೃತಮೇವಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ವಿಚಾರಯನ್ । ತಥಾಪಿ ಪ್ರಯತಿಷ್ಯೇಹಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ ॥19॥ ರಾಜರ ಅನಾಚಾರದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಎಷ್ಟು ಯೋಚಿಸಿದರೂ ಏನು ತಪ್ಪನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನೆಂದೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾ – ಇತಿ ಕೃತ್ವಾ ಮತಿಂ ರಾಜಾ ಪರಿಮೇಯಪರಿಚ್ಛದಃ । ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ವಿಧಾತಾರಂ ಜಗಾಮ ಗಹನಂ ವನಮ್ ॥20॥ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು – ರಾಜನು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಲ್ಪಪರಿವಾರದ ಸಂಗಡ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಒಂದು ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದನು. ಚಚಾರ ಮುನಿಮುಖ್ಯಾಂಶ್ಚ ಆಶ್ರಮಾಂಸ್ತಾಪಸೈಃ ಶ್ರಿತಾನ್ । ದದರ್ಶಾಥ ಬ್ರಹ್ಮಸುತಮೃಷಿಮಂಗಿರಸಂ ನೃಪಃ ॥21॥ ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ತಾಪಸರಿರುವ ಜಾಗವನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯರಾದ ಮುನಿಗಳಿರುವ ಜಾಗವನ್ನೂ ಸುತ್ತಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಗನಾದ ಅಂಗೀರಸನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನನ್ನು ಕಂಡನು. ತೇಜಸಾ ದ್ಯೋತಿತದಿಶಂ ದ್ವಿತೀಯಮಿವ ಪದ್ಮಜಮ್ । ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹರ್ಷಿತೋ ರಾಜಾ ಅವತೀರ್ಯ ಸ್ವವಾಹನಾತ್ ॥22॥ ನಮಶ್ಚಕ್ರೇಽಸ್ಯ ಚರಣೌ ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟೋ ವಶೀ । ಮುನಿಸ್ತಮಭಿನಂದ್ಯಾಥ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ-ಪೂರ್ವಕಮ್ ॥23॥ ಆ ಅಂಗೀರಸನ ತೇಜಸ್ಸು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನೋಡಿದರೆ ಎರಡನೆಯ ಬ್ರಹ್ಮನಂತೆ ಇದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದ ಒಡನೆಯೇ ರಾಜನಿಗೆ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗಿ ಕೂಡಲೇ ರಥದಿಂದ ಇಳಿದನು. ಋಷಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಋಷಿಯೂ ಕೂಡ ಆ ಮಾಂಧಾತನನ್ನು ಸ್ವಸ್ತಿ ವಚನಗಳಿಂದ ಗೌರವಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ಸಪ್ತಾಂಗಗಳ ಕುಶಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದನು. ಪಪ್ರಚ್ಛ ಕುಶಲಂ ರಾಜ್ಯೇ ಸಪ್ತಸ್ವಂಗೇಷು ಭೂಪತೇಃ । ಸ ನಿವೇದ್ಯ ಸ್ವಕುಶಲಂ ಪಪ್ರಚ್ಛಾನಾಮಯಂ ನೃಪಃ ॥24॥ ದತ್ತಾಸನೋ ಗೃಹೀತಾರ್ಘ್ಯ ಉಪವಿಷ್ಟೋಽಸ್ಯ ಸನ್ನಿಧೌ । ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಮುನಿಂ

ರಾಜಾ ಪೃಷ್ಟೋ ಹ್ಯಾಗಮ- ಕಾರಣಮ್ ॥25॥ ರಾಜನು ತನ್ನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಋಷಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಅವನ ಕುಶಲವನ್ನೂ ಕೇಳಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಋಷಿಯು ರಾಜನಿಗೆ ಆಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದರಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಋಷಿಯು ನೀನು ಬಂದ ಕಾರಣವೇನೆನ್ನಲು ಅದಕ್ಕೆ ರಾಜನು ಇಂತೆಂದನು. ರಾಜಾ – ಭಗವನ್ ಧರ್ಮವಿಧಿನಾ ಮಮ ಪಾಲಯತೋ ಮಹೀಮ್ । ಅನಾವೃಷ್ಟಿಶ್ಚ ಸಂವೃತ್ತಾ ನಾಹಂ ವೇದ್ಮ್ಯತ್ರ ಕಾರಣಮ್ ॥26॥ ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು – ಎಲೈ ಭಗವಂತನೇ! ನಾನು ನ್ಯಾಯದಿಂದ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. (ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯು ಬಂದೊದಿದೆ) ಆದರೂ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವು. ಸಂಶಯಚ್ಛೇದನಾಯಾತ್ರ ಆಗತೋಹಂ ತವಾಂತಿಕೇ । ಯೋಗ -ಕ್ಷೇಮವಿಧಾನೇನ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಕುರು ನಿರ್ವೃತಿಮ್ ॥27॥ ಅದರ ಸಂಶಯವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು. ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟು-ಮಾಡೋಣದರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡು. ಋಷಿಃ – ಏತತ್ಕೃತ-ಯುಗಂ ರಾಜನ್ ಯುಗಾನಾಮುತ್ತಮಂ ಮತಮ್। ಅತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಪರಾ ಲೋಕಾ ಧರ್ಮಶ್ಚಾತ್ರ ಚತುಷ್ಪದಃ ॥28॥ ಋಷಿಯು ಹೇಳಿದನು – ಎಲೈ ದೊರೆಯೇ! ಇದು ಕೃತಯುಗವು. ಯುಗಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರೆಲ್ಲಾ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು. ಧರ್ಮವು ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವುದು. ಅಸ್ಮಿನ್ ಯುಗೇ ತಪೋಯುಕ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನೇತರೇ ಜನಾಃ। ವಿಷಯೇ ತವ ರಾಜೇಂದ್ರ ವೃಷಲೋಯಂ ತಪಸ್ಯತಿ ॥29॥ ಈ ಯುಗದಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಾಡಬೇಕೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯವರು ಮಾಡಕೂಡದು. ಈಗ ನಿನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶೂದ್ರನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಏತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾಚ್ಚೈವ ನ ವರ್ಷಂತಿ ಬಲಾಹಕಾಃ। ಕುರು ತಸ್ಯ ವಧೇ ಯತ್ನಂ ಯೇನ ದೋಷಃ ಪ್ರಶಾಮ್ಯತಿ ॥30॥ ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಮೋಡಗಳು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನ ವಧೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸು. ಆಗ ದೋಷವು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ರಾಜಾ – ನಾಹಮೇತಂ ವಧಿಷ್ಯಾಮಿ ತಪಸ್ಯಂತಮನಾಗಸಮ್ । ಧರ್ಮೋಪದೇಶಂ ಕಥಯ ಉಪಸರ್ಗವಿನಾಶನಮ್ ॥31॥ ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು – ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ತಪ್ಪಿಲ್ಲದ ಆತನನ್ನು ನಾನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಪ್ರಜೆಗಳ

ತೊಂದರೆಯೂ ಶೂದ್ರನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಬಂದ ದೋಷವೂ ಹೋಗುವಂತಹ ಒಂದು ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳು. ಋಷಿಃ – ಯದ್ಯೇವಂ ತರ್ಹಿ ನೃಪತೇ ಕುರುಷ್ವೈಕಾದಶೀವ್ರತಮ್ । ನಭಸ್ಯಸ್ಯ ಸಿತೇ ಪಕ್ಷೇ ಪದ್ಮನಾಭೇತಿ ವಿಶ್ರುತಾ ॥32॥ ತಸ್ಯಾ ವ್ರತಪ್ರಭಾವೇಣ ಸುವೃಷ್ಟಿರ್ಭವಿತಾ ಧ್ರುವಮ್ । ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಪ್ರದಾ ಹ್ಯೇಷಾ ಸರ್ವೋಪದ್ರವನಾಶಿನೀ । ಅಸ್ಯಾ ವ್ರತಂ ಕುರು ನೃಪ ಸಪ್ರಜಃ ಸಪರಿಚ್ಛದಃ ॥33॥ ಋಷಿಯು ಹೇಳಿದನು – ಎಲೈ ದೊರೆಯೇ! ಹಾಗಾದರೆ ಭಾದ್ರ-ಪದಮಾಸದಲ್ಲಿ 'ಪದ್ಮನಾಭೈಕಾದಶೀ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಏಕಾದಶೀ-ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡು. ಆ ವ್ರತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಳೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ರತವು ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ತೊಂದರೆಗಳನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಜೆಗಳೊಡನೆಯೂ ಪರಿವಾರಗಳೊಡನೆಯೂ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡು. ಬ್ರಹ್ಮಾ – ಇತಿ ವಾಕ್ಯಮೃಷೇಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ರಾಜಾ ಸ್ವಗೃಹಮಾಗತಃ। ಭಾದ್ರಪದೇ ಸಿತೇ ಪಕ್ಷೇ ಪದ್ಮಾವ್ರತಮಥಾಕರೋತ್ ॥34॥ ಪ್ರಜಾಭಿಃ ಸಹ ಸರ್ವಾಭಿಶ್ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಸಮನ್ವಿತಃ । ಏವಂ ವ್ರತೇ ಕೃತೇ ರಾಜನ್ ಪ್ರವವರ್ಷ ಬಲಾಹಕಃ ॥35॥ ಜಲೇನ ಪ್ಲಾವಿತಾ ಭೂಮಿರಭವತ್ ಸಸ್ಯಶಾಲಿನೀ । ಋಷೀಶ್ವರಪ್ರಭಾವೇಣ ಲೋಕಾಃ ಸೌಖ್ಯಂ ಪ್ರಪೇದಿರೇ ॥36॥ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು – ಋಷಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧದ ಏಕಾದಶೀದಿವಸ ಪದ್ಮನಾಭವ್ರತವನ್ನು ಚತುರ್ವರ್ಣದ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಂಗಡ ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಮಳೆಯು ಬೇಕಾದಂತೆ ಬಂದಿತು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಸಸ್ಯಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದವು. ಋಷಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಶ್ರೀ- ಕೃಷ್ಣಃ – ಏತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾದೇವ ಕರ್ತವ್ಯಂ ವ್ರತಮುತ್ತಮಮ್ । ದಧ್ಯೋದನಯುತಂ ತಸ್ಯಾಂ ಜಲಪೂರ್ಣಂ ಘಟಂ ದ್ವಿಜೇ ॥37॥ ವಸ್ತ್ರಂ ಸಂವೇಷ್ಟಿತಂ ದತ್ವಾ ಛತ್ರೋಪಾನ-ಹಮೇವ ಚ । – ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು – ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಈ ಉತ್ತಮವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ನೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಲಶವನ್ನೂ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಸರನ್ನವನ್ನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಕಲಶಕ್ಕೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದ್ದಿಸಿರಬೇಕು. ಛತ್ರಿ , ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ

ಗೋವಿಂದ ಬುಧಶ್ರವಣಸಂಜ್ಞಕ ॥38॥ ಅಘೌಘಸಂಕ್ಷಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯ-ಪ್ರದೋ ಭವ । ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಪ್ರದಶ್ಚೈವ ಲೋಕಾನಾಂ ಸುಖದಾಯಕಃ । ಪಠನಾತ್ ಶ್ರವಣಾದ್ ರಾಜನ್ ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ॥39॥ ಎಲೈ ಬುಧಸಂಜ್ಞೆಯುಳ್ಳ ಗೋವಿಂದನೇ । ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ನನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾಶ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲಾ ಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೊಡು. ಈ ವ್ರತವು ಭುಕ್ತಿ ಮುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದು. ಇದನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದಲೂ ಕೇಳುವುದ-ರಿಂದಲೂ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳೂ ಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾದ್ಮೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ಉಮಾಪತಿನಾರದಸಂವಾದಾಂತರ್ಗತ ಕೃಷ್ಣಯುಧಿಷ್ಠಿರಸಂವಾದೇ ಭಾದ್ರಪದಶುಕ್ಲಪದ್ಮೈಕಾದಶೀವರ್ಣನಂ ನಾಮ ಏಕೋನ-ಷಷ್ಟಿತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥ ಇಂತು ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದ ಉಮಾಪತಿನಾರದಸಂವಾದಾಂತರ್ಗತವಾದ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಆಷಾಢಶುಕ್ಲಪದ್ಮೈಕಾದಶಿಯ ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ಐವತ್ತಐಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ದ್ವಾದಶೀ

ಈ ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ದ್ವಾದಶೀ ದಿವಸ ದ್ವಾದಶಿ ದಿವಸ ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರ ಸೇರಿದರೆ ಇದನ್ನು ಪರಿವರ್ತನ ದ್ವಾದಶೀ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಿವಸ ಕ್ಷೀರವ್ರತಾರಂಭ.

ಶ್ರವಣದ್ವಾದಶೀ

ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದರೆ ಆ ದಿನ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂದೇ ವಾಮನಜಯಂತೀಪ್ರಯುಕ್ತ ವಾಮನಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡ-ಬೇಕು. ದ್ವಾದಶೀ-ಶ್ರವಣಯೋಗಕ್ಕೆ 'ವಿಷ್ಣುಶೃಂಖಲ' ಎನ್ನುವರು. ಶ್ರವಣದ್ವಾದಶೀ ಉಪವಾಸಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಐದುವರ್ಷಗಳ ಪುಣ್ಯವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಉಪವಾಸದಿಂದ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಏಕಾದಶೀ ಉಪವಾಸದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಅರುಣೋದಯಕಾಲಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಷಾಢವೇಧ ಇಲ್ಲದೇ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ವ್ಯಾಪಿನಿಯಾದ ದ್ವಾದಶೀ ಹಾಗೂ ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರಗಳೆರಡೂ ಇದ್ದು, ದ್ವಾದಶಿಗೆ ತ್ರಯೋದಶೀ

ಸಂಬಂಧ ಹಾಗೂ ಶ್ರವಣಕ್ಕೆ ಧನಿಷ್ಠಾನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಸಂಬಂಧವು 59 ಘಳಿಗೆ 33 ವಿಘಳಿಗೆ ಒಳಗೆ ಆಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಶ್ರವಣದ್ವಾದಶಿಯು ಉಪವಾಸಯೋಗ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವ್ಯಾಪಿಯು ದ್ವಾದಶೀ, ಶ್ರವಣಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸವಿಲ್ಲ. ಆ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರವಣವು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ದ್ವಾದಶಿಯು ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರೆ ದ್ವಾದಶಿಯು ಮುಗಿಯುವುದರಲ್ಲೇ ಪಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ವಾಮನಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆ

* ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿವಸ ವಾಮನ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

* ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದ ಕೂಡಲೇ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಮನನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾವ ದೇವೇಂದ್ರನು ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟನಾದನೋ, ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳಿದಾಗ ಸಮಸ್ತಲೋಕವೇ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಾಗ ತ್ರಿಲೋಕಗಳು ಅಸುರರ ಅಧೀನವಾದಾಗ ನೀನು ಅವತಾರ ಮಾಡಿದಿ. ಅದಿತಿದೇವಿಯ ಪಯೋವ್ರತಕ್ಕೆ ಒಲಿದು ಅವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಶ್ಯಪಋಷಿಗಳಿಂದ ಧರೆಗಿಳಿದು ಬಂದಿ. ಕಮಂಡಲು, ಯಜ್ಞಸೂತ್ರ , ಶಿಖೆ, ಛತ್ರಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಕೌಪೀನ ಉಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಹೊದ್ದಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಮೊಸರನ್ನವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಅಮೃತವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ದುಃಖವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಬಂಗಾರದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿಯಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ , ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಮಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆ, ಆರಾಧನೆ ನಿರಂತರ ನಡೆಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಉದ್ಧರಿಸು. ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ವಾಮನನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ, ಎದ್ದೇಳಬೇಕು.

* ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ದಧಿವಾಮನಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಯು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹರಿದುಬಂದಿದೆ. ದಧ್ಯನ್ನವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತ ವಾಮನನ ಅವತಾರವಾದ

ಕಾರಣ ಈ ದಿವಸಕ್ಕೆ ದಧಿವಾಮನಜಯಂತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ದಧಿವಾಮನ-ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಭೂಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಸುಗ್ರಾಸ ಭೋಜನವು ಆಜೀವನ ದೊರಕುತ್ತದೆ.

* ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ದಧಿವ್ರತವು ಮುಗಿದು, ಕ್ಷೀರವ್ರತವು ಪ್ರಾರಂಭ-ವಾಗುವ ದಿವಸವಿದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊಸರನ್ನು ಶ್ರೀಖಂಡವನ್ನು, ದಧ್ಯನ್ನವನ್ನು ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಕ್ಷೀರವನ್ನು ಕ್ಷೀರದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಯಸಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬಾರದು.

* ದ್ವಾದಶಿಯ ಪರ್ವಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ದಧಿವಾಮನಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಫಲವಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಮುತ್ತೈದೆಯರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಊಟ ಹಾಕಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಯಥೇಚ್ಛವಾದ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

* ಇಂದಿನ ದಿವಸ ಭೂದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅತಿಶಯವಾದ ಫಲವು ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಮಹಾದಾನಗಳಲ್ಲಿ ಭೂದಾನ, ಕನ್ಯಾದಾನಗಳೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಭೂದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಭೂಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಮತ್ತು ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹವು ದೊರಕುತ್ತದೆ. ನಿಷ್ಕಾಮದಿಂದ ಭೂದಾನ ಮಾಡಿದಾಗ ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾ-ಗುತ್ತದೆ.

* 'ಭೂಮಿಂ ತೇ ವಾಮನೋ ದದ್ಯಾತ್' ಎಂಬ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ವಾಮನ-ರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಭೂಮಿಯು ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯಿಂದ ದಾನ ಪಡೆದ ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ಅಧೀನವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಸೈಟು, ಜಮೀನು, ಮನೆ, ಬಂಗಲೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ದೊರಕು-ತ್ತಿರುವುದು, ಮುಂದೆ ದೊರಕುವುದು ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

* ಯಾರಿಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ಮನೆ, ಸೈಟು ಮೊದಲಾದವುಗಳು ದೊರಕಿದೆಯೋ, ಅವರು ವಾಮನನಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾರಿಗೆ ಮನೆ, ಭೂಮಿಗಳು ದೊರಕಿಲ್ಲವೋ, ಅವರು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಫಲವು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ದೊರಕುವಂತೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

* ಲೌಕಿಕ ಸಂಪತ್ತುಗಳ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇಲ್ಲದವರು ನಿಷ್ಕಾಮವಾದ ಭಾವನೆ -ಯಿಂದ ವಾಮನನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಇಂದು ಆಚರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

* ವಾಮನನಿಗೆ ಅರುಣೋದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಮೃತ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಷೋಡಶೋಪಚಾರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ತೊಟ್ಟಿಲಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಮನೆಮಂದಿಯೆಲ್ಲರೂ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಲೇ ಬೇಕು.

ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಾಮನನು ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಮನ ಜಯಂತಿಯನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ವಾಮನನಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು -

ಶಂಖ-ಚಕ್ರ-ಗದಾ-ಪದ್ಮ-ಶರ-ಶಾರ್ಙ್ಗ-ವಿಭೂಷಿತ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ
ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಶಾರ್ಙ್ಗ-ಪಾಣೇ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ
ವಾಮನಾಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಕ್ರಾಂತಂ ತ್ರಿಭುವನಂ ಯತಃ ।
ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ವಾಮನಾಯ ನಮೋನಮಃ ॥
ನಮಸ್ತೇ ಪದ್ಮನಾಭಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಜಲಶಾಯಿನೇ ।
ತುಭ್ಯಮರ್ಘ್ಯಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ಬಾಲವಾಮನರೂಪಿಣೇ ॥
ವಾಮನಾಯ ನಮಃ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ

ಪೂಜಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿ ವಾಮನನಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ವಾಮನಾಯ ನಮಃ	ಪಾದೌ ಪೂಜಯಾಮಿ
ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ	ಕಟಿಂ ಪೂಜಯಾಮಿ

ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ	ಜಠರಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ	ಉರಃ ಪೂಜಯಾಮಿ
ವಿಶ್ವಭೃತೇ ನಮಃ	ಕಂಠಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ಲೋಮರೂಪಿಣೇ ನಮಃ	ಶಿರಃ ಪೂಜಯಾಮಿ
ವಿಶ್ವಜಿತೇ ನಮಃ	ಬಾಹೌ ಪೂಜಯಾಮಿ
ವಾಮನಾಯ ನಮಃ	ಶಂಖಂ ಪೂಜಯಾಮಿ
ದಧಿವಾಮನಾಯ ನಮಃ	ಚಕ್ರಂ ಪೂಜಯಾಮಿ

* ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ 'ಹೇಮಾದ್ರಿ ಶಿಖರಾಕಾರಂ' ಎಂಬ ದಧಿವಾಮನಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. ಪೂಜೆಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು.

ಕಮಂಡಲಂ ಯಜ್ಞಸೂತ್ರಂ ಶಿಖಾಂ ಛತ್ರಂ ಚ ಧಾರಿಣಮ್
ತೇಜಃಪುಂಜಮಯಂ ದೇವಂ ವಾಮನಂ ಪುರುಷಂ ಭಜೇ ।
ಶಂಖಚಕ್ರಧರಂ ದೇವಂ ವಿಭುಂ ತೇಜೋಮಯಂ ಪ್ರಭುಮ್
ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಂ ವಾಸುದೇವಂ ಭಜೇ ತಂ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಮ್
ಬಲಿದ್ವಿಷೇ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಯಜ್ಞರೂಪಾಯ ವೇಧಸೇ
ವಾಮನಾಯ ಮಹಾಮಾಯಾವಂಚಿತಾಶೇಷಮಾನವ
ದೇವೇಶ್ವರಾಯ ದೇವಾಯ ದೇವಸಂಭೂತಿ-ಕಾರಿಣೇ
ಪ್ರಭವೇ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ವಾಮನಾಯ ನಮೋನಮಃ ॥

ಮತ್ತು ವಾಮನನ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು.

* ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ವಾಮನ ರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಅವತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಮನನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಇಂದು ಮಾಡಬೇಕು. ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಪತ್ ದಿವಸ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ, ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಸಮಸ್ತ ಚತುರ್ದಶ ಲೋಕಗಳನ್ನು ದಾನವನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯಲು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಲಿಪಾಡ್ಯದ ದಿವಸವೂ ಕೂಡ ಇದೇ ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ

ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಚೈತ್ರಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿವಸ ವಾಮನವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವರಾಹಪುರಾಣವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಂದು ಕೂಡ ವಾಮನನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ವಾಮನನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

* ನಿತ್ಯವೂ ದೇವರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ವಾಮನನ ಚಿಂತನೆ, ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿವೆ. ಐದನೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ.

'ಕೌಪೀನಮೇಖಲಾಜಿನದಂಡಶಿಖಾಯಜ್ಞೋಪವೀತಧರಾಯ, ಶ್ಯಾಮಲ-ವರ್ಣಾಯ, ಈಶತ್‌ಕುಂಚಿತಸವ್ಯಾಂಘ್ರಿಭುಜಾಯ, ವಸುಂಧರಾಯಾಚನ ದಕ್ಷಿಣ-ಹಸ್ತಾಯ ಸುಗಂಧಾಸಹಿತಾಯ, ಶ್ರೀವಾಮನಾಯ ನಮಃ' 'ಕೌಪೀನ, ಮೇಖಲ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ, ದಂಡ, ಕಮಂಡಲು, ಶಿಖಾ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ, ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮನಾದ, ಎಡಬಗ್ಗಲಿನಲ್ಲಿ ಬಾಗಿದ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಕೈಯೊಡ್ಡಿರುವ, ಸುಗಂಧ ಎಂಬ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಜೊತೆ ನಿಂತಿರುವ ವಾಮನ -ನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ' ನಿತ್ಯವೂ ಇದನ್ನು ಆವರಣ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಬೇಕು.

* ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಸಾಯಂಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ವಾಮನನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು.

* ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ವಾಮನರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ದ್ವಾದಶಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಘ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

* ಹೀಗೆ ದಶಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ವಾಮನನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡುತ್ತಾ, ದಧಿವಾಮನ ಜಯಂತಿಯ ದಿವಸ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾ, ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವಾಮನಜಯಂತೀಪೂಜಾ

ಮಮ ಇಹ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮಾಂತರೇ ಚ ಕೃತದೋಷಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾರ್ಥಂ ಪುತ್ರ-

ಪೌತ್ರಾದ್ಯಭಿವೃದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ವಾಮನಜಯಂತೀವ್ರತಮಹಂ ಕರಿಷ್ಯೇ, ತದಂಗತಯಾ ವಿಹಿತಂ ಷೋಡಶೋಪಚಾರೈರ್ವಾಮನಪೂಜನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ।

ಧೃತ್ವಾ ಜಲಮಯಂ ರೂಪಂ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಚಕ್ರಿಣಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮುದರೇ ಯಸ್ಯ ಮಹಾಭೂತೈರಧಿಷ್ಠಿತಮ್ ॥
ಮಾಯಾವೀ ವಾಮನಃ ಶ್ರೀಶಃ ಸ ಆಯಾತು ಜಗತ್ಪತಿಃ ॥ ಆವಾಹನಮ್ ।

ಅಜೇಯಾಯ ಮಹೇಶಾಯ ಜಲಜಾಸ್ಯಾಯ ಶಂಸಿನೇ ।
ನಮಸ್ತೇ ಕೇಶವಾನಂತ ವಾಸುದೇವ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥ ಧ್ಯಾನಮ್ ।

ಕಮಂಡಲುಶಿಖಾಧಾರೀ ಕುಬ್ಜರೂಪೋಽಸಿ ವಾಮನ ।
ಛತ್ರದಂಡಧರೋ ದೇವ ಪಾದ್ಯಂ ಗೃಹ್ಣ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥ ಪಾದ್ಯಮ್ ।

ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ ತ್ವಂ ದೇವ ಶ್ರವಣರ್ಕ್ಷಸಮನ್ವಿತಃ ।
ಅರ್ಘ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ದೇವೇಶ ರಮಯಾ ಸಹಿತೋ ಹರೇ ॥ ಅರ್ಘ್ಯಮ್ ।

ಕಮಂಡಲುಸ್ಥಿತಂ ಚಾರು ಶುದ್ಧಂ ಗಂಗೋದಕಂ ಮಯಾ ।
ದೇವೇಶಾಚಮನಾರ್ಥಂ ತದಾಹೃತಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ ಆಚಮನೀಯಮ್ ।

ಓಂ ಜಲಜೋಪಮದೇಹಾಯ ಜಲಜಾಸ್ಯಾಯ ಶಂಖಿನೇ ।
ಜಲರಾಶಿಸ್ವರೂಪಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ॥ ಸ್ನಾನಮ್ ।

ಮಹಾಹವರಿಪುಸ್ಕಂಧಧೃತಚಕ್ರಾಯ ಚಕ್ರಿಣೇ ।
ನಮಃ ಕಮಲಕಿಂಜಲ್ಕಪೀತನಿರ್ಮಲವಾಸಸೇ ॥ ವಸ್ತ್ರಮ್ ।

ಶ್ರೀಖಂಡಚಂದನಂ ದಿವ್ಯಂ ... ಚಂದನಮ್ ।

ಮಲ್ಲಿಕಾಶತಪತ್ರಂ ಚ ಜಾತೀಪುಷ್ಪಂ ಸುಗಂಧಕಮ್ ।
ಚಂಪಕಂ ಜಲಜಂ ಚೈವ ಪುಷ್ಪಂ ಗೃಹ್ಣ ನಮೋಸ್ತು ತೇ ॥ ಪುಷ್ಪಮ್ ।

ಅಥಾಂಗಪೂಜಾ – ಮತ್ಸ್ಯಾಯ ನಮಃ ಪಾದೌ ಪೂಜಯಾಮಿ । ಕೂರ್ಮಾಯ – ಜಾನುನೀ । ವರಾಹಾಯ – ಗುಹ್ಯಮ್ । ನೃಸಿಂಹಾಯ – ನಾಭಿಮ್ । ವಾಮನಾಯ

- ಉರಃ। ರಾಮಾಯ - ಭುಜೌ। ಪರಶುರಾಮಾಯ - ಕರ್ಣೌ। ಕೃಷ್ಣಾಯ - ಮುಖಮ್। ಬೌದ್ಧಾಯ - ನೇತ್ರೇ। ಕಲ್ಕಿನೇ - ಶಿರಃ।

ಧೂಪೋಽಯಂ ದೇವದೇವೇಶ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರ।
ಅಚ್ಯುತಾನಂತ ಗೋವಿಂದ ವಾಸುದೇವ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ॥ ಧೂಪಮ್।

ತ್ವಮೇವ ಪೃಥಿವೀ ಜ್ಯೋತಿರ್ವಾಯುರಾಕಾಶಮೇವ ಚ।
ತ್ವಮೇವ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ದೀಪೋಽಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್॥ ದೀಪಮ್।

ಅನ್ನಂ ಚತುರ್ವಿಧಂ ಸ್ವಾ.. ನೈವೇದ್ಯಮ್। ಆಚಮನಮ್। ಕರೋದ್ವರ್ತನಮ್। ಫಲಮ್। ತಾಂಬೂಲಮ್। ದಕ್ಷಿಣಾಮ್। ನೀರಾಜನಮ್। ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಃ। ನಮಸ್ಕಾರಾನ್।

ಪ್ರಾರ್ಥನಾ –
ಜಗದಾದಿರ್ಜಗದ್ರೂಪೋ ಹ್ಯನಾದಿರ್ಜಗದಂತಕೃತ್।
ಜಲೇಶಯೋ ಜಗದ್ಯೋನಿಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಮೇ ಜನಾರ್ದನಃ॥

ಅನೇಕಕರ್ಮನಿರ್ಬಂಧಧ್ವಸಿತಂ ಜಲಶಾಯಿನಮ್।
ನತೋಽಸ್ಮಿ ಮಧುರಾವಾಸಂ ಮಾಧವಂ ಮಧುಸೂದನಮ್॥

ನಮೋ ವಾಮನರೂಪಾಯ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ।
ನಮಸ್ತೇ ಬಲಿಬಂಧಾಯ ವಾಸುದೇವ ನಮೋಸ್ತು ತೇ॥

ಪಾರಣೆಯ ದಿನ ಮೊಸರನ್ನ ಸಮೇತವಾಗಿ ವಸ್ತ್ರವೇಷ್ಟಿತವಾದ ಜಲಕುಂಭವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಛತ್ರಿಯನ್ನೂ, ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನೂ ದಾನ ಮಾಡ-ಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ದುರ್ಗತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಜಲಕುಂಭದಲ್ಲಿ ಜನಾರ್ದನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅರ್ಘ್ಯ ಕೊಡಬೇಕು.

ಅರ್ಘ್ಯ ಮಂತ್ರ –
ದೇವೇಶ್ವರಾಯ ದೇವಾಯ ದೇವಸಂಭೂತಿಕಾರಿಣೇ।
ಪ್ರಭವೇ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ವಾಮನಾಯ ನಮೋ ನಮಃ॥

ನಮಸ್ತೇ ಪದ್ಮನಾಭಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಜಲಶಾಯಿನೇ ।
ತುಭ್ಯಮರ್ಘ್ಯಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಾಮಿ ಬಾಲವಾಮನರೂಪಿಣೇ ॥

ನಮೋ ನಮಸ್ತೇ ಗೋವಿಂದ ಬುಧಶ್ರವಣಸಂಜ್ಞಕ ।
ಅಘೌಘಸಂಕ್ಷಯಂ ಕೃತ್ವಾ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯಪ್ರದೋ ಭವ ॥
ಪ್ರೀಯತಾಂ ದೇವದೇವೇಶೋ ಮಮ ಸಂಶಯನಾಶನಃ ॥ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು.

ಈ ಶ್ರವಣ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ವಾಮನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ದ್ರವ್ಯದಾನ ಕೊಡ-ಬೇಕು.

ಅಥ ಶಿಕ್ಯದಾನಸಂಕಲ್ಪಃ – ಕೃತವಾಮನದ್ವಾದಶೀವ್ರತಾಂಗತ್ವೇನ ವಿಹಿತಂ ಶ್ರೀವಾಮನಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ದಧ್ಯೋದನವಾರಿಧಾನೀಛತ್ರೋಪಾನತ್ಸಹಿತಂ ಶಿಕ್ಯದಾನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ಇತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪೂಜನಂ ಕೃತ್ವಾ – (ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ದಧಿಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಶಿಕ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ)

ದಧ್ಯೋದನಯುತಂ ಶಿಕ್ಯಂ ವಾರಿಧಾನೀಯುತಂ ವಿಭೋ ।
ಛತ್ರೋಪಾನಹಸಂಯುಕ್ತಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ದದಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ವಾಮನೋ ಬುದ್ಧಿದಾತಾ ಚ ದ್ರವ್ಯಸ್ಥೋ ವಾಮನಃ ಸ್ವಯಮ್ ।
ವಾಮನಸ್ತಾರಕೋ ನಿತ್ಯಂ ತೇನ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ॥

ಈ ಶ್ರವಣ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಹೊಸಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮೊಸರನ್ನವನ್ನು ತುಂಬಿಟ್ಟು ವಾಮನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು.

ದಾನಮಂತ್ರ – ವಾಮನಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ವಾಮನೋಽಹಂ ದದಾಮಿ ತೇ ।
ವಾಮನಂ ಸರ್ವತೋ ಭದ್ರಂ ದ್ವಿಜಾಯ ಪ್ರತಿಪಾದಯೇ ॥ ಅಥವಾ ವಾಮನಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಣಾತಿ ವಾಮನೋ ವೈ ದದಾತಿ ಚ । ವಾಮನಸ್ತಾರಕೋಭಾಭ್ಯಾಂ ವಾಮನಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ಶಿಕ್ಯಮಮುಕಶರ್ಮಣೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ತುಭ್ಯಮಹಂ ಸಂಪ್ರದದೇ ಇತಿ ದದ್ಯಾತ್ । ಇತಿ ವಾಯನಮ್ ॥

ಶ್ರೀದಧಿವಾಮನಸ್ತೋತ್ರಮ್

ಹೇಮಾದ್ರಿಶಿಖರಾಕಾರಂ ಶುದ್ಧಸ್ಫಟಿಕಸನ್ನಿಭಮ್ ।
ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಭಂ ದೇವಂ ದ್ವಿಭುಜಂ ವಾಮನಂ ಸ್ಮರೇತ್ ॥ 1 ॥
ಪದ್ಮಾಸನಸ್ಥಂ ದೇವೇಶಂ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಮಧ್ಯಗಮ್ ।
ಜ್ವಲತ್ಕಾಲಾನಲಪ್ರಖ್ಯಂ ತಟಿತ್ಕೋಟಿಸಮಪ್ರಭಮ್ ॥ 2 ॥
ಸೂರ್ಯಕೋಟಿ ಪ್ರತೀಕಾಂಶಂ ಚಂದ್ರಕೋಟಿಸುಶೀತಲಮ್ ।
ಚಂದ್ರಮಂಡಲಮಧ್ಯಸ್ಥಂ ವಿಷ್ಣುಮಚ್ಯುತಮವ್ಯಯಮ್ ॥ 3 ॥
ಶ್ರೀವತ್ಸಕೌಸ್ತುಭೋರಸ್ಕಂ ದಿವ್ಯರತ್ನವಿಭೂಷಿತಮ್ ।
ಪೀತಾಂಬರಮುದಾರಾಂಗಂ ವನಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಮ್ ॥ 4 ॥
ಸುಂದರಂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ ಕಿರೀಟೇನ ವಿರಾಜಿತಮ್ ।
ಷೋಡಶಸ್ತ್ರೀಯುತಂ ಸಮ್ಯಗಪ್ಸರೋಗಣಸೇವಿತಮ್ ॥ 5 ॥
ಋಗ್ಯಜುಃಸಾಮಾಥರ್ವಾಭಿರ್ಗೀಯಮಾನಂ ಜನಾರ್ದನಮ್ ।
ಚತುರ್ಮುಖಾದ್ಯೈರ್ದೇವೇಶೈಃ ಸ್ತೋತ್ರಾರಾಧನತತ್ಪರೈಃ ॥ 6 ॥
ಸನಕಾದ್ಯೈರ್ಮುನಿಗಣೈಃಸ್ತೂಯಮಾನಮಹರ್ನಿಶಮ್ ।
ತ್ರಿಯಂಬಕೋ ಮಹಾದೇವೋ ನೃತ್ಯತೇ ಯಸ್ಯ ಸನ್ನಿಧೌ ॥7॥
ದಧಿಮಿಶ್ರಾನ್ನಕವಲಂ ರುಕ್ಮಪಾತ್ರಂ ಚ ದಕ್ಷಿಣೇ ।
ಕರೇ ತು ಚಿಂತಯೇದ್ವಾಮೇ ಪೀಯೂಷಮಮಲಂ ಸುಧೀಃ ॥8॥
ಸಾಧಕಾನಾಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಮನ್ನಪಾನಮನುತ್ತಮಮ್ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮೇ ಮುಹೂರ್ತೇ ಚೋತ್ಥಾಯ ಧ್ಯಾಯೇದ್ದೇವಮಧೋಕ್ಷಜಮ್ ॥9॥
ಅತಿಸುವಿಮಲಗಾತ್ರಂ ರುಕ್ಮಪಾತ್ರಸ್ಥಮನ್ನಂ
ಸುಲಲಿತದಧಿಖಂಡಂ ಪಾಣಿನಾ ದಕ್ಷಿಣೇನ ।
ಕಲಶಮಮೃತಪೂರ್ಣಂ ವಾಮಹಸ್ತೇ ದಧಾನಂ
ತರತಿ ಸಕಲದುಃಖಾದ್ವಾಮನಂ ಭಾವಯೇದ್ಯಃ ॥ 10 ॥
ಕ್ಷೀರಮನ್ನಮನ್ನದಾತಾ ಲಭೇದನ್ನಾದ ಏವ ಚ ।

ಪುರಸ್ತಾದನ್ನಮಾಪ್ನೋತಿ ಪುನರಾವರ್ತಿವರ್ಜಿತಮ್ ।
ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಲಭತೇ ಚಾನ್ನಸಪಂದಃ ॥ 11 ॥
ಇದಂ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಪಠೇದ್ಯಸ್ತು ಪ್ರಾತಃ ಕಾಲೇ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ ।
ಅಕ್ಲೇಶಾದನ್ನಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಮೇವ ಚ ॥ 12 ॥
ಅಭ್ರಶ್ಯಾಮಃ ಶುಭ್ರಯಜ್ಞೋಪವೀತೀ ಸತ್ಕೌಪೀನಃ ಪೀತಕೃಷ್ಣಾಜಿನಶ್ರೀಃ ।
ಛತ್ರೀ ದಂಡೀ ಪುಂಡರೀಕಾಯತಾಕ್ಷಃ ಪಾಯಾದ್ದೇವೋ ವಾಮನೋ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ॥
ಅಜಿನದಂಡಕಮಂಡಲುಮೇಖಲಾರುಚಿರಪಾವನವಾಮನಮೂರ್ತಯೇ ।
ಮಿತಜಗತ್ತ್ರಿತಯಾಯ ಜಿತಾರಯೇ ನಿಗಮವಾಕ್ಪಟವೇ ಬಟವೇ ನಮಃ ॥ 14 ॥
ಶ್ರೀಭೂಮಿಸಹಿತಂ ದಿವ್ಯಂ ಮುಕ್ತಾಮಣಿವಿಭೂಷಿತಮ್ ।
ನಮಾಮಿ ವಾಮನಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಭುಕ್ತಿಮುಕ್ತಿಫಲಪ್ರದಮ್ ॥ 15 ॥
ವಾಮನೋ ಬುದ್ಧಿದಾತಾ ಚ ದ್ರವ್ಯಸ್ಥೋ ವಾಮನಃ ಸ್ಮೃತಃ ।
ವಾಮನಸ್ತಾರಕೋಭಾಭ್ಯಾಂ ವಾಮನಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥ 16 ॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀವಾಮನಪುರಾಣೇ ಶ್ರೀದಧಿವಾಮನಸ್ತೋತ್ರಮ್ ॥

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ಚತುರ್ದಶೀ

ಅನಂತಚತುರ್ದಶೀ – ಭಾದ್ರಪದಶುಕ್ಲಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಅನಂತವ್ರತ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಗಂಟಿನ ದಾರದಲ್ಲಿ ಅನಂತಪದ್ಮನಾಭನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತದಾರವು ಕಳೆದುಹೋದರೆ ದ್ವಾದಶಾಕ್ಷರಮಂತ್ರದಿಂದ 108 ಆಜ್ಯ ಆಹುತಿಗಳನ್ನೂ , ಕೇಶವಾದಿ ನಾಮಗಳಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಆಜ್ಯಾಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ನೂತನ ದಾರವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಅಗಸ್ತ್ಯಪೂಜಾ

ಸಿಂಹಸಂಕ್ರಮಣವಾದ ಮೇಲೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ದಿನಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅಥವಾ ಕನ್ಯಾಸಂಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ 7 ದಿನಗಳ ಮುಂಚೆ ಅಗಸ್ತ್ಯೋದಯ. ಆಗ ಪೂರ್ಣಕುಂಭದಲ್ಲಿ

ಅಗಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಪ್ರದೋಷಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ದ್ವಿಜರು ವೇದಮಂತ್ರದಿಂದ ಪೌರಾಣಿಕಮಂತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಶುಕ್ಲ ॥ ಪೌರ್ಣಿಮಾ

ಪೌರ್ಣಮಾಸೀ ಶ್ರಾದ್ಧ – ಭಾದ್ರಪದಶುಕ್ಲಪೌರ್ಣಿಮಾದಂದು ಪ್ರಪಿತಾಮಹನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಮೂರು ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ ಅವರ ಪತ್ನಿಯರನ್ನೂ ಅದರಂತೆ ಮಾತಾಮಹಾದಿತ್ರಯರು ಅವರ ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಸದೈವ ಸಪಿಂಡ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ಪ್ರಪಿತಾಮಹನ ಪಿತ್ರಾದಿತ್ರಯವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಸತ್ಯವಸುಸಂಜ್ಞಕವಿಶ್ವೇದೇವಸಹಿತವಾಗಿ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

(ಪ್ರೋಷ್ಠಪದಿ ಭಾಗವತ ಮಂಗಳ)

ಭಾದ್ರಪದ ಶುದ್ಧ ಪ್ರತಿಪದದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಪ್ರೋಷ್ಠಪದಿ ಭಾಗವತ ಮಂಗಳವನ್ನು ಈ ದಿನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಂಗಳಮಹೋತ್ಸವದ ಪ್ರಾತಃ ವೇದವ್ಯಾಸಪೂಜಾ ಅಂಗವಾಗಿ ಪುರಾಣ ಹೇಳಿದ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಪಾರ್ಚನೆ ಮಾಡಿ, ಮಂಗಳಾರತಿಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ, ಪುರಾಣ ಹೇಳಿದವರಿಗೆ ಮೈ-ಕೈಗಳಿಗೆ ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿ, ಹಣೆಗೆ ಅಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ, ಹೂವಿನ ಹಾರವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಪುರಾಣಿಕರಿಗೆ ಒಂದು ಜೊತೆ ಧೋತ್ರ, ಒಂದು ಸೀರೆಯೊಂದಿಗೆ ಫಲತಾಂಬೂಲ, ಸಂಭಾವನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದು.

(ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಸಮಾಪ್ತಿ) - ಆಷಾಢ ಬಹುಳ ತ್ರಯೋದಶೀಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ವ್ರತವು ಇಂದಿಗೆ ಕೊನೆಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಕೂಡಿಸಿದ ರಾಯರನ್ನು ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಎಬ್ಬಿಸಿ, ಸೀಮೋಲ್ಲಂಘನವನ್ನು (ಸೀಮೋಲ್ಲಂಘನವೆಂದರೆ - ರಾಯರ ಉತ್ಸವ ಬೃಂದಾವನ, ಪ್ರಹ್ಲಾದರಾಜರ ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಡೋಲೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಸಂಜೆ ಶ್ರೀಮಠದ ಹತ್ತಿರವಿರುವ ಬೇರೊಂದು ದೇವಾಲಯಕ್ಕಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಆರಾಧನಾ ಮಹಾರಥೋತ್ಸವದ ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲೇ ಆಗಲೀ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ವಾಪಸ್ಸು ಬರುವುದು. ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ

ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ದೇವರ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಫಲಸಮರ್ಪಣೆ - ಮಂಗಳಾರತಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮಠಕ್ಕೆ ವಾಪಸ್ಸು ಬರಬೇಕು) ಮಾಡಬೇಕು. ನಿತ್ಯವಿಧಿಯಂತೆ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿ, ಹಸ್ತೋದಕಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಈ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ, ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯವನ್ನು ಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನದಂದು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ (ನದಿಯಲ್ಲಿ) ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು. ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು.

ಅನಂತನ ಹುಣ್ಣಿಮೆ – ಭಾದ್ರಪದ ಶುಕ್ಲ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ದಿನಕ್ಕೆ ಈ ಹೆಸರಿದೆ. ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ಇಂದೇ. ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ದಿನ ರಥೋತ್ಸವ ನಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಪಾಡ್ಯ
ಮಹಾಲಯ - ಪಿತೃಯಜ್ಞ (ಶ್ರೀವಿಶ್ವನಂದನತೀರ್ಥರು)
ಜನನ - ಮರಣ ಕರ್ತವ್ಯಗಳು

ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಮರಣದವರೆಗೂ ಅನೇಕ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಶಾಂತಿ-ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಬರುವ ಅನೇಕ ದೋಷಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಹಾಗಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅಥವಾ ಮರಣಿಸಿದಾಗ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆಶೌಚ – ಅಶುಚಿ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಾಪ (ಮೈಲಿಗೆ). ಅದೇ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಈಗ ಸೂತಕ ಪದ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಕಾರಣಾನುಗುಣವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾದ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಆಶೌಚ (ಶಾವ) ಇರುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದಾನ, ಉದಕದಾನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಶ್ರೌತಸ್ಮಾರ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅರ್ಹತೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಶೌಚ ಇರುವವರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಶುದ್ಧಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಶೌಚ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣು-

ವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕರ್ಮಾನರ್ಹತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲೂ ಗೊತ್ತಾದ ಕಾಲದವರೆಗಿರುವ, ಶರೀರಗತವಾದ ಒಂದು ವಿಧದ ಮಾಲಿನ್ಯ. ಗೊತ್ತಾದ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಲಿನ್ಯ ಕಳೆದು ಕರ್ಮಾರ್ಹತೆ ಉಂಟಾ-ಗುತ್ತದೆ. ಆಶೌಚದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿಯಾಗಲು ಕೆಲವರಿಗೆ ಕ್ಷೌರವೂ ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಆಶೌಚದಲ್ಲಿ ಜನನ, ಮರಣ, ಆರ್ತವ, ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ, ಸನ್ನಿಪಾತ-ಎಂದಿವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಅನೇಕ ಭೇದಗಳಿವೆ.

ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಬರುವುದು ಜನನಾಶೌಚ (ಸೂತಿಕಾಶೌಚ). ಇದಕ್ಕೆ ಪುರುಡು, ವೃದ್ಧಿ ಎಂಬ ಪದಗಳೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ. ಸಾವಿನಿಂದ ಬರುವುದು ಮರಣಾಶೌಚ (ಶಾವಾಶೌಚ). ಇದನ್ನೀಗ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಎರಡು ವಿಧಗಳಲ್ಲೂ ಏಳು ತಲೆಮಾರಿನವರೆಗಿನ ದಾಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹತ್ತು ದಿನಗಳು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ದಿನಗಳು, ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳು, ಚತುರ್ಥವರ್ಣದವರಿಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಆಶೌಚಕಾಲವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇದು ಆಶೌಚದ ಪರಮಾವಧಿ. ಜನನಾಶೌಚದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಸ್ರಾವನಿಮಿತ್ತ ಗರ್ಭ-ಮಾಸಾನುಗುಣವಾಗಿ 4, 5, 6 ದಿನಗಳು ಆಶೌಚವೂ ಉಂಟು.

ಇದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಾದುದು ಮೂರು ದಿನಗಳ ಆಶೌಚ. ಇದರಂತೆಯೇ ಪಕ್ಷಿಣೀ (ಒಂದೂವರೆ ದಿನಗಳು) ಮತ್ತು ಒಂದು ದಿನದ ಆಶೌಚವೂ ಇವೆ. ಅವೆರಡೂ ಶಾವಾಶೌಚ ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಈ ನಿಯತಕಾಲಿಕವಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಸ್ನಾನ ನಿಮಿತ್ತಕವಾದ ಆಶೌಚವೂ ಉಂಟು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ. ಬಾಂಧವ್ಯ ದೂರವಾದಂತೆಲ್ಲ ಆಶೌಚಕಾಲ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷ ಭೇದದಿಂದಲೂ ಆಶೌಚಕಾಲ ಭಿನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಲ್ಲು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮಗು ಸತ್ತರೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪೂರ್ಣಕಾಲದ ಆಶೌಚ. ದಾಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಕೂಡಲೇ ಶುದ್ಧಿ. ಚೌಲಕಾಲದೊಳಗೆ ಮೃತನಾದರೆ ಒಂದು ದಿನದ ಆಶೌಚ. ಉಪನಯನದವರೆಗೆ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಆಶೌಚ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಹತ್ತುದಿನಗಳ ಆಶೌಚ. ಮರಣಾಶೌಚದಲ್ಲಿ ಇದರಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ. ಗಂಡನಿಗೆ ಬಂದ ಆಶೌಚ ಹೆಂಡತಿಗೂ ಉಂಟು. ಆದರೆ ಹೆಂಡತಿಗೆ

ಬಂದ ಆಶೌಚ ನಿಯತವಾಗಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ವಿವಾಹಾನಂತರ ತಂದೆ ಕಡೆಯ ಬಂಧುಗಳ ಆಶೌಚ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಗಂಡನ ಬಂಧುಗಳ ಆಶೌಚ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಜನನ ಅಥವಾ ಮರಣದ ಅರಿವು ಉಂಟಾಗುವವರೆಗೂ ಆಶೌಚ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಜನನಾಶೌಚ ವಿಷಯ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ತಿಳಿದರೂ ಆಶೌಚ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಮರಣಾಶೌಚದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೂ ಆಶೌಚ ಉಂಟು, ಆದರೆ ಅವಧಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಆಶೌಚದ ವಿಷಯವನ್ನು ಆ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ಮೂರು ದಿನಗಳೂ ಆರು ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಪಕ್ಷಿಣಿಯೂ, ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಒಂದು ದಿನವೂ ಆಶೌಚ ಇರಬೇಕು. ವರ್ಷಾನಂತರ ಮರಣ ವಿಷಯ ತಿಳಿದರೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ. ಮಗನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಸಪಿಂಡ ಬಂಧುಗಳಿಗೆ ಈ ಕ್ರಮ.

ಮೂರು ದಿನಗಳ ಆಶೌಚದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತು ದಿವಸಗಳೊಳಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿದರೆ ಒಂದು ದಿನವೂ ಪಕ್ಷಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲವೂ ಆಶೌಚ. ಹತ್ತು ದಿವಸಗಳು ಕಳೆದ ಬಳಿಕ ಕೇವಲ ಸ್ನಾನ ಮಾತ್ರ. ದಿನಾಶೌಚದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಯತ ಕಾಲಾನಂತರ ತಿಳಿದ ಆಶೌಚಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ.

ಒಂದು ಜನನಾಶೌಚ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಜನನಾಶೌಚ ಬಂದರೆ ಎರಡನೆಯ ಜನನನಿಮಿತ್ತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಆಶೌಚ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಮೊದಲನೆಯ ಆಶೌಚದಿಂದ ಅದೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಜನನಾಶೌಚ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಾವಾಶೌಚ ಬಂದರೂ ಶಾವಾಶೌಚ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನನಾಶೌಚ ಬಂದರೂ ಶಾವಾಶೌಚ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಶುದ್ಧಿ. ಶಾವಾಶೌಚ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ಕಾಲದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾವಾಶೌಚ ಬಂದರೆ ಆಗ ಮೊದಲಿನ ಶಾವಾಶೌಚ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಶುದ್ಧಿ. ಅಧಿಕ - ಕಾಲದ ಆಶೌಚದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಕಾಲದ ಆಶೌಚ ಬಂದರೆ ಅಧಿಕ ಕಾಲದ ಆಶೌಚದೊಡನೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಆಶೌಚ ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ತಂದೆ-ತಾಯಿ ನಿಮಿತ್ತಕವಾದ ಆಶೌಚದಲ್ಲಿ ಈ ನಿಯಮ ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಶೌಚಾಂತ್ಯಸ್ನಾನವನ್ನು ಸಂಗಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ, ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ 2 ಗಂ 24 ನಿ. ಮೇಲೆ 4 ಗಂ 48 ನಿ. ಒಳಗೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಆಶೌಚದಲ್ಲಿ ದೇವಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಕೂಡದು; ಆತ ನಮಸ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹ. ಪೂಜೋಪಯುಕ್ತಪುಷ್ಪ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಣ್ಣಿನ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಕೂಡದು. ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನ ಕೂಡದು. ತಾಂಬೂಲ, ಗಂಧ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು.

ವೈಯಕ್ತಿಕ ಆಶೌಚಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ.

ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜನನ ಮರಣಗಳು ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 12 ಗಂ. ಒಳಪಟ್ಟು ಅದೇ ದಿವಸದಿಂದ, 2 ಗಂ. 30 ನಿ. ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಮಾರನೆಯ ದಿನದಿಂದ ಆಶೌಚ ದಿನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗಣಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಈ ಎರಡು ಕಾಲಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವುದರ ದಿನಗಣನೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಬೇಕು. ಆ ಗೊತ್ತಾದ ದಿನದ ಹಗಲಿನ ಕಾಲ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು 24 ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಳಿದುದು ರಾತ್ರಿ ಪ್ರಮಾಣ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗಂಟೆ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದು ಉಳಿದುದರ ಮೂರನೆಯ ಎರಡು ಭಾಗಕ್ಕೆ 11/2 ಗಂಟೆ ಕಾಲವನ್ನೂ ಹಗಲಿನ ಕಾಲ-ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ ಬರುವ ಕಾಲದಿಂದ ಮುಂದಿನದು ಮಾರನೆಯ ದಿನದ ಗಣನೆಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಲಗಣನೆಯಂತೆ ಅರ್ಧ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ಜನನ ಮರಣಗಳ ದಿನವನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಬೇಕು. ರಜಸ್ವಲಾಶೌಚ : ಹೆಂಗಸರು ಮುಟ್ಟಾದ ದಿನದಿಂದ ಮೂರು ದಿನಗಳ ಕಾಲ ಇರುವ ಮೈಲಿಗೆ. ಮುಟ್ಟಾದ ದಿನದಿಂದ 18ನೆಯ ದಿನ ಮತ್ತೆ ಮುಟ್ಟಾದರೆ 1 ದಿನವೂ 19ನೆಯ ದಿನ ಆದರೆ 2 ದಿನಗಳೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ 3 ದಿನಗಳೂ ಆಶೌಚ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಶುದ್ಧಿ.

ಅನ್ಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಬರುವ ಆಶೌಚ ಸಾಂಸರ್ಗಿಕ. ಆಶೌಚ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಆಶೌಚ ಬರುವುದು ಸನ್ನಿಪಾತ.

ಪುರುಷನಿಗೆ ಸಂಸರ್ಗಾಶೌಚ ಬಂದರೆ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ. ಅವನ ಹೆಂಡತಿಗಾಗಲೀ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಲೀ ಆಶೌಚ ಇಲ್ಲ. ಹೆಂಡತಿಗೆ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಆಶೌಚ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಕಾಲಾನಂತರದಲ್ಲಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಅದೇ ವಿಷಯ ತಿಳಿದು ಆಶೌಚವಿರುವ ಸನ್ನಿವೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಆಕೆಯೂ ಆಶೌಚ ಇರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಪಿತೃಯಜ್ಞ

ನಮ್ಮ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ನಮಗೆ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರಿಂದಾಗಿ ನಮಗೆ ಅವರ ಋಣವು ಗಂಟು ಬಿದ್ದಿದೆ. ನಾವು ಸರಿಯಾದ ಮಕ್ಕಳೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರ ಋಣವನ್ನು ಪರಿಹಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ,

1. ಅವರು ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳಬೇಕು.

2. ನಾವು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದು ವಂಶವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಬೇಕು.

3. ತಂದೆ, ತಾಯಿಗಳು ಕಾಲವಾದ ನಂತರ ಕಾಲಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮಾಡ-ಬೇಕಾದ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮುಮೂರ್ಷುಪಿತೃಕನ ಕರ್ತವ್ಯ

ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ತಂದೆ ಅಥವಾ ತಾಯಿಯೆಂದು ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳದೇ ಸಾಮಾನ್ಯ-ವಾಗಿ ಪಿತೃಶಬ್ದವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಅದರಿಂದ ತಂದೆ-ತಾಯಿ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಇಟ್ಟು-ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮುಮೂರ್ಷು ಎಂದರೆ ಮರಣವು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿರುವವನು ಎಂದರ್ಥ. ಮುಮೂರ್ಷುಪಿತೃಕ ಎಂದರೆ ಯಾರ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಮರಣವು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಮಗ ಎಂದರ್ಥ. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಮರಣವು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದ್ದಾಗ ಮಗನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರ.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಂದೆ- ತಾಯಿಗಳು ಸಾಯುವ ಕಾಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗ ಔಷಧ ಪಥ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಜನಗಳು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಮಕ್ಕಳು ತಾವೇ ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳ ಸೇವೆ ಮಾಡಿದರೆ ಭಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದೇ ಇದ್ದವರು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಹೆತ್ತು, ಹೊತ್ತು, ಸಾಕಿ, ಸಲಹಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪಿತೃಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸೋಣ ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದಲಾದರೂ ನಾವೇ ಕೈಯಾರ ಅವರ ಸೇವೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಳನ್ನು ಇಟ್ಟು ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ಔಷಧ, ಪಥ್ಯ ಕೊಡಿಸುವ ಲೌಕಿಕವಾದ ಹೊಣೆ ಒಂದು ಕಡೆಯಾದರೆ ವೈದಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆ ಬೇರೆ ಇದೆ. ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ.

ಪಿತೃಗಳು ಸಾಯುವ ಕಾಲ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಮೊದಲು ಪತ್ತೆ ಮಾಡಿ-ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಮರಣ ಬಂದರೆ ಏನೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಯಃ ಸೂಚನೆ ಇಲ್ಲದೇ ಮರಣವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ರೈಲುಬಂಡಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಸೂಚನೆಗಳಿವೆ. ಕೈಮರ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಪೀಪಿ ಕೂಗುತ್ತದೆ. ಕೆಂಪು ಬಾವುಟ ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ದೇಹದ ಯಾತ್ರೆ ನಿಲ್ಲುವುದು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಾಗಲೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಸೂಚನೆಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೈಮರ ಬಿದ್ದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಹಲ್ಲು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪೀಪಿ ಕೂಗಿದಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಸಿರು ಸುಯ್ ಸುಯ್ ಶಬ್ದ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಾವುಟ ಕಂಡಂತೆ ಇಲ್ಲಿ ಬಿಳಿಯ ಬಾವುಟ ಕಾಣುತ್ತದೆ (ಕೂದಲು ನರೆಯುತ್ತದೆ). ರೈಲು ನಿಲ್ಲುತ್ತಿದೆ ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಬಂದಾಗ ಗಂಟುಮೂಟೆ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಳಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವಂತೆ ದೇಹವು ನಿಲ್ಲುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಾಗ ಪುಣ್ಯದ ಗಂಟನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಪಿತೃಗಳು ಸ್ವಯಂ ಮಾಡಲು ಅಸಮರ್ಥ-ರಾದಾಗ ಸತ್ಪುತ್ರನು ಅವರಿಂದ ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ವಯಸ್ಸಾದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ದರ್ಶನ, ಗಂಗಾದಿಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳ ಸ್ನಾನ, ಭಾಗವತಾದಿ ಕಥಾಶ್ರವಣ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು. ಅದು (ಅವರಿಗೆ) ಸ್ವಲ್ಪ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಾಗ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಮತ್ತು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯ.

ಮರಣಸೂಚನೆಗಳು

ಪ್ರಾಯಃ ಮರಣಕ್ಕೆ ಸೂಚನೆಗಳು ಬರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆ. ಇಂತಹ ಸೂಚನೆಗಳು ಎಚ್ಚರದಲ್ಲೂ ಬರಬಹುದು. ಅಥವಾ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲೂ ಬರಬಹುದು. ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಕೆಲವು ಸೂಚನೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ. (ಭಾಗ. 10-42-25ರಿಂದ 29ರವರೆಗೆ)

1. ಕಿವಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಾಗ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗಂಟೆ ಬರಿಸುವಂತೆ ಅಥವಾ ಗುಯ್ ಎಂದು ಶಬ್ದ ಕೇಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಘೋಷ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಾಣ-ಘೋಷವು ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ಅದು ಮರಣವು ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಸೂಚಕ.

2. ತನ್ನ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಲೆ ಕಾಣಿಸದೇ ಇರುವುದು.

3. ಮರವು ಚಿನ್ನದಂತೆ ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

4. ಸೂರ್ಯನು ಚಂದ್ರನಂತೆ ತಂಪಾಗಿ ಕಾಣುವುದು.

5. ತನ್ನ ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ತೂತು ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

6. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ ಮಧ್ಯೆ ತೂತು ಇರುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

7. ಪೀಠದಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ದೇವರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಬೀಳುವುದು.

8. ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿರುವ ಕಳಶಪ್ರಾಯವಾದ ಮರಗಳು ಮುರಿದು ಬೀಳುವುದು.

9. ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಅರಣ್ಯಮೃಗಗಳು (ನರಿ ಮೊದಲಾದ್ದು) ಅಥವಾ ಅರಣ್ಯ ಪಕ್ಷಿಗಳು (ಗೂಬೆ ಮೊದಲಾದವು) ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದು.

10. ಕಾಗೆಗಳ ಅಥವಾ ಹಾವುಗಳ ಮೈಥುನವನ್ನು ನೋಡುವುದು.

ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು. ಇಂಥಾ ಕೆಟ್ಟ ಸೂಚನೆಗಳು ಬಂದಾಗ ಶಾಂತಿ-ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ಅಪಮರಣದ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅದರ ಪರಿಹಾರ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕಾಕಮೈಥುನಶಾಂತಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಶಾಂತಿಗಳಲ್ಲದೇ ''ಸರ್ವಕೌತುಕಶಾಂತಿ'' ಎಂಬ ಸಾಮಾನ್ಯಶಾಂತಿಯೂ ಇದೆ. ಇವುಗಳ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಜ್ಯೋತಿಷ್ಕರಿಂದ ಹಾಗೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಕೆಲವೊಂದು ಸ್ವಪ್ನಸೂಚನೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ –

1. ದಿಗಂಬರನಾಗಿ ಮೈಗೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋದಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

2. ಪಾರಿವಾಳವು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

3. ಕೋತಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಕಚ್ಚಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

4. ಜೇನುತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಡುಬನ್ನು ಅದ್ದಿಕೊಂಡು ತಿನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

5. ಕೆಂಪುಹೂವಿನ ಮಾಲಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

6. ಕಾಡುಹಂದಿ ಅಥವಾ ಕಾಡು ಎಮ್ಮೆಯನ್ನು ಕಾಣುವುದು.

7. ಕಪ್ಪುಹಲ್ಲು ಇರುವ ಕಪ್ಪು ಪುರುಷನನ್ನು ಕಾಣುವುದು.

8. ಕಮಲದ ದಂಟನ್ನು ತಿನ್ನುವಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಪ್ನಸೂಚನೆಗಳು ಬಂದಾಗ ರಾತ್ರೀಸೂಕ್ತದಿಂದ ಪಾಯಸ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಾದರೆ ಮೂರಾವರ್ತಿ ರಾತ್ರೀಸೂಕ್ತವನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅಪಮೃತ್ಯು ಆಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಕಾಲಮೃತ್ಯು ಆದರೆ ತಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ಒಳ್ಳೆ ಗತಿಯು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. (ಐತರೇಯ ಭಾಷ್ಯ).

ಪಿತೃಗಳು ಮರಣಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ

ಪಿತೃಗಳ ಮರಣವು ಅತ್ಯಂತ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಿರುವಾಗ ಹೆದರಬಾರದು. ದುಃಖ-ದಿಂದ ಅಳಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ದೇಹ ಸಾಯುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಜೀವ ಸಾಯುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಯಾವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೋ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖಪಟ್ಟು ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. (ಭ.ಗೀ.2) ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ನಮಗೇನು ಗತಿ ಎಂಬ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯು ಹೇಗೆ ಆದೀತು? ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಕು.

ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳವು ಇಡೀ ಜನ್ಮದ ಆಗುಹೋಗುಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಬೀರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮರಣಸ್ಥಳವು ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮುಂದಿನ ಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು ಅಶುಚಿ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವುದನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು. ಇದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ಎಂದರೆ ನಂಬಿಕಸ್ಥರಾದ ವೈದ್ಯರಿಂದ ಆ ರೋಗಿಯ ಉಳಿವಿನ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ವಯಸ್ಸೂ ಆಗಿದ್ದು, ಉಳಿಯುವ ಅವಕಾಶವೂ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಾಗ

ರೋಗಿಯಾದ ತಂದೆಯನ್ನೋ, ತಾಯಿಯನ್ನೋ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು.

ಎಚ್ಚರಿಕೆ

ಈ ಕಲಿಗಾಲದಲ್ಲಿ ರೋಗವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ವೈದ್ಯರಿಗಿಂತ ಧನವನ್ನು ಅಪ-ಹರಿಸುವ ವೈದ್ಯರು ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರೋಗಿಯು ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಮಗೆ ಖಾತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅದನ್ನು ಮರೆಮಾಚಿ ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಹಣ ಬರಲಿ ಎಂಬ ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ಐ.ಸಿ.ಯು.ವಿನಲ್ಲಿರಲಿ ಎಂದು ಸಲಹೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಮರಣದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಕ ಮರಣ ಹಾಗೂ ದೈಹಿಕಮರಣ ಎಂದು ಎರಡು ವಿಧ. ಮಾನಸಿಕಮರಣವಾದ ಮೇಲೂ ಕೃತಕವಾದ ಉಸಿರಾಟ ಹಾಗೂ ಆಹಾರದ ಸರಬರಾಜಿನಿಂದ ದೈಹಿಕಮರಣವನ್ನು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟಕಾಲ ಮುಂದೂಡ-ಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಾನಸಿಕಮರಣವಾದ ನಂತರ ದೈಹಿಕ ಮರಣವಾಗುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ಆದ್ದರಿಂದ ವೈದ್ಯರ ಸಲಹೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಲೇಸು.

ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ವಿವೇಕವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಪುಸ್ತಕ-ದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ತಿಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದೆ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದ್ದರೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ಸರಿ, ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ-ದಿದ್ದರೆ ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ತುಳಸೀಬೃಂದಾವನದ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನೆಲವನ್ನು ಗೋಮಯದಿಂದ ಸಾರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತುದಿ ಬರುವಂತೆ ದರ್ಭೆಯನ್ನು ಹಾಸಿ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ಶುಭ್ರವಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಉಡಿಸಿ, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ತಲೆ ಬರುವಂತೆ ಮಲಗಿಸಬೇಕು. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಚಿನ್ನವನ್ನು ಇಡಬೇಕು.(ಗರುಡಪುರಾಣ. 5.ಅ. 7 ಶ್ಲೋ . ನಿರ್ಣಯಸಿಂಧು ಪುಟ. 403, ಧರ್ಮಸಿಂಧು ಪುಟ. 651) ಗೋಪೀಚಂದನ, ಮುದ್ರೆಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ತುಳಸೀದಳ ಇಡಬೇಕು. ತುಲಸೀ ಮಾಲೆಯನ್ನು

ಹಾಕಬೇಕು. (ಸುಮಂಗಲಿಯರಿಗೆ ತುಳಸೀದಳ ಇಡುವುದು, ತುಳಸೀ ಮಾಲೆ ಹಾಕುವುದು ಬೇಡ). ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರ-ನಾಮ, ಭಗವದ್ಗೀತೆ, ಗಜೇಂದ್ರಮೋಕ್ಷ ಇವುಗಳನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ವಯಂ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಉಸಿರು ಬಂದು ಸ್ಥಿತಿ ತುಂಬಾ ಚಿಂತಾಜನಕವಾದಾಗ ಕರ್ಣ-ಸೂಕ್ತವನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಋಗ್ವೇದದ ಪವಮಾನ ಮಂಡಲ -ದಲ್ಲಿ 19 ಮಂತ್ರಗಳಿರುವ ಕಡೆಯ ಮೂರು ಸೂಕ್ತಗಳು ಪ್ರತಿಮಂತ್ರದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳು ಬಲಗಿವಿಯ ಹತ್ತಿರ "ನಾರಾಯಣ, ನಾರಾಯಣ, ನಾರಾಯಣ" ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು. (ಋಗ್ವೇದ 9ಮಂ.112,113,114) ಮೊದಲು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ತೀರ್ಥವನ್ನೂ, ಆಮೇಲೆ ಗಂಗೆಯನ್ನೂ ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗುವುದು ಖಂಡಿತ. (ನೋಡಿ.ಪು.141)

ಸೂಚನೆ – ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಹೀಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮೊದಲೇ ಶಿಕ್ಷಣ ಮಾಡಿರಬೇಕು.

ಆತುರದಾನಗಳು

ಪಿತೃಗಳು ಮರಣಹೊಂದುವ ಕಾಲ ಸಮೀಪಿಸಿದಾಗ ಸತ್ಪುತ್ರನು ಅವರಿಂದ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಿಸಬೇಕು. ಈ ದಾನಗಳನ್ನು ಪಿತೃಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇದ್ದಾಗಲೇ ಕೊಡಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಅವರು ಮರಣಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಅವರ ಕೈಮುಟ್ಟಿಸಿ ತಾನೇ ದಾನ ಮಾಡಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೂ ಅವರಿಂದಲೇ ದಾನ ಕೊಡಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ದಾನವು ಅಕ್ಷಯ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ದಾನಗಳಿಗೆ ಆತುರದಾನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ದಾನ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಇಷ್ಟು.

1. ಗೋದಾನ. 2. ಭೂದಾನ. 3. ತಿಲದಾನ. 4. ಹಿರಣ್ಯದಾನ (ಬಂಗಾರ) 5. ಆಜ್ಯದಾನ(ತುಪ್ಪ). 6. ವಸ್ತ್ರದಾನ. 7. ಧಾನ್ಯದಾನ (ಭತ್ತ ಅಥವಾ ಅಕ್ಕಿ , ಗೋಧಿ,

ನವಣೆ, ಹೆಸರು, ಕಡಲೆ, ಉದ್ದು, ಎಳ್ಳು). 8. ಗುಡದಾನ (ಬೆಲ್ಲ). 9. ರಜತದಾನ (ಬೆಳ್ಳಿ). 10. ಲವಣದಾನ (ಉಪ್ಪು).

ಉಪ್ಪು, ಎಳ್ಳು, ತುಪ್ಪ ಇವುಗಳನ್ನು ಪಾತ್ರ ಸಮೇತ ಕೊಡಬೇಕು.

ಗೋದಾನವನ್ನು ಸಾಲಂಕೃತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಂದರೆ ವೈಭವವು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಕೊಂಬಿಗೆ ಬಂಗಾರ, ಗೊರಸಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿ, ಬೆನ್ನಿಗೆ ತಾಮ್ರದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ರೇಷ್ಮೆವಸ್ತ್ರ ಹೊದ್ದಿಸಬೇಕು. ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಪಾತ್ರೆ, ನೀರು ಕುಡಿಸುವ ಪಾತ್ರೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಕರು ಸಹಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಶಕ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಒಂದು ವರ್ಷಕ್ಕಾಗುವಷ್ಟು ಅಥವಾ ತಿಂಗಳಿಗೆ ಆಗುವಷ್ಟು ಮೇವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಇದಾವುದೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಗೋದಾನವನ್ನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಹಿರಣ್ಯದಾನ ಮಾಡ-ಬಹುದು. ಒಂದು ಗೋದಾನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕಾದ ಚಿನ್ನದ ತೂಕ ಇವತ್ತಿನ ಲೆಕ್ಕದಂತೆ 40 ಗ್ರಾಂ. ಅಥವಾ ಅದರರ್ಧ, ಕಾಲು ಭಾಗ ಅಥವಾ 1/8 ಭಾಗ. ಅದೂ ಆಗದಿದ್ದವರು ಇಷ್ಟೇ ತೂಕದ ಬೆಳ್ಳಿಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.

ಭೂದಾನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಗೋಪೀಚಂದನವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಇದು ಬಡವರ ವಿಷಯ. ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಭೂದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ನೂರು ಗೋವುಗಳು ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ಭೂಮಿಗೆ ಗೋಚರ್ಮ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಭೂದಾನದಿಂದ ಮಹಾಪುಣ್ಯವುಂಟು.

ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದಾನಗಳಲ್ಲದೇ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ, ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಪುಸ್ತಕ, ಉದಕುಂಭ, ಪದದಾನ (ಛತ್ರಿ, ಪಾದರಕ್ಷೆ, ಚಾಪೆ, ದಂಡ), ಶಯ್ಯಾದಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು.

ಷರಾ – ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದಾನಗಳನ್ನು ಈಗ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲಿ 13ನೆಯ ದಿನ ಕೊಡದಿದ್ದರೂ ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕೊಡಲು ಆಗದಿದ್ದರೆ 13ನೇ ದಿನ ಕೊಡಲೇ ಬೇಕು. ಅಥವಾ ಒಂದು ಸಲ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಕೊಡಬಹುದು.

ಗೋದಾನಗಳು

ಪಿತೃಗಳ ಮರಣದ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ 5 ಗೋದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

1. ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿಗೋದಾನ – ಮರಣದ ಮುಂಚೆ ಈ ಗೋದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಜೀವನು ತಾನು ಸುಖವಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

2. ಋಣಧೇನು ದಾನ – ಈ ದಾನದಿಂದ ಆ ಜೀವಿಗೆ ಈ ಲೋಕದ ಋಣ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

3. ಯಮಧೇನು(ಪಾಪಧೇನು) ದಾನ – ಈ ದಾನದಿಂದ ಯಮಭಟರ ಭಯವು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ.

4. ಮೋಕ್ಷಧೇನುದಾನ – ಇದರಿಂದ ಉತ್ತಮಗತಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

5. ವೈತರಣೀಗೋದಾನ – ಇದನ್ನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ನಂತರ 6 ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ವೈತರಣೀ ಎಂಬ ನದಿಯನ್ನು ದಾಟಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂಚನೆ – ಗೋಪೀಚಂದನ ದಾನವು ಸಣ್ಣದಾನದಂತೆ ಕಂಡರೂ ಮಹಾಪುಣ್ಯಕರ.

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಮೃತಮಹಾರ್ಣವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳಿನಷ್ಟು ಗೋಪೀಚಂದನ ದಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಮೇರುಪರ್ವತದಷ್ಟು ಬಂಗಾರ ದಾನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಿಗುತ್ತಾರೋ ಅಷ್ಟು ಜನಗಳಿಗೂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಕ್ಷಿಣಸಮೇತ ಗೋಪೀಚಂದನದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ವಿವಿಧಮರಣಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತವ್ಯ

ಖಟ್ವಾಮರಣ – ಮಂಚ ಅಥವಾ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮರಣ ಆಗುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ಆದಲ್ಲಿ ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ದೋಷ-ಶಾಂತಿಗಳ ಪೈಕಿ ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಮಂತ್ರಜಪವೂ ಒಂದು. ಪುತ್ರನು ಶುದ್ಧಿಯಾದ ನಂತರ ಯಥಾಶಕ್ತಿ 10,000 ಅಥವಾ 1ಲಕ್ಷ ಜಪಮಾಡಿ ಆ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಧಾರೆ

ಎರೆಯುವುದರಿಂದ ಈ ದೋಷವು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಥವಾ ವೇದಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬಹುದು. (ನಿರ್ಣಯಸಿಂಧು ಪು. 389)

2. ಕುಷ್ಠರೋಗಿಯ ಮರಣ – ಕುಷ್ಠರೋಗಿಯು ಮೃತನಾದರೆ ದೇಹವನ್ನು ಗೋಷ್ಠ(ಕೊಟ್ಟಿಗೆ)ಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನ ಹೂತಿಟ್ಟು, ನಂತರ ಬೇರೆಯ ಕಡೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಸುಡಬೇಕು. ಸುಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಷಡಬ್ದಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ-ವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾಯದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು.

3. ಸಕೇಶಾವಿಧವಾಮರಣ – ಸಕೇಶಿಯಾದ ವಿಧವೆಯ ಮರಣವಾದರೆ ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು.

4. ರಜಸ್ವಲಾಮರಣ – ರಜಸ್ವಲೆಯ ಮರಣವಾದರೆ ರಜಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೊಳೆದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರಾಂತರ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸುಡುವಂತೆ ಸುಡಬೇಕು. ಮೂರುದಿನವಾದ ಮೇಲೆ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಸ್ಕಾರಮಾಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ಆಗಲೇ ಚಾಂದ್ರಾಯಣವ್ರತಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾಯದಿಂದ ಮಾಡಿ, ಜವೇಗೋಧಿ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಲೇಪಮಾಡಿ, ಮೊರದ ನೀರಿನಿಂದ 108 ಆವರ್ತಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಾಂತರಮಾಡಿ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸುಡಬೇಕು. ಬಾಣಂತಿಯು ಸತ್ತರೂ ರಜಸ್ವಲಾಮರಣದಂತೆಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

5. ಗರ್ಭಿಣೀ ಮರಣ – ಗರ್ಭಿಣಿಯು ಮೃತಳಾದರೆ ಮಗುವನ್ನು ಈಚೆ ತೆಗೆದು ದಹನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಗುವು ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಹೂಳಬೇಕು. ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರಮಾಡುವ ಕ್ರಮ ನಿರ್ಣಯಸಿಂಧುವಿನಲ್ಲಿದೆ.

6. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಮರಣ – ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಮರಣವಾದರೆ ಆತನು ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿದವನಾದರೆ ಶವವನ್ನು ಅರಿಶಿನದ ಪಂಚೆಯಿಂದ ಸುತ್ತಿ ಅರ್ಕವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ 11ದಿವಸಗಳ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಾರಾಯಣಬಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಮಾಡಬಾರದು. 30 ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ ಕೌಪೀನ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ, ಗೋಪೀಚಂದನ, ತುಲಸೀಮಾಲೆ ಇತ್ಯಾದಿ-ಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

7. ಅನುಪನೀತಮರಣ – ಉಪನಯನದ ವಯಸ್ಸು ಮೀರಿ ಉಪನಯನವಿಲ್ಲದೇ ಮೃತನಾದರೆ ಶವಕ್ಕೆ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. 11ನೆಯ ದಿನ ನಾರಾಯಣಬಲಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಐದು ವರ್ಷ ದಾಟಿದ್ದರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಗರುಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿದೆ.

ಉಪನಯನದ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಮೃತನಾದರೆ ಮಂತ್ರವಿಲ್ಲದೇ ದಹನ. ಬೇರೆ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು ಇಲ್ಲ. ಬಾಲಕಿಯರ ಮರಣದಲ್ಲೂ ಹೀಗೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ, ಹಣ್ಣು, ಪಾಯಸ ಇತ್ಯಾದಿ ಕೊಡಬೇಕು.

8. ಕನ್ಯಾಮರಣ – ಕನ್ಯೆಯೆಂದರೆ ವಿವಾಹವಾಗದೇ ಇದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು. ಕನ್ಯೆಯ ಮರಣವಾದಾಗ ಯಾವ ಸಂಸ್ಕಾರವೂ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಂತೆ ದಹನ ಮಾಡುವುದು ಎಂದು ಪ್ರಾಯಃ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಎಲ್ಲೋಜಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಪ್ರಮಾಣಕವಾಗಿ ಕನ್ಯೆಯ ಮರಣದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಮರಣದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅರ್ಕವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ನಾರಾಯಣ ಬಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟು ಬೀಳುವವರು ಅವಶ್ಯ ಗಮನ ಕೊಡಬೇಕು.

9. ಶಿಶುಮರಣ – ಹಲ್ಲು ಬರದೇ ಇರುವ ಅಥವಾ 11ತಿಂಗಳು ಮೀರದಿರುವ ಶಿಶು ಮೃತವಾದರೆ ದಹನವಿಲ್ಲ. ಹೂಳಬೇಕು. ಶಿಶುಗಳಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ, ಹಾಲು, ಬೆಣ್ಣೆ ಕೊಡಬೇಕು. 27 ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ದಹನವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಮರಣದಿನದ ಕರ್ತವ್ಯ

ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳ ವಿವರಣೆಯು ಪ್ರಯೋಗಪಾರಿಜಾತ, ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಸಮುಚ್ಚಯ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯೋಗಸ್ಥರು ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶವೂ ಅಲ್ಲ, ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ ಕೆಲವು ಕಡೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುವುದು ಬೇರೆ ಲೋಕದ ಆಚರಣೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದೆ. ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅವಶ್ಯಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲವೊಂದು ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ.

ಪಿತೃಗಳು ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ದೂರದೇಶ-ದಲ್ಲಿರುವ ಯಾರೋ ಬಂಧುಗಳು ಬರಲಿ ಎಂದು ತಡ ಮಾಡಬಾರದು. ಆದಷ್ಟು ಜಾಗ್ರತೆ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಬೇಕು. ಏನೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಶವವನ್ನು ತಂಗಳು ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆಂದರೆ, ಯಾವ ದಿನ ಮೃತರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅಂದೇ ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾರನೇ ದಿನಕ್ಕೆ ಮುಂದೂಡಬಾರದು. ಹಿರಿಯ ಮಗನೇ ಇರ-ಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯ ಮಗನು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಬರಲು ಆಗದೇ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಗನು ಹತ್ತಿರವಿದ್ದಾನೋ ಆ ಮಗನೇ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವ-ಹಿಸಬಹುದು. ಹಿರಿಯ ಮಗನು ಬಂದ ಮೇಲೆ ಅವನು ಮುಂದುವರೆಸುತ್ತಾನೆ.

ಪಿತೃಗಳ ಮರಣವಾದಾಗ ಮಕ್ಕಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳ-ಬೇಕು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಛೇರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಕೆಲವರು ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿ-ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ - 'ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದವನು ಮಗನೇ ಅಲ್ಲ' ಎಂದು ಗರುಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ತಂದೆಗಾಗಲೀ, ತಾಯಿ-ಗಾಗಲೀ ಶವಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಗೋಪೀಚಂದನ ಹಚ್ಚಲು ಮರೆಯ-ಬಾರದು.

ಪಿತೃಗಳು ತಾನು ಸಣ್ಣ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ತನ್ನನ್ನು ಎತ್ತಿ ಇಳಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸಲು ಮಗನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಶವವನ್ನು ಹೊರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶವವನ್ನು ವಾಹನದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸಬಾರದು. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ನಾರಾಯಣ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋಗಬೇಕು.

ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃಗಳ ಮೈಮೇಲೆ ಬಂಗಾರ ಇರಬಾರದು. ಹೊರುವಾಗ ಹಿಂದಿರುಗಿ ನೋಡಬಾರದು. ಅಗ್ನಿಗೂ ಶವಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಯಾರೂ ಹೋಗಬಾರದು. ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ವನಮಾಲಿಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಶಿಖೆಯನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕು. ಹಿರಿಯನು ಮುಂದೆ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಅವನಿಗಿಂತ ಕಿರಿಯ ಹೀಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಶವವು ಬಿದ್ದರೆ ಶವಪತನಶಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಶವದಹನ ಮಾಡುವಾಗ ತುಳಸೀಕಾಷ್ಠವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ದಹನ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯಬರುತ್ತದೆ.

ಧನಿಷ್ಠಾಪಂಚಕ, ತ್ರಿಪಾದಿನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ತ್ರಿಪುಷ್ಕರಯೋಗ, ದ್ವಿಪುಷ್ಕರಯೋಗ ಹಾಗೂ ಮಂಗಳವಾರ ಮೃತರಾದರೆ ಆ ಶರೀರದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ದರ್ಭೆಯ ಪ್ರತೀಕವನ್ನು ಹಾಕಿ ದಹನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಬದಲಾಗಿ ಈಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಮೊಳೆ ಹಾಕುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಂದಿದೆ.

ಈಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿ ಇರುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಕೃತವಾದ ಆಚಾರ ಹೀಗಿದೆ – ಅದೇನೆಂದರೆ, ಶವದ ಮೈಮೇಲೆ ಇರುವ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೆಗೆದು ಮುತ್ತುಗದ ಎಲೆ ಅಥವಾ ಬೆರಣಿಯಿಂದ (ಗುಹ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು) ಮುಚ್ಚಿ ಸುಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಶುದ್ಧತಪ್ಪು. ಏಕೆಂದರೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಎಂತಹ ಬಡವನೇ ಆದರೂ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನಾದರೂ ಹೊದ್ದಿಸಿಯೇ ಸುಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ. –

ಸ್ನಾನಂ ಪ್ರೇತಸ್ಯ ಪುತ್ರಾದ್ಯೈಃ ವಸ್ತ್ರಾದ್ಯೈಃ ಪೂಜನಂ ತತಃ।
ನಗ್ನದೇಹಂ ದಹೇನ್ನೈವ ಕಿಂಚಿದ್ದೇಯಂ ಪರಿತ್ಯಜೇತ್ ॥ – ಪ್ರಚೇತ ವಚನ

ದರಿದ್ರೋऽಪಿ ನ ದಗ್ಧವ್ಯೋ ನಗ್ನಃ ಕಸ್ಯಾಂಚಿದಾಪದಿ। -ಮಾಧವೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮವಚನ

ಪ್ರೇತಶ್ಚ ನ ನಗ್ನೋ ದಗ್ಧವ್ಯಃ – ಧರ್ಮಸಿಂಧು ಪುಟ. ೬೫೫

ಹಾಗಾದರೆ 'ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಹೋಗುವಾಗ ಗೇಣುಬಟ್ಟೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಮಾತಿಗೆ ಏನು ಅರ್ಥ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇನೆಂದರೆ ಸಾಯುವಾಗ ಮೈಮೇಲೆ ಇದ್ದ ಯಾವ ಬಟ್ಟೆಯೂ ಇರಬಾರದು ಎಂದು. ಶವಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹೊದ್ದಿಸಿದ ಹೊಸಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯಬಾರದು. ಅದರ ಸಮೇತವಾಗಿಯೇ ದಹನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ, ಕರ್ಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು 3ನೆಯ ದಿನ 5ನೆಯದಿನ ಎಂದು ಕಾಯುವುದು. ಮೊದಲೆಯ ದಿನವೇ ಆರಂಭ ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮಪಕ್ಷ. ಕರ್ತೃವಿನ ಪತ್ನಿ ರಜಸ್ವಲೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಐದನೆಯ ನೀರಿನ ದಿನ ಆರಂಭಿಸಬೇಕು.

ದಹನ ಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ನಂತರ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಯರು ಮನೆಗೆ ಅರಳನ್ನು ಎರಚಬೇಕು. ಮತ್ತು ಗರಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಕುಲವು ಅರಳುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಗರಿಕೆಯಂತೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಕರ್ತೃಗಳು ದಹನಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗುವಾಗ ಅವರ ಪತ್ನಿಯರು ಎದುರಿಗೆ ಇರಬಾರದು. ಕನ್ನಡಿ ಮತ್ತು ಒಂದು ತಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಇಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. (ಅವಲಕ್ಕಿ ಮೊಸರು ಬಾಯಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದೂ ಸಹ ಇದೆ).

ಮನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಾಗ ಮೊದಲು ಕಿರಿಯ. ಅನಂತರ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಿರಿಯರು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶವ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದವರು ಶುದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅವಗಾಹನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಕೆಂಡ ಮತ್ತು ಗೋಮಯವನ್ನು ಮುಟ್ಟಬೇಕು. ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಬದಲಾಯಿಸ -ಬೇಕು. ಆ ದಿನ ದೇವರಪೂಜೆ ಮಾಡಬಾರದು.

ಅಸ್ಥಿಸಂಚಯನ

ಅಸ್ಥಿಸಂಚಯನವನ್ನು 1,2,3,4,7 ಅಥವಾ 9ನೇ ದಿನ ಮಾಡಬಹುದು. ಆ ದಿನ ದ್ವಿಪಾದಿ, ತ್ರಿಪಾದಿ, ಜನ್ಮನಕ್ಷತ್ರ ಇರಬಾರದು. ಮಂಗಳವಾರ, ಶನಿವಾರ ಆಗಿರಬಾರದು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಕೆರೆ ಮೊದಲಾದ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಿಯನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಎಷ್ಟು ಕಾಲ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೋ ಅಷ್ಟು ಕಾಲ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ-ಲೋಕವಾಸ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹತ್ತು ದಿನದ ಒಳಗೆ ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಿಯನ್ನು ಹಾಕುವುದು ವಿಶೇಷ ಫಲಪ್ರದ. ವಾಹನದ ಅನುಕೂಲ ಇರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಕರ್ಮದೀಕ್ಷಿತನಾದ ಮಗನು ತಾನೇ ಹೋಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಂಬಿಕಸ್ಥರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಎಲ್ಲಾ ಅಸ್ತಿಯನ್ನೂ ಒಂದೇ ಕಡೆ ಹಾಕಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ಕಾವೇರಿ ಮೊದಲಾದ ಸಮೀಪದ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಸ್ವಲ್ಪಭಾಗವನ್ನು ಗಂಗೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಬಹುದು. ಅಥವಾ

ಶುದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿದ ಅಸ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ ಮೊದಲಾದ ಆವರಣ ಮಾಡಿ, ಅದನ್ನು ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹೂತಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಅನುಕೂಲವಾದಾಗ ತಾನೇ ತೆಗೆದು-ಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಹತ್ತುದಿನದವರೆಗಿನ ಕೃತ್ಯ

ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮೃತನಾದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಯಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲು ದೇಹವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹತ್ತು ದಿನಗಳ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಈ ದೇಹದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಬಲ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ದಹನದಿನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಹತ್ತು ದಿನ ಹತ್ತು ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ 1,3,5,7,9 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಆಪಸ್ತಂಭರು 11ನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇವುಗಳಿಗೆ ನವಶ್ರಾದ್ಧಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಕರ್ಮವು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದ ದಿನದಿಂದ 10 ದಿನದ ಪರ್ಯಂತ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಹೀಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸೂತಕಾನ್ನವನ್ನು ತಿಂದ ದೋಷವು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉಪಾಯವಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಮುಂದೆ ಪಿತೃಗಳ ಮರಣವು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾದಾಗ ಮೊದಲೇ ಹತ್ತು ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನಕ್ಕಾಗುವ ಖರ್ಚನ್ನು ತೆಗೆದಿಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತೆಗೆದಿಟ್ಟ ಹಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನಕ್ಕಾಗುವ ಖರ್ಚನ್ನು ವಹಿಸಬೇಕು.

ಈ ಹತ್ತುದಿವಸವೂ ಮೃತಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಒಂದು ದೊನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ಮತ್ತೊಂದು ದೊನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ಈ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡು, ಈ ಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಇಡುವ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂದರೆ, ಆ ಜೀವಿಗೆ ದೇಹದ ಮೇಲಿನ ಅಭಿಮಾನವು ಹೋಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ದಹನದಿಂದಾಗಿ ಮೈಯೆಲ್ಲಾ ಉರಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಈ ನೀರು ಹಾಲು ಇಡುವುದರಿಂದ ಆ ತಾಪದ ಶಾಂತಿಯು ಆಗುತ್ತದೆ.

ಕರ್ತೃವು ತನಗೆ ಬಡಿಸಿರುವ ಅನ್ನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಅನ್ನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಪಿತೃವಿನ ನಾಮ, ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಬೇಕು (ಬಲಿ-ಹರಣದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ). ಮತ್ತೊಂದು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವೇನೆಂದರೆ, ಎರಡನೆಯ ದಿನ ಅಥವಾ ಮೂರನೆಯ ದಿನ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆಂದರೆ ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಭತ್ತ, ಗೋಧಿ, ಹೆಸರು, ಎಳ್ಳು ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಬಿತ್ತಬೇಕು. ಹತ್ತನೆಯ ದಿನದ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಪೈರು ಬಂದಿ-ರುತ್ತದೆ, ಅದನ್ನು ಪ್ರೇತನಿಗೆ ಗಡ್ಡ, ಮೀಸೆಗಳೆಂದು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಹತ್ತು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡಪುರಾಣ ಪ್ರೇತಕಾಂಡವನ್ನು ಹೇಳಿಸಿ ಅದನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಎಚ್ಚರಿಕೆ – ಮುತ್ತೈದೆಯು ಸತ್ತಾಗ ಗರುಡಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿಸಬಾರದು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಮೋಸ ಮಾಡು-ತ್ತಾರೆ. ಈ ಮೋಸಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಬೇಡಿ.

ಪ್ರೇತಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಕರ್ತೃವು (ಶುಭಸ್ವೀಕಾರದ ವರೆಗೆ) ಹಾಲು, ಹಣ್ಣು, ಸಿಹಿ, ಪಾಯಸ ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ರಾತ್ರಿ ನೀರು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಈ ಹತ್ತುದಿನವೂ ಕರ್ತೃಗಳ ಪತ್ನಿಯರು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹತ್ತನೆಯ ದಿನದ ಕೃತ್ಯ

ಹತ್ತನೆಯ ದಿನ ಧರ್ಮೋದಕವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಧರ್ಮೋದಕ ಎಂದರೆ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಧಾರೆ ಎರೆದು ಕೊಡುವುದು ಎಂದು ಕೆಲವರು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಲ್ಲ. ಮೃತರ ಋಣವನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಕೊಡತಕ್ಕಂಥ ತಿಲೋದಕ. ಹೀಗೆ ಕೊಡುವಾಗ ಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಈ ಧರ್ಮೋದಕವನ್ನು ಬಂಧು, ಮಿತ್ರರುಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ಕೊಡಬಹುದು. ತಂದೆ,ತಾಯಿಗಳು ಇದ್ದ ಮಕ್ಕಳು ಹಾಗೂ ಸುಮಂಗಲಿಯರು ಕೊಡಬಾರದು ಎಂಬ ನಿಷೇಧವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಈ ಹತ್ತನೇ ದಿನವೇ ಹಿಂದೆ ಅಂಕುರಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕರ್ಮ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಈಗ ಬಂದಿರುವ ದೇಹಕ್ಕೆ ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆ ಬೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ದಿನವೇ ಆರಂಭದ ದಿನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಿಲೆ, ವಾಸಸ್ ಎಲ್ಲಾ ವಿಸರ್ಜನೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಇದುವರೆಗೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಗರುಡಪುರಾಣವನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು. ಹತ್ತುದಿನದ ಒಳಗೆ ದರ್ಶ (ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ) ಬರುವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ದರ್ಶಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಹತ್ತುದಿನದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕು ಮೂರುದಿನದ ಒಳಗೆ ದರ್ಶ ಬರುವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ದರ್ಶವು ಕಳೆದ ನಂತರವೇ ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಹತ್ತನೆಯ ದಿನ ಏಕಾದಶೀ ಆಗುವ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ದಶಮಿಯಂದೇ 9 ಮತ್ತು 10ನೆಯ ದಿನಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಹತ್ತನೆಯ ದಿನವೂ ಸಹ ಮುಂಡನ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನದ ಕೃತ್ಯ

ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದ ನಂತರ (ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ 8-30ರ ನಂತರ) (ಏಕದಶಾಹೇ ಸಂಗವಕಾಲೇ ಸ್ನಾನಾತ್ ಶುದ್ಧಿಃ - ಧರ್ಮಸಿಂಧು) ಸೂತಕವು ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮೊದಲಾದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ-ಕೊಂಡು 11ನೆಯ ದಿನದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬೇಕು. ಶುದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನೆ, ಪಂಚಗವ್ಯಪ್ರಾಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮನೆಗೂ ಪುಣ್ಯಾಹ-ಜಲದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಸಪ್ತಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗ

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನ ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೋಮಪೂರ್ವಕ-ವಾಗಿ ಹೋರಿ ಕರುವನ್ನು ಗೋಸಂತಾನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬಿಡುವುದು ಈ ಕ್ರಿಯೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇದಕ್ಕೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರು ದೇವರ ಗೂಳಿ ಬಿಡುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಬಿಟ್ಟಂಥ ಹೋರಿಯನ್ನು (ಗೂಳಿಯನ್ನು) ಗಾಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಬಾರದು. ಉಳುಮೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಇದು ಬೀದಿಯ ಗೂಳಿಯಾಗಿ ಗೋ-ಸಂತತಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾರಣವಾಗಬೇಕು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋಹತ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗ ಮಾಡುವುದು ಅಪಾಯಕರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೋರಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಿಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಅದೂ ಮಾಡಲಾಗದಿದ್ದರೆ ಗೂಳಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಆಗುವಷ್ಟು ಮೇವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.

ಸುಮಂಗಲೀ ಮರಣದಲ್ಲಿ ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅದಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ಒಂದು ಗೋದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

11ನೆಯ ದಿನ ಏಕಾದಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದಶಮೀ ದಿವಸವೇ 11ನೆಯ ದಿನದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಹತ್ತನೆಯ ದಿನ ಇನ್ನೂ ಸೂತಕ ಕಳೆದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ದಿನ ಏಕಾಹ ಹೋಮ, ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗ ಯಾವುದೂ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ 11ನೆಯ ದಿನ ಏಕಾದಶಿಯಾದರೆ ದ್ವಾದಶಿಯಂದೇ 11 ಹಾಗೂ 12ನೆಯ ದಿನದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಹೈಕೋದ್ದಿಷ್ಟ

ಈ ದಿನ ಏಕಾಹ ಹೋಮ ಎಂಬ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಮಹೈಕೋದ್ದಿಷ್ಟ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಆಗುವವರೆಗೆ ತ್ರಿಪಿಂಡೀ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಲ್ಲ (ಮೂರು ಪಿಂಡದ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಲ್ಲ). ಮೃತರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಒಂದು ಪಿಂಡ ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ 16 ಮಾಸಿಕಗಳನ್ನು ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟಕ್ರಮದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಮಾಡುವ ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟಶ್ರಾದ್ಧ ಒಂದಿದೆ. ಅದೇ ಮಹೈಕೋದ್ದಿಷ್ಟ. ಇದರ ಅಂಗವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಈ ಸಾಕ್ಷಾತ ಏಕಾಹಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಿರ್ಮಾಲ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಯಾವುದೇ ಹವ್ಯ ಕವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಷಿದ್ಧ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸತಕ್ಕವರು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಇಡೀ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವಷ್ಟು ಜೀವನಾಂಶವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ

ತುತ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನೇ ಏಕಾಹಹೋಮ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಎಂದರೆ 12ನೆಯ ದಿನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಸಪಿಂಡೀಕರಣಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾದ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಏಕಾದಶರುದ್ರರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡುವ ರುದ್ರಗಣಶ್ರಾದ್ಧ. ಇದರಂತೆ ಅಷ್ಟವಸುಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮಾಡುವ ವಸುಗಣ ಶ್ರಾದ್ಧವೂ ಇದೆ. ಈ ವಸುಗಣಶ್ರಾದ್ಧವು ಕೃತಾಕೃತ ಎಂದರೆ ಮಾಡಲೂ ಬಹುದು, ಬಿಡಲೂ ಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಇವತ್ತು ಯಾರೂ ಇದನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಷೋಡಶತ್ರಯ

ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಾಗುವ ಸಪಿಂಡೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ 16, 16 ಪಿಂಡಗಳ ಮೂರನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಷೋಡಶತ್ರಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಲಿನಷೋಡಶ, ಮಧ್ಯಮಷೋಡಶ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮಷೋಡಶ ಎಂದು ಮೂರು ಷೋಡಶಗಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ದಿನ ಕಳೆಯುವ ಒಳಗೆ 16ಪಿಂಡಪ್ರದಾನಗಳು ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮಲಿನಷೋಡಶ.

ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿ ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ 16 ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು 16 ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಃ ಇದು ತಪ್ಪಿಹೋಗಿದೆ. ಕರ್ತೃಗಳೂ ಪುರೋಹಿತರೂ ಸಹ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ಹರಿಸಬೇಕು. ಕರ್ತೃಗಳು ಮಧ್ಯಮಷೋಡಶಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಎಂದು ಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಪುರೋಹಿತರು ತಮಗೆ ಈ ವಿಧಾನ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಇದಾದನಂತರ ಉತ್ತಮಷೋಡಶಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ 16 ಪಿಂಡಗಳ ಲೆಕ್ಕವೇನೆಂದರೆ 12 ಮಾಸಿಕಗಳದ್ದು 12, ಊನಮಾಸಿಕ, ತ್ರೈಪಕ್ಷಿಕ, ಊನಷಾಣ್ಮಾಸಿಕ, ಊನಾಬ್ದಿಕ ಈ ನಾಲ್ಕರ 4 ಪಿಂಡಗಳು. ಈ 16 ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆಯೇ

ಸಪಿಂಡೀಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಹೋದರೆ ಸಪಿಂಡೀಕರಣವನ್ನು ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ, ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ 12ನೆಯ ದಿನ ಮಾಡುವುದೇ ಸೂಕ್ತವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ 16 ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಅಪಕರ್ಷಣ ಮಾಡಿಕೊಂಡು 11ನೆಯ ದಿನ ಅಥವಾ 12ನೆಯ ದಿನ ಸಪಿಂಡೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಸಪಿಂಡೀಕರಣವೇ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಪ್ರಥಮಮಾಸಿಕವನ್ನು 11ನೆಯ ದಿನವೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರ ಉದ್ದೇಶ ಹೀಗಿದೆ. ಮೃತರಾದ ದಿನವೇ ಪ್ರಥಮಮಾಸಿಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆಗ ಸೂತಕವಿದ್ದುದ್ದರಿಂದ ಅಂದು ಮಾಡಲು ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೂತಕ ಕಳೆದ ದಿನವೇ ಅಂದರೆ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನವೇ ಈ ಪ್ರಥಮಮಾಸಿಕವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಇದೇ ಪ್ರಥಮಮಾಸಿಕದಲ್ಲೇ ಪ್ರಥಮವಾರ್ಷಿಕವೂ ಅಂತರ್ಗತ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಒಂದು ವರ್ಷವಾದ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಕಾಲಶ್ರಾದ್ಧವೇ ಪ್ರಥಮವಾರ್ಷಿಕ ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿನದ ಕೃತ್ಯ

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿನ ಸಪಿಂಡೀಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಎಂದರೆ, ಮೃತರಾದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪಿತೃವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸುವ ಕ್ರಮ. ಇದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಿಸುತ್ತೇವೆ.

ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಅವರ ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹರಿಗೆ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹರಿಗೆ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಪ್ರಪಿತಾಮಹರನ್ನು (ನಮ್ಮ ವೃದ್ಧ ಪ್ರಪಿತಾಮಹರನ್ನು) ಆ ವರ್ಗದಿಂದ ಮುಕ್ತಗೊಳಿಸಿ (ಬಿಡಿಸಿ) ಆ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಪಿಂಡೀಕರಣವನ್ನು ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ದಿನ ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿನ

ಅಥವಾ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಅಥವಾ ಮೂರು ಪಕ್ಷವಾದ ನಂತರ (ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳ ನಂತರ) ಅಥವಾ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಅಥವಾ ಆರು ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಅಥವಾ 11 ತಿಂಗಳ ನಂತರ ಅಥವಾ ಒಂದು ವರ್ಷದ ನಂತರ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ರೀತಿ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗರುಡನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ.

"ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಆಯಸ್ಸು ನಿಶ್ಚಿತವಿಲ್ಲ. ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಆಗುವವರೆಗೆ ವೈಶ್ವದೇವ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಯತಿಗಳು ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ, ಮುಂಜಿ ಮೊದಲಾದ ಕುಲಾಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ದಿನವೇ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನನ್ನ ಮತ". ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ 12ನೆಯ ದಿನವೇ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತ.

12ನೆಯ ದಿನ ಕರ್ತೃವಿನ ಪತ್ನಿ ರಜಸ್ವಲೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂದು ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಆಗ 16ನೆಯ ದಿನ ಮಾಡಬಹುದು. 12ದಿನ ಋತುಸ್ನಾನ-ವಾಗಿದ್ದರೂ ಅಂದು ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅಂದು 5ನೆಯ ದಿನವಾಗಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬಹುದು.

ಏನಾದರೂ ಕಾರಣದಿಂದ ಕಿರಿಯಮಗನು ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಹಿರಿಯ ಮಗನು ಪುನಃ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸಪಿಂಡೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟ ವಿಧಾನದಿಂದ (ಒಂದು ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ) ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಪಿಂಡೀಕರಣವಾದ ನಂತರ ಪಾರ್ವಣ ವಿಧಿಯಿಂದ (ಮೂರುಪಿಂಡಪ್ರದಾನ) ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೆಲವರು ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟವಿಧಾನದಿಂದಲೇ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರನಿಬಂಧನಕಾರರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ –

ಸಪಿಂಡೀಕರಣಾದೂರ್ಧ್ವಂ ನ ದದ್ಯಾತ್ ಪ್ರತಿಮಾಸಿಕಮ್ ।
ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟವಿಧಾನೇನ ದದ್ಯಾದಿತ್ಯಾಹ ಶೌನಕಃ ॥

ಇತಿ ತತ್ರ ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟವಿಧಾನೇನ ನ ದದ್ಯಾತ್ ಇತ್ಯನ್ವಯಃ – ಕಾತೀಯವಚನ ।

ಸಪಿಂಡೀಕರಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇತನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ (ಮೃತಪುರುಷನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ) ಸೌತೇಕಾಯಿ ಆಕಾರದ ಪಿಂಡವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹ, ವೃದ್ಧಪಿತಾಮಹರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಪ್ರೇತಪಿಂಡವನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗ ಮಾಡಿ ಆ ಮೂರುಭಾಗಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪಿತಾಮಹಾದಿಗಳ ಮೂರು ಪಿಂಡಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿ, ಹೀಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಇಟ್ಟ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪ್ರೇತಪಿಂಡವನ್ನು ಭಾಗ ಮಾಡಲು ಬಂಗಾರದ ತಂತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಮಾರು ಹದಿನೆಂಟು ಅಂಗುಲ ಉದ್ದವಿರುವ ಬಂಗಾರದ ತಂತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವತಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಇಬ್ಬರು, ಪಿತೃಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಮೂವರು, ಪ್ರೇತಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ಆರುಜನಕ್ಕೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಿಗುವುದು ಕಷ್ಟವಾದ್ದರಿಂದ ದರ್ಭೆಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಸಪಿಂಡೀಕರಣಶ್ರಾದ್ಧದ ಅಂಗವಾಗಿ ಆ ನಂತರ ಭೂರಿಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆರು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ದರ್ಭೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆರು ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ದೇವತಾಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರು, ಪಿತೃಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರು, ಪ್ರೇತಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ಮೂರು ಜನಕ್ಕೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಸಪಿಂಡೀಕರಣ ಶ್ರಾದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶುದ್ಧಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಭೂರಿಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

೧೩ನೆಯ ದಿನದ ಕೃತ್ಯ

13ನೆಯ ದಿನ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಮಾಸಿಕ ಎಂದು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಏನೆಂದರೆ, ಮುಂದೆ ವರ್ಷ ಪರ್ಯಂತ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ದ್ವಿತೀಯ ಮಾಸಿಕ ಮೊದಲಾದ 11 ಮಾಸಿಕಗಳು, ಊನ ಮಾಸಿಕ ಮೊದಲಾದ ನಾಕು. ಹೀಗೆ 15

ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಇವತ್ತೇ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮಾಸಿಕ ಅಪಕರ್ಷಣ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾದಾನ ಮೊದಲಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭವಿದ್ದರೆ ಈ ಮಾಸಿಕ ಅಪಕರ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನಾಂದಿ ಇಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾಂದಿ ಇಡುವ ಸಂದರ್ಭವಿಲ್ಲದೇ ಮಾಸಿಕ ಅಪಕರ್ಷಣ-ವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ರೌರವ ನರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 13ನೆಯ ದಿನ ಮಾಸಿಕ ಅಪಕರ್ಷಣ ಮಾಡಬಾರದು.

ವೃದ್ಧಿಂ ವಿನಾ ಅಪಕರ್ಷೇ ದೋಷಮಾಹೋಶನಾಃ –

'ವೃದ್ಧಿಶ್ರಾದ್ಧವಿಹೀನಸ್ತು ಪ್ರೇತಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ಯಶ್ಚರೇತ್ ।
ಸ ಶ್ರಾದ್ಧೀ ನರಕೇ ಘೋರೇ ಪಿತೃಭಿಃ ಸಹ ಮಜ್ಜತಿ ॥'

ಹಾಗಾದರೆ 13ನೆಯ ದಿನ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂದರೆ

ಶ್ರವಣದೇವತೆಗಳ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರವಣ ದೇವತೆಗಳೆಂದರೆ ನಾವು ಮಾಡುವ ಪಾಪ,ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ವರದಿ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತರ ಭೃತ್ಯರು. ಅವರ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಮಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಈ ದಿನವೇ ಬಂಧು, ಮಿತ್ರರಿಗೆಲ್ಲಾ ಮಹಾಸಮಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ವೈಕುಂಠಸಮಾರಾಧನೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ವೈಕುಂಠಸಮಾರಾಧನೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೂ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಈ ದಿನ 13ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ದಶದಾನಗಳು, ಶಯ್ಯಾದಾನ, ಪದದಾನ, ಸ್ತ್ರೋತಕುಂಭದಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಉದಕುಂಭಶ್ರಾದ್ಧ

ಉದಕುಂಭಶ್ರಾದ್ಧವೆಂದರೆ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಉದಕುಂಭದಾನವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನವಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಲನೆ ಮಾಡಿ, ಯಜ್ಞೋಪವೀತ, ಗೋಪೀಚಂದನ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಉದಕುಂಭ ದಾನಮಾಡಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನು ಪಿತೃಗಳು ಮೃತರಾದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ, ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು.

ಆದೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ತಿಂಗಳು, ತಿಂಗಳು ಮಾಡುವ ಸೌಕರ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ 12 ತಿಂಗಳಿಗೆ 12, ವರ್ಷಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ 1 ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ 13ನೆಯ ದಿನವೇ 13 ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ 13 ಉದಕುಂಭದಾನ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೋ ಅಥವಾ ತಿಂಗಳಿಗೊಂದು ದೀಪದಾನ ಮಾಡುವುದು ಪ್ರಶಸ್ತ.

ದಾನಗಳ ವಿವರ

13ನೆಯ ದಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಆತುರದಾನ ಹೇಳುವಾಗ ದಶದಾನಗಳ ವಿವರಣೆ ಹಿಂದೆ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ. ಇತರ ದಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿವರಣೆ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ.

01. ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ದಾನ – ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ದಾನ ಬಹಳ ಪುಣ್ಯಕರ. ಈ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಅದರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಕರಣ -ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಕಲಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮಗಳು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿವೆ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರವಿರಬೇಕು.

ಮುಖ್ಯವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ, ಸಾಲಿಗ್ರಾಮವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲೂ ಬಾರದು, ಮಾರಲೂ ಬಾರದು. 'ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವವರು, ಕೊಳ್ಳುವವರು, ಮಾರುವವರು ಈ ಮೂರು ಜನರೂ ಸಹ ನರಕಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದಾನ ಮಾಡಲು ಕೊಂಡು ತರಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದಾನ ಮಾಡಲು ಕೊಂಡು ಬರಬಾರದು. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡುವುದು.

ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದಾನ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಾಗ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದಂತೆಯೇ ಪವಿತ್ರವಾದ ಚಕ್ರಾಣಿಕೆ ದಾನ ಮಾಡಬಹುದು. ಚಕ್ರಾಣಿಕೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಗುವುದರಿಂದ ಜನಗಳಿಗೆ ಅದರ ಬೆಲೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಸಾಲಿಗ್ರಾಮದಷ್ಟೇ ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದು ಚಕ್ರಾಣಿಕೆ.

02. ಪದದಾನ – ಪದದಾನ ಎಂದರೆ ಛತ್ರಿ, ಪಾದರಕ್ಷೆ, ಚಾಪೆ ಮತ್ತು ದಂಡಗಳ ದಾನ ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಹೇಳಿದೆ. ಇವಿಷ್ಟನ್ನೂ ಒಬ್ಬರಿಗೇ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೊರತಾಗಿ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು.

03. ಶಯ್ಯಾದಾನ – ಶಯ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಹಾಸಿಗೆ, ದಿಂಬು, ಮಗ್ಗಲು ಹಾಸಿಗೆ (ಬೆಡ್‌ಶೀಟ್), ಹೊದಿಕೆ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಬ್ಬ ದಂಪತಿಗಳಿಗೇ ಕೊಡಬೇಕು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಡಬಾರದು.

ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಶಯ್ಯಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಕನ್ನಡಿ, ತಾಂಬೂಲದ ತಟ್ಟೆ, ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ಪಾತ್ರೆ, ಶೃಂಗಾರಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅನುಕೂಲವಿದ್ದರೆ ಮಂಚವನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ಅನುಕೂಲವಿದ್ದರೆ ಶಯ್ಯಾಗೃಹವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಮಗಳನ್ನು ಗಂಡನ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವಾಗ ಎಷ್ಟು ಆದರದಿಂದ ವೈಭವದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ಆ ರೀತಿ ಶಯ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಈ ಶಯ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಗರುಡಪುರಾಣ ಹೇಳಿದ ಪುರಾಣಿಕರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಚನವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಶಯ್ಯಾದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಶಯ್ಯೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರ ಪ್ರತಿಮೆ ಇಟ್ಟು ಹಣ್ಣುಹಾಲು ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿ ಆರತಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ, ಗಂಧ, ತಾಂಬೂಲಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವರಿಗೂ ಆರತಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸ್ರೋತಕುಂಭದಾನ – ಪಿತೃಗಳು ಮೃತರಾದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಅವರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದು ಆಗದೇ ಇದ್ದಾಗ ಒಂದು ವರ್ಷ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಭೋಜನ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿ, ಅನ್ನದ ಪಾತ್ರೆ, ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದರಂತೆ 360 ದಕ್ಷಿಣೆ ಇವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ರೋತಕುಂಭದಾನ ಎಂದು ಹೆಸರು.

ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆಗುವಷ್ಟು ಪೂರ್ತಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಡುವ ಬದಲು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಆಗುವಷ್ಟು ಅಕ್ಕಿ ಮತ್ತು 30 ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೂ ಅಶಕ್ತರಾದವರು 360 ಹಿಡಿ ಅಕ್ಕಿ ಅಥವಾ ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ 30 ಹಿಡಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನೋ ಕೊಡಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಷ್ಟಿದಾನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮುಷ್ಟಿದಾನ ಸಣ್ಣದಾಗಿ

ಕಂಡರೂ ಅದು ಮಹಾಪುಣ್ಯಕರವೆಂದು ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಸೂಚನೆ – ಈ ಮುಷ್ಟಿದಾನವನ್ನು ಪಿತೃಗಳ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡಬಹುದು.

05. ಪಕ್ವಾನ್ನದಾನ – ಬೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾನ್ನ, ಮೊಸರನ್ನ, ಪಾಯಸ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮೃತರು ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅವರಿಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಂತೆ ಪಾನಕ, ನೀರು ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಕೆನೆ ಮೊಸರು, ಫಲವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಹ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

06. ಲೋಹದಾನ – ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲಾಕೆ, ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆ, ಬಾಂಡಲೆ ಮೊದಲಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದಾನದಿಂದ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತರು ಹಾಗೂ ಯಮಭಟರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ಅವರ ಭಯವು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ.

ಇದರಂತೆ ಆಯುಧದಾನದಿಂದ ಯಮದೇವರ ಆಯುಧದ ಭಯ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ.

07. ದೀಪದಾನ – ದೀಪದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

08. ವ್ಯಜನದಾನ (ಬೀಸಣಿಕೆ) – ಇದರಿಂದ ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಣ್ಣನೆ ಗಾಳಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

09. ಊರ್ಣವಸ್ತ್ರದಾನ – ಕಂಬಳಿ, ಧಾವಳಿ ಮೊದಲಾದ ಉಣ್ಣೆಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಗುವ ಶೀತಲಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

10. ಪದದಾನ – ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಛತ್ರಿ ದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ಬಿಸಿಲು ಮಳೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಛತ್ರಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾದರಕ್ಷೆ ದಾನದಿಂದ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಸುಡದಂತೆ, ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚದಂತೆ ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

11. ಉದಕುಂಭದಾನ – ಉದಕುಂಭದಾನದಿಂದ ವರುಣದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಂಪಾದ ನೀರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನದ ಕೃತ್ಯ

ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಪಿತೃಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ 14ನೆಯ ದಿನ ಶುಭಸ್ವೀಕಾರ ಎಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೋಳಿಗೆ, ಪಾಯಸದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಕರ್ತೃಗಳು ಊಟದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಅನ್ನವೂ ಆದ ಮೇಲೆ ಹೋಳಿಗೆ, ಪಾಯಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಭೋಜನವಾದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಹಳದಿ ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಡಿದು ಉಗುಳುತ್ತಾರೆ.

ಬಂಧುಗಳು ಕರ್ತೃಗಳಿಗೆ ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಒಂಟಿ ನೂತನ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದ್ದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ವರ್ಷದ ಒಳಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಅನಂತರ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೆ ಗರುಡಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕಲ್ಯಾಣ ಅಥವಾ ರುಗ್ಮಿಣೀಶವಿಜಯವನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಆಚಾರ್ಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಿತೃಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸಾಯಂಕಾಲ ದೀಪ ಹಚ್ಚುವುದರ ಒಳಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ(ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ) ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ತೃಗಳು ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರರ ಸಮೇತವಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಚಾರಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದರಿಂದ ನಡೆಸಬಹುದು.

ಮೃತವರ್ಷದವರೆಗಿನ ನಿಯಮಗಳು

ಪಿತೃಗಳು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

ಕಂಡರೂ ಅದು ಮಹಾಪುಣ್ಯಕರವೆಂದು ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಸೂಚನೆ – ಈ ಮುಷ್ಟಿದಾನವನ್ನು ಪಿತೃಗಳ ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಯಾವಾಗಲೂ ಮಾಡಬಹುದು.

05. ಪಕ್ವಾನ್ನದಾನ – ಬೆಳ್ಳಿ ಅಥವಾ ಹಿತ್ತಾಳೆ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾನ್ನ, ಮೊಸರನ್ನ, ಪಾಯಸ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮೃತರು ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಅವರಿಗೂ ಅದಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಂತೆ ಪಾನಕ, ನೀರು ಮಜ್ಜಿಗೆ, ಕೆನೆ ಮೊಸರು, ಫಲವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸಹ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

06. ಲೋಹದಾನ – ಕಬ್ಬಿಣದ ಸಲಾಕೆ, ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆ, ಬಾಂಡಲೆ ಮೊದಲಾದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದಾನದಿಂದ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತರು ಹಾಗೂ ಯಮಭಟರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ಅವರ ಭಯವು ತಪ್ಪುತ್ತದೆ.

ಇದರಂತೆ ಆಯುಧದಾನದಿಂದ ಯಮದೇವರ ಆಯುಧದ ಭಯ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ.

07. ದೀಪದಾನ – ದೀಪದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

08. ವ್ಯಜನದಾನ (ಬೀಸಣಿಕೆ) – ಇದರಿಂದ ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಣ್ಣನೆ ಗಾಳಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.

09. ಊರ್ಣವಸ್ತ್ರದಾನ – ಕಂಬಳಿ, ಧಾವಳಿ ಮೊದಲಾದ ಉಣ್ಣೆಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಗುವ ಶೀತಲಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಚ್ಚಗಿನ ಬಟ್ಟೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

10. ಪದದಾನ – ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಛತ್ರಿ ದಾನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವವರಿಗೆ ಬಿಸಿಲು ಮಳೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲು ಛತ್ರಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಪಾದರಕ್ಷೆ ದಾನದಿಂದ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಲು ಸುಡದಂತೆ, ಕಲ್ಲು ಮುಳ್ಳು ಚುಚ್ಚದಂತೆ ಪಾದರಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

11. ಉದಕುಂಭದಾನ – ಉದಕುಂಭದಾನದಿಂದ ವರುಣದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಮಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ತಂಪಾದ ನೀರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನದ ಕೃತ್ಯ

ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಪಿತೃಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಮೇಲೆ 14ನೆಯ ದಿನ ಶುಭಸ್ವೀಕಾರ ಎಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೋಳಿಗೆ, ಪಾಯಸದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ ಕರ್ತೃಗಳು ಊಟದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಮಜ್ಜಿಗೆ ಅನ್ನವೂ ಆದ ಮೇಲೆ ಹೋಳಿಗೆ, ಪಾಯಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ. ಭೋಜನವಾದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಾಂಬೂಲ, ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಅವರವರ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ಹಳದಿ ಅಥವಾ ಕೆಂಪು ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬಾಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಡಿದು ಉಗುಳುತ್ತಾರೆ.

ಬಂಧುಗಳು ಕರ್ತೃಗಳಿಗೆ ಹಿಂದುಗಡೆಯಿಂದ ಒಂಟಿ ನೂತನ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದ್ದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ವರ್ಷದ ಒಳಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಅನಂತರ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಿಂದೆ ಗರುಡಪುರಾಣವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದ ಆಚಾರ್ಯರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕಲ್ಯಾಣ ಅಥವಾ ರುಗ್ಮಿಣೀಶವಿಜಯವನ್ನು ಅನುವಾದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಆಚಾರ್ಯ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪಿತೃಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಸಾಯಂಕಾಲ ದೀಪ ಹಚ್ಚುವುದರ ಒಳಗೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ(ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ) ಹೊರಡುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ತೃಗಳು ಪತ್ನಿ, ಪುತ್ರರ ಸಮೇತವಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಆಚಾರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಆಧಾರವೂ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆಚಾರಪ್ರಾಪ್ತವಾದದ್ದರಿಂದ ನಡೆಸಬಹುದು.

ಮೃತವರ್ಷದವರೆಗಿನ ನಿಯಮಗಳು

ಪಿತೃಗಳು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು.

1. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಋತುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪತ್ನೀಗಮನ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಲೋಪವು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

2. ಪರಾನ್ನವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ, ಬೇರೆಯವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಬಾರದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ ಎಂದರೆ ಗುರುಗಳು, ಸೋದರಮಾವ, ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟ ಮಾವ, ಅನ್ನಹಾಕಿ ಸಾಕಿದವರು, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ-ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಂದಿರು ಇವರುಗಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟಮಾಡಿದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ.

ಸೂಚನೆ – 1. ಹೋಟಲ್, ಮೆಸ್ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಊಟ ಮಾಡಬಾರದು. ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವವರು ಈ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅದನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬಿಡುವುದು ಅಭ್ಯಾಸವಾಗಿರುವಾಗ ಮುಂದೆಯೂ ಅದನ್ನು ಬಿಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಸೂಚನೆ – 2. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ತಿಳಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವೇನೆಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಶಿಖಾ ಧಾರಣೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ. ಏನೋ ಲೌಕಿಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಶಿಖಾಧಾರಣೆ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದವರು ಪಿತೃಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಶಿಖೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅಭ್ಯಾಸವಾದಾಗ ಮುಂದಾದರೂ ಶಿಖಾಧಾರಿಗಳಾಗುವ ಅವಕಾಶ ಇರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆ ಇದ್ದವರು ಆದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಅಶಕ್ತರು ಇಂಥವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

3. ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನ, ಆರಾಧನೆಯ ಅಲಂಕಾರಪಂಕ್ತಿಗೆ ಕೂಡಬಾರದು.

4. ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಬೃಂದಾವನಗಳನ್ನೂ ಮುಟ್ಟಿ ಪೂಜಿಸಬಾರದು. (ಕೆಲವು ಕಡೆ ಬೃಂದಾವನದ ಅರ್ಚಕರು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಬೃಂದಾವನ ಮುಟ್ಟಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ಪದ್ಧತಿಯಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲವೇನೆಂದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ).

5. ನಿತ್ಯವಾದ ಔಪಾಸನ, ವೈಶ್ವದೇವ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆಯ ನೈಮಿತ್ತಿಕ ಹೋಮಗಳನ್ನು (ಲಕ್ಷಹೋಮ, ಪವಮಾನ ಹೋಮ ಮೊದಲಾದ್ದು)

ಮಾಡಬಾರದು. ಅಥವಾ ಹೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಋತ್ವಿಜನಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಬಾರದು. ಉಪಾಕರ್ಮ, ಧಾತ್ರೀಹವನ, ಆಗ್ರಯಣಗಳು ನಿತ್ಯ. ಇವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

6. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಮಹಾನದಿಗಳನ್ನು ದಾಟಬಾರದು. (ಈ ನಿಯಮ ತನಗೆ ಅತೀಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾನದಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನು ಮೈಸೂರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಂದರೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ).

7. ಕ್ಷೌರ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

8. ತೀರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧ, ಗಯಾಶ್ರಾದ್ಧ, ದರ್ಶಶ್ರಾದ್ಧ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

(ತಂದೆಯು ಮೊದಲು ಹೋಗಿದ್ದು ತಾಯಿಯು ನಂತರ ಹೋದರೆ ಆಗ ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ದರ್ಶಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು. ತಾಯಿಯ ವರ್ಗವನ್ನು ಇದರ ಜೊತೆ ಸೇರಿಸಬಾರದು. ವರ್ಷವಾದ ಮೇಲೆ ಸೇರಿಸಬೇಕು).

ಇದರಂತೆ ಗ್ರಹಣ ನಿಮಿತ್ತ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು. (ತಂದೆ ಮೊದಲು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು). ಉಳಿದ ಯಾರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪಿಂಡಸಹಿತಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಸೂಚನೆ – ಹೀಗೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ನಿಷಿದ್ಧವಾದ್ದರಿಂದ ಮಾಸಿಕಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಾಡಬಾರದು. ತನ್ನ ಗೃಹದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು.

9. ವೇದವೇದಾಂತಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುವವರಾಗಲೀ, ಪಾಠ ಹೇಳುವವರಾಗಲೀ, ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹೊಸ ಪಾಠವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಾರದು. ಹಳೆಯದರ ಮಂಗಳವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು.

10. ಕರ್ತೃಗಳು ಎರೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಆದರೆ, ಉಗಾದಿ-ದೀಪಾವಳಿ ಮತ್ತು ನರಕಚತುರ್ದಶೀ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎರೆದುಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕು.

11. ಅನಂತವ್ರತ, ವರಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀವ್ರತ ಮೊದಲಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ವಿಶೇಷವಾದ ಭೀಷ್ಮಪಂಚಕ, ಪಯೋವ್ರತ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಬಾರದು. ಆರಂಭಿಸಿರುವ ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕವ್ರತವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಬೇಕು.

ಏಕಾದಶೀ, ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ, ಜನ್ಮಾಷ್ಟಮೀ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜಯಂತೀ) ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು.

12. ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತೋರಣ ಕಟ್ಟಬಾರದು. ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕಬಾರದು. ದೇವರ ಮುಂದೆ ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ.

ಸೂಚನೆ – ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮನೆಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿದರೆ ಆಗ ಸಂಸ್ಥಾನದ ದೇವರು ಬರುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ತೋರಣ ಕಟ್ಟಿ ರಂಗೋಲಿ ಹಾಕುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದೆ.

13. ಉಗಾದಿ, ದೀಪಾವಳಿ, ವಿಜಯದಶಮೀ ಮೊದಲಾದ ಹಬ್ಬಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭೋಗಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡಬಾರದು. ಆದರೆ ದೇವರ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆದು ಪಿತ್ರಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬಹುದು.

14. ತನ್ನ ನಿತ್ಯದ ಜಪ-ಪಾರಾಯಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಜಪ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಆ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು.

ಇದರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದವರು ಅಷ್ಟಮಹಾಮಂತ್ರಜಪ, ಸರ್ವಮೂಲ-ಪಾರಾಯಣ, ವೇದಪಾರಾಯಣ, ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಪಾರಾಯಣ, ಭಗವದ್ಗೀತಾ, ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಪಾರಾಯಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಅಧಿಕಾರ ಅಥವಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದಿರುವವರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮುಖಾಂತರ ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಸಪ್ತಾಹ ಪ್ರವಚನ ಅಥವಾ ಶ್ರವಣವು ವಿಶೇಷಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

15. ಕೆಲವರು ವರ್ಷವಿಡೀ ಒಪ್ಪತ್ತು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಆಧಾರ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. ಮಾಸಿಕ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅದರ ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪತ್ತು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು.

16. ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಶೌಚ.

ಮಲತಾಯಿಗಾದರೆ ಆರು ತಿಂಗಳು, ಪತ್ನಿಗಾದರೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳು, ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ಅಥವಾ ಮಕ್ಕಳ ಮರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳು ಆಶೌಚ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಆಗ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲದೇ ಬೇರೆಯ ದೈವ, ಪಿತೃಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ.

ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ತೃವಿನ ನಿಯಮಗಳು

1. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ತೃವು ಶ್ರಾದ್ಧದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ, ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ, ಶ್ರಾದ್ಧದ ಮಾರನೇ ದಿನ ಹೀಗೆ ಮೂರು ದಿನ ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿರಬೇಕು.

2. ಶ್ರಾದ್ಧದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಮತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ ಒಪ್ಪತ್ತು ಮಾತ್ರ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ನೀರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕುಡಿಯಬಹುದು. ಬೇರೆ ಆಹಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಶ್ರಾದ್ಧದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಮುಸುರೆ ಇಲ್ಲದ ಫಲಾಹಾರ ಮಾಡುವುದು ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಿದೆ.

3. ಮೂರು ದಿನವೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಆದರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಸಹ ಮುಟ್ಟದಂತೆ ಚಾಪೆ ಅಥವಾ ಕಂಬಳಿಯನ್ನು ಹಾಸಿಕೊಂಡು ಮಲಗಬೇಕು.

4. ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬಾರದು.

5. ರಜಸ್ವಲೆಯನ್ನು ನೋಡಬಾರದು.

6. ಮ್ಲೇಚ್ಛಾದಿಗಳ ಸ್ಪರ್ಶನ, ಸಂಭಾಷಣ ಮಾಡಬಾರದು.

7. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು. ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಬಾರದು. ಹೆಚ್ಚು ಮಾತನಾಡಬಾರದು.

8. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ಇರಬೇಕು.

9. ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಬಾರದು.

10. ಈ ಮೂರು ದಿನ ಪರಾನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡಬಾರದು.

11. ಅಭ್ಯಂಜನ ನಿಷಿದ್ಧ. (ಈ ಅಭ್ಯಂಜನನಿಷೇಧವು ಉಗಾದಿ ಮತ್ತು ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ).

12. ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದಿದೆ. ಶಿಷ್ಟರು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಪೂರ್ತಿ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಿ ಗಾಯತ್ರೀಜಪ 10 ಮಾತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

13. ಶ್ರಾದ್ಧದ ನಂತರ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

14. ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ ಬೇರೆಯ ಕಡೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದು.

ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಕ್ತೃವಿನ ನಿಯಮ

1. ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಕ್ತೃವು ಶ್ರಾದ್ಧದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಹಾಗೂ ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಿರಬೇಕು. ವಸ್ತುತಸ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧದ ಆಮಂತ್ರಣವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡ ದಿನದಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧದಿನದ ಪರ್ಯಂತರವೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಇರಬೇಕು. ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಡುವವರು ಶ್ರಾದ್ಧದ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಆಮಂತ್ರಣ ಕೊಡಬೇಕು.

2. ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಊಟ ಮಾಡಬಾರದು.

3. ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೋಪ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

4. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹರಿಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

5. ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ 10ಬಾರಿ ಗಾಯತ್ರಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಭೋಜನ ಆದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕು. ಆಗ ಸಾಯಂಕಾಲಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಲು ಅಧಿಕಾರ ಬರುತ್ತದೆ.

6. ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ದಿನ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಬಾರದು.

7. ಮೌನದಿಂದ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಹೊಗಳಬಾರದು. ತಲೆ ಹಾಕಬಾರದು.

ಶ್ರಾದ್ಧದ ಅಡುಗೆ ನಿಯಮಗಳು

ಶ್ರಾದ್ಧದ ಅಡುಗೆ ಧಾನ್ಯಗಳು. ಅಕ್ಕಿ , ಗೋಧಿ, ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ, ಹೆಸರು ಬೇಳೆ ಇವು ವಿಹಿತ. ಗೋಧಿಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉದ್ದಿನಬೇಳೆಯಿಂದ ಆರುತಿಂಗಳು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹೆಸರುಬೇಳೆಯಿಂದ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಗಿ, ಜೋಳ, ತೊಗರೀಬೇಳೆ ಇವು ನಿಷಿದ್ಧ. ಕಡಲೇಬೇಳೆ ಕೃತಾಕೃತ (ಅಂದರೆ ಹಾಗೂ ಹೀಗೂ) ಬಿಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಶ್ರಾದ್ಧದ ಅಡುಗೆಗೆ ಕಾಯಿ, ಪಲ್ಲೆಗಳು.

ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಹುಣಿಸೇ ಹಣ್ಣು, ಮೆಂತ್ಯ, ಕೊತ್ತಂಬರೀಬೀಜ, ಏಲಕ್ಕಿ , ಲವಂಗ ಮೊದಲಾದ ಸುವಾಸನೆ ದ್ರವ್ಯಗಳು, ಅರಿಶಿನ ಇವುಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಾಗುವ ಕೆಲವೊಂದು ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶಾಕವ್ರತದಂತೆ ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಗೆಡ್ಡೆ, ಗೆಣಸುಗಳು, ಬಾಳೇ ದಿಂಡು, ಬಾಳೇಕಾಯಿ, ಸೌತೇಕಾಯಿ, ಹಾಗಲ-ಕಾಯಿ, ಮಾವಿನಕಾಯಿ, ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ, ಹಲಸಿನಕಾಯಿ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಇವುಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಕೊತ್ತಂಬರೀ ಸೊಪ್ಪು ಬರುತ್ತದೆ. ಆಲೂಗೆಡ್ಡೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಡವಲಕಾಯಿ ಕೃತಾಕೃತ. ಬಿಡುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು. ಕರಿಬೇವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಹುರಳಿಕಾಯಿ, ಬೂದಗುಂಬಳ, ಸಿಹಿಗುಂಬಳ, ಹಲಸಂದೆ, ದಪ್ಪಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ, ಬೆಂಡೆಕಾಯಿ, ಗೋವರ್ಧನಕಾಯಿ, ಬಟಾಣಿ, ಹೀರೇಕಾಯಿ, ಸೊಪ್ಪುಗಳು ಇವು ನಿಷಿದ್ಧ.

ಶ್ರಾದ್ಧದ ಅಡುಗೆಗೆ ಹಣ್ಣುಗಳು – ಬಾಳೇಹಣ್ಣು, ಮಾವಿನಹಣ್ಣು, ಹಲಸಿನ ಹಣ್ಣು, ಕರಬೂಜ, ಅಕ್ರೋಡ(ಅಕ್ರೂಟ್), ನೇರಳೇ ಹಣ್ಣು ಇವುಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಕಿತ್ತಲೇ ಹಣ್ಣು ಬರುತ್ತದೆ. ಮೂಸಂಬಿ, ಚಕೋತ, ಬೀಜವೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರುವ ದಾಳಿಂಬೆ, ಸೀತಾಫಲ, ಸೀಬೆ ಇವುಗಳು ನಿಷಿದ್ಧ.

ಒಣದ್ರಾಕ್ಷಿ, ಖರ್ಜೂರ ಬರುತ್ತದೆ. ಗೋಡಂಬಿ, ಬಾದಾಮಿ, ಅಂಜೂರ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಗಸಗಸೆ ಇಂಗು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನ ಎಣ್ಣೆ ಅಥವಾ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಕರಿದ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪಾಯಸವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಕಡಲೇ ಎಣ್ಣೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಲ್ಲ. ಕೊಬ್ಬರಿ ಎಣ್ಣೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ.

ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಭಕ್ಷ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಹೂರಣ-ವನ್ನಾಗಲೀ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಮಾಡಿ ಇಡಬಾರದು. ವಡೆಬೇಳೆ ಮೊದಲಾದ್ದವನ್ನು ತಿರುವಿ ಇಡಬಾರದು. ಕಾಯಿಪಲ್ಲೆಗಳನ್ನೂ ಹಿಂದಿನ ದಿನ ಹೆಚ್ಚಿಡಬಾರದು. ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿನವೂ ಸಹ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಕಾಯಿ-ಪಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಡಬಾರದು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಭೋಜನಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಕಾಯಿ-ಪಲ್ಲೆ ಸಿಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ಆಚೆಗೆ ಬಿಸಾಡಬಾರದು.

ಶ್ರಾದ್ಧದ ಕಾಲ

ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತುಗಳು.

1. ದೌಹಿತ್ರ 2. ಕುತುಪಕಾಲ 3. ಎಳ್ಳು

ಹೀಗಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಕುತುಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಕುತಪಕಾಲ ಎಂದರೆ ಎಂಟನೆಯ ಮುಹೂರ್ತ. ಒಂದು ಹಗಲಿಗೆ 15 ಮುಹೂರ್ತ. ಹೀಗಾಗಿ ಎಂಟನೆಯ ಮುಹೂರ್ತ ಎಂದರೆ ನಡು ಹಗಲು ಆಗುತ್ತದೆ. ಎಂದರೆ, ಸೂರ್ಯನು ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದು ಮುಂದು ಸುಮಾರು 24 ನಿಮಿಷ ಕಾಲ. ಸೂರ್ಯೋದಯ 6-00 ಹಾಗೂ ಅಸ್ತುವು 6-00 ಘಂಟೆಗೆ ಆಗುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ 11-36ರಿಂದ 12-24ವರೆಗೆ ಕುತುಪಕಾಲ. ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮುಗಿದಿರಬೇಕು. ಸೂರ್ಯೋದಯ - ಅಸ್ತಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕುತಪಕಾಲವನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕುತಪಕಾಲದ ನಂತರ ಸುಮಾರು 48ನಿಮಿಷ ರೌಹಿಣಕಾಲ. ಏನೇ ಆಗಲಿ ರೌಹಿಣ ಕಾಲವನ್ನು ಮೀರಬಾರದು.

ಅಣ್ಣ-ತಮ್ಮಂದಿರು ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡುವ ಕ್ರಮ

ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಆಸ್ತಿ ವಿಭಾಗ ಆಗಿದ್ದರೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಸ್ತಿ ವಿಭಾಗ ಆಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬ ಆಗಿಲ್ಲದೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕುಟುಂಬ ಆಗಿದ್ದರೆ ಎಂದರೆ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿವಿಭಾಗ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬ ಆಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಕಲೆತು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಆಸ್ತಿವಿಭಾಗ ಆಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಥವಾ ಒಟ್ಟು ಕುಟುಂಬವಾಗಿದ್ದರೆ ಆಗ ಹಿರಿಯನು ಒಬ್ಬ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು. ಆದರೆ ಕಿರಿಯನೂ ಸಹ ಶ್ರಾದ್ಧದ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಾಗವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು. ಆಸ್ತಿವಿಭಾಗವಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹ ಮಹಾಲಯಪಕ್ಷ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಹಿರಿಯನದೇ.

ಶ್ರಾದ್ಧದ ಮಹಿಮೆ

ಭೀಷ್ಮರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ಶಂತನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಆಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ರತ್ನಕಂಕಣದಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾದ ಎರಡು ಕೈಗಳು ಬಂದವು. ಅದು ಅವರ ತಂದೆಯ ಕೈಗಳಾಗಿದ್ದವು. 'ಮಗನೇ! ನನ್ನ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಕೊಡು' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಭೀಷ್ಮರು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಆಲೋಚಿಸಿದರು. 'ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು' ಎಂದು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆಯೇ ಹೊರತು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡು ಎಂದು ಹೇಳಿಲ್ಲ. 'ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಪ್ರಮಾಣ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೀಷ್ಮರು ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಕೊಡದೇ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ಧರ್ಮಶ್ರದ್ಧೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ತಂದೆಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ 'ಸ್ವೇಚ್ಛಾಮರಣಿಯಾಗು' ಎಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. ಆಗ ಭೀಷ್ಮರು ಪಿತೃಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಶಂತನು ಮಹಾರಾಜರು ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಭೀಷ್ಮರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಿಂದ ತಿಳಿಯುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು.

ಮುಂದೆ ಭೀಷ್ಮರಿಗೆ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರ ದರ್ಶನವಾದಾಗ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು 'ಪಿತೃಗಳು ಯಾರು? ಅವರಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಹೇಗೆ ಮುಟ್ಟುತ್ತದೆ? ಶ್ರಾದ್ಧದ ಮಹಿಮೆ ಏನು?' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರು. ಆಗ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ಹಿಂದೆ ನಾನು ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಒಂದು ವಿಮಾನವು ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಂಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೆಬ್ಬಟ್ಟು ಗಾತ್ರ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಒಬ್ಬ

ಮನಿಗಳು ಮಲಗಿದ್ದರು. ಅವರೇ ಸನತ್ಕುಮಾರರು. ಆ ಮುನಿಗಳು ನನ್ನನ್ನೂ ಸಹ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಅನೇಕ ವರ್ಷಕಾಲ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆ. ಅದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಹೀಗೆ ಸನತ್ಕುಮಾರರಿಂದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಿಗೆ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರಿಂದ ಭೀಷ್ಮರಿಗೂ ಬಂದ ಪಿತೃಗಳ ಮತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧದ ಮಹಿಮೆಯ ಸಾರಾಂಶ ಹೀಗಿದೆ –

ಪಿತೃಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ

ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಮಾಡಿರೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದರ ಬದಲಾಗಿ ತಮಗೆ ತಾವೇ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡರು. ಈ ಅಪಚಾರದಿಂದ ಅವರ ಜ್ಞಾನವು ತಿರೋಧಾನವಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡಾಗ 'ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅವರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆದರಂತೆ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆ ಮಕ್ಕಳು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ 'ಮಕ್ಕಳೇ! ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳೇ ತಮ್ಮನ್ನು ಮಕ್ಕಳೆಂದು ಕೂಗಿದ್ದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಜಾರಾಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲ ವಿಚಾರ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು 'ನೀವೇನೂ ಚಿಂತೆ ಮಾಡಬೇಡಿರಿ. ನೀವು ಅವರಿಗೆ ಜನ್ಮ ಕೊಟ್ಟ ಪಿತೃಗಳಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಅವರು ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾನಕೊಟ್ಟ ಪಿತೃಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ನೀವು ಪರಸ್ಪರ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಾಗಿದ್ದೀರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶಮಾಡಿದ ದೇವತಾಪುತ್ರರೇ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಇವರನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪಿತೃಗಳ ವಿಭಾಗ

ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಗುಂಪಿವೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗುಂಪಿನವರು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅಮೂರ್ತಿಮಂತರು ಎನ್ನು-

ತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಗುಂಪಿನವರು ಮೂರ್ತಿಮಂತರು. ಅಮೂರ್ತಿಮಂತರಲ್ಲಿ 1. ವೈರಾಜರು, 2. ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತರು, 3. ಬರ್ಹಿಷದರು ಎಂದು ಮೂರು ಗುಂಪು. ಮೂರ್ತಿಮಂತರಲ್ಲಿ 1. ಸುಕಾಲರು, 2. ಆಂಗೀರಸರು, 3. ಸುಸ್ವಧರು, 4. ಸೋಮಪರು ಎಂದು ನಾಲ್ಕುವಿಧ. ಪಿತೃಗಳು, ಅವರ ಲೋಕ, ಅವರ ತಂದೆ, ಮಕ್ಕಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಅಮೂರ್ತಿಮಂತರು

ಪಿತೃಗಳು	ತಂದೆ	ಮಾನಸೀಕನ್ಯಾ	ಲೋಕ	ಪೂಜಕರು
ವೈರಾಜರು	ವಿರಾಜ	ಮೇನಾ	ಸನಾತನ	ದೇವಗಣ
ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತರು	ಮರೀಚಿ	ಅಚ್ಛೋದಾ	ಸೋಮಪದ	ದೇವತೆಗಳು
ಬರ್ಹಿಷದರು	ಪುಲಸ್ತ್ಯ	ಪೀವರೀ	ವೈಭ್ರಾಜ	ಯಕ್ಷ,ಗಂಧರ್ವ ರಾಕ್ಷಸ, ನಾಗ, ಸರ್ಪ,ಸುಪರ್ಣ

ಮೂರ್ತಿಮಂತರು

ಸುಕಾಲರು	ವಸಿಷ್ಠ	ಗೋ(ಏಕಶೃಂಗಾ)	ಜ್ಯೋತಿರ್ಭಾಸಿ	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು
ಆಂಗೀರಸರು	ಅಂಗಿರಾ	ಯಶೋದಾ	ಮರೀಚಿಗರ್ಭ	ಕ್ಷತ್ರಿಯರು
ಸುಸ್ವಧರು	ಪುಲಹ	ವಿರಜಾ	ಕಾಮಗ	ವೈಶ್ಯರು
ಸೋಮಪರು	ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ	ನರ್ಮದಾ	ಮಾನಸ	ಶೂದ್ರರು

ಪಿತೃಯಜ್ಞದ ಮಹಿಮೆ

ಭರದ್ವಾಜರಿಗೆ ಏಳು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಅವರು ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆಗ ಅವರು ವಸಿಷ್ಠರ ಗೋವನ್ನು ಮೇಯಿಸಿಕೊಂಡು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣಂದಿರಿಗೆ ಗೋಮಾಂಸವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಬಂದಿತು. ತಮ್ಮನು ತಡೆದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ತಮ್ಮನ್ನು 'ಹಾಗೆ ಗೋ-

ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವುದೇ ಆದರೆ ಪಿತೃಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಿತೃಪ್ರಸಾದ ಎಂದು ಗೋಮಾಂಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸೋಣ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಮಾಡಿದರು. ಗೋವನ್ನು ಹುಲಿಯು ಕೊಂದಿತೆಂದು ವಸಿಷ್ಠರಿಗೆ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿದರು. ಈ ದೋಷದಿಂದ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ದಶಾರ್ಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಳು ಬೇಟೆಗಾರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಪಾಪದಿಂದ ನೀಚಜನ್ಮಬಂದರೂ ಪಿತೃಯಜ್ಞದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಉತ್ತಮಜನ್ಮಗಳು ಬರುತ್ತಾ ಹೋದವು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಾಲಂಜರಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಐದನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಶರದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳಾದರು. ಆರನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳಾದರು. ಒಮ್ಮೆ ಮಾನಸಸರೋವರಕ್ಕೆ ನೀಪ ಎಂಬ ರಾಜನು ಬಂದಿದ್ದನು. ಆ ರಾಜನ ವೈಭವವನ್ನು ನೋಡಿದ ಈ ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಯ ಅಣ್ಣನು 'ನಾನೂ ಹಾಗೆ ರಾಜನಾಗಬೇಕು' ಎಂದನು. ಆಗ ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮಂದಿರು 'ಹಾಗಾದರೆ ನಾವು ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗುತ್ತೇವೆ' ಎಂದರು. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ತಮ್ಮಂದಿರು 'ನೀವು ರಾಜ-ಮಂತ್ರಿಗಳೇ ಆಗಿರಿ' ಎಂದು ಶಪಿಸಿದರು.

ಅದರಂತೆ ಅಣುಹ ಎಂಬ ರಾಜನಿಗೆ ಶ್ರೀಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಕೃತ್ವಿ ಎಂಬ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ ಎಂಬ ಮಗನಾಗಿ ಮೊದಲನೆಯ ಹಂಸವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಇನ್ನೆರಡು ಹಂಸಗಳು ಆ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಗಳಾಗಿ ಕಂಡರೀಕ ಮತ್ತು ಪಾಂಚಾಲ ಎಂದು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನಿಗೆ ಗೋದೇವಿ ಎಂಬ ಪತ್ನಿ ಇದ್ದಳು. ಒಮ್ಮೆ ದಂಪತಿಗಳು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಎರಡು ಇರುವೆಗಳು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೆಣ್ಣು ಇರುವೆಯನ್ನು ಗಂಡು ಇರುವೆ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಜನು ನಕ್ಕನು. ಹೆಂಡತಿಯು 'ತನ್ನನ್ನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ' ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೋಪಿಸಿಕೊಂಡಳು. ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ರಾಜನಿಗೆ ಬಹಳ ಬೇಜಾರಾಗಿ ಈ ಕಲಹ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಊರಿನಿಂದಾಚೆ ಹೋಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಏಳು ದಿನಗಳ ನಂತರ 'ನೀನು ಊರಿಗೆ ಹೋಗು. ಕಲಹ ಶಾಂತಿಯಾಗುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದಳು.

ಅದೇ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಇದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ವೇದ-ಪಾರಂಗತರಾದ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಇದ್ದರು. ಅವರೇ ಹಿಂದೆ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳಾಗಿದ್ದವರು. ಅವರು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಹೊರಟಾಗ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು 'ತನ್ನ ಜೀವನ ಹೇಗೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಅವರು ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದುಕೊಟ್ಟರು. 'ಇದನ್ನು ರಾಜನಿಗೆ ಕೊಡು. ರಾಜನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟು ನಿನಗೆ ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಜೀವನ ಮಾಡಿಕೋ' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಅದರಂತೆ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ರಾಜನಿಗೆ ಕೊಡಲು ಬಂದನು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ರಾಜನು ತನ್ನ ಸೇವೆ(ಸಭೆ?)ಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿದನು. ಆ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿ ಮಂತ್ರಿಯು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ನಂತರ ರಾಜನೇ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡು ತಾನೂ ಜ್ಞಾನತಪ್ಪಿ ಬಿದ್ದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದು ಎಚ್ಚರ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅವನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಗುವಷ್ಟು ಹಣ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ರಾಜ-ಮಂತ್ರಿಗಳ ಮತ್ತು ಆ ನಾಲ್ಕು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪುತ್ರರ ಹಿಂದಿನ ಕಥೆಯೇ ಬರೆದಿತ್ತು.

''ದಶಾರ್ಣದೇಶದಲ್ಲಿ ಏಳು ವ್ಯಾಧರಿದ್ದರು. ಅವರೇ ಕಾಲಂಜರಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಜಿಂಕೆಗಳಾದರು. ಮುಂದೆ ಶರದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವಾಕಪಕ್ಷಿಗಳಾದರು. ಕಡೆಗೆ ಮಾನಸ-ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಹಂಸಪಕ್ಷಿಗಳಾದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವು ನಾಲ್ಕು ಜನ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಯೋಗಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿದ್ದೇವೆ. ನೀವು ನಷ್ಟರಾಗುತ್ತಿದ್ದೀರಿ''. ಹೀಗೆ ಪತ್ರದ ಒಕ್ಕಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜ-ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಬಂದಿತು. ರಾಜನು ಊರಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಮಗ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನನಿಗೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ, ತಾನು ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಸಹ ರಾಜನ ಜೊತೆ ಹೊರಟರು.

ಆಗ ಗೋದೇವಿಯು ನಸುನಗುತ್ತ 'ರಾಜನೇ! ನನಗೆ ನೀನು ಇರುವೆ ಭಾಷೆಯನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಿ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ನಿನಗೆ ವೈರಾಗ್ಯ ಬರಲೆಂದು ಹಠಮಾಡಿದೆ'

ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಮುಂದೆ ರಾಜನು ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಮತ್ತು ಆ ನಾಲ್ಕುಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಏಳನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಇದು ಹಿಂದೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದ್ದರ ಫಲ. ಶ್ರಾದ್ಧದ ಮಹಿಮೆ ಇಂತಹದು. ಹೀಗೆ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಇದರಂತೆಯೇ ಉತ್ತಮ ಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪಿತೃಲಿಂಗಕಸೂಕ್ತಮ್

ಉದೀರತಾಮವರ ಉತ್ಪರಾಸ ಉನ್ಮಧ್ಯಮಾ ಪಿತರಃ ಸೋಮ್ಯಾಸಃ। ಅಸುಂ ಯ
ಈಯುರವೃಕಾ ಋತಜ್ಞಾಸ್ತೇ ನೋಽವಂತು ಪಿತರೋ ಹವೇಷು ॥೧॥

ಇದಂ ಪಿತೃಭ್ಯೋ ನಮೋ ಅಸ್ತ್ವದ್ಯ ಯೇ ಪೂರ್ವಾಸೋ ಯ ಉಪರಾಸ
ಈಯುಃ। ಯೇ ಪಾರ್ಥಿವೇ ರಜಸ್ಯಾ ನಿಷತ್ತಾ ಯೇ ವಾ ನೂನಂ ಸುವೃಜನಾಸು
ವಿಕ್ಷು॥೨॥

ಅಹಂ ಪಿತೄನ್ತ್ಸುವಿದತ್ರಾ ಆವಿತ್ಸಿ ನಪಾತಂ ವಿಕ್ರಮಣಂ ಚ ವಿಷ್ಣೋಃ।
ಬರ್ಹಿಷದೋ ಯೇ ಸ್ವಧಯಾ ಸುತಸ್ಯ ಭಜಂತ ಪಿತ್ವಸ್ತ ಇಹಾಗಮಿಷ್ಠಾಃ ॥೩॥

ಬರ್ಹಿಷದಃ ಪಿತರ ಊತ್ಯ೨ಗ್ ವಾರ್- ಗಿಮಾ ವೋ ಹವ್ಯಾ ಚಕೃಮಾ ಜುಷಧ್ವಮ್।
ತ ಆ ಗತವಸಾ ಶಂತಮೇನಾಥಾ ನಃ ಶಂ ಯೋರರಪೋ ದಧಾತ ॥೪॥

ಉಪಹೂತಾಃ ಪಿತರಃ ಸೋಮ್ಯಾಸೋ ಬರ್ಹಿಷ್ಯೇಷು ನಿಧಿಷು ಪ್ರಿಯೇಷು। ತ ಆ
ಗಮಂತು ತ ಇರ ಶ್ರುವಂತ್ವಧಿ ಬ್ರುವಂತು ತೇಽವಂತ್ವಸ್ಮಾನ್ ॥

ಆಚ್ಯಾ ಜಾನು ದಕ್ಷಿಣತೋ ನಿಷದ್ಯೇಮಂ ಯಜ್ಞಮಭಿ ಗೃಣೀತ ವಿಶ್ವೇ। ಮಾ
ಹಿಂಸಿಷ್ಟ ಪಿತರಃ ಕೇನ ಚಿನ್ನೋ ಯದ್ವ ಆಗಃ ಪುರುಷತಾ ಕರಾಮ ॥೬॥

ಆಸೀನಾಸೋ ಅರುಣೀನಾಮುಪಸ್ಥೇ ರಯಿಂ ಧತ್ತ ದಾಶುಷೇ ಮರ್ತ್ಯಾಯ ।
ಪುತ್ರೇಭ್ಯಃ ಪಿತರಸ್ತಸ್ಯ ವಸ್ವಃ ಪ್ರ ಯಚ್ಛತ ತ ಇಹೋರ್ಜಂ ದಧಾತ ॥೭॥

ಯೇ ನಃ ಪೂರ್ವೇ ಪಿತರಃ ಸೋಮ್ಯಾಸೋ- ಽನೂಹಿರೇ ಸೋಮಪೀಥಂ
ವಸಿಷ್ಠಾಃ । ತೇಭಿರ್ಯಮಃ ಸಂರರಾಣೋ ಹವೀಂಷ್ಯು- ಶನ್ನುಶದ್ಭಿಃ
ಪ್ರತಿಕಾಮಮತ್ತು ॥೮॥

ಯೇ ತಾತೃಷುರ್ದೇವತ್ರಾ ಜೇಹಮಾನಾ ಹೋತ್ರಾವಿದಃ ಸ್ತೋಮತಷ್ಟಾಸೋ
ಅರ್ಕೈಃ । ಅಗ್ನೇ ಯಾಹಿ ಸುವಿದತ್ರೇಭಿರರ್ವಾಙ್ ಸತ್ಯೈಃ ಕವ್ಯೈಃ
ಪಿತೃಭಿರ್ಘರ್ಮಸದ್ಭಿಃ ॥೯॥

ಯೇ ಸತ್ಯಾಸೋ ಹವಿರದೋ ಹವಿಷ್ಪಾ ಇಂದ್ರೇಣ ದೇವೈಃ ಸರಥಂ ದಧಾನಾಃ ।
ಅಗ್ನೇ ಯಾಹಿ ಸಹಸ್ರಂ ದೇವವಂದ್ಯೈಃ ಪರೈಃ ಪೂರ್ವೈಃ ಪಿತೃಭಿರ್ಘರ್ಮಸದ್ಭಿಃ ॥೧೦॥

ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತಾಃ ಪಿತರ ಏಹ ಗಚ್ಛತ ಸದಃಸತಃ ಸದತ ಸುಪ್ರಣೀತಯಃ । ಅತ್ತಾ ಹವೀಂಷಿ
ಪ್ರಯತಾನಿ ಬರ್ಹಿಷ್ಯ- ಥಾ ರಯಿಂ ಸರ್ವವೀರಂ ದಧಾತನ ॥೧೧॥

ತ್ವಮಗ್ನ ಈಳಿತೋ ಜಾತವೇದೋ - ಽವಾಡ್ಢವ್ಯಾನಿ ಸುರಭೀಣಿ ಕೃತ್ವೀಃ । ಪ್ರಾದಾಃ
ಪಿತೃಭ್ಯ ಸ್ವಧಯಾ ತೇ ಅಕ್ಷನ್ನದ್ಧಿ ತ್ವಂ ದೇವ ಪ್ರಯತಾ ಹವೀಂಷಿ ॥

ಯೇ ಚೇಹ ಪಿತರೋ ಯೇ ಚ ನೇಹ ಯಾಂಶ್ಚ ವಿದ್ಮ ಯಾ ಉ ಚ ನ ಪ್ರವಿದ್ಮ ।
ತ್ವಂ ವೇತ್ಥ ಯತಿ ತೇ ಜಾತವೇದಃ ಸ್ವಧಾಭಿರ್ಯಜ್ಞಂ ಸುಕೃತಂ ಜುಷಸ್ವ ॥೧೩॥

ಯೇ ಅಗ್ನಿದಗ್ಧಾ ಯೇ ಅನಗ್ನಿ ದಗ್ಧಾ ಮಧ್ಯೇ ದಿವಃ ಸ್ವಧಯಾ ಮಾದಯಂತೇ ।
ತೇಭಿಃ ಸ್ವರಾಳಸುನೀತಿಮೇತಾಂ ಯಥಾವಶಂ ತನ್ವಂ ಕಲ್ಪಯಸ್ವ ॥೧೪॥

ಮಹಾಲಯ

ಪರಮ ದುರ್ಲಭವಾದ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮದ ಸಾಫಲ್ಯತೆಯು ಅದನ್ನು ಪಡೆದ ನಮ್ಮ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಲಂಭಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮ ನಮಗೆ ಈ ಜನ್ಮವನ್ನು ಏತಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂದರೆ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಪಾಪ ಶೇಷಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಮುಗಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನದಾದ ಪುಣ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ ಎಂದು. ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟು ಜನ್ಮ ತಾಳಿದರೂ ಸಹ ಮುಗಿಸಲಾಗದಷ್ಟು ಪಾಪವನ್ನು ಒಂದೇ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಬಿಡುತ್ತೇವೆ. ಈ ಕಠಿಣ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಸುಲಭ ಪರಿಹಾರ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮೃತರ ಆತ್ಮಗ್ರಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಪಿತೃಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಕರ್ತವ್ಯ.

ಗರುಡಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ನುಡಿಯುತ್ತಾನೆ: ಯಾವನು ಪುತ್ ಎಂಬ ನರಕದಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪಾರುಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನೇ ಪುತ್ರ'. ಆದುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಜಾತಿಬೇಧವಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಾಕಾರ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧ, ತರ್ಪಣ ಹಾಗೂ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಋಣ ತೀರಿಸಲೇಬೇಕು.

ಇಂಥ ವಿಶೇಷ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ ಕಾಲ. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ ನೀಡುವ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು? ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಶ್ರಾದ್ಧ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡವರು ಮೃತರ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಅವರ ಮೃತಮಾಸದ ಆ ತಿಥಿಯಂದು ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಅಂಥ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವವರು ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹ ಅಂದರೆ ತಂದೆ, ಅಜ್ಜ ಹಾಗೂ ಮುತ್ತಜ್ಜನಿಗೆ ಅಥವಾ ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜಿ ಹಾಗೂ ಮುತ್ತಜ್ಜಿಗೆ ಪಿಂಡಾದಿಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮೃತರಾದ ಪ್ರತಿ-ಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಕಾರಣ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಭದ್ರಮಾಸ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು ಈ ಭಾದ್ರಪದ.

ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಪ್ರಾರಂಭಗೊಳ್ಳುವುದು ಉತ್ತರಭಾದ್ರಾ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದ. ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮ ಮುಗಿಸಿದ ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಆ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಶ್ವತ ಭದ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು

ಪಿತೃಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹಾಗೂ ಅವರಿಗೆ ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಶುಭವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಈ ಪಕ್ಷ ಸೂಕ್ತ ಸಮಯ. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಏಕೆ ಎಂಬುದು ಸಾಮಾನ್ಯರ ಅನುಮಾನ. ಶಾಸಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ನಮ್ಮ ಒಂದು ವರ್ಷ ಪಿತೃಲೋಕದವರಿಗೆ ಒಂದು ದಿವಸ. ಹೀಗಾಗಿ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪಿತೃಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಿಕರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ಪ್ರತಿದಿನ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದಂತೆ. ಇನ್ನು ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೆ? ನಿರ್ಣಯಸಿಂಧು' ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಆಷಾಢಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ನಂತರ ಐದನೆಯ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳು ಪ್ರತಿದಿನ ಅನ್ನ ಹಾಗೂ ನೀರನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ.'

ಇಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷ ಎಂದರೆ 15 ತಿಥಿಗಳು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಷಾಢಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ನಂತರ ಐದನೆಯ ಪಕ್ಷ ಈ ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಪಿತೃಪಕ್ಷ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಲು ಅವರು ಬಯಸುವ ಅನ್ನವನ್ನು ಪಿಂಡಗಳ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ಅವರು ಬಯಸುವ ನೀರನ್ನು ತರ್ಪಣಗಳ ಮೂಲಕ ನೀಡಿ ಪಿತೃಗಳ ಆಶೀರ್ವಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕು.

ಈ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಪಕ್ಷ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಹಾಮಭರಣಿ, ಮಧ್ಯಾಷ್ಟಮೀ, ಅವಿಧವಾ ನವಮೀ, ಘಾತ ಚತುರ್ದಶೀ ಮತ್ತು ಮಹಾಲಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ-ಈ ದಿನಗಳು ಈ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದುವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ.

ಸೂರ್ಯನು ಕನ್ಯಾರಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಭಾದ್ರಪದಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳು ಹಾಗು ಆಶ್ವಯುಜಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಪಾಡ್ಯ ಹೀಗೆ ಹದಿನಾರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವಣವಿಧಿಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಧೂರಿ-ಲೋಚನ ಸಂಜ್ಞಕ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು. ಪ್ರತಿದಿನ ಮಹಾಲಯವನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತರಾದವರು ಒಂದು ದಿವಸವಾಗಲೀ ಮಾಡಬೇಕು. ತಂದೆ ಅಥವಾ ತಾಯಿಯ ಶ್ರಾದ್ಧತಿಥಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಮಹಾಭರಣಿ, ಮಹಾವ್ಯತೀಪಾತ, ಮಧ್ಯಾಷ್ಟಮೀ ಈ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ದಿನದಲ್ಲಾಗಲೀ ಸಕೃನ್ಮಹಾಲಯಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನಿತ್ಯ ಮಹಾಲಯ-ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಂದಂದೇ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಂತರ ತರ್ಪಣವನ್ನು

ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಸಕೃನ್ಮಹಾಲಯಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರೇऽಹನಿ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಸುಮಂಗಲಿಯಾಗಿ ಮೃತರಾದವರಿಗೆ ನವಮಿಯಂದು ಅವಿಧವಾ ನವಮೀ (ಅನ್ವ-ಷ್ಟಕ) ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನೂ, ಅಪಘಾತಾದಿ ದುರ್ಮರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದವರಿಗೆ ಚತುರ್ದಶಿ-ಯಂದು ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು, ಯತಿಗಳನ್ನುದ್ದೇಶಿಸಿ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಭೋಜನವನ್ನೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಆಶ್ವಯುಜ ಶುಕ್ಲಪಾಡ್ಯದಂದು ಮಾತಮಾಹ ಹಾಗೂ ಮಾತಾಮಹಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ದೌಹಿತ್ರನು ಮಹಾಲಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮಹಾಲಯಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಜೀವತ್ಪಿತೃಕರೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಸೋದರಮಾವನು ಇದ್ದರೂ ಈ ಮಹಾಲಯವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು.

ಈ ಯಾವುದಾದರೂ ಮಹಾಲಯಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಭಾದ್ರಪದಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾಡಲು ಆಗದೇ ಹೋದರೆ ತುಲಾಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು. (ಆಶ್ವಯುಜ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಕಾರ್ತಿಕಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅವಕಾಶವು ಇರುತ್ತದೆ).

ಮಹಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಷಯಗಳು ಧರ್ಮಸಿಂಧು ಇತ್ಯಾದಿ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ.

* ಮಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬಾರದು? ಯಾವಾಗ ಮಾಡಬೇಕು *

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕಾತ್ಯಾಯನರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ -

* ನಭಸ್ಯಸ್ಯಾಪರೇ ಪಕ್ಷೇ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾದ್ ದಿನೇದಿನೇ । *

ಬ್ರಹ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಾತಿದೆ -

ಆಶ್ವಯುಕ್ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇ ತು ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾದ್ ದಿನೇದಿನೇ ।

ಏಕಾದಶೀವ್ರತ ಸಕಲನಿಯಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಹತ್ತ್ವದ್ದಾದ್ದರಿಂದ ವೈಷ್ಣವರು ಏಕಾದಶೀ ದಿವಸ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಘಾತಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ದುರ್ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧ. ಈ ಎರಡು ದಿವಸ ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲ

ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು, ಇಡಿಯ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವ ಶ್ರದ್ಧಾಳುಗಳು.

ಆದರೆ, ಈಗ ಪ್ರತೀದಿವಸ ಮಾಡುವವರು ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಮಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿವಸ ಮಾತ್ರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಮಾಡಿಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರೂ ಸಹ ಪ್ರತೀದಿವಸ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನೀಡಲೇ ಬೇಕು, ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು ಹೊರತುಪಡಿಸಿ.

ಒಂದೇ ಬಾರಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವವರು ಯಾವ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬಾರದು ಎನ್ನುವದನ್ನು ವಸಿಷ್ಠರು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ -1. ಪ್ರತಿಪದಾ, ಷಷ್ಠೀ ಮತ್ತು ಏಕಾದಶಿಗಳಿಗೆ ನಂದಾತಿಥಿ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಈ ತಿಥಿಗಳಂದು ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬಾರದು.

ನಂದಾಯಾಂ ಭಾರ್ಗವದಿನೇ ಚತುರ್ದಶ್ಯಾಂ ತ್ರಿಜನ್ಮಸು ।

ಏಷು ಶ್ರಾದ್ಧಂ ನ ಕುರ್ವೀತ ಗೃಹೀ ಪುತ್ರಧನಕ್ಷಯಾತ್ ॥

2. ಶುಕ್ರವಾರದಂದು ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬಾರದು.

3. ಘಾತಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬಾರದು. ಅಪಘಾತ - ಕೊಲೆ - ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಗಳಿಂದ ಸತ್ತವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಘಾತಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಶ್ರಾದ್ಧ.

4. ರೋಹಿಣೀ, ರೇವತೀ ಮತ್ತು ಮಘಾ ಈ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಇರುವ ದಿವಸ ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ವಸಿಷ್ಠರು ಮತ್ತು ವೃದ್ಧಗರ್ಗರು ಇಬ್ಬರೂ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೇ ಚ ಪೌಷ್ಣೇ ಚ ಪಿತ್ರ್ಯಕ್ಷೇ ಭಾರ್ಗವೇ ತಥಾ ।
ಯಸ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ವಿನಶ್ಯತಿ ॥

ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಯಾರ್ಯಾರಿಗೆ ಮತ್ತು ಯಾರಿಗೆ ಮೊದಲು ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಆದೌ ಪಿತಾ ತತೋ ಮಾತಾ ಸಪತ್ನೀ ಜನನೀ ತಥಾ । ಮಾತಾಮಹಾಃ ಸಪತ್ನೀಕಾಃ ಹ್ಯಾತ್ಮಪತ್ನೀ ತತಃ ಪರಂ ॥ ಸುತಭ್ರಾತೃಪಿತೃವ್ಯಾಶ್ಚ ಮಾತುಲಾಶ್ಚ ಸಭಾರ್ಯಕಾಃ । ದುಹಿತಾ ಭಗಿನೀ ಚೈವ ದೌಹಿತ್ರೋ ಭಾಗಿನೇಯಕಃ ॥ ಶ್ಯಾಲಕೋ ಭಾವುಕಶ್ಚೈವ ಶ್ವಶುರೋ ಗುರುಋತ್ವಿಜಾಃ । ಏತೇ ಸ್ಯುಃ ಪಿತರಸ್ತೀರ್ಥೆ ತರ್ಪಣೇ ಚ ಮಹಾಲಯೇ ॥

ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಮೃತಪಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೊದಲು ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ಹೆಂಡತಿ, ಅತ್ತೆ, ಮಾವ, ಮಗ, ಸಹೋದರರು, ದೊಡ್ಡಪ್ಪ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಹಾಗೂ ಅವರ ಹೆಂಡತಿ, ತಾಯಿಯ ತಮ್ಮ ಅಥವಾ ಅಣ್ಣ, ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯರು, ಮಗಳು, ಅಕ್ಕ, ತಂಗಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಭಾವ, ಮೈದುನ ಮುಂತಾದವರು ಹಾಗೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗುರುಗಳು, ಕುಲಪುರೋಹಿತರು ಸೇರಿದಂತೆ ಯಾರು ನಮಗೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಮೃತರಾಗಿದ್ದಾರೋ ಅವರಿಗೆ - ಹೀಗೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಇನ್ನು ಅನಾರೋಗ್ಯ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತರಾದವರು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿಯೂ ಆಚರಿಸಬಹುದು. ಹೇಗೆಂದರೆ,

ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಭಪರ್ಯಂತಂ ದೇವರ್ಷಿ ಪಿತೃಮಾನವಾಃ । ತೃಪ್ಯಂತು ಪಿತರಃ ಸರ್ವೇ ಮಾತೃಮಾತಾಮಹಾದಯಃ ॥ ಆತೀತ ಕುಲಕೋಟೀನಾಂ ಸಪ್ತದ್ವೀಪ ನಿವಾಸಿನಾಂ । ಆಬ್ರಹ್ಮ ಭುವನಾಲ್ಲೋಕಾತ್ ಇದಮಸ್ತು ತಿಲೋದಕಮ್ ॥

ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಮೂರು ಸಲ ಎಳ್ಳುನೀರು ಬಿಡಬೇಕು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಮನೆಯ ಮುಂದೆ, ತುಳಸಿ ಕಟ್ಟೆಯ ಹತ್ತಿರ ಮಾಡಬೇಕು. ಮನಯಸ್ಸಿ ತಿಲತರ್ಪಣ ಕೊಡಬಾರದು. ಎಂಬುದು ಕೆಲವು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ದರ್ಭೆಯಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಉಂಗುರದ ಬೆರಳಿಗೆ ಧರಿಸಿಯೇ ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಕರ್ಮ ಮಾಡುವವನು ದರ್ಭಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಹಾಗೂ ಪಿಂಡ ಹಾಕಿ ಕರ್ಮಾಂಗ ಮಾಡುವವರು ದರ್ಭೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ಪಿಂಡ ಪ್ರಧಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು

ಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳ, ವಸ್ತ್ರ, ನೀರು, ಎಳ್ಳು ಹಾಗೂ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬಳಸಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ತರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಅಕ್ಕಿ ತುಂಡಾಗಿರಬಾರದು. ತರ್ಪಣ ಮಾಡುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉದುರಿದ ಕೂದಲು ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಇರಬಾರದು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರ ದಿನದ ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವಾಚ್ಯ ಶಬ್ದಗಳ ಬಳಕೆ, ಕೂಗುವುದು, ಕಿರುಚುವುದು ಮಾಡಬಾರದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಘಂಟಾನಾದಕ್ಕೆ ನಿಷೇಧವಿದೆ.

* ಆಚರಣೆ ಎಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು *

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಿಲತರ್ಪಣ ನೀಡುವುದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ನಿಷೇಧಿಸಿವೆ. ಭಾನುವಾರ, ಶುಕ್ರವಾರ, ಭರಣಿ, ಕೃತಿಕಾ ಹಾಗೂ ಮಘಾ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿರುವ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ತಿಲತರ್ಪಣವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಪಿತೃಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಯಾವುದೇ ನಿಷಿದ್ಧ ತಿಥಿ ವಾರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿದ್ದರೂ ತಿಲತರ್ಪಣ ಮಾಡಬಹುದು. ತರ್ಪಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಳಗಳೆಂದರೆ ಪವಿತ್ರ ನದೀತೀರಗಳು ಹಾಗೂ ಗೋಕರ್ಣಾದಿ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳು. ಪಿತೃಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತರ್ಪಣದ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವರು ಗೋಕರ್ಣ, ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಅಥವಾ ಕಾವೇರಿ, ಗಂಗಾ ಇಂಥ ಪವಿತ್ರ ನದೀತೀರಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ, ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ. ವಿವಾಹವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ವರ್ಷ ಮುಗಿಯದವರು ತರ್ಪಣ ಮಾಡಕೂಡದು.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಕೃಷ್ಣ ॥ ತದಿಗೆ

ಗಜಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇದೆ. ಇದು ರಾಜ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ ಅಥವಾ ಐಶ್ವರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುವ ವ್ರತ. ಇದನ್ನು ಜನ್ಮವ್ರತವನ್ನಾಗಿ ಜೀವನವಿಡೀ ಮಾಡುವವರೂ ಇದ್ದಾರೆ. ಹದಿನಾರು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವೀಳ್ಯದೆಲೆ, ಅಡಿಕೆ, ಬಳೆ ಹಾಗೂ ಅರಸಿನದ ಕೊಮ್ಮುಗ್ರಳನ್ನು ಪೂಜಾಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬದಿಯಲ್ಲೂ ಜೋಡಿಸಿಟ್ಟು, ಮಧ್ಯೆ ಕಲಶ-ಕನ್ನಡಿ-ರವಿಕೆಕಣಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಸಿನದ ಗೌರಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹದಿನಾರು

ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಾಮಜಪ ಮಾಡಿ ಹದಿನಾರು ತಂಬಿಟ್ಟು ದೀಪಗಳ ಆರತಿಯನ್ನು ಬೆಳಗಿ ಆದರಿಂದ ಕಾಡಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು, ಆ ಕಾಡಿಗೆಯನ್ನೂ, ತಂಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಸಾದವನ್ನೂ ಸುಮಂಗಲಿಯರಿಗೆ ಹಂಚಲಾಗುತ್ತದೆ. ಪೂಜಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆತ್ತತಾಯಿಗೆ ವಸ್ತ್ರ, ಧಾನ್ಯ, ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಕುಂತಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನಾಚರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ರಾಜ್ಯದ ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಯಿತೆಂದು ವ್ರತಕಥೆ ಸಾರುತ್ತದೆ.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಚತುರ್ಥೀ

ಶ್ರೀ ವಾಸುದೇವಮಾಧವತೀರ್ಥರು (ಮಾಧವತೀರ್ಥ ಮಠ) ಮುಳಬಾಗಿಲು ವೇದವ್ಯಾಸಪದಾಸಕ್ತಂ ಅಪರೋಕ್ಷೀಕೃತಶ್ರೀಶಕಮ್ । ವಾಸುದೇವಮಾಧವತೀರ್ಥಾಖ್ಯೋ ಗುರುಂ ವಂದೇ ನಿರಂತರಮ್ ॥

ಕಪಿಲಷಷ್ಠೀ, ಚಂದ್ರಷಷ್ಠೀ ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣಚತುರ್ಥಿ ಮಹಾಲಯಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದಿನವಾಗಿದೆ. ಈ ತಿಥಿಯು ಮಂಗಳವಾರ ಅಥವಾ ರವಿವಾರದಂದು ಒದಗಿಬಂದು ಅಂದು ವ್ಯತೀ- ಪಾತಯೋಗ ಮತ್ತು ರೋಹಿಣೀನಕ್ಷತ್ರವೂ ಸೇರಿದಲ್ಲಿ ಅದು 'ಕಪಿಲಷಷ್ಠೀ' ಎಂಬ ಪರ್ವಕಾಲ. ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣವನ್ನೂ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಪರಮಪರ್ವಕಾಲವಿದು. ಸಾಧಕನಿಗೆ ಕಾಮಧೇನುವೆನಿಸುವ ಇಂತಹ ಪರ್ವಕಾಲ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಾರಿಯಾದರೂ ಒದಗುವುದು ಅದೃಷ್ಟವಿಶೇಷದಿಂದ. ಇಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಿಯೆಂದರೆ ಷಷ್ಠೀತಿಥಿಯಲ್ಲ. ಆರರ ಯೋಗ ಎಂದರ್ಥ. ಭಾದ್ರಪದಮಾಸ, ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ, ಚತುರ್ಥೀತಿಥಿ, ಭಾನು ಅಥವಾ ಕುಜವಾರ, ವ್ಯತೀಪಾತ, ರೋಹಿಣೀ ಎಂಬ ಆರರ ಯೋಗದಿಂದ ಇದನ್ನು 'ಕಪಿಲಷಷ್ಠೀ' ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಈ ಕಪಿಲಷಷ್ಠಿಯು ಚಂದ್ರೋದಯಕಾಲಕ್ಕೆ (ಸುಮಾರು ರಾತ್ರಿ9ಗಂಟೆ) ಒದಗಿದರೆ ಈ ಪರ್ವಕಾಲವನ್ನು ಚಂದ್ರಷಷ್ಠೀ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಯಾವುದೇ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಹಸ್ತನಕ್ಷತ್ರ ಮತ್ತು ವ್ಯತೀಪಾತಯೋಗವಿದ್ದರೆ ಇದು ಕಪಿಲಷಷ್ಠಿಗೆ ಸಮನಾದ ಪರ್ವಕಾಲವಾಗಿದೆ.

ಅವಿಧವಾನವಮೀ

ಪಿತೃಪಕ್ಷದ ಒಂಭತ್ತನೇ ದಿನ ಅಂದರೆ ನವಮಿಯಂದು ಮಾಡುವ ಸಂಸ್ಕಾರವೇ

ಅವಿಧವಾ ನವಮೀ ಶ್ರಾದ್ಧ. ಪತಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ನಿಧನ ಹೊಂದಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಈ ದಿನ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ಗುಜರಾತ್, ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಧವಾ ನವಮೀ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ನವಮಿಯಂದು ಮಾಡಿದರೆ, ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಕಡೆ ಆಶ್ವಿನ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಂದು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ಅವಿಧವಾ ನವಮೀ ಶ್ರಾದ್ಧದ ಮಹತ್ವ ಅವಿಧವಾ ಎಂದರೆ ' ವಿಧವೆಯಲ್ಲ-ದವರು' ಅಂದರೆ 'ಸುಮಂಗಲಿ' ಎಂದರ್ಥ. ಅವಿಧವಾ ನವಮೀ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಸುಮಂಗಲಿಯಾಗಿ ಮರಣಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಆಚರಣೆಯು ಮರಣಾನಂತರ ಸ್ತ್ರೀಯ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಮಡಿದ ಸ್ತ್ರೀಯು ತನ್ನ ವಂಶಕ್ಕೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಅವಿಧವಾ ನವಮೀ ಆರಾಧನೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತೃಃ, ಪಿತಾಮಹಿಃ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹಿಃ ಅಂದರೆ ತಾಯಿ - ಅಜ್ಜಿ(ತಂದೆಯ ಅಜ್ಜಿ) ಮತ್ತು ಮುತ್ತಜ್ಜಿ(ತಂದೆಯ ಅಜ್ಜಿ) ಈ ಮೂರು ಜನ ಮಾತೆಯರಿಗೆ ನವಮಿಯಂದು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ನವಮಿಯ ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥ್ವಿ ಮತ್ತು ಆಪತತ್ವಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ರಜೋಗುಣ ಶಿವಲಹರಿಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಲಹರಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಿತವಾಗುವ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಯುಕ್ತ ಲಹರಿಗಳನ್ನು ಶಿವರೂಪದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಬಲವು ಆಯಾಯ ಮುತ್ತೈದೆಯರ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದಿನ ಮುತ್ತೈದೆಯರಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿತತ್ವವು ಸೂಕ್ಷ್ಮಶ್ರೀವತತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಬೇಗನೆ ಸಂಯೋಗ-ವಾಗುವುದರಿಂದ ಮುತ್ತೈದೆಯರ ದೇಹವು ಕೂಡಲೇ ಮುಂದಿನ ಗತಿಗೆ ಹೋಗು-ತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ರಾದ್ಧದ ಕುರಿತು ಎರಡು ವಿವಾದಗಳಿವೆ, ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ ಅವಿಧವಾ-ನವಮಿಯ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಘಾತಚತುರ್ದಶಿಯ ಶ್ರಾದ್ಧದಂತೆ ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನೇ ಮಾಡಬೇಕು, ಪಾರ್ವಣವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ಎನ್ನುವುದು ಒಂದಾದರೆ, ಎರಡನೆ-ಯದಾಗಿ ಗಂಡ ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ಅವಿಧವಾನವಮೀ, ಗಂಡ ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಅವಿಧವಾನವಮಿ ಮಾಡಲು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿವಾದವಿದೆ.

ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟ: ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟ ಎಂದರೆ ಯಾರ ಕುರಿತು ಶ್ರಾದ್ಧವಿರುತ್ತದೆಯೋ

ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧ. ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಪಿಂಡವನ್ನಿಟ್ಟು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವುದು. ಅಂದರೆ ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಿ ಯಾರು ಸತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧ. ಸರಳವಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಒಂದು ಪಿಂಡವನ್ನಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವುದು.

ಪಾರ್ವಣ ಎಂದರೆ ಸತ್ತಿರುವ ಮುತ್ತೈದೆ, ಅವರ ಅತ್ತೆ(ಅಂದರೆ ಮಗ ತಾಯಿಯ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜಿ, ಮುತ್ತಜ್ಜಿ) ಈ ಮೂರೂ ಜನರಿಗೂ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಸತ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ತಂದೆ(ಅತ್ತೆ) ಅವರ ತಂದೆ(ಅತ್ತೆ) ಈ ಮೂರೂ ಜನರಿಗೆ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವುದು ಪಾರ್ವಣ. ಹಾಗೆ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಮಾತ್ರ ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಿ ಸಾವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಿಗೆ ಆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವು ಬಂದಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. ಪಾರ್ವಣವಾದರೆ ಮೂರೂ ಜನರಿಗೂ ಪಿಂಡವನ್ನಿಡಲೇ ಬೇಕು. ಆಗ ಅಜ್ಜಿ, ಮುತ್ತಜ್ಜಿಯರು ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಿ ಸಾವನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಇದ್ದರೆ ನಾವು ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧ 'ಅವಿಧವಾ'ನವಮಿ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುವುದು.

ಹಾಗಾದರೆ ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜಿ, ಮುತ್ತಜ್ಜಿ ಮೂರು ಜನ ಮುತ್ತೈದೆ ಸಾವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೆ ಆಗ ಅವಿಧವಾನವಮಿಯನ್ನು ಪಾರ್ವಣದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದೇ ಎಂದರೆ ಆದನ್ನೂ ಅವರು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ, ಕಾರಣ ಅವಿಧವಾನವಮಿ ಗಂಡ ಬದುಕಿರುವರೆಗೆ ಮಾತ್ರ , ಗಂಡ ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಅವಿಧವಾನವಮಿ ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು. ಅಂದರೆ ತಂದೆ ಬದುಕಿದ್ದಾರೆ, ತಾಯಿ ತೀರಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ತಾಯಿಯ ಅವಿಧವಾ ನವಮೀ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಗ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೊಂದು ದಿನ ತಂದೆ ತೀರಿಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬಳಿಕ ಮಗ ತಾಯಿಯ ಅವಿಧವಾ ನವಮೀಯ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲವೆನ್ನುವುದು ವಿವಾದ. ಹೀಗಾಗಿ ತಾಯಿ, ಅಜ್ಜಿ, ಮುತ್ತಜ್ಜಿ ಮೂರೂ ಜನ ಮುತ್ತೈದೆಯರಾಗಿ ಸಾವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರೂ, ಅಜ್ಜ ಮುತ್ತಜ್ಜರು ಸತ್ತು ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆಯಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅವಿಧವಾನವಮಿಯ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಏಕೋದ್ದಿಷ್ಟ ಅಂದರೆ ಒಂದು ಪಿಂಡವನ್ನು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು, ಪಾರ್ವಣವನ್ನಲ್ಲ ಎನ್ನುವುದು ಸಾರಾಂಶ.

ಅವಿಧವಾ ನವಮಿ ಎನ್ನುವುದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಹಾಲಯದ ಅಂಗವಲ್ಲ.

ಇದನ್ನು ಮೂಲತಃ ಅನ್ವಷ್ಟಕಾ ಶ್ರಾದ್ಧ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಅಷ್ಟಕಾ ಎಂದರೆ ಅಷ್ಟಮಿಯಂದು ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧ. ಅನ್ವಷ್ಟಕಾ ಶ್ರಾದ್ಧವೆಂದರೆ ನವಮಿಯಂದು ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧ. ಮಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬರುವ ನವಮಿಯಂದು ಮಾಡುವ ಅನ್ವಷ್ಟಕಾಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಅವಿಧವಾನವಮೀ ಎಂದು ಹೆಸರು.ಅಷ್ಟಕಾಶ್ರಾದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವಣದ ರೀತಿಯಲ್ಲೇ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನ್ವಷ್ಟಕಾಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನಿಟ್ಟೇ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ, ಪುಷ್ಯ, ಮಾಘ ಮತ್ತು ಫಾಲ್ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ತಾಯಿಗೆ ಮುತ್ತೈದೆ ಸಾವು ಬರದಿದ್ದರೂ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ತಾಯಿ ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಿ ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ದಿನ ಸುವಾಸಿನಿಯರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಸೌಭಾಗ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಇನ್ನೊಂದು ವಿವಾದವೆಂದರೆ, ಮುತ್ತೈದೆ ಸಾವು ಪಡೆದವರಿಗೆ ಗಂಡ ಸತ್ತ ನಂತರ ಅವಿಧವಾನವಮಿ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವ ವಿವಾದ. ಜೀವದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಸಾವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ. ದೇಹದ ಮುತ್ತೈದೆಸಾವು ಎನ್ನುವ ಗುಣ ಆ ದೇಹದ ಶಾಶ್ವತ ಗುಣವಾಯಿತು ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತದೆ.ಈ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತೈದೆಯರನ್ನು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು. ಆಮಂತ್ರಿತರಾದ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ಅರಿಶಿನ, ಕುಂಕುಮ, ಸೀರೆ, ಕುಪ್ಪುಸ ಮುಂತಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಾಗಿನ ನೀಡಬೇಕು. ಅವಿಧವಾನವಮೀಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವ ರವೆ ಉಂಡೆ ಮತ್ತು ವಡೆಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠಗುಣಗಳ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಿ ಜನ್ಮವಿತ್ತ ತಾಯಿಗೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಕಲ ಸೌಭಾಗ್ಯವಿರಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಅವಿಧವಾ ನವಮಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬವೆಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುವುದರಿಂದ ಹಬ್ಬದ ಅಡುಗೆ ಎಂದರೆ, ಬೇಸನ್ಲಡ್ಡು, ಜಿಲೇಬಿ, ಹೋಳಿಗೆ, ಶ್ಯಾವಿಗೆ ಪಾಯಸ, ಮಂಡಿಗೆ ಹಾಗೂ ಬೂಂದಿ ಲಾಡು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅವಿಧವಾನವಮಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಪಿಂಡಕ್ಕೆ ಅರಿಶಿನ ಕುಂಕುಮಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯೂ ಇದೆ.

ಆಚರಣಾ ಕ್ರಮಗಳು – ಈ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂಬುದು ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪದ್ಧತಿ ಭೇದಗಳು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ಆದರೆ 'ಶಾಸ್ತ್ರಾತ್ ರೂಢಿಃ

ಗರೀಯಸೀ' ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರವಾಕ್ಯದಂತೆ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದು -ದನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು. ವೇದಾಧಿಕಾರ ಇಲ್ಲದವರು (ಶೂದ್ರಾದಿಗಳು) ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಮನೆಯ ದೇವರ ಮುಂದೆ ಬಾಳೆಎಲೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಬಡಿಸಬೇಕು. ಮನೆಯ ತುಂಬ ಧೂಪವನ್ನು ಹಾಕಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ನೆನೆದು, ಅವರು ಈ ಎಲ್ಲ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಹರಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಎಡೆ ನೀಡುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಏಕಾದಶೀ ॥

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ – ಭಾದ್ರಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇ ತು ಕಿನ್ನಾಮ್ನ್ಯೇಕಾದಶೀ ಭವೇತ್ । ಏತದಿಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ಶ್ರೋತುಂ ಕಥಯಸ್ವ ಜನಾರ್ದನ ॥1॥ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು – ಎಲೈ ಜನಾರ್ದನನೇ! ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಏಕಾದಶಿಗೆ ಹೆಸರೇನು? ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಃ – ಶೃಣುಷ್ವೈಕಮನಾ ರಾಜನ್ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ವಿಸ್ತರಾತ್ । ಅಜೇತಿನಾಮತಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಸರ್ವಪಾಪ-ಪ್ರಣಾಶಿನೀ ॥2॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು – ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೇಳು. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಏಕಾದಶಿಗೆ ಅಜೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಹೃಷೀಕೇಶಂ ವ್ರತಮಸ್ಯಾಃ ಕರೋತಿ ಯಃ । ಪಾಪಾನಿ ತಸ್ಯ ನಶ್ಯಂತಿ ವ್ರತಸ್ಯ ಶ್ರವಣಾದಪಿ ॥3॥ ಯಾವನು ಹೃಷೀಕೇಶನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನ ಪಾಪಗಳೂ ಈ ವ್ರತದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳಿದವನ ಪಾಪಗಳೂ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ನಾತಃ ಪರತರಾ ರಾಜನ್ ಲೋಕದ್ವಯಹಿತಾಯ ವೈ । ಸತ್ಯಮುಕ್ತಂ ಮಯಾ ಹ್ಯೇತನ್ನಾಸತ್ಯಂ ಮಮ ಭಾಷಿತಮ್ ॥4॥ ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದುದು ಎರಡೂ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಹಿತವಾದುದು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಇತಿ ಖ್ಯಾತೋ ಬಭೂವ ನೃಪತಿಃ ಪುರಾ । ಚಕ್ರವರ್ತೀ ಸತ್ಯಸಂಧಃ ಸಮಸ್ತಾಯಾ ಭುವಃ ಪತಿಃ ॥5॥ ಹಿಂದೆ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನೆಂಬವನೊಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು; ಸತ್ಯವಂತನು;

ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದನು. ಕಸ್ಯಾಪಿ ಕರ್ಮಣಃ ಪ್ರಾಪ್ತೌ ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟೋ ಬಭೂವ ಸಃ । ವಿಕ್ರೀತೌ ವನಿತಾಪುತ್ರೌ ಸ ಚಕಾರಾತ್ಮವಿಕ್ರಯಮ್ ॥6॥ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದ ಯಾವುದೋ ಪಾಪಶೇಷದಿಂದ ಅವನು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಾರಿಬಿಟ್ಟನು. ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನನ್ನೂ ಮಾರಿ-ಕೊಂಡನು. ಪುಲ್ಕಸಸ್ಯ ಚ ದಾಸತ್ವಂ ಗತೋ ರಾಜಾ ಸ ಪುಣ್ಯಕೃತ್ । ಸತ್ಯಮಾಲಂಬ್ಯ ರಾಜೇಂದ್ರ ಮೃತಚೈಲಾಪಹಾರಕಃ ॥7॥ ಆ ಪುಣ್ಯವಂತನಾದ ರಾಜನು ಚಂಡಾಲ-ನಿಗೆ ಆಳಾದನು. ಸತ್ಯವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರೂ ಹೆಣದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳು-ತ್ತಿದ್ದನು. ಸೋಽಭವನ್ನೃಪತಿಶ್ರೇಷ್ಠೋ ನ ಸತ್ಯಾಚ್ಚಲಿತಸ್ತಥಾ । ಏವಂ ಚ ತಸ್ಯ ನೃಪತೇರ್ಬಹವೋ ವತ್ಸರಾಗತಾಃ ॥8॥ ಆದರೂ ಕೂಡ ಆ ರಾಜನು ಸತ್ಯದಿಂದ ಚಲಿಸಲೇ ಇಲ್ಲವು. ಈ ರೀತಿ ಇರುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಬಹುಕಾಲವು ಕಳೆದು ಹೋದವು. ತತಶ್ಚಿಂತಾಪರೋ ರಾಜಾ ಬಭೂವಾತಿ ಸುದುಃಖಿತಃ । ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ಕ್ವ ಗಚ್ಛಾಮಿ ನಿಷ್ಕೃತಿರ್ಮೇ ಕಥಂ ಭವೇತ್ ॥9॥ ಹೀಗೆ ರಾಜನು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿ? ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲು ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇತಿ ಚಿಂತಯತಸ್ತಸ್ಯ ಮಗ್ನಸ್ಯ ವೃಜಿನಾರ್ಣವೇ । ಆಜಗಾಮ ಮುನಿಃ ಕಶ್ಚಿತ್ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ರಾಜಾನಮಾತುರಮ್ ॥10॥ ರಾಜನು ಪಾಪವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಈ ರೀತಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು ಒಬ್ಬ ಋಷಿಯು ಈ ರಾಜನು ಈ ರೀತಿ ದುಃಖಿತನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಪರೋಪಕರಣಾರ್ಥಾಯ ನಿರ್ಮಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ದ್ವಿಜಃ । ಸ ತಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದ್ವಿಜವರಂ ನನಾಮ ನೃಪಸತ್ತಮಃ ॥11॥ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕೇನೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತನಾದವನಂತೆ ಇದ್ದನು. ರಾಜನು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟೋ ಭೂತ್ವಾ ಗೌತಮಸ್ಯಾಗ್ರತೋ ಸ್ಥಿತಃ । ಕಥಯಾಮಾಸ ವೃತ್ತಾಂತಮಾತ್ಮನೋ ದುಃಖಸಂಯುತಮ್ ॥12॥ ಆಗ ರಾಜನು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಆ ಮುನಿಯಾದ ಗೌತಮನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ದುಃಖದ ವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿಕೊಂಡನು. ಶ್ರುತ್ವಾ ನೃಪತಿವಾಕ್ಯಾನಿ ಗೌತಮೋ ವಿಸ್ಮಯಾನ್ವಿತಃ । ಉಪದೇಶಂ ನೃಪತಯೇ ವ್ರತಸ್ಯಾಸ್ಯ ದದೌ ಮುನಿಃ ॥13॥ ಈ ರಾಜನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೌತಮನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ಈ ವ್ರತದ

ಉಪದೇಶವನ್ನು ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟನು. ಗೌತಮಃ – ಮಾಸಿ ಭಾದ್ರಪದೇ ರಾಜನ್ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇತಿ ಶೋಭನಾ । ಏಕಾದಶೀ ಸಮಾಯಾತಾ ಅಜಾ ನಾಮೇತಿ ಪುಣ್ಯದಾ ॥14॥ ಗೌತಮನು ಹೇಳಿದನು – ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ 'ಅಜಾ' ಎಂಬ ಏಕಾದಶಿಯು ಬರುವುದು. ಅದು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಸ್ಯಾಃ ಕುರು ವ್ರತಂ ರಾಜನ್ ಪಾಪಸ್ಯಾಂತೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ । ತವ ಭಾಗ್ಯವಶಾದೇಷಾ ಸಪ್ತಮೇಹ್ನಿ ಸಮಾಗತಾ ॥15॥ ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಪಾಪವು ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಅದೃಷ್ಟವಿಶೇಷದಿಂದಲೇ ಇಂದಿಗೆ ಏಳನೆಯ ದಿನವೇ ಅದು ಬರುತ್ತದೆ. ಉಪವಾಸಪರೋ ಭೂತ್ವಾ ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಕುರು । ಏವಮಸ್ಯಾ ವ್ರತೇ ಚೀರ್ಣೇ ತವ ಪಾಪಕ್ಷಯೋ ಭವೇತ್ । ತವ ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವೇಣ ಆಗತೋಽಹಂ ನೃಪೋತ್ತಮ ॥16॥ ಆ ದಿನ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡು. ಈ ರೀತಿ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಾನು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಃ – ಇತ್ಯೇವಂ ಕಥಯಿತ್ವಾ ಚ ಮುನಿರಂತರಧೀಯತ । ಮುನಿವಾಕ್ಯಂ ನೃಪಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಚಚಾರ ವ್ರತಮುತ್ತಮಮ್ ॥17॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು – ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿ ಮುನಿಯು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ರಾಜನು ಈ ಋಷಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಆ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಕೃತೇ ತಸ್ಮಿನ್ ವ್ರತೇ ರಾಜ್ಞಃ ಪಾಪಶಾಂತೋಽಭವತ್ ಕ್ಷಣಾತ್ । ಶ್ರೂಯತಾಂ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಪ್ರಭಾವೋಽಸ್ಯ ವ್ರತಸ್ಯ ಚ ॥18॥ ಆ ದೊರೆಯು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಲು ಒಡನೆಯೇ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ಹೋಯಿತು. ಎಲೈ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ! ಈ ವ್ರತದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕೇಳು. ಯದ್ದುಃಖಂ ಬಹುಭಿರ್ವರ್ಷೈಃ ಭೋಕ್ತವ್ಯಂ ತತ್ ಕ್ಷಯೋ ಭವೇತ್ । ನಿಸ್ತೀರ್ಣದುಃಖೋ ರಾಜಾಸೀದ್ ವ್ರತಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವತಃ ॥19॥ ಬಹಳ ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಇರುವ ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕಾದ ಪಾಪಗಳಾದರೂ ಕೂಡ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ವ್ರತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ರಾಜನ ದುಃಖವೆಲ್ಲವೂ ಹೋಯಿತು. ಪತ್ನ್ಯಾ ಸಹ ಸಮಾಸಂಗಂ ಪುತ್ರಜೀವನಮಾಪ ಸಃ । ದಿವಿ ದುಂದುಭಯೋ ನೇದುಃ ಪುಷ್ಪವರ್ಷಮಭೂದ್ ದಿವಃ ॥20॥ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆಯೂ ಸೇರಿಕೊಂಡನು. ಸತ್ತಿದ್ದ ಮಗನೂ ಬದುಕಿದನು. ಆಗ

ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ಏಕಾದಶ್ಯಾಃ ಪ್ರಭಾವೇಣ ಪ್ರಾಪ್ಯ ರಾಜ್ಯಮಕಂಟಕಮ್ । ಸ್ವರ್ಗಂ ಲೇಭೇ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರಃ ಸಪುರಃ ಸಪರಿಚ್ಛದಃ ॥21॥ ಈ ಏಕಾದಶಿಯ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರನು ಶತ್ರುಗಳಿಲ್ಲದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆಯೂ ಪಟ್ಟಣಿಗರೊಡನೆಯೂ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಈದೃಗ್ವಿಧಂ ವ್ರತಂ ರಾಜನ್ ಯೇ ಕುರ್ವಂತಿ ಚ ಮಾನವಾಃ । ಸರ್ವಪಾಪವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಾಸ್ತ್ರಿದಿವಂ ಯಾಂತಿ ತೇ ನೃಪ । ಪಠನಾಚ್ಛ್ರವಣಾದ್ ವಾಪಿ ಅಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥21॥ ಈ ರೀತಿಯಾದ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುವ ಜನರು ಪಾಪದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾದ್ಮೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ಉಮಾಪತಿನಾರದಸಂವಾದಾಂತರ್ಗತ ಕೃಷ್ಣಯುಧಿಷ್ಠಿರಸಂವಾದೇ ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣ ಅಜೈಕಾದಶೀ ವರ್ಣನಂ ನಾಮ ಅಷ್ಟಪಂಚಾಶತ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ ॥

ಇಂತು ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದ ಉಮಾಪತಿನಾರದಸಂವಾದಾಂತರ್ಗತವಾದ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಭಾದ್ರಪದ ಕೃಷ್ಣ ಅಜೈಕಾದಶಿಯ ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ಐವತ್ತೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿಯಿತು.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಬಹುಳ ॥ ದ್ವಾದಶೀ

(ಯತಿದ್ವಾದಶೀ) ಸಕಲ ಯತಿಗಳ ಮಹಾಲಯವನ್ನು ಯತಿದ್ವಾದಶೀ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಿನದಂದು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಈಗಿನ ಗುರುಪಪಂಪರೆಯವರೆಗಿನ ಎಲ್ಲ ಯತಿಗಳೂ ಬರುವುದರಿಂದ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು. ಐದು ಜನ ಅಲಂಕಾರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪಂಚೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಿ, ಆಯಾ ಶ್ರೀಮಠದ ಸಂಪ್ರದಾಯದಂತೆ ನಡೆಸಬೇಕು. ಆಯಾ ವಂಶೀಕರು ತಮ್ಮ ವಂಶದ ಮೂಲಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಯತಿಮಹಾಲಯವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಚತುರ್ದಶೀ ॥

ಘಾತಚತುರ್ದಶಿ – ಪಿತೃಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಹಿಂದಿನ ತಿಥಿ ಅಂದರೆ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಘಾತ ಚತುರ್ದಶಿ. ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಮರದಿಂದ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತವರು; ವಿಷಪ್ರಾಶನ, ಲೋಹ, ವಿದ್ಯುತ್, ನೀರು, ಬೆಂಕಿ, ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳ ಘಾತ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಕ್ರಮಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣ ಕಳೆದುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಮಹಾಲಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ಮೊದಲು ಬರುವ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಪಿಂಡಾದಿ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಅವರು ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಅಪಮೃತ್ಯುವಿಗೀಡಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ತಿಥಿಯಂದು ಅವರಿಗೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗಿ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿನ ಪ್ರೇತಬಾಧೆಗಳು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಘಾತಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಒಂದೇ ಪಿಂಡವನ್ನಿಟ್ಟು ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬ ವಿಧಿ ಇದೆ.

ದಾನಗಳು

ಈ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ದಾನಗಳಿಗೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ತಮೋಗುಣಪ್ರಧಾನ ತರಕಾರಿ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ ಬೇರೆ ತರಕಾರಿ, ಅಕ್ಕಿ, ಬೇಳೆ, ಬೆಲ್ಲ, ಎಣ್ಣೆ, ತುಪ್ಪ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕುಂಬಳಕಾಯಿ ಸಹಿತ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ವಸ್ತ್ರ, ಗೋವು, ಹೊಸ ಕೊಡೆ, ಹೊಸ ಪಾದರಕ್ಷೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ದಾನವು ಕೂಡ ವಿಶೇಷ ಫಲಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ .

ಭಾದ್ರಪದ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ

ಶ್ರೀ ಮಾಧವತೀರ್ಥರು - ಮಣೂರು ಸಾದಿತಾಖಿಲಸತ್ತತ್ವಂ ಬಾಧಿತಾ-ಖಿಳದುರ್ಮತಂ। ಮೋದಿತಾಖಿಲಸನ್ಮಾರ್ಗಂ ಮಾಧವಾಖ್ಯಯತಿಂ ಭಜೇ ॥

ಇವರು ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಶಿಷ್ಯರು. ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಪಾಠ ಕೇಳಿದ್ದವರು. ಇಂದಿಗೂ ಸಂಸ್ಥಾನಪೂಜೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಿತ-ನಾಗುವ ಶ್ರೀವಂಶರಾಮದೇವರ ವಿಗ್ರಹ ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರ ಕಾಲದ್ದು. ಶ್ರೀ ಮಾಧವತೀರ್ಥರು ನಾಲ್ಕೂ ವೇದಗಳಿಗೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ.

ಮಹಾಲಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿನ ಇವರು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರೆ ಹೊರಟರು. ಶ್ರೀಗುರುಗಳ ವೃಂದಾವನವು ಮಣ್ಣೂರಿನಲ್ಲಿದೆ.

ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರಸ್ತೋತ್ರ – ಮಾಧವ ಸುತೀರ್ಥ ಗುರು। ಭಕ್ತಜನಕಲ್ಪ-ತರು ಆದಿ ಗುರುಗಳ ಕರಜ। ಮಾಡೆನ್ನ ವಿರಜ ॥ಪ॥ ಭೀಮ ಸತ್ತಟವಾಸ। ಕೈಮುಗಿದೆ ಮೌನೀಶ ಸಾಮ ಸನ್ನುತ ಚರಣ। ಮೌನದಿಂ ಭಜನ ನೀ ಮಾಡಿ ಆನಂದವಾರಿಧೀ-ಯಲಿ ಮಿಂದು ಆ ಮಹಿಮೆ ಪೊಗಳಲೂ। ಎನಗಾವ ಅಳಲೂ ॥1॥ ಜ್ಞಾನಾಯು ರೂಪಕನೆ। ಪ್ರಾಣಪತಿ ಎನಿಪನ್ನ ನೀನಾಗಿ ತೋರುವಲಿ। ನಿನ್ನ ದಯವಿರಲಿ। ಮೌನೀಶ ಇದ ಹೊರತು। ಅನ್ಯಬೇಡೆನು ಒಳಿತು ಪ್ರಾಣ ಮುಖ ತತ್ವೇಶ। ರೊಲಿಮೆ ಸಹ ಆಶ ॥2॥ ಆನಂದತೀರ್ಥ ಮತ। ಶಿಷ್ಟರಲಿ ಬೋಧಿಸುತ ದೀನಜನ ಪರಿಪಾಲ। ಹರಿಭಕ್ತ ಲೋಲಾ। ಜಾಣ ಗುರುಗೋವಿಂದ। ವಿಠಲ ಮಹಿಮಾನಂದ ನೀನಾಗಿ ಕೊಟ್ಟೆನ್ನ ಉದ್ಧರಿಸೊ ಘನ್ನ ॥

ತರ್ಪಣ

ಉಪನೀತನಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೂ ದೇವ - ಋಷಿ - ಆಚಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಪಿತೃತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ತರ್ಪಣ ಎರಡು ವಿಧ. 1. ಜಲತರ್ಪಣ 2. ತಿಲತರ್ಪಣ ಜಲತರ್ಪಣವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಕೊಡಬೇಕು. ದರ್ಶ (ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ) ಪರ್ವಕಾಲ, ಸೂರ್ಯ - ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ, ಉತ್ತರ - ದಕ್ಷಿಣಾಯನ - ಮಾತಾ ಪಿತೃಗಳ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ - ಮಹಾಲಯ ಇತ್ಯಾದಿ ಷಣ್ಣವತಿ ಅಂದರೆ 96 ಪರ್ವ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತಿಲತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ತರ್ಪಣ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ದೇವ - ಋಷಿ - ಗುರು - ಪಿತೃಗಳು ಸಂತೃಪ್ತರಾಗಿ ಆಶೀರ್ವ-ದಿಸುವರು. ಆದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಮಂಗಲವಾಗುವುದು!

ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ, ಪುಣ್ಯನದಿ, ಸಮುದ್ರ ಅಥವಾ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ತಿಲತರ್ಪಣ (ಎಳ್ಳು-ನೀರು ಸಮೇತ) ಕೊಡದ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜಲ ತರ್ಪಣವನ್ನಾದರೂ (ಬರೀ ನೀರಿನಿಂದ) ಕೊಡಲೇಬೇಕು.

ಮೂರು ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಬಲಗೈ ಅನಾಮಿಕ ಬೆರಳಿಗೆ

(ಕಿರುಬೆರಳಿನ ಪಕ್ಕದ ಬೆರಳು - ಉಂಗರದ ಬೆರಳು) ತರ್ಪಣ ಕೊಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ದರ್ಭೆ ದೊರೆಯದೇ ಇದ್ದಾಗ ಚಿನ್ನದ ಅಥವಾ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಪವಿತ್ರದ ಉಂಗುರವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿ ತುಳಸೀದಳವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ತರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಯ ಪವಿತ್ರದರ್ಭೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮ. ಉಳಿದಿದ್ದು ಆಪದ್ಧರ್ಮ. ಹಾಗೆಂದು ದರ್ಭೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪವಿತ್ರ ಇರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುವುದು ಸೂಕ್ತವಲ್ಲ. ದರ್ಭೆಯ ಪವಿತ್ರ ಇಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮೂರು ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಅನಾಮಿಕಾ ಬೆರಳಿಗೆ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ತರ್ಪಣ ಕೊಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಉಂಟು. ದರ್ಭೆಯು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಬೆರಳುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಳಸೀದಳವನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ಕೊಂಡಾದರೂ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ತರ್ಪಣಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಕಲಶೋದಕವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಆಚಮನಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ನೀರು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತರ್ಪಣದ ಕಲಶಕ್ಕೆ ಸಾಲಗ್ರಾಮದ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇರಿಸಬೇಕು.

ಪಿತೃತರ್ಪಣಮ್ :- (ಉಪವೀತವನ್ನು ಎಡಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿ-ಮುಖವಾಗಿ ಪಿತೃತೀರ್ಥವೆಂದೆನಿಸುವ ತರ್ಜನ್ಯಂಗುಷ್ಠಗಳ ಮಧ್ಯದಿಂದ ದರ್ಭೆ-ಗಳನ್ನು ಮಡಚಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳ ತುದಿ ಮತ್ತು ಬುಡಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯಸಹಿತ-ವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯವಿಸರ್ಜನಾನಂತರ ಶಾಲಗ್ರಾಮಾಭಿಷಿಕ್ತತೀರ್ಥದಿಂದಲೇ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಿಂದ ಪಿತೃತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಅನಾಮಿಕಾ ಬೆರಳಿಗೆ ಚಿನ್ನದ ಪವಿತ್ರ ಉಂಗುರವನ್ನೂ ತರ್ಜನಿ ಬೆರಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಉಂಗುರವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿಶೇಷ. ತಂದೆಯು ಜೀವಂತನಾಗಿರುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞ ಮಾಡಿ ದೇವರ್ಷಿ ಆಚಾರ್ಯ ಯಮತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡ-ಬೇಕಲ್ಲದೆ ಪಿತೃತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡಕೂಡದು. ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ನದಿಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ತಾಮ್ರಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಕೊಡಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಪಾತ್ರೆ-ಯಲ್ಲಾಗಲೀ ಬರೇ ನೆಲದ ಮೇಲಾಗಲೀ ಕೊಡಕೂಡದು. ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃತರ್ಪಣವನ್ನು ಎಳ್ಳುಸಹಿತವಾಗಿಯೇ ಕೊಡಬೇಕು.)

ತರ್ಪಣ- ನೈರ್ಮಾಲ್ಯತುಳಸಿ, ಎರಡು ದರ್ಭೆ ಮತ್ತು ಎಳ್ಳು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿ ತೋರುಬೆರಳು ಮತ್ತು ಅಂಗುಷ್ಠದ ಮಧ್ಯದಿಂದ (ಪಿತೃತೀರ್ಥದಿಂದ) ತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಉಪವೀತ ಎಡಕ್ಕಿರಬೇಕು.

1. ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತರಂ ...ಶರ್ಮಾಣಂ..........ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತ-ರ್ಯಾಮಿಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

2. ಅಸ್ಮತ್ ಪಿತಾಮಹಂ........ಶರ್ಮಾಣಂ....ಗೋತ್ರಂ ರುದ್ರರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಸಂಕರ್ಷಣಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ- ಯಾಮಿ ।

3. ಅಸ್ಮತ್ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ..... ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ಆದಿತ್ಯರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ವಾಸುದೇವಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

4. ಅಸ್ಮನ್ಮಾತರಂ (ತಾಯಿ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತ-ರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

5. ಪಿತಾಮಹೀಂ (ತಂದೆಯ ತಾಯಿ)....ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ರುದ್ರರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಸಂಕರ್ಷಣಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ।

6. ಪ್ರಪಿತಾಮಹೀಂ (ತಂದೆಯ ತಂದೆಯ ತಾಯಿ) .....ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ಆದಿತ್ಯರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ವಾಸುದೇವಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ -ಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

7. ಸಾಪತ್ನಜನನೀಂ (ಸವತಿತಾಯಿ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ।

8. ಮಾತಾಮಹಂ (ತಾಯಿಯ ತಂದೆ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸು-

ರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

9. ಮಾತುಃ ಪಿತಾಮಹಂ (ತಾಯಿಯ ತಂದೆಯ ತಂದೆ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ.... ಗೋತ್ರಂ ರುದ್ರರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಸಂಕರ್ಷಣಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

10. ಮಾತುಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ (ತಾಯಿಯ ತಂದೆಯ ತಂದೆಯ ತಂದೆ) .... ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ಆದಿತ್ಯರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ವಾಸುದೇವಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

11. ಮಾತಾಮಹೀಂ (ತಾಯಿಯ ತಾಯಿ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸು-ರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

12. ಮಾತು ಪಿತಾಮಹೀಂ (ತಾಯಿಯ ತಂದೆಯ ತಾಯಿ) ...ದಾಂ ... ಗೋತ್ರಾಂ ರುದ್ರರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಸಂಕರ್ಷಣಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಸ್ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

13. ಮಾತುಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹೀಂ (ತಾಯಿಯ ತಂದೆಯ ತಂದೆಯ ತಾಯಿ) .....ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ಆದಿತ್ಯರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ವಾಸುದೇವಂ ಸ್ವಧಾ-ನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

14. ಆತ್ಮಪತ್ನೀಂ (ಹೆಂಡತಿ)..... ನಾಮ್ನೀಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ।

15. ಅಸ್ಮತ್ಸುತಂ (ಮಗ) ......ಶರ್ಮಾಣಂ. .....ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

16. ಭ್ರಾತರಂ (ಸಹೋದರ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

17. ಭ್ರಾತೃಪತ್ನೀಂ (ಸೋದರನ ಹೆಂಡತಿ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ।

18. ಭ್ರಾತೃಪುತ್ರಂ (ಸೋದರನ ಮಗ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸು-ರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

19. ಪಿತೃವ್ಯಂ (ತಂದೆಯ ಸಹೋದರರು) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸು-ರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

20. ಪಿತೃವ್ಯಪತ್ನೀಂ (ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ದೊಡ್ಡಪ್ಪಂದಿರ ಪತ್ನಿ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

21. ಪಿತೃವ್ಯಪುತ್ರಂ (ಅವರ ಮಗ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

22. ಮಾತುಲಂ (ಸೋದರಮಾವ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ।

23. ತತ್ಪತ್ನೀಂ (ಸೋದರಮಾವನಹೆಡತಿ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ।

24. ತತ್ ಪುತ್ರಂ (ಸೋದರಮಾವನ ಮಗ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

25. ದುಹಿತರಂ (ಮಗಳು) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

26. ತದ್ಭರ್ತಾರಂ (ಅಳಿಯ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

27. ಭಗಿನೀಂ (ಸೋದರಿ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

28. ದೌಹಿತ್ರಂ (ಮಗಳ ಮಗ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

29. ದೌಹಿತ್ರೀಂ (ಮಗಳ ಮಗಳು) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

30. ಭಾಗಿನೇಯಕಂ (ಸೋದರಳಿಯ-ಸಹೋದರಿಯ ಮಗ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ. ....ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

31. ಪಿತೃಷ್ವಸಾರಂ (ಸೋದರತ್ತೆ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

32. ತದ್ಭರ್ತಾರಂ (ಸೋದರತ್ತೆಯ ಗಂಡ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

33. ತತ್ಪುತ್ರಂ (ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

34. ಮಾತೃಷ್ವಸಾರಂ (ತಾಯಿಯ ಸೋದರಿ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

35. ತದ್ಭರ್ತಾರಂ (ಆಕೆಯ ಪತಿ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

36. ತತ್ಪುತ್ರಂ (ಆಕೆಯ ಪುತ್ರ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

37. ಶ್ವಶುರಂ (ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟ ಮಾವ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

38. ಶ್ವಶ್ರೂಂ (ಹೆಣ್ಣುಕೊಟ್ಟಅತ್ತೆ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

39. ಸ್ಯಾಲಕಂ (ಭಾವಮೈದುನ=ಹೆಂಡತಿಯ ಅಣ್ಣತಮ್ಮ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ. .. ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

40. ತತ್ಪತ್ನೀಂ (ಭಾವನ ಹೆಂಡತಿ) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ।

41. ಭಾವುಕಂ (ಸೋದರಿಯ ಗಂಡ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸು-ರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

42. ಗುರುಂ (ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಪೋಷಿಸಿದವ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

43. ಗುರುಪತ್ನೀಂ (ಗುರುಕುಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಹಾಕಿದವಳು) ...ದಾಂ ...ಗೋತ್ರಾಂ ವಸುರೂಪಾಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಸ್ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪ-ಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

44. ಆಚಾರ್ಯಂ (ವೇದಾಂತವನ್ನು ಪಾಠಮಾಡಿದವ).........ಶರ್ಮಾಣಂ ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

45. ಸಖಾಯಂ (ಗೆಳೆಯ) ...ಶರ್ಮಾಣಂ...ಗೋತ್ರಂ ವಸುರೂಪಂ ತದಂತರ್ಯಾಯಾಮಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ಸ್ವಧಾ ನಮಃ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಯಮತರ್ಪಣ – ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಿಯಾಗಿ ಅಂಗುಲ್ಯಗ್ರದಿಂದ ಪೂರ್ವಾಭಿ-ಮುಖವಾಗಿ ಯಮತರ್ಪಣ. ಪಿತೃಪತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಾಚೀನಾವೀತಿಯಾಗಿಯೂ ದೇವತೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಅಂಗುಲ್ಯಗ್ರದೇವತೀರ್ಥದಿಂದಲೂ ಯಮತರ್ಪಣ ಕೊಡಬೇಕು. ಯಮಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಧರ್ಮರಾಜಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಮೃತ್ಯುಂ ತರ್ಪ- ಯಾಮಿ । ಅಂತಕಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ವೈವಸ್ವತಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಕಾಲಂ ತರ್ಪ- ಯಾಮಿ । ಸರ್ವಭೂತಕ್ಷಯಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ।

ಔದುಂಬರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ದಧ್ನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ನೀಲಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಪರಮೇಷ್ಠಿನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ವೃಕೋದರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಚಿತ್ರಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ ಚಿತ್ರಗುಪ್ತಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ । ಯಮೋ ನಿಹಂತಾ ಪಿತೃಧರ್ಮರಾಜೋ ವೈವಸ್ವತೋ ದಂಡಧರಶ್ಚ ಕಾಲಃ । ಪ್ರೇತಾ- ಧಿಪೋ ದತ್ತಕೃತಾನುಸಾರೀ ಕೃತಾಂತ ಏತದ್ದಶಕೃಜ್ಜಪಂತಿ ಈ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹತ್ತುಬಾರಿ ಅಥವಾ ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೇಳಬೇಕು.

ಸರ್ವಪಿತೃತರ್ಪಣ ಕೈಯಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆ ಎಳ್ಳು ನೀರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರಾಚೀನ ವೀತೀ ಇರುವಂತೆ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಪಿತೃತೀರ್ಥದಿಂದ ಒಂದು ತರ್ಪಣ ಕೊಡ -ಬೇಕು. ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬಪರ್ಯಂತಂ ದೇವರ್ಷಿಪಿತೃಮಾನವಾಃ । ತೃಪ್ಯಂತು ಪಿತರಃ ಸರ್ವೇ ಮಾತೃಮಾತಾಮಹಾದಯಃ ॥ ಅತೀತಕುಲಕೋಟೀನಾಂ ಸಪ್ತದ್ವೀಪ-ನಿವಾಸಿನಾಮ್ । ಆಬ್ರಹ್ಮಭುವನಾಲ್ಲೋಕಾದಿದಮಸ್ತು ತಿಲೋ(ಕುಶೋ)ದಕಮ್ ।

ಅನೇನ ಮಹಾಲಯಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರತಿನಿಧಿಭೂತತಿಲತರ್ಪಣಕರಣೇನ ಸಮಸ್ತ-ಪಿತ್ರಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಜನಾರ್ದನವಾಸುದೇವಾತ್ಮಕಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತಗೋಪಾಲ-ಕೃಷ್ಣಃ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ । ಎರಡು ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ನಾಮತ್ರಯಮಂತ್ರ ಜಪಿಸ-ಬೇಕು.

ತರ್ಪಣಕ್ಕೆ ಬರುವ ಸಮಸ್ತ ಪಿತೃಗಳು – ಆದೌ ಪಿತಾ ತಥಾ ಮಾತಾ ಸ ಪತ್ನೀ ಜನನೀ ತಥಾ । ಮಾತಾಮಹಾಸ್ಸಪತ್ನಿಕಾ: ಆತ್ಮಪತ್ನೀತ್ವನಂತರಂ ॥ ಸುತಾಭ್ರಾತೃ -ಪಿತ್ರವ್ಯಾಚ್ಯ ಮಾತುಲಾ ಸಹ ಭಾರ್ಯಕಾ: । ದುಹಿತಾ ಭಗಿನೀ ಚೈವ: ದೌಹಿತ್ರೋ -ಭಾಗಿನೇಯಕಾ: ॥ ಪಿತೃತ್ವಸಾ ಮಾತೃಶ್ವಸಾ ಜಾಮಾತಾ ಭಾವುಕ ಸ್ನುಷಾ । ಶ್ವಶುರ ಸ್ಯಾಲಕಶ್ಚೈವ ಶಿಷ್ಯಾಪ್ತಗುರುಬಾಂಧವಾ: ॥

ಅಂತೂ ಭಗವಂತನು ಪಂಚ ರೂಪಗಳಿಂದ ಪಿತೃಯಜ್ಞ ಮಾಡುವ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ, ಆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೋಕ್ತೃ - ಭೋಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ನಾಮಗಳಿಂದ (ಎಂದರೆ ಕರ್ತೃ, ಕರ್ಮ, ಕ್ರಿಯಾ, ಭೋಕ್ತಾ, ಭೋಜ್ಯ ನಾಮಗಳಿಂದ) 96 ರೂಪಗಳಿಂದ ಷಣ್ಣವತಿ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದಲೂ ಇದ್ದು ಪಿತೃಯಜ್ಞ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ !

ಚೇತನಾಚೇತನಗಳಲಿ ಗುರು । ಮಾತರಿಶ್ವಾಂತರ್ಗತ. ಜಗನ್ನಾಥವಿಠಲ ನಿರಂತರದಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದಲೆ ॥ ಕಾತುರವ ಪುಟ್ಟಿಸಿ ವಿಷಯದಲಿ । ಯಾತು-ಧಾನರ ಮೋಹಿಸುವ. ನಿ । ರ್ಭೀತ ನಿತ್ಯಾನಂದಮಯ ನಿರ್ದೋಷ ನಿರವದ್ಯ ॥

ಶ್ರೀಮದವಧೂತಶಿರೋಮಣಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಯತಿವರ್ಯಕೃತ ಮರಣಕಾಲಪ್ರಾರ್ಥನಾ

ಶ್ರೀವಾಸುದೇವಮಧುಸೂದನಕೈಟಭಾರೇ । ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಪಕ್ಷಿವರವಾಹನ ವಾಮನೇತಿ । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮನ್ಮರಣಕಾಲಮುಪಾಗತೇ ತು । ತ್ವನ್ನಾಮ ಮದ್‌ವಚನ-ಗೋಚರತಾಮುಪೈತು ॥1॥ ಗೋವಿಂದ ಗೋಕುಲಪತೇ ನವನೀತಚೋರ । ಶ್ರೀನಂದನಂದನ ಮುಕುಂದ ದಯಾಪರೇತಿ । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮನ್ಮರಣಕಾಲಮುಪಾಗತೇ ತು । ತ್ವನ್ನಾಮ ಮದ್‌ವಚನ- ಗೋಚರತಾಮುಪೈತು ॥2॥ ನಾರಾಯಣಾಽಖಿಲ-ಗುಣಾರ್ಣವ ಸರ್ವವೇದಪಾರಾಯಣಪ್ರಿಯ ಗಜಾಧಿಪಮೋಚಕೇತಿ । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮನ್ಮರಣಕಾಲಮುಪಾಗತೇ ತು । ತ್ವನ್ನಾಮ ಮದ್‌ವಚನ- ಗೋಚರತಾಮುಪೈತು ॥3॥ ಶ್ರೀಪ್ರಾಣತೋಽಧಿಕ ಸುಖಾಕ್ಷಯರೂಪನಿತ್ಯ । ಪ್ರೋದ್ಯದ್ದಿವಾಕರ ನಿಭಾಚ್ಯುತ ಸದ್ಗುಣೇತಿ ।ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮನ್ಮರಣಕಾಲಮುಪಾಗತೇ ತು । ತ್ವನ್ನಾಮ ಮದ್‌ವಚನ-ಗೋಚರತಾಮುಪೈತು ॥4॥ ಆನಂದಸಚ್ಚಿದಖಿಲಾತ್ಮಕಭಕ್ತವರ್ಗಸ್ವಾನಂದಪಾನ-ಚತುರಾಗಮ ಸನ್ನುತೇತಿ । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮನ್ಮರಣಕಾಲಮುಪಾಗತೇ ತು । ತ್ವನ್ನಾಮ ಮದ್‌ವಚನ- ಗೋಚರತಾಮುಪೈತು ॥5॥ ವಿಶ್ವಾಧಿಕಾರಿಮುಖದೈವತವಂದ್ಯಕಶ್ಚ ವಿಶ್ವೋದ್ಭವಶ್ರುತಿಮತಿಪ್ರಭೂತಪ್ರದೇತಿ । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮನ್ಮರಣಕಾಲಮುಪಾಗತೇ ತು । ತ್ವನ್ನಾಮ ಮದ್‌ವಚನಗೋಚರತಾಮುಪೈತು ॥6॥ ನಿತ್ಯೇಕರೂಪ ದಶರೂಪ ಸಹಸ್ರಲಕ್ಷಾಸಂತೋರುರೂಪ ಶತರೂಪ ವಿಮೋಚಕೇತಿ । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮನ್ಮರಣ-ಕಾಲಮುಪಾಗತೇ ತು । ತ್ವನ್ನಾಮ ಮದ್‌ವಚನ- ಗೋಚರತಾಮುಪೈತು ॥7॥ ಸರ್ವೇಶ ಸರ್ವಗತಸರ್ವಸುಖಾನುರೂಪಸರ್ವಾಂತರಾತ್ಮಕಸದೋದಿತಸತ್ಕ್ರಿಯೇತಿ । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮನ್ಮರಣಕಾಲಮುಪಾಗತೇ ತು । ತ್ವನ್ನಾಮ ಮದ್‌ವಚನ- ಗೋಚರತಾ-ಮುಪೈತು ॥8॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದವಧೂತಶಿರೋಮಣಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥಾರ್ಯಕೃತಮರಣ-ಕಾಲಿಕ -ಪ್ರಾರ್ಥನಾಷ್ಟಕ-ಯಥಾಮತಿ ಸಂಪೂರ್ಣಂ ॥

॥ಶ್ರೀಗುರುಭ್ಯೋನಮಃ॥

೧	೧,೨,೩ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಸ್ರಾವ -ವಾದರೆ	– ತಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ರಜಸ್ವಲಾ ಮೈಲಿಗೆ. – ತಂದೆ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ನಾನ ಮಾತ್ರ
೨	೪ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಸ್ರಾವವಾದರೆ	– ತಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ೪ ದಿನ ರಜಸ್ವಲಾ ಮೈಲಿಗೆ – ತಂದೆ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
೩	೫ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಪಾತವಾದರೆ	– ತಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ೫ ದಿನ ರಜಸ್ವಲಾ ಮೈಲಿಗೆ – ತಂದೆ ಮೊದಲಾದ ಸಪಿಂಡರಿಗೆ ೩ ದಿನ ಜಾತಾಶೌಚ (ವೃದ್ಧಿ)
೪	೬ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಪಾತವಾದರೆ	– ತಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ೬ ದಿನ ರಜಸ್ವಲಾ ಮೈಲಿಗೆ – ತಂದೆ ಮೊದಲಾದ ಸಪಿಂಡರಿಗೆ ೩ ದಿನ ಜಾತಾಶೌಚ
೫	೭ ನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ	– ತಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ೧೦ ದಿನ ರಜಸ್ವಲಾ ಮೈಲಿಗೆ – ತಂದೆ ಮೊದಲಾದ ಸಪಿಂಡರಿಗೆ ೧೦ ದಿನ ಜಾತಾಶೌಚ ಸಪಿಂಡರೆಂದರೆ — ಮೂಲಪುರುಷರಿಂದ 7 ತಲೆವರೆಗಿನವರು – ಸಮಾನೋದಕರಿಗೆ ೩ ದಿನ ಜಾತಾಶೌಚ ಸಮಾನೋದಕರೆಂದರೆ ಮೂಲಪುರುಷನಿಂದ 8 ರಿಂದ 15 ತಲೆವರೆಗಿನವರು – ಸಗೋತ್ರರಿಗೆ ೧ ದಿನ ಜಾತಾಶೌಚ ಸಗೋತ್ರರೆಂದರೆ – ಮೂಲಪುರುಷನಿಂದ 15 ರಿಂದ 21 ತಲೆವರೆಗಿನವರು
ಸೂಚನೆ — ಗಂಡನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟೇ ಮೈಲಿಗೆ ಗಂಡನಿಗೂ ಬರುತ್ತದೆ		

	ತಂದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗಳು ಪ್ರಸವಿಸಿದರೆ	– ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮೂರುದಿನ ಜಾತಾಶೌಚ – ಅದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ೧ದಿನ ಜಾತಾಶೌಚ – ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾತ್ರ – ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರು ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ೧ ದಿನ ಜಾತಾಶೌಚ
	ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಗಳು ಪ್ರಸವಿಸಿದರೆ	– ತಂದೆತಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ; ಜಾತಾಶೌಚ ಇಲ್ಲ
೬	ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ನಾಲಚ್ಛೇದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಮಗುವು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ	– ತಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ೧೦ ದಿನ ರಜಸ್ವಲಾ ಮೈಲಿಗೆ – ತಂದೆ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ೩ ದಿನ ಜಾತಾಶೌಚ. ಮೃತಾಶೌಚ ಇಲ್ಲ
೭	ಮಗುವಿನ ನಾಲಚ್ಛೇದವಾದ ಮೇಲೆ ಹತ್ತುದಿನದ ಒಳಗೆ ಮಗು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ	– ತಾಯಿಗೆ ಮಾತ್ರ ೧೦ ದಿನ ರಜಸ್ವಲಾ ಮೈಲಿಗೆ – ತಂದೆ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ೧೦ ದಿನದವರೆಗೆ ಜಾತಾಶೌಚ. ಮೃತಾಶೌಚ ಇಲ್ಲ
		ಆ . ಸಣ್ಣಮಕ್ಕಳ ಮೃತಾಶೌಚ **1. ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಮರಣ**
೧	ಹತ್ತುದಿನದ ನಂತರ ನಾಮಕರಣಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ (೧೨ ದಿನದೊಳಗೆ)	– ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ೩ ದಿನ. – ಸಪಿಂಡರಿಗೆ (೩ ತಲೆಯವರೆಗೆ)ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ

೨	ನಾಮಕರಣಾನಂತರ ಹಲ್ಲು ಬರುವ-ವರೆಗೆ (೭ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ)	– ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ೩ ದಿನ – ಸಪಿಂಡರಿಗೆ (೩ ತಲೆಯವರೆಗೆ) ಹೂಳಿದರೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ, ದಹನ ಮಾಡಿದರೆ ೧ದಿನ
೩	ಹಲ್ಲು ಬಂದಮೇಲೆ ಚೌಲದವರೆಗೆ (೩ವರ್ಷದ ಒಳಗೆ)	– ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ೩ ದಿನ – ಉಳಿದ ಸಪಿಂಡರಿಗೆ ೧ ದಿನ
೪	ಚೌಲವಾದಮೇಲೆ ಉಪನಯನದವರೆಗೆ (೮ ವರ್ಷದ ಒಳಗೆ)	– ತಂದೆತಾಯಿ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಸಪಿಂಡರಿಗೆ (೩ತಲೆಯವರೆಗೆ) ೩ ದಿನ – ಮದುವೆಯಾದ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
	2. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮರಣ	
೧	ಹತ್ತುದಿನದ ಮೇಲೆ ಹಲ್ಲು ಬರುವವರೆಗೆ (೭ ತಿಂಗಳ ಒಳಗೆ)	– ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ೧ ದಿನ – ಸಪಿಂಡರಿಗೆ (೩ತಲೆಯವರೆಗೆ) ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
೨	ಹಲ್ಲು ಬಂದಮೇಲೆ ೩ವರ್ಷದ ಒಳಗೆ	– ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ೩ ದಿನ – ಸಪಿಂಡರಿಗೆ (೩ತಲೆಯವರೆಗೆ) ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
೩	೩ ವರ್ಷದಮೇಲೆ ವಾಗ್ದಾನ-ಪರ್ಯಂತ	– ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ೩ ದಿನ – ಸಪಿಂಡರಿಗೆ (೩ತಲೆಯವರೆಗೆ) ಒಂದುದಿನ
೪	ವಾಗ್ದಾನವಾದಮೇಲೆ ವಿವಾಹದ ಒಳಗೆ	– ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೂ ಸಪಿಂಡರಿಗೂ (೭ತಲೆಯವರೆಗೆ) ೩ದಿನ – ನಿಶ್ಚಯವಾದ ಗಂಡಿಗೂ, ಅವನ ತಂದೆತಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ಸಪಿಂಡರಿಗೂ (೭ತಲೆಯ ವರೆಗೆ) ೩ ದಿನ

ಸೂಚನೆ— 1. ಋತುಮತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಮದುವೆಗೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮವಿಡೀ ಆಶೌಚ. 2. ಉಪನಯನವಾಗದ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಕನ್ಯೆಯರಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಯ ಹೊರತಾಗಿ ಯಾರು ಮರಣ ಹೊಂದಿದರೂ ಆಶೌಚವಿಲ್ಲ. ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ. ಆದರೆ 8 ವರ್ಷಮೀರಿದ್ದ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ, 10ವರ್ಷ ಮೀರಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಶೌಚ ಉಂಟು.

	ಮೃತರ ಸಂಬಂಧ	ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ	ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ
1	ತಂದೆ,ತಾಯಿ, ಸಪತ್ನೀ (ಮಲ ತಾಯಿ)	– 10 ದಿನ – ಬೇರೆಯ ಗೋತ್ರಕ್ಕೆ ದತ್ತು ಹೋದವರಿಗೆ 3 ದಿನ	– 3 ದಿನ – 10 ದಿನದ ಮೇಲೆ ವಾರ್ತೆ ತಿಳಿದರೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ = ಒಂದುವರೆ ದಿನ (* *)
(* *)ಪಕ್ಷಿಣೀ ನಿರ್ಣಯ— ರಾತ್ರಿಮರಣವಾದರೆ ಆ ರಾತ್ರಿ, ಮುಂದಿನ ಹಗಲು ಮತ್ತು ರಾತ್ರಿ ಆಶೌಚ. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ನಾನ. ಹಗಲು ಮರಣವಾದರೆ ಆ ಹಗಲು, ರಾತ್ರಿ, ಮುಂದಿನ ಹಗಲು ಆಶೌಚ. ನಕ್ಷತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ನಾನ.			
2	ಮಗ	ತಂದೆತಾಯಿಗೆ 10 ದಿನ	
3	ಮಗಳು		
	ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣವಾದರೆ	– ತಂದೆ,ತಾಯಿ,ಮಲತಾಯಿಗೆ 3 ದಿನ –ಅದೇ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ 1 ದಿನ	

	ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ವಾದರೆ	– ತಂದೆತಾಯಿಗೆ, ಮಲತಾಯಿಗೆ 3 ದಿನ – ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ 1 ದಿನ	
	ಗ್ರಾಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮರಣವಾದರೆ	– ತಂದೆ ತಾಯಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ, ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	
4	ಪಿತಾಮಹ (ತಂದೆಯ ತಂದೆ) ಪಿತಾಮಹೀ (ತಂದೆಯ ತಾಯಿ)	– ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ 10 ದಿನ	– ಮೊಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ
5	ಮೊಮ್ಮಗ (ಮಗನ ಮಗ)	ಪಿತಾಮಹ ಪಿತಾಮಹೀ ಇವರಿಗೆ 10 ದಿನ	
6	ಮೊಮ್ಮಗಳು (ಮಗನ ಮಗಳು)	ಪಿತಾಮಹ ಪಿತಾಮಹೀ ಇವರಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	
7	ಮಾತಾಮಹ (ತಾಯಿಯ ತಂದೆ)	– ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ 3 ದಿನ – ಗ್ರಾಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ	– ಮೊಮ್ಮಗಳಿಗೆ 3 ದಿನ – ಗ್ರಾಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ
8	ಮಾತಾಮಹಿ (ತಾಯಿಯ ತಾಯಿ)	– ಮೊಮ್ಮಗನಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ ಅಥವಾ 3 ದಿನ	– ಮೊಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ
9	ದೌಹಿತ್ರ(ಮಗಳ ಮಗ) ಅನುಪನೀತ ದೌಹಿತ್ರ	– ಮಾತಾಮಹನಿಗೆ 3 ದಿನ – ಮಾತಾಮಹನಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ	– ಮಾತಾಮಹಿಗೆ 3 ದಿನ – ಮಾತಾಮಹಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ
10	ದೌಹಿತ್ರೀ (ಮಗಳ ಮಗಳು)	– ಮಾತಾಮಹನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	– ಮಾತಾಮಹಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ

11	ಗಂಡ, ಹೆಂಡತಿ	ಪರಸ್ಪರ 10 ದಿನಗಳು	
12	ಅ.ಪಿತೃವ್ಯ (ತಂದೆಯ ತಮ್ಮ)	ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ 10 ದಿನ	ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
	ಆ. ಪಿತೃವ್ಯಪತ್ನೀ (ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಹೆಂಡತಿ)	ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ 10 ದಿನ	ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
	ಇ. ಪಿತೃವ್ಯಪುತ್ರ(ಚಿಕ್ಕಪ್ಪನ ಮಗ)	ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ 10 ದಿನ	ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
13	ಅ.ಮಾತುಲ (ಸೋದರಮಾವ)	ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ	ಸೋದರಸೊಸೆಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ
	ಆ. ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದ ಸೋದರಮಾವ	ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ 3 ದಿನ	ಸೋದರಸೊಸೆಗೆ 3 ದಿನ
	ಇ. ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮಾತುಲನ ಮರಣ	ಸೊದರಳಿಯನಿಗೆ 3 ದಿನ	ಸೋದರ ಸೊಸೆಗೆ 3 ದಿನ
	ಈ. ಅನುಪನೀತ ಮಾತುಲನ ಮರಣ	ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ 1 ದಿನ	ಸೋದರ ಸೊಸೆಗೆ 1 ದಿನ
	ಉ. ಗ್ರಾಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಾತುಲನ ಮರಣ	ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ 1 ದಿನ	ಸೋದರ ಸೊಸೆಗೆ 1 ದಿನ
	ಸಾಪತ್ನ ಮಾತುಲ (ಮಲತಾಯಿಯ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ)	ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ 1 ದಿನ	ಸೋದರ ಸೊಸೆಗೆ 1 ದಿನ

14	ಮಾತುಲಾನೀ (ಸೋದರಮಾವನ ಹೆಂಡತಿ)	ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ	ಸೋದರ ಸೊಸೆಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ
	ಅ. ಸಾಪತ್ನ ಮಾತುಲಾನೀ	ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	ಸೋದರ ಸೊಸೆಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
15	ಸೋದರಳಿಯ	ಸೋದರಮಾವನಿಗೆ 3 ದಿನ	ಸೋದರಮಾವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ 3 ದಿನ
	ಮಲಸೋದರ ಅಳಿಯ	ಸೋದರಮಾವನಿಗೆ 3 ದಿನ	ಸೋದರಮಾವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ 3 ದಿನ
	ಅನುಪನೀತ ಸೋದರಳಿಯ	ಸೋದರಮಾವನಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ	ಸೋದರಮಾವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ
16	ಸೋದರ ಸೊಸೆ	ಸೋದರಮಾವನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	ಸೋದರಮಾವನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
17	ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು	ಗಂಡಸರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ 10 ದಿನ	ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರಿಗೆ— ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಗೃಹಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ ಗ್ರಾಮಾಂತರದಲ್ಲಿ 1 ದಿನ
18	ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು	ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ — ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಗೃಹಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ ಗ್ರಾಮಾಂತರದಲ್ಲಿ 1 ದಿನ	ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರಿಗೆ — ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಗೃಹಾಂತರದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ ಗ್ರಾಮಾಂತರದಲ್ಲಿ 1 ದಿನ

19	ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರು	ಅಳಿಯನಿಗೆ — ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಅಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ	
	ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ ಅತ್ತೆ ಮಾವಂದಿರು	ಅಳಿಯನಿಗೆ 3 ದಿನ	
	ದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿ	ಅಳಿಯನಿಗೆ 1 ದಿನ	
	ಹೆಂಡತಿಯ ಮರಣಾನಂತರ	ಅಳಿಯನಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ ಅಥವಾ 1 ದಿನ	
20	ಅಳಿಯ	ಅತ್ತೆಮಾವಂದಿರಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ ಅಥವಾ 1 ದಿನ – ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ	
21	ಸ್ಯಾಲಕ (ಹೆಂಡತಿಯ ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ) ಅನುಪನೀತ ಸ್ಯಾಲಕ ಹೆಂಡತಿಯ ಮರಣಾನಂತರ	ಭಾವನಿಗೆ 1 ದಿನ ಅಥವಾ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ ಭಾವನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ ಭಾವನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	
22	ಸ್ಯಾಲಕನ ಮಗ	ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	
23	ಶಾಲಿಕಾ(ಹೆಂಡತಿಯ ಅಕ್ಕತಂಗಿ)	ಭಾವನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ ಅಥವಾ 1 ದಿನ	
24	ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರ ಗಂಡ	ಭಾವಮೈದುನರಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	ನಾದಿನಿಯರಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
25	ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರ ಮಗ	-	ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ

	ಅಕ್ಕ ತಂಗಿಯರ ಮಗಳು	-	ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
26	ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು	ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ	ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ
	ಮಲತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕತಂಗಿ	ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ	ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ
	ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು	ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ 3 ದಿನ	ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ 3 ದಿನ
27	ತಂದೆಯ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು (ಸೋದರತ್ತೆ)	ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ	ಸೋದರಸೊಸೆಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ
	ಮಲ ಸೋದರತ್ತೆ	ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ ಸ್ನಾನ	ಸೋದರಸೊಸೆಗೆ ಸ್ನಾನ
28	ಸೋದರತ್ತೆಯ ಗಂಡ	ಸೋದರಳಿಯನಿಗೆ ಸ್ನಾನ	ಸೋದರಸೊಸೆಗೆ ಸ್ನಾನ
29	ಆತ್ಮಬಂಧುತ್ರಯ— ಸೋದರಮಾವನ ಮಗ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮಗ	ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಬೇರೆಯ ಕಡೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ	ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಬೇರೆಯ ಕಡೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ
	ಅನುಪನೀತ ಆತ್ಮಬಂಧುತ್ರಯ	ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ

30	ಪಿತೃಬಂಧುತ್ರಯ— .ತಂದೆಯ ಸೋ.ಮಾವನ ಮಗ .ತಂದೆಯ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಮಗ .ತಂದೆಯ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ-ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಮಗ	ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ	ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ
31	ಮಾತೃಬಂಧುತ್ರಯ— .ತಾಯಿಯ ಸೋ.ಮಾವನ ಮಗ .ತಾಯಿಯ ಸೋದರತ್ತೆ ಮಗ .ತಾಯಿಯ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮದೊಡ್ಡಮ್ಮ ಮಗ	ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ	ಸ್ವಗೃಹದಲ್ಲಿ 3 ದಿನ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಣೀ
ಸೂಚನೆ— 29,30,31 ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ ಎಂದು ಕೆಲವು ಕಡೆ ಇದೆ. ಅವರವರ ಕುಲಾಚಾರದಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.		ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ	ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೆ
32	29,30,31ರಲ್ಲಿ ಮಗನಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಮಗಳು ಅ. ವಿವಾಹಿತಳು ಆ. ಅವಿವಾಹಿತಳು	1 ದಿನ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	1 ದಿನ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ

33	ತಂದೆಯಸೋ.ಮಾವನ ಹೆಂಡತಿ	ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
	ತಾಯಿಯಸೋ.ಮಾವನ ಹೆಂಡತಿ	
	ತಂದೆಯ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಗಂಡ	
	ತಾಯಿಯ ಸೋದರತ್ತೆಯ ಗಂಡ	
	ತಂದೆಯ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಗಂಡ	
	ತಾಯಿಯ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನ ಗಂಡ	
34	ಪಿತೃಬಂಧುತ್ರಯ, ಮಾತೃಬಂಧುತ್ರಯ ಯಾವ ದೇವದತ್ತನದೋ, ಆ ದೇವದತ್ತನು ಮೃತನಾದಾಗ ಪಿತೃಬಂಧುತ್ರಯ, ಮಾತೃಬಂಧುತ್ರಯಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ.	
35	ಬೇರೆಯಗೋತ್ರದ ದತ್ತು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು	ದತ್ತು ಮಗನಿಗೆ 3 ದಿನ ಕರ್ಮಾಂಗ ಆಶೌಚ 10 ದಿನ
36	ಬೇರೆಯ ಗೋತ್ರದ ದತ್ತುಪುತ್ರ	ದತ್ತು ತಂದೆತಾಯಿಗೆ 3 ದಿನ ಹಡೆದ ತಂದೆತಾಯಿಗೆ 3 ದಿನ ಉಳಿದ ಸಪಿಂಡರಿಗೆ 1 ದಿನ
37	ದತ್ತಕನ ಪುತ್ರ, ಪೌತ್ರಾದಿಗಳು	ದತ್ತು ಕೊಟ್ಟ, ದತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರ ಸಪಿಂಡರಿಗೆ 1 ದಿನ

38	ದತ್ತುಕೊಟ್ಟ, ದತ್ತು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದವರ ಸಪಿಂಡರು	ದತ್ತಕನಿಗೆ ಮತ್ತು ದತ್ತಕನ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ 1 ದಿನ	
39.	ಗುರುಗಳು (ಮಂತ್ರೋಪ-ದೇಶಕರು, ಶಾಂತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರೋಪದೇಶಕರು)	ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ 3 ದಿನ	ಶಿಷ್ಯಪತ್ನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
40	ಶಿಷ್ಯ (ತನ್ನಿಂದ ಉಪನೀತನಾಗಿದ್ದರೆ) ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಉಪನೀತ	ಗುರುವಿಗೆ 3 ದಿನ ಗುರುವಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ	ಗುರುಪತ್ನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ ಗುರುಪತ್ನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
41	ಆಚಾರ್ಯ (ಸಮಗ್ರ ಸ್ವಶಾಖಾ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಿದವರು)	ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ 3 ದಿನ	ಶಿಷ್ಯಪತ್ನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
42	ಗುರುಪತ್ನೀ, ಗುರುಪುತ್ರ, ಆಚಾರ್ಯಪತ್ನೀ, ಪುತ್ರ	ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ 1 ದಿನ	ಶಿಷ್ಯಪತ್ನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ
43	ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು (ಏಕದೇಶಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಿದವರು)	ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ	

44	ಶಿಷ್ಯ	ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಪಕ್ಷಿಣೀ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ ಸ್ನಾನ	ಆಚಾರ್ಯಪತ್ನಿಗೆ ಸ್ನಾನ
45	ಋತ್ವಿಜರು		
	ಅ. ಬಹುಕಾಲ	ಯಜಮಾನನಿಗೆ 3 ದಿನ	
	ಆ. ಅಲ್ಪಕಾಲ	ಯಜಮಾನನಿಗೆ 1 ದಿನ	

ಇ. ಇತರ ಉಪನೀತಪುರುಷರ ಹಾಗೂ ವಿವಾಹಿತಸ್ತ್ರೀಯರ ಮರಣದಲ್ಲಿ ಆಶೌಚಗಳು

ಸೂಚನೆ :

1. ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯು ಸಹಧರ್ಮಿಣಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಗಂಡನಿಗೆ ಎಷ್ಟುದಿನ ಆಶೌಚವೋ ಅಷ್ಟುದಿನ ಹೆಂಡತಿಯೂ ಮಾಡುವುದು ಘಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿನ ಪದ್ಧತಿ. ಗಂಡಹೆಂಡತಿಯರ ಮಧ್ಯೆ ಯಾರಿಗೆ ರಕ್ತಸಂಬಂಧವಿರುವುದರೋ ಅವರು ಮಾತ್ರ ಆಶೌಚ ಮಾಡುವುದು ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಪದ್ಧತಿ.

2. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಅಲ್ಲದೇ ಆಶೌಚಸಂಪಾತ, ದೇಶಾಂತರ ಆಶೌಚ, ಕರ್ಮನಿಮಿತ್ತ ಆಶೌಚ, ಜಾತ್ಯಾಶೌಚ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ವಿಷಯಗಳು ಇವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರಿಂದ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

3. ಮೇಲೆ ಹೇಳದೇ ಇರುವ ದೂರಸಂಬಂಧಿಕರ, ಮಿತ್ರರ ಮರಣದಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಬಹುದು.

4. **ಧರ್ಮಸಿಂಧು, ನಿರ್ಣಯಸಿಂಧು, ಸ್ಮೃತಿಕೌಸ್ತುಭ, ಸ್ಮೃತಿಮುಕ್ತಾವಲೀ** ಗ್ರಂಥಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಈ ಕೋಷ್ಟಕವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

5. ಯತಿಗಳಿಗೆ, ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗೆ, ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಿಗಳಾದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತ ರಾಜರಿಗೆ, ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷಿತರಿಗೆ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಆಶೌಚವಿಲ್ಲ. ಯತಿಗಳು ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಮರಣದಲ್ಲಿ

ಮಾತ್ರ ಸಚೇಲ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಮರಣದಲ್ಲಿ ಆಶೌಚವಿದೆ. ದೀಕ್ಷಿತರಿಗೆ, ಯುದ್ಧಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಅದು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಆಶೌಚವಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಉಂಟು.

6. ನಾಂದಿ ಇಟ್ಟಿರುವಾಗ ನಾಂದೀವಿಸರ್ಜನೆಯವರೆಗೆ, ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಕಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ನಂತರ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಆಶೌಚವಿಲ್ಲ.

೭. ಆಶೌಚದಲ್ಲಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಕ್ರಮ — ಮಾರ್ಜನೆ ಮೊದಲಾದ್ದನ್ನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಅಮಂತ್ರಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡೇ ಕೊಡಬೇಕು. ಜಪ ಉಪಸ್ಥಾನ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಹತ್ತು ಗಾಯತ್ರೀಜಪ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರ- ವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಆಹ್ನಿಕಕೌಸ್ತುಭದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಈ ಕ್ರಮವು ಜಾತಾಶೌಚಕ್ಕೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

8. ಆಶೌಚದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಾಹುತಿಯನ್ನು ಇಡಬಾರದು. ಪರಿಷೇಚನಮಾಡಿ ಪ್ರಾಣಾಹುತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

9. ಆಶೌಚದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ ಮೊದಲಾದ ಉಪವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಏಕಾದಶೀ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು.

10. ಆಶೌಚದಲ್ಲಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಆಶೀರ್ವಾದ ಎರಡೂ ಇಲ್ಲ. ಜಾತಾಶೌಚದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬಹುದು. ಮೃತಾಶೌಚದಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲ.

11. ಸ್ನಾನಮಾತ್ರ ಇದ್ದಾಗ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಶೌಚ ಇದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು. ಯಾವುದೇ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಶವದ ಹಿಂದೆ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟರೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು.

12. ಶವವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅಗ್ನಿಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧಿ. ಶವ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದ ದಿನ ದೇವರ ಪೂಜಾ ಮಾಡಬಾರದು. ಶವ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕು.

13 ಜಾತಾಶೌಚದಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಆವರಣಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರವೇಶ. ಗುಡಿಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗಬಾರದು. ಪುರಾಣಶ್ರವಣ ಮಾಡಬಹುದು. ಪಾಠ ಕೇಳುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯರ ಜೊತೆ ಸಹಪಂಕ್ತಿಭೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅಡ್ಡಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದೆ.

14. ಜಾತಾಶೌಚವಿರುವವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸ್ನಾನವು ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಮೃತಾಶೌಚವಿದ್ದವರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಬದಲಾಯಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕರ್ತೃಗಳನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಬದಲಿಸಬೇಕು.

ಕರ್ಣಸೂಕ್ತ

ಹರಿಃ ಓಂ ॥ ನಾನಾನಂ ವಾ ಉ ನೋ ಧಿಯೋ ವಿ ವ್ರತಾನಿ ಜನಾನಾಮ್ । ತಕ್ಷಾ ರಿಷ್ಟಂ ರುತಂ ಭಿಷಗ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸುನ್ವಂತಮಿಚ್ಛತೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧॥ ಜರತೀಭಿರೋಷಧೀಭಿಃ ಪರ್ಣೇಭಿಃ ಶಕುನಾನಾಮ್ । ಕಾರ್ಮಾರೋ ಅಶ್ಮಭಿರ್ದ್ಯುಭಿರ್ಹಿರಣ್ಯವಂತಮಿಚ್ಛತೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೨॥ ಕಾರುರಹಂ ತತೋ ಭಿಷಗುಪಲಪ್ರಕ್ಷಿಣೀ ನನಾ । ನಾನಾಧಿಯೋ ವಸೂಯವೋಽನು ಗಾ ಇವ ತಸ್ಥಿಮೇಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೩॥ ಅಶ್ವೋ ವೋಹ್ಲಾ ಸುಖಂ ರಥಂ ಹಸನಾಮುಪಮಂತ್ರಿಣಃ । ಶೇಪೋ ರೋಮಣ್ವಂತೋ ಭೇದೌ ವಾರಿನ್ಮಂಡೂಕ ಇಚ್ಛತೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೪॥ ಶರ್ಯಣಾವತಿ ಸೋಮಮಿಂದ್ರಃ ಪಿಬತು ವೃತ್ರಹಾ । ಬಲಂ ದಧಾನ ಆತ್ಮನಿ ಕರಿಷ್ಯನ್ವೀರ್ಯಂ ಮಹದಿಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೫॥ ಆ ಪವಸ್ವ ದಿಶಾಂ ಪತ ಆರ್ಜೀಕಾತ್ಸೋಮ ಮೀಢ್ವಃ । ಋತವಾಕೇನ ಸತ್ಯೇನ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ತಪಸಾ ಸುತ ಇಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೬॥ ಪರ್ಜನ್ಯವೃದ್ಧಂ ಮಹಿಷಂ ತಂ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ದುಹಿತಾಭರತ್ । ತಂ ಗಂಧರ್ವಾಃ ಪ್ರತ್ಯಗೃಭ್ಣನ್ ತಂ ಸೋಮೇ ರಸಮಾದಧುರಿಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ । ಋತಂ ವದನ್ನೃತದ್ಯುಮ್ನ ಸತ್ಯಂ ವದನ್ ಸತ್ಯಕರ್ಮನ್ । ಶ್ರದ್ಧಾಂ ವದನ್ ತ್ಸೋಮ ರಾಜನ್ ಧಾತ್ರಾ ಸೋಮ ಪರಿಷ್ಕೃತ ಇಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೮॥ ಸತ್ಯಮುಗ್ರಸ್ಯ ಬೃಹತಃ ಸಂ ಸ್ರವಂತಿ ಸಂಸ್ರವಾಃ । ಸಂ

ಯಂತಿ ರಸಿನೋ ರಸಾಃ ಪುನಾನೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಹರ ಇಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೯॥ ಯತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪವಮಾನ ಛಂದಸ್ಯಾಂ ವಾಚಂ ವದನ್ । ಗ್ರಾವ್ಣಾ ಸೋಮೇ ಮಹೀಯತೇ ಸೋಮೇನಾನಂದಂ ಜನಯನ್ನಿಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧೦॥ ಯತ್ರ ಜ್ಯೋತಿರಜಸ್ರಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ಲೋಕೇ ಸ್ವರ್ಹಿತಮ್ । ತಸ್ಮಿನ್ಮಾಂ ಧೇಹಿ ಪವಮಾನಾಽಮೃತೇ ಲೋಕೇ ಅಕ್ಷಿತ ಇಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧೧॥ ಯತ್ರ ರಾಜಾ ವೈವಸ್ವತೋ ಯತ್ರಾವರೋಧನಂ ದಿವಃ । ಯತ್ರಾಮೂರ್ಯಹ್ವತೀರಾ- ಪಸ್ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧೨॥ ಯತ್ರಾನುಕಾಮಂ ಚರಣಂ ತ್ರಿನಾಕೇ ತ್ರಿದಿವೇ ದಿವಃ । ಲೋಕಾ ಯತ್ರ ಜ್ಯೋತಿ- ಷ್ಮಂತಸ್ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧೩॥ ಯತ್ರ ಕಾಮಾ ನಿಕಾಮಾಶ್ಚ ಯತ್ರ ಬ್ರಧ್ನಸ್ಯ ವಿಷ್ಟಪಮ್ । ಸ್ವಧಾ ಚ ಯತ್ರ ತೃಪ್ತಿಶ್ಚ ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧೪॥ ಯತ್ರಾನಂದಾಶ್ಚ ಮೋದಾಶ್ಚ ಮುದಃ ಪ್ರಮುದ ಆಸತೇ । ಕಾಮಸ್ಯ ಯತ್ರಾಪ್ತಾಃ ಕಾಮಾಸ್ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧೫॥ ಯ ಇಂದೋಃ ಪವಮಾನಸ್ಯಾಽನು ಧಾಮಾನ್ಯಕ್ರಮೀತ್ । ತಮಾಹುಃ ಸುಪ್ರಜಾ ಇತಿ ಯಸ್ತೇ ಸೋಮಾವಿಧನ್ಮನ ಇಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧೬॥ ಋಷೇ ಮಂತ್ರಕೃತಾಂ ಸ್ತೋಮೈಃ ಕಶ್ಯಪೋದ್ವರ್ಧಯಂಗಿರಃ । ಸೋಮಂ ನಮಸ್ಯ ರಾಜಾನಂ ಯೋ ಜಜ್ಞೇ ವೀರುಧಾಂ ಪತಿರಿಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧೭॥ ಸಪ್ತ ದಿಶೋ ನಾನಾಸೂರ್ಯಾಃ ಸಪ್ತ ಹೋತಾರ ಋತ್ವಿಜಃ । ದೇವಾ ಆದಿತ್ಯಾ ಯೇ ಸಪ್ತ ತೇಭಿಃ ಸೋಮಾಭಿ ರಕ್ಷ ನ ಇಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧೮॥ ಯತ್ತೇ ರಾಜನ್ ಶೃತಂ ಹವಿಸ್ತೇನ ಸೋಮಾಭಿ ರಕ್ಷ ನಃ । ಅರಾತೀವಾ ಮಾ ನಸ್ತಾರೀನ್ಮೋ ಚ ನಃ ಕಿಂಚನಾಮಮದಿಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥೧೯॥ (ಪರಿಶಿಷ್ಟಮ್) ಯತ್ರ ತತ್ಪರಮಂ

ಪದಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ । ದೇವೈಃ ಸುಕೃತಕರ್ಮಭಿಸ್ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥ ಯತ್ರ ತತ್ಪರಮಾಪ್ಯಂ ಭೂತಾನಾಮಧಿಪತಿಮ್ । ಭಾವಭಾವೀ ಚ ಯೋಗೀಶ್ಚ ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥ ಯತ್ರ ಲೋಕಾಸ್ತನೂತ್ಯಜಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ತಪಸಾ ಜಿತಾಃ । ತೇಜಶ್ಚ ಯತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮ ಚ ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥ ಯತ್ರ ದೇವಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಸೇಂದ್ರಾಶ್ಚ ಸಮರುದ್ಗಣಾಃ । ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ಯತ್ರ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧೀಂದ್ರಾ-ಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥ ಯತ್ರ ಗಂಗಾ ಚ ಯಮುನಾ ಚ ಯತ್ರ ಪ್ರಾಚೀ ಸರಸ್ವತೀ । ಯತ್ರ ಸೋಮೇಶ್ವರೋ ದೇವಸ್ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥ ಯತ್ರ ತದ್ವಿಷ್ಣುರ್ಮಹೀಯತೇ ನರಾಣಾಮಧಿಪತಿಮ್ । ಯತ್ರ ಶಂಖಚಕ್ರ-ಗದಾಧರಸ್ಮರಣಂ ಮುಕ್ತಿಶ್ಚ ತತ್ರ ಮಾಮಮೃತಂ ಕೃಧೀಂದ್ರಾಯೇಂದೋ ಪರಿ ಸ್ರವ ॥ ಇತಿ ಕರ್ಣಸೂಕ್ತಮ್ ॥

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಭಾದ್ರಪದಮಾಸದ ವಿಧಾನವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು ॥ ಶ್ರೀಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ಯಃ ಸರ್ವಗುಣಸಂಪೂರ್ಣಃ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಃ । ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತ ಏವಾಲಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಮೇ ಪರಮಃ ಸುಹೃತ್ ॥

ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥

ಅಸ್ಮದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಗತಶ್ರೀಹನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕರಾದ-ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರಿಗೆ ಈ ಕೃತಿಕುಸುಮವು ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ. ॥ ಶ್ರೀಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

* * * * * *

ಮಮ ಸ್ವಾಮೀ ಹರಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪತಿರೇವ ಚ

ಪ್ರಕಾಶನ :

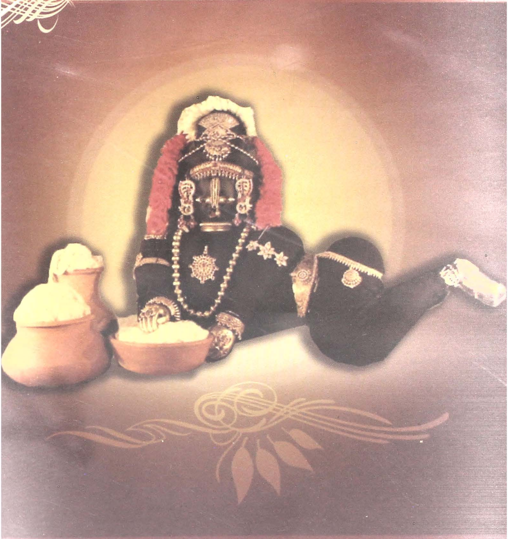
ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ).

ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 085

ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶನೀ

ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ

ಶ್ರಾವಣ || ಬಹುಳ || ಅಷ್ಟಮೀ

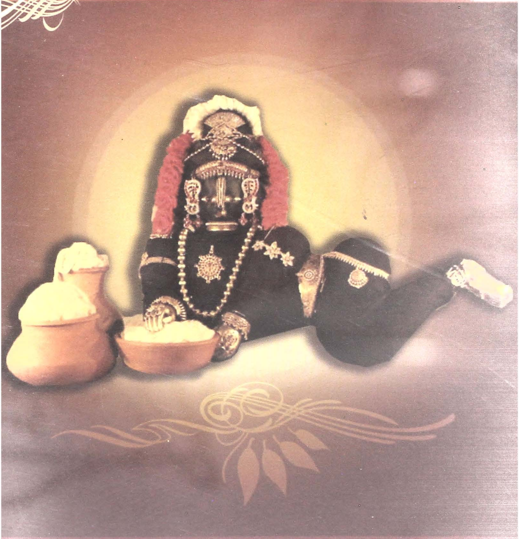

ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶನೀ

ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ

ಶ್ರಾವಣ || ಬಹುಳ || ಅಷ್ಟಮೀ

ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನೀ

ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ

ಕೃಷ್ಣಜಯಂತೀ

ಸಿಂಹಮಾಸ/ಶ್ರಾವಣ ॥ ಬಹುಳ ಅಷ್ಟಮೀ

ವಿದ್ವಾನ್ ॥ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ,
ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಕಾಶನ :
ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ),
ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೮೫

ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ ೧೯೪೩ ಶಾರ್ವರಿ॥ ಶ್ರಾವಣ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಪೂರ್ಣಮೆ (ದಿನಾಂಕ:೩-೮-೨೦೨೦) ಹಯಗ್ರೀವಜಯಂತಿಯ ಶುಭಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಲಿಮಾರುಮಠಾಧೀಶರಾದ ಪರಮಪೂಜ್ಯ॥ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ಕರಕಮಲಗಳಿಂದ ಭಾರತೀರಮಣಹೃದಯಗುಹಾನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವ-ದೇವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : ೨೦೨೦

ಪುಟಗಳು : ೧೨೦

4271, 2ನೇ ಮೇನ್, ಗಿರಿನಗರ,
ಸೀತಾಸರ್ಕಲ್ ಹತ್ತಿರ, ಬೆಂಗಳೂರು-85
ದೂರವಾಣಿ : 9141495120

ಸಂಪಾದನೆ : ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ : ಶ್ರೀ ಬಿ.ಎನ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸರಾವ್

ಮುದ್ರಣ : ಮುಕ್ತಿಪಥ ಮುದ್ರಣಾಲಯ,
ಬೆಂಗಳೂರು.

ದಿ|| ಶ್ರೀ ಅಗ್ರಹಾರ ಎನ್. ನರಸಿಂಹಮೂರ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ
ದಿ|| ಶ್ರೀಮತಿ ಆರ್.ಬಿ. ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ, ಸಂಜಯನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಇವರುಗಳ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುನಂದನ ಮೂರ್ತಿ, ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಧಾ ಪ್ರಭುನಂದನ್, ಚಿ || ಸಂಜೀವ್ ಪ್ರಭುನಂದನ್, ಕ್ಯಾಲಿಫೋರ್ನಿಯಾ ಇವರು ಈ ಕೃತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುತ್ತಾರೆ.

ಯೋಗಾಯ ಯೋಗಪತಯೇ ಯೋಗೇಶ್ವರಾಯ ಯೋಗಸಂಭವಾಯ ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ || (ಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ 108 ಬಾರಿ ಜಪಿಸಿರಿ)

ಯಜ್ಞಾಯ ಯಜ್ಞಪತಯೇ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರಾಯ ಯಜ್ಞಸಂಭವಾಯ ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ || (ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ 108 ಬಾರಿ ಜಪಿಸಿರಿ)

ವಿಶ್ವಾಯ ವಿಶ್ವಪತಯೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಯ ವಿಶ್ವಸಂಭವಾಯ ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ || (ಮಲಗುವಾಗ 108 ಬಾರಿ ಜಪಿಸಿರಿ)

ಸರ್ವಾಯ ಸರ್ವಪತಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯ ಸರ್ವಸಂಭವಾಯ ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ || (ದಾನಮಾಡುವ ಮೊದಲು 108 ಬಾರಿ ಜಪಿಸಿರಿ)

ಧರ್ಮಾಯ ಧರ್ಮಪತಯೇ ಧರ್ಮೇಶ್ವರಾಯ ಧರ್ಮಸಂಭವಾಯ ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ || (ಪಾರಣೆಮಾಡುವಾಗ 108 ಬಾರಿ ಜಪಿಸಿರಿ)

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಏಕಾದಶಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನೀಡಿದ್ದಾರೋ ಅಷ್ಟೇ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯ ಆಚರಣೆಗೂ ಕೂಡ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಯಾರು ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವರು ಪಾಪಿಷ್ಠರೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮೊದಲು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನೀಡಿರುವ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಾವಳಿಯನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೆ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ತುಳಸೀದಳದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪುನಃ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವತರಿಸುವ ಮೊದಲು ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಾವಳಿಯನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ತುಳಸೀದಳಗಳಿಂದ ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರು ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯ ದಿವಸ ಬಹಳ ಕಾಲ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಬಲುಬೇಗ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ತಲುಪುತ್ತಾನೆ. ತಾಪತ್ರಯಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಣೆಗೊಂಡ ದೇವರ ಪೂಜೆಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ನೋಡಬೇಕು.

ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಹರಿಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀ ಪ್ರಭುನಂದನಮೂರ್ತಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮತಿ ಸುಧಾ ಪ್ರಭುನಂದನ್ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಆಯುಷ್ಯ ಆರೋಗ್ಯಗಳ ಜೊತೆ ಜ್ಞಾನ-ಭಕ್ತಿ-ವೈರಾಗ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದರ ಜೊತೆ ಇವರ ಮಾತಾ-ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಈ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯು ತಲುಪಲಿ ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

- ಸಂಪಾದಕ.

ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪೂಜೆ

ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ಆಚರಣೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು

* ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ನಂದಗೋಕುಲ.
* ಗರಿಕೆ.
* ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಪರಿಮಳ ಹೂವುಗಳು.
* ತುಳಸಿ.
* ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ.
* ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ.
* ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ತಿಂಡಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು.
* ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಎಲ್ಲ ಹಣ್ಣುಗಳು.
* ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನಕ್ಕೆ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ.
* ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನಕ್ಕೆ ಹಾಲು.
* ಸಕಲ ಪೂಜಾ ಪರಿಕರಗಳು.
* ದಾನ ಮಾಡುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹಾಗು ದಕ್ಷಿಣೆ.

* * * *

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪೂಜೆ

ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಮಾಡುವ ದೇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಓಂ ಭೂಃ ಶ್ರೀಬಾಲಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ।
ಓಂ ಭುವಃ ಶ್ರೀಬಾಲಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ।
ಓಂ ಸ್ವಃ ಶ್ರೀಬಾಲಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ।
ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಸ್ಸ್ವಃ - ಶ್ರೀಬಾಲಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಂ ಆವಾಹಯಾಮಿ ।
ಸ್ಥಾಪಯಾಮಿ । ಪೂಜಯಾಮಿ । ನಮಸ್ಕರೋಮಿ । ಆವಾಹಿತೋ ಭವ । ಸ್ಥಾಪಿತೋ ಭವ । ಸನ್ನಿಹಿತೋ ಭವ । ಸನ್ನಿರುದ್ಧೋ ಭವ । ವರದೋ ಭವ । ಪ್ರಸೀದ । ಪ್ರಸೀದ ।

ಧ್ಯಾನಮ್

ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಚತುರ್ಭುಜಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಮ್ ।
ಪೀತಾಂಬರಧರಂ ದೇವಂ ಮಾಲಾಕೌಸ್ತುಭಭೂಷಿತಮ್ ॥

ಆವಾಹನಮ್

ಆವಾಹಯಾಮಿ ದೇವ ತ್ವಾಂ ವಸುದೇವಕುಲೋದ್ಭವಮ್ ।
ಪ್ರತಿಮಾಯಾಂ ಸುವರ್ಣಾದಿನಿರ್ಮಿತಾಯಾಂ ಯಥಾವಿಧಿ ॥
ಓಂ ಕ್ಲೀಂ ಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮಾವಾಹಯಾಮಿ ।
ಕೃಷ್ಣಂ ಚ ಬಲಭದ್ರಂ ಚ ವಸುದೇವಂ ಚ ದೇವಕಿಮ್ ।
ನಂದಗೋಪಂ ಯಶೋದಾಂ ಚ ಸುಭದ್ರಾಂ ತತ್ರ ಪೂಜಯೇತ್ ॥
ಸಕಲಪರಿವಾರದೇವತಾಭ್ಯೋ ನಮಃ । ತಾಃ ಆವಾಹಯಾಮಿ ।

ಆಸನಮ್

ದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ಯೇ ಚ ಸ್ವರೂಪಂ ನ ವಿದುಸ್ತವ ।
ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಪೂಜಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾತುರುತ್ಸಂಗವಾಸಿನಮ್ ॥

ಪಾದ್ಯಮ್

ನಾನಾತೀರ್ಥಾಹೃತಂ ಶುದ್ಧಂ ನಿರ್ಮಲಂ ಪುಷ್ಪಮಿಶ್ರಿತಮ್ ।
ಪಾದ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ದೈತ್ಯಾರೇ ವಿಶ್ವರೂಪ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

ಅರ್ಘ್ಯಮ್

ಗಂಧಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೋಪೇತಂ ಫಲೇನ ಚ ಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
ಅರ್ಘ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ದೇವೇಶ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಹಿ ಭಕ್ತಿತಃ ॥

ಆಚಮನಮ್

ಶ್ರೀವತ್ಸಾಂಕ ಜಗದ್ರೂಪ ಶ್ರೀವತ್ಸ ಶ್ರೀನಿಕೇತನ ।
ಉಪೇಂದ್ರ ದೇವಕೀಪುತ್ರ ಗೃಹಾಣಾಚಮನೀಯಕಮ್ ॥

ಮಧುಪರ್ಕಮ್

ಮಧುಕ್ಷೀರಘೃತಂ ಚೈವ ದಧಿಖಂಡವಿಮಿಶ್ರಿತಮ್ ।
ತೃಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ತವ ದೇವೇಶ ಮಧುಪರ್ಕಂ ದದಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

ಶುದ್ಧೋದಕಸ್ನಾನಮ್

ನಾರಾಯಣ ನಮಸ್ತೇಽಸ್ತು ನರಕಾರ್ಣವತಾರಕ ।
ಶುದ್ಧೋದಕಂ ಸಮಾನೀತಂ ಸ್ನಾನಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಯೋಗೇಶ್ವರಾಯ ಯೋಗಾಯ ಯೋಗಿನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ।
ಯೋಗೋದ್ಭವಾಯ ನಿತ್ಯಾಯ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ವಸ್ತ್ರಮ್

ಕ್ಷೌಮಂ ಚ ಪಟ್ಟಸೂತ್ರಾಢ್ಯಮಿದಂ ಪೀತಾಂಶುಕಂ ಶುಭಮ್ ।
ಗೃಹ್ಯತಾಂ ದೇವದೇವೇಶ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಸುರೋತ್ತಮ ॥

ಯಜ್ಞೋಪವೀತಮ್

ಕಾರ್ಪಾಸೇನ ಸಮಾಯುಕ್ತಂ ನವತಂತುಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಂ ಚೋತ್ತರೀಯಂ ಗೃಹಾಣ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ॥

ಭೂಷಣಮ್

ಕಿರೀಟಕುಂಡಲಾದೀನಿ ಕಾಂಚೀವಲಯಯುಗ್ಮಕಮ್ ।
ಕೌಸ್ತುಭಂ ವನಮಾಲಾಂ ಚ ಭೂಷಣಾನಿ ಭಜಸ್ವ ಭೋ ॥

ಗಂಧಃ

ಮಲಯಾಚಲಸಂಭೂತಗಂಧಸಾರಂ ಮನೋಹರಮ್ ।
ಹೃದಯಾನಂದನಂ ಚಾರು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಅಕ್ಷತಾಃ

ಅಕ್ಷತಾಶ್ಚ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಕುಂಕುಮಾಕ್ತಾಃ ಸುಶೋಭನಾಃ ।
ಮಯಾ ಹೃತಾಶ್ಚ ಪೂಜಾರ್ಥಮಕ್ಷತಾಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಪುಷ್ಪಾಣಿ

ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಯಾನಿ ದಿವ್ಯಾನಿ ಪಾರಿಜಾತೋದ್ಭವಾನಿ ಚ ।
ಮಾಲತೀ ಕೇಸರಾದೀನಿ ಪೂಜಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಧೂಪಃ

ದಶಾಂಗಂ ಗುಗ್ಗುಲಂ ದಿವ್ಯಂ ಸುಗಂಧಂ ಚ ಮನೋಹರಮ್ ।
ಧೂಪಂ ಗೃಹಾಣ ದೇವೇಶ ಸರ್ವಲೋಕೈಕಪೂಜಿತ ॥

ದೀಪಃ

ತ್ವಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ತೇಜಸ್ತ್ವಂ ತೇಜಸಾಂ ಪರಮ್ ।
ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿರ್ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ದೀಪೋಽಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ನೈವೇದ್ಯಂ

ನೈವೇದ್ಯಂ ಷಡ್ರಸೋಪೇತಂ ಭಕ್ಷ್ಯಶಾಕಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
ನಾನಾವಿಧಫಲೋಪೇತಂ ನೈವೇದ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಯ ದೇವಾಯ ತಥಾ ವಿಶ್ವೋದ್ಭವಾಯ ಚ ।
ವಿಶ್ವಾನಾಂ ಪತಯೇ ತುಭ್ಯಂ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ತಾಂಬೂಲಂ

ತಾಂಬೂಲಂ ಚ ಸಕರ್ಪೂರಂ ಪೂಗೀಫಲಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
ಮುಖವಾಸಕರಂ ರಮ್ಯಂ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ದಕ್ಷಿಣಾಂ

ಸೌವರ್ಣಂ ರಾಜತಂ ತಾಮ್ರಂ ನಾನಾರತ್ನಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
ಕರ್ಮಷಾಡ್ಗುಣ್ಯಸಿದ್ಧ್ಯರ್ಥಂ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥

ಫಲಾನಿ

ರಂಭಾಫಲಂ ನಾರಿಕೇಲಂ ತಥೈವಾಽಮ್ರಫಲಾನಿ ।
ಪೂಜಿತೋಽಸಿ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಗೃಹ್ಯತಾಂ ಕಂಸಸೂದನ ॥

ಮಂಗಲಾರ್ತಿಕ್ಯಮ್

ನೀರಾಜನಂ ಗೃಹಾಣೇದಂ ಘೃತದೀಪವಿರಾಜಿತಮ್ ।
ಸ್ವಪ್ರಕಾಶಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮನ್ ಪ್ರಕಾಶಿತ ದಿಗಂತರ ॥
ಕರ್ಪೂರಕಂ ಮಹಾರಾಜ ರಂಭೋದ್ಭೂತಂ ಚ ದೀಪಕಮ್ ।
ಮಂಗಲಾರ್ಥಂ ಮಹೀಪಾಲ ಸಂಗೃಹಾಣ ಜಗತ್ಪತೇ ॥

ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸರ್ವಲೋಕೇಶ ನಾನಾಪುಷ್ಪೈಃ ಸಮನ್ವಿತಮ್ ।
ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿಂ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಗೃಹಾಣೇದಂ ಮಯಾರ್ಪಿತಮ್ ॥

ನಮಸ್ಕಾರಾಃ

ಅನಘಂ ವಾಮನಂ ಶೌರಿಂ ಗೋವಿಂದಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್ ।
ವಾಸುದೇವಂ ಹೃಷೀಕೇಶಂ ಮಾಧವಂ ಮಧುಸೂದನಮ್ ॥
ದಾಮೋದರಂ ಪದ್ಮನಾಭಂ ಕೇಶವಂ ಗರುಡಧ್ವಜಮ್ ।
ಗೋವಿಂದಮುಚ್ಯುತಂ ಕೃಷ್ಣಮನಂತಮಪರಾಜಿತಮ್ ॥
ಅಧೋಕ್ಷಜಂ ಜಗದ್ಬೀಜಂ ಸರ್ಗಸ್ಥಿತ್ಯಂತಕಾರಿಣಮ್ ।
ಅನಾದಿನಿಧನಂ ವಿಷ್ಣುಂ ದೇವದೇವಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಮ್ ॥
ನಾರಾಯಣಂ ಚತುರ್ಬಾಹುಂ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಮ್ ।
ಪೀತಾಂಬರಧರಂ ಸೌಮ್ಯಂ ವನಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಮ್ ॥
ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷಸಂ ಶ್ರೀಶಂ ಶ್ರೀಧರಂ ಶ್ರೀಪತಿಂ ಹರಿಮ್ ।
ಉಪೇಂದ್ರಂ ದೇವಕೀಸೂನುಂ ಪ್ರಣಮಾಮಿ ರಮಾಪತಿಮ್ ॥
ಕೃಷ್ಣಾಯ ವಾಸುದೇವಾಯ ಹರಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ।
ಪ್ರಣತಃಕ್ಲೇಶನಾಶಾಯ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥
ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವಕೀತನಯ ಪ್ರಭೋ ।
ವಸುದೇವಾತ್ಮಜಾನಂತ ಯಶೋದಾನಂದವರ್ಧನ ॥
ಗೋವಿಂದಗೋಕುಲಾಧಾರ ಗೋಪೀಕಾಂತ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ।

ಕ್ಷಮಾಪನಮ್

ಅಪರಾಧಸಹಸ್ರಾಣಿ ಕ್ರಿಯಂತೇಽಹರ್ನಿಶಂ ಮಯಾ ।
ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಮೇ ದೇವ ಕ್ಷಮಸ್ವ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ॥

ಪ್ರಾರ್ಥನಾ

ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷ ನಿಮಗ್ನೋಽಹಂ ಮಹತ್ಯಜ್ಞಾನಸಾಗರೇ ।
ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ದೇವದೇವೇಶ ಮಹಾಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್ ॥
ದೇವಕೀನಂದನ ಶ್ರೀಶ ಹರೇ ಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್ ।
ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಸರ್ವಪಾಪಘ್ನ ದುಃಖಶೋಕಾರ್ಣವಾತ್ ಪ್ರಭೋ ॥
ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರ ತ್ರಾಹಿ ಪತಿತಂ ಮಾಂ ಭವಾರ್ಣವೇ ।

ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಸರ್ವದುಃಖಘ್ನ ರೋಗಶೋಕಾರ್ಣವಾದ್ ಹರೇ ॥
ದುರ್ಗತಾಂ ತ್ರಾಯಸೇ ವಿಷ್ಣೋ ಯೇ ಸ್ಮರಂತಿ ಸಕೃತ್ ಸಕೃತ್ ।
ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ದೇವದೇವೇಶ ತ್ವತ್ತೋ ನಾನ್ಯೋಽಸ್ತಿ ರಕ್ಷಕಃ ॥
ಪಾಪೋಽಹಂ ಪಾಪಕರ್ಮಾಽಹಂ ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಪಾಪಸಂಭವಃ ।
ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಕೃಪಯಾ ದೇವ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ ॥
ಅನ್ಯಥಾ ಶರಣಂ ನಾಸ್ತಿ ತ್ವಮೇವ ಶರಣಂ ಮಮ ॥
ತಸ್ಮಾತ್ ಕಾರುಣ್ಯಭಾವೇನ ರಕ್ಷ ರಕ್ಷ ಜನಾರ್ದನ ॥

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಾವಳಿ

ಅಸ್ಯಶ್ರೀವಿಷ್ಣೋಃದಿವ್ಯಸಹಸ್ರನಾಮಾಮಂತ್ರಸ್ಯ ಭಗವಾನ್ ವೇದವ್ಯಾಸ ಋಷಿಃ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುಃ ದೇವತಾ

ಓಂ ವಿಂ ಹೃದಯಾಯ ನಮಃ ಓಂ ಷಂ ಶಿರಸೇ ಸ್ವಾಹಾ ಓಂ ನಾಂ ಶಿಖಾಯೈ ವಷಟ್ ಓಂ ವೇಂ ಕವಚಾಯ ಹುಮ್ ಓಂ ನಂ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ವೌಷಟ್ ಓಂ ಮಂ ಅಸ್ತ್ರಾಯ ಫಟ್

ನಾರಾಯಣಂ ಸುರಗುರುಂ ಜಗದೇಕನಾಥಂ ಭಕ್ತಪ್ರಿಯಂ ಸಕಲಲೋಕನಮಸ್ಕೃತಂ ಚ ।

ತ್ರೈಗುಣ್ಯವರ್ಜಿತಮಜಂ ವಿಭುಮಾದ್ಯಮೀಶಂ ವಂದೇ ಭವಘ್ನಮಮರಾಸುರಸಿದ್ಧವಂದ್ಯಮ್ ॥

ನಾರಾಯಣಂ ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ನರಂ ಚೈವ ನರೋತ್ತಮಮ್ । ದೇವೀಂ ಸರಸ್ವತೀಂ ವ್ಯಾಸಂ ತತೋ ಜಯಮುದೀರಯೇತ್ ॥

॥ಓಂ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್॥

1. ಓಂ ವಿಶ್ವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
2. ಓಂ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್
3. ಓಂ ವಷಟ್ಕಾರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

4. ಓಂ ಭೂತಭವ್ಯಭವತ್ಪ್ರಭವೇ ನಮಃ ಓಮ್
5. ಓಂ ಭೂತಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
6. ಓಂ ಭೂತಭೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
7. ಓಂ ಭಾವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
8. ಓಂ ಭೂತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
9. ಓಂ ಭೂತಭಾವನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
10. ಓಂ ಪೂತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
11. ಓಂ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
12. ಓಂ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಪರಮಾಗತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
13. ಓಂ ಅವ್ಯಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
14. ಓಂ ಪುರುಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
15. ಓಂ ಸಾಕ್ಷಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
16. ಓಂ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾಯನಮಃ ಓಮ್
17. ಓಂ ಅಕ್ಷರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
18. ಓಂ ಯೋಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
19. ಓಂ ಯೋಗವಿದಾಂನೇತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
20. ಓಂ ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
21. ಓಂ ನಾರಸಿಂಹವಪುಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
22. ಓಂ ಶ್ರೀಮತೇ ನಮಃ ಓಮ್
23. ಓಂ ಕೇಶವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
24. ಓಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
25. ಓಂ ಸರ್ವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
26. ಓಂ ಶರ್ವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
27. ಓಂ ಶಿವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
28. ಓಂ ಸ್ಥಾಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್
29. ಓಂ ಭೂತಾದಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
30. ಓಂ ನಿಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
31. ಓಂ ಅವ್ಯಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

32. ಓಂ ಸಂಭವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
33. ಓಂ ಭಾವನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
34. ಓಂ ಭರ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
35. ಓಂ ಪ್ರಭವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
36. ಓಂ ಪ್ರಭವೇ ನಮಃ ಓಮ್
37. ಓಂ ಈಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
38. ಓಂ ಸ್ವಯಂಭುವೇ ನಮಃ ಓಮ್
39. ಓಂ ಶಂಭವೇ ನಮಃ ಓಮ್
40.ಓಂ ಆದಿತ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
41. ಓಂ ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
42. ಓಂ ಮಹಾಸ್ವನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
43. ಓಂ ಅನಾದಿನಿಧನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
44. ಓಂ ಧಾತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
45. ಓಂ ವಿಧಾತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
46. ಓಂ ಧಾತುರುತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
47. ಓಂ ಅಪ್ರಮೇಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
48. ಓಂ ಹೃಷೀಕೇಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
49. ಓಂ ಪದ್ಮನಾಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
50. ಓಂ ಅಮರಪ್ರಭವೇ ನಮಃ ಓಮ್
51. ಓಂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
52. ಓಂ ಮನವೇ ನಮಃ ಓಮ್
53. ಓಂ ತ್ವಷ್ಟ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
54. ಓಂ ಸ್ಥವಿಷ್ಠಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
55. ಓಂ ಸ್ಥವಿರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
56. ಓಂ ಧ್ರುವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
57. ಓಂ ಅಗ್ರಾಹ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
58. ಓಂ ಶಾಶ್ವತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
59. ಓಂ ಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

60. ಓಂ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
61. ಓಂ ಪ್ರತರ್ದನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
62. ಓಂ ಪ್ರಭೂತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
63. ಓಂ ತ್ರಿಕಕುಬ್ಧಾಮ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
64. ಓಂ ಪವಿತ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
65. ಓಂ ಮಂಗಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
66. ಓಂ ಪರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
67. ಓಂ ಈಶಾನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
68. ಓಂ ಪ್ರಾಣದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
69. ಓಂ ಪ್ರಾಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
70. ಓಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
71. ಓಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
72. ಓಂ ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
73. ಓಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
74. ಓಂ ಭೂಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
75. ಓಂ ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
76. ಓಂ ಮಧುಸೂದನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
77. ಓಂ ಈಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
78. ಓಂ ವಿಕ್ರಮಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
79. ಓಂ ಧನ್ವಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
80. ಓಂ ಮೇಧಾವಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
81. ಓಂ ವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
82. ಓಂ ಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
83. ಓಂ ಅನುತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
84. ಓಂ ದುರಾಧರ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
85. ಓಂ ಕೃತಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
86. ಓಂ ಕೃತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
87. ಓಂ ಆತ್ಮವತೇ ನಮಃ ಓಮ್

88. ಓಂ ಸುರೇಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
89. ಓಂ ಶರಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
90. ಓಂ ಶರ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
91. ಓಂ ವಿಶ್ವರೇತಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
92. ಓಂ ಪ್ರಜಾಭವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
93. ಓಂ ಅಹ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
94. ಓಂ ಸಂವತ್ಸರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
95. ಓಂ ವ್ಯಾಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
96. ಓಂ ಪ್ರತ್ಯಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
97. ಓಂ ಸರ್ವದರ್ಶನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
98. ಓಂ ಅಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
99. ಓಂ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
100. ಓಂ ಸಿದ್ಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
101. ಓಂ ಸಿದ್ಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
102. ಓಂ ಸರ್ವಾದಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
103. ಓಂ ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
104. ಓಂ ವೃಷಾಕಪಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
105. ಓಂ ಅಮೇಯಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
106. ಓಂ ಸರ್ವಯೋಗವಿನಿಃಸೃತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
107. ಓಂ ವಸವೇ ನಮಃ ಓಮ್
108. ಓಂ ವಸುಮನಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
109. ಓಂ ಸತ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
110. ಓಂ ಸಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
111. ಓಂ ಸಮ್ಮಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
112. ಓಂ ಸಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
113. ಓಂ ಅಮೋಘಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
114. ಓಂ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
115. ಓಂ ವೃಷಕರ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್

116. ಓಂ ವೃಷಾಕೃತಯೇ ಮಃ ಓಮ್
117. ಓಂ ರುದ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
118. ಓಂ ಬಹುಶಿರಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
119. ಓಂ ಬಭ್ರವೇ ನಮಃ ಓಮ್
120. ಓಂ ವಿಶ್ವಯೋನಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
121. ಓಂ ಶುಚಿಶ್ರವಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
122. ಓಂ ಅಮೃತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
123. ಓಂ ಶಾಶ್ವತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
124. ಓಂ ಸ್ಥಾಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್
125. ಓಂ ವರಾರೋಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
126. ಓಂ ಮಹಾತಪಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
127. ಓಂ ಸರ್ವಗ್ಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
128. ಓಂ ಸರ್ವವಿದೇ ನಮಃ ಓಮ್
129. ಓಂ ಭಾನವೇ ನಮಃ ಓಮ್
130. ಓಂ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಾಯನಮಃ ಓಮ್
131. ಓಂ ಜನಾರ್ದನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
132. ಓಂ ವೇದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
133. ಓಂ ವೇದವಿದೇ ನಮಃ ಓಮ್
134. ಓಂ ಅವ್ಯಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
135. ಓಂ ವೇದಾಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
136. ಓಂ ವೇದವಿದೇ ನಮಃ ಓಮ್
137. ಓಂ ಕವಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
138. ಓಂ ಲೋಕಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
139. ಓಂ ಸುರಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
140. ಓಂ ಧರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
141. ಓಂ ಕೃತಾಕೃತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
142. ಓಂ ಚತುರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
143. ಓಂ ಚತುರ್ವ್ಯೂಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

144. ಓಂ ಚತುರ್ದಂಷ್ಟ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
145. ಓಂ ಚತುರ್ಭುಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
146. ಓಂ ಭ್ರಾಜಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್
147. ಓಂ ಭೋಜನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
148. ಓಂ ಭೋಕ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
149. ಓಂ ಸಹಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್
150. ಓಂ ಜಗದಾದಿಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
151. ಓಂ ಅನಘಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
152. ಓಂ ವಿಜಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
153. ಓಂ ಜೇತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
154. ಓಂ ವಿಶ್ವಯೋನಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
155. ಓಂ ಪುನರ್ವಸವೇ ನಮಃ ಓಮ್
156. ಓಂ ಉಪೇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
157. ಓಂ ವಾಮನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
158. ಓಂ ಪ್ರಾಂಶವೇ ನಮಃ ಓಮ್
159. ಓಂ ಅಮೋಘಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
160. ಓಂ ಶುಚಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
161. ಓಂ ಊರ್ಜಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
162. ಓಂ ಅತೀಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
163. ಓಂ ಸಂಗ್ರಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
164. ಓಂ ಸರ್ಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
165. ಓಂ ಧೃತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
166. ಓಂ ನಿಯಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
167. ಓಂ ಯಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
168. ಓಂ ವೇದ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
169. ಓಂ ವೈದ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
170. ಓಂ ಸದಾಯೋಗಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
171. ಓಂ ವೀರಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್

172. ಓಂ ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
173. ಓಂ ಮಧವೇ ನಮಃ ಓಮ್
174. ಓಂ ಅತೀಂದ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
175. ಓಂ ಮಹಾಮಾಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
176. ಓಂ ಮಹೋತ್ಸಾಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
177. ಓಂ ಮಹಾಬಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
178. ಓಂ ಮಹಾಬುದ್ಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
179. ಓಂ ಮಹಾವೀರ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
180. ಓಂ ಮಹಾಶಕ್ತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
181. ಓಂ ಮಹಾದ್ಯುತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
182. ಓಂ ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪುಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
183. ಓಂ ಶ್ರೀಮತೇ ನಮಃ ಓಮ್
184. ಓಂ ಅಮೇಯಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
185. ಓಂ ಮಹಾದ್ರಿಧೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
186. ಓಂ ಮಹೇಶ್ವಾಸಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
187. ಓಂ ಮಹೀಭರ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
188. ಓಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
189. ಓಂ ಸತಾಂಗತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
190. ಓಂ ಅನಿರುದ್ಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
191. ಓಂ ಸದಾನಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
192. ಓಂ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
193. ಓಂ ಗೋವಿದಾಂಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
194. ಓಂ ಮರೀಚಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
195. ಓಂ ದಮನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
196. ಓಂ ಹಂಸಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
197. ಓಂ ಸುಪರ್ಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
198. ಓಂ ಭುಜಗೋತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
199. ಓಂ ಹಿರಣ್ಯನಾಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

200. ಓಂ ಸುತಪಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
201. ಓಂ ಪದ್ಮನಾಭಾಯನಮಃ ಓಮ್
202. ಓಂ ಪ್ರಜಾಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
203. ಓಂ ಅಮೃತ್ಯವೇ ನಮಃ ಓಮ್
204. ಓಂ ಸರ್ವದೃಶೇ ನಮಃ ಓಮ್
205. ಓಂ ಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
206. ಓಂ ಸಂಧಾತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
207. ಓಂ ಸಂಧಿಮತೇ ನಮಃ ಓಮ್
208. ಓಂ ಸ್ಥಿರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
209. ಓಂ ಅಜಾಯ ಮಃ ಓಮ್
210. ಓಂ ದುರ್ಮರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
211. ಓಂ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
212. ಓಂ ವಿಶ್ರುತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ
213. ಓಂ ಸುರಾರಿಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
214. ಓಂ ಗುರವೇ ನಮಃ ಓಮ್
215. ಓಂ ಗುರುತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
216. ಓಂ ಧಾಮ್ನೇ ಮಃ ಓಮ್
217. ಓಂ ಸತ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
218. ಓಂ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
219. ಓಂ ನಿಮಿಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
220. ಓಂ ಅನಿಮಿಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
221. ಓಂ ಸ್ರಗ್ವಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
222. ಓಂ ವಾಚಸ್ಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
223. ಓಂ ಉದಾರಧಿಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
224. ಓಂ ಅಗ್ರಣ್ಯೈ ನಮಃ ಓಮ್
225. ಓಂ ಗ್ರಾಮಣ್ಯೈ ನಮಃ ಓಮ್
226. ಓಂ ಶ್ರೀಮತೇ ನಮಃ ಓಮ್
227. ಓಂ ನ್ಯಾಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

228. ಓಂ ನೇತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
229. ಓಂ ಸಮೀರಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
230. ಓಂ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
231. ಓಂ ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
232. ಓಂ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
233. ಓಂ ಸಹಸ್ರಪದೇ ನಮಃ ಓಮ್
234. ಓಂ ಆವರ್ತನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
235. ಓಂ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
236. ಓಂ ಸಂವೃತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
237. ಓಂ ಸಂಪ್ರಮರ್ದನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
238. ಓಂ ಅಹಃಸಂವರ್ತಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
239. ಓಂ ವಹ್ನಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
240. ಓಂ ಅನಿಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
241. ಓಂ ಧರಣೀಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
242. ಓಂ ಸುಪ್ರಸಾದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
243. ಓಂ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮನೇ ನಮ್ ಓಮ್
244. ಓಂ ವಿಶ್ವದೃಶೇ ನಮಃ ಓಮ್
245. ಓಂ ವಿಶ್ವಭುಜೇ ನಮ್ ಓಮ್
246. ಓಂ ವಿಭವೇ ನಮಃ ಓಮ್
247. ಓಂ ಸತ್ಕರ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
248. ಓಂ ಸತ್ಕೃತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
249. ಓಂ ಸಾಧವೇ ನಮಃ ಓಮ್
250. ಓಂ ಜಹ್ನವೇ ನಮಃ ಓಮ್
251. ಓಂ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
252. ಓಂ ನರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
253. ಓಂ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
254. ಓಂ ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
255. ಓಂ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

256. ಓಂ ಶಿಷ್ಟಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
257. ಓಂ ಶುಚಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
258. ಓಂ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
259. ಓಂ ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
260. ಓಂ ಸಿದ್ಧಿದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
261. ಓಂ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
262. ಓಂ ವೃಷಾಹಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
263. ಓಂ ವೃಷಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
264. ಓಂ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್
265. ಓಂ ವೃಷಪರ್ವಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
266. ಓಂ ವರ್ಧನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
268. ಓಂ ವರ್ಧಮಾನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
269. ಓಂ ವಿವಿಕ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
270. ಓಂ ಶ್ರುತಿಸಾಗರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
271. ಓಂ ಸುಭುಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
272. ಓಂ ದುರ್ಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
273. ಓಂ ವಾಗ್ಮಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
274. ಓಂ ಮಹೇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
275. ಓಂ ವಸುದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
276. ಓಂ ವಸವೇ ನಮಃ ಓಮ್
277. ಓಂ ನೈಕರೂಪಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
278. ಓಂ ಬೃಹದ್ರೂಪಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
279. ಓಂ ಶಿಪಿವಿಷ್ಟಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
280. ಓಂ ಪ್ರಕಾಶನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
281. ಓಂ ಓಜಸ್ತೇಜೋದ್ಯುತಿಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
282. ಓಂ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
283. ಓಂ ಪ್ರತಾಪನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
284. ಓಂ ಋದ್ಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

285. ಓಂ ಸ್ಪಷ್ಟಾಕ್ಷರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
286. ಓಂ ಮಂತ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
287. ಓಂ ಚಂದ್ರಾಂಶವೇ ನಮಃ ಓಮ್
288. ಓಂ ಭಾಸ್ಕರದ್ಯುತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
289. ಓಂ ಅಮೃತಾಂಶೂದ್ಭವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
290. ಓಂ ಭಾನವೇ ನಮಃ ಓಮ್
291. ಓಂ ಶಶಿಬಿಂದವೇ ನಮಃ ಓಮ್
292. ಓಂ ಸುರೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
293. ಓಂ ಔಷಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
294. ಓಂ ಜಗತಃಸೇತವೇ ನಮಃ ಓಮ್
295. ಓಂ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
296. ಓಂ ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
297. ಓಂ ಪವನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
298. ಓಂ ಪಾವನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
299. ಓಂ ಅನಿಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
300. ಓಂ ಕಾಮಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
301. ಓಂ ಕಾಮಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
302. ಓಂ ಕಾಂತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
303. ಓಂ ಕಾಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
304. ಕಾಮಪ್ರದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
305. ಓಂ ಪ್ರಭವೇ ನಮಃ ಓಮ್
306. ಓಂ ಯುಗಾದಿಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
307. ಓಂ ಯುಗಾವರ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
308. ಓಂ ಅನೇಕಮಾಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
309. ಓಂ ಮಹಾಶನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
310. ಓಂ ಅದೃಶ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
311. ಓಂ ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
312. ಓಂ ಸಹಸ್ರಜಿತೇ ನಮಃ ಓಮ್

313. ಓಂ ಅನಂತಜಿತೇ ನಮಃ ಓಮ್
314. ಓಂ ಇಷ್ಟಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
315. ಓಂ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
316. ಓಂ ಶಿಷ್ಟೇಷ್ಟಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
317. ಓಂ ಶಿಖಂಡಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
318. ಓಂ ನಹುಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
319. ಓಂ ವೃಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
320. ಓಂ ಕ್ರೋಧಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
321. ಓಂ ಕ್ರೋಧಕೃತೇ ಮಃ ಓಮ್
322. ಓಂ ಕರ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
323. ಓಂ ವಿಶ್ವಬಾಹವೇ ನಮಃ ಓಮ್
324. ಓಂ ಮಹೀಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
325. ಓಂ ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
326. ಓಂ ಪ್ರಥಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
327. ಓಂ ಪ್ರಾಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
328. ಓಂ ಪ್ರಾಣದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
329. ಓಂ ವಾಸವಾನುಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
330. ಓಂ ಅಪಾಂನಿಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
331. ಓಂ ಅಧಿಷ್ಠಾನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
332. ಓಂ ಅಪ್ರಮತ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
333. ಓಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
334. ಓಂ ಸ್ಕಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
335. ಓಂ ಸ್ಕಂದಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
336. ಓಂ ಧುರ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
337. ಓಂ ವರದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
338. ಓಂ ವಾಯುವಾಹನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
339. ಓಂ ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
340. ಓಂ ಬೃಹದ್ಭಾನವೇ ನಮಃ ಓಮ್

341. ಓಂ ಆದಿದೇವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
342. ಓಂ ಪುರಂದರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
343. ಓಂ ಅಶೋಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
344. ಓಂ ತಾರಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
345. ಓಂ ತಾರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
346. ಓಂ ಶೂರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
347. ಓಂ ಶೌರಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
348. ಓಂ ಜನೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
349. ಓಂ ಅನುಕೂಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
350. ಓಂ ಶತಾವರ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
351. ಓಂ ಪದ್ಮಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
352. ಓಂ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
353. ಓಂ ಪದ್ಮನಾಭಾಯ ಮಃ ಓಮ್
354. ಓಂ ಅರವಿಂದಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
355. ಓಂ ಪದ್ಮಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
356. ಓಂ ಶರೀರಭೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
357. ಓಂ ಮಹರ್ದ್ಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
358. ಓಂ ಋದ್ಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
359. ಓಂ ವೃದ್ಧಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
360. ಓಂ ಮಹಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
361. ಓಂ ಗರುಡಧ್ವಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
362. ಓಂ ಅತುಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
363. ಓಂ ಶರಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
364. ಓಂ ಭೀಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
365. ಓಂ ಸಮಯಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
366. ಓಂ ಹವಿರ್ಹರಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
367. ಓಂ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
368. ಓಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀವತೇ ನಮಃ ಓಮ್

369. ಓಂ ಸಮಿತಿಂಜಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
370. ಓಂ ವಿಕ್ಷರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
371. ಓಂ ರೋಹಿತಾಯ ನಮ್ ಓಮ್
372. ಓಂ ಮಾರ್ಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
373. ಓಂ ಹೇತವೇ ನಮಃ ಓಮ್
374. ಓಂ ದಾಮೋದರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
375. ಓಂ ಸಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
376. ಓಂ ಮಹೀಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
377. ಓಂ ಮಹಾಭಾಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
378. ಓಂ ವೇಗವತೇ ನಮಃ ಓಮ್
379. ಓಂ ಅಮಿತಾಶನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
380. ಓಂ ಉದ್ಭವಃಕ್ಷೋಭಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
381. ಓಂ ದೇವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
382. ಓಂ ಶ್ರೀಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
383. ಓಂ ಪರಮೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
384. ಓಂ ಕರಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
385. ಓಂ ಕಾರಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
386. ಓಂ ಕರ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
387. ಓಂ ವಿಕರ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
388. ಓಂ ಗಹನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
389. ಓಂ ಗುಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
390. ಓಂ ವ್ಯವಸಾಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
391. ಓಂ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
392. ಓಂ ಸಂಸ್ಥಾನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
393. ಓಂ ಸ್ಥಾನದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
394. ಓಂ ಧ್ರುವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
395. ಓಂ ಪರರ್ದ್ಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
396. ಓಂ ಪರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

397. ಓಂ ಸ್ವಷ್ಟಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
398. ಓಂ ತುಷ್ಟಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
399. ಓಂ ಪುಷ್ಟಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
400. ಓಂ ಶುಭೇಕ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
401. ಓಂ ರಾಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
402. ಓಂ ವಿರಾಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
403. ಓಂ ವಿರಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
404. ಓಂ ಮಾರ್ಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
405. ಓಂ ನೇಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
406. ಓಂ ನಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
407. ಓಂ ಅನಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
408. ಓಂ ವೀರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
409. ಓಂ ಶಕ್ತಿಮತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
410. ಓಂ ಧರ್ಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
411. ಓಂ ಧರ್ಮವಿದೇ ನಮಃ ಓಮ್
412. ಓಂ ಉತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
413. ಓಂ ವೈಕುಂಠಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
414. ಓಂ ಪುರುಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
415.ಓಂ ಪ್ರಾಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
416. ಓಂ ಪ್ರಾಣದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
417. ಓಂ ಪ್ರಣವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
418. ಓಂ ಪೃಥವೇ ನಮಃ ಓಮ್
419. ಓಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
420. ಓಂ ಶತ್ರುಘ್ನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
421. ಓಂ ವ್ಯಾಪ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
422. ಓಂ ವಾಯವೇ ನಮಃ ಓಮ್
423. ಓಂ ಅಧೋಕ್ಷಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
424. ಓಂ ಋತವೇ ನಮಃ ಓಮ್

425. ಓಂ ಸುದರ್ಶನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
426. ಓಂ ಕಾಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
427. ಓಂ ಪರಮೇಷ್ಠಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
428. ಓಂ ಪರಿಗ್ರಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
429. ಓಂ ಉಗ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
430. ಓಂ ಸಂವತ್ಸರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
431. ಓಂ ದಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
432. ಓಂ ವಿಶ್ರಾಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
433. ಓಂ ವಿಶ್ವದಕ್ಷಿಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
434. ಓಂ ವಿಸ್ತಾರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
435. ಓಂ ಸ್ಥಾವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
436. ಓಂ ಸ್ಥಾಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್
437. ಓಂ ಪ್ರಮಾಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
438. ಓಂ ಬೀಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
439. ಓಂ ಅವ್ಯಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
440. ಓಂ ಅರ್ಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
441. ಓಂ ಅನರ್ಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
442. ಓಂ ಮಹಾಕೋಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
443. ಓಂ ಮಹಾಭೋಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
444. ಓಂ ಮಹಾಧನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
445. ಓಂ ಅನಿರ್ವಿಣ್ಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
446. ಓಂ ಸ್ಥವಿಷ್ಠಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
447. ಓಂ ಭುವೇ ನಮಃ ಓಮ್
448. ಓಂ ಧರ್ಮಯೂಪಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
449. ಓಂ ಮಹಾಮಖಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
450. ಓಂ ನಕ್ಷತ್ರನೇಮಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
451. ಓಂ ನಕ್ಷತ್ರಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
452. ಓಂ ಕ್ಷಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

453. ಓಂ ಕ್ಷಾಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
454. ಓಂ ಸಮೀಹನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
455. ಓಂ ಯಜ್ಞ ಇಜ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
456. ಓಂ ಮಹೇಜ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
457. ಓಂ ಕ್ರತವೇ ನಮಃ ಓಮ್
458. ಓಂ ಸತ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
459. ಓಂ ಸತಾಂ ಗತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
460. ಓಂ ಸರ್ವದರ್ಶಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
461. ಓಂ ವಿಮುಕ್ತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
462. ಓಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
463. ಓಂ ಜ್ಞಾನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
464. ಓಂ ಉತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
465. ಓಂ ಸುವ್ರತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
466. ಓಂ ಸುಮುಖಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
467. ಓಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
468. ಓಂ ಸುಘೋಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
469. ಓಂ ಸುಹೃದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
470. ಓಂ ಸುಹೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
471. ಓಂ ಮನೋಹರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
472. ಓಂ ಜಿತಕ್ರೋಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
473. ಓಂ ವೀರಬಾಹವೇ ನಮಃ ಓಮ್
474. ಓಂ ವಿದಾರಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
475. ಓಂ ಸ್ವಾಪನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
476. ಓಂ ಸ್ವವಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
477. ಓಂ ವ್ಯಾಪಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
478. ಓಂ ನೈಕಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
479. ಓಂ ಅನೇಕಕರ್ಮಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
480. ಓಂ ವತ್ಸರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

481. ಓಂ ವತ್ಸಲಾಯ ನಮ್ ಓಮ್
482. ಓಂ ವತ್ಸಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
483. ಓಂ ರತ್ನಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
484. ಓಂ ಧನೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
485. ಓಂ ಧರ್ಮಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
486. ಓಂ ಧರ್ಮಗುಪೇ ನಮಃ ಓಮ್
487. ಓಂ ಧರ್ಮಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
488. ಓಂ ಸದಸತ್ಕ್ಷರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
489. ಓಂ ಅಕ್ಷರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
490. ಓಂ ಅವಿಜ್ಞಾತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
491. ಓಂ ಸಹಸ್ರಾಂಶವೇ ನಮಃ ಓಮ್
492. ಓಂ ವಿಧಾತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
493. ಓಂ ಕೃತಲಕ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
494. ಓಂ ಗಭಸ್ತಿನೇಮಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
495. ಓಂ ಸತ್ವಸ್ಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
496. ಓಂ ಸಿಂಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
497. ಓಂ ಭೂತಮಹೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
498. ಓಂ ಆದಿದೇವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
499. ಓಂ ಮಹಾದೇವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
500. ಓಂ ದೇವೇಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
501. ಓಂ ದೇವಭೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
502. ಓಂ ಗುರವೇ ನಮಃ ಓಮ್
503. ಓಂ ಉತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
504. ಓಂ ಗೋಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
505. ಓಂ ಗೋಪ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
506. ಓಂ ಜ್ಞಾನಗಮ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
507. ಓಂ ಪುರಾತನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
508. ಓಂ ಶರೀರಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್

509. ಓಂ ಭೂತಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
510. ಓಂ ಭೋಕ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
511. ಓಂ ಕಪೀಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
512. ಓಂ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
513. ಓಂ ಸೋಮಪಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
514. ಓಂ ಅಮೃತಪಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
515. ಓಂ ಸೋಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
516. ಓಂ ಪುರುಜಿತೇ ನಮಃ ಓಮ್
517. ಓಂ ಪುರುಸತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
518. ಓಂ ವಿನಿಯೋಜ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
519. ಓಂ ಸತ್ಯಸಂಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
520. ಓಂ ದಾಶಾರ್ಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
521. ಓಂ ಸಾತ್ವತಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
522. ಓಂ ಜೀವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
523. ಓಂ ವಿನಯಿತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
524. ಓಂ ಸಾಕ್ಷಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
525. ಓಂ ಮುಕುಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
526. ಓಂ ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
527. ಓಂ ಅಂಭೋನಿಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
528. ಓಂ ಅನಂತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
529. ಓಂ ಮಹೋದಧಿಶಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
530. ಓಂ ಅಂತಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
531. ಓಂ ಅಜಾಯ ನಮ್ ಓಮ್
532. ಓಂ ಮಹಾರ್ಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
533. ಓಂ ಸ್ವಾಭಾವ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
534. ಓಂ ಜಿತಾಮಿತ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
535. ಓಂ ಪ್ರಮೋದನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
536. ಓಂ ಆನಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

537. ಓಂ ನಂದನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
538. ಓಂ ನಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
539. ಓಂ ಸತ್ಯಧರ್ಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
540. ಓಂ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
541. ಓಂ ಮಹರ್ಷಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
542. ಓಂ ಕಪಿಲಾಚಾರ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
543. ಓಂ ಕೃತಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
544. ಓಂ ಮೇದಿನೀಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
545. ಓಂ ತ್ರಿಪದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
546. ಓಂ ತ್ರಿದಶಾಧ್ಯಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
547. ಓಂ ಮಹಾಶೃಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
548. ಓಂ ಕೃತಾಂತಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
549. ಓಂ ಮಹಾವರಾಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
550. ಓಂ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
551. ಓಂ ಸುಷೇಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
552. ಓಂ ಕನಕಾಂಗದಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
553. ಓಂ ಗುಹ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
554. ಓಂ ಗಭೀರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
555. ಓಂ ಗಹನಾಯ ನಮ್ ಓಮ್
556. ಓಂ ಗುಪ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
557. ಓಂ ಚಕ್ರಗದಾಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
558. ಓಂ ವೇಧಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
559. ಓಂ ಸ್ವಾಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
560. ಓಂ ಜಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
561. ಓಂ ಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
562. ಓಂ ದೃಢಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
563. ಓಂ ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
564. ಓಂ ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

565. ಓಂ ವರುಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
566. ಓಂ ವಾರುಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
567. ಓಂ ವೃಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
567. ಓಂ ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
569. ಓಂ ಮಹಾಮನಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
570. ಓಂ ಭಗವತೇ ನಮಃ ಓಮ್
571. ಓಂ ಭಗಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
572. ಓಂ ನಂದಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
573. ಓಂ ವನಮಾಲಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
574. ಓಂ ಹಲಾಯುಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
575. ಓಂ ಆದಿತ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
576. ಓಂ ಜ್ಯೋತಿರಾದಿತ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
577. ಓಂ ಸಹಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್
578. ಓಂ ಗತಿಸತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
579. ಓಂ ಸುಧನ್ವನೇ ನಮಃ ಓಮ್
580. ಓಂ ಖಂಡಪರಶವೇ ನಮಃ ಓಮ್
581. ಓಂ ದಾರುಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
582. ಓಂ ದ್ರವಿಣಪ್ರದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
583. ಓಂ ದಿವಃಸ್ಪ್ರುಶೇ ನಮಃ ಓಮ್
584. ಓಂ ಸರ್ವದೃಶೇ ನಮಃ ಓಮ್
585. ಓಂ ವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
586. ಓಂ ವಾಚಸ್ಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
587. ಓಂ ಅಯೋನಿಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
587. ಓಂ ತ್ರಿಸಾಮ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
589. ಓಂ ಸಾಮಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
590. ಓಂ ಸಾಮ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
591. ಓಂ ನಿರ್ವಾಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
592. ಓಂ ಭೇಷಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

593. ಓಂ ಭಿಷಜೇ ನಮಃ ಓಮ್
594. ಓಂ ಸನ್ಯಾಸಕೃಚ್ಛ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
595. ಓಂ ಶಾಂತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
596. ಓಂ ನಿಷ್ಠಾಯೈ ನಮಃ ಓಮ್
597. ಓಂ ಶಾಂತ್ಯೈ ನಮಃ ಓಮ್
598. ಓಂ ಪರಾಯಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
599. ಓಂ ಶುಭಾಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
600. ಓಂ ಶಾಂತಿದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
601. ಓಂ ಸ್ರಷ್ಟ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
602. ಓಂ ಕುಮುದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
603. ಓಂ ಕುವಲೇಶಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
604. ಓಂ ಗೋಹಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
605. ಓಂ ಗೋಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
606. ಓಂ ಗೋಪ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
607. ಓಂ ವೃಷಭಾಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
608. ಓಂ ವೃಷಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
609. ಓಂ ಅನಿವೃತ್ತಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
610. ಓಂ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
611. ಓಂ ಸಂಕ್ಷೇಪ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
612. ಓಂ ಕ್ಷೇಮಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
613. ಓಂ ಶಿವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
614. ಓಂ ಶ್ರೀವತ್ಸವಕ್ಷಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
615. ಓಂ ಶ್ರೀವಾಸಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
616. ಓಂ ಶ್ರೀಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
617. ಓಂ ಶ್ರೀಮತಾಂ ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
618. ಓಂ ಶ್ರೀದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
619. ಓಂ ಶ್ರೀಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
620. ಓಂ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

621. ಓಂ ಶ್ರೀನಿಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
622. ಓಂ ಶ್ರೀವಿಭಾವನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
623. ಓಂ ಶ್ರೀಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
624. ಓಂ ಶ್ರೀಕರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
625. ಓಂ ಶ್ರೇಯಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
626. ಓಂ ಶ್ರೀಮತೇ ನಮಃ ಓಮ್
627. ಓಂ ಲೋಕತ್ರಯಾಶ್ರಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
628. ಓಂ ಸ್ವಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
629. ಓಂ ಸ್ವಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
630. ಓಂ ಶತಾನಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
631. ಓಂ ನಂದಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
632. ಓಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
633. ಓಂ ವಿಜಿತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
634. ಓಂ ವಿಧೇಯಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
635. ಓಂ ಸತ್ಕೀರ್ತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
636. ಓಂ ಛಿನ್ನಸಂಶಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
637. ಓಂ ಉದೀರ್ಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
638. ಓಂ ಸರ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
639. ಓಂ ಅನೀಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
640. ಓಂ ಶಾಶ್ವತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
641. ಓಂ ಸ್ಥಿರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
642. ಓಂ ಭೂಶಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
643. ಓಂ ಭೂಷಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
644. ಓಂ ಭೂತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
645. ಓಂ ವಿಶೋಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
646. ಓಂ ಶೋಕನಾಶನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
647. ಓಂ ಅರ್ಚಿಷ್ಮತೇ ನಮಃ ಓಮ್
648. ಓಂ ಅರ್ಚಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

649. ಓಂ ಕುಂಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
650. ಓಂ ವಿಶುದ್ಧಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
651. ಓಂ ವಿಶೋಧನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
652. ಓಂ ಅನಿರುದ್ಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
653. ಓಂ ಅಪ್ರತಿರಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
654. ಓಂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
655. ಓಂ ಅಮಿತವಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
656. ಓಂ ಕಾಲನೇಮಿನಿಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
657. ಓಂ ವೀರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
658. ಓಂ ಶೂರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
659. ಓಂ ಸೂರಿಜನೇಶ್ವರಾಯ ನಮ್ ಓಮ್
660. ಓಂ ತ್ರಿಲೋಕಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
661. ಓಂ ತ್ರಿಲೋಕೇಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
662. ಓಂ ಕೇಶವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
663. ಓಂ ಕೇಶಿಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
664. ಓಂ ಹರಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
665. ಓಂ ಕಾಮದೇವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
666. ಓಂ ಕಾಮಪಾಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
667. ಓಂ ಕಾಮಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
668. ಓಂ ಕಾಂತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
669. ಓಂ ಕೃತಾಗಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
670. ಓಂ ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವಪುಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
671. ಓಂ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್
672. ಓಂ ವೀರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
673. ಓಂ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
674. ಓಂ ಧನಂಜಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
675. ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
676. ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಕೃದ್ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್

677. ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
678. ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿವರ್ಧನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
679. ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿದೇ ನಮಃ ಓಮ್
680. ಓಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
681. ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
682. ಓಂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
683. ಓಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
684. ಓಂ ಮಹಾಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
685. ಓಂ ಮಹಾಕರ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
686. ಓಂ ಮಹಾತೇಜಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
687. ಓಂ ಮಹೋರಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
688. ಓಂ ಮಹಾಕ್ರತವೇ ನಮಃ ಓಮ್
689. ಓಂ ಮಹಾಯಜ್ವನೇ ನಮಃ ಓಮ್
690. ಓಂ ಮಹಾಯಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
691. ಓಂ ಮಹಾಹವಿಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
692. ಓಂ ಸ್ತವ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
693. ಓಂ ಸ್ತವಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
694. ಓಂ ಸ್ತೋತ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
695. ಓಂ ಸ್ತುತಿಸ್ತೋತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
696. ಓಂ ರಣಪ್ರಿಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
697. ಓಂ ಪೂರ್ಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
698. ಓಂ ಪೂರಯಿತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
699. ಓಂ ಪುಣ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
700. ಓಂ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
701. ಓಂ ಅನಾಮಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
702. ಓಂ ಮನೋಜವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
703. ಓಂ ತೀರ್ಥಕರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
704. ಓಂ ವಸುರೇತಸೇ ನಮಃ ಓಮ್

705. ಓಂ ವಸುಪ್ರದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
706. ಓಂ ವಸುಪ್ರದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
707. ಓಂ ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
708. ಓಂ ವಸವೇ ನಮಃ ಓಮ್
709. ಓಂ ವಸುಮನಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
710. ಓಂ ಹವಿಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
711. ಓಂ ಸದ್ಗತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
712. ಓಂ ಸತ್ಕೃತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
713. ಓಂ ಸತ್ತಾಯೈ ನಮಃ ಓಮ್
714. ಓಂ ಸದ್ಭೂತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
715. ಓಂ ಸತ್ಪರಾಯಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
716. ಓಂ ಶೂರಸೇನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
717. ಓಂ ಯದುಶ್ರೇಷ್ಠಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
718. ಓಂ ಸನ್ನಿವಾಸಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
719. ಓಂ ಸುಯಾಮುನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
720. ಓಂ ಭೂತಾವಾಸಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
721. ಓಂ ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
722. ಓಂ ಸರ್ವಾಸುನಿಲಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
723. ಓಂ ಅನಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
724. ಓಂ ದರ್ಪಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
725. ಓಂ ದರ್ಪದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
726. ಓಂ ದೃಪ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
727. ಓಂ ದುರ್ಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
728. ಓಂ ಅದ್ಧ್ಯಾಪರಾಜಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
729. ಓಂ ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
730. ಓಂ ಮಹಾಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
731. ಓಂ ದೀಪ್ತಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
732. ಓಂ ಅಮೂರ್ತಿಮತೇ ನಮಃ ಓಮ್

733. ಓಂ ಅನೇಕಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
734. ಓಂ ಅವ್ಯಕ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
735. ಓಂ ಶತಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
736. ಓಂ ಶತಾನನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
737. ಓಂ ಏಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
738. ಓಂ ಅನೇಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
739. ಓಂ ಸವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
740. ಓಂ ಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
741. ಓಂ ಕಿಮೇ ನಮಃ ಓಮ್
742. ಓಂ ಯದೇ ನಮಃ ಓಮ್
743. ಓಂ ತದೇ ನಮಃ ಓಮ್
744. ಓಂ ಪದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
745. ಓಂ ಅನುತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
746. ಓಂ ಲೋಕಬಂಧವೇ ನಮಃ ಓಮ್
747. ಓಂ ಲೋಕನಾಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
748. ಓಂ ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
749. ಓಂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
750. ಓಂ ಸುವರ್ಣವರ್ಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
751. ಓಂ ಹೇಮಾಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
752. ಓಂ ವರಾಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
753. ಓಂ ಚಂದನಾಂಗದಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
754. ಓಂ ವೀರಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
755. ಓಂ ವಿಷಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
756. ಓಂ ಶೂನ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
757. ಓಂ ಘೃತಾಶಿಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
758. ಓಂ ಅಚಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
759. ಓಂ ಚಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
760. ಓಂ ಅಮಾನಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್

761. ಓಂ ಮಾನದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
762. ಓಂ ಮಾನ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
763. ಓಂ ಲೋಕಸ್ವಾಮಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
764. ಓಂ ತ್ರಿಲೋಕಧೃಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
765. ಓಂ ಸುಮೇಧಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
766. ಮೇಧಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
767. ಓಂ ಧನ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
768. ಓಂ ಸತ್ಯಮೇಧಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
769. ಓಂ ಧರಾಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
770. ಓಂ ತೇಜೋವೃಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
771. ಓಂ ದ್ಯುತಿಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
772. ಓಂ ಸರ್ವಶಸ್ತ್ರಭೃತಾಂವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
773. ಓಂ ಪ್ರಗ್ರಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
774. ಓಂ ನಿಗ್ರಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
775. ಓಂ ವ್ಯಗ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
776. ಓಂ ನೈಕಶೃಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
777. ಓಂ ಗದಾಗ್ರಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
778. ಓಂ ಚತುಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
779. ಓಂ ಚತುರ್ಬಾಹವೇ ನಮಃ ಓಮ್
780. ಓಂ ಚತುರ್ವ್ಯೂಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
781. ಓಂ ಚತುರ್ಗತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
782. ಓಂ ಚತುರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
783. ಓಂ ಚತುರ್ಭಾವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
784. ಓಂ ಚತುರ್ವೇದವಿದೇಕಪದೇ ನಮಃ ಓಮ್
785. ಓಂ ಸಮಾವರ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
786. ಓಂ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
787. ಓಂ ದುರ್ಜಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
788. ಓಂ ದುರತಿಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

789. ಓಂ ದುರ್ಲಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
790. ಓಂ ದುರ್ಗಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
791. ಓಂ ದುರ್ಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
792. ಓಂ ದುರಾವಾಸಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
793. ಓಂ ದುರಾರಿಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
794. ಓಂ ಶುಭಾಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
795. ಓಂ ಲೋಕಸಾರಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
796. ಓಂ ಸುತಂತವೇ ನಮಃ ಓಮ್
797. ಓಂ ತಂತುವರ್ಧನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
798. ಓಂ ಇಂದ್ರಕರ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
799. ಓಂ ಮಹಾಕರ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
800. ಓಂ ಕೃತಕರ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
801. ಓಂ ಕೃತಾಗಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
802. ಓಂ ಉದ್ಭವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
803. ಓಂ ಸುಂದರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
804. ಓಂ ಸುಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
805. ಓಂ ರತ್ನನಾಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
806. ಓಂ ಸುಲೋಚನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
807. ಓಂ ಅರ್ಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
808. ಓಂ ವಾಜಸನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
809. ಓಂ ಶೃಂಗಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
810. ಓಂ ಜಯಂತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
811. ಓಂ ಸರ್ವವಿಜ್ಜಯಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
812. ಓಂ ಸುವರ್ಣಬಿಂದವೇ ನಮಃ ಓಮ್
813. ಓಂ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
814. ಓಂ ಸರ್ವವಾಗೀಶ್ವರೇಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
815. ಓಂ ಮಹಾಹ್ರದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
816. ಓಂ ಮಹಾಗರ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

817. ಓಂ ಮಹಾಭೂತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
818. ಓಂ ಮಹಾನಿಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
819. ಓಂ ಕುಮುದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
820. ಓಂ ಕುಂದರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
821. ಓಂ ಪರ್ಜನ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
822. ಓಂ ಕುಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
823. ಓಂ ಪಾವನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
824. ಓಂ ಅನಿಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
825. ಓಂ ಅಮೃತಾಂಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
826. ಓಂ ಅಮೃತವಪುಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
827. ಓಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
828. ಓಂ ಸರ್ವತೋಮುಖಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
829. ಓಂ ಸುಲಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
830. ಓಂ ಸುವ್ರತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
831. ಓಂ ಸಿದ್ಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
832. ಓಂ ಶತ್ರುಜಿತೇ ನಮಃ ಓಮ್
833. ಓಂ ಶತ್ರುತಾಪನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
834. ಓಂ ನ್ಯಗ್ರೋಧೋದುಂಬರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
835. ಓಂ ಅಶ್ವತ್ಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
836. ಓಂ ಚಾಣೂರಾಂಧ್ರನಿಷೂದನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
837. ಓಂ ಸಹಸ್ರಾರ್ಚಿಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
838. ಓಂ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
839. ಓಂ ಸಪ್ತೈಧಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
840. ಓಂ ಸಪ್ತವಾಹನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
841. ಓಂ ಅಮೂರ್ತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
842. ಓಂ ಅನಘಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
843. ಓಂ ಅಚಿಂತ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
844. ಓಂ ಭಯಕೃದ್ಭಯನಾಶನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

845. ಓಂ ಅಣುರ್ಬೃಹತೇ ನಮಃ ಓಮ್
846. ಓಂ ಕೃಶಸ್ಥೂಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
847. ಓಂ ಗುಣಭೃನ್ನಿರ್ಗುಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
848. ಓಂ ಮಹತೇ ನಮಃ ಓಮ್
849. ಓಂ ಅಧೃತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
850. ಓಂ ಸ್ವಧೃತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
851. ಓಂ ಸ್ವಾಸ್ಥ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
852. ಓಂ ಪ್ರಾಗ್ವಂಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
853. ಓಂ ವಂಶವರ್ಧನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
854. ಓಂ ಭಾರಭೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
855. ಓಂ ಕಥಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
856. ಓಂ ಯೋಗಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
857. ಓಂ ಯೋಗೀಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
858. ಓಂ ಸರ್ವಕಾಮದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
859. ಓಂ ಆಶ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
860. ಓಂ ಶ್ರಮಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
861. ಓಂ ಕ್ಷಾಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
862. ಓಂ ಸುಪರ್ಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
863. ಓಂ ವಾಯುವಾಹನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
864. ಓಂ ಧನುರ್ಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
865. ಓಂ ಧನುರ್ವೇದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
866. ಓಂ ದಂಡಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
867. ಓಂ ದಮಯಿತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
868. ಓಂ ದಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
869. ಓಂ ಅಪರಾಜಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
870. ಓಂ ಸರ್ವಸಹೋನಿಯಂತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
871. ಓಂ ನಿಯಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
872. ಓಂ ಯಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

873. ಓಂ ಸತ್ವವತೇ ನಮಃ ಓಮ್
874. ಓಂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
875. ಓಂ ಸತ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
876. ಓಂ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಯಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
877. ಓಂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
878. ಓಂ ಪ್ರಿಯಾರ್ಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
879. ಓಂ ಅರ್ಹಪ್ರಿಯಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
880. ಓಂ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
881. ಓಂ ವಿಹಾಯಸಗತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
882. ಓಂ ಜ್ಯೋತಿಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
883. ಓಂ ಸುರುಚಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
884. ಓಂ ಹುತಭುಜೇ ನಮಃ ಓಮ್
885. ಓಂ ವಿಭವೇ ನಮಃ ಓಮ್
886. ಓಂ ರವಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
887. ಓಂ ವಿಲೋಚನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
888. ಓಂ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
889. ಓಂ ಸವಿತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
890. ಓಂ ರವಿಲೋಚನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
891. ಓಂ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
892. ಓಂ ಹುತಭುಗ್ಭೋಕ್ತ್ರೇ ನಮಃ
893. ಓಂ ಸುಖದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
894. ಓಂ ಅನೇಕದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
895. ಓಂ ಅಗ್ರಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
896. ಓಂ ಅನಿರ್ವಿಣ್ಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
897. ಓಂ ಸದಾಮರ್ಷಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
898. ಓಂ ಲೋಕಾಧಿಷ್ಠಾನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
899. ಓಂ ಅದ್ಭುತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
900. ಓಂ ಸನಾತ್ಸನಾತನತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

901. ಓಂ ಕಪಿಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
902. ಓಂ ಕಪಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
903. ಓಂ ಅವ್ಯಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
904. ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
905. ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
906. ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
907. ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿಭುಜೇ ನಮಃ ಓಮ್
908. ಓಂ ಸ್ವಸ್ತಿದಕ್ಷಿಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
909. ಓಂ ಅರೌದ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
910. ಓಂ ಕುಂಡಲಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
911. ಓಂ ಚಕ್ರಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
912. ಓಂ ವಿಕ್ರಮಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
913. ಓಂ ಊರ್ಜಿತಶಾಸನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
914. ಓಂ ಶಬ್ದಾತಿಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
915. ಓಂ ಶಬ್ದಸಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
916. ಓಂ ಶಿಶಿರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
917. ಓಂ ಶರ್ವರೀಕರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
918. ಓಂ ಅಕ್ರೂರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
919. ಓಂ ಪೇಶಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
920. ಓಂ ದಕ್ಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
921. ಓಂ ದಕ್ಷಿಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
922. ಓಂ ಕ್ಷಮಿಣಾಂವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
923. ಓಂ ವಿದ್ವತ್ತಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
924. ಓಂ ವೀತಭಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
925. ಓಂ ಪುಣ್ಯಶ್ರವಣಕೀರ್ತನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
926. ಓಂ ಉತ್ತಾರಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
927. ಓಂ ದುಷ್ಕೃತಿಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
928. ಓಂ ಪುಣ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

929. ಓಂ ದುಃಸ್ವಪ್ನನಾಶನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
930. ಓಂ ವೀರಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
931. ಓಂ ರಕ್ಷಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
932. ಓಂ ಸಂತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
933. ಓಂ ಜೀವನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
934. ಓಂ ಪರ್ಯವಸ್ಥಿತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
935. ಓಂ ಅನಂತರೂಪಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
936. ಓಂ ಅನಂತಶ್ರಿಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
937. ಓಂ ಜಿತಮನ್ಯವೇ ನಮಃ ಓಮ್
938. ಓಂ ಭಯಾಪಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
939. ಓಂ ಚತುರಸ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
940. ಓಂ ಗಭೀರಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
941. ಓಂ ವಿದಿಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
942. ಓಂ ವ್ಯಾದಿಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
943. ಓಂ ದಿಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
944. ಓಂ ಅನಾದಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
945. ಓಂ ಭೂರ್ಭುರ್ವೋಲಕ್ಷ್ಮ್ಯೈ ನಮಃ ಓಮ್
946. ಓಂ ಸುವೀರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
947. ಓಂ ರುಚಿರಾಂಗದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
948. ಓಂ ಜನನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
949. ಓಂ ಜನಜನ್ಮಾದಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
950. ಓಂ ಭೀಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
951. ಓಂ ಭೀಮಪರಾಕ್ರಮಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
952. ಓಂ ಆಧಾರನಿಲಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
953. ಓಂ ಧಾತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
954. ಓಂ ಪುಷ್ಪಹಾಸಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
955. ಓಂ ಪ್ರಜಾಗರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
956. ಓಂ ಊರ್ಧ್ವಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

957. ಓಂ ಸತ್ವಧಾಚಾರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
958. ಓಂ ಪ್ರಾಣದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
959. ಓಂ ಪ್ರಣವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
960. ಓಂ ಪಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
961. ಓಂ ಪ್ರಮಾಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
962. ಓಂ ಪ್ರಾಣನಿಲಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
963. ಓಂ ಪ್ರಾಣದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
964. ಓಂ ಪ್ರಾಣಜೀವನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
965. ಓಂ ತತ್ವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
966. ಓಂ ತತ್ವವಿದೇಕಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಓಮ್
967. ಓಂ ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಜರತಿಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
968. ಓಂ ಭೂರ್ಭುವಃಸ್ವಸ್ತರವೇ ನಮಃ ಓಮ್
969. ಓಂ ತಾರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
970. ಓಂ ಸವಿತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
971. ಓಂ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
972. ಓಂ ಯಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
973. ಓಂ ಯಜ್ಞಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
974. ಓಂ ಯಜ್ವನೇ ನಮಃ ಓಮ್
975. ಓಂ ಯಜ್ಞಾಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
976. ಓಂ ಯಜ್ಞವಾಹನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
977. ಓಂ ಯಜ್ಞಕೃದ್ಯಜ್ಞಭೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
978. ಓಂ ಯಜ್ಞಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
979. ಓಂ ಯಜ್ಞಭುಜೇ ನಮಃ ಓಮ್
980. ಓಂ ಯಜ್ಞಸಾಧನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
981. ಓಂ ಯಜ್ಞಾಂತಕೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
982. ಓಂ ಯಜ್ಞಗುಹ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
983. ಓಂ ಅನ್ನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
984. ಓಂ ಅನ್ನಾದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

985. ಓಂ ಆತ್ಮಯೋನಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
986. ಓಂ ಸ್ವಯಂಜಾತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
987. ಓಂ ವೈಖಾನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
988. ಓಂ ಸಾಮಗಾಯನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
989. ಓಂ ದೇವಕೀನಂದನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
990. ಓಂ ಸ್ರಷ್ಟ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
991. ಓಂ ಕ್ಷಿತೀಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
992. ಓಂ ಪಾಪನಾಶನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
993. ಓಂ ಶಂಖಭೃತೇ ನಮಃ ಓಮ್
994. ಓಂ ನಂದಕಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
995. ಓಂ ಚಕ್ರಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
996. ಓಂ ಶಾಂರ್ಗಧನ್ವನೇ ನಮಃ ಓಮ್
997. ಓಂ ಗದಾಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
998. ಓಂ ರಥಾಂಗಪಾಣಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
999. ಓಂ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
1000. ಓಂ ಸರ್ವಪ್ರಹರಣಾಯುಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

ನಮೋಸ್ತ್ವನಂತಾಯ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ತಯೇ
ಸಹಸ್ರಪಾದಾಕ್ಷಿಶಿರೋರುಬಾಹವೇ।
ಸಹಸ್ರನಾಮ್ನೇ ಪುರುಷಾಯ ಶಾಶ್ವತೇ
ಸಹಸ್ರಕೋಟಿ ಯುಗಧಾರಿಣೇ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಾವಳಿಃ

ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಸ್ತೋತ್ರಮಂತ್ರಸ್ಯ ಶ್ರೀಶೇಷ ಋಷಿಃ ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಃ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣೋ ದೇವತಾ । ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮಜಪೇ ವಿನಿಯೋಗಃ ॥

ಧ್ಯಾನಮ್

ತಮದ್ಭುತಂ ಬಾಲಕಮಂಬುಜೇಕ್ಷಣಂ ಚತುರ್ಭುಜಂ ಶಂಖಗದಾದ್ಯುಧಾಯುಧಮ್ ।
ಶ್ರೀವತ್ಸಲಕ್ಷ್ಮಂ ಗಲಶೋಭಿಕೌಸ್ತುಭಂ ಪೀತಾಂಬರಂ ಸಾಂದ್ರಪಯೋದಸೌಭಗಮ್ ॥1॥

ಮಹಾರ್ಹವೈಡೂರ್ಯಕಿರೀಟಕುಂಡಲತ್ವಿಷಾ ಪರಿಷ್ವಕ್ತಸಹಸ್ರಕುಂತಲಮ್ ।
ಉದ್ದಾಮಕಾಂಚ್ಯಂಗದಕಂಕಣಾದಿಭಿರ್ವಿರೋಚಮಾನಂ ವಸುದೇವ ಐಕ್ಷತ ॥2॥

1. ಓಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
2. ಓಂ ಕಮಲಾನಾಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
3. ಓಂ ವಾಸುದೇವಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
4. ಓಂ ಸನಾತನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
5. ಓಂ ವಸುದೇವಾತ್ಮಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
6. ಓಂ ಪುಣ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
7. ಓಂ ಲೀಲಾಮಾನುಷವಿಗ್ರಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
8. ಓಂ ಶ್ರೀವತ್ಸಕೌಸ್ತುಭಧರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
9. ಓಂ ಯಶೋದಾವತ್ಸಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
10. ಓಂ ಹರಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
11. ಓಂ ಚತುರ್ಭುಜಾತ್ತಚಕ್ರಾಸಿಗದಾ ಶಂಖಾದ್ಯುದಾಯುಧಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
12. ಓಂ ದೇವಕೀನಂದನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
13. ಓಂ ಶ್ರೀಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
14. ಓಂ ನಂದಗೋಪಪ್ರಿಯಾತ್ಮಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
15. ಓಂ ಯಮುನಾವೇಗಸಂಹಾರಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್

16. ಓಂ ಬಲಭದ್ರಪ್ರಿಯಾನುಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
17. ಓಂ ಪೂತನಾಜೀವಿತಹರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
18. ಓಂ ಶಕಟಾಸುರಭಂಜನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
19. ಓಂ ನಂದವ್ರಜಜನಾನಂದಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
20. ಓಂ ಸಚ್ಚಿದಾನಂದವಿಗ್ರಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
21. ಓಂ ನವನೀತವಿಲಿಪ್ತಾಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
22. ಓಂ ನವನೀತನಟಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
23. ಓಂ ಅನಘಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
24. ಓಂ ನವನೀತನವಾಹಾರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
25. ಓಂ ಮುಚುಕುಂದಪ್ರಸಾದಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
26. ಓಂ ಷೋಡಶಸ್ತ್ರೀಸಹಸ್ರೇಶಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
27. ಓಂ ತ್ರಿಭಂಗಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
28. ಓಂ. ಮಧುರಾಕೃತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
29. ಓಂ ಶುಕವಾಗಮೃತಾಬ್ಧೀಂದವೇ ನಮಃ ಓಮ್
30. ಓಂ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
31. ಓಂ ಯೋಗಿನಾಂಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
32. ಓಂ ವತ್ಸವಾಟಚರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
33. ಓಂ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
34. ಓಂ ಧೇನುಕಾಸುರಭಂಜನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
35. ಓಂ ತೃಣೀಕೃತತೃಣಾವರ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
36. ಓಂ ಯಮಳಾರ್ಜುನಭಂಜನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
37. ಓಂ ಉತ್ತಾಲತಾಲಭೇತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
38. ಓಂ ತಮಾಲಶ್ಯಾಮಲಾಕೃತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
39. ಓಂ ಗೋಪಗೋಪೀಶ್ವರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
40. ಓಂ ಯೋಗಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್

41. ಓಂ ಕೋಟಿಸೂರ್ಯಸಮಪ್ರಭಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
42. ಓಂ ಇಲಾಪತಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
43. ಓಂ ಪರಂಜ್ಯೋತಿಷೇ ನಮಃ ಓಮ್
44. ಓಂ ಯಾದವೇಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
45. ಓಂಯದೂದ್ವಹಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
46. ಓಂ ವನಮಾಲಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
47. ಓಂ ಪೀತವಾಸಸೇ ನಮಃ ಓಮ್
48. ಓಂ ಪಾರಿಜಾತಾಪಹಾರಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
49. ಓಂ ಗೋವರ್ಧನಾಚಲೋದ್ಧರ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
50. ಓಂ ಗೋಪಾಲಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
51. ಓಂ ಸರ್ವಪಾಲಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
52. ಓಂ ಅಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
53. ಓಂ ನಿರಂಜನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
54. ಓಂ ಕಾಮಜನಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
55. ಓಂ ಕಂಜಲೋಚನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
56. ಓಂ ಮಧುಘ್ನೇ ನಮಃ ಓಮ್
57. ಓಂ ಮಥುರಾನಾಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
58. ಓಂ ದ್ವಾರಕಾನಾಯಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
59. ಓಂ ಬಲಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
60. ಓಂ ವೃಂದಾವನಾಂತಃಸಂಚಾರಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
61. ಓಂ ತುಲಸೀದಾಮಭೂಷಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
62. ಓಂ ಸ್ಯಮಂತಕಮರ್ಹರ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
63. ಓಂ ನರನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
64. ಓಂಕುಬ್ಜಾಗಂಧಾನುಲಿಪ್ತಾಂಗಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
65. ಓಂ ಮಾಯಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್

66. ಓಂ ಪರಮಪೂರುಷಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
67. ಓಂ ಮುಷ್ಟಿಕಾಸುರಚಾಣೂರಮಲ್ಲಯುದ್ಧವಿಶಾರದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
68. ಓಂ ಸಂಸಾರವೈರಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
69. ಓಂ ಕಂಸಾರಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
70. ಓಂ ಮುರಾರಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
71. ಓಂ ನರಕಾಂತಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
72. ಓಂ ಅನಾದಿಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
73. ಓಂ ಕೃಷ್ಣಾವ್ಯಸನಕರ್ಷಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
74. ಓಂ ಶಿಶುಪಾಲಶಿರಶ್ಛೇತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
75. ಓಂ ದುರ್ಯೋಧನಕುಲಾಂತಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
76. ಓಂ ವಿದುರಾಕ್ರೂರವರದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
77. ಓಂ ವಿಶ್ವರೂಪಪ್ರದರ್ಶಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
78. ಓಂ ಸತ್ಯವಾಚೇ ನಮಃ ಓಮ್
79. ಓಂ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
80. ಓಂ ಸತ್ಯಭಾಮಾರತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
81. ಓಂ ಜಯಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
82. ಓಂ ಸುಭದ್ರಾಪೂರ್ವಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
83. ಓಂ ವಿಷ್ಣವೇ ನಮಃ ಓಮ್
84. ಓಂ ಭೀಷ್ಮಮುಕ್ತಿಪ್ರದಾಯಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
85. ಓಂ ಜಗದ್ಗುರವೇ ನಮಃ ಓಮ್
86. ಓಂ ಜಗನ್ನಾಥಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
87. ಓಂ ವೇಣುನಾದವಿಶಾರದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
88. ಓಂ ವೃಷಭಾಸುರವಿಧ್ವಂಸಿನೇ ನಮಃ ಓಮ್
89. ಓಂ ಬಾಣಾಸುರಕರಾಂತಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
90. ಓಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಪ್ರತಿಷ್ಠಾತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್

91. ಓಂ ಬರ್ಹಿಬರ್ಹಾವತಂಸಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
92. ಓಂ ಪಾರ್ಥಸಾರಥಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
93. ಓಂ ಅವ್ಯಕ್ತಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
94. ಓಂ ಗೀತಾಮೃತಮಹೋದಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
95. ಓಂ ಕಾಲೀಯಫಣಮಾಣಿಕ್ಯರಂಜಿತಶ್ರೀಪದಾಂಬುಜಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
96. ಓಂ ದಾಮೋದರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
97. ಓಂ ಯಜ್ಞಭೋಕ್ತ್ರೇ ನಮಃ ಓಮ್
98. ಓಂ ದಾನವೇಂದ್ರವಿನಾಶನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
99. ಓಂ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
100. ಓಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
101. ಓಂ ಪನ್ನಗಾಶನವಾಹನಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
101. ಓಂ ಜಲಕ್ರೀಡಾಸಮಾಸಕ್ತಗೋಪೀವಸ್ತ್ರಾಪಹಾರಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
102. ಓಂ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
103. ಓಂ ತೀರ್ಥಪಾದಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
104. ಓಂ ವೇದವೇದ್ಯಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
105. ಓಂ ದಯಾನಿಧಯೇ ನಮಃ ಓಮ್
106. ಓಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾತ್ಮಕಾಯ ನಮಃ ಓಮ್
107. ಓಂ ಸರ್ವಗ್ರಹರೂಪಿಣೇ ನಮಃ ಓಮ್
108. ಓಂ ಪರಾತ್ಪರಾಯ ನಮಃ ಓಮ್

ಅನೇನಾಷ್ಟೋತ್ತರಶತತುಲಸೀದಲಸಮರ್ಪಣೇನ ಭಗವಾನ್
ಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಃ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ ॥
ಇತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟೋತ್ತರಶತನಾಮಾವಳಿಃ ಸಮಾಪ್ತಾ

ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನ

ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನಮ್

ಆಚಮ್ಯ ಪ್ರಾಣಾನಾಯಮ್ಯ ದೇಶಕಾಲೌ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ-ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಜನ್ಮಾಷ್ಟಮೀವ್ರತಸಂಪೂರ್ಣಫಲ-ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಂ ನಿಶೀಥೇ ಚಂದ್ರೋದಯಕಾಲೇ ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥

ದೇವಕೀಪ್ರಾರ್ಥನಾಮಂತ್ರ -

ಅದಿತೇ ದೇವಮಾತಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಣಾಶಿನಿ ।
ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಪೂಜಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಭೀತೋ ಭವಭಯಾಪಹಾಮ್ ॥
ಪೂಜಿತಾಂ ತು ಯಥಾ ದೇವೈಃ ಪ್ರಸನ್ನಾ ತ್ವಂ ವರಾನನೇ ॥
ಪೂಜಿತಾಂ ತ್ವ ಮಯಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಸಾದಂ ಕುರು ಸುವ್ರತೇ ॥

(ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪ್ರಾರ್ಥನಾ -

ಅವತಾರಸಹಸ್ರಾಣಿ ಕರೋಷಿ ಮಧುಸೂದನ ।
ನ ತೇ ಸಂಖ್ಯಾವತಾರಾಣಾಂ ಕಶ್ಚಿಜ್ಜಾನತಿ ವೈ ಭುವಿ ॥
ದೇವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ವಾಽಪಿ ಸ್ವರೂಪಂ ನ ವಿದುಸ್ತವ ।
ಅತಸ್ತ್ವಾಂ ಪೂಜಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಾತುರುತ್ಸಂಗಸಂಸ್ಥಿತಮ್ ॥
ವಾಂಛಿತಂ ಕುರು ಮೇ ದೇವ ಸಂಸಾರಾರ್ತಿಭಯಾಪಹ ।
ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವಕೀತನಯ ಪ್ರಭೋ ॥
ವಸುದೇವಾತ್ಮಜಾನಂತ ಯಶೋದಾನಂದವರ್ಧನ ।
ಗೋವಿಂದ ಗೋಕುಲಾಧಾರ ಗೋಪೀಕಾಂತ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥
ಕೃಷ್ಣಾಯ ವಾಸುದೇವಾಯ ಹರಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ।
ಪ್ರಣತಃಕ್ಲೇಶನಾಶಾಯ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥
ಕೃಷ್ಣಂ ಚ ಬಲಭದ್ರಂ ಚ ವಸುದೇವಂ ಚ ದೇವಕೀಮ್ ।
ಯಶೋದಾಂ ನಂದಗೋಪಂ ಚ ಸುಭದ್ರಾಂ ತತ್ರ ಪೂಜಯೇತ್ ॥
(ಶಂಖದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧೋದಕ ತುಂಬಿಸಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ಅರ್ಘ್ಯ ಬಿಡಬೇಕು)

ಜಾತಃ ಕಂವಧಾರ್ಥಾಯ ಭೂಭಾರೋತ್ತಾರಣಾಯ ಚ ।
ಕೌರವಾಣಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ನಿಧನಾಯ ಚ ॥
ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾಯ ಚ ।
ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ದೇವಕ್ಯಾ ಸಹಿತೋ ಹರೇ ॥
ದೇವಕೀಸಹಿತಾಯ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಯ ಇದಮರ್ಘ್ಯಮಿದಮರ್ಘ್ಯಮಿದಮರ್ಘ್ಯಮ್
ಕೃಷ್ಣಂ ಚ ಬಲಭದ್ರಂ ಚ ವಸುದೇವಂ ಚ ದೇವಕೀಮ್ ॥
ನಂದಗೋಪಂ ಯಶೋದಾಂ ಚ ಸುಭದ್ರಾಂ ತತ್ರ ಪೂಜಯೇತ್ ॥

ಈ ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳಿ ಪುನಃ ತುಳಸಿ ಬಿಲ್ವ ಪತ್ರೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಅನೇನ ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮೋತ್ಸವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನೇನ ಶ್ರೀಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣಃ ಪ್ರೀಯತಾಮ್ ।

ಚಂದ್ರಾರ್ಘ್ಯದಾನಮ್

ಹೊರಗಡೆ ಬಂದು ತುಳಸೀಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಶಂಖದಲ್ಲಿ ಹಾಲು ತುಂಬಿ ಫಲದಿಂದ ಕೊಬ್ಬರಿ ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ಅರ್ಘ್ಯ ನೀಡಬೇಕು.

ಶಶಿನೇ ಚಂದ್ರದೇವಾಯ ಸೋಮದೇವಾಯ ಚೇಂದವೇ ।
ಮೃಗಿಣೇ ಶಶಿಬಿಂಬಾಯ ಲೋಕದೀಪಾಯ ದೀಪಿನೇ ॥
ಶೀತದೀಧಿತಿಬಿಂಬಾಯ ತಾರಕಪತಯೇ ನಮಃ ॥

ಬಿಲ್ವಪತ್ರಂ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಮೂರುಬಾರಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ ನೀಡಬೇಕು.

ಕ್ಷೀರೋದಾರ್ಣವಸಂಭೂತ ಅತ್ರಿನೇತ್ರಸಮುದ್ಭವ ।
ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ಶಶಾಂಕೇದಂ ರೋಹಿಣ್ಯಾ ಸಹಿತಃ ಶಶಿನ್ ॥
ರೋಹಿಣೀಸಹಿತಾಯ ಚಂದ್ರಮಸೇ ಇದಮರ್ಘ್ಯಮಿದಮರ್ಘ್ಯಮಿದರ್ಘ್ಯಮ್ ॥

ಶಶಿನೇ ಚಂದ್ರದೇವಾಯ' ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕ ಹೇಳಿ ಪುನಃ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿ ಪೂಜಾವಿಧಿ ಸಂಪೂರ್ಣಃ ॥

ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮೀ ವ್ರತಕಥೆ
ಜಯಂತೀಕಲ್ಪ

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮೀ

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ

ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ನಭೋಮಾಸಿ ವೃಷೇ ಚಂದ್ರೇ ನಿಶೀಥಕೇ ।
ದೇವಕ್ಯಜೀಜನತ್ ಕೃಷ್ಣಂ ಯೋಗೇಽಸ್ಮಿನ್ವಸುದೇವತಃ ॥೧॥

ಈಶ್ವರನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ– ಶ್ರಾವಣ ಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮೀ ತಿಥಿಯಂದು ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವಸುದೇವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ದೇವಕಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಜನ್ಮವಿತ್ತಳು.

ಸಿಂಹರಾಶಿಗತೆ ಸೂರ್ಯೇ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಸುಮಹೋತ್ಸವಃ ।
ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಲಘುಭುಕ್ಕುರ್ಯಾದ್ದಂತಧಾವನಪೂರ್ವಕಂ ॥೨॥

ಸೂರ್ಯನು ಸಿಂಹರಾಶಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಜನ್ಮೋತ್ಸವವನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಸಪ್ತಮಿಯ ದಿನ ಅಲ್ಪಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ದಂತಧಾವನ ಪೂರ್ವಕ.

ಉಪವಾಸಸ್ಯ ನಿಯಮಃ ಸ್ವಪೇದ್ರಾತ್ರೌ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।
ಕೇವಲೋನೋಪವಾಸೇನ ಕೃಷ್ಣ ಜನ್ಮದಿನಂ ನಯೇತ್ ॥೩॥

ಉಪವಾಸ ನಿಯಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯ ದಿನವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪವಾಸದಿಂದಲೇ ಕಳೆಯಬೇಕು.

ಸಪ್ತಜನ್ಮಕೃತಾತ್ಪಾಪಾನ್ಮುಚ್ಯತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ।
ಉಪಾವೃತಸ್ತು ಪಾಪೇಭ್ಯೋ ಯಸ್ತು ವಾಸೋ ಗುಣೈಃ ಸಹ ॥೪॥

ಇದರಿಂದ ಸಪ್ತಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯಾಗಿ ಗುಣಗಳೊಂದಿಗೆ ವಾಸವೇನಿದೆಯೋ,

ಉಪವಾಸಃ ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ ಸರ್ವಭೋಗವಿವರ್ಜಿತಃ ।
ತತೋಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ತಿಲೈಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನದ್ಯಾದೌ ವಿಮಲೇ ಜಲೇ ॥೫॥

ಸರ್ವಭೋಗವರ್ಜಿತವಾದ ಆ ವಾಸವೇ ಉಪವಾಸವೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವುದು. ಅಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ನದೀ ಮೊದಲಾದ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿಯ ಶುದ್ಧವಾದ ಜಲದಲ್ಲಿ ತಿಲಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ,

ಸುದೇಶೇ ಶೋಭನಂ ಕುರ್ಯಾದ್ದೇವಕ್ಯಾಃ ಸೂತಿಕಾಗೃಹಂ ।
ನಾನಾವರ್ಣೈಃ ಸುವಾಸೋಭಿಃ ಶೋಭಿತಂ ಕಲಶೈಃ ಫಲೈಃ ॥೬॥

ಶುದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ದೇವಕಿ ದೇವಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಒಂದು ಸುಂದರವಾದ ಹೆರಿಗೆ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಖೋಲಿಯನ್ನು ನಾನಾ ಬಣ್ಣಗಳ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಕಲಶಗಳು, ಫಲಗಳು;

ಪುಷ್ಪೈರ್ದೀಪಾವಲೀಭಿಶ್ಚ ಚಂದನಾಗರುಧೂಪಿತಂ।
ಹರಿವಂಶಸ್ಯ ಚರಿತಂ ಗೋಕುಲಂ ತತ್ರ ಲೇಖಯೇತ್ ॥೭॥

ಪುಷ್ಪಗಳು ಮತ್ತು ದೀಪಾವಲಿಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಚಂದನ, ಅಗರು, ಧೂಪಗಳಿಂದ ಸುವಾಸಿತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹರಿವಂಶದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೋಕುಲವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು.

ಯುಕ್ತಂ ವಾದಿತ್ರನಿನದೈರ್ನೃತ್ಯಗೀತಾದಿಮಂಗಲೈಃ ।
ಷಷ್ಠ್ಯಾದೇವ್ಯಾಧಿಷ್ಠಿತಾಂ ಚ ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಪ್ರತಿಮಾಂ ಹರೇಃ ॥೮॥

ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿ, ನೃತ್ಯ ಗೀತಾದಿ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ವಾದನಕಾರರು, ನರ್ತಕರು, ಸಂಗೀತಕಾರರು ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಗೋಕುಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠೀದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಇಡಬೇಕು.

ಕಾಂಚನೀಂ ರಾಜತೀಂ ತಾಮ್ರೀಮಂ ಪೈತ್ತಲೀಂ ಮೃನ್ಮಯೀಂ ತು ವಾ।
ವಾರ್ಕ್ಷೀಂ ಮಣಿಮಯೀಂ ವಾಪಿ ವರ್ಣಕೈರ್ಲಿಖಿತಾಂ ಯಥಾ ॥೯॥

ಆ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಬಂಗಾರದಿಂದಾಗಲೀ, ಬೆಳ್ಳಿಯಿಂದಾಗಲೀ, ತಾಮ್ರದಿಂದಾಗಲಿ, ಹಿತಾಳಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಮೃತ್ತಿಕೆಯಿಂದಾಗಲೀ ಮಾಡಿದ್ದು ಆಗಿರಬೇಕು ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದಾಗಲೀ ಅಥವಾ ನಾನಾ ವರ್ಣದ ರಂಗವಲ್ಲಿಯಿಂದಾಗಲೀ ಬರೆದದ್ದು ಆಗಿರಬೇಕು.

ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನಾಂ ಪರ್ಯಂಕೇ ಚಾಷ್ಟಶಲ್ಯಕೇ।
ಪ್ರಸೂತಾಂ ದೇವಕೀಂ ತತ್ರ ಸ್ಥಾಪಯೇನ್ಮಂಚಕೋಪರಿ ॥೧೦॥

ಅಷ್ಟಶಲ್ಯೆಗಳನ್ನು ತೂಗುಬಿಟ್ಟಿರುವ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ, ಬಾಣಂತಿಯಾದ ದೇವಕಿಯ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನವಾದ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಇಡಬೇಕು.

ಸುಪ್ತಂ ಬಾಲಂ ತತ್ರ ಹರಿಂ ಪರ್ಯಂಕೆ ಸ್ತನಪಾಯಿನಂ ।
ಯಶೋದಾಂ ತತ್ರ ಚೈಕಸ್ಮಿನ್‌ಪ್ರದೇಶೇ ಸೂತಿಕಾಗೃಹೇ ॥೧೧॥

ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ತಾಯಿಯ ಸ್ತನಪಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಮಲಗಿರುವ ಮಗು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಸೂತಿಕಾಗೃಹದ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಶೋದಾ ದೇವಿಯ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಡಬೇಕು.

ಪ್ರಸೂತಾಂ ಕನ್ಯಕಾಂ ಚೈವ ಕೃಷ್ಣಪಾರ್ಶ್ವೇ ತು ಸಂಲಿಖೇತ್ ।
ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟಾನ್ದೇವಾನ್ಯಕ್ಷವಿದ್ಯಾಧರಮರಾನ್ ॥೧೨॥

ಹಡೆದ ದೇವಕಿಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣನ ಬದಿಗಿರುವಂತೆ ಬರೆಯಬೇಕು. ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವ ದೇವತೆಗಳು, ಯಕ್ಷರು, ವಿದ್ಯಾಧರರು, ಮುಂತಾದವರ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು;

ವಸುದೇವಂ ಚ ತತ್ರೈವ ಖಡ್ಗಚರ್ಮಧರಂ ಸ್ಥಿತಂ ।
ಕಶ್ಯಪೋ ವಸುದೇವೋಽಯಮದಿತಿಶ್ಚೈವ ದೇವಕೀ ॥೧೩॥

ಮತ್ತು ಖಡ್ಗಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ ನಿಂತಿರುವ ವಸುದೇವನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಕಶ್ಯಪಋಷಿಯೇ ವಸುದೇವನು, ಅದಿತಿಯೇ ದೇವಕಿಯು;

ಶೇಷೋ ಬಲೀ ಯಶೋದಾಪಿ ಆದಿತ್ಯಂಶಾದ್ಬಭೂವ ಹ ।
ನಂದಃ ಪ್ರಜಾಪತಿರ್ದಕ್ಷೋ ಗರ್ಗಶ್ಚಾಪಿ ಚತುರ್ಮುಖಃ ॥೧೪॥

ಶೇಷನೇ ಬಲಿ, ಎಂದು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಿತಿಯ ಅಂಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವಳು ಯಶೋದೆ ಎಂದೂ, ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯೇ ನಂದನೆಂದೂ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಗರ್ಗನೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಗೋಪ್ಯಶ್ಚಾಪ್ಸರಸಃ ಸರ್ವಾ ಗೋಪಾಶ್ಚಾಪಿ ದಿವೌಕಸಃ ।
ಕಾಲನೇಮಿಶ್ಚ ಕಂಸೋಽಯಂ ನಿಯುಕ್ತಾಸ್ತೇನ ಚಾಸುರಾಃ ॥೧೫॥

ಅಪ್ಸರಾ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಗೋಪಿಗಳಾಗಿರುವರೆಂದೂ, ದೇವತೆಗಳು ಗೋಪಾಲಕರಾಗಿರು ವರೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇನ್ನು ಕಾಲನೇಮೀ ದೈತ್ಯನೇ ಕಂಸನಾಗಿರುವನು ಮತ್ತು ಅವನಿಂದ ನಿಯುಕ್ತರಾದವರು ಅಸುರರು.

ಗೋಧೇನುಕುಂಜರಾಶ್ಚಾಶ್ವ ದಾನವಾಃ ಶಸ್ತ್ರಪಾಣಯಃ ।
ಲೇಖನೀಯಾಶ್ಚ ತತ್ರೈವ ಕಾಲಿಯೋ ಯಮುನಾಹ್ರದೇ ॥೧೬॥

ವೃಷಾಸುರ, ಧೇನುಕಾಸುರ, ಕುವಲಯಾಪೀಡ, ಕೇಶಿ ಮೊದಲಾದ ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿ ದಾನವರು ಅಸುರರು. ಇವರನ್ನೆಲ್ಲ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಯಮುನಾ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಯ ಸರ್ಪವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಬೇಕು.

ಇತ್ಯೇವಮಾದಿ ಯತ್ಕಿಂಚಿಚ್ಚರಿತಂ ಹರಿಣಾ ಕೃತಂ ।
ಲೇಖಯಿತ್ವಾ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಪೂಜಯೇದ್ಭಕ್ತಿ ತತ್ಪರಃ ॥೧೭॥

ಹರಿಯಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಕಾಲಿಯಮರ್ದನ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿ ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಉಪಚಾರೈಃ ಷೋಡಶಭಿರ್ದೇವಕೀ ಚೇತಿ ಮಂತ್ರತಃ ॥೧೮॥

'ದೇವಕೀ ಕಾಂತಯುಕ್ತಾ' ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಾ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ದೇವಕಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಗಾಯದ್ಭಿಃ ಕಿನ್ನರಾದ್ಯೈಃ ಸತತಪರಿಣತಾ ವೇಣುವೀಣಾನೀನಾದ್ಯೈ- ರ್ಭೃಂಗಾ
ರ್ಯಾದರ್ಶದೂರ್ವಾದಧಿಕಲಶಕರೈಃ ಕಿನ್ನರೈಃ ಸೇವ್ಯಮಾನಾ।
ಪರ್ಯಂಕೇ ಸ್ವಾಸನಸ್ಥಾ ಮುದಿತತರಮುಖೀ ಪುತ್ರಿಣೇ ಸಮ್ಯಗಾಸ್ತೇ
ಸಾ ದೇವೀ ದಿವ್ಯಮಾತಾ ವಿಜಯಸುತಸುತಾ ದೇವಕೀ ಕಾಂತಯುಕ್ತಾ॥

ಗಾಯನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಿನ್ನರರಿಂದ ಸದಾ ಸುತ್ತುವರಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ವೇಣು, ವೀಣಾದಿಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಭೃಂಗಾರ, ದರ್ಪಣ, ದೂರ್ವಾ, ದಧಿ ಕಲಶ ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಕಿನ್ನರರಿಂದ ಸದಾ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ, ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ, ಮುದದಿಂದ ವಿಕಸಿತವಾದ ಮುಖವುಳ್ಳ, ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಪುತ್ರನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ, ವಿಜಯಸುತ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಮಗನಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತಳಾದ ದಿವ್ಯಮಾತಾ ದೇವಕೀ ದೇವಿಯು ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿರುವಳು.

ಪ್ರಣವಾದಿನಮೋಽಂತೈಶ್ಚ ಪೃಥಂಗ್ನಾಮಾನುಕೀರ್ತನೈಃ ।
ಕುರ್ಯಾತ್ಪೂಜಾಂ ವಿಧಿಜ್ಞಸ್ತು ಸರ್ವಪಾಪಾಪನುತ್ತಯೇ ॥೨೦॥

ದೇವಕ್ಯಾ ವಸುದೇವಸ್ಯ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಚೈವ ಹಿ ।
ಬಲದೇವಸ್ಯ ನಂದಸ್ಯ ಯಶೋದಾಯಾಃ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ॥೨೧॥

ಓಂಕಾರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ನಮಃ ಎಂದು ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ವಸುದೇವ-ದೇವಕಿಯರ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮತ್ತು ಬಲದೇವನ, ನಂದ-ಯಶೋದೆಯರ ಒಂದೊಂದೇ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾ ಪೂಜಾ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಧಿ ಬಲ್ಲವನು ತನ್ನ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು.

ಚಂದ್ರೋದಯೆ ಶಶಾಂಕಾಯ ಅರ್ಘ್ಯಂ ದದ್ಯಾದ್ಧರಿಂ ಸ್ಮರನ್ ।
ಕ್ಷೀರೋದಾರ್ಣವಸಂಭೂತ ಅತ್ರಿಗೋತ್ರ ಸಮುದ್ಭವ ।
ನಮಸ್ತೇ ರೋಹಿಣೀಕಾಂತ ಅರ್ಘ್ಯಂ ನಃ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಂ ॥೨೨॥

ಚಂದ್ರೋದಯವಾಗಲು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಶಶಾಂಕನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅರ್ಘ್ಯಕೊಡುವಾಗ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಮಂತ್ರವೆಂದರೆ - ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ, ಅತ್ರಿಗೋತ್ರ ಸಮುದ್ಭೂತನಾದ ಹೇ ರೋಹಿಣೀ ಪತಿಯಾದ ಚಂದ್ರನೇ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.

ದೇವಕ್ಯಾ ವಸುದೇವಂ ಚ ನಂದಂ ಚೈವ ಯಶೋದಯಾ ।
ರೋಹಿಣ್ಯಾ ಚ ಸುಧಾರಶ್ಮಿಂ ಬಲಂ ಚ ಹರಿಣಾ ಸಹ ॥೨೩॥

ದೇವಕೀ ಸಹಿತನಾದ ವಸುದೇವನನ್ನು, ಯಶೋದಾ ಸಹಿತನಾದ ನಂದನನ್ನು, ರೋಹಿಣೀ ಸಹಿತನಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನು, ಹರಿಯಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ಬಲಭದ್ರನನ್ನು;

ಸಂಪೂಜ್ಯ ವಿಧಿವದ್ದೇಹೀ ಕಿಂ ನಾಪ್ನೋತಿ ಸುದುರ್ಲಭಂ ।
ಏಕಾದಶೀ ಕೋಟಿಸಂಖ್ಯಾ ತುಲ್ಯಾ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ ತಥಾ ॥೨೪॥

ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೆ ದುರ್ಲಭವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೊಂದದಿದ್ದಾನು? ಒಂದು ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯು ಒಂದು ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯಾ ಏಕಾದಶಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿದೆ.

ಏವಂ ಸಂಪೂಜ್ಯ ತದ್ರಾತ್ರೌ ಪ್ರಭಾತೇ ನವಮೀದಿನೇ ।
ಯಥಾ ಹರೇಸ್ತಥಾ ಕಾರ್ಯೋ ಭಗವತ್ಯಾ ಮಹೋತ್ಸವಃ ॥೨೫॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿ ರಾತ್ರಿ ಪೂಜಿಸಿ ನವಮೀ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಉತ್ಸವದಂತೆ ಭಗವತಿಯ ಉತ್ಸವವನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮತ್ತು ವೈಭವದಿಂದ ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ಭೋಜಯೇದ್ ಭಕ್ತ್ಯಾ ದದ್ಯಾದ್ವೈ ಗೋಧನಾದಿಕಂ ।
ಯದ್ಯದಿಷ್ಟತಮಂ ತತ್ರ ಕೃಷ್ಣೋ ಮೇ ಪ್ರೀಯತಾಮಿತಿ ॥೨೬॥

ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಗೋವು, ಧನ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹವಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ನಮಸ್ತೇ ವಾಸುದೇವಾಯ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಹಿತಾಯ ಚ ।
ಶಾಂತಿರಸ್ತು ಶಿವಂ ಚಾಸ್ತು ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತಂ ವಿಸರ್ಜಯೇತ್ ॥೨೭॥

ಗೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹಿತವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ, ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ ಶಾಂತಿಯಾಗಲಿ ಮತ್ತು ಮಂಗಳವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು.

ತತೋ ಬಂಧುಜನೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಸ್ವಯಂ ಭುಂಜೀತ ವಾಗ್ಯತಃ ।
ಏವಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ದೇವ್ಯಾಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಚ ಮಹೋತ್ಸವಂ ॥೨೮॥

ನಂತರ ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ತಾನು ಮೌನದಿಂದ ಇದ್ದು ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಕಾರ ಯಾವನು ದೇವಕೀ ದೇವಿಯ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಜನ್ಮಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು;

ಪ್ರತಿವರ್ಷಂ ವಿಧಾನೇನ ಯಥೋಕ್ತಂ ಲಭತೇ ಫಲಂ ।
ಪುತ್ರಸಂತಾನಮಾರೋಗ್ಯಂ ಸೌಭಾಗ್ಯಮತುಲಂ ಭವೇತ್ ॥೨೯॥

ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ವಿಧಾನದಿಂದ ಯಥೋಕ್ತವಾಗಿ ಆಚರಿಸುವವನೋ ಅವನಿಗೆ ಶುಭ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಪುತ್ರಸಂತಾನವು ಆರೋಗ್ಯವು ಅತುಲವಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

ಇಹ ಧರ್ಮಮತಿರ್ಭೂತ್ವಾ ಅಂತೇ ವೈಕುಂಠಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ।
ಉದ್ಯಾಪನಮಥೋ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಪುಣ್ಯೇऽಹ್ನಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕಂ ॥೩೦॥

ಇಹದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯು ಕೊನೆಗೆ ವೈಕುಂಠಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಪುಣ್ಯದಿನದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪುಣ್ಯದಿನದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕ ಉದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೇ ಕುಮಾರಾ, ಉದ್ಯಾಪನೆಯ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು, ಕೇಳು.

ಪೂರ್ವೇದ್ಯುರೇಕಭಕ್ತಾಶೀ ಸ್ವಪೇದ್ವಿಷ್ಣುಂ ಸ್ಮರನ್ ಹೃದಿ ।
ಪ್ರಾತಃ ಸಂಧ್ಯಾದಿ ಸಂಪಾದ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚಯೇತ್ ॥೩೧॥

ಸಪ್ತಮಿಯ ದಿನ ಒಪ್ಪತ್ತು ಊಟ ಮಾಡಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ರಾತ್ರಿ ಮಲಗಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಪ್ರಾತಃ ಸಂಧ್ಯಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಆಚಾರ್ಯಂ ವರಯಿತ್ವಾ ತು ಋತ್ವಿಜಾಂಶ್ಚೈವ ಪೂಜಯೇತ್ ।
ಫಲೇನ ವಾ ತದರ್ಧೇನ ತದರ್ಧಾರ್ಧೇನ ವಾ ಪುನಃ ॥೩೨॥

ಪ್ರತಿಮಾಂ ಕಾರಯೇತ್ಪಶ್ಚಾದ್ ವಿತ್ತಶಾಠ್ಯವಿವರ್ಜಿತಃ ।
ಮಂಡಪೇ ಮಂಡಲೇ ದೇವಾನ್‌ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾನ್ ಸ್ಥಾಪಯೇದ್ಬುಧಃ ॥

ತನ್ನ ಕಾಲಪುರೋಹಿತರನ್ನು ಆಚಾರ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ, ಇತರ ಋತ್ವಿಜರೊಂದಿಗೆ ಎಲ್ಲರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ವಿತ್ತ ಶಾಠ್ಯವಿಲ್ಲದವನಾಗಿ ಒಂದು ಪಲ ಅಥವಾ ಅರ್ಧಪಲ ಅಥವಾ ೧/೪ ಪಲ ತೂಕದ ಬಂಗಾರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅಲಂಕೃತವಾ ಮಂಡಪದಲ್ಲಿ ಇತರ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು.

ತತ್ರಸಂಸ್ಥಾಪೇತ್ಕುಂಭಂ ತಾಮ್ರಂ ಮೃನ್ಮಯಮೇವ ವಾ ।
ತಸ್ಯೋಪರಿ ನ್ಯಸೇತ್ಪಾತ್ರಂ ರಾಜತಂ ವೈಣವಂ ತು ವಾ ॥೩೪॥

ಅಲ್ಲಿ ತಾಮ್ರದ ಅಥವಾ ಮೃತ್ತಿಕೆಯ ಕುಂಭವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಥವಾ ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಪಾತ್ರ ಅಥವಾ ಮಣೆಯನ್ನಿಡಬೇಕು.

ವಾಸಸಾಽಽಚ್ಛಾದ್ಯ ಗೋವಿಂದಂ ತತ್ರ ಸಂಪೂಜಯೇದ್ಬುಧಃ ।
ಉಪಚಾರೈಃ ಷೋಡಶಭಿರ್ಮಂತ್ರೈರ್ವೈದಿಕತಾಂತ್ರಿಕೈಃ ॥೩೫॥

ಅದರ ಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಅದನ್ನು ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಷೋಡಶೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ವೈದಿಕ ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮಂತ್ರ ಪಠಣಪೂರ್ವಕ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ತತೋಽರ್ಘ್ಯಂ ಹರಯೇ ದದ್ಯಾದ್ದೇವಕೀಸಹಿತಾಯ ಚ ।
ಶಂಖೇ ಕೃತ್ವಾ ಜಲಂ ಶುದ್ಧಂ ಸಪುಷ್ಪಫಲಚಂದನಂ ॥೩೬॥

ನಂತರ ದೇವಕೀ ಸಹಿತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಜಲವನ್ನು ಶಂಖದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಪುಷ್ಪ, ಫಲ, ಚಂದನಗಳೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಜಾನುಭ್ಯಾಮವನೀಂ ಗತ್ವಾ ನಾರಿಕೇಲಫಲಾನ್ವಿತಂ ।
ಜಾತಃ ಕಂಸವಧಾರ್ಥಾಯ ಭೂಭಾರೋತ್ತರಣಾಯ ಚ ॥೩೭॥

ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮೊಳಕಾಲುಗಳನ್ನು ಊರಿ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಸಮರ್ಪಣೆಯೊಂದಿಗೆ - ಹೇ ಶ್ರೀಹರೇ, ಕಂಸನ ವಧೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ಭೂಭಾರವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ;

ಕೌರವಾಣಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ನಿಧನಾಯ ಚ ।
ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ದೇವಕ್ಯಾ ಸಹಿತೋ ಹರೇ ॥೩೮॥

ಕೌರವರ ವಿನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ತು ದೈತ್ಯರ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅವತಾರ ಮಾಡಿರುವಿ. ದೇವಕಿ ದೇವಿಯಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ಅಂಥ ನೀನು ನಾನು ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ತಿಳಿದವನು ನಂತರ ಈ ಮೊದಲು ತಿಳಿಸಿದ ಕ್ರಮದಂತೆ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಜಗನ್ನಾಥ ದೇವಕೀತನಯ ಪ್ರಭೋ ।
ವಸುದೇವಾತ್ಮ ಜಾನಂತ ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಭವಸಾಗರಾತ್ ॥೪೦॥

ಹೇ ಜಗನ್ನಾಥಾ, ದೇವಕೀಪುತ್ರ , ಪ್ರಭೋ, ವಸುದೇವಾತ್ಮಜ, ಅನಂತ, ನನ್ನನ್ನು ಈ ಭವಸಾಗರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸು.

ಇತ್ಥಂ ಸಂಪ್ರಾರ್ಥ್ಯ ದೇವೇಶಂ ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಚರೇತ್ ।
ಪ್ರತ್ಯೂಷೆ ವಿಮಲೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಜನಾರ್ದನಂ ॥೪೧॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ದೇವೇಶನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ರಾತ್ರಿ ಜಾಗರಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಪಾಅಸೇನ ತಿಲಾಜ್ಯೈಶ್ಚ ಮೂಲಮಂತ್ರೇಣ ಭಕ್ತಿತಃ ।
ಅಷ್ಟೋತ್ತರಶತಂ ಹುತ್ವಾ ತತಃ ಪುರುಷಸೂಕ್ತತಃ ॥೪೨॥

ಅನಂತರ ಮೂಲಮಂತ್ರ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಪಠಣ ಪೂರ್ವಕ ಪಾಯಸ-ತಿಲ-ಘೃತಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ೧೦೮ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಂತ್ರೇಣೇದಂ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ಜುಹುಯಾದ್ವೈ ಘೃತಾಹುತೀಃ ।
ಹೋಮಶೇಷಂ ಸಮಾಪ್ಯಾಥ ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಪುರಃಸರಂ ॥೪೩॥

'ಇದಂ ವಿಷ್ಣುಂ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆಜ್ಯದಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ಣಾಹುತಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಆಚಾರ್ಯಂ ಪೂಜಯೇತ್ಪಶ್ಚಾದ್ ಭೂಷಣಾಚ್ಛಾದನಾದಿಭಿಃ ।
ಗಾಮೇಕಾಂ ಕಪಿಲಾಂ ದದ್ಯಾದ್ ವ್ರತಸಂಪೂರ್ತಿಹೇತವೇ ॥೪೪॥

ಪಯಸ್ವಿನೀಂ ಸುಶೀಲಾಂ ಚ ಸವತ್ಸಾಂ ಸಗುಣಾಂ ತಥಾ ।
ಸ್ವರ್ಣ ಶೃಂಗೀಂ ರೌಪ್ಯಖುರಾಂ ಕಾಂಸ್ಯದೋಹನಿಕಾಯುತಾಂ ॥೪೫॥

ನಂತರ ಆಚಾರ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಅಲಂಕಾರ ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಕಪಿಲ ವರ್ಣದ ಸುಸ್ವಭಾವದ ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಒಂದು ಸವತ್ಸ ಗೋವನ್ನು ವ್ರತ ಸಂಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರ ಕೋಡುಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಖುರಗಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕವಚಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರಬೇಕು. ಹಾಲು ಕರೆಯುವ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಮುಕ್ತಾಪುಚ್ಛಾಂ ತಾಮ್ರಪೃಷ್ಠೀಂ ಸ್ವರ್ಣಘಂಟಾಸಮನ್ವಿತಾಂ ।
ವಸ್ತ್ರಛನ್ನಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾಢ್ಯಾಮೇವಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಾಮಿಯಾತ್ ॥೪೬॥

ಗೋವಿನ ಪುಚ್ಛವನ್ನು ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ತಾಮ್ರದ ಕವಚವನ್ನಿಟ್ಟು, ಬಂಗಾರದ ಘಂಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ರೇಶ್ಮೆ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಿ, ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಯೊಂದಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದಾಗಲೇ ವ್ರತವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗುವುದು.

ಕಪಿಲಾಯಾ ಆಭಾವೇಽಪಿ ಗೌರನ್ಯಾಪಿ ಪ್ರದೀಯತೇ ।
ತತಃ ಋತ್ವಿಗ್ಭ್ಯೋದಕ್ಷಿಣಾಂ ಚ ಯಥಾರ್ಥತಃ ॥೪೭॥

ಕಪಿಲಾ ಆಕಳವು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ ಕೆಂಪು ವರ್ಣದ ಬೇರೊಂದು ಆಕಳುವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ನಂತರ ಇತರ ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಸಾಕಷ್ಟು ದಕ್ಷಿಣೆ, ಸಂಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಭೋಜಯೇತ್ಪಶ್ಚಾದಷ್ಟೌ ತೇಭ್ಯಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ।
ಕಲಶಾಂಜಲಸಂಪೂರ್ಣಾನ್ ದದ್ಯಾಚ್ಚೈವ ಸಮಾಹಿತಃ ॥೪೮॥

ಎಲ್ಲ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ೮ ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಜಲ ಪೂರ್ಣ ಕಲಶಗಳನ್ನು, ಭೂರಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಪ್ರಾಪ್ಯಾನುಜ್ಞಾಂ ತಥಾ ತೇಭ್ಯೋ ಭುಂಜೀತ ಸಹ ಬಂಧುಭಿಃ ।
ಏವಂ ಕೃತೇ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ವ್ರತೋದ್ಯಾಪನಕರ್ಮಣಿ ॥೪೯॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತನ್ನೆಲ್ಲ ಬಂಧು-ಬಾಂಧವರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಾ, ಈ ವ್ರತೋದ್ಯಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನು;

ನಿಷ್ಪಾಪಸ್ತತ್‌ಕ್ಷಣಾದೇವ ಜಾಯತೇ ವಿಬುಧೋತ್ತಮಃ ।
ಪುತ್ರಪೌತ್ರಸಮಾಯುಕ್ತೋ ಧನಧಾನ್ಯಸಮನ್ವಿತಃ ।
ಭುಕ್ತ್ವಾ ಭೋಗಾಂಶ್ಚಿರಂ ಕಾಲಮಂತೇ ವೈಕುಂಠಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥೫೦॥

ಅದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಪಾಪಿಯಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಜ್ಞಾನಿಯಾಗುತ್ತಾನೆ. ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರಿಂದ ಕೂಡಿ ಧನಧ್ಯಾನ ಸಂಪತ್ತು ಉಳ್ಳವನು ಆಗುವನು. ಇಹದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಉಂಡು ಕೊನೆಗೆ ವೈಕುಂಠ ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣೇ ಶ್ರಾವಣಮಾಸಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ ಈಶ್ವರ-ಸನತ್ಕುಮಾರ ಸಂವಾದೇ 'ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮೀವ್ರತಕಥನಂ' ॥

* * * * *

ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮೀ ವ್ರತ

ಈಶ್ವರ ಉವಾಚ

ಪುರಾ ಕಲ್ಪೇ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ ದೈತ್ಯಭಾರಪ್ರತಾಡಿತಾ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಾಪ ಪೃಥ್ವೀ ದೀನಾತಿವಿಹ್ವಲಾ ॥೧॥

ಈಶ್ವರನು ಸನತ್ಕುಮಾರನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ– ಹೇ ಕುಮಾರಾ, ಪೂರ್ವಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರ ಭಾರದಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪೀಡಿತಳಾದ ಪೃಥ್ವಿಯ ಅತಿ ದುಃಖಿತಳಾಗಿ ದೀನಳಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಶರಣು ಹೋದಳು.

ವೃತ್ತಾಂತಂ ತನ್ಮುಖಾತ್ ಶ್ರುತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಾ ದೇವಗಣೈಃ ಸಹ ।
ಕ್ಷೀರಾರ್ಣವೇ ಹರಿಂ ಗತ್ವಾ ತುಷ್ಟಾವ ಸ್ತುತಿಭಿರ್ಬಹು ॥೨॥

ಅವಳ ಮುಖದಿಂದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯವನ್ನು ಅರಿತು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಹುಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದನು.

ಪ್ರಾದುರಾಸೀತ್ತತೋ ದಿಕ್ಷು ಶ್ರುತ್ವಾ ಸರ್ವಂ ವಿಧೇರ್ಮುಖಾತ್ ।
ಮಾ ಭೈಷ್ಟ ದೇವಾ ದೇವಕ್ಯಾ ಜಠರೇ ವಸುದೇವತಃ ॥೩॥

ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಭೂಲೋಕದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿದು- 'ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಗಾಬರಿಯಾಗದಿರಿ. ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಸುದೇವನಿಂದ ದೇವಕಿಯ ಜಠರದಲ್ಲಿ;

ಅವತೀರ್ಣೋ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ ಹರಿಷ್ಯೇ ಭೂಮಿವೇದನಾಂ ।
ಭವಂತು ಯಾದವಾ ದೇವಾ ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾಂತರ್ದಧೇ ವಿಭುಃ ॥೪॥

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವೆನು ಮತ್ತು ಭೂದೇವಿಯ ದುಃಖವನ್ನು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ಆಗ ನೀವೆಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಯಾದವರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿಭುವಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು.

ದೇವಕ್ಯಾ ಜಠರೇ ಜಾತೋ ವಸುದೇವೇನ ಗೋಕುಲೇ ।
ಸ್ಥಾಪಿತಃ ಕಂಸಭೀತೇನ ವವೃಧೇ ತತ್ರ ಕಂಸಹಾ ॥೫॥

ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕಂಸನಿಂದ ಭೀತನಾದ ವಸುದೇವನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬಂದನು. ಕಂಸಾರಿಯು ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯತೊಡಗಿದರು.

ಆಗತ್ಯ ಮಥುರಾಂ ಪಶ್ಚಾತ್ಕಂಸಃ ಸಗಣಮಾಹನತ್ ।
ತತಃ ಸರ್ವೇ ಪೌರಜನಾಃ ಪ್ರಾರ್ಥಯಾಮಾಸುರಾದರಾತ್ ॥೬॥

ಮುಂದೆ ಕಂಸನು ಮಥುರೆಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಬಾಲರನ್ನು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ಆಗ ಪೌರಜನರೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿದ್ದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ಕೃಷ್ಣಕೃಷ್ಣ ಮಹಾಯೋಗಿನ್ ಭಕ್ತಾನಾಮಭಯಪ್ರದ ।
ಪ್ರಾಣಘ್ನಾನ್ಪಾಹಿ ನೋ ದೇವ ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲ ॥೭॥

ಹೇ ಕೃಷ್ಣಾ, ಕೃಷ್ಣಾ, ಮಹಾಯೋಗಿ, ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದನೇ, ಹೇ ಶರಣಾಗತ ವತ್ಸಲಾ, ಹಂತಕನಾದ ಕಂಸನಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

ಕಿಂಚಿದ್ವಿಜ್ಞಾಪಯೇ ದೇವ ಏತನ್ನೋ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ।
ತವ ಜನ್ಮದಿನೇ ಕೃತ್ಯಂ ನ ಜ್ಞಾತಂ ಕೇನಚಿತ್ ಕ್ವಚಿತ್ ॥೮॥

ಹೇ ದೇವಾ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ಅದನ್ನು ನೀನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಸುವವನಾಗು. ನಿನ್ನ ಜನ್ಮದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಯಾರೂ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಚ ತದ್ದಿನೇ ಸರ್ವೇ ಕುರ್ಮೋವರ್ಧಾಪನೋತ್ಸವಂ ।
ತೇಷಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ತಾಂ ಭಕ್ತಿಂ ಸ್ವಸ್ಮಿನ್ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಚ ಸೌಹೃದಂ ॥೯॥

ಜನ್ಮದಿನದ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ನಾವು ನಿನ್ನ ವರ್ಧಾಪನೋತ್ಸವ ವನ್ನು ಆಚರಿಸುವೆವು. ಪುರಜನರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮತ್ತು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅವರ ಶ್ರದ್ಧೆ ಸೌಹೃದಗಳನ್ನೂ ಅರಿತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು;

ಕೃತ್ಯಂ ಜನ್ಮದಿನೇ ತೇಭ್ಯಃ ಕಥಯಾಮಾಸ ಕೇಶವಃ ।
ಶ್ರುತೇಽಪಿ ತಥಾ ಚಕ್ರುರ್ವಿಧಾನಾತ್ತೇನ ತದ್‌ವ್ರತಂ ॥೧೦॥

ತನ್ನ ಜನ್ಮದಿನದ ಕೃತ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಪೌರರು ವಿಧಾನದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದರು.

ವರಾಂಶ್ಚ ಬಹುಧಾ ಪ್ರಾದಾದ್ ಭಗವಾನ್ ವ್ರತಕಾರಿಣೇ ।
ಅತ್ರೈವೋದಾಹರಂತೀಮಂ ಇತಿಹಾಸಂ ಪುರಾತನಂ ॥೧೧॥

ವ್ರತ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ವಿವಿಧ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸತ್ಯಕಥೆಯನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅದೇನೆಂದರೆ;

ಅಂಗದೇಶೋದ್ಭವೋ ರಾಜಾ ಮಿತಜನ್ನಾಮನಾಮತಃ ।
ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ಮಹಾಸೇನಃ ಸತ್ಯಜಿತ್ಸತ್ಪಥೇ ಸ್ಥಿತಃ ॥೧೨॥

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅಂಗದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಿತಜಿತ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಮಹಾಸೇನ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿದ್ದನು. ಸದಾ ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಸೇನನು ಸತ್ಯದಿಂದಲೇ ಗೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದನು.

ಪಾಲಯಾಮಾಸ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ವಿಧಿವದ್ರಂಜಯನ್ ಪ್ರಜಾಃ ।
ತಸ್ಯೈವಂ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಕದಾಚಿದ್ ದೈವಯೋಗತಃ ॥೧೩॥

ಒಳ್ಳೆಯ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಇವನು ರಾಜಧರ್ಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಭಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳು ಸುಖದಿಂದ ಇರುವಂತೆ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ರೀತಿ ಅವನು ಇರುತ್ತಿರುವಾಗ ಕೆಲಸಮಯದ ನಂತರ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಆ ರಾಜನಿಗೆ;

ಪಾಖಂಡೈಃ ಸಹ ಸಂವಾಸೋ ಬಭೂವ ಬಹುವಾಸರಂ ।
ತತ್ಸಂಸರ್ಗಾತ್ಸ ನೃಪತಿರಧರ್ಮೇ ನಿರತೋಽಭವತ್ ॥೧೪॥

ಕೆಲ ಪಾಖಂಡಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಒದಗಿತು. ಪಾಖಂಡಿಗಳ ಸಹವಾಸದಿಂದ ರಾಜನು ಅಧರ್ಮ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ರತನಾದನು.

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಾನಿ ನಿನಿಂದ ಬಹಶೋ ನೃಪಃ ।
ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗತೇ ಧರ್ಮೇ ವಿದ್ವೇಷಂ ಪರಮಂ ಗತಃ ॥೧೫॥

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಾದಿಗಳನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ನಿಂದಿಸತೊಡಗಿದನು. ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಹುದ್ವೇಷಿಸತೊಡಗಿದನು.

ಏವಂ ಬಹುತಿಥೇ ಕಾಲೇ ಪ್ರಯತೇ ಮುನಿಸತ್ತಮ ।
ಕಾಲೇನ ನಿಧನಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ಯಮದೂತವಶಂ ಗತಃ ॥೧೬॥

ಹೇ ಕುಮಾರಾ, ಈ ರೀತಿ ಬಹುಕಾಲವು ಗತಿಸಲು ರಾಜನು ಕಾಲವಶನಾಗಿ ಮೃತನಾದನು. ಅವನನ್ನು ಯಮದೂತರು;

ಬಧ್ವಾ ಪಾಶೈರ್ನೀಯಮಾನೋ ಯಮದೂತೈರ್ಯಮೋಽಂತಿಕಂ ।
ಪೀಡಿತಸ್ತಾಡ್ಯಮಾನೋಽಸೌ ದುಷ್ಟಸಂಗತಿಯೋಗತಃ ॥೧೭॥

ಪಾಶಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿ ಯಮಧರ್ಮನಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸೆಳೆದೊಯ್ದರು. ದುಷ್ಟರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಯಮದೂತರು ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಥಳಿಸಿ ಪೀಡಿಸಿದರು.

ನರಕೇ ಪಾತಿತಃ ಪ್ರಾಪ ಯಾತನಾಂ ಬಹುವತ್ಸರಂ ।
ಭುಕ್ತ್ವಾ ಪಾದಸ್ಯ ಶೇಷೇಣ ಪೈಶಾಚೀಂ ಯೋನಿಮಾಸ್ಥಿತಃ ॥೧೮॥

ನರಕದಲ್ಲಿ ಒಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಅವನು ಬಹುವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ನರಕಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭೋಗಿಸಿದನು. ನಂತರ ಪಾಪಶೇಷದಿಂದ ಪಿಶಾಚಿಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದನು.

ಕ್ಷುಧಾತೃಷ್ಣಾ ಸಮಾಕ್ರಾಂತೇ ಭ್ರಮನ್ಸ ಮರುಧನ್ವಸು ।
ಕಸ್ಯಚಿತ್ವಥ ವೈಶ್ಯಸ್ಯ ದೇಹಮಾವಿಶ್ಯ ಸಂಸ್ಥಿತಃ ॥೧೯॥

ಹಸಿವೆ-ನೀರಡಿಕೆಗಳಿಂದ ಬಳಲಿ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರಲು ಒಬ್ಬ ವೈಶ್ಯನ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.

ಸಹ ತೇನೈವ ಸಂಯಾತೋ ಮಥುರಾಂ ಪುಣ್ಯದಾಂ ಪುರೀಂ ।
ಸಮೀಪೇ ರಕ್ಷಕೈಸ್ತಸ್ಯ ತಸ್ಮಾದ್ದೇಹಾದ್ಬಹಿಷ್ಕೃತಃ ॥೨೦॥

ಆ ವೈಶ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದ ಮಥುರಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಮಥುರಾ ಪುರಿಯ ಹತ್ತಿರವಿರುವಾಗ ಮಥುರೆಯ ರಕ್ಷಕರಿಂದ ಪಿಶಾಚಿಯಾಗಿದ್ದ ರಾಜನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಲ್ಪಡಲು;

ಬಭ್ರಾಮ ವಿಪಿನೇ ಸೋಽಥ ಋಷೀಣಾಮಾಶ್ರಮೇಷು ಚ ।
ಕದಾಚಿದ್ದೈವಯೋಗೇನ ಹರೇರ್ಜನ್ಮಾಷ್ಟಮೀದಿನೇ ॥೨೧॥

ಅವನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರವುಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿದನು. ಒಮ್ಮೆ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ;

ಕ್ರಿಯಮಾಣಾಂ ಮಹಾಪೂಜಾಂ ವ್ರತಿಭಿರ್ಮುನಿಭಿರ್ದ್ವಿಜೈಃ ।
ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಚೈವ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಭಿಃ ॥೨೨॥

ವ್ರತಿಗಳು, ಮುನಿಗಳು ದ್ವಿಜರು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪೂಜೆಯನ್ನು ರಾತ್ರಿ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು;

ದದರ್ಶ ಸರ್ವಂ ವಿಧಿವತ್ ಶುಶ್ರಾವಾಥ ಹರೇಃ ಕಥಾಂ ।
ನಿಷ್ಪಾಪಸ್ತತ್ಕ್ಷಣಾದೇವ ಶುದ್ಧೋ ನಿರ್ಮಲಮಾನಸಃ ॥೨೩॥

ಕಂಡನು. ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು, ಶ್ರವಣ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ತಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ಪಾಪಮುಕ್ತನಾಗಿ ಶುದ್ಧನಾದನು, ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾಯಿತು.

ಪ್ರೇತದೇಹಂ ಸಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ವಿಷ್ಣುಲೋಕೇ ವಿಮಾನಗಃ ।
ಯಮದೂತೈಃ ಪರಿತ್ಯಕ್ತೋ ದಿವ್ಯಭೋಗಸಮನ್ವಿತಃ ॥೨೪॥

ಪ್ರೇತ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾದನು. ಯಮದೂತರು ಅವನ ಗೊಡವೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಮುಂದೆ ಅವನು ದಿವ್ಯಭೋಗಗಳಿಂದ ವಿಮುಕ್ತನಾಗಿ;

ವಿಷ್ಣುಸಾನ್ನಿಧ್ಯಮಾಪನ್ನೋ ವ್ರತಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವತಃ ।
ನಿತ್ಯಮೇತದ್‌ವ್ರತಂ ಚೈವ ಪುರಾಣೇ ಸಾರ್ವಲೌಕಿಕಂ ॥೨೫॥

ಈ ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮೀ ವ್ರತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವ ಈ ಸತ್ಯಕಥೆಯು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

ಕಥ್ಯತೇ ವಿಧಿವತ್ಸಮ್ಯಕ್ ಮುನಿಭಿಸ್ತತ್ವದರ್ಶಿಭಿಃ ।
ಸಾರ್ವಕಾಮಿಕಮೇವೈತತ್‌ಕೃತ್ವಾ ಕಾಮಾನವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥೨೬॥

ತತ್ವದರ್ಶಿಗಳಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಸದಾಕಾಲ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಕಲ ಕಾಮುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವಂಥ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಮನೋರಥಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

ಏವಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ವ್ರತಂ ಶುಭಂ ।
ಭುಕ್ತ್ವೇಹ ವಿವಿಧಾನ್ ಭೋಗಾನ್ಶುಭಾನ್ಕಾಮಾನವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥೨೭॥

ಈ ಪ್ರಕಾರ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯ ದಿನ ಯಾವನು ಈ ಶುಭ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವನೋ ಅವನು ಇಹದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶುಭ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ತತ್ರ ದೇವವಿಮಾನೇನ ವರ್ಷಲಕ್ಷ್ಯಂ ವಿಧೇಃ ಸುತಃ ।
ಭೋಗಾನ್ನಾನಾವಿಧಾನ್ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಪುಣ್ಯಶೇಷಾದಿಹಾಗತಃ ॥೨೮॥

ಹೇ ಕುಮಾರಾ, ನಂತರ ಅವನು ದೇವ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ವಿವಿಧ ದಿವ್ಯಭೋಗಗಳನ್ನುಂಡು ಪುಣ್ಯಶೇಷದಿಂದ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರುವನು.

ಸರ್ವಕಾಮಸಮೃದ್ಧಸ್ತು ಸರ್ವಾಶುಭವಿವರ್ಜಿತಃ ।
ಕುಲೇ ನೃಪತಿವರ್ಯಾಣಾಂ ಜಾಯತೇ ಮದನೋಪಮಃ ॥೨೯॥

ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಮುಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧನಾಗಿ ಯಾವ ಅಶುಭಗಳು ಇಲ್ಲದೇ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಜರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವನು. ಕಾಮನಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ರೂಪವುಳ್ಳವನಾಗುವನು.

ಯಸ್ಮಿನ್ನದೈವ ವಿಷಯೇ ಲಿಖಿತಂ ಸ್ಯಾತ್ಪರಾರ್ಪಿತಂ ।
ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮೋಪಕರಣಂ ಸರ್ವಶೋಭಾಸಮನ್ವಿತಂ ॥೩೦॥

ಯಾವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಶುಭಕರವಾದ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ ವ್ರತದ ಬಗ್ಗೆ ಲೇಖನವಿರುವುದೋ, ಮತ್ತು ಬರೆದ ಲೇಖನವನ್ನು ಆಸ್ತಿಕರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲೆಂದು ಕೊಡಲಾಗುವುದೋ;

ಪೂಜ್ಯತೇ ವಿಶ್ವಸೃಟ್ ತತ್ರ ವ್ರತೈರುತ್ಸವಸಂಯುತೈಃ ।
ಪರಚಕ್ರಭಯಂ ತತ್ರ ನ ಕದಾಚಿದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥೩೧॥

ಅಂಥವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನು ಸದಾ ವ್ರತಗಳಿಂದಲೂ, ಉತ್ಸವಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಅವನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಪರರಿಂದ ಭಯವೆಂಬುದೇ ಇರಲಾರದು.

ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಕಾಮವರ್ಷೀ ಸ್ಯಾದೀತಿಭ್ಯೋ ನ ಭಯಂ ಕ್ವಚಿತ್ ।
ಗೃಹೇ ವಾ ಪೂಜಯೇದ್ಯಸ್ತು ಚರಿತಂ ದೇವಕೀಜನಃ ॥೩೨॥

ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯು ಸದಾಕಾಲ ಆಗುವುದು ಮತ್ತು ಭಯವಿರಲಾರದು. ಯಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಾಗುವುದೋ;

ತತ್ರ ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಂ ಸ್ಯಾನ್ನೋಪಸರ್ಗಾದ್ಭಯಂ ಭವೇತ್ ।
ಸಂಸರ್ಗೇಣಾಪಿ ಯೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ವ್ರತಂ ಪಶ್ಯೇದನಾ ಕುಲಃ ।
ಸೋಽಪಿ ಪಾಪವಿನಿರ್ಮುಕ್ತಃ ಪ್ರಯಾತಿ ಹರಿಮಂದಿರಂ ॥೩೩॥

ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿರುವುದು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ಭೂತ-ಪ್ರೇತಗಳ ಭಯವು ಇರಲಾರದು. ಸತ್ಸಂಗದಿಂದಲಾದರೂ ಯಾವುನಾದರೂ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅವನು ಪಾಪಮುಕ್ತನಾಗಿ ಹರಿಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣೇ ಶ್ರಾವಣಮಾಹಾತ್ಮ್ಯೇ ಈಶ್ವರ-ಸನತ್ಕುಮಾರ ಸಂವಾದೇ ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮೀವ್ರತಕಥನಮ್' ॥

* * * * *

ಜಯಂತೀಕಲ್ಪ

ರೋಹಿಣ್ಯಾಮರ್ಧರಾತ್ರೇ ತು ಯದಾ ಕಾಳಾಷ್ಟಮೀ ಭವೇತ್ ।
ಜಯಂತೀ ನಾಮ ಸಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಸರ್ವಪಾಪಪ್ರಣಾಶನಮ್ ।
ಯಸ್ಯಾಂ ಜಾತೋ ಹರಿಃ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಿಶೀಥೇ ಭಗವಾನಜಃ ॥1॥

ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿ ತಿಥಿಯ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ರೋಹಿಣೀ ನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಜಯಂತಿಯೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಈ ತಿಥಿಯ ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನು ಅವತಾರ ಮಾಡಿದನೋ ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ.

ತಸ್ಮಾತ್ ತದ್ದಿನಮತ್ಯರ್ಥಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪಾಪಹರಂ ಪರಮ್ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವೈರುಪೋಷ್ಯಾ ಸಾ ಜಯಂತೀ ನಾಮ ವೈ ಸದಾ ।
ದ್ವಿಜಾತಿಭಿರ್ವಿಶೇಷೇಣ ತದ್‌ಭಕ್ತೈಶ್ಚ ವಿಧಾನತಃ ॥2॥

ಆದ್ದರಿಂದ ಜಯಂತಿ ಇರುವ ದಿನವು ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಪುಣ್ಯದಿನವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜಯಂತಿಯೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದ ಈ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ತಪ್ಪದೇ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದವರೂ, ಹರಿಭಕ್ತರೂ ವಿಧಿಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಉಪವಾಸವಿರಬೇಕು.

ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ ತದ್ದಿನೇ ಲೋಭಾತ್ ಪೂಯಶೋಣಿತಮತ್ತಿ ಸಃ ।
ತಸ್ಮಾದುಪವಸೇತ್ ಪುಣ್ಯಂ ತದ್ದಿನಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾಽನ್ವಿತಃ ॥3॥

ಯಾರು ಆಸೆಯಿಂದ ಲೋಭದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜಯಂತಿಯಂದು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಕೀವು ರಕ್ತಗಳನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಅಂದು ಉಪವಾಸವಿರಬೇಕು.

ಕೃತ್ವಾ ಶೌಚಂ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಸ್ನಾನಂ ಕುರ್ಯಾದತಂದ್ರಿತಃ ।
ಪ್ರಭಾತಕಾಲೇ ಮೇಧಾವೀ ಯೋಗಾಯೇತಿ ಯಥಾವಿಧಿ ॥4॥

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಶೌಚಾಚಾರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಆಲಸ್ಯವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. -

ಯೋಗಾಯ ಯೋಗಪತಯೇ ಯೋಗೇಶ್ವರಾಯ ಯೋಗಸಂಭವಾಯ
ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕಂ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ಭಗವಂತಮನುಸ್ಮರನ್ ।
ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲೇ ಚ ಪುನಃ ಸಾಯಂಕಾಲೇ ತ್ವತಂದ್ರಿತಃ ।
ಸ್ನಾಯೀತ ಪೂರ್ವಮಂತ್ರೇಣ ವಾಸುದೇವಮನುಸ್ಮರನ್ ॥5॥

ಸ್ನಾನ ಮುಗಿಸಿ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ಪೂರೈಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯ ಬಿಟ್ಟು ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದು ಪುನಃ 'ಯೋಗಾಯ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ತತಃ ಪೂಜಾಂ ಪ್ರಕುರ್ವೀತ ವಿಧಿವತ್ ಸುಸಮಾಹಿತಃ ।
ಯಜ್ಞಾಯೇತಿ ಚ ಮಂತ್ರೇಣ ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುತಃ ಪುಮಾನ್ ॥6॥

ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿಧಿಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕು. ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಯುತನಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.-

ಯಜ್ಞಾಯ ಯಜ್ಞಪತಯೇ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರಾಯ ಯಜ್ಞಸಂಭವಾಯ
ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ಕೃಷ್ಣಂ ಚ ಬಲಭದ್ರಂ ಚ ವಸುದೇವಂ ಚ ದೇವಕೀಮ್ ।
ನಂದಗೋಪಂ ಯಶೋದಾಂ ಚ ಸುಭದ್ರಾಂ ತತ್ರ ಪೂಜಯೇತ್ ।
ಅರ್ಘ್ಯಂ ದತ್ವಾ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯಾಭ್ಯುದಿತೇ ಶಶಿಮಂಡಲೇ ॥7॥

ಪೂಜಾಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು, ಬಲಭದ್ರನನ್ನು, ವಸುದೇವನನ್ನು, ದೇವಕಿಯನ್ನು, ನಂದಗೋಪನನ್ನು, ಯಶೋದೆಯನ್ನು, ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿ ಪುನಃ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಚಂದ್ರೋದಯವಾದಾಗ ಮುಂದಿನ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.

ಕ್ಷೀರೋದಾರ್ಣವಸಂಭೂತ ಅತ್ರಿನೇತ್ರಸಮುದ್ಭವ ।
ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ಶಶಾಂಕೇದಂ ರೋಹಿಣ್ಯಾ ಸಹಿತೋ ಮಮ ॥8॥

ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಿಂದ ಉದಿಸಿಬಂದ ಅತ್ರಿಋಷಿಗಳ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಬಂದ ಮೊಲದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ನಿಂತ ರೋಹಿಣಿ ಎಂಬ ಹೆಂಡತಿಯಿಂದ ಸಹಿತನಾದ ಓ ಚಂದ್ರನೇ ನನ್ನ ಈ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.

ದತ್ವಾಽರ್ಘ್ಯಂ ಮನುನಾಽನೇನ ಉಪಸ್ಥಾಯ ವಿಧುಂ ಬುಧಃ ।
ಶಶಿನೇ ಚಂದ್ರದೇವಾಯ ಸೋಮದೇವಾಯ ಚೇಂದವೇ ॥9॥

ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಮೇಲಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ನೀಡಿ ನಿಂತು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು. ಮೊಲದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತ ಸೋಮದೇವನಾದ ಇಂದು ಎನಿಸಿದ ಚಂದ್ರದೇವನಿಗೆ ನಮಿಸುವೆ.

ಮೃಗಿಣೇ ಸಿತಬಿಂಬಾಯ ಲೋಕದೀಪಾಯ ದೀಪಿನೇ ।
ಶೀತದೀಧಿತಿಬಿಂಬಾಯ ತಾರಾಕಾಪತಯೇ ನಮಃ ॥10॥

ಜಿಂಕೆಯ ಕಲೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಶ್ವೇತವರ್ಣದಿಂದ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೆಳಕನ್ನು ನೀಡುವ ತಂಪು ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಸೂಸುವ ಬಿಂಬವನ್ನು ಹೊತ್ತ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ವಲ್ಲಭನಾದ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ನಮಿಸುವೆ.

ಉಪಸಂಹೃತ್ಯ ತತ್ ಸರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।
ವಿಶ್ವಾಯೇತಿ ಚ ಮಂತ್ರೇಣ ತತಃ ಸ್ವಾಪಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥11॥

ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಮಲಗಬಹುದು ಆಗ ವಿಶ್ವಾಯ ವಿಶ್ವಪತಯೇ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಯ ವಿಶ್ವಸಂಭವಾಯ ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಪಠಿಸಬೇಕು.

ತತೋ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕಂ ಕೃತ್ವಾ ಶಕ್ತಿತೋ ದೀಯತಾಂ ಧನಮ್ ।
ಸರ್ವಾಯೇತಿ ಚ ಮಂತ್ರೇಣ ತತಃ ಪಾರಣಮಾಚರೇತ್ ।
ಧರ್ಮಾಯೇತಿ ತತಃ ಸ್ವಸ್ಥೋ ಮುಚ್ಯತೇ ಸರ್ವಕಿಲ್ಬಿಷೈಃ ॥12॥

ಪುನಃ ಮರುದಿವಸ ನಿತ್ಯಾಹ್ನಿಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸರ್ವಾಯ ಸರ್ವಪತಯೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾಯ ಸರ್ವಸಂಭವಾಯ ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಧರ್ಮಾಯ ಧರ್ಮಪತಯೇ ಧರ್ಮೇಶ್ವರಾಯ ಧರ್ಮಸಂಭವಾಯ ಶ್ರೀಗೋವಿಂದಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಯಾರು ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಭಗವತ್ಪಾದಾಚಾರ್ಯರು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀಜಯಂತೀಕಲ್ಪ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವು ಪರಿಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು

॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ಕೃಷ್ಣ ಚಾರಿತ್ರ್ಯಮಂಜರಿ

ವಿಷ್ಣುರ್ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವೈಃ ಕ್ಷಿತಿಭರಹರಣೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿತಃ ಪ್ರಾದುರಾಸೀದ್
ದೇವಕ್ಯಾಂ ನಂದನಂದೀ ಶಿಶುವಧವಿಹಿತಾಂ ಪೂತನಾಂ ಯೋ ಜಘಾನ ।
ಉತ್ಥಾನೌತ್ಸುಕ್ಯಕಾಲೇ ರಥಚರಣಗತಂ ಚಾಸುರಂ ಪಾದಘಾತೈ
ಶ್ಚಕ್ರಾವರ್ತಂ ಚ ಮಾತ್ರಾ ಗುರುರಿತಿ ನಿಹಿತೋ ಭೂತಲೇ ಸೋಽವತಾನ್ಮಾಂ ॥೧॥

ಯೋ ಮಾತುರ್ಜೃಂಭಮಾಣೋ ಜಗದಿದಮಖಿಲಂ ದರ್ಶಯನ್ನಂಕರೂಢೋ
ಗರ್ಗೇಣಾಚೀರ್ಣನಾಮಾ ಕೃತರುಚಿರಮಹಾಬಾಲಲೀಲೋ ವಯಸ್ಯೈಃ ।
ಗೋಪೀಗೇಹೇಷು ಭಾಂಡ ಸ್ಥಿತಮುರುದಯಯಾ ಕ್ಷೀರದಧ್ಯಾದಿ ಮುಷ್ಣನ್
ಮೃನ್ನಾಭಕ್ಷೀತಿ ಮಾತುಃ ಸ್ವವದನಗಜಗದ್ ಭಾಸಯನ್ ಭಾಸತಾಂ ಮೇ ॥೨॥

ದಧ್ನೋಽಮತ್ರಸ್ಯ ಭಂಗಾದುಪಗಮಿತರುಷಾ ನಂದಪತ್ನ್ಯಾಽಥಬದ್ಧಃ
ಕೃಚ್ಛ್ರೇಣೋಲೂಖಲೇ ಯೋ ಧನಪತಿತನಯೌ ಮೋಚಯಾಮಾಸ ಶಾಪಾತ್ ।
ನಂದಾದ್ಯೈಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವೃಂದಾವನಮಿಹ ರಮಯನ್ ವೇಣುನಾದಾದಿಭಿರ್ಯೋ
ವತ್ಸಾನ್ವಾನ್ವತ್ಸರೂಪಂ ಕ್ರತುಭುಗರಿಮಥೋ ಪೋಥಯನ್ಸೋಽವತಾನ್ಮಾಮ್ ॥೩॥

ರಕ್ಷನ್ ವತ್ಸಾನ್ವಯಸ್ಯೈರ್ಬಕಮಭಿನದಥೋ ತಿಗ್ಮತುಂಡೇ ಗೃಹೀತ್ವಾ
ಪ್ರೀತಿಂ ಕರ್ತುಂ ಸಖೀನಾಂ ಖರಮಪಿ ಬಲತೋಘಾತಯನ್ ಕಾಲಿಯಾಹಿಮ್।
ಉನ್ಮಥ್ಯೋದ್ವಾಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಾಮತಿವಿಮಲಜಲಾಂ ಯೋ ವ್ಯಧಾದ್ದಾವವಹ್ನಿಂ
ಸುಪ್ತಾನಾವೃತ್ಯ ಗೋಷ್ಠೇ ಸ್ಥಿತಮಪಿಬದಸೌ ದುಷ್ಟವೃಕ್ಷಚ್ಛಿದವ್ಯಾತ್ ॥೪॥

ದುರ್ಗಾರಣ್ಯಪ್ರವೇಶಾಚ್ಚ್ಯುತ ನಿಜಸರಣೀನ್ ಗೋಗಣಾನಾಹ್ವಯದ್ಯೋ
ದಾವಾಗ್ನಿಂ ತತ್ರ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಸಮಪುಷದನುಗಾನ್ ಗೋಪಕಾನಾವಿಷಣ್ಣಾನ್ ।
ಗೋಭಿರ್ಗೋಪೈಃ ಪರೀತಸ್ಸರಿದುದಕತಟಸ್ಥೋಪಲೇ ಭೋಜ್ಯಮನ್ನಂ
ಭುಕ್ತ್ವಾ ವೇಣೋರ್ನಿನಾದಾದ್ವ್ರಜಗತವನಿತಾಚಿತ್ತಹಾರೀ ಸ ಮಾಽವ್ಯಾತ್ ॥೫॥

ಕೃಷ್ಣೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಪತಿಸ್ಸ್ಯಾದಿತಿ ಕೃತತಪಸಾಂ ಮಜ್ಜನೇ ಗೋಪಿಕಾನಾಂ ನಗ್ನಾನಾಂ
ವಸ್ತ್ರದಾತಾ ದ್ವಿಜವರವನಿತಾಽಽನೀತಮನ್ನಂ ಸಮಶ್ನನ್ ।
ಶ್ರಾಂತೈರ್ಗೋಪೈಸ್ಸಮಂ ಯೋ ಬಲಮಥನಬಲಾವಾಹೃತೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸವೃಷ್ಟೌ
ಪ್ರೋದ್ಧೃತ್ಯಾಽಽಹಾರ್ಯವರ್ಯಂ ನಿಜಜನಮಖಿಲಂ ಪಾಲಯನ್ ಪಾತಸ್ಸೌಮಾಮ್॥೬॥

ಗೋವಿಂದಾಖ್ಯೋಽಥ ತಾತಂ ಜಲಪತಿಹೃತಮಾನೀಯ ಲೋಕಂ ಸ್ವಕೀಯಂ
ನಂದಾದೀನಾಂ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ವ್ರಜಗತವನಿತಾಃ ಗಾನಕೃಷ್ಟಾರ್ತಚಿತ್ತಾಃ ।
ಯಃ ಕಾಲಿಂದ್ಯಾಂ ನಿಶಾಯಾಮರಮಯದಮಲಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಯಾ ದೀಪಿತಾಯಾಂ

ಚಾರ್ವಂಗೀರ್ನರ್ಮವಾಕ್ಯೈಃ ಸ್ತನಭರನಮಿತಾಃ ಪ್ರೀಣಯನ್ ಪ್ರೀಯತಾಂ ನಃ॥೭॥

ಅಂತರ್ಧತ್ತೇ ಸ್ಮ ತಾಸಾಂ ಮದಹರಣಕೃತೇ ತ್ವೇಕಯಾ ಕ್ರೀಡಮಾನಃ
ಸ್ವಸ್ಕಂಧಾರೋಹಣಾದ್ಯೈಃ ಪುನರಪಿ ಪಿಹಿತೋ ಗರ್ವಶಾಂತ್ಯೈ ಮೃಗಾಕ್ಷ್ಯಾಃ।
ಖಿನ್ನಾನಾಂ ಗೋಪಿಕಾನಾಂ ಬಹುವಿಧನುತಿಭಿರ್ಯೋ ವಹನ್ ಪ್ರೀತಿಮಾವಿಃ
ಪ್ರಾಪ್ತೋ ರಾಸೋತ್ಸವೇನ ನ್ಯರಮಯದಬಲಾಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಮೇ ಹರಿಸ್ಸಃ ॥೮॥

ಹತ್ವಾಯಿಶ್ಶಂಖಚೂಡಂ ಮಣಿಮಥ ಸಮದಾದಗ್ರಜಾಯಾರ್ತಗೋಪೀ
ಗೀತಾನೇಕಸ್ವಲೀಲೋ ಹೃತವೃಷಭಮಹಾಪೂರ್ವದೇವೋಽಮರೇಡ್ಯಃ।
ಕೇಶಿಪ್ರಾಣಾಪಹಾರೀ ಸುರಮುನಿವದನಪ್ರಾರ್ಥಿತಾಶೇಷಕೃತ್ಯೋ
ಹತ್ವಾಪುತ್ರಂ ಮಯಸ್ಯ ಸ್ವಜನಮಪಿಹಿತಂ ಮೋಚಯನ್ ಮೋಕ್ಷದಃ ಸ್ಯಾತ್ ॥೯॥

ಅಕ್ರೂರಾಕಾರಿತೋ ಯಾನ್ ವ್ರಜಯುವತಿಜನಾನ್ ಸಾಂತ್ವಯಿತ್ವಾಭಿತಪ್ತಾನ್
ಸ್ವಂ ರೂಪಂ ಮಜ್ಜತೇಽಸ್ಮೈ ವಿಲಸಿತಮಹಿಗಂ ದರ್ಶಯಂಸ್ತೇನ ವಂದ್ಯಃ।
ಯೋ ಗತ್ವಾ ಕಂಸಧಾನೀಂ ಹೃತರಜಕಶಿರಾಶ್ಚಾರುವೇಷಃ ಸುಧಾಮ್ನಃ
ಪ್ರೀತಿಂ ಕುರ್ವಂಸ್ತ್ರಿವಕ್ರಾಂ ವ್ಯತನುತ ರುಚಿರಾಂ ಪೌರಮಹ್ಯೋಽವತಾತ್ ಸಃ ॥೧೦॥

ಶಾರ್ವಂ ಭಂಕ್ತ್ವಾ ಧನುರ್ಯೋ ಬಲಮಪಿ ಧನುಷೋ ರಕ್ಷಕಂ ಕುಂಜರಂ ತಂ
ಮಲ್ಲಾಂಶ್ಚಾಣೂರಪೂರ್ವಾನಪಿ ಸಹಸಹಜೋ ಮರ್ದಯಂಸ್ತುಂಗಮಂಚಾತ್।
ಭೋಜೇಶಂ ಪಾತಯಿತ್ವಾ ವ್ಯಸುಮಕೃತ ನಿಜಾನ್ ನಂದಯನ್ ಪ್ರಾಪ್ಯಗರ್ಗಾತ್
ದ್ವೈಜಂ ಸಂಸ್ಕಾರಮಾಪ್ತೋ ಗುರುಮಥ ವಿದಿತಾಶೇಷವಿದ್ಯೋಽವತಾನ್ನಃ ॥೧೧॥

ದತ್ವಾ ಪುತ್ರಂ ಪ್ರವಕ್ತ್ರೇ ಪ್ರತಿಗತಮಧುರಃ ಸಾಂತ್ವಯನ್ನುದ್ಧಾವಾಸ್ಯಾತ್
ಗೋಷ್ಠಸ್ಥಾನ್ ನಂದಪೂರ್ವಾನರಮಯದಬಲಾಂ ಪ್ರೀತಿಕೃದ್ಯಃ ಶುಭಸ್ಯ ॥
ಅಕ್ರೂರಸ್ಯಾಥ ತೇನ ಪ್ರತಿವಿದಿತಪೃಥಾತಾಪುತ್ರಕೃತ್ಯೋ ಜರಾಯಾಃ
ಸೂನುಂ ನಿರ್ಭಿನ್ನಸೇನಂ ವ್ಯತನುತ ಬಹುಶೋ ವಿದ್ರುತಂ ನಃ ಸ ಪಾಯಾತ್ ॥೧೨॥

ಪುರ್ಯಾ ನಿರ್ಗತ್ಯ ರಾಮಾದಥ ಸಹಮುಸಲೀ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೃಷ್ಣೋಽಭ್ಯನುಜ್ಞಾಂ
ಗೋಮಂತಂ ಚಾಪಿ ಮೌಲಿಂ ಖಗಪತಿವಿಹಿತಾಂ ವಾಸುದೇವಂ ಸೃಗಾಲಮ್।
ಹತ್ವಾ ಶತ್ರುಂ ಚ ಪುರ್ಯಾಮಧಿಜಲಧಿಪುರೀಂ ನಿರ್ಮಿತಾಂ ಬಂಧುವರ್ಗಾನ್
ನಿನ್ಯೇ ಯಃ ಸೋಽವತಾನ್ನಃ ಪ್ರಮಥಿತಯವನೋ ಮೌಚುಕುಂದಾಕ್ಷಿವಹ್ನೇಃ ॥೧೩॥

ರಾಜ್ಞಾಸಂಸ್ತೂಯಮಾನೋ ಹತಯವನಬಲೋ ಭೀತವನ್ಮಾಗಧೇಶಾತ್
ಗೋಮಂತಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭೂಯೋ ಜಿತಮಗಧಪತಿರ್ಜಾತಶಾಂತಾಗ್ನಿಶೈಲಃ।
ಆಗತ್ಯ ದ್ವಾರಕಾಂ ಯೋ ಹೃದಿಕಸುತಗಿರಾ ಜ್ಞಾತಕೌಂತೇಯಕೃತ್ಯಃ
ಪಶ್ಯಸ್ತ್ವಾದಾಯಭೃಷ್ಮೀಂ ನೃಪು ಯುಧಿ ಜಿತವಾನ್ ಭೂಭೃತಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ನಃ॥೧೪॥

ವೈರೂಪ್ಯಂ ರುಗ್ಮಿಕೋ ಯೋಽಕೃತ ಮಣಿಸಹಿತಂ ಜಾಂಬವದ್ದೇಹಜಾತಾಂ
ಸತ್ಯಾಂ ತೇನೈವ ಯುಕ್ತಾಮಪಿ ಪರಿಜಗೃಹೇ ಹಸ್ತಿನಂ ಕುಲ್ಯಹೇತೋಃ ।
ಯಾತೋ ವ್ಯಸ್ಯಾತ್ರ ಸತ್ಯಾಶುಚಮಥ ಸಮಗಾದ್ ದ್ವಾರಕಾಂ ಸತ್ಯಯೇತೋ
ದ್ರುಷ್ಟುಂ ಪಾರ್ಥಾನ್ಸ ಕೃಷ್ಣಾನ್ ದ್ರುಪದಪುರಮಗಾದ್ವಿದ್ಧಲಕ್ಷ್ಮಾನ್ಸ ಪಾಯಾತ್ ॥೧೫॥
ಕೃಷ್ಣಃ ಪ್ರಾಪ್ಯಾಥ ಸತ್ರಾಜಿದಹಿತವಧಕೃದ್ಯಃ ಶ್ವಫಲ್ಕಸ್ಯ ಸೂನೌ
ರತ್ನಂ ಸಂದರ್ಶ್ಯ ರಾಮಂ ವ್ಯಥಿತ ಗತರೂಷಂ ದ್ರಷ್ಟುಕಾಮಃ ಪ್ರತಸ್ಥೇ ।
ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥಸ್ಥಪಾರ್ಥಾನಥ ಸಹವಿಜಯೋ ಯಾಮುನಂ ತೀರಮಾಯನ್
ಕಾಲಿಂದೀಂ ತತ್ರ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಯಮಸುತಪುರಕೃತ್ ಪಾತುಮಾಂ ದ್ವಾರಕಾಸ್ಥಃ ॥೧೬॥
ಯೋ ಜಹ್ರೇ ಮಿತ್ರವಿಂದಾಮಥ ದೃಢವೃಷಭಾನ್ ಸಪ್ತಬದ್ಧ್ವಾಪಿ ನೀಲಾಂ
ಭದ್ರಾಂ ಮದ್ರೇಶಕನ್ಯಾಮಪಿ ಪರಿಜಗೃಹೇ ಶಕ್ರವಿಜ್ಞಾಪಿತಾರ್ಥಃ ।
ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಾಽರೂಢಃ ಸಭಾರ್ಯೋ ಹಿಮಗಿರಿಶಿಖರೇ ಭೌಮದುರ್ಗಂ ಸಮೇತ್ಯ
ಛಿತ್ವಾ ದುರ್ಗಾಣಿ ಕೃಂತ್ವಾ ಮುರಗಲಮರಿಣಾ ದೇವತೇಡ್ಯಃ ಸ ಮಾಽವ್ಯಾತ್ ॥೧೭॥
ತ್ರಿಂಶತ್ವಂಚಾವಧೀದ್ಯಃ ಸಚಿವವರಸುತಾನ್ ಭೂಮಿಜೇನಾತಿಘೋರಂ
ಯುದ್ಧಂ ಕೃತ್ವಾ ಗಜಾದ್ಯೈರರಿಹೃತಶಿರಸಂ ತಂ ವ್ಯಧಾದ್ಭೂಸ್ತುತೋಽಥ ।
ಕೃತ್ವಾ ರಾಜ್ಯೇಽಸ್ಯ ಸೂನುಂ ವರಯುವತಿಜನಾನ್ ಭೂರಿಶಶ್ಚಾರುವೇಷಾನ್
ಪ್ರಾಪಯ್ಯ ದ್ವಾರಕಾಂ ಸೋಽಕೃತ ಮೃದಮದಿತೇಃ ಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಮವೇನ್ಮಾಮ್ ॥೧೮॥
ಇಂದ್ರಾರಾಧ್ಯೋಽಮರೇಂದ್ರಪ್ರಿಯತಮಮಗಮಾತ್ಯ ದೇವಾನ್ ವಿಜಿತ್ಯ
ಪ್ರಾಪ್ಯಾಥ ದ್ವಾರಕಾಂ ಯಃ ಸುತಮತಿರುಚಿರಂ ರುಗ್ಮಿಣೀಶತಃ ಪ್ರಪೇದೇ ।
ಭ್ರಾತೃವ್ಯಂ ಪೌಂಡ್ರಕಾಖ್ಯಂ ಪುರರುಧಮತನೋತ್ ಕೃತ್ತಶೀರ್ಷಂ ತದೀಯಾ-
ಪತ್ಯೋತ್ಪನ್ನಾಂ ಚ ಕೃತ್ಯಾಂ ರಥಚರಣರುಚಾ ಕಾಲಯನ್ ಕಾಮಧುಕ್ ಸ್ಯಾತ್ ॥೧೯॥
ಕೃಷ್ಣಃ ಸೂರ್ಯೋಽಪರಾಗೇ ನಿಜಯುವತಿಗಣೈರ್ಭಾರ್ಗವಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಪ್ತ-
ಸ್ತತ್ರಾಯಾತಾನ್ ಸ್ವಬಂಧೂನ್ ಮುನಿಗಣಮಪಿ ಸಂತೋಷ್ಯ ಯಜ್ಞಂ ಸ್ವಪಿತ್ರಾ ।
ಯೋಽನುಷ್ಠಾಪ್ಯಾಥ ನೈಜಂ ಪುರಮಥ ವದಿತಾಽನೇಕತತ್ತ್ವಾನಿ ಪಿತ್ರೇ
ಮಾತುಃ ಪುತ್ರಾನ್ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯಾಕೃತ ಹಿತಮಹಿತಂ ಮೇಽಪನುದ್ಯಾತ್ ಸ ಈಶಃ ॥೨೦॥
ರುಗ್ಮಿಣ್ಯಾ ನರ್ಮವಾಕ್ಯೈರರಮತ ಬಹುಭಿಃ ಸ್ತ್ರೀಜನೈರ್ಯೋಽಥ ಪುತ್ರಾ-
ನೇಕೈಕಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಪೇದೇ ದಶ ದಶ ರುಚಿರಾನ್ ಪೌತ್ರಕಾನಪ್ಯನೇಕಾನ್ ।
ಪೌತ್ರಸ್ಯೋದ್ವಾಹಕಾಲೇ ಬೃಷಕುಪಿತಬಲಾದ್ಸ್ತ್ವಗ್ಮಿಣಂ ಘಾತಯಿತ್ವಾ
ನಂದನ್ ಯೋಷಿದ್ಗಣೇನ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಮಬಲಾಪ್ರೀತಿಕಾರೀ ಗತಿರ್ಮೇ ॥೨೧॥
ನಾನಾರತ್ನಪ್ರದೀಪ್ತಾಸಮವಿಭವಯುತದ್ವ್ಯಷ್ಟಸಾಹಸ್ರಕಾಂತಾ-
ಗೇಹೇಷ್ವಶ್ನನ್ ಶಯಾನಃ ಕ್ವ ಚ ಜಪಮೃಗಯಾದೀನೀ ಕುರ್ವನ್ ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ॥

ಚಾರ್ವಂಗೀರ್ನರ್ಮವಾಕ್ಯೈಃ ಸ್ತನಭರನಮಿತಾಃ ಪ್ರೀಣಯನ್ ಪ್ರೀಯತಾಂ ನಃ॥೭॥

ಅಂತರ್ಧತ್ತೇ ಸ್ಮ ತಾಸಾಂ ಮದಹರಣಕೃತೇ ತ್ವೇಕಯಾ ಕ್ರೀಡಮಾನಃ
ಸ್ವಸ್ಕಂಧಾರೋಹಣಾದ್ಯೈಃ ಪುನರಪಿ ಪಿಹಿತೋ ಗರ್ವಶಾಂತ್ಯೈ ಮೃಗಾಕ್ಷ್ಯಾಃ।
ಖಿನ್ನಾನಾಂ ಗೋಪಿಕಾನಾಂ ಬಹುವಿಧನುತಿಭಿರ್ಯೋ ವಹನ್ ಪ್ರೀತಿಮಾವಿಃ
ಪ್ರಾಪ್ತೋ ರಾಸೋತ್ಸವೇನ ನ್ಯರಮಯದಬಲಾಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಮೇ ಹರಿಸ್ಸಃ ॥೮॥

ಹತ್ವಾಯಿಶ್ಶಂಖಚೂಡಂ ಮಣಿಮಥ ಸಮದಾದಗ್ರಜಾಯಾರ್ತಗೋಪೀ
ಗೀತಾನೇಕಸ್ವಲೀಲೋ ಹೃತವೃಷಭಮಹಾಪೂರ್ವದೇಪ್ಯೋಽಮರೇಡ್ಯಃ।
ಕೇಶಿಪ್ರಾಣಾಪಹಾರೀ ಸುರಮುನಿವದನಪ್ರಾರ್ಥಿತಾಶೇಷಕೃತ್ಯೋ
ಹತ್ವಾಪುತ್ರಂ ಮಯಸ್ಯ ಸ್ವಜನಮಪಿಹಿತಂ ಮೋಚಯನ್ ಮೋಕ್ಷದಃ ಸ್ಯಾತ್ ॥೯॥

ಅಕ್ರೂರಾಕಾರಿತೋ ಯಾನ್ ವ್ರಜಯುವತಿಜನಾನ್ ಸಾಂತ್ವಯಿತ್ವಾಭಿತಪ್ತಾನ್
ಸ್ವಂ ರೂಪಂ ಮಜ್ಜತೇಽಸ್ಮೈ ವಿಲಸಿತಮಹಿಗಂ ದರ್ಶಯಂಸ್ತೇನ ವಂದ್ಯಃ।
ಯೋ ಗತ್ವಾ ಕಂಸಧಾನೀಂ ಹೃತರಜಕಶಿರಾಶ್ಚಾರುವೇಷಃ ಸುಧಾಮ್ನಃ
ಪ್ರೀತಿಂ ಕುರ್ವಂಸ್ತ್ರಿವಕ್ರಾಂ ವ್ಯತನುತ ರುಚಿರಾಂ ಪೌರಮಹ್ಯೋಽವತಾತ್ ಸಃ ॥೧೦॥

ಶಾರ್ವಂ ಭಂಕ್ತ್ವಾ ಧನುರ್ಯೋ ಬಲಮಪಿ ಧನುಷೋ ರಕ್ಷಕಂ ಕುಂಜರಂ ತಂ
ಮಲ್ಲಾಂಶ್ಚಾಣೂರಪೂರ್ವಾನಪಿ ಸಹಸಹಜೋ ಮರ್ದಯಂಸ್ತುಂಗಮಂಚಾತ್।
ಭೋಜೇಶಂ ಪಾತಯಿತ್ವಾ ವ್ಯಸುಮಕೃತ ನಿಜಾನ್ ನಂದಯನ್ ಪ್ರಾಪ್ಯಗರ್ಗಾತ್
ದ್ವೈಜಂ ಸಂಸ್ಕಾರಮಾಪ್ತೋ ಗುರುಮಥ ವಿದಿತಾಶೇಷವಿದ್ಯೋಽವತಾನ್ನಃ ॥೧೧॥

ದತ್ವಾ ಪುತ್ರಂ ಪ್ರವಕ್ತ್ರೇ ಪ್ರತಿಗತಮಧುರಃ ಸಾಂತ್ವಯನ್ನುದ್ಧವಾಸ್ಯಾತ್
ಗೋಷ್ಠಸ್ಥಾನ್ ನಂದಪೂರ್ವಾನರಮಯದಬಲಾಂ ಪ್ರೀತಿಕೃದ್ಯಃ ಶುಭಸ್ಯ ॥
ಅಕ್ರೂರಸ್ಯಾಥ ತೇನ ಪ್ರತಿವಿದಿತಪೃಥಾತಾಪುತ್ರಕೃತ್ಯೋ ಜರಾಯಾಃ
ಸೂನುಂ ನಿರ್ಭಿನ್ನಸೇನಂ ವ್ಯತನುತ ಬಹುಶೋ ವಿದ್ರುತಂ ನಃ ಸ ಪಾಯಾತ್ ॥೧೨॥

ಪುರ್ಯಾ ನಿರ್ಗತ್ಯ ರಾಮಾದಥ ಸಹಮುಸಲೀ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೃಷ್ಣೋಽಭ್ಯನುಜ್ಞಾಂ
ಗೋಮಂತಂ ಚಾಪಿ ಮೌಲಿಂ ಖಗಪತಿವಿಹಿತಾಂ ವಾಸುದೇವಂ ಸೃಗಾಲಮ್।
ಹತ್ವಾ ಶತ್ರುಂ ಚ ಪುರ್ಯಾಮಧಿಜಲಧಿಪುರೀಂ ನಿರ್ಮಿತಾಂ ಬಂಧುವರ್ಗಾನ್
ನಿನ್ಯೇ ಯಃ ಸೋಽವತಾನ್ನಃ ಪ್ರಮಥಿತಯವನೋ ಮೌಚುಕುಂದಾಕ್ಷಿವಹ್ನೇಃ ॥೧೩॥

ರಾಜ್ಞಾ ಸಂಸ್ತೂಯಮಾನೋ ಹತಯವನಬಲೋ ಭೀತವನ್ಮಾಗಧೇಶಾತ್
ಗೋಮಂತಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭೂಯೋ ಜಿತಮಗಧಪತಿರ್ಜಾತಶಾಂತಾಗ್ನಿಶೈಲಃ।
ಆಗತ್ಯ ದ್ವಾರಕಾಂ ಯೋ ಹೃದಿಕಸುತಗಿರಾ ಜ್ಞಾತಕೌಂತೇಯಕೃತ್ಯಃ
ಪಶ್ಯಸ್ತ್ವಾದಾಯಭೃಷ್ಮೀಂ ನೃಷು ಯುಧಿ ಜಿತವಾನ್ ಭೂಭೃತಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ನಃ॥೧೪॥

ವೈರೂಪ್ಯಂ ರುಗ್ಮಿಣೋ ಯೋಽಕೃತ ಮಣಿಸಹಿತಂ ಜಾಂಬವದ್ದೇಹಜಾತಾಂ
ಸತ್ಯಾಂ ತೇನೈವ ಯುಕ್ತಾಮಪಿ ಪರಿಜಗೃಹೇ ಹಸ್ತಿನಂ ಕುಲ್ಯಹೇತೋಃ ।
ಯಾತೋ ವ್ಯಸ್ಯಾತ್ರ ಸತ್ಯಾಶುಚಮಥ ಸಮಗಾದ್ ದ್ವಾರಕಾಂ ಸತ್ಯಯೇತೋ
ದ್ರುಷ್ಟುಂ ಪಾರ್ಥಾನ್ಸ ಕೃಷ್ಣಾನ್ ದ್ರುಪದಪುರಮಗಾದ್ವಿದ್ಧಲಕ್ಷ್ಮಾನ್ಸ ಪಾಯಾತ್ ॥೧೫॥
ಕೃಷ್ಣಃ ಪ್ರಾಪ್ಯಾಥ ಸತ್ರಾಜಿದಹಿತವಧಕೃದ್ಯಃ ಶ್ವಫಲ್ಕಸ್ಯ ಸೂನೌ
ರತ್ನಂ ಸಂದರ್ಶ್ಯ ರಾಮಂ ವ್ಯಧಿತ ಗತರೂಷಂ ದ್ರಷ್ಟುಕಾಮಃ ಪ್ರತಸ್ಥೇ ।
ಇಂದ್ರಪ್ರಸ್ಥಸ್ಥಪಾರ್ಥಾನಥ ಸಹವಿಜಯೋ ಯಾಮುನಂ ತೀರಮಾಯನ್
ಕಾಲಿಂದೀಂ ತತ್ರ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಯಮಸುತಪುರಕೃತ್ ಪಾತುಮಾಂ ದ್ವಾರಕಾಸ್ಥಃ ॥೧೬॥
ಯೋ ಜಹ್ರೇ ಮಿತ್ರವಿಂದಾಮಥ ದೃಢವೃಷಭಾನ್ ಸಪ್ತಬದ್ಧ್ವಾಪಿ ನೀಲಾಂ
ಭದ್ರಾಂ ಮದ್ರೇಶಕನ್ಯಾಮಪಿ ಪರಿಜಗೃಹೇ ಶಕ್ರವಿಜ್ಞಾಪಿತಾರ್ಥಃ ।
ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಾಽರೂಢಃ ಸಭಾರ್ಯೋ ಹಿಮಗಿರಿಶಿಖರೇ ಭೌಮದುರ್ಗಂ ಸಮೇತ್ಯ
ಛಿತ್ವಾ ದುರ್ಗಾಣಿ ಕೃಂತ್ವಾ ಮುರಗಲಮರಿಣಾ ದೇವತೇಡ್ಯಃ ಸ ಮಾಽವ್ಯಾತ್ ॥೧೭॥
ತ್ರಿಂಶತ್ಪಂಚಾವಧೀದ್ಯಃ ಸಚಿವವರಸುತಾನ್ ಭೂಮಿಜೇನಾತಿಘೋರಂ
ಯುದ್ಧಂ ಕೃತ್ವಾ ಗಜಾದ್ಯೈರರಿಹೃತಶಿರಸಂ ತಂ ವ್ಯಧಾದ್ಭೂಸ್ತುತೋಽಥ ।
ಕೃತ್ವಾ ರಾಜ್ಯೇಽಸ್ಯ ಸೂನುಂ ವರಯುವತಿಜನಾನ್ ಭೂರಿಶಶ್ಚಾರುವೇಷಾನ್
ಪ್ರಾಪಯ್ಯ ದ್ವಾರಕಾಂ ಸೋಽಕೃತ ಮೃದಮದಿತೇಃ ಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಮವೇನ್ಮಾಮ್ ॥೧೮॥
ಇಂದ್ರಾರಾಧ್ಯೋಽಮರೇಂದ್ರಪ್ರಿಯತಮಮಗಮಾತ್ಯ ದೇವಾನ್ ವಿಜಿತ್ಯ
ಪ್ರಾಪ್ಯಾಥ ದ್ವಾರಕಾಂ ಯಃ ಸುತಮತಿರುಚಿರಂ ರುಗ್ಮಿಣೀಶತಃ ಪ್ರಪೇದೇ ।
ಭ್ರಾತೃವ್ಯಂ ಪೌಂಡ್ರಕಾಖ್ಯಂ ಪುರರುಧಮತನೋತ್ ಕೃತ್ತಶೀರ್ಷಂ ತದೀಯಾ-
ಪತ್ಯೋತ್ಪನ್ನಾಂ ಚ ಕೃತ್ಯಾಂ ರಥಚರಣರುಚಾ ಕಾಲಯನ್ ಕಾಮಧುಕ್ ಸ್ಯಾತ್ ॥೧೯॥
ಕೃಷ್ಣಃ ಸೂರ್ಯೋಽಪರಾಗೇ ನಿಜಯುವತಿಗಣೈರ್ಭಾರ್ಗವಂ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಪ್ತ-
ಸ್ತತ್ರಾಯಾತಾನ್ ಸ್ವಬಂಧೂನ್ ಮುನಿಗಣಮಪಿ ಸಂತೋಷ್ಯ ಯಜ್ಞಂ ಸ್ವಪಿತ್ರಾ।
ಯೋಽನುಷ್ಠಾಪ್ಯಾಥ ನೈಜಂ ಪುರಮಥ ವದಿತಾಽನೇಕತತ್ತ್ವಾನಿ ಪಿತ್ರೇ
ಮಾತುಃ ಪುತ್ರಾನ್ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯಾಕೃತ ಹಿತಮಹಿತಂ ಮೇಽಪನುದ್ಯಾತ್ ಸ ಈಶಃ ॥೨೦॥
ರುಗ್ಮಿಣ್ಯಾ ನರ್ಮವಾಕ್ಯೈರರಮತ ಬಹುಭಿಃ ಸ್ತ್ರೀಜನೈರ್ಯೋಽಥ ಪುತ್ರಾ-
ನೇಕೈಕಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಪೇದೇ ದಶ ದಶ ರುಚಿರಾನ್ ಪೌತ್ರಕಾನಪ್ಯನೇಕಾನ್ ।
ಪೌತ್ರಸ್ಯೋದ್ವಾಹಕಾಲೇ ಬೃಷಕುಪಿತಬಲಾದ್ರುಗ್ಮಿಣಂ ಘಾತಯಿತ್ವಾ
ನಂದನ್ ಯೋಷಿದ್ಗಣೇನ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಮಬಲಾಪ್ರೀತಿಕಾರೀ ಗತಿರ್ಮೇ ॥೨೧॥
ನಾನಾರತ್ನಪ್ರದೀಪ್ತಾಸಮವಿಭವಯುತದ್ವ್ಯಷ್ಟಸಾಹಸ್ರಕಾಂತಾ-
ಗೇಹೇಷ್ವಶ್ನನ್ ಶಯಾನಃ ಕ್ವ ಚ ಜಪಮೃಗಯಾದೀನೀ ಕುರ್ವನ್ ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ॥

ದೀವ್ಯನ್ನಕ್ಷೈರ್ಬ್ರ್ರುವಾಣಃ ಪ್ರವಚನಮಪರೈರ್ಮಂತ್ರಯನ್ನೇವಮಾದಿ-
ವ್ಯಾಪಾರಾನ್ ನಾರದಸ್ಯ ಪ್ರತಿಸದನಮಹೋ ದರ್ಶಯನ್ ನಃ ಸ ಪಾಯಾತ್॥೨೨॥
ಪ್ರಾತರ್ಥ್ಯಾಯನ್ ಪ್ರಸನ್ನಃ ಕೃತಿನಿಜವಿಹಿತಃ ಸತ್ಸಭಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕೃಷ್ಣೋ
ದೂತಂ ರಾಜ್ಞಾಂ ಪ್ರತೋಷ್ಯಾಮರಮುನಿವಿದಿತಾಶೇಷಕೃತ್ಯಃ ಪ್ರಯಾಸೀತ್ ।
ಶಕ್ರಪ್ರಸ್ಥಂ ಚಮೂಭಿರ್ಬಹುವಿಭವಯುತಂ ಬಂಧುಭಿರ್ಮಾನಿತೋಽಯಂ
ಭೀಮೇನಾಪಾತ್ಯ ಬಾರ್ಹದ್ರಥಮಥ ನೃಪತೀನ್ಮೋಚಯನ್ಮೇ ಪ್ರಸೀದೇತ್ ॥೨೩॥
ಪುತ್ರಂ ರಾಜ್ಯೇಽಸ್ಯ ಕೃತ್ವಾ ಹೃತಶಿರಸಮಥೋ ಚೇದಿರಾಜಂ ವಿಧಾಯ
ಪ್ರೋದ್ಯಂತಂ ರಾಜಸೂಯಂ ಯಮಸುತವಿಹಿತಂ ಸಂಸ್ಥಿತಂ ಯೋ ವಿಧಾಯ।
ಶಕ್ರಪ್ರಸ್ಥಾತ್ ಪ್ರಯಾತೋ ನಿಜನಗರಮಮುಸೌ ಸಾಲ್ವಭಗ್ನಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ
ಕದ್ರೋಘ್ನನ್ನಬ್ಧಿಗಂ ತಂ ಶಿವವರಬಲಿನಂ ಯಾನ್ ಪುರಂ ಪಾತುನಿತ್ಯಮ್ ॥೨೪॥
ವಿಪ್ರಾದಾಕರ್ಣ್ಯ ಧರ್ಮಂ ವನಗತಮನುಜೈಃ ಸಾಂತ್ವಯಿತ್ವೈತ್ಯಸರ್ವಾ-
ನಭ್ಯೇತ್ಯ ದ್ವಾರಕಾಂ ಯೋ ನೃಗಮಥ ಕುಜನಿಂ ದಿವ್ಯರೂಪಂ ಚಕಾರ ।
ಗತ್ವಾ ವೈದೇಹಗೇಹಂ ಕತಿಪಯದಿವಸಾಂಸ್ತತ್ರ ನೀತ್ವಾತಿಭಕ್ತ್ಯಾ
ಸಂತೋಷ್ಯ ದ್ವಾರಕಾಂ ಯಾನ್ ಬಹುಬಲಸಮಿತೋ ಯನ್ನುಪಪ್ಲಾವ್ಯಮವ್ಯಾತ್ ॥೨೫॥
ದೌತ್ಯಂ ಕುರ್ವನ್ನನಂತಾಃ ನಿಜರುಚಿರತನುರ್ದರ್ಶಯನ್ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟೇ-
ರ್ಗೀತಾತತ್ತ್ವೋಪದೇಶಾದ್ರಣಮುಖವಿಜಯಸ್ಯಾಚರನ್ ಸಾರಥಿತ್ವಮ್ ।
ನೀತ್ವಾ ಕೈಲಾಸಮೇನಂ ಪಶುಪತಿಮುಖತೋ ದಾಪಯಿತ್ವಾಸ್ತ್ರಮಸ್ಮೈ
ಭೀಮೇನಾಪಾತ್ಯ ದುಷ್ಟಂ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಮಕರೋದ್ಧರ್ಮರಾಜಂ ತಮೀಡೇ ॥೨೬॥
ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸ್ಥಾನಂ ಯದೂನಾಂ ಪ್ರಿಯಸಖಮಕೃತಾವಾಪ್ತಕಾಮಂ ಕುಚೇಲಂ
ಕುರ್ವನ್ ಕರ್ಮಾಶ್ವಮೇಧಂ ನಿಜಭವನಮಥೋ ದರ್ಶಯಿತ್ವಾರ್ಜುನಾಯ।
ಪುತ್ರಾನ್ ವಿಪ್ರಾಯ ದತ್ವಾಷಹಸಜಮಸೌ ದಂತವಕ್ತ್ರಂ ನಿಪಾತ್ಯ
ಪ್ರಾಪ್ಯಾಥ ದ್ವಾರನಾಂ ಸ್ವಾಂ ಸಮವತು ವಿಹರನ್ನುದ್ಧವಾಯೋಕ್ತತತ್ತ್ವಃ ॥೨೭॥
ರಕ್ಷನ್ ಲೋಕಾನ್ ಸಮಸ್ತಾನ್ ನಿಜಜನನಯನಾನಂದಕಾರೀ ನಿರಸ್ತಾ-
ವದ್ಯಃ ಸೌಖ್ಯೈಕಮೂರ್ತಿಃ ಸುರತರುಕುಸುಮೈಃ ಕೀರ್ಯಮಾಣೋಽಮರೇಂದ್ರೈಃ।
ಸಿದ್ಧೈರ್ಗಂಧರ್ವಪೂರ್ವೈರ್ಜಯಜಯವಚನೈಃ ಸ್ತೂಯಮಾತೋಽತ್ರ ಕೃಷ್ಣಃ
ಸ್ತ್ರೀಭಿಃ ಪುತ್ರೈಶ್ಚ ಪೌತ್ರೈಃ ಸ ಜಯತಿ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಃ ॥೨೮॥
ಇತಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರಮಂಜರೀ ಲೇಶತಃ ಕೃತಾ ।
ರಾಘವೇಂದ್ರೇಣ ಯತಿನಾ ಭೂಯಾತ್ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಸಾದದಾ ॥೨೯॥

॥ ಇತಿ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಕೃತ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಚಾರಿತ್ರ್ಯಮಂಜರೀ ॥

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಚರಿತ್ರೆ

ಹಿಂದೆ ಮರೀಚಿಋಷಿಗಳಿಗೆ ಆರುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರು ಒಮ್ಮೆ ದೇವಲ ಮುನಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಪಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದರು. ಈ ದೇವಲ ಋಷಿಗಳು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೃಶರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಮರೀಚಿಪುತ್ರರು ಕಾಮಜ್ವರದಿಂದ ಕೃಶರಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿ, ಶಾಪಕ್ಕೆ ಈಡಾದರು. ದೇವಲಋಷಿಗಳು ಆರು ಮಂದಿ ಮರೀಚಿಪುತ್ರರಿಗೆ ದೈತ್ಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಶಪಿಸಿದರು. ಈ ಆರು ಮಂದಿ ಮರೀಚಿಪುತ್ರರು ಮಹಾದೈತ್ಯರೆನಿಸಿದ ಕಾಲನೇಮಿಯ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಸ್ಮರ, ಉದ್ಗೀಥ, ಪರಿಷ್ವಂಗ, ಪತಂಗ, ಕ್ಷುದ್ರಭೃತ್, ಘೃಣೀ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇವರು ಷಡ್ಗರ್ಭರೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದರು. ಅಸುರರಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಅಸುರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವಧ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ಆರುಮಂದಿಗೂ ಅವಧ್ಯತ್ವ ವರವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದನು. ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕಾಲನೇಮಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಏಕೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದಿರಿ? ಎಂದು ದೃಪ್ತನಾಗಿ ಶಾಪನೀಡಿದನು. ''ನೀವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರಿ. ಆಗ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲಿ'' ಎಂದು.

ಈ ಆರುಮಂದಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಅವಧ್ಯತ್ವವರವಿದೆ. ಆದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನಿಂದ ತಂದೆಯಿಂದಲೇ ಸಂಹಾರವಾಗಬೇಕೆಂಬ ಶಾಪವಿದೆ. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನು ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ದುರ್ಗಾದೇವಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ -

ದುರ್ಗಾ ತದಾ ತಾನ್ ಭಗವತ್ಪ್ರಚೋದಿತಾ
ಪ್ರಸ್ವಾಪಯಿತ್ವಾ ಪ್ರಚಕರ್ಷ ಕಾಯಾತ್ ।
ಕ್ರಮಾತ್ ಸಮಾವೇಶಯದಾಶು ದೇವಕೀ-
ಗರ್ಭಾಶಯೇ ತಾನ್ ನೃಹನಚ್ಚ ಕಂಸಃ ॥

ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ದುರ್ಗೆಯು ಆ ಕಾಲನೇಮಿಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿದ್ರೆಗೊಳಿಸಿ ಅವರ ಶರೀರದಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸೆಳೆದಿದ್ದಾಳೆ. ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಗೊಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಷಡ್ಗರ್ಭರನ್ನು ಕಂಸನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೊಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಕಾಲನೇಮಿಯ ಈ ಆರುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳು ಪಾತಾಳಲೋಕದ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಜೀವನನ್ನು ತೆಗೆದು ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ತಂದೆಯಾದ ಕಾಲನೇಮಿಯೇ ಕಂಸನಾದ ಕಾರಣ, ಈ ಆರುಜನರು ಕಂಸನಿಂದ ಮೃತರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಶಾಪ ಫಲಿಸಿದೆ. ಪುನಃ ಅದೇ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನೀಡಿದ ಅವಧ್ಯತ್ವ ವರವೂ ಕೂಡ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿದೆ.

ಒಬ್ಬನನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಗೆಯು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ ಒಂದು ಅಂಶದಿಂದ ಅವನ ಜೀವವನ್ನು ದೇಹದಿಂದ ಹೊರತೆಗೆದು ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ನವಮಾಸ ತುಂಬಿ ಶಿಶು ಹುಟ್ಟಿದ ವೇಳೆಗೆ ಕಂಸ ಅದನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ಪುನಃ ಆ ಜೀವವನ್ನು ತಂದು ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡುವವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ವರ್ಷ ಕಾಲ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಎದ್ದು, ಅವನು ಹೊರಟು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಷಡ್ಗರ್ಭನ ಸರದಿಯೂ ಹೀಗೆ. ಆರುಮಂದಿಯನ್ನು ದೇವಕಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಕಂಸನ ಕೈಯಿಂದ ದುರ್ಗೆಯು ವಧಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಮುಂದೆ ಷಡ್ಗರ್ಭರು ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಪಾತಾಳಕಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೊಡ್ಡವನಾದಾಗ ಒಮ್ಮೆ ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಕಿಯು ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಆರುಮಂದಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬಯಸಿದಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬಲಿಯ ಬಳಿಯಿದ್ದ ಷಡ್ಗರ್ಭರ ಅವಧ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ ಶಿಶುರೂಪದಿಂದ ಅವರನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅವಧ್ಯತ್ವ ವರವನ್ನು, ದೇವಲಮಹರ್ಷಿಗಳ ಶಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ತಾನು ಕುಡಿದು ಉಳಿದ ದೇವಕಿಮಾತೆಯ ಎದೆಯ ಹಾಲನ್ನು ಆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಿ, ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ.

ದೇವಕಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೊದಲ ಮಗನೇ ಕೀರ್ತಿವಂತ. ಇವನನ್ನು ವಸುದೇವನು ಕಂಸನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಕಂಸನು 'ಇದು ಎಂಟನೇ ಮಗುವಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ನಾನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದನು. ವಸುದೇವನು ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾರದರು ಕಂಸನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವತೆಗಳೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ಕಾಲನೇಮಿಯ ಸ್ವರೂಪನಾದವನು. ನಿನ್ನನ್ನು ವಿರೋಧ ಮಾಡುವುದೇ ಇವರೆಲ್ಲರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ ಜನಿಸಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಯಾವ ಮಗುವನ್ನು ಕೂಡ ಉಳಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಲೆಕ್ಕ ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ದೇವತಾಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ನಾರದರು ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ಕಂಸನು ವಸುದೇವ-ದೇವಕಿಯರನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿದ ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನಿರ್ದಯದಿಂದ ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ಕಾಲನೇಮಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದ ಕಂಸನು ಎಲ್ಲ ಯಾದವರನ್ನು ವಿರೋಧ ಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಉಗ್ರಸೇನರಾಜನನ್ನೂ ಕೂಡ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ತಂದೆಯಿಂದಲೇ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯಭಾರ ನಡೆಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಷಡ್ಗರ್ಭರು ಕಾಲನೇಮಿಯ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಕಂಸನ ಕೈಯಿಂದ ಮೃತರಾದರು.

ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಮಗು ಕೀರ್ತಿಮಾನ್. ಇವನನ್ನು ಕಂಸನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದನು. ಒಂದುವರ್ಷದ ಅನಂತರ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗು ಸುಷೇಣ. ಇವನನ್ನೂ ಕೂಡ ಕಂಸನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿದನು. ಇದರಂತೆ ಭದ್ರಸೇನ, ಋಜು, ಸಮ್ಮರ್ದನ, ಭದ್ರ ಎಂಬ ಉಳಿದ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕನಿಕರವಿಲ್ಲದ ಕಂಸನು ತನ್ನ ಬದುಕಿಗಾಗಿ ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿ ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ಇದರಿಂದ ವಸುದೇವ-ದೇವಕಿಯರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂಕಟವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದನು.

ನೀನು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಈ ಕೂಡಲೇ ಹೊರಡು. ವಸುದೇವನ ಪತ್ನಿಯಾದ ರೋಹಿಣಿಯು ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಇರುವಳು. ವಸುದೇವನ ಉಳಿದ ಪತ್ನಿಯರು ಕಂಸನ ಭಯದಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನೀನು ದೇವಕಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವ ನನ್ನ ಶುಕ್ಲಕೇಶದ ಆವೇಶವುಳ್ಳ ಆದಿಶೇಷನ ಭ್ರೂಣಶರೀರವನ್ನು ಸೆಳೆಯಬೇಕು. ಅದನ್ನು ತಂದು ರೋಹಿಣಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ನಾನು ಕೃಷ್ಣಕೇಶವೆಂಬ ಸ್ವರೂಪಾಂಶದಿಂದ ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತೇನೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಂದಗೋಪನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಯಶೋದೆಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಅವತಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ನೀನು ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವಳಾಗಿರುವಿ. ನೀನು ದುರ್ಗೆಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಭಕ್ತರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

ದುರ್ಗೇತಿ ಭದ್ರಕಾಲೀತಿ ವಿಜಯಾ ವೈಷ್ಣವೀತಿ ಚ ।
ಕುಮುದಾ ಚಂಡಿಕಾ ಕೃಷ್ಣಾ ಮಾಧವೀ ಕನ್ಯಕೇತಿ ಚ ॥
ಮಾಯಾ ನಾರಾಯಣೀಶಾನಾ ಶಾರದೇತ್ಯಂಬಿಕೇತಿ ಚ ॥

ನಿನ್ನನ್ನು ಜನರು ದುರ್ಗೆ, ಭದ್ರಕಾಳೀ, ವಿಜಯಾ, ವೈಷ್ಣವೀ, ಕುಮುದಾ, ಚಂಡಿಕೆ, ಕೃಷ್ಣೆ, ಮಾಧವಿ, ಕನ್ಯಾ, ಮಾಯಾ, ನಾರಾಯಣೀ, ಈಶಾನಾ, ಶಾರದಾ, ಅಂಬಿಕಾ ಮೊದಲಾದ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ, ಆರಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಬಲದೇವನನ್ನು ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಎಳೆದು ರೋಹಿಣಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಡುವುದರಿಂದ ಇವನು ಸಂಕರ್ಷಣನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ರಾಮನೆಂದು, ವಿಶೇಷ ಬಲವಿರುವುದರಿಂದ ಭದ್ರನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿದ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ''ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ!'' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳು. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕಾರ

ಮಾಡಿದಳು. ಕೂಡಲೇ ಭೂಮಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದಳು. ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದಳು.

ಮಥುರಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ದೇವಕಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಳು. ಮೂರು ತಿಂಗಳ ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ತೆಗೆದು ರೋಹಿಣಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದಳು. ಆದರೆ ಅಸುರ ಜನರು ದೇವಕಿಗೆ ಗರ್ಭಪಾತವಾಯಿತೆಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡರು.

ಕಂಸನು ವಸುದೇವ-ದೇವಕಿಯರನ್ನು ಯಾವಾಗ ಬಂಧನದಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದನೋ ಆಗ ವಸುದೇವನು ತನ್ನ ಉಳಿದ ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ದೂರ ಕಳುಹಿಸಿದ್ದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ರೋಹಿಣಿಯೂ ಕೂಡ ಒಬ್ಬಳು. ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಇವಳು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ರೋಹಿಣಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು ಬಲದೇವನ ಗರ್ಭವನ್ನು ಇಟ್ಟದ್ದು ಕಂಸನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಹಿಂದೆ ಶೇಷದೇವರು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಹಾಗೂ ರಾಮದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆದರ ಫಲವಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಜೇಷ್ಠನಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ರೋಹಿಣಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ೭ ತಿಂಗಳು ಇದ್ದು ಅನಂತರ ಬಲಭದ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರು ಶೇಷದೇವರನ್ನು ಮಗನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರು. ರೋಹಿಣಿಯೂ ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆವೇಶವುಳ್ಳ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಇದರ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಶುಕ್ಲಕೇಶಾವೇಷವುಳ್ಳ ಶೇಷದೇವರು ದೇವಕಿಗೂ ಹಾಗೂ ರೋಹಿಣಿಗೂ ಮಗನಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು.

ಭಗವಂತನು ಶುಕ್ಲಕೇಶದಿಂದ ಆ ಬಲಭದ್ರನಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟನಾದನು. ಬಲಭದ್ರನು ರೋಹಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿದನು.

ಸ ತತ್ರ ಮಾಸತ್ರಯಮುಷ್ಯ ದುರ್ಗಯಾಽ-
ಪವಾಹಿತೋ ರೋಹಿಣೀಗರ್ಭಮಾಶು ।
ನಿಯುಕ್ತಯಾ ಕೇಶವೇನಾಥ ತತ್ರ
ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಮಾಸಾನ್ ಸಪ್ತಜಾತಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮ್ ॥

ಶೇಷದೇವರು ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ವಾಸ ಮಾಡಿದರು. ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು ಅವನನ್ನು ರೋಹಿಣಿಯ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಏಳು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದರು.

ಆಜ್ಞಾಪಯಾಸಮಾಸ ಪುರಾ ಸ ಶೇಷಂ
ಜಜ್ಞೇ ಸ ರೋಹಿಣ್ಯುದರೋದಯಾದ್ರೇಃ ।
ಸಂ-ಪ್ರೇಷಯಂತಿ ಸ್ಮ ನರ್ರೈರ್ನರೇಂದ್ರಾಃ
ಶಯ್ಯಾಂ ಸ್ವ-ಕೀಯಾಂ ಪುರತಃ ಪ್ರಯಾಣೇ ॥ (ರು.ವಿ.೧-೨೬)

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ರಾಜರು ತಾವು ಪ್ರಯಾಣ ಮೊದಲು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಆಳುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಾದ ಶೇಷದೇವರನ್ನು ಮೊದಲು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅದರಂತೆ ರೋಹಿಣಿದೇವಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಷದೇವರು ಬಲರಾಮನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಚಂದ್ರನು ಉದಯಪರ್ವತದಿಂದ ಉದಯಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು.

ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರವೇಶ

ಅಖಿಲಾಂಡಕೋಟಿಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಾಯಕನಾದ ದೇವದೇವೋತ್ತಮನಾದ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಕಪ್ಪುಕೂದಲಿನ ರೂಪದಿಂದ ವಸುದೇವನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದನು. ಭಗವಂತನ ಯಾವುದೇ ಅವಯವಗಳಿಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಪುರುಷಾಕಾರದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕಪ್ಪುಕೂದಲು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮನ್ಮಥನಿಗೂ ಮನ್ಮಥನಂತೆ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಭಗವಂತನ ತೇಜಸ್ಸು ಯಾವಾಗ ವಸುದೇವನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿತೋ, ಆಗ ವಸುದೇವನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠಶಾಲಿಯಾದನು. ಅನಂತರ ವಸುದೇವನು ಅಚ್ಯುತಾಂಶನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ದೇವಕಿಯ ಉದರದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದನು. ದೇವಕಿಯು ಆ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದಳು. ಇಲ್ಲಿಯ ತನಕ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತಳಾದ ದೇವಕಿಯು ಕಾಂತಿಹೀನಳಾಗಿದ್ದಳು. ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಜಗದುದರನನ್ನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದಳೋ, ಆಗಿನಿಂದಲೇ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದಳು.

ಕಾಂತಿಯುಕ್ತಳಾದ ತನ್ನ ತಂಗಿಯಾದ ದೇವಕಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಕಂಸನಿಗೆ ವಿಸ್ಮಯವಾಯಿತು. ಭಗವಂತನು ಇವಳ ಉದರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದು ನಿಶ್ಚಯ. ನನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಳಂಕವನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಗರ್ಭಿಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ವಧೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ತಂಗಿಯೂ ಆಗಿರುವ ಕಾರಣ ಅವಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದು ಆಯುಷ್ಯ-ಹಾನಿಕರವಾಗಿದೆಯೆಂದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದನು. ದೇವಕಿಯನ್ನು ಕಂಸನು ಆಗಲೇ ಕೊಂದುಬಿಡಬಹುದಿತ್ತು. ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಘೋರವಾದ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟನು. ಇದು ಹರಿಯ ಇಚ್ಛೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅವತರಿಸುವುದನ್ನೇ ಕಾದು ಕುಳಿತನು. ಕುಳಿತಾಗ, ನಿಂತಾಗ, ಮಲಗಿದಾಗ, ತಿಂದಾಗ, ತಿರುಗಾಡುವಾಗ, ನೀರುಕುಡಿಯುವಾಗ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ಯೋಚನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಬಹಳ ಭಯಭೀತನಾದನು. ಕಂಸನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಯ ಆವರಿಸಿತು.

ದೇವಕಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಜಗದೊಡೆಯನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಇದುವೇ ಗರ್ಭಸ್ತುತಿ. (ಈ ಗರ್ಭಸ್ತುತಿಯು ಭಾಗವತದ ದಶಮಸ್ಕಂಧದ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಗರ್ಭದ ರಕ್ಷಣೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಸಂತತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಅರ್ಥಸಹಿತವಾಗಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು.)

ಗರ್ಭಸ್ತುತಿ

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು, ರುದ್ರದೇವರು, ನಾರದಾದಿಗಳು, ಸಕಲದೇವತೆಗಳು, ದೇವತೆಗಳ ಅನುಚರರು ದೇವಕಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಅರ್ಥಗರ್ಭಿತವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಕ್ತಿಪರವಶರಾಗಿ ಕೊಂಡಾಡಿದರು, ಸ್ತುತಿಸಿದರು, ಆರಾಧನೆಗೈದರು ನಮಿಸಿದರು.

ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಿಗೆ ನಮೋನಮಃ

ಸತ್ಯವ್ರತಂ ಸತ್ಯಪರಂ ತ್ರಿಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಸ್ಯ ಯೋನಿಂ ನಿಹಿತಂ ಚ ಸತ್ಯೇ।
ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯಮುತ ಸತ್ಯನೇತ್ರಂ ಸತ್ಯಾತ್ಮಕಂ ತ್ವಾಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪನ್ನಾಃ॥

ಓ ಭಗವಂತನೇ! ನೀನು ಪೂರ್ಣವಾದ ಆನಂದಜ್ಞಾನ- ಸ್ವರೂಪನಾಗಿರುವಿ. ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳುವ ನಿಯಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಜವಾದ ಸತ್ಯವತ್ರ ಎಂದರೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ. ಸತ್ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಪೃಥ್ವಿ, ಅಪ್, ತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಂದ ತ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ವಾಯು-ಆಕಾಶಗಳಿಂದ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸತ್ಯ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸತ್ಯ ಎನಿಸುವ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಕಾರಣ ನಿನ್ನನ್ನು ಸತ್ಯಪರ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮೂರು ವೇದಗಳ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥನಾದ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೂರ ಲೋಕಗಳು ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ನೀನು ನಾಶವಾಗದ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು 'ತ್ರಿಸತ್ಯ' ಎನಿಸುವಿ. ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನೀನು ಸತ್ಯಸ್ಯ ಯೋನಿ ಎನಿಸಿರುವಿ. ಸತ್ಯಭೂತವಾದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ- ದೇವರು ಸತ್ಯ ಎನಿಸುವರು. ಆ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ನೀನು ಸತ್ಯೇ ನಿಹಿತ ಎನಿಸುವಿ. ಸತ್ಯಭೂತವಾದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸತ್ಯವನ್ನು = ಉತ್ತಮವಾದ ಆನಂದಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ 'ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯ' ಎನಿಸುವಿ. ಸತ್ಯಭೂತವಾದ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನೀನು ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಸತ್ಯನೇತ್ರ ಎನಿಸುವಿ. ಸತ್ಯಭೂತವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವ ಕಾರಣದಿಂದ ಆತ್ಮನ ಸುಖಕ್ಕೆ ನೀನು ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ 'ಸತ್ಯಾತ್ಮಕ' ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಿ. ಇಂಥ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಭಕ್ತಿಪರವಶರಾಗಿ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅಚಲವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದೇವೆ.

ಜಗದ್ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಆಶ್ರಯ

ಏಕಾಯನೋಽಸೌ ದ್ವಿಫಲಸ್ತ್ರಿಮೂಲಶ್ಚತೂರಸಃ ಪಂಚಶಿಫಃ ಷಡಾತ್ಮಾ।
ಸಪ್ತತ್ವಗಷ್ಟವಿಟಪೋ ನವಾಕ್ಷೋ ದಶಚ್ಛದೀ ದ್ವಿಖಗೋ ಹ್ಯಾದಿವೃಕ್ಷಃ ॥

ಈ ಜಗತ್ತೇ ಒಂದು ವೃಕ್ಷ. ಅದರ ತಾಯಿ ಬೇರು ಮೂಲ ಪ್ರಕೃತಿ. ಪ್ರವೃತ್ತಕರ್ಮ ಹಾಗೂ ನಿವೃತ್ತಕರ್ಮಗಳು ಎರಡು ಹಣ್ಣುಗಳು. ಸತ್ವ, ರಜಸ್ಸು, ತಮಸ್ಸು ಎಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳು ಹೊಸದಾದ ಮೂರು ಬೇರುಗಳು. ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ಇವು ನಾಕು ಹಣ್ಣಿನ ರಸಗಳು. ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ ಎಂಬ ಐದು ವಿಷಯಪದಾರ್ಥಗಳೇ ಐದು ರೆಂಬೆಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿದ ಬೇರುಗಳು. ಭ್ರೂಣಾವಸ್ಥೆ, ಭ್ರೂಣದಿಂದ ಶರೀರದ ಮಾರ್ಪಾಡು. ಶರೀರದ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಶರೀರದ ರೂಪಾಂತರ, ಶರೀರದ ಕ್ಷಯ, ಶರೀರದ ಮರಣ. ಈ ಆರು ಅವಸ್ಥೆಗಳು, ಆರು ಸ್ವಭಾವಗಳು. ತ್ವಕ್, ಚರ್ಮ, ಮಾಂಸ, ಮಜ್ಜ, ಮೇಧ, ಅಸ್ಥಿ ಇವು ಏಳು ತೊಗಟೆಗಳು. ದೇವ, ಗಂಧರ್ವ, ದಾನವ, ರಾಕ್ಷಸ, ಪಿಶಾಚ, ತಿರ್ಯಕ್, ಮನುಷ್ಯ, ಸ್ಥಾವರ ಇವು ಎಂಟು ಕೊಂಬೆಗಳು. ಎರಡು ಕಣ್ಣು, ಎರಡು ಕಿವಿ, ಎರಡು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆ, ಬಾಯಿ, ಮಲ-ಮೂತ್ರ ದ್ವಾರಗಳೆಂಬುದೇ ಒಂಬತ್ತು ಪೊಟರೆಗಳು. ಪಂಚಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೇ ಹತ್ತು ಎಲೆಗಳು. ಪ್ರವೃತ್ತಕರ್ಮ, ನಿವೃತ್ತಕರ್ಮ ಎಂಬ ಎರಡು ಹಕ್ಕಿಗಳು ಈ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿವೆ. ಈ ವೃಕ್ಷವೇ ಆದಿವೃಕ್ಷ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಆದಿವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ನೀನೇ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವಿ.

ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಹಾರಕ ನೀನೊಬ್ಬನೇ!

ತ್ವಮೇಕ ಏವಾಸ್ಯ ಸತಃ ಪ್ರಸೂತಿಃ
ಸ್ಥಾನಂ ನಿಧಾನಂ ತ್ವಮನುಗ್ರಹಶ್ಚ ।
ತ್ವನ್ಮಾಯಯಾ ಸಂವೃತಚೇತಸಸ್ತ್ವಾಂ
ಪಶ್ಯಂತಿ ನಾನಾ ನ ವಿಪಶ್ಚಿತೋ ಯೇ ॥

ಸತ್ಯಭೂತವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನೀನು ಒಬ್ಬನೇ ಕಾರಣಕರ್ತನಾಗಿರುವಿ. ಜಗತ್ತಿನ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು ನಿನಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇದರ ಸಂಹಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿ ನಿನಗೊಬ್ಬನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಮುಖ್ಯ ಆಧಾರ. ಆದರೆ ಮೋಹಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿ-ಸ್ಥಿತಿ-ಸಂಹಾರಕರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇದ್ದಾರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನಿಜವಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹಾಗೇ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಿ

ಬಿಭರ್ಷಿ ರೂಪಾಣ್ಯವಬೋಧ ಆತ್ಮನ್
ಕ್ಷೇಮಾಯ ಲೋಕಸ್ಯ ಚರಾಚರಸ್ಯ ।
ಸತ್ತ್ವೋಪಪನ್ನಾನಿ ಸುಖಾವಹಾನಿ
ಸತಾಮಭದ್ರಾಣಿ ಮುಹುಃ ಖಲಾನಾಮ್ ॥

ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದ ನೀನು ಚೇತನಾಚೇತನಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡುವಿ. ಆ ಎಲ್ಲ ಅವತಾರಗಳು ದುರ್ಜನರಿಗೆ ದುಃಖಪ್ರದವಾಗಿವೆ. ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಸುಖಪ್ರದವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಸಕಲ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ. ಇಂಥ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಪುನಃ ನೀನು ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿರುವಿ.

ಸಂಸಾರ ದಾಟಲು ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳೇ ಎನ್ನ ನೌಕೆ

ತ್ವಯ್ಯಂಬುಜಾಕ್ಷಾಖಿಲಸತ್ತ್ವಧಾಮ್ನಿ
ಸಮಾಧಿನಾಽವೇಶಿತಚೇತಸೋ ಯೇ ।
ತ್ವತ್ಪಾದಪೋತೇನ ಮಹತ್ಕೃತೇನ
ಕುರ್ವಂತಿ ಗೋವತ್ಸಪದಂ ಭವಾಬ್ಧಿಮ್ ॥

ಅರವಿಂದದಳಾಯತಾಕ್ಷನೇ! ಸಮಸ್ತ ಚೇತನಗಳಿಗೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಆಧಾರನಾಗಿರುವಿ. ಯಾವ ಭಕ್ತನು ಅಚಲವಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವನೋ, ಅವನು ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳೆಂಬ ನೌಕೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುವನು. ಸಣ್ಣ ತೊರೆಯನ್ನು ಹೆಜ್ಜೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಹೇಗೆ ದಾಟಬಹುದೋ, ಅದರಂತೆ ಅನಂತವಾದ ಈ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಅಪಾರವಾದ ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ಕರುವಿನ ಹೆಜ್ಜೆಯಷ್ಟು ಮಡಿಕೊಂಡು ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟಬಹುದು.

ನಿನ್ನ ಪಾದನೌಕೆಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡಲಾರೆ

ಸ್ವಯಂ ಸಮುತ್ತೀರ್ಯ ಸುದುಸ್ತರಂ ದ್ಯುಮನ್
ಭವಾರ್ಣವಂ ಭೀಮಮದಭ್ರಸೌಹೃದಾಃ ।

ಭವತ್ಪದಾಂಬೋರುಹನಾವಮತ್ರ ತೇ
ನಿಧಾಯ ಯಾತಾಃ ಸದನುಗ್ರಹೋ ಭವಾನ್ ॥

ಓ ವಿಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನೇ! ಜ್ಞಾನಿಜನರು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಮಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಬೇರೆಯವರಿಂದ ದಾಟಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಭಯಾನಕವಾದ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ದಾಟುತ್ತಾರೆ. ಶಿಷ್ಯರಿಗೂ, ನಿನ್ನ ಪಾದನೌಕೆಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಾನು ಆ ನೌಕೆಯನ್ನು ಏರಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ ಮಾಡುವ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಾವು ಶರಣಾಗತರಾಗಿದ್ದೇವೆ.

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸ್ಥಿತಿ ಎನಗೆ ಬೇಡ

ಯೇಽನ್ಯೇಽರವಿಂದಾಕ್ಷ ವಿಮುಕ್ತಮಾನಿನ- ಸ್ತ್ವಯ್ಯಸ್ತಭಾವಾದವಿಶುದ್ಧಬುದ್ಧಯಃ ।
ಆರುಹ್ಯ ಕೃಚ್ಛ್ರೇಣ ಪರಂ ಪದಂ ತತಃ
ಪತ್ಯಂತಧೋ ನಾದೃತಯುಷ್ಮದಂಘ್ರಯಃ ॥

ಕಮಲಾಕ್ಷನೇ ! ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಎಂದಿಗೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ತಾವೇ ಮುಕ್ತರಾಗಿದ್ದೇವೆಂದು ಬೀಗುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರಮಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಎಂದಿಗೂ ಇವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪುನಃ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಯಾವ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ

ತಥಾ ನ ತೇ ಮಾಧವ ತಾವಕಾಃ ಕ್ವಚಿದ್
ಭ್ರಶ್ಯಂತಿ ಮಾರ್ಗಾತ್ ತ್ವಯಿ ಬದ್ಧಸೌಹೃದಾಃ ।
ತ್ವಯಾಭಿಗುಪ್ತಾ ವಿಚರಂತಿ ನಿರ್ಭಯಾ ವಿನಾಯಕಾನೀಕಪಮೂರ್ಧಸು ಪ್ರಭೋ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೇ ! ಯಾವ ಭಕ್ತನು ಅಚಲವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನನಾಗುತ್ತಾನೋ, ಅವನಿಗೂ ಎಂದೂ ಚ್ಯುತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿರಂತರ ನಿನ್ನ ರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಾನೆ. ಎಂಥ ವಿಘ್ನಗಳು ಬಂದರೂ ಎದುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ವಿಘ್ನಗಳ ಕಡಲನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಶರೀರವು ಸಾಧನೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ತಾಣ

ಸತ್ತ್ವಂ ವಿಶುದ್ಧಂ ಶ್ರಯತೇ ಭವಾನ್ ಸ್ಥಿತೌ
ಶರೀರಿಣಾಂ ಶ್ರೇಯ ಉಪಾಯನಂ ವಪುಃ ।
ವೇದಕ್ರಿಯಾಯೋಗತಪಃಸಮಾಧಿಭಿಃ
ತವಾರ್ಹಣಂ ಯೇನ ಜನಃ ಸಮೀಹತೇ ॥

ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಸತ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೀನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವಿ. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಶರೀರವು ತಮ್ಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಯೋಗ, ತಪಸ್ಸು, ಸಮಾಧಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ನಿನ್ನ ಆರಾಧನೆಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡು ಧನ್ಯರಾಗುವರು.

ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವವನು ನೀನೇ

ಸತ್ವಂ ನ ಚೇದ್ಧಾತರಿದಂ ನಿಜಂ ಭವೇತ್ ವಿಜ್ಞಾನಮಜ್ಞಾನಭಿದಾಪ ಮಾರ್ಜನಮ್ ।
ಗುಣಪ್ರಕಾಶೈರನುಮೀಯತೇ ಭವಾನ್
ಪ್ರಕಾಶತೇ ಯಸ್ಯ ಚ ಯೇನ ವಾಽಗುಣಃ ॥

ಓ ಕರುಣಾತ್ಮನೇ ! ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಶರೀರವು ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಜ್ಞಾನದ ಲೇಪವನ್ನೂ ಕೂಡ ಅದು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಶುದ್ಧವಾದ ಸತ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿದೆ. ಅಂಥ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶ ಹೊಂದಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜಿಜ್ಞಾಸುವು ಯಥಾರ್ಥವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಉಪದೇಶವಿಲ್ಲದೇ ಯಾರಿಗೂ ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವೇ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ.

ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೇ ಏನೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

ನ ನಾಮ ರೂಪೇ ಗುಣಕರ್ಮಜನ್ಮಭಿರ್ನಿರೂಪಿತವ್ಯೇ ತವ ತಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಿಣಃ ।
ಮನೋವಚೋಭ್ಯಾಮನುಮೇಯವರ್ತ್ಮನೋ
ದೇವಕ್ರಿಯಾಯಾಃ ಪ್ರತಿಯಂತ್ಯಥಾಪಿ ಹಿ ॥

ಓ ದೇವೋತ್ತಮನೇ! ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು, ಅವತಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕೂಡ ಅಲೌಕಿಕವಾಗಿವೆ. ತಿಳಿಯುವುದಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಮಾತಿನಿಂದಲೂ ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿದಿದ್ದನ್ನೂ ಹೇಳಲೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಬೇಕು. ನಾಮಾರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕಾಣಲು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯ. ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದಷ್ಟೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ನಾವು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಆದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಷ್ಟೇ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಯಾರಿಗೆ ಸಂಸಾರವಿಲ್ಲ

ಶೃಣ್ವನ್ ಗೃಣನ್ ಸಂಸ್ಮರಯಂಶ್ಚ ಚಿಂತಯನ್
ನಾಮಾನಿ ರೂಪಾಣಿ ಚ ಮಂಗಲಾನಿ ತೇ ।
ಕ್ರಿಯಾಸು ಯಸ್ತ್ವಚ್ಚರಣಾರವಿಂದಯೋ-
ರಾವಿಷ್ಟಚಿತ್ತೋ ನ ಭವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ ॥

ಮಂಗಳಕರವಾದ ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ, ರೂಪಸ್ಮರಣೆ, ಕ್ರಿಯಾಸ್ಮರಣೆಗಳನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಯಾರು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಯಾರು ಕೀರ್ತನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ನಿನ್ನ ಸ್ಮರಣೆ ಧ್ಯಾನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಾ ಯಾರು ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ, ಅವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೀನೇ ನಮ್ಮೊಳಗೆ ನಿಂತು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನೀನೇ ಉಪಾಸ್ಯನೂ ಉಪಾಸಕನೂ ಆಗಬೇಕು. ನಾನು ಎಂಬುದು ಕೇವಲ ನಿಮಿತ್ತ. ನೀನು ಮಾತ್ರ ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದು ತಿಳಿದವನಷ್ಟೇ ನಿಜವಾದ ಸಾಧಕನಾಗುತ್ತಾನೆ.

ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ನಿನ್ನ ಅವತಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ

ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಹರೇಽಸ್ಯಾ ಭವತಂ ಪದೋ ಭುವೋ
ಭಾರೋಽಪನೀತಸ್ತವ ಜನ್ಮನೇಶಿತುಃ ।

ದಿಷ್ಟ್ಯಾಂಕಿತಾಂ ತ್ವತ್ಪದಕೈಃ ಸುಶೋಭನೈ-

ರ್ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮ ಗಾಂ ದ್ಯಾಂ ಚ ತಾವನುಕಂಪಿತಾಮ್ ॥

ಶ್ರೀಹರಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಅವತಾರದಿಂದ ಭೂಭಾರವು ನಾಶವಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಅವತಾರದ ಕ್ಷಣಗಳು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹರ್ಷವುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿವೆ. ಸುಂದರವಾದ ಧ್ವಜವಜ್ರಾಂಕುಶಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಿನ್ನ ಕೋಮಲವಾದ ಪಾದಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳ ಗುರುತು ಯಾವಾಗ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ನಾವು ಯಾವಾಗ ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡುತ್ತೇವೋ! ಎಂಬ ಕಾತರದಿಂದ ಇದ್ದೇವೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹರ್ಷ ಪಡುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಜನನ ಮರಣಗಳು ನಿನಗಿಲ್ಲ

ನ ತೇ ಭವಸ್ಯೇಶ ಭವಸ್ಯ ಕಾರಣಂ

ವಿನಾ ವಿನೋದಂ ಬತ ತರ್ಕಯಾಮಹೇ ।

ಭವೋ ನಿರೋಧಃ ಸ್ಥಿತಿರಪ್ಯವಿದ್ಯಯಾ

ಕೃತಾ ಯತಸ್ತ್ವಯ್ಯಭವಾಶ್ರಯಾತ್ಮನಿ ॥

ನಿನ್ನ ಅವತಾರವೇ ಒಂದು ಲೀಲೆ. ನಿನಗೆ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ, ಮರಣವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ರಕ್ಷಣೆಯೂ ನಿನಗಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರಗಳಿಗೆ ಜನನ-ಮರಣಗಳಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡುವ ಸಕಲ ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ನೀಡುವ ನಿನಗೆ ಜನನ ಮರಣ ಇರಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ? ನಿನ್ನಿಚ್ಛೆಯಿಂದಷ್ಟೇ ಸಂಸಾರಿಗಳು ಜನನ-ಮರಣಾದಿಗಳಿಂದ ತತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭೂಭಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು

ಮತ್ಸ್ಯಾಶ್ವಕಚ್ಛಪನೃಸಿಂಹವರಾಹಹಂಸ-

ರಾಜನ್ಯವಿಪ್ರವಿಬುಧೇಷು ಕೃತಾವತಾರಃ ।

ತ್ವಂ ಪಾಸಿ ನಸ್ತ್ರಿಭುವನಂ ಚ ತಥಾಧುನೇಶ

ಭಾರಂ ಭುವೋ ಹರ ಯದೂತ್ತಮ ವಂದನಂ ತೇ ॥

ಯದುಕುಲೋತ್ತಮನೇ ! ನೀನು ಮತ್ಸ್ಯ, ಹಯಗ್ರೀವ, ಕೂರ್ಮ, ನರಸಿಂಹ, ವರಾಹ, ಹಂಸ, ಪರಶುರಾಮ, ಶ್ರೀರಾಮ, ವಾಮನ, ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಅವತಾರಗಳನ್ನು

ಧರಿಸಿರುವಿ. ತನ್ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಜ್ಜನರನ್ನು, ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿರುವಿ. ಇದರಂತೆ ಪ್ರಕೃತ ಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಪೃಥಿವಿಯ ಭಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸು. ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕದ ಅನೇಕ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು.

ದೇವಕಿ ! ಹೆದರಬೇಡ

ದಿಷ್ಟ್ಯಾಽಂಬ ತೇ ಕುಕ್ಷಿಗತಃ ಪರಃ ಪುಮಾನ್

ಅಂಶೇನ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವಾನ್ ಭವಾಯ ನಃ ।

ಮಾಭೂದ್ಭಯಂ ಭೋಜಪತೇರ್ಮುಮೂರ್ಷೋ-

ರ್ಗೋಪ್ತಾ ಯದೂನಾಂ ಭವಿತಾ ತವಾತ್ಮಜಃ ॥

ತಾಯಿ ದೇವಕಿಯೇ ! ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಭಗವಂತನು ಸ್ವರೂಪಾಂಶದಿಂದ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಉದರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದುಷ್ಟನಾದ ಕಂಸನು ಮುಂದೆ ಸಾಯುವವನಿದ್ದಾನೆ. ನೀನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಭಯ ಪಡಬೇಡ. ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಹಾಗೂ ನಿಮ್ಮ ಯದುಕುಲವನ್ನು ಆ ಭಗವಂತನೇ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಇತ್ಯಭಿಷ್ಟೂಯ ಪುರುಷಂ ಯದ್ರೂಪಮನಿದಂ ಯಥಾ । ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾನೌ ಪುರೋಧಾಯ ದೇವಾಃ ಪ್ರತಿಯಯುರ್ದಿವಮ್॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ದಶಮಸ್ಕಂಧೇ ಪೂರ್ವಾರ್ಧೇ
ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ ॥

ಯಾವ ಭಗವಂತನ ರೂಪವು ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿದೆಯೋ? ಅಂಥ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ-ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಬಂದ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ರಸಘಳಿಗೆ

ದ್ವಾಪರಯುಗ ಮುಗಿಯಲು ಕೇವಲ ಎಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷ ಉಳಿದಿದೆ. ಅದೊಂದು ಚಾಂದ್ರಮಾನದ ಶ್ರಾವಣಮಾಸ. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಿಂದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಗೆ ಮಾಸವನ್ನು ಲೆಕ್ಕ

ಹಾಕಿದಾಗ ಭಾದ್ರಪದವೂ ಹೌದು. ಶ್ರಾವಣವೂ ಹೌದು. ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ. ಅಷ್ಟಮೀ ತಿಥಿ. ರಾತ್ರಿಯ ನಡುಮಧ್ಯಕಾಲ. ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ ಮಧ್ಯದ ತಿಥಿ. ಹರ್ಷಣ ಯೋಗ. ವೃಷಭಲಗ್ನ. ಭವಕರಣ. ಬುಧವಾರ. ಚಂದ್ರವಂಶ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಚಂದ್ರೋದಯದ ಆಗಮನದ ನಿರೀಕ್ಷೆ. ಗೌತಮರ ಶಾಪದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಾತ್ವಿಕಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಅಜ್ಞಾನದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಡುರಾತ್ರಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಸುತ್ತಲೂ ಕತ್ತಲು. ಕಂಸನ ಸೆರೆಮನೆ. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಹರಿಭಕ್ತರಾದ ವಸುದೇವ - ದೇವಕಿಯರು. ಇವರು ತದೇಕಾಗ್ರಮನದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಮಂಗಲಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಡುಕತ್ತಲಿನ ಸೆರೆಮನೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇವಕಿಯ ಉದರದಿಂದ ಭಗವಂತನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ –

ಯಸ್ಮಿನ್ನಬ್ದೇ ಭಾದ್ರಪದೇ ಸ ಮಾಸೇ ಸಿಂಹಸ್ಥಯೋರ್ಗುರುರವ್ಯೋಃ ಪರೇಶಃ ।
ಉದ್ಬೈತ್ತತಃ ಫಾಲ್ಗುನೇ ಫಲ್ಗುನೋಽಭೂದ್ಗತೇ ತತೋ ಮಾದ್ರವತೀ ಬಭಾಷೇ ॥

ತಾ.ನಿ. ೧೨-೧೨೦

ಗುರು ಮತ್ತು ರವಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸಿಂಹರಾಶಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವತರಿಸಿದನು. ಅದೇ ವರ್ಷದ ಫಾಲ್ಗುನಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಜನಿಸಿದನು. ಅದರ ನಂತರ ಮಾದ್ರವತಿಯು ಪಾಂಡುವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

ತಮದ್ಭುತಂ ಬಾಲಕಮಂಬುಜೇಕ್ಷಣಂ
ಚತುರ್ಭುಜಂ ಶಂಖಗದಾದ್ಯುಧಾಯುಧಮ್ । ಶ್ರೀವತ್ಸಲಕ್ಷ್ಮಂ ಗಲಶೋಭಿಕೌಸ್ತುಭಂ
ಪೀತಾಂಬರಂ ಸಾಂದ್ರಪಯೋದಸೌಭಗಮ್ ॥

ಅವತರಿಸಿದ ಬಾಲಕನು ಅದ್ಭುತವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಕಮಲದಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿವೆ. ನಾಕು ಭುಜಗಳಿವೆ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಚಕ್ರ, ಶಂಖ, ಗದಾ,

ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವತ್ಸದ ಚಿಹ್ನೆಯು ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾಗಿದೆ. ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದೆ. ಪುಟಕ್ಕಿಟ್ಟ ಚಿನ್ನದಂತೆ ಪೀತಾಂಬರವು ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಾಂದ್ರವಾದ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದ ಕಾಂತಿಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.

ಅನೇಕಸೂರ್ಯಾಭಕಿರೀಟಯುಕ್ತೋವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭೇ ಕುಂಡಲೇ ಧಾರಯಂಶ್ಚ।
ಪೀತಾಂಬರೋ ವನಮಾಲೀ ಸ್ವನಂತಸೂರ್ಯೋರುದೀಪ್ತಿರ್ದದೃಶೇ ಗುಣಾರ್ಣವಃ ॥

ತಾ.ನಿ. ೧೨-೬೫

ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅನಂತಸೂರ್ಯರ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಮೀರಿಸುವ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕಿರೀಟವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಕಿವಿಯ ಎರಡು ಕುಂಡಲಗಳು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಪೀತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ವನಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅನಂತಸೂರ್ಯರ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಮೀರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಕೇವಲ ಗುಣಗಳ ಸಮುದ್ರನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ತೋರಿದ ವಾಸುದೇವ

ಆ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆಗಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರೂ ಕೂಡ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಸಂಪ್ರೀತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವಸುದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ –

'ನನ್ನನ್ನು ನಂದಕುಮಾರನ ಮನೆಗೆ ಈಗ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ಹೆಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಮುಂದಿನ ದಾರಿ ನಿನಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ'.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಮನುಷ್ಯಮಗುವಂತೆ ಎರಡು ತೋಳಿನವನಾದ. ಪುಟಾಣಿ ಕೃಷ್ಣನಾದ.

ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ವರ್ಣನೆ

ಯದಾ ಹರಿಃ ಪ್ರಾದುರಭೂತ್ ಕಲಾಭಿಸ್ತದಾ ಸಮಾಯವ್ಯಯವಾಂಶ್ಚ ಚಂದ್ರಃ ।
ಪ್ರಿಯಾಪ್ರಿಯಾಪ್ತ್ಯೇವ ನಿಜಾನ್ವಯೋತ್ಥಮುಕುಂದವಕ್ತ್ರೇಂದುಕಲಾವಲೋಕಾತ್ ॥

(ರು.ವಿ. ೧-೩೩)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಷ್ಟಮಿತಿಥಿಯ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಿದನು. ಅವತ್ತು ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಕಲೆಗಳ ಅರ್ಧಭಾಗದಿಂದಷ್ಟೇ ಉದಯಿಸಿದನು. ಇದು ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸಿತು ಎಂದರೆ ತನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಜನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ವೃದ್ಧಿವುಳ್ಳವ-ನಾಗುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಎಂಬ ಸಂತೋಷವನ್ನು, ಹಾಗೂ ತನಗಿಂತಲೂ ಮೀರಿದ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಮಗು ಜನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ದುಃಖದಿಂದ ಕ್ಷೀಣಿಸಿದವನು ಆದಂತೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಂಡನು.

ದಿಶೋ ಯಶೋಭಿಃ ಪರಿಪೂರಯಿಷ್ಯ-
ತ್ಯುದಗ್ರಚೇಷ್ಟಃ ಸ ಇತಿ ಪ್ರಹೃಷ್ಟಾಃ ।
ರಸಾ ಪ್ರಸನ್ನಾ ಕಿಲ ರಂಜಿತಾಂ ಮಾಂ
ಕರಿಷ್ಯತಿ ಸ್ವಾಂಘ್ರಿತಲಶ್ರಿಯೇತಿ ॥ (ರು.ವಿ. ೧-೩೫)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವತರಿಸಿದಾಗ, ದೇವತೆಯರು, ಗಂಧರ್ವರು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯರು, ಅಪ್ಸರಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಗಗನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟರು, ನಲಿದಾಡಿದರು, ವಾದ್ಯಘೋಷಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಿದರು. ದಿಗ್ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಹಿರಿಹಿಗ್ಗಿದರು. ಭೂದೇವಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಕಾಲುಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಆನಂದ- ಪರಾಕಾಷ್ಠೆಯನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸಿದಳು.

ಶರೀರಕಾಂತ್ಯಾ ಜಲದಃ ಸ್ವಚೈತ್ರಂ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ಕೃಷ್ಣಂ ಜಲರಾಶಿತೀರೇ ॥
ಜಗರ್ಜ ಶಕ್ತ್ಯಾ ರಹಿತಸ್ಯ ಪುಂಸೋ ಜಲಾಂತಿಕೇಷ್ವೇವ ಹಿ ಗರ್ಜಿತಾನಿ ॥

(ರು. ವಿ. ೧-೩೮)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನೀಲಮೇಘವನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂಥ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದನು. ಇವನನ್ನು ಕಂಡು ಕರಿಮೋಡವು ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು ಪಟ್ಟಿತು. ತನಗಿಂತ ಸುಂದರನಾದ

ಭಗವಂತನು ಕೃಷ್ಣನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ತನ್ನನ್ನು ಜಯಿಸಿಬಿಟ್ಟನೆಂದು ದುಃಖ ಹೊಂದಿತು. ಜಡಸಮುದ್ರದ ಬಳಿ ತೆರಳಿ ಜೋರಾಗಿ ಗುಡುಗಿತು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಲವಿಲ್ಲದ ಹೇಡಿಯು, ಶತ್ರುವನ್ನು ಜಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ದಡ್ಡರ ಹತ್ತಿರ ಹೋಗಿ ಕೂಗಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ. ಇದರಂತೆ ಕರಿಮೋಡದ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಆಗಿತ್ತು.

ದುರ್ಗಾದೇವಿಯ ಅವತಾರ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅವತಾರದ ಕೆಲವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ದುರ್ಗೆಯಾಗಿ ನಂದಗೋಪನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಯಶೋದೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಭಗವಂತನು ಹೇಗೆ ಶುಕ್ಲಶೋಣಿತಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜನಿಸಲಿಲ್ಲವೋ ಅದರಂತೆ ದುರ್ಗೆಯೂ ಸಹ ಶುಕ್ಲ-ಶೋಣಿತಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜನಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನಂತೆ ಪ್ರಾಕೃತದೇಹ ಇವಳಿಗೂ ಇಲ್ಲ.

ಅವತರಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ ಗೋವು ಗೊಲ್ಲರ ಬಳಿ ತೆರಳಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ

ಲೀಲಾಮಾನುಷವಿಗ್ರಹನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಆದೇಶದಂತೆ ವಸುದೇವನು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೊರಟ. ವಸುದೇವನು ಹೊರಟಂತೆ ಸೆರೆಮನೆಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿರುವವ- ರೆಲ್ಲರೂ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಿದರು. ಜಡಿದ ಬಾಗಿಲುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ತೆರೆದುಕೊಂಡವು. ಸಂಕೋಲೆಗಳೂ ಕೂಡ ತಾವೇ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದವು.

ಕರೇ ನಿಧಾಯದ್ಭುತಬಾಲಮೇನಮಭೂದ್ ಬಹಿರ್ನಿಸ್ಸರತೋಽಸ್ಯ ಶೌರೇಃ ।
ನ ತದ್ಗೃಹದ್ವಾರಗಣೋಽಂತರಾಯಃ ಕರಸ್ಥದೇವಸ್ಯ ಕುತೋಽಂತರಾಯಃ ॥

(ರು.ವಿ. ೧-೪೯)

ವಸುದೇವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಾಗ ಸೆರೆಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳು ತಾವಾಗಿಯೇ ತೆರೆದುಕೊಂಡವು. ಎಲ್ಲ ಭಟರೂ ನಿದ್ರೆಗೆ ಜಾರಿದರು.

ವಸುದೇವನ ಗಮನಕ್ಕೆ ಯಾವುದೂ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅಡ್ಡಿವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ವಸುದೇವನಿಗೆ ಯಾವ ವಿಘ್ನವು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯ ?

ಸೆರೆಮನೆ ದಾಟಿ ವಸುದೇವನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಆಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು ಗ್ರಹಗಳು ಶಾಂತವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿವೆ. ದಿಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿವೆ. ಸಮಸ್ತ ಆಕಾಶವೇ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಸಮಸ್ತಭೂಲೋಕವು ಮಂಗಲಮಯವಾಗಿದೆ. ವೃಕ್ಷಗಳು ಫಲಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಸನ್ಮುಖಿಗಳಾಗಿವೆ. ನದಿಗಳು ತಿಳಿನೀರಿನಿಂದ ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ. ದೇವತೆಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ದುಂದುಭಿಯನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಗಂಧರ್ವರು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಪ್ಸರೆಯರು ನರ್ತನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮುನಿಪುಂಗವರೆಲ್ಲರೂ ಜಯಕಾರವನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಚಂದ್ರನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯು ಮಳೆಯ ಹನಿಗಳಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದೆ. ಈಗ ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಸಿಗೆ ಮಳೆಯ ಹನಿ ತಾಕಬಾರದು ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಿಂದ ಮಹಾಶೇಷನು ಆಗಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ಹೆಡೆಯನ್ನೇ ಛತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಸುದೇವನ ಹಿಂದೆ ಸಾಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅಡ್ಡವಾಗಿದ್ದ ಯಮುನೆಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಅಪಾರವಾದ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ವಸುದೇವನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಡೆದುಹೋಗುವಂತೆ ತಾನೇ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಸಮಸ್ತಜನರು ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ವಸುದೇವನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಂದಗೋಪ-ಯಶೋದೆಯರ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದನು.

ಹೆಂಡತಿಯ ಶಿಶುರೂಪ ಕಾಣಲು ತೆರಳಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ

ಆಗಷ್ಟೇ ಯಶೋದೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಗೆಯು ಅವತರಿಸಿ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಗುರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಮಂದಸ್ಮಿತನಾದನು. ದುರ್ಗೆಯು ಕೂಡ ಭಗವಂತನ ಶಿಶುರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು ಮಂದಸ್ಮಿತಳಾದಳು.

ನ ಕಂಸಭೀತ್ಯಾಽಭಿಯಯೌ ವ್ರಜಂ ಸ ಸ್ವಸಂಶ್ರಿತಾನಾಮಭಯಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ।
ಸ್ವವಲ್ಲಭಾಂ ನಂದಕಲತ್ರಜಾತಾಂ ಮನೋರಮಾಮೀಕ್ಷಿತುಮೇವ ಸೋಽಗಾತ್ ॥

(ರು.ವಿ. ೧-೫೭)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸನಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ನಂದಗೋಪನ ಬಳಿ ತೆರಳಿದ್ದಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ನಂದನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಗೆಯಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳು ಪುಟ್ಟಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗ ಹೇಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆಂದು ನೋಡಲು ಹೊಟರನು. ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಹೋಗುವುದು ಲೋಕನಿಯಮವೇ ಆಗಿದೆ.

ಯಶೋದೆಯ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ, ಅವಳ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವನ್ನು ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪುನಃ ಮಥುರೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಕಾರಾಗೃಹವನ್ನು ಸೇರಿ ಒಳಹೊಕ್ಕಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತನು. ಆ ಸೆರೆಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡವು. ಹೆಣ್ಣುಮಗು ಅಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ನಿದ್ದೆಗೆ ಜಾರಿದ್ದ ಭಟರೆಲ್ಲರೂ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡರು. ಸಂಕೋಲೆಗಳು ವಸುದೇವನನ್ನು ಪುನಃ ಬಂಧಿಸಿದವು. ಇದುವೇ ಮಾನುಷವಿಗ್ರಹನ ಲೀಲೆ.

ಕಂಸನಿಗೆ ದುರ್ಗೆಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆ

ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಕೂಸಿನ ದೊಡ್ಡ ಧ್ವನಿ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಸುತ್ತಿದೆ. ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಕಾತರರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ''ಮಗು ಹುಟ್ಟಿತು, ಮಗು ಹುಟ್ಟಿತು'' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಕಂಸನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಳಗಿನ ಝಾವ. ಮಂಪರು ನಿದ್ದೆ. ಈಗ ಕಂಸನಿಗೆ ಎಂಟನೆಯ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬ ಭಯ. ಕಂಸ ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದು ಹೊರಟೇ ಬಿಟ್ಟ. ಎಡವುತ್ತ ಜಾರುತ್ತ ತನ್ನ ತಲೆಯ ಕೂದಲುಗಳನ್ನು ಚೆಲ್ಲಾಪಿಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕ್ರೂರನಾದ ಕಂಸನು ಓಡಿಬಂದ. ದೇವಕಿಯು ಅಳುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದಳು. ''ಅಣ್ಣ! ಇದು ಹೆಣ್ಣುಮಗು. ಈ ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ಈಗಾಗಲೇ ಆರುಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಂದಿರುವಿ. ಈ ಹೆಣ್ಣುಮಗುವನ್ನು ನನಗೆ ಬಿಟ್ಟು

ಕೊಡು'' ಎಂದು ದೀನಳಾಗಿ ಅತ್ತಳು. ಕ್ಷಣಕಾಲ ಕನಿಕರ ಬಂದ ಕಂಸನು ಸ್ತಬ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತ. ಮರುಕ್ಷಣ ಆಕಾಶವಾಣಿಯ ನೆನಪಾಗಿ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಲ್ಲನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆ ಹೆಣ್ಣುಕೂಸನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಓಡಿದ. ಇದೇ ಎಂಟನೆಯ ಗರ್ಭವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ಹೆಣ್ಣುಮಗುವಿನ ಎರಡು ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಲ್ಲು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಬಲವಾಗಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದ.

ಸಾ ತದ್ಧಸ್ತಾತ್ ಕ್ಷಿಪ್ರಮುತ್ಪತ್ಯ ದೇವೀ ಖೇಽದೃಶ್ಯತೈವಾಷ್ಟಭುಜಾ ಸಮಗ್ರಾ ।
ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಭಿಃ ಪೂಜ್ಯಮಾನಾ ಸಮಗ್ರೈರತ್ಯದ್ಭುತಾಕಾರವತೀ ಹರಿಪ್ರಿಯಾ ॥ ತಾ.ನಿ. ೧೨-೭೦

ಭಗವಂತನ ಪ್ರಿಯಳಾದ ದುರ್ಗಾದೇವಿಯು ಯಾವ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕಂಸನು ಅಪ್ಪಳಿಸಲು ಹೊರಟನೋ ಅದೇ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿ ಮೇಲೆ ಹಾರಿದಳು. ಎಂಟು ಭುಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಕಂಸನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅವಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳು ಪೂಜಿಸಿದರು.

ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಆ ದುರ್ಗೆಯು ಧನುಸ್ಸು, ಬಾಣ, ಶೂಲ, ಗುರಾಣಿ, ಖಡ್ಗ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಧಾರಣೆಮಾಡಿ ಕಂಸನ ಭಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದಳು. ಹಾಗೂ ಕಂಸನನ್ನು ಕುರಿತು ಘರ್ಜಿಸುತ್ತಾ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದಳು –

''ಪಾಪಿಷ್ಠನೇ! ನಿನ್ನ ಮೃತ್ಯು ಈಗಾಗಲೇ ಹುಟ್ಟಿದೆ. ನಿರ್ದುಷ್ಟಳಾದ ನನ್ನನ್ನು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೇ ಕೊಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಿಯಾ? ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಫಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ''.

ಉಕ್ತ್ವೇತಿ ಕಂಸಂ ಪುನರೇವ ದೇವಕೀತಲ್ಪೇಽಶಯದ್ ಬಾಲರೂಪೈವ ದುರ್ಗಾ ।
ನಾಜ್ಞಾಸಿಷುಸ್ತಾಮಥ ಕೇಚನಾತ್ರ ಋತೇ ಹಿ ಮಾತಾಪಿತರೌ ಗುಣಾಢ್ಯಾಮ್ ॥
ತಾ.ನಿ. ೧೨-೭೨

ಕಂಸನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ದುರ್ಗೆಯು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಹಾರಿದಂತೆ ಭಾಸಮಾನವಾದಳು. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ಶಿಶುರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಪುನಃ ದೇವಕಿಯ

ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದಳು. ಸ್ತನ್ಯಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ದೇವಕಿಯು ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಳು. ಮತ್ತು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಹೆಣ್ಣು- ಮಗುವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದಳು. ಇದನ್ನು ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರಾರೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ಇದುವೇ ಆಶ್ಚರ್ಯ!! ಹರಿವಂಶದಲ್ಲಿ 'ಸಾ ಕನ್ಯಾ ವವೃಧೇ ತತ್ರ ವೃಷ್ಣಿಸಂಘಸುಪೂಜಿತಾ' ಎಂದು ಇದನ್ನೇ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕಂಸನಿಗೆ ಭಯ

ದುರ್ಗೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಂಸನು ನಡುಗಿಹೋದನು. ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾದನು. ಕೈಕಾಲುಗಳು ನಲುಗಿದವು. ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೇ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕಂಸನಲ್ಲಿ ಭೃಗುಋಷಿಗಳ ಆವೇಶವಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಆಗಾಗ ಶುದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕನಾಗುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಹಿಂದೆಯೂ ದೇವಕಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲದಿರಲು, ಮೊದಲನೆಯ ಮಗು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಲು ಭೃಗುಋಷಿಗಳ ಆವೇಶವೇ ಕಾರಣ. ಈಗಲೂ ಕೂಡ ಭೃಗುಋಷಿಗಳ ಆವೇಶದಿಂದಲೇ ತಾನು ವಸುದೇವ-ದೇವಕಿಯರನ್ನು ಬಂಧನದಲ್ಲಿಡಬಾರದಿತ್ತು ಎಂಬ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರ ಬಳಿ ಬಂದು ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆಗ ಕೋಪಗೊಳ್ಳದ ವಸುದೇವ-ದೇವಕಿಯರು ''ಸುಖ ಹಾಗೂ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಭಗವಂತನೇ ಕಾರಣ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಕಾರಣರಲ್ಲ. ನಿನ್ನದೇನು ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ದುಃಖಪಡಬೇಡ'' ಎಂದು ಸಾಂತ್ವನಗೊಳಿಸಿದರು.

ಕಂಸನ ದುರಾಲೋಚನೆ

ಕಂಸ ತನ್ನ ಅರಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದ. ಎಲ್ಲ ಮಂತ್ರಿಜನರನ್ನೂ ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡಿದ. ದುರ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಮುಂದಿಟ್ಟ. ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪಾಪಿಗಳಾದ ಅವನ ಭೃತ್ಯರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು. ''ರಾಜನೇ! ಚಿಂತಿಸಬೇಡ. ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬರೋಣ''. ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಕಂಸನು ''ತಥಾಸ್ತು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಪಾಪಿಯಾದ ಕಂಸನು ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿಜನರನ್ನು ಕುಕೃತ್ಯದಲ್ಲಿ

ತೊಡಗಿಸಿದ. ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟ. ಹಿಂಸೆಯಿಂದಲೇ ಸಂತೋಷ-ಪಡುವ ಅವನ ಭೃತ್ಯರು ಅಂದಿನಿಂದ ಶಿಶುಹತ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರು. ಶಿಶುಹತ್ಯೆಗಾಗಿ ಮನೆ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಸಂಚರಿಸಿದರು.

ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜಯಂತಿಯ ಮೊದಲ ಉತ್ಸವ

ಬೆಳಗಿನ ಝಾವ. ಯಶೋದೆ ನಂದಗೋಪರಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯದರ್ಶನ. ಕಮಲ ದಳಗಳಂತೆ ವಿಶಾಲನೇತ್ರನಾದ ಆನಂದಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಅಪ್ರಮೇಯನಾದ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಂಡು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಆನಂದ ಕಡಲಸಮುದ್ರವನ್ನು ಮೀರಿಸುವಂತಿದೆ. ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಾರೆ.

ಮೇನಾತ ಏತೌ ನಿಜಪುತ್ರಮೇನಂ ಸ್ರಷ್ಟಾರಮಬ್ಜಪ್ರಭವಸ್ಯ ಚೇಶಮ್ ।
ಮಹೋತ್ಸವಾತ್ ಪೂರ್ಣಮನಾಶ್ಚ ನಂದೋವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋಽದಾಲ್ಲಕ್ಷಮಿತಾಸ್ತದಾ ಗಾಃ ॥

ತಾ.ನಿ. ೧೨-೭೭

ನಂದಗೋಪ ಯಶೋದೆಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಮ್ಮ ಮಗುವೆಂದು ತಿಳಿದರು. ಹರ್ಷೋದ್ರೇಕದಿಂದ ತುಂಬಿದ ಮನದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಲಕ್ಷಗಟ್ಟಳೆ ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದರು. ಚಿನ್ನ, ರತ್ನ, ವಸ್ತ್ರ, ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಅಪಾರಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಹ ಆನಂದದಿಂದ ಯಶೋದೆಯ ಬಳಿ ಆಗಮಿಸಿದರು. ವಿಪ್ರರು ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು.

ಮಂದಗಮನೆಯರು ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸಿಂಗರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದುಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಲು ಲವಲವಿಕೆಯಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನೇ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ನಂದನ ಮನೆಗೆ ಸಾಲುಸಾಲಾಗಿ ಬಂದರು. ಎಲ್ಲ ಗೋಕುಲನಿವಾಸಿಗಳು ಮೊದಲ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯನ್ನು ಆನಂದೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಆಚರಿಸಿದರು. ತಳಿರು ತೋರಣಗಳಿಂದ ಸಿಂಗರಿಸಿದರು. ಚಕ್ಕುಲಿ, ಕೋಡುಬಳೆ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಉಂಡೆಗಳು, ಮಿಠಾಯಿಗಳು, ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳು, ಲೇಹ್ಯ , ಚೋಷ್ಯ , ಪೇಯಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ದೇವರಿಗೆ ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಿದರು. ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹಸು,ಕರುಗಳಿಗೆ ಅರಿಶಿನ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಭಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಉತ್ಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲಕರು ಹಾಲು ಮೊಸರು ಬೆಣ್ಣೆ ತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಪಾನ ಮಾಡಿದರು. ಕುಣಿದಾಡಿದರು. ನಮ್ಮ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂಬ ಸಡಗರವೋ ಸಡಗರ. ಬೆಣ್ಣೆಯನ್ನೇ ಮುಖಗಳಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕುಣಿದರು. ಅರಿಶಿನ ಹಾಗೂ ಕುಂಕುಮದ ಓಕುಳಿಗಳನ್ನು ಪರಸ್ಪರ ಎರೆಚಿಕೊಂಡರು. ಹುಡುಗರು ಕುಸ್ತಿಯಾಡಿದರು. ಕುಣಿದಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಮೊದಲ ಕೃಷ್ಣಜನ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯ ಮಹೋತ್ಸವವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅಂದು ಉಲ್ಲಾಸ-ಉತ್ಸಾಹಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು.

ತತಸ್ಸ ಕೃಷ್ಣಃ ಕೃತಜಾತಕರ್ಮಾ ಪ್ರಚಕ್ರಮೇಽಂಬಾಸ್ತನಪಾನಕರ್ಮ ।
ಸ್ವವೀಕ್ಷಣೇನೈವ ಮುಹುಸ್ಸ್ರುತಂ ತತ್ ಪಯೋ ಮುಧಾ ಸ್ಯಾದಿತಿ ಚಿಂತಯೇವ ॥

(ರು.ವಿ. ೨-೨೮)

ಎದೆಹಾಲು ಕುಡಿಸುವ ಮೊದಲು ಶಿಶುವಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರವೇ ಅಶೌಚವು ಬರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಾದ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಜಾತಕರ್ಮವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆಚರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಾಯಿಯ ಎದೆಹಾಲನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಲು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ತಾಯಿಯ ಎದೆಹಾಲು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಬಾರದೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಲುಕುಡಿದನು. ತನಗೆ ಹಸಿವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲ್ಲ.

ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವನ್ನು ಯಶೋದೆಯು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಈಗ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಳೆ. ಬಾಣಂತಿಯ ವೇಷದಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಸಖಿಜನರು ಗೋಪಿಯರು ತುಂಬಿದ ಮನದಿಂದ ಉಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬಂದವರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಯಶೋದೆಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಸಮೃದ್ಧಿ, ಸಂತೋಷ, ಸಂಭ್ರಮ, ಸಡಗರಗಳಿಂದ ಮನ ತುಂಬಿದ ಯಶೋದೆಯು ಪುಟಾಣಿ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಎದೆಹಾಲು ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿ ತಾನು ಅಮಿತಾನಂದವನ್ನು ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ.

ಬಹೂನಿ ಪುಣ್ಯಾನಿ ಸ ನಂದಾ ಪತ್ನ್ಯಾಃ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿರೀಕರ್ತುಮುರೋಜದುಗ್ಧಮ್ ।
ಪಪೌ ಪ್ರದೇಶಾರ್ಥಿತಯೈವ ಶೌರಿರ್ನ ಚೇತ್ ಸುತೃಪ್ತಸ್ಯ ಕುತಸ್ತದಿಚ್ಛಾ॥ (ರು.ವಿ. ೨-೩೦)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಯಶೋದೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ತಾಯಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎದೆಹಾಲನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಪಾನ ಮಾಡಿದನು. ಯಶೋದೆಗೆ ಅಮಿತವಾದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಆ ರಾಶಿರಾಶಿ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಶೋದೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಹಾಲನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪಾನಮಾಡಿದನು. ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಈ ಕಾರಣ ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ತನ್ಯಪಾನದಿಂದ ಸುಖಿಸಿಗುತ್ತದೆಂಬ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಲು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯ ?

ನಂದಗೋಪ ಹಾಗೂ ವಸುದೇವರ ಪರಸ್ಪರ ಭೇಟಿ

ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕಳೆಯಿತು. ಕಂಸನಿಗೆ ಕಪ್ಪಕಾಣಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲು ನಂದನು ಮಥುರೆಗೆ ಹೊರಟ. ಅಲ್ಲಿ ವಸುದೇವನನ್ನು ಕಂಡ. ಇಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಆಲಿಂಗಿಸಿದರು. ಆನಂದಬಾಷ್ಪ ಸುರಿಸಿದರು. ಆಗ ವಸುದೇವನು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ – ''ನಂದನೇ! ನನಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಆಸೆಯೇ ಹೊರಟು ಹೋಗಿತ್ತು. ಇಂಥ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯಾದ ನನಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಮಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ನನ್ನ ಜೀವನ ಧನ್ಯವಾಗಿದೆ'' ಎಂದು ಆನಂದದ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ನಂದನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ – 'ನೀನು ಕಪ್ಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಕೂಡಲೇ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಬಿಡು. ಅನೇಕ ಅಪಶಕುನಗಳು ನನಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ''.

ವಸುದೇವನ ಸಮಾಗಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಂದಗೋಪನು ಎತ್ತಿನ ಬಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಲೇ ತೆರಳಿದನು. ಅವನು ಬರುವ ಮೊದಲೇ ಕಂಸನಿಂದ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪೂತನಿ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸಿಯು ನಂದಗೋಪನ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಳು.

ಪೂತನಿಯ ಸಂಹಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಚಮತ್ಕಾರ

ಅನೇಕ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಶಿಶುಗಳನ್ನು ಸಂಹಾರ ಮಾಡುತ್ತ, ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹಾರಿ ಬಂದಿದ್ದಳು. ಮಾಯಾರೂಪದಿಂದ ತನ್ನ ರಾಕ್ಷಸರೂಪವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿ, ಸುಂದರ ತರುಣಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದಳು.

ತುರುಬಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಮಳ ಸೂಸುವ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಮುಡಿದು, ಸಿಂಹದಂತೆ ಕಟಿಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಬಳುಕುವ ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಒಡ್ಯಾಣ ಹೊತ್ತು, ಪೀತಾಂಬರವನ್ನುಟ್ಟು ಸುಂದರ ತರುಣಿಯಾಗಿ ಕಿರುನಗೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತ, ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ನೋಟದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಗೋಪರನ್ನೂ ಮರುಳು ಮಾಡುತ್ತಾ ಯಶೋದೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಬಂದಳು. ಆಗ ಶಿಶುರೂಪದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಲಗಿದ್ದನು. ಯಶೋದೆಯು ಕೂಡ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ಪೂತನಿಯು ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ನಿದ್ದೆಯ ಮಂಪರಿನಲ್ಲಿ ಯಶೋದೆಗೆ ಪೂತನಿಯು ಸಾತ್ವಿಕಳಂತೆ ಕಂಡಳು. ನಿದ್ದೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತಳಾದ ಯಶೋದೆಯು ಆ ಪೂತನಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ.

ಪೂತನಿಯು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಬಿಟ್ಟಳು. ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ವನದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿಗೆ ತನ್ನ ಮೊಲೆಯನ್ನು ಉಣಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಸ್ತನಗಳಿಗೆ ಕಾಲಕೂಟವಿಷವನ್ನು ಲೇಪನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಲ್ಲ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೂಡ ಕೊಲ್ಲಲು ಆಗಮಿಸಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸ್ತನಗಳ ಮೇಲೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಷವನ್ನು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಹೀರಿ, ಅವಳ ಸ್ತನಗಳ ಒಳಗೆ ತಳ್ಳಿದನು. ವಿಷವು ಅವಳ ಎದೆಯ ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟಳು. ಹಾಲು ಕುಡಿಯುವ ನೆಪದಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವಳ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಹೀರಿದನು.

ಸ ಪೂತನೋಚ್ಚಸ್ತನಕುಂಭಚುಂಬಿಮುಖಾರವಿಂದೋ ಹರಿರಾಬಭಾಸೇ ।
ವಿಷಂ ಬಹಿಷ್ಠಂ ಪ್ರಮದಾಽಂತರಂಗೇ ಸುಪೂರಯಂಸ್ತನ್ಮುಖವರ್ತ್ಮನೇವ ॥

(ರು.ವಿ. ೨-೩೫)

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪೂತನಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯಿಂದ ಅವಳ ಸ್ತನ್ಯಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿದನು. ಅವಳ ಎದೆಯಲ್ಲಿರುವ ಹಾಲನ್ನು ಹೀರಿ, ಒಳಗೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ಮಾಡಿ ಅದೇ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಷವನ್ನು ಅದೇ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಒಳಗೆ ತಳ್ಳುವಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಂಡನು.

ರಮಾಧರೋಷ್ಠಾಮೃತಪಾನಜಾತಮಹಾನುಭಾವೇನ ನ ಪೂತನಾಯಾಃ ।
ಉರೋಜ ಸಂಗ್ಯಾರ್ತಿಕರೋ ಗರೋಽಸೌ ಬಭೂವ ಬಾಲಸ್ಯ ಬಲಾನುಜಸ್ಯ ॥
(ರು.ವಿ. ೨-೩೬)

ಭಗವಂತನಾದ ನಾರಾಯಣನೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಾದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಅಧರಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪೂತನಿಯ ಸ್ತನ್ಯದ ವಿಷವು ಯಾವುದೇ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅಮೃತಪಾನ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮರಣದ ಭಯ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ಮುಕುಂದವಿದ್ವೇಷವಿಷಾನುಸಂಗಾದ್ ವಿಯೋಜಿತಾಂಗೀ ಕಿಲ ಪೂತನೈಕಾ ।
ಪಪಾತ ಧನ್ಯಾ ಲಲನಾಗ್ರಗಣ್ಯಾ ಜಗಾಮ ಚಾನ್ಯಾಮರಲೋಕಲೋಕಮ್ ॥(ರು.ವಿ.೨-೪೧)

ಪೂತನಿಯ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತಾಟಕಿಯು ನೆಲಸಿದ್ದಳು. ದೇವಲೋಕದ ಊರ್ವಶಿಯೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅಧಮಜೀವಳಾದ ತನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷ ಮಾಡುವ ತಾಟಕಿಯನ್ನು ತಮಸ್ಸಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ದೇವಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದಳು.

ಸ್ತನ್ಯಪಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ವರವನ್ನು ಪಡೆದ ಊರ್ವಶಿಯು ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದಳು. ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಶ್ರೀರಾಮನಿಂದ ಹತಳಾದ ತಾಟಕಿಯು ದ್ವೇಷದಿಂದ ಪೂತನಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದಳು. ರಾಮಾವತಾರ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಹತಳಾಗಿ ತಮಸ್ಸಿಗೆ ತೆರಳಿದಳು.

ಮೃತಾ ಸ್ವರೂಪೇಣ ಸುಭೀಷಣೇನ ಪಪಾತ ಸಾ ವ್ಯಾಪ್ಯ ವನಂ ಸಮಸ್ತಮ್ ।
ತದಾಗಮನ್ನಂದಗೋಪೋಽಪಿ ತತ್ರ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ಸರ್ವೇಽಪ್ಯಭವನ್ ಸುವಿಸ್ಮಿತಾಃ ॥
ತಾ.ನಿ. ೧೨-೮೬

ಆ ಪೂತನಿಯು ತನ್ನ ಭಯಂಕರವಾದ ನಿಜರೂಪದಿಂದ ಆ ಕಾಡನ್ನೇ ವ್ಯಾಪಿಸಿದಳು. ಆಗ ನಂದಗೋಪನು ಓಡಿ ಬಂದನು. ಉಳಿದವರೂ ಓಡಿಬಂದರು. ಕೃಷ್ಣನು ಅವಳ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲರೂ ಈ ದೃಶ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತರಾಗಿ ಸ್ತಬ್ಧಚಿತ್ರದಂತೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟರು. ಪಾರ್ವತಿಯ ವರವನ್ನು ಪಡೆದ ಪೂತನಿಯು ಬೆಟ್ಟದಂತೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಳು. ಪರ್ವತದಂತಹ ಮಹಾಕಾಯ, ಸರೋವರದಂಥ ಹೊಟ್ಟೆ, ಕತ್ತಲು ತುಂಬಿದ ಭಾವಿಯಂತಹ ಕಣ್ಣುಗಳು, ಗುಹೆಯಂತೆ ಎರಡು ಮೂಗಿನ ಹೊಳ್ಳೆಗಳು, ಆಕರಾಳ ವಿಕರಾಳ ಮುಖ. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲ ಗೋಪ ಗೋಪಿಯರು ಗಾಬರಿಗೊಂಡಳು.

ಯಶೋದೆಯು ಓಡಿಹೋಗಿ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಳು. ಮಗು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಶಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ಆದನ್ನು ಮುದ್ದಾಡಿದಳು. ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಗೋಮೂತ್ರದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಿದಳು. ಗೋಧೂಳಿ ಹಚ್ಚಿದರು. ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಗೆ ಗೋಮಯವನ್ನು ಲೇಪನ ಮಾಡಿದರು. ಹರಿನಾಮದ ರಕ್ಷೆಯನ್ನಿಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟಾಕ್ಷರಮಂತ್ರದಿಂದ ಶಿಶುವಿನ ತಲೆ, ಮುಖ, ಎದೆ, ನಾಭಿ, ತೊಡೆ, ಕಾಲುಗಳಿಗೆ ನ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಅಕ್ಷರನ್ಯಾಸ, ಬೀಜನ್ಯಾಸ, ಕರನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶಿಶುವಿಗಾಗಿ ರಕ್ಷಾಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಿದರು.

ದೇವಲೋಕದ ಊರ್ವಶಿಯ ಆವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ತಾಟಕಿಯೇ ಈಗ ಪೂತನಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾಳೆ. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ತಮಸ್ಸಿಗೆ ತೆರಳಿದಳು. ಭಗವಂತನು ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಇದೇ ತಾಟಕಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ಕೊಂದನು. ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪೂತನಿಯಾದ ಆವಳನ್ನೇ ಪುನಃ ಮೊದಲು ಕೊಂದನು. ಒಳಗಿದ್ದ ಊರ್ವಶಿಯು ಕೃಷ್ಣ ಮಾಡಿದ ಸ್ತನ್ಯಪಾನದ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಉತ್ತಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಶಾಪದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಳಾದಳು. ತುಂಬುರು ಎಂಬ ಗಂಧರ್ವನ ಸಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಕುಬೇರನು ಊರ್ವಶಿಗೆ ''ರಾಕ್ಷಸಿಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸು'' ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದನು. ಈಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಊರ್ವಶಿಯು ಮೂಲರೂಪವನ್ನು ಸೇರಿದಳು. –

''ಯಯೌ ತುಷ್ಟೇ ಕಿಮಲಭ್ಯಂ ರಮೇಶೇ'' - ಭಗವಂತನು ದೊರೆತ ಮೇಲೆ ಯಾವುದು ತಾನೇ ಅಲಭ್ಯ ?

ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರೂ ತಾವು ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯದ ರಾಶಿಯನ್ನೇ ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತರು ಮಾಡಿದ ಸತ್ಕರ್ಮದ ರುಚಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಬೆರಳನ್ನು ಚೀಪುತ್ತಿದ್ದಾನೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೃತಿಗಳು, ಚರಿತ್ರೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಬಾರಿ ಈ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಪುನಃ ಪುನಃ ಕೇಳಬೇಕು, ಓದಬೇಕು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅಪರಂಪಾರವಾದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಭಗವಂತನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆತ್ಯಂತಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡಿ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯುವುದೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸೌಭಾಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಕೃಷ್ಣ ಎಂದು ಉತ್ತರಿಸಿದರೆ, ಎಲ್ಲ ಪಾಪಪಕ್ಷಿಗಳು ದೇಹದಿಂದ ಹಾರಿಹೋಗುತ್ತವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಓದುತ್ತಾ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ 'ಕೃಷ್ಣ!' ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸೋಣ. ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸೋಣ. ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಚರಿತ್ರೆಯು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

* * * * *

ನೆನೆವೆನನುದಿನ ನೀಲನೀರದ - ವಾದಿರಾಜರ ಕೀರ್ತನೆ

ನೆನೆವೆನನುದಿನ ನೀಲನೀರದ ವರ್ಣನ ಗುಣ ರನ್ನನ ॥ಪ॥
ಮುನಿಜನಪ್ರಿಯ ಮುದ್ದು ಉಡುಪಿಯ ರಂಗನ ದಯಾಪಾಂಗನ ॥ಅ.ಪ.॥
ದೇವಕೀಜಠರರೋದಯಾಂಬುಧಿ ಚಂದ್ರನ-ಗುಣಸಾಂದ್ರನ
ಗೋವ್ರಜಕೆ ಘನ ಯಮುನೆ ದಾಟಿ ಬಂದನ - ಅಲ್ಲಿ ನಿಂದನ
ಮಾವ ಕಳುಹಿದ ಮಾಯಾ ಶಟವಿಯ ಕೊಂದನ - ಚಿದಾನಂದನ
ದೇವರಿಪು ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ ಶಕಟನ ಒದ್ದನ - ಶ್ರುತಿ ಸಿದ್ಧನ ॥೧॥
ಗೋಕುಲದ ಗೋಪಿಯರ ವಂಚಕ ಚೋರನ - ಬಹು ಧೀರನ
ಅನೇಕ ನಾರಿಯರ್ವಸನವನು ಕದ್ದೊಯ್ದನ - ತುರುಗಾಯ್ದನ
ನಾಕಿಯರಿಗರಿ ಧೇನುಕ ವತ್ಸವಿಘಾತನ - ವಿಖ್ಯಾತನ
ಕಾಕುಮತಿ ಕಾಳಿಂಗನ ಫಣ ತುಳಿದನ - ಅವಗೊಲಿದನ ॥೨॥

ಶೈಲವನು ಅಹಿಶಯನ ಬೆರಳಲಿ ಆಂತನ - ಬಲವಂತನ
ಸೋಳಸಾಸಿರ ಬಾಲೆಯರ ಕರ ಪಿಡಿದನ - ಸುಧೆಗುಡಿದನ
ಬಾಲೆ ಭಾಮೆಯರೊಡನೆ ಜಲಕ್ರೀಡೆ ಗಿಳಿದನ - ಅಲ್ಲಿ ನಲಿದನ
ಲೀಲೆಯಲಿ ಲಲನೆಯರಿಗಿಷ್ಟವ ಕೊಟ್ಟನ - ಸಂತುಷ್ಟನ ||೩||
ಕ್ರೂರ ಬಕ ಕೇಶಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲರ ಸೀಳ್ದನ - ಸುರರಾಳ್ವನ
ಅಕ್ರೂರ ಕರೆಯಲು ಹರುಷದಿಂದಲಿ ಬಂದನ - ಸುರವಂದ್ಯನ
ನಾರಿ ಕುಬುಜೆಗೆ ಭೂರಿ ಸಂತಸ ವಿತ್ತನ - ಅತಿಶಕ್ತನ
ವಾರಣವನು ಕೆಡಹಿದ ಪ್ರತಿ ಮಲ್ಲನ - ಅತಿ ಚೆಲ್ವನ ||೪||
ಸುಲಭದಿಂದಲಿ ಶಿವನ ಧನುವನು ಮುರಿದನ - ನೆರೆ ಮೆರೆದನ
ಮಲೆತ ಮಲ್ಲರ ಕೆಡಹಿ ರಂಗದಿ ನಿಂತನ - ಜಯವಂತನ
ಖಳ ಕುಲಾಗ್ರಣಿ ಕಂಸನೆಂಬನ ಹೊಡೆದನ - ಹುಡಿಗೆಡೆದನ
ಬಲದಿ ತಾಯಿ ತಂದೆಯರ ಬಂಧನ ಕಡಿದನ - ಯಶ ಪಡೆದನ ||೫||
ಭುವನ ಪಟ್ಟವನುಗ್ರಸೇನೆಗೆ ಕೊಟ್ಟನ - ಅತಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನ
ಯುವತಿರಿಗುದ್ಧವನ ಕಳುಹಿದ ಜಾಣನ - ಸುಪ್ರವೀಣನ
ವಿವಿಧ ವಿದ್ಯಾಕಲೆಗಳೆಲ್ಲವ ನರಿತನ - ಶುಭ ಚರಿತನ
ಜನವ ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ದ್ವಿಜನ ಕಂದನ ತಂದನ - ಆನಂದನ ||೬||
ಸುಮತಿ ಖಳಮಾಗಧನ ಯುದ್ಧದಿ ಗೆದ್ದನ - ಅನವದ್ಯನ
ದುಮಣಿ ಸಮ ದ್ವಾರಕಿಯ ರಚಿಸಿದು ದಾರನ - ಗಂಭೀರನ
ಸುಮತಿ ಮುಚುಕುಂದನೊದ್ದ ಯವನನ ಸುಟ್ಟನ - ಅತಿದಿಟ್ಟನ
ವಿಮಲ ಸುಚರಿತ್ರಾಷ್ಟ ಮಹಿಷಿಯರಾಳ್ದನ - ನೆರೆ ಬಾಳ್ದನ ||೭||
ಮುರನರಕ ಮುಖ್ಯರನು ಚಕ್ರದಿ ತರಿದನ - ಕರಿವರದನ
ಸುರತರುವ ಸತಿಗಾಗಿ ತಂದ ಸಮರ್ಥನ - ಜಗತ್ಕರ್ತನ
ದುರುಳ ಶಿಶುಪಾಲಾದಿ ದೈತ್ಯ ಸಂಹಾರನ - ಬಹುಶೂರನ
ಕುರುಕುಲಕೆ ಲಯವಿತ್ತ ಪಾಂಡವ ಪ್ರೀಯನ - ಕವಿಗೇಯನ ||೮||
ಇಂತು ಸಲಹುವ ಇಳೆಯ ಸುಜನರನ ಕಾಂತನ - ಸಿರಿವಂತನ
ಪಂಥವುಳ್ಳ ಪ್ರಸನ್ನ ಶ್ರೀಹಯವದನನ - ಮುನಿಮಾನ್ಯನ
ಸಂತಸದೊಳೀ ಸಾರಕಥೆಯನು ಕೇಳ್ವರ - ನೆರೆಬಾಳ್ವರ
ಕಂತುಪಿತ ಕಾರುಣ್ಯದಿಂದಲಿ ಪೊರೆವನು - ಸುಖಗರೆವನು ||೯||

****

ಅಡುಗೆಗಳು

ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಮಿಠಾಯಿ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಅರ್ಧ ಕೆ.ಜಿ. ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ, ಎರಡು ಅಚ್ಚು ಬೆಲ್ಲ, ಅರ್ಧ ಗಿಟುಕು ಕೊಬ್ಬರಿ ಮತ್ತು ಏಲಕ್ಕಿ ಹತ್ತು ಕಾಯಿ.

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ : ಬಾಣಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಜ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹುರಿದು ಮರವೊಂದಕ್ಕೆ ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬೀಜದ ಹೊಟ್ಟು ಪೂರಾ ತೆಗೆಯಿರಿ, ಬಿಳಿಯ ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೇಳೆ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲ ಹಾಕಿ ಅದಕ್ಕೆ ನೀರು ಬೆರೆಸಿ, ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ಬೆಲ್ಲದ ಅಂಟು ಪಾಕ ಬರುವವರೆಗೂ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಒಲೆಯ ಮೇಲಿರಲಿ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉಂಡೆ ಪಾಕ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಪಾತ್ರೆ ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ. ಉಂಡೆ ಪಾಕಕ್ಕೆ ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ, ಕೊಬ್ಬರಿ ತುರಿ ಮತ್ತು ಏಲಕ್ಕಿ ಪುಡಿ ಹಾಕಿ ಹದವಾಗಿ ಬೆರೆಲಸ ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆರಿದ ಮೇಲೆ, ಮಿಠಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಲ್ಲೆ ಬಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ಕುಯ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಡಿ.

ಶಂಕರ ಪೋಳಿ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಹಾಲು - 1 ಕಪ್, ಸಕ್ಕರೆ - 11/2 ಕಪ್, ತುಪ್ಪ - 3/4 ಕಪ್, ಸೋಡಾ - 1 ಚಿಟಿಕೆ, ಮೈದಾಹಿಟ್ಟು - ಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು.

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ : ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸಕ್ಕರೆ ಕರಗಿಸಿ, ಸಕ್ಕರೆ ಕರಗಿದ ನಂತರ ತುಪ್ಪ ಕಾಯಿಸಿ ಹಾಕಿ, ಗೋದಿಹಿಟ್ಟು, 1 ಚಿಟಿಕೆ ಸೋಡಾ ಹಾಕಿ ಕಲಸಿ. ಚಪಾತಿ ಹಿಟ್ಟಿನ ಹದಕ್ಕೆ ಕಲಸಿಕೊಂಡು ಗೊದಿಹಿಟ್ಟಿನ ದಪ್ಪ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಉರುಳಿಸಿ ದಪ್ಪವಾಗಿ ಲಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಡೈಮಂಡ್ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಶಂಕರ ಪೋಳಿಗಳನ್ನು ಚಾಕುವಿನಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣ ಬರುವವರೆಗೂ ಸಣ್ಣ ಉರಿಯಲ್ಲಿ ಕರಿಯಬೇಕು.

ಎಳ್ಳುಂಡೆ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಎಳ್ಳು - 4 ಬಟ್ಟಲು, ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ - 1 ಬಟ್ಟಲು, ಕೊಬ್ಬರಿ ತುರಿ -1 ಬಟ್ಟಲು, ಬಿಳಿ ಬೆಲ್ಲ - 2 ಅಚ್ಚು, ನೀರು -1 ಬಟ್ಟಲು.

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ : ಕ್ಲೀನ್ ಮಾಡಿದ ಎಳ್ಳನ್ನು ಹುರಿದುಕೊಳ್ಳಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಹುರಿದು ಹೊಟ್ಟು ತೆಗೆದ ಕಡಲೆಕಾಯಿ (ಬೇಳೆ) ಬೀಜ, ಹುರಿಗಡಲೆ ಸೇರಿಸಿ, ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಾಣಲಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟು 1 ಬಟ್ಟಲು ನೀರನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ಕುದಿ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಕುಟ್ಟಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೊಗಚು ಕೈಯಿಂದ ಕಲಸಿ, ಪಾಕ ಗಟ್ಟಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಎಳ್ಳು ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ, ಹುರಿಗಡಲೆ ಮಿಶ್ರಣವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಮೊಗಚು ಕೈಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಲಸಿ. ನಂತರ ಕೊಬ್ಬರಿ ತುರಿಯನ್ನು ಅದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಕಾಲ ಕಲಸಿ, ಆಮೇಲೆ ಬಾಣಲಿಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ. ಕೈಗೆ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಸವರಿಕೊಂಡು ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಬಿಸಿ ಆರುವುದರೊಳಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಮುಗಿಸಬೇಕು.

ಹುರಿದ ಅವಲಕ್ಕಿ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಅವಲಕ್ಕಿ, ಉಪ್ಪು, ಸಕ್ಕರೆ, ಸ್ವಲ್ಪ ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ತುರಿ, ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಸಿ ಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ.

ತಯಾರಿಸುವ ವಿಧಾನ : ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ಬಾಣಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಾಕಿ ಹುರಿಯಬೇಕು. ನಂತರ ಉಪ್ಪು, ಸಕ್ಕರೆ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ತುರಿ, ಹೆಚ್ಚಿದ ಹಸಿಮೆಣಸಿನಕಾಯಿ ಹಾಕಿ ಬೆರೆಸುವುದು.

ಕೋಡುಬಳೆ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಸಕ್ಕರೆ - 750 ಗ್ರಾಂ, ಬೆಣ್ಣೆ ಕಾಯಿಸಿದ ತುಪ್ಪ - 750 ಗ್ರಾಂ, ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟು - 750 ಗ್ರಾಂ, ಖಾರದ ಪುಡಿ - 1 ಚಮಚ, ಇಂಗು - 1 ಚಿಟಿಕೆ, ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ಕರಿಯಲು ಎಣ್ಣೆ

ಮಾಡುವ ರೀತಿ : ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ತುರಿದುಕೊಂಡು ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟು, ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ. ಖಾರದ ಪುಡಿ, ಉಪ್ಪು, ಇಂಗು ಕಲಸಿದ ಬಳಿಕ ನೀರಾಕಿ ಕಲಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಕೋಡುಬಳೆ ರೀತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಕೆಂಪಗೆ ಕರಿಯಿರಿ.

ಚಕ್ಕುಲಿ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು - 500 ಗ್ರಾಂ. ಜೀರಿಗೆ - 1 ಚಮಚ, ಉದ್ದಿನ ಬೇಳೆ - 100 ಗ್ರಾಂ., ಇಂಗು - 1 ಚಿಟಿಕೆ, ಬಿಳಿ ಎಳ್ಳು - 25 ಗ್ರಾಂ. ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ಎಣ್ಣೆ

ಮಾಡುವ ರೀತಿ : ಅಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಉದ್ದಿನಬೇಳೆ ಒಂದು ಚಮಚ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹುರಿದು ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಈ ಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಇಂಗು, ಉಪ್ಪು, ಹುರಿದ ಎಳ್ಳು, ಜೀರಿಗೆ ಹಾಕಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಲಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಬಾಣಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ಅದು ಕಾದ ಬಳಿಕ ಕೈ ಒರಳಿನಲ್ಲಿ ಚಕ್ಕುಲಿಯ ಬಿಲ್ಲೆ ಹಾಕಿ, ಅದರೊಳಗೆ ಹಿಟ್ಟು ಸೇರಿಸಿ, ಚಕ್ಕುಲಿ ಒತ್ತುವುದು. ಒತ್ತಿದ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಬಾಣಲಿಗೆ ಹಾಕಿ ಚಕ್ಕುಲಿ ಕರಿಯಿರಿ.

ಚೌಚೌ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟು - 750 ಗ್ರಾಂ., ಕಡಲೆಕಾಯಿ - 75 ಗ್ರಾಂ., ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು - 100 ಗ್ರಾಂ., ಹುರಿಗಡಲೆ - 50 ಗ್ರಾಂ., ಕೊಬ್ಬರಿ - 1000 ಗ್ರಾಂ., ಕರಿಬೇವು - 4 ಗರಿ, ಉಪ್ಪು, ಎಣ್ಣೆ

ಮಾಡುವ ರೀತಿ : ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟು , ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು, ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ಒಂದು ಚಿಟಿಕೆ ಖಾರದ ಪುಡಿ ಹಾಕಿ ನೀರು ಸೇರಿಸಿ ಕಲಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ಈ ಹಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಚಕ್ಕುಲಿ, ಮಿಕ್ಕ ಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಓಂಪುಡಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿ. ಬಾಣಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ, ಹುರಿಗಡಲೆ, ಕರಿಬೇವು ಹುರಿದುಕೊಂಡು ಚೌಚೌಗೆ ಸೇರಿಸಿ. ಕೊಬ್ಬರಿಯನ್ನೂ ಸಹ ಸಣ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಸೇರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ.

ನಿಪ್ಪಟ್ಟು

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಅಕ್ಕಿಹಿಟ್ಟು - 500 ಗ್ರಾಂ., ಕೊಬ್ಬರಿ - 100 ಗ್ರಾಂ., ಮೈದಾಹಿಟ್ಟು - 250 ಗ್ರಾಂ., ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ, ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟು - 150 ಗ್ರಾಂ., ಹುರಿಗಡಲೆ - 100 ಗ್ರಾಂ., ರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ಕರಿಯಲು ಎಣ್ಣೆ

ಮಾಡುವ ರೀತಿ : ಮೂರು ಬಗೆಯ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಒಂದುಗೂಡಿಸಿ, ಉಪ್ಪು, ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ, ಹುರಿದ ಕಡಲೆಕಾಯಿ ಬೀಜ, ಹುರಿಗಡಲೆ, ಸಣ್ಣಗೆ ಹೆಚ್ಚಿದ ಕೊಬ್ಬರಿ, ನೀರು ಎರಡು ಸೇರಿಸಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಲಸಿ. ನಂತರ ಎರಡು ಚಮಚ ತುಪ್ಪ ಸೇರಿಸಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ತಟ್ಟಿಡಿ. ಬಾಣಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿ, ಎಣ್ಣೆ ಕಾದ ಬಳಿಕ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬಾಣಲೆಗೆ ಹಾಕಿ ಹದವಾಗಿ ಕರಿದು ತೆಗೆಯಿರಿ.

ಖಾರಾ ಬೂಂದಿ

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟು - 250 ಗ್ರಾಂ. ಖಾರದಪುಡಿ - $^1/_2$ ಚಮಚ, ಕೊಬ್ಬರಿ - 50 ಗ್ರಾಂ. ಉಪ್ಪು, ಕರಿಬೇವು, ಎಣ್ಣೆ ಕಡಲೆಕಾಯಿ, ಹುರಿಗಡಲೆ - 50 ಗ್ರಾಂ.

ಮಾಡುವ ರೀತಿ : ಕಡಲೆಹಿಟ್ಟಿಗೆ ಉಪ್ಪು, ಖಾರದಪುಡಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನೀರುಹಾಕಿ, ದೋಸೆ ಹಿಟ್ಟಿನಂತೆ ಕಲಸಿಕೊಳ್ಳಿ. ನಂತರ ಒಲೆಯ ಮೇಲೆ

ಬಾಣಲಿಯಲ್ಲಿ ಎಣ್ಣೆಹಾಕಿ. ಎಣ್ಣೆ ಕಾದ ಬಳಿಕ ಬೂಂದಿ ತಟ್ಟೆಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ತಟ್ಟೆಯ ಮೇಲೆ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತಾ ಬಾಣಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬೂಂದಿ ಕಾಳುಗಳನ್ನು ಕರಿಯಿರಿ. ಆಮೇಲೆ ಬಾಣಲಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಎಣ್ಣೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಡಲೆಕಾಯಿ, ಹುರಿಗಡಲೆ, ಕರಿಬೇವು ಹುರಿದುಕೊಂಡು ಬೂಂದಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ.

ಚಿಪ್ಸ್

ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳು : ಆಲೂಗಡ್ಡೆ - 1 ಕೆ.ಜಿ., ಖಾರದಪುಡಿ - 2 ಚಮಚ, ಉಪ್ಪು - ಅವಶ್ಯವಾದಷ್ಟು, ಅರಿಶಿನಪುಡಿ - 1 ಚಮಚ

ಮಾಡುವ ರೀತಿ : ಆಲೂಗಡ್ಡೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಸೈಜಿನದಾಗಿರಬೇಕು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಉಪ್ಪೇರಿ ಮಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆರೆದು ನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸಿ. ಸುಮಾರು 2-3 ಗಂಟೆಗಳು ಒಣಗಿದ ಬಳಿಕ ಬಾಣಲಿಗೆ ಎಣ್ಣೆಹಾಕಿ ಒಲೆಯ ಮೇಲಿಡಿ. ಎಣ್ಣೆ ಕಾದ ಬಳಿಕ ಹೆರೆದ ಆಲೂಗಡ್ಡೆಯನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಹಾಕಿ ಕರೆದು, ಅದಕ್ಕೆ ಖಾರದಪುಡಿ, ಅರಿಶಿನಪುಡಿ, ಉಪ್ಪು ಚಿಮುಕಿಸಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ.

* * * *

ಯಸ್ಸರ್ವಗುಣಸಂಪೂರ್ಣಃ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಃ ।
ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತ ಏವಾಲಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಮೇ ಪರಮಃ ಸುಹೃತ್ ॥

ಅಸ್ಮದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಗತಹನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ-
ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ, ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು ॥

ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥

॥ ಶ್ರೀಮಧ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮೀ ಎಂಬ ಈ ಕೃತಿಯು ಅಸ್ಮದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಗತರಾದ
ಹನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸರೂಪಿಯಾದ
ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ.

* * * *

ಮಮ ಸ್ವಾಮೀ ಹರಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪತಿರೇವ ಚ

ಪ್ರಕಾಶನ :

ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ).

ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 085

ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನೀ

ಪೌಷಮಾಸ – ಮಾಘಮಾಸ

ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಪರಿಪೂರ್ಣಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಮಾರ್ಗದರ್ಶಿನೀ

ಪೌಷಮಾಸ-ಮಾಘಮಾಸ

ವಿದ್ವಾನ್ ।। ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ,

ಬೆಂಗಳೂರು.

ಪ್ರಕಾಶನ :

ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ),

ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು-೮೫

'**ಪೌಷಮಾಸ-ಮಾಘಮಾಸ**' ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ 1943 ಶಾರ್ವರಿ ॥ ಶ್ರಾವಣ ॥ ಶುದ್ಧ॥ ಪೂರ್ಣಿಮೆ (ದಿನಾಂಕ: 3-8-2020) ಹಯಗ್ರೀವಜಯಂತಿಯ ಶುಭಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪಲಿಮಾರುಮಠಾಧೀಶರಾದ ಪರಮಪೂಜ್ಯ॥ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರಕರಕಮಲಗಳಿಂದ ಭಾರತೀರಮಣ-ಹೃದಯಗುಹಾನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮರ್ಪಿಸಲಾಯಿತು.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ : 2020

ಪುಟಗಳು : 128

ಪ್ರಕಾಶಕರು : ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ)
4271, 2ನೇ ಮೇನ್, ಗಿರಿನಗರ,
ಸೀತಾಸರ್ಕಲ್ ಹತ್ತಿರ, ಬೆಂಗಳೂರು-85
ದೂರವಾಣಿ : 9141495120

ಸಂಪಾದನೆ : ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ

ಅಕ್ಷರ ಜೋಡಣೆ : ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗಲತಾ

ಮುಖಪುಟ : ಶ್ರೀವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ
ಕಾರ್ತಿಕ ಜೋಷಿ

ಮುದ್ರಣ : ಮುಕ್ತಿಪಥ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

ಕುಮಾರಿ ಶ್ರಾವ್ಯ

ಬಹಳ ಚತುರೆಯೂ ವಿದ್ಯಾಪ್ರವೀಣಳೂ ಆದ ಕುಮಾರಿ ಶ್ರಾವ್ಯ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹರಿಪಾದ ಸೇರಿದ್ದಾಳೆ. ಕಲ್ಲಕುರ್ಚಿ ಫ್ಯಾಮಿಲಿಗೆ ಮಾಣಿಕ್ಯಪ್ರಾಯಳಾಗಿದ್ದ ಇವಳ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಈ ಜ್ಞಾನಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಪುಣ್ಯರಾಶಿಯು ಶ್ರಾವ್ಯಳಿಗೆ ತಲುಪಿ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಲ್ಲಕುರ್ಚಿ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ, ಬೋಸ್ಟನ್,
ಯುಎಸ್ಎ.

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಮುನ್ನುಡಿ

ಪುಷ್ಯಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶುಭಪರ್ವಕಾಲಗಳು ಬರುತ್ತವೆ. ಪುಷ್ಯಮಾಸದಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲದಾಸರ ಹಾಗೂ ಪುರಂದರದಾಸರ ಆರಾಧನೆಯೂ ಇದೆ. ಮಾಘಮಾಸದ ಸ್ನಾನವೂ ಕೂಡ ಪುಷ್ಯಮಾಸದಲ್ಲಿ ರಥಸಪ್ತಮಿ, ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮೀ, ಮಧ್ವನವಮಿ ಮೊದಲಾದ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಿವೆ. ಶಿವರಾತ್ರಿಯೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಷಯ ಸಂಗ್ರಹವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ವಿಷಯಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಗುರುಚರಿತ್ರೆ ಮೊದಲಾದ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಸಹಕಾರವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಸಾಧಕರು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದಿವಸಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಅರಿತು, ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಅಪೂರ್ವವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷ ಪಡಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ಕೃತಿಯ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಕರಿಸಿದ ವಿದ್ವಾನ್ ಸಿ.ಆರ್. ಪ್ರದೀಪಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗೂ ಡಿ.ಟಿ.ಪಿ. ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗಲತಾ ಇವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಮಂಜುನಾಥ್‌ವರಿಗೂ ಕೂಡ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಅತ್ಯಂತ ಚತುರೆಯೂ, ಮೇಧಾವಿಯೂ, ಪ್ರವೀಣಳೂ ಆದ ಬಹಳ ಚತುರೆಯೂ ವಿದ್ಯಾಪ್ರವೀಣಳೂ ಆದ ಕುಮಾರಿ ಶ್ರಾವ್ಯ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹರಿಪಾದವನ್ನು ಸೇರಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳಿಗೆ ಈ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಪುಣ್ಯವು ದೊರಕಲಿ ಹಾಗೂ ಈ ಕೃತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕಲ್ಲಕುರ್ಚಿ ಫ್ಯಾಮಿಲಿ, ಬೋಸ್ಟನ್, ಯುಎಸ್‌ಎ. ಇವರಿಂದ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಉತ್ತಮ ಸಾಧನೆಯು ನಡೆಯಲಿ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ್ ಕಲ್ಲಕುರ್ಚಿ ಇವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಎಂದೆಂದೂ ನಾನು ಮರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಇವರ ಈ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ಅನಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

- ಸಂಪಾದಕ.

ವಿದ್ವಾನ್ ಬೆಮ್ಮತ್ತಿ ವೇಂಕಟೇಶಾಚಾರ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.

॥ ಶ್ರೀಮದನುಮಧ್ವೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ ॥

ಪೌಷ ಮಾಸದ ಧರ್ಮ

(ಮಾಸನಿಯಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿ ನಾರಾಣಾಯ ನಮಃ)

ಗೋದಾನದಿಂದ ಅಕ್ಷಯ ಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಭೂದಾನದಿಂದ ರಾಜತ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿ. ತಿಲದಾನದಿಂದ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಸುವರ್ಣದಾನದಿಂದ ರೂಪವಂತನಾಗುವನು. ತುಪ್ಪದಾನದಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾಗುವನು. ವಸ್ತ್ರದಾನದಿಂದ ಬಟ್ಟೆಯ ಕೊರತೆ ನೀಗುವುದು. ಧಾನ್ಯದಾನದಿಂದ ಹಸಿವೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು. ಬೆಲ್ಲದ ದಾನದಿಂದ ರೋಗಗಳು ಬಾರದು. ರಜತ (ಬೆಳ್ಳಿ) ದಾನದಿಂದ ನೇತ್ರದೋಷಗಳು ಬಾರದು. ಲವಣದಾನದಿಂದ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗುವನು. ರತ್ನದಾನದಿಂದ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನಾಗುವನು. ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯ ದಾನದಿಂದ ಅಕ್ಷಯ ಸಂತಾನವಾಗುವುದು. ಮಾದಾಳದ ಹಣ್ಣಿನ ದಾನದಿಂದ ಬಂಜೆಯೂ ಪುತ್ರವತಿಯಾಗುವಳು. ಹವಳ, ಮುತ್ತು, ಮಾಣಿಕ್ಯ, ಬೆಣ್ಣೆ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ತಾಂಬೂಲದಾನದಿಂದ ಸಕಲಕಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಶಯ್ಯಾದಾನದಿಂದ ಶಯ್ಯಾದುಃಖವು ಲಭಿಸದು. ಗಟ್ಟಿಯಾದ, ಮೆದುವಾದ, ಹೊಸದಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಉಣ್ಣೆ ವಸ್ತ್ರದಾನವೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಛಳಿಯ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅಶ್ವ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಕಬ್ಬಿನ ದಾನದಿಂದ ಯಮದಂಡದಿಂದ ದಂಡನೆ ತಪ್ಪುತ್ತದೆ. ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆ ದಾನದಿಂದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಂಗಲಸೂತ್ರದಾನದಿಂದ, ಕುಂಕುಮದಾನದಿಂದ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಹಾನಿ ತಪ್ಪುವುದು. ಪುಷ್ಪದಾನ, ಸುಗಂಧದ್ರವ್ಯ ದಾನಗಳೂ ಪ್ರಶಸ್ತ.

ಪೌಷ ಮಾಸದ ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳು - ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಿಂದ ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಅಂದರೆ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಪೌರ್ಣಿಮೆಯವರೆಗೆ ಮಾಸನಿಯಾಮಕನಾದ ಮಾಧವನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಅರುಣೋದಯಕ್ಕೆ ನದೀ ಮುಂತಾದ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ

ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿರುವ ಕಾಲವು ಉತ್ತಮ. ನಕ್ಷತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ಮರೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಮಧ್ಯಮ. ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲವು ಅಧಮವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಸರ್ವರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಸಿನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ 6 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನದ ಫಲ, ಭಾವಿನೀರಿನಲ್ಲಿ 12 ವರ್ಷಗಳ ಫಲ, ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ 24 ವರ್ಷಗಳ ಫಲ, ನದಿಯಲ್ಲಿ 96 ವರ್ಷಗಳ ಫಲ, ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ 9600 ವರ್ಷಗಳ ಫಲ, ಮಹಾನದಿಗಳ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ 28400 ವರ್ಷಗಳ ಫಲ, ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನದಿಂದ 248000 ವರ್ಷಗಳ ಸ್ನಾನದ ಫಲ ಬರುತ್ತದೆ. 'ಮಾಘಸ್ನಾನಮಿದಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸ್ನಾಸ್ಯೇಹಂ ದೇವ ಮಾಧವ । ತೀರ್ಥಸ್ನಾಸ್ಯ ಜಲೇ ನಿತ್ಯಮಿತಿ ಸಂಕಲ್ಪ್ಯ ಚೇತಸಿ ॥' ಎಂದು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು. 'ದುಃಖದಾರಿದ್ರ ನಾಶಾಯ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತೋಷಣಾಯ ಚ । ಮಕರಸ್ಥೇ ರವೌ ಮಾಘೇ ಗೋವಿಂದಾಚ್ಯುತ ಮಾಧವ। ಸ್ನಾನೇನಾನೇನ ಮೇ ದೇವ ಯಥೋಕ್ತಫಲದೋ ಭವ ॥' ಎಂಬ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಮೌನದಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ನಾನಾನಂತರದಲ್ಲಿ 'ಸವಿತ್ರೇ ಪ್ರಸವಿತ್ರೇಚ ಪರಂಧಾಮ ಜಲೇ ಮಮ । ತ್ವತ್ತೇಜಸಾ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಂ ಪಾಪಂ ಯಾತು ಸಹಸ್ರಧಾ ॥' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಸೂರ್ಯಾರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪಿತೃತರ್ಪಣಾದಿ ನಿತ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮಾಧವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನ ಭಕ್ಷಣ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶಯನ, ತಿಲಘೃತ ಹೋಮ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು ಮಹಾಫಲದಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ಕಾಲು ಭಾಗ ಎಳ್ಳು, ಕಾಲುಭಾಗ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ ಪ್ರತಿದಿನದಲ್ಲಿಯೂ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಅರ್ಧೋದಯಯೋಗ : ಈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ (1) ರವಿವಾರ, (2) ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, (3) ವ್ಯತೀಪಾತಯೋಗ, (4) ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರ, ಈ ನಾಲ್ಕು ಒಟ್ಟುಗೂಡಿದಾಗ ಈ ಯೋಗವಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸ್ನಾನ ದಾನ ಪಿತೃತರ್ಪಣ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಗ್ರಹಣಾದಿ ಕಾಲಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಈ ಅರ್ಧೋದಯ ಕಾಲವು ಅಧಿಕಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿದೆ.

ಪುಷ್ಯಮಾಸನಿಯಾಮಕನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಪ್ರತಿಪತ್

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀವಲ್ಲಭತೀರ್ಥರು (ಪಲಿಮಾರು ಮಠ)- ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಎಂಟನೆಯವರು. ಇವರು ಉಪವಾಸಾದಿ ವ್ರತಗಳಿಂದ ದೇಹದಂಡನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನೈಷ್ಠಿಕವಾದ ತಪಸ್ವೀ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದವರು. 'ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಚ ದೇಹೋಽಯಂ ಕ್ಷುದ್ರ ಕಾಮಾಯ ನೇಷ್ಯತೇ । ಕೃಚ್ಛ್ರಾಯ ತಪಸೇ ಚೈವ ಪ್ರೇತ್ಯಾನಂತಸುಖಾಯ ಚ' ಎಂಬ ಮಾತು ಇವರನ್ನೇ ಕುರಿತು ಬರೆದಂತಿತ್ತು. ಅಂಥ ನಿಷ್ಠೆಯ ಜೀವನ ಅವರದು. ಸುಮಾರು ನಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಇವರು ಈ ಪೀಠದ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಶಾ.ಶ. 1397 (ಕ್ರಿ.ಶ. 1475) ಜಯ ಸಂವತ್ಸರದ ಪುಷ್ಯಮಾಸ ಶುದ್ಧಪ್ರತಿಪದೆಯಂದು ಪಲಿಮಾರಿನ ಹಳ್ಳಿಯ ಮಠದಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ದ್ವಿತೀಯಾ

ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥತೀರ್ಥರು (ವ್ಯಾಸರಾಜ ಮಠ) - (ಕ್ರಿ.ಶ. 1755-1770) ವಿದ್ವತ್ಪಂಕಜ ಮಾರ್ತಾಂಡಃ ವಾದಿಮತ್ತೇಜ ಕೇಸರಿ । ಜಗನ್ನಾಥ ಗುರುರ್ಭೂಯಾತ್ ಧ್ಯಾಯಸೇ ಶ್ರೇಯಸೇ ಮಮ ॥ ಇವರು ಶ್ರೀ ಶೇಷಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1725ರಲ್ಲೇ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರೂ ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದು ಮಾತ್ರ 1755ರಲ್ಲಿ. ಆಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ಸುಮಾರು ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಕಾಲ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಿಂದ ನೇರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಪರಮ ಭಾಗ್ಯವಂತರು. ಇವರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿ 'ಭಾಷ್ಯದೀಪಿಕಾ' ಎಂಬ ಅದ್ಭುತ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರು ಭಾಷ್ಯ ದೀಪಿಕಾಚಾರ್ಯ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಅರ್ಥವಿವರಣಾ ರೂಪವಾದ 'ಸೂತ್ರದೀಪಿಕಾ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕಂಡ ಶೇಷಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರು ಇವರನ್ನು ಕರೆದು ಮಾರನೆಯ ದಿವಸವೇ ಗೋಪಾಲ ಕೃಷ್ಣದೇವರ ಪೂಜಾ ಮಾಡಿಸಿದರೆಂಬ ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಇವರ ಸಂಚಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ತುರುಷ್ಕ ಯೋಧರು ದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಇವರು ಸಾಹಸದಿಂದ ದೇವರ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಾವೇರಿ ನದಿಗೆ ಧುಮುಕಿ ಸುಮಾರು 20 ಮೈಲಿ ದೂರ ಈಜುತ್ತಾ ಪಾರಾದರೆಂದು ಅವರ ಚರಿತ್ರೆಯು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಕೆಲವು

ಪರದೇಶಿ ಯೋಧರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡಾಗ ಇವರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮೇರೆಗೆ ನರಸಿಂಹದೇವರು ಹತ್ತಿರದ ಮಾವಿನ ಮರವೊಂದರಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಆ ದುಷ್ಕರ್ಮಿಗಳನ್ನು ಹೊಡೆದೋಡಿಸಿ ಇವರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದರೆಂದು ತಾವೇ 'ಭಾಷ್ಯದೀಪಿಕಾ' ಗ್ರಂಥದ ಮಂಗಳಾಚರಣ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಶ್ಲೋಕವು ಹೀಗಿದೆ : ಆಮ್ರಸ್ಥಂಬಾತ್ ಸಮಗತ್ಸ ತಾಮ್ರ ತುಂಡಾನ್ ನಿಹತ್ಯಯಃ । ನಮ್ರಂ ನೌಮಿ ಜಗನ್ನಾಥಂ ಕರ್ಮ್ರೋಪಾತ್ತಮ್ ನೃಕೇಸರಿ ॥ ಇವರ ಕುಂಭಕೋಣದಲ್ಲಿ ಹರಿಧ್ಯಾನ ಪರಾಯಣರಾಗಿ 1770ನೇ ಇಸವಿಯ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ದ್ವಿತೀಯದಂದು ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥತೀರ್ಥರ ದಿವ್ಯ ಮಹಿಮೆಯನು ರಾಜಿಸುವ ಹೈಮಲಿಪಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲಿ ಬೇಕು ॥ಪ॥ ಈ ಜಗತಿ ಸುಜನ ಸುರಭೂಜರಾಗಿಹ ಮಹಾ ರಾಜ ಶ್ರೀ ರಘುನಾಥತೀರ್ಥ ಕರ ಸಂಜಾತ ॥ಅ.ಪ॥ ಉದ್ಭವಿಸಿದರು ಗಾಲವರು ಜಗದೊಳೆಂಬಂಶ ವೇದ್ಯವಾಯಿತು ಆಪ್ತಜನವೃಂದಕೆ ಮಧ್ವಮತ ತತ್ವಗಳನುದ್ಧಾರವನೆಗೈದ ದಿಗ್ದಂತಿಗಳತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸ್ಥಾನದ ಪಡೆದ ॥೧॥ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯಗೈವ ಪರಸೂತ್ರನಿಕರಗಳಿಗಲವಬೋಧರ ಭಾಷ್ಯವ ಸುಖದಿಂದಲರಿಯಲುಪಕೃತಿಗೈದ ಯತಿಕುಲ ತಿಲಕ ಭಾಷ್ಯಾದೀಪಕಾ-ಚಾರ್ಯರೆಂದತಿ ಖ್ಯಾತ ॥೨॥ ಸರ್ವಗುಣ ಗುಣಪೂರ್ಣ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತ ಹರಿ ಸರ್ವಭಕ್ತ ಪ್ರಸನ್ನನೆಂದರುಹಲು ಓರ್ವ ಅಮ್ರವೃಕ್ಷದಲಿ ಶ್ರೀ ನರಹರಿಯ ಉರ್ವನುಗ್ರಹ ಪಡೆದ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ॥೩॥

ಶ್ರೀ ಸುಯಮೀಂದ್ರತೀರ್ಥರು (ರಾಯರ ಮಠ) ಮಂತ್ರಾಲಯ - ಸುಖತೀರ್ಥಮತಾಬ್ಧೀಂದುಂ ಸುಧೀಂದ್ರಸುತಸೇವಕಂ । ಸುಧಾಪರಿಮಳಾಸಕ್ತಂ ಸುಯಮೀಂದ್ರ ಗುರುಂ ಭಜೇ ॥

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಚತುರ್ಥೀ ॥

ವಿನಾಯಕ ಚತುರ್ಥೀ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಗಣೇಶನನ್ನು ಇಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಅಭೀಷ್ಟಗಳು ಈಡೇರುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಾಥತೀರ್ಥರು (ವ್ಯಾಸರಾಜ ಮಠ)- (ಕ್ರಿ.ಶ. 1770-1780) ಪ್ರಾರ್ಥಿತಾಭೀಷ್ಟ ಸಂತಾನಃ ಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿ ಮತ ಭಂಜನಃ । ಶ್ರೀನಾಥತೀರ್ಥ

ಗುರುರಾಟ್ ಈಪ್ಸಿತಾರ್ಥ ಪ್ರದೋಸ್ತುನಃ ॥ ಇವರು ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಘನವಿದ್ವಾಂಸರು ಮತ್ತು ಶತಾವಧಾನಿಗಳು. ಇವರು ಭಾಷ್ಯದೀಪಿಕಾಚಾರ್ಯರ ಕರಕಮಲ ಸಂಜಾತರಾಗಿ ಕೇವಲ 10 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದರೂ ಅಪಾರ ಗೌರವವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಶ್ರೀನಾಥತೀರ್ಥರು ವಾದದಲ್ಲಿ ಬಹು ನಿಪುಣರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇಶ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾದಿನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಕಾಶೀ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಶೀರಾಜರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ವಾದದಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ಶತಾವಧಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿಯ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಇವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಘಂಟಾಘೋಷವಾಗಿ ಹೊಗಳಿ, ಇವರು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ಮುಂಭಾಗದ ಸಿಂಹ ಲಲಾಟಕ್ಕೆ ಘಂಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಗೌರವಿಸಿದರಂತೆ. ಇವರು ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿರುಮಕೂಡಲಿಗೆ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಪರಮ ಗುರುಗಳಾದ ಶೇಷಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯರ ದಿವ್ಯ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ 1780ರ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ಚತುರ್ಥಿಯಂದು ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಪಂಚಮೀ ॥

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಲ್ಲಭತೀರ್ಥರು (ವ್ಯಾಸರಾಜ ಮಠ)- (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೩೨-೧೬೪೨) ಅರ್ಥ್ಯಭೀಪ್ಸಿತ ಕಲ್ಪದ್ರುಃ ವಾದಿಮತ್ತೇಭ ಕೇಸರಿ। ಲಕ್ಷ್ಮೀವಲ್ಲಭ ಯೋಗೀಂದ್ರೋ ಭೂಯಾತ್ ಅಸ್ಮದಭೀಷ್ಟದಃ ॥ ಇವರು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರತೀರ್ಥರಿಂದ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟರು. ವಾದಿಗಳೆಂಬ ಮತ್ತಗಜಗಳಿಗೆ ಇವರು ಸಿಂಹದಂತಿದ್ದರು. ಕರ್ನಾಟಕದ ಬೇಲೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ಬಹಳವಾದ ಭೂಮಿ ಕಾಣಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರಿಗೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಸರ್ವ ಇಷ್ಟಪ್ರದಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು. ಬೇಲೂರಿನ ವಿಷ್ಣುಸಮುದ್ರವೆಂಬ ಕೆರೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ 1642ರ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿಯಂದು ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಲ್ಲಭತೀರ್ಥರ ಆರಾಧನೆ, ಬೇಲೂರು - ಅರ್ಥ್ಯಭೀಪ್ಸಿತಕಲ್ಪದ್ರುಃ ವಾದಿಮತ್ತೇಭಕೇಸರೀ। ಲಕ್ಷ್ಮೀವಲ್ಲಭಯೋಗೀಂದ್ರೋ ಭೂಯಾದಸ್ಮದಭೀಷ್ಟದ॥

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಸಪ್ತಮೀ ॥

ಇಂದು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು.

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಅಷ್ಟಮೀ ॥

ಈ ದಿನ ಬುಧವಾರ ಇದ್ದರೆ ಸ್ನಾನ, ಜಪ, ಹೋಮ, ತರ್ಪಣ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನ ಇವುಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷ ಫಲವು ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಭರಣೀ ನಕತ್ರದ ಯೋಗವಿದ್ದರೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪರ್ವಕಾಲವಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಹಿಣೀ ನಕ್ಷತ್ರ, ಆರ್ದ್ರಾನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ವಿಶೇಷ ಪರ್ವಕಾಲ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ದಶಮೀ ॥

ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳನ್ನು ಇಂದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಕ್ರತು, ದಕ್ಷ, ವಸು, ಸತ್ಯ , ಕಾಲ, ಕಾಮ, ಮುನಿ, ಗುರು, ವಿಪ್ರ , ರಾಮ ಎಂಬ ಹತ್ತು ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕಾದ ವರ್ಷದ ಪರ್ವಕಾಲವೆಂದರೆ ಪೌಷ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ದಶಮಿಯೇ ಆಗಿದೆ. ದರ್ಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ಪೂಜಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ನೀಡಿ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಗುಣಸಾರನಿಧಿತೀರ್ಥರು (ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಮಠ) ಮುಳಬಾಗಿಲು -

ಗುಣರತ್ನಾಕರಂ ಪೂರ್ಣಗುಣನಿರ್ಧರ್ಣವೋದಿತಂ ।
ಗುಣಸಾರಾಖ್ಯಯೋಗೀಂದ್ರ ಸೇವೇಹಂ ಜ್ಞಾನಸಿದ್ಧಯೇ ॥

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಏಕಾದಶೀ ॥

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ - ಕಥಿತಾ ವೈ ತ್ವಯಾ ಕೃಷ್ಣ ಸಫಲೈಕಾದಶೀ ಶುಭಾ । ಕಥಯಸ್ವ ಪ್ರಸಾದೇನ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಸ್ಯ ಯಾ ಭವೇತ್ ॥೧॥ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣನೇ ! ನೀನು ಪುಷ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ಸಫಲಾ ಏಕಾದಶಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿದೆ. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಏಕಾದಶಿಯ ವಿಷಯವೇನು ? ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಕಿನ್ನಾಮಕೋ ವಿಧಿಸ್ತಸ್ಯಾಃ ಕೋ ದೇವಸ್ತತ್ರ ಪೂಜ್ಯತೇ । ಕಸ್ಮೈ ತುಷ್ಟೋ ಹೃಷೀಕೇಶಃ

ತ್ವಮೇವ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ॥೨॥ ಆ ಪುಷ್ಯಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿಯ ಹೆಸರೇನು? ಅದರ ನಿಯಮವೇನು? ಆ ದಿನ ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು? ವಿಷ್ಣುವು ಆಗ ಯಾರಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು? ಇದೆಲ್ಲನ್ನೂ ನೀನು ಹೇಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ - ಶ್ರುಣು ರಾಜನ್ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶುಕ್ಲಾ ಪೌಷಸ್ಯ ಯಾ ಭವೇತ್ । ಕಥಯಾಮಿ ಮಹಾರಾಜ ಲೋಕಾನಾಂ ಹಿತಕಾಮ್ಯಯಾ ॥೩॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿಯ ವಿಷಯನ್ನು ಜನಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಪೂರ್ವೇಣ ವಿಧಿನಾ ರಾಜನ್ ಕರ್ತವ್ಯೈಷಾ ಪ್ರಯತ್ನತಃ । ಪುತ್ರದಾ ನಾಮ ನಾಮ್ನಾಸೌ ಸರ್ವಪಾಪಹರಾ ಪರಾ ॥೪॥ ಈ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು, ಹಿಂದಿನ ವಿಧಿಯಂತೆಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರ ಹೆಸರು ''ಪುತ್ರದಾ'' ಏಕಾದಶಿಯೆಂದು. ಸರ್ವಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ನಾರಾಯಣೋಽಧಿದೇವೋಽಸ್ಯಾಃ ಕಾಮದಸ್ಸಿದ್ಧಿ-ದಾಯಕಃ । ನಾತಃ ಪರತರಾ ಕಿಂಚಿತ್ರೈಲೋಕ್ಯೇ ಸಚರಾಚರೇ ॥೫॥ ಇದಕ್ಕೆ ನಾರಾಯಣನೇ ಅಧಿದೇವತೆಯು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಇದರಂತಿರುವ ವ್ರತವು ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾವಂತಂ ಯಶಸ್ವಂತಂ ಕರೋತಿ ಚ ನರಂ ಹರಿಃ । ಶ್ರುಣು ರಾಜನ್ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಕಥಾಂ ಪಾಪಹರಾಂ ಪರಾಂ ॥೬॥ ಈ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಹರಿಯು ಅವನನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಂತನನ್ನಾಗಿಯೂ ಯಶೋವಂತ-ನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಾಪಹಾರಕವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಭದ್ರಾವತ್ಯಾಂ ಪುರಾ ಹ್ಯಾಸೀತ್ಪುರ್ಯಾಂ ರಾಜಾ ಸುಕೇತುಮಾನ್। ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಸ್ತಥೋ ರಾಜ್ಞಿ ಚಂಪಕಾ ನಾಮ ವರ್ತತೇ ॥೭॥ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭದ್ರಾವತಿಯೆಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಸುಕೇತುಮಂತನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಚಂಪಕಾ ಎಂಬುವಳೊಬ್ಬಳು ಹೆಂಡತಿಯಿದ್ದಳು. ಪುತ್ರಹೀನೇನ ರಾಜ್ಞಾ ಚ ಕಾಲೋ ನೀತೋ ಮನೋರಥೈಃ । ನೈವಾತ್ಮಜಂ ನೃಪೋ ಲೇಭೇ ವಂಶಕರ್ತಾರಮೇವ ಚ॥೮॥ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಆಗುತ್ತದೆಂಬ ಆಸೆಯಿಂದಲೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ರೀತಿಯಿರಲು ವಂಶಕರ್ತನಾದ ಮಗನು ಆಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ತೇನೈವ ರಾಜ್ಞಾಧರ್ಮೇಣ ಚಿಂತಿತಂ ಬಹುಕಾಲತಃ ।

ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ಕ್ವ ಗಚ್ಛಾಮಿ ಸುತಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಕಥಂ ಭವೇತ್ ॥೯॥ ಆ ರಾಜನು ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ? ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಿ? ಮಗನು ಹೇಗೆ ಲಭಿಸುವನು? ಎಂದು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ನ ರಾಷ್ಟ್ರೇನ ಪುರೇ ಸೌಖ್ಯಂ ಲೇಭೇ ರಾಜಾ ಸುಕೇತುಮಾನ್ । ಸಾಧ್ವ್ಯಾ ಸ್ವಕಾಂತಯಾ ಸಾರ್ಧಂ ಪ್ರತ್ಯಹಂ ದುಃಖಿತೋಽಭವತ್ ॥೧೦॥ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಅವನಿಗೆ ಸುಖವು ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ನಿತ್ಯವೂ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ತಾವುಭೌ ದಂಪತೀ ನಿತ್ಯಂ ಚಿಂತಾಶೋಕಪರಾಯಣೌ । ಪಿತರೋಸ್ಯ ಜಲಂ ದತ್ತಂ ಕವೋಷ್ಣಮುಪಭುಂಜತೇ ॥೧೧॥ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರಲು ಅವನ ಪಿತೃಗಳು ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉಗುರು ಬೆಚ್ಚಗಿರುವ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಞಃ ಪಶ್ಚಾನ್ನ ಪಶ್ಯಾಮೋ ಯೋಽಸ್ಮಾಕಂ ತರ್ಪಯಿಷ್ಯತಿ । ಇತ್ಯೇವಂ ಸ್ಮರತಸ್ತಸ್ಯ ದುಃಖಿತಾಃ ಪಿತರೋಽಭವನ್ ॥೧೨॥ ಆ ರಾಜನ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವರನ್ನು ಕಾಣೆವಲ್ಲಾ! ಎಂದು ಅವನ ಪಿತೃಗಳು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದರು. ನ ಬಾಂಧವಾ ನ ಮಿತ್ರಾಣಿ ನಾಮಾತ್ಯಸುಹೃದಸ್ತಥಾ । ರೋಚಯಂತ್ಯಸ್ಯ ಭೂಪಸ್ಯ ನ ಗಜಾಶ್ವಪದಾತಯಃ ॥೧೩॥ ಬಂಧುಗಳು, ಮಿತ್ರರು, ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಸ್ನೇಹಿತರು, ಆನೆಗಳು, ಕುದುರೆಗಳು, ಒಂದೂ ಕೂಡ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಬೇಕಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ನೈರಾಶ್ಯಂ ಭೂಪತೇಸ್ತಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ಮನಸಿ ವರ್ತತೇ । ನರಸ್ಯ ಪುತ್ರಹೀನಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿ ವೈ ಜನ್ಮನಃ ಫಲಂ ॥೧೪॥ ಮಗನಿಲ್ಲದಿರುವ ಆ ರಾಜನಿಗೆ ದಿನವೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರಾಶೆಯು, ಉಂಟಾಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮಗನಿಲ್ಲದಿರುವ ಮನುಷ್ಯನ ಜನ್ಮವು ಸಾರ್ಥಕವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ! ಅಪುತ್ರಸ್ಯ ಗೃಹಂ ಶೂನ್ಯಂ ಹೃದಯಂ ದುಃಖಿತಂ ಸದಾ । ಪಿತೃದೇವಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ನಾನೃಣತ್ವಂ ಸುತಂ ವಿನಾ ॥೧೫॥ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿರುವವನ ಮನೆಯು ಹಾಳು. ಹೃದಯವು ಯಾವಾಗಲೂ ದುಃಖಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಪಿತೃಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು ಇವರ ಋಣವು ಮಗನಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತೀರುವುದಿಲ್ಲ. ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ಸುತಮುತ್ಪಾದಯೇನ್ನರಃ । ಇಹಲೋಕೇ ಯಶಸ್ತೇಷಾಂ ಪರಲೋಕೇ ಶುಭಾ ಗತಿಃ ॥೧೬॥ ಆದುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತವಾದ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದಲೂ ಮಗನನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ತಂದೆಗೆ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸೂ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ

ಗತಿಯೂ ಬರುತ್ತವೆ. ಯೇಷಾಂ ತು ಪುಣ್ಯಕರ್ತ್ರ್ಯಣಾಂ ಪುತ್ರಜನ್ಮ ಗೃಹೇ ಭವೇತ್। ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಸಂಪತ್ತಿಸ್ತೇಷಾಂ ಗೃಹೇ ಪ್ರವರ್ತತೇ ॥೧೭॥ ಯಾವ ಪುಣ್ಯವಂತರು ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆಯೋ ಆಯಸ್ಸು, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಅವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ. ಪುತ್ರಜನ್ಮ ಗೃಹೇ ಯೇಷಾಂ ಲೋಕಾನಾಂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಾಂ। ಪುಣ್ಯಂ ವಿನಾ ನ ಚ ಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಂ ವಿನಾ ನೃಪ ॥೧೮॥ ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರರಿರುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಪುಣ್ಯಲೋಕಗಳುಂಟು. ಪುಣ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಪುಣ್ಯವುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ಸಂಪದೋ ವಾಪಿ ನಿಶ್ಚಯಾ ಇತಿ ಮೇ ಮತಿಃ। ಏವಂ ಚಿಂತಯಮಾನೋಽಸೌ ನ ಶರ್ಮ ಲಭತೇ ನೃಪಃ ॥೧೯॥ ಪುತ್ರರೂ, ಸಂಪತ್ತೂ ಆ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಅವನು ಸುಖವನ್ನೇ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯೂಷೇ ಚಿಂತಯೇದ್ರಾಜಾ ನಿಶೀಥೇ ಚಿಂತಯೇತ್ತಥಾ । ಸ್ವಯಮಾತ್ಮವಿನಾಂಶಂ ಚ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಕೇತುಮಾನ್ ॥೨೦॥ ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬೆಳಗ್ಗೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವೂ ಆ ರಾಜನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತ ಇದ್ದನು. ಆತ್ಮಘಾತೇ ದುರ್ಗತಿಂ ಚ ಚಿಂತಯಿತ್ವಾ ತದಾ ನೃಪಃ। ದೃಷ್ಟ್ವಾತ್ಮದೇಹಂ ಪತಿತಮಪುತ್ರತ್ವಂ ತಥೈವ ಚ ॥೨೧॥ ಕೊನೆಗೆ ತಾನು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವುದೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಅದರಿಂದ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ತಾನು ಮುದುಕನಾಗುತ್ತಿರುವುದೂ ತನಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿರುವುದೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಪುನರ್ವಿಚಾರ್ಯಾತ್ಮಾಬುದ್ಧ್ಯಾ ಆತ್ಮನೋ ಹಿತಕಾರಣಂ। ಅಶ್ವಾರೂಢಸ್ತತೋ ರಾಜಾ ಜಗಾಮ ಗಹನಂ ವನಂ ॥೨೨॥ ಅನಂತರ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ತನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗುವಿಕೆಯನ್ನು ಯೋಚಿಸಿಕೊಂಡು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿ ಒಂದು ದಟ್ಟವಾದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದನು. ಪುರೋಹಿತಾದಯಸ್ಸರ್ವೇ ನ ಜಾನಂತಿ ಗತಂ ನೃಪಂ। ಗಂಭೀರೇ ವಿಪಿನೇ ರಾಜಾ ಮೃಗಪಕ್ಷಿನಿಷೇವಿತೇ ॥೨೩॥ ವಿಚಚಾರ ತದಾ ರಾಜಾ ವನವೃಕ್ಷಾನ್ ವಿಲೋಕಯನ್ । ಮಹಾನಶ್ವತ್ಥ ಬಿಲ್ವಾಂಶ್ಚ ಖರ್ಜೂರಾನ್ ಪನಸಾನ್ ತಥಾ ॥೨೪॥ ಬಕುಳಾನ್ಸಪ್ತ ಪರ್ಣಾಂಶ್ಚ ತಿಂದುಕಾಂಸ್ತಿಲಕಾನಪಿ । ಶಾಲಾಂ ಸ್ತಾಲಾಂ ಸ್ತಮಾಲಾಂಶ್ಚ ದದರ್ಶ ಸರಲಾನ್ನೃಪಃ ॥೨೫॥ ಪುರೋಹಿತರೇ ಮುಂತಾಗಿ

ಮಂತ್ರಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಆ ರಾಜನು ಹೋದುದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಾಜನು ಗಾಢವಾದ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನೂ ಕಾಡಿನ ಮರಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಆಲ, ಅರಳಿ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರೇ ಮರ, ಖರ್ಜೂರ, ಹಲಸು, ಪಗಡೆ, ಏಳೆಲೇ ಬಾಳೆ, ತೂಪದ ಮರ, ತಿಲಕ, ಮತ್ತಿ, ತಾಳೆ, ಹೊಂಗೆ, ಸರಳುಕಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿದನು. ಇಂಗುದೀಕಕುಂಭಾಶ್ಚೈವ ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಬದರಾಂಸ್ತಥಾ । ತಲ್ಲಕಾನ್ಕರಮರ್ದಾಂಶ್ಚ ಪಾಟಲಾನ್ಬದರಾನಪಿ ॥೨೬॥ ಅಶೋಕಾಂಶ್ಚ ಪಲಾಶಾಂಶ್ಚ ಶೃಗಾಲಾನ್ ಶಶಕಾನಪಿ । ವನಮಾರ್ಜಾರ ಮಹಿಷಾನ್ ಶಲ್ಲಕಾಂಶ್ಚಮರಾನಪಿ ॥೨೭॥ ದದರ್ಶ ಭುಜಗಾನ್ ರಾಜಾ ವಲ್ಮೀಕಾದರ್ಧನಿಸ್ಸೃತಾನ್ । ತಥಾ ವನಗಜಾನ್ಮತ್ತಾನ್ ಕಲಭೈಸ್ಸಃ ಸಂಗತಾನ್ ॥೨೮॥ ಯೂಥಪಾಂಶ್ಚ ಚತುರ್ದಂತಾನ್ ಕರಿಣೀಯೂಥಮಧ್ಯಗಾನ್ । ತಾನ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಆತ್ಮನಸ್ಸ ಗಜಾನ್ನೃಪಃ ॥೨೯॥ ಇಂಗಳ, ಕೆಂಪುಮತ್ತಿ, ಚೊಳ್ಳೆ, ಯುಗಚೀ, ಶಲ್ಲಕ, ಕರಮರ್ದ, ಪಾದರಿ, ಹಿಪ್ಪೆ, ಎಗುಚಿ, ಅಶೋಕ, ಮುತ್ತುಗ ಮುಂತಾದ ಮರಗಳನ್ನೂ, ನರಿ, ಮೊಲ, ಕಾಡುಬೆಕ್ಕು, ಕಾಡೆಮ್ಮೆ, ಮುಳ್ಳುಹಂದಿ, ಚಮರಿಮೃಗ, ಹುತ್ತದಿಂದ ಅರ್ಧಹೊರಗೆ ಬಂದಿರುವ ಹಾವುಗಳು ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ಹೊರಟನು. ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮದಿಸಿದ ಕಾಡಾನೆಗಳನ್ನೂ ಕಲಭ (ಹೆಣ್ಣಾನೆ)ಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿರುವ ಗಂಡಾನೆಗಳನ್ನೂ, ಗುಂಪನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವ ದೊಡ್ಡ ಸಲಗಗಳನ್ನೂ, ಅವು ಹೆಣ್ಣಾನೆಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಒಂಟಿಯಾಗಿರುವ ಆನೆಗಳನ್ನೂ ನೋಡಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ತೇಷಾಂ ಸ ವಿಚರನ್ಮಧ್ಯೇ ರಾಜಾ ಶೋಭಾಮವಾಪ ಹ । ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯಸಂಯುಕ್ತಂ ದದರ್ಶ ವಿಪಿನಂ ನೃಪಃ ॥೩೦॥ ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಈ ರಾಜನೂ ಓಡಾಡುತ್ತ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಹು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದ ಆ ಕಾಡನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಪಥಿ ಶೃಣ್ವನ್ಶಿವರುತಾಮುಲೂಕವಿರುತಂ ತಥಾ । ತಾಂಸ್ತಾನ್ವೃಕ್ಷಮೃಗಾನ್ಪಶ್ಯನ್ ಬಭ್ರಾಮ ವನಮಧ್ಯತಃ ॥೩೧॥ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನರಿಗಳ ಕೂಗನ್ನೂ, ಗೂಬೆಗಳ ಶಬ್ದವನ್ನೂ ಕೇಳುತ್ತ ಆಯಾ ವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೂ, ಕರಡಿಗಳನ್ನೂ, ನೋಡುತ್ತ ವನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದನು. ಏವಂ ದದರ್ಶ ಗಹನಂ ನೃಪೋ ಮಧ್ಯಗತೇ ರವೌ । ಕ್ಷುತ್ತೃಡ್ಭ್ಯಾಂ ಪೀಡಿತೋ ರಾಜಾ ಇತಶ್ಚೇತಶ್ಚ ಧಾವತಿ ॥೩೨॥

ರಾಜನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಾಡನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸಮಯವಾಗಲು ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಇಲ್ಲಿಂದಲ್ಲಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದಿಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ನೃಪತಿಶ್ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ಸಂಶುಷ್ಕಗಳಕಂದರಃ । ಮಯಾ ತು ಕಿಂ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ದುಃಖಂ ಯದೀದೃಶಂ ॥೩೩॥ ಆ ರಾಜನ ಗಂಟಲು ಬಾಯಿ ಒಣಗಿಹೋಗಲು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಲು, ನಾನು ಯಾವ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೆನು? ಮಯಾ ವೈ ತೋಷಿತಾ ದೇವಾ ಯಜ್ಞೈಃ ಪೂಜಾಭಿರೇವ ಚ । ತಥೈವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ದಾನೈಸ್ತೋಷಿತಾ ಮಿಷ್ಟಭೋಜನೈಃ ॥೩೪॥ ನಾನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯಜ್ಞಗಳಿಂದಲೂ, ಪೂಜೆಗಳಿಂದಲೂ, ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಭೋಜನದಾನಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಪ್ರಜಾಶ್ಚೈವ ಸದಾ ಕಾಲಂ ಪುತ್ರವತ್ಪಾಲಿತಾ ಭೃಶಂ । ಕಸ್ಮಾದ್ದುಃಖಂ ಮಯಾ ಪ್ರಾಪ್ತಮೀದೃಶಂ ದಾರುಣಂ ಮಹತ್ ॥೩೫॥ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಪಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಇಂತಹ ಮಹಾ ಕಷ್ಟವು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಇತಿ ಚಿಂತಾಪರೋ ರಾಜಾ ಜಗಾಮೈವಾಗ್ರತೋ ವನಂ । ಸುಕೃತಸ್ಯ ಪ್ರಭಾವೇನ ಸರೋ ದೃಷ್ಟಮನುತ್ತಮಂ ॥೩೬॥ ರಾಜನು ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಅವನ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ಸರೋವರವನ್ನು ಕಂಡನು. ಮೀನಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯಮಾನಂ ಚ ಪದ್ಮೈಶ್ಚ ಪರಿಶೋಭಿತಂ । ಕಾರಂಡೈಶ್ಚಕ್ರವಾಕೈಶ್ಚ ರಾಜಹಂಸೈಶ್ಚ ಶೋಭಿತಂ ॥೩೭॥ ಮಕರೈರ್ಬದುಭಿರ್ಮತ್ಸೈರನ್ಯೈರ್ಜಲ-ಚರೈರ್ಯುತಂ । ಸಮೀಪೇ ಸರಸಸ್ತಸ್ಯ ಮುನೀನಾಮಾಶ್ರಮಾನ್ಬಹೂನ್ ॥೩೮॥ ದದರ್ಶ ರಾಜಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ಶಕುನೈಶ್ಶುಭಶಂಸಿಭಿಃ । ಸವ್ಯಾತ್ಪರತರಂ ನೇತ್ರಮಥ ಸವ್ಯಃ ತಥಾ ಕರಃ ॥೩೯॥ ಪ್ರಾಸ್ಫುರನ್ನೃಪತೇಸ್ತಸ್ಯ ಕಥಯನ್ ಶೋಭನಂ ಫಲಂ। ತಸ್ಯ ತೀರೇ ಮುನೀನ್ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಕುರ್ವಾಣಾನ್ನೈಗಮಂ ಜಪಂ ॥೪೦॥ ಹರ್ಷೇಣ ಮಹತಾ ವಿಷ್ಟೋ ಬಭೂವ ನೃಪಸತ್ತಮಃ । ಅವತೀರ್ಯ ಹಯಾತ್ತಸ್ಮಾನ್ಮುನೀನಾಮಗ್ರತಃ ಸ್ಥಿತಃ ॥೪೧॥ ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹುವಾಗಿ ಮೀನುಗಳಿದ್ದವು. ಪದ್ಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಚಕ್ರವಾಕಗಳಿಂದಲೂ, ಹಂಸಗಳಿಂದಲೂ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣವಾದ ನೀರು ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದಿತು. ಬಹುವಾಗಿ ಮೊಸಳೆಗಳು ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಮೀನುಗಳೂ ಇನ್ನು ಅನೇಕವಾದ ನೀರು ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಇದ್ದುವು. ಆ ಸರೋವರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳ ಆಶ್ರಮಗಳು

ಬಹುವಾಗಿದ್ದವು. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು ಶುಭ ಶಕುನಗಳು ಬಹುವಾಗಿ ಆದುವು. ಬಲಗಣ್ಣೂ, ಬಲಭುಜವೂ ಬಹು ಸಾರಿ ಹಾರಿದುವು. ಅವು ಇವನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲಗಳನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಆ ಸರೋವರದ ದಡದಲ್ಲಿ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಜಪಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕಂಡನು. ಒಡನೆಯೇ ಕುದುರೆಯಿಂದ ಇಳಿದು ಆ ಋಷಿಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ವವಂದೇಸೌ ಮುನೀಂಸ್ತಾನ್ ಶಂಸಿತವ್ರತಾನ್ । ಕೃತಾಂಜಲಿಪುಟೋ ಭೂತ್ವಾದಂಡವಚ್ಚ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥ ಪ್ರತ್ಯೂಚುಸ್ತೇಪಿ ಮುನಯಃ ಪ್ರಸನ್ನಾ ನೃಪತೇ ವಯಂ ॥೪೨॥ ಆ ವ್ರತಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳೊಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಕೈ ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದೇವೆ ಎಂದರು. ರಾಜೋವಾಚ- ಕೇ ಭವಂತೋಽತ್ರ ಕಥ್ಯಂತಾಂ ಕಾ ಚಾಖ್ಯಾ ಭವತಾಮಪಿ । ಕಿಮರ್ಥಂ ಸಂಗತಾ ಯೂಯಂ ಸತ್ಯಂ ವದತ ಮೇಽಗ್ರತಃ ॥೪೩॥ ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ಋಷಿಗಳಿರಾ! ನೀವು ಯಾರು? ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇನು? ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಸೇರಿದ್ದೀರಿ? ನನಗೆ ನಿಜವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿರಿ. ಮುನಯ ಊಚುಃ - ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ವಯಂ ರಾಜನ್ ಸ್ನಾನಾರ್ಥಮಿಹ ಚಾಗತಾಃ । ಮಾಘೋ ನಿಕಟಮಾಯಾತಃ ಏತಸ್ಮಾತ್ಪಂಚಮೇಽಹನಿ ॥೪೪॥ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು - ಎಲೈ ರಾಜನೆ! ನಾವು ವಿಶ್ವೇ ದೇವರುಗಳು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಮಾಘ ಮಾಸವು ಸಮೀಪಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕುದಿನ ಬಿಡುವಿದೆ. ಐದನೆಯ ದಿನವೇ ಮಾಘವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅದ್ಯೈವೈಕಾದಶೀ ರಾಜನ್ ಪುತ್ರದಾ ನಾಮ ನಾಮತಃ । ಪುತ್ರಂ ದದಾತ್ಯಸೌ ತಸ್ಮಾತ್ಪುತ್ರದಾಕಾರಿಣಾಂ ನೃಣಾಂ ॥೪೫॥ ಎಲೈ ರಾಜನೆ! ಇಂದು ಏಕಾದಶಿಯು. ಈ ಏಕಾದಶಿಗೆ ''ಪುತ್ರದೆ'' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಯಾರು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಇದಕ್ಕೆ ಪುತ್ರದಾ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿದೆ. ರಾಜೋವಾಚ - ಏಷ ವೈ ಸಂಶಯೋ ಮಹ್ಯಂ ಪುತ್ರಸ್ಯೋತ್ಪಾದನೇ ಮಹಾನ್ । ಯದಿ ತುಷ್ಟಾ ಭವಂತೋ ವೈ ಪುತ್ರೋ ಮೇ ದೀಯತಾಂ ತದಾ ॥೪೬॥ ರಾಜನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ಋಷಿಗಳಿರಾ ! ಇದೇ ನನಗಿರುವ ಸಂಶಯವು. ಮಕ್ಕಳಾಗುವುದಲ್ಲಂತೂ ಬಹು ಸಂದೇಹವಿದೆ. ನೀವು

ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡಿರಿ. ಮುನಯ ಊಚುಃ- ಅದ್ಯೈವ ದಿವಸೇ ರಾಜನ್ ಪುತ್ರದಾ ನಾಮ ವರ್ತತೇ । ಏಕಾದಶೀತಿ ವಿಖ್ಯಾತಂ ಕ್ರಿಯತಾಂ ವ್ರತಮುತ್ತಮಂ ॥೪೭॥ ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು - ಎಲೈ ದೊರೆಯೆ! ಇಂದಿನ ಏಕಾದಶಿಯೇ ''ಪುತ್ರದೆ'' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಈ ದಿನ ಉತ್ತಮವಾದ ಆ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡು. ಅಭಿಷೇಕಾತ್ತತೋಸ್ಮಾಕಂ ಕೇಶವಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದತಃ। ಅವಶ್ಯಂ ತವ ರಾಜೇಂದ್ರ ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿರ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥೪೮॥ ಎಲೈ ದೊರೆಯೆ! ನಾವು ನಿನಗೆ ಮಂತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಕೇಶವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಮಕ್ಕಳು ಆಗುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ - ಇತ್ಯೇವಂ ವಚನಾತ್ತೇಷಾಂ ಕೃತಂ ರಾಜ್ಞಾ ವ್ರತೋತ್ತಮಂ । ಮುನೀನಾಮುಪದೇಶೇನ ಪುತ್ರದಾಯಾ ವಿಧಾನತಃ ॥೪೯॥ ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಅವರು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಅವರ ಮಾತಿನಂತೆ ರಾಜನು ಆ ಋಷಿಗಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಆ ಏಕಾದಶಿಯ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ದ್ವಾದಶ್ಯಾಂ ಪಾರಣಂ ಕೃತ್ವಾ ಮುನೀನ್ನತ್ವಾ ಪುನಃ ಪುನಃ । ಆಜಗಾಮ ಗೃಹಂ ರಾಜಾ ರಾಜ್ಞೀ ಗರ್ಭಮಥಾದಧೌ ॥೫೦॥ ಏಕಾದಶೀ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ ದ್ವಾದಶಿಯದಿನ ಪಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ರಾಜನು ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಹೆಂಡತಿಯು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಳು. ಪುತ್ರೋ ಜಾತಸ್ಸೂತಿಕಾಲೇ ತೇಜಸ್ವೀ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಣಃ। ಪಿತರಂ ತೋಷಯಾಮಾಸ ಪ್ರಜಾಪಾಲೋ ಬಭೂವ ಸಃ ॥೫೧॥ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ದಿನ ತುಂಬಲು ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದನು. ತಂದೆಗೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು ರಾಜನೂ ಆದನು. ತಸ್ಮಾದ್ರಾಜನ್ ಪ್ರಕರ್ತವ್ಯಂ ಪುತ್ರದಾವಿತಿಮುತ್ತಮಂ । ಲೋಕಾನಾಂ ಚ ಹಿತಾರ್ಥಾಯ ತವಾಗ್ರೇ ಕಥಿತಂ ಮಯಾ ॥೫೨॥ ಎಲೈ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ! ಆದುದರಿಂದ ಈ ಪುತ್ರದಾ ಏಕಾದಶಿಯ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಲೋಕಹಿತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನೆದುರಿಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದೆನು. ಏಕಚಿತ್ತಾಸ್ತು ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಾಃ ಕುರ್ವಂತಿ ಪುತ್ರದಾ ವ್ರತಂ। ಪುತ್ರಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ಯೇಹ ಲೋಕೇ ತು ಮೃತಾಂತೇ ಸ್ವರ್ಗಗಾಮಿನಃ ॥ ಪಠನಾಚ್ಛ್ರವಣಾದ್ರಾಜನ್ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥೫೩॥ ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾದ್ಮೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ

ಉಮಾಪತಿ ನಾರದ ಸಂವಾದಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದೇ ಪೌಷ ಶುಕ್ಲ ಪುತ್ರದೈಕಾದಶೀ ವ್ರತಂ ನಾಮ ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ॥ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಪುತ್ರದಾವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಿ ಸತ್ತನಂತರ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದಲೂ, ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಯಾಗದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇಂತು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದ ಉಮಾಪತಿ ನಾರದರ ಸಂವಾದದೊಳಗಿನ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧದ ಪುತ್ರದೈಕಾದಶಿಯೆಂಬ ವ್ರತಕಥನದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು,

ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿಯ ಕಥೆ – ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾದ ನಂದಗೋಪನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಏಕಾದಶಿಯ ಉಪವಾಸ ಹಾಗೂ ದ್ವಾದಶಿಯ ಪಾರಣೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.ಒಮ್ಮೆ ಏಕಾದಶಿವ್ರತ ಆಚರಿಸಿ, ಮರುದಿನ ದ್ವಾದಶಿ ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದುದ್ದರಿಂದ ಬೆಳಗಿನ ಝಾವಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಯಮುನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕಿಳಿದ. ಅದು ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಚಾರದ ಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ವರುಣದೇವನ ಸೇವಕನಾದ ರಾಕ್ಷಸ, ನಂದಗೋಪನನ್ನು ವರುಣನ ಬಳಿಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ದನು. ಇತ್ತ ನಂದನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಬಾರದಿರಲು, ಗೋಪಾಲಕುಲದವರೆಲ್ಲಾ ಬಲರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ಧಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಭಯವಿತ್ತು ತಂದೆಯವರನ್ನು ಕರೆತರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ವರುಣಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ದೇವದೇವನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಿಸಿದ ವರುಣ ತನ್ನ ಸೇವಕನಿಂದಾದ ಅಪರಾಧ ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವರುಣನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ನಂದಗೋಪನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ವರುಣನ ಲೋಕದ ವೈಭವ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಭವ್ಯಸ್ವಾಗತ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಎಳೆಎಳೆಯಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿ ಗೋಪಾಲರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೆಮ್ಮೆ ಎನಿಸಿತು ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ನಿಜ ಆದರೆ ಅವನ ನಿಜ ರೂಪ ಅರಿಯಲಾರೆವು ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸಿದರು. ಇದನ್ನರಿತ ಕೃಷ್ಣ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಮುನಾ ನದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡವೆಂಬ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬರುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದ, ಅದರಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ

ಮಾಡಲಾಗಿ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ವೈಕುಂಠ ಕಾಣಿಸಿತು, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರದೈವವೆಂಬ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು ಎಲ್ಲರೂ ಧನ್ಯರಾದರು.ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು ವೈಕುಂಠಏಕಾದಶಿ ಎಂದು ಕರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿ... ಸೂರ್ಯನು ಉತ್ತರಾಯಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುವ ಮೊದಲು ಬರುವ ಧನುರ್ಮಾಸದ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನೇ ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿ ಅಥವಾ ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸೂರ್ಯನು ಧನುಸ್ಸುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಅನಂತರ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣದವರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯೆ ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದಿನ ವೈಕುಂಠದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ವೈಷ್ಣವ ಆಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದ್ವಾರದ ಬಳಿ ಮುಂಜಾನೆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿರುತ್ತಾರೆ.ಈ ದಿನ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಗರುಡ ವಾಹನದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದುಬಂದು ಭಕ್ತರಿಗೆ ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದಕಾರಣ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಒಂದು ಏಕಾದಶಿ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿಗಳಿಗೆ ಸಮವಾದ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರಣ ಇದನ್ನು ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ದಿನ ಹಾಲಾಹಲ, ಅಮೃತ ಎರಡೂ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಈ ದಿನವೇ ಶಿವನು ಹಾಲಾಹಲ ನುಂಗಿದ. ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಇದೇ ದಿನ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಈ ದಿನ ವಿಷ್ಣು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆಗಳು, ಹೋಮ, ಹವನ, ಜಪ, ತಪಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಇಬ್ಬರು ರಾಕ್ಷಸರು ತನಗೆ ವಿರೋಧ-ವಾಗಿದ್ದರೂ, ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿ ದಿನ ತನ್ನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿರುತ್ತಾನಂತೆ. ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ವೈಕುಂಠದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷ್ಣುದೇವಾಲಯದ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಆ ದಿನ ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತಾರೆ . ಆದರೆ, ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿದಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ತಿರುಮಲೆಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತರ ದ್ವಾರವನ್ನು ತೆರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪದ್ಮ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಬಂದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೊರಾ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ದಿನವಂತೆ. ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ದಿನದಂದು ಅಂದರೆ ಧನುರ್ಮಾಸ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿ ದಿನದಂದು ಉಪಾಸವಿರಬೇಕಂತೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ -

ಉಮಾಪತಿ ನಾರದ ಸಂವಾದಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದೇ ಪೌಷ ಶುಕ್ಲ ಪುತ್ರದೈಕಾದಶೀ ವ್ರತಂ ನಾಮ ತ್ರಿಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ॥ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಪುತ್ರದಾವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖದಿಂದ ಬಾಳಿ ಸತ್ತನಂತರ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಓದುವುದರಿಂದಲೂ, ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಯಾಗದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಇಂತು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದ ಉಮಾಪತಿ ನಾರದರ ಸಂವಾದದೊಳಗಿನ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧದ ಪುತ್ರದೈಕಾದಶಿಯೆಂಬ ವ್ರತಕಥನದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು,

ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿಯ ಕಥೆ – ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾದ ನಂದಗೋಪನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸಾನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಏಕಾದಶಿಯ ಉಪವಾಸ ಹಾಗೂ ದ್ವಾದಶಿಯ ಪಾರಣೆಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.ಒಮ್ಮೆ ಏಕಾದಶಿವ್ರತ ಆಚರಿಸಿ, ಮರುದಿನ ದ್ವಾದಶಿ ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದುದ್ದರಿಂದ ಬೆಳಗಿನ ಝಾವಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಯಮುನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕಿಳಿದ. ಅದು ರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಚಾರದ ಕಾಲವಾದ್ದರಿಂದ ವರುಣದೇವನ ಸೇವಕನಾದ ರಾಕ್ಷಸ, ನಂದಗೋಪನನ್ನು ವರುಣನ ಬಳಿಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ದನು. ಇತ್ತ ನಂದನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಬಾರದಿರಲು, ಗೋಪಾಲಕುಲದವರೆಲ್ಲಾ ಬಲರಾಮಕೃಷ್ಣರಿಗೆ ಈ ಸುದ್ಧಿ ಮುಟ್ಟಿಸಿದರು.

ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಅವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಅಭಯವಿತ್ತು ತಂದೆಯವರನ್ನು ಕರೆತರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ, ವರುಣಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ದೇವದೇವನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ನಮಿಸಿದ ವರುಣ ತನ್ನ ಸೇವಕನಿಂದಾದ ಅಪರಾಧ ಮನ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವರುಣನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ನಂದಗೋಪನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ವರುಣನ ಲೋಕದ ವೈಭವ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಭವ್ಯಸ್ವಾಗತ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಎಳೆಎಳೆಯಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಲಾಗಿ ಗೋಪಾಲರಿಗೆಲ್ಲಾ ಹೆಮ್ಮೆ ಎನಿಸಿತು ಆದರೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರನೇ ನಿಜ ಆದರೆ ಅವನ ನಿಜ ರೂಪ ಅರಿಯಲಾರೆವು ಎಂದು ಪರಿತಪಿಸಿದರು. ಇದನ್ನರಿತ ಕೃಷ್ಣ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಯಮುನಾ ನದಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಕುಂಡವೆಂಬ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಬರುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದ, ಅದರಂತೆ ಅವರೆಲ್ಲಾ

ಮಾಡಲಾಗಿ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ವೈಕುಂಠ ಕಾಣಿಸಿತು, ಅವರ ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರದೈವವೆಂಬ ಅವರ ನಂಬಿಕೆ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತು ಎಲ್ಲರೂ ಧನ್ಯರಾದರು.ಈ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು ವೈಕುಂಠಏಕಾದಶಿ ಎಂದು ಕರೆದಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿ... ಸೂರ್ಯನು ಉತ್ತರಾಯಣಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುವ ಮೊದಲು ಬರುವ ಧನುರ್ಮಾಸದ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನೇ ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿ ಅಥವಾ ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸೂರ್ಯನು ಧನುಸ್ಸುವಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಅನಂತರ ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣದವರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಮಾರ್ಗ ಮಧ್ಯೆ ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ದಿನ ವೈಕುಂಠದ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ವೈಷ್ಣವ ಆಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದ್ವಾರದ ಬಳಿ ಮುಂಜಾನೆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಕಾದಿರುತ್ತಾರೆ.ಈ ದಿನ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಗರುಡ ವಾಹನದ ಮೇಲೆ ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದುಬಂದು ಭಕ್ತರಿಗೆ ದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಆದಕಾರಣ ಇದಕ್ಕೆ ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಒಂದು ಏಕಾದಶಿ ಮೂರು ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿಗಳಿಗೆ ಸಮವಾದ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಾರಣ ಇದನ್ನು ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ದಿನ ಹಾಲಾಹಲ, ಅಮೃತ ಎರಡೂ ಹುಟ್ಟಿದವು. ಈ ದಿನವೇ ಶಿವನು ಹಾಲಾಹಲ ನುಂಗಿದ. ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯನ್ನು ಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಇದೇ ದಿನ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇದೆ. ಈ ದಿನ ವಿಷ್ಣು ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆಗಳು, ಹೋಮ, ಹವನ, ಜಪ, ತಪಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಇಬ್ಬರು ರಾಕ್ಷಸರು ತನಗೆ ವಿರೋಧ-ವಾಗಿದ್ದರೂ, ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿ ದಿನ ತನ್ನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿರುತ್ತಾನಂತೆ. ಈ ಕತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ವೈಕುಂಠದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿಡುವಂತೆ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷ್ಣುದೇವಾಲಯದ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಆ ದಿನ ತೆಗೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ದ್ವಾರಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುತ್ತಾರೆ . ಆದರೆ, ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿದಿನ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ವೈಕುಂಠ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ತಿರುಮಲೆಯ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತರ ದ್ವಾರವನ್ನು ತೆರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪದ್ಮ ಪುರಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಬಂದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೊರಾ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದ ದಿನವಂತೆ. ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ದಿನದಂದು ಅಂದರೆ ಧನುರ್ಮಾಸ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿ ದಿನದಂದು ಉಪಾಸವಿರಬೇಕಂತೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ -

ಮೊರಾ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಅಂದು ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕುಳಿತಿರುತ್ತಾನಂತೆ ಆದುದರಿಂದ ಅಂದು ಅಕ್ಕಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು. ಮುಕ್ಕೋಟಿ ಏಕಾದಶಿ ಒಂದು ದಿನ ಉಪವಾಸವಿದ್ದರೆ ಮಿಕ್ಕ 23 ಏಕಾದಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ವಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮೊರಾ ಎಂದರೆ ರಾಜಸಿಕ ಹಾಗೂ ತಾಮಸಿಕ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಪ್ರತೀಕ. ಅವುಗಳನ್ನು ತಿನ್ನದೆ ಉಪವಾಸವಿರುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಯಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮಾರ್ಗ ದೊರೆಯುತ್ತದೆಯಂತೆ.

ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಚರಿತ್ರೆ

ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರ ಭಟ್ಟ ತಂದೆ : ಶ್ರೀ ಸುಬ್ಬಾ ಭಟ್ಟ ತಾಯಿ : ಸಾಧ್ವಿ ಗಂಗಾಬಾಯಿ ಕಾಲ : ಕ್ರಿ ಶ 1557 - 1596 ಆಶ್ರಮ ಗುರುಗಳು : ಶ್ರೀ ರಘುವರ್ಯತೀರ್ಥರು. ಬಾಲ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೆಲದಿನ ಮಾಡಿದರು. ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ಮೇಧಾಶಕ್ತಿಯೂ, ಕಾವ್ಯ ಪಾಂಡಿತ್ಯವೂ, ಸತ್ಯಸಂಧತೆಯೂ ಲೋಕೋತ್ತರವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆಶ್ರಮವಾದ ಹೊಸತರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾತಃ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಆನ್ಹೀಕ, ಜಪ, ತಪಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಶ್ರೀ ರಘುವರ್ಯತೀರ್ಥರು ಬಾಲ ಯತಿ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರನ್ನು ಕರೆದು ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ತೀರ್ಥ, ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕಿಟ್ಟ ಕೊಬ್ಬರಿ, ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಆಗ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ತೀರ್ಥ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಗುರು ಪ್ರಸಾದವೆಂದು ಕೊಬ್ಬರಿ ಕಲ್ಲುಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮುಂದುವರೆಸಿದರು. ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರಿಗೆ ದೇವರ ಪೂಜಾ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಇಂದು ನೀವೇ ದೇವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಸತ್ಯ ನಿಷ್ಠರಾದ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮ ತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಮಯವಾದ ವಾಣಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ದೇವ ಪೂಜಾ ಮಾಡೋದಿಲ್ಲ ಕೊಬ್ಬರಿ ತಿಂದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸರಸ ಸುಂದರವಾಗಿಯೇ ಹೇಳಿದರಂತೆ. ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ಸತ್ಯವಾದಿತ್ವ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿದ ಶ್ರೀ ರಘುವರ್ಯತೀರ್ಥರು ಹೃದಯ ತುಂಬಿ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ರಘುವರ್ಯತೀರ್ಥರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹ - ಶ್ರೀ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ಸಾಧನ ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಪರಗೃಹವಾಸದಿಂದ ತಮ್ಮ ಗುರುಪೀಠಕ್ಕೆ ಅವಮಾನವಾದಂತಾಯಿತು ಎಂಬ ಈ ವಿಚಾರದಿಂದ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಾ ಅವರು ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು. (ನಿರಶನ ವ್ರತದೊಂದಿಗೆ) ಆಗ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಇನ್ನು ನೀವು ಆದ್ಯ ಆಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಓದುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಪಾಠ ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಮತ್ತು ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಶಿಷ್ಯಸಂಪತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಎಂದು ಗುರುಗಳು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ಮುಂದೆ ಶ್ರೀ ರಘುವರ್ಯರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಸುಧಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಿರರ್ಗಳವಾಗಿ ಪಾಠ ಹೇಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದ ಶ್ರೀ ವರದಾಚಾರ್ಯರು ನನ್ನ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಹೇಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳುವರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲು ಕೆಲವು ಜನ ತಮ್ಮ ಪ್ರೌಢ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ಬಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ಋಗ್ಭಾಷ್ಯ, ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ನ್ಯಾಯವಿವರಣ ಪಾಠಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವು. ಅಂದಿನ ಪಾಠಗಳು ಆಗುವವರೆಗೂ ಕುಳಿತು ಕೇಳಿದ ಶ್ರೀ ವರದಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರು ಈ ಬಾಲ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ಅದ್ಭುತ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳು ಹೇಳದ ಎಷ್ಟೋ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಸುಲಲಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯವನ್ನು ಶ್ರೀ ವರದಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ಇದು ಶ್ರೀ ಸರ್ವಜ್ಞಾಚಾರ್ಯರ ಪೀಠ ಪ್ರಭಾವವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆಗ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ವರದಾಚಾರ್ಯರ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಮುಂದೆ ತಮ್ಮ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಆದ್ಯ ಮನೆತನದವರಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ತೀರ್ಥಪ್ರಧಾನದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರು. ಗುರುಗಳು ನೀಡಿದ ಸ್ವಪ್ನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು । ಛತ್ರ, ಚಾಮರ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ಮೊದಲಾದ ರಾಜ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಂದಿಗೆ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನದ ರೀತಿಯಂತೆ ಮಠವನ್ನು ಬೆಳೆಯಿಸಿ ದೇಶ ದೇಶ ಸಂಚಾರ ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಪರವಾದಿ ನಿಗ್ರಹ ಮಾಡಿ, ವಿದ್ವಾಂಸರ ಪೋಷಣೆ, ದಾನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಮಾಜವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿದರು.

ಭಾವಬೋಧಕಾರರ- ಗ್ರಂಥಗಳು - 1. ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಭಾವಬೋಧ 2. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ ಭಾವಬೋಧ, 3. ವಿಷ್ಣುತತ್ತ್ವನಿರ್ಣಯ ಟೀಕಾ ಭಾವಬೋಧ, 4. ಗೀತಾಭಾಷ್ಯಪ್ರಮೇಯದೀಪಿಕಾ ಭಾವಬೋಧ, 5. ಸನ್ನ್ಯಾಯವಿವೃತ್ತಿ ಭಾವಬೋಧ, 6. ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನ್ಯಾಯಮಾಲಾ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರದೀಪ, 7. ವಿವರಣೋದ್ಧಾರ, 8. ತಿಥಿತ್ರಯನಿರ್ಣಯ, 9. ಶ್ರವಣದ್ವಾದಶೀ ನಿರ್ಣಯ. ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥರ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ, ತತ್ತ್ವನಿರ್ಣಯ, ಪ್ರಮೇಯದೀಪಿಕಾ ಮೊದಲಾದ ಟೀಕಾ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಬರೆದ ಭಾವಬೋಧ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪ್ರೌಢ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ಅದ್ಭುತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿವೆ. ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಈ ಭಾವಬೋಧ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಭಾವಬೋಧಕಾರರೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವಲ್ಲದೇ, ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು ಬೃಹತೀ ಸಹಸ್ರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಭಾವಬೋಧ ಟೀಕೆ ಬರೆದು ವೇದೋಕ್ತಿಗಳ ನಿಜವಾದ ಭಾವ ಜನರಿಗೆ ಬೋಧವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರು ನ್ಯಾಯವಿವರಣಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಕಾಶಿಕಾ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಅಮೋಘ ಸೇವೆಯಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ನ್ಯಾಯಮಾಲಾ ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧವು ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ - ನ್ಯಾಯವಿವರಣಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳಿದ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಸಿದ್ಧಾಂತ ನ್ಯಾಯಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಸೂತ್ರರೂಢತ್ವವು ಹೇಗೆ ಬರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸಮಂಜಸವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅಂತೂ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ವೇದಾಂತ ವೀಥಿಯಲ್ಲಿ ಭಾವಬೋಧ ಗ್ರಂಥಗಳು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಮೈಲುಗಲ್ಲುಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಭಾವಬೋಧ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರೇ ಸೀಮಾ ಪುರುಷರು. ಶಕ ಪುರುಷರು ಮತ್ತೂ ಮಹಾಪುರುಷರು. ಇಂಥಾ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಶ್ರೀಹರಿ ವಾಯುಗಳ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಪುಷ್ಯ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶೀ (1596) ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪುರವಾದ ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು.

ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ಸ್ತೋತ್ರ -ಗಂಭೀರಾಶಯಕುಂಭಸಂಭೃತವಚಹ ಸಂದರ್ಭಗರ್ಭೋಲ್ಲಸಟ್ಟೀಕಾಭಾವವಿಬೋಧನಾಯ ಜಗತಾಂ ಯಸ್ಯಾವತಾರೋಽಜನಿ। ತತ್ತಾದೃಕ್ಷದುರಂತಸಂತತತಪಃ ಸಂತಾನಸಂತೋಷಿತ-ಶ್ರೀಕಾಂತಂ ಸುಗುಣಂ ರಘೂತ್ತಮಗುರುಂ ವಂದೇ ಪರಂ ದೇಶಿಕಮ್ ॥೧॥

ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಾಮಲಭಾವಬೋಧಕಿರಣೈಃ ಸಂವರ್ಧಯನ್ ಮಧ್ವಸತ್ಸಿದ್ಧಾಂತಾಬ್ಧಿ-ಮನಂತಶಿಷ್ಯಕುಮುದವ್ರಾತಂ ವಿಕಾಸಂ ನಯನ್ । ಉದ್ಭೂತೋ ರಘುವರ್ಯತೀರ್ಥಜಲಧೇಸ್ತಾಪತ್ರಯಂ ತ್ರಾಸಯನ್ ಯಸ್ತಂ ನೌಮಿ ರಘೂತ್ತಮಾಖ್ಯಶಶಿನಂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪಾದಾಶ್ರಯಮ್ ॥೨॥ ಉದ್ಯನ್ಮಾರ್ತಂಡ-ಸಂಕಾಶದಂಡಮಾಲಾಕಮಂಡಲೂನ್ । ಧರಂ ಕೌಪೀನಸೂತ್ರಂ ಚ ಸೀತಾರಾಘವಮಾನಸಮ್ ॥೩॥ ಶ್ರೀನಿವಾಸೇನ ವಂದ್ಯಾಂಘ್ರಿಂ ತುಲಸೀದಾಮಭೂಷಣಮ್ । ಧ್ಯಾಯೇದ್ರಘೂತ್ತಮಗುರುಂ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯಪ್ರದಂ ನೃಣಾಮ್ ॥೪॥ ರಘೂತ್ತಮಗುರುಂ ನೌಮಿ ಶಾಂತ್ಯಾದಿಗುಣಮಂಡಿತಮ್ । ರಘೂತ್ತಮಪದ- ದ್ವಂದ್ವಕಂಜಭೃಂಗಾಯಿತಾಂತರಮ್ ॥೫॥ ರಘೂತ್ತಮಗುರುಂ ವಂದೇ ರಘೂತ್ತಮಪದಾರ್ಚಕಮ್ । ಗಾಂಭೀರ್ಯೇಣಾರ್ಥ-ಬಾಹಲ್ಯಟೀಕಾತಾತ್ಪರ್ಯಬೋಧಕಮ್ ॥೬॥ ಭಾವಬೋಧಕೃತಂ ನೌಮಿ ಭಾವಭಾವಿತ ಭಾವುಕಮ್ । ಭಾವಭಾಜಂ ಭಾವಜಾದಿಪರೀಭಾವ-ಪರಾಯಣಮ್ ॥೭॥ ಸನ್ನ್ಯಾಯವಿವೃತೇಷ್ಟೀಕಾಶೇಷಸಂಪೂರ್ಣಕಾರಿಣಮ್ । ಟೀಕಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪೇಟಿಕಾನಾಂ ನಿಚಯಂ ಚ ಚಕಾರ ಯಃ । ಪ್ರಮೇಯಮಣಿಮಾಲಾನಾಂ ಸ್ಥಾಪನಾಯ ಮಹಾಮತಿಃ ॥೮॥ ಯಚ್ಛಿಷ್ಯಶಿಷ್ಯಶಿಷ್ಯಾದ್ಯಾಷ್ಟಿಪ್ಪಣ್ಯಾಚಾರ್ಯಸಂಜ್ಞಿತಾಃ । ತಮಲಂ ಭಾವಬೋಧಾರ್ಯಂ ಭೂಯೋ ಭೂಯೋ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ ॥೯॥ ಶುಕೇನ ಶಾಂತ್ಯಾದಿಷು ವಾಙ್ಮಯೇಷು ವ್ಯಾಸೇನ ಧೈರ್ಯೇಽಂಬುಧಿನೋಪಮೇಯಮ್। ಮನೋಜಜಿತ್ಯಾಂ ಮನಸಾಂ ಹಿ ಪತ್ಯಾ ರಘೂತ್ತಮಾಖ್ಯಂ ಸ್ವಗುರುಂ ನಮಾಮಿ ॥೧೦॥ ರಾಮ ರಾಮ ತವ ಪಾದಪಂಕಜಂ ಚಿಂತಯಾಮಿ ಭವಬಂಧಮುಕ್ತಯೇ । ವಂದಿತಂ ಸುರನರೇಂದ್ರಮೌಲಿಭಿರ್ಧ್ಯಾಯತೇ ಮನಸಿ ಯೋಗಿಭಿಃ ಸದಾ ॥೧೧॥ ಪಿನಾಕಿನೀರಸಂಜುಷ್ಟದೇಶೇ ವಾಸಮನೋರಮಮ್ । ಪಿನಾಕಿಪೂಜ್ಯ- ಶ್ರೀಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರವಾರ್ಧಿ-ನಿಶಾಕರಾನ್ ॥೧೨॥ ಪಂಚಕೈರ್ಭಾವ-ಬೋಧಾಖ್ಯೈರ್ಗ್ರಂಥೈಃ ಪಂಚಲ-ಸನ್ಮುಖೈಃ । ತತ್ತ್ವವಿಜ್ಞಾಪಕೈಃ ಸ್ವಾನಾಮುಪಮೇಯಂ ಪಿನಾಕಿನಾ ॥೧೩॥ ಗಾಂಭೀರ್ಯೇ ಸವರದುರ್ವಾದಿಗಿರಿಪಕ್ಷವಿದಾರಣೇ। ವಿಷಯೇಷು ವಿರಾಗಿತ್ವೇ ಚೋಪಮೇಯಂ ಪಿನಾಕಿನಾ ॥೧೪॥ ಧರಣೇ ಭಗವನ್ಮೂರ್ತೇರ್ಭರಣೇ

ಭಕ್ತಸಂತತೇಃ। ವಿನಾ ವಿನಾ ಚೋಪಮೇಯಂ ಮೇಯಂ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶನೇ ಪರಮಂ ಗುರುಮ್ ॥೧೫॥ ಗುರುತ್ವೇಽಖಿಲಲೋಕಾನಾಂ ಪ್ರದಾನೇಽಭೀಷ್ಟಸಂತತೇಃ। ಶಿಷ್ಯೇಭ್ಯಸ್ತತ್ತ್ವವಿಜ್ಞಾನಪ್ರದಾನೇ ಪರಮಂ ಗುರುಮ್ ॥೧೬॥ ಸದಾರರಾಮ-ಪಾದಾಬ್ಜಸದಾರತಿಸುಧಾಕರಮ್ । ಸದಾಽರಿಭೇದನೇ ವಿಷ್ಣುಗದಾರಿಸದೃಶಂ ಸದಾ ॥೧೭॥ ರಘುನಾಥಾಂಘ್ರಿಸದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ರಘುನಾಥಾನುಜಾಯಿತಮ್ । ರಘುನಾಥಾರ್ಯಪಾಣ್ಯುತ್ಥ-ರಘುವರ್ಯಕರೋದಿತಮ್ ॥೧೮॥ ವೇದೇಶಾರ್ಚಿತಪಾದಾಬ್ಜಂ ವೇದೇಶಾಂಘ್ರ್ಯಬ್ಜಪೂಜಕಮ್। ರಘೂತ್ತಮಗುರುಂ ವಂದೇ ರಘೂತ್ತಮಪದಾರ್ಚಕಮ್ ॥೧೯॥ ರಘೂತ್ತಮಗುರುಸ್ತೋತ್ರಸ್ಯಾಷ್ಟಕಂ ಯಃ ಪಠೇನ್ನರಃ । ರಘೂತ್ತಮಪ್ರಸಾದಾಚ್ಚ ಸ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಭಾಗ್ಭವೇತ್ ॥೨೦॥ ಯದ್ವೃಂದಾವನಪೂರ್ವತಃ ಫಲವತೀ ಧಾತ್ರೀ ಜಗತ್ಪಾವನೀ ಯಾಮ್ಯಾಯಾಂ ತು ಪಿನಾಕಿನೀ ಚಲದಲೋ ಮೂರ್ತಿತ್ರಯಾಧಿಷ್ಠಿತಃ। ವಾರುಣ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ವಾಮತಃ ಪ್ರತಿಕೃತೌ। ಛಾಯಾ ಕೃತಾ ತಿಂತ್ರಿಣೀ ತದ್ವೃಂದಾವನಮಧ್ಯಗೋ ಗುರುವರೋ ಭೂಯಾತ್ ಸ ನಃ ಶ್ರೇಯಸೇ ॥೨೧॥ ಪ್ರಣಮತ್ಕಾಮಧೇನುಂ ಚ ಭಜತ್ಸುರತರೂಪಮಮ್ । ಶ್ರೀಭಾವಬೋಧಕೃತ್ಪಾದಚಿಂತಾಮಣಿಮುಪಾಸ್ಮಹೇ ॥೨೨॥ ॥ ಇತಿ ಶ್ರೀರಘೂತ್ತಮಗುರುಸ್ತೋತ್ರಮ್ ॥

ಶ್ರೀರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ಹಾಡು - ರಾಗ : ಪೂರ್ವಿ ತಾಳ : ಅಟ್ಟ - ನೋಡಿದೆ ಗುರುಗಳ ನೋಡಿದೆ ನೋಡಿದೆನು ಗುಗಳ ಪದಾಬ್ಜವ - ಪಾಡಿದೆನು ತನ್ಮಹಿಮೆಗಳ ನಾ ಬೇಡಿದೆನು ಮನದನಿಯೆ ವರಗಳ - ಈಡು ಇಲ್ಲದೆ ಕೊಡುವ ಪ್ರಭುಗಳ ಪಂಚಕೃಷ್ಣಾರಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ಪಿನಾಕಿನಿಯ ತೀರದಲಿ ನಿಂತು ಮಿಂಚುತಿಹ ಕಾಷಾಯದಂಡ ಕಮಂಡಲವ ಧರಿಸುತ್ತ ಧರೆಯೊಳು ಪಂಚಬಾಣನ ಪಿತನ ಗುಣಗಳ ಅಂಚೆಯದಿ ಪೊಗಳುತ್ತ ಹರುಷದಿ ಸಂಚಿತಾಗಾಮಿಗಳ ಕಳೆದು ಪ್ರಪಂಚದಲಿ ಮೆರೆವಂಥ ಗುರುಗಳ ಅಲವಬೋಧರ ಭಾಷ್ಯಟೀಕಾಭಾವವನು ಸುಜನರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಕಲುಷಮತಗಿರಿಸಮುದಯಂಗಳ ಕುಲಿಶದಿಂದದಿ ಖಂಡಿಸುತಲಿ ಮೂಲರಾಮದಿಗ್ವಿಜಯರಾಮರ ಪಾದಕಮಲಕೆ ಭೃಂಗನೆನಿಸುತ ಶೀಲಭಕ್ತಿವಿರಕ್ತಿಮತಿಗಳ ಪಾಲಿಸುವ ಯತಿಮೌಳಿರತುನವ ಕಾಮಧೇನುಸುಕಲ್ಪತರು-ಚಿಂತಾಮಣಿಯವೋಲ್ ಕಾಮಿತಾರ್ಥವ ಪ್ರೇಮದಲಿ ಬೀರುತ್ತ

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಾದಿತಾಪತ್ರಯುವ ಕಳೆಯುವ ಸ್ವಾಮಿಶ್ರೀಹರಿ ಶ್ರೀದವಿಠಲನ ದಾಸರಗ್ರಣಿಯೆನಿಸಿ ಮೆರೆಯುವ ನೇಮದಿಂದಲಿ ಶ್ರೀರಘೂತ್ತಮಮೌನಿವರ್ಯರ ಕರುಣ ಬಯಸುತ

ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ವೃಂದಾವನ ಮಹಿಮೆ - ಭಾವಬೋಧಕೃತಂ ಸೇವೇ ರಘೂತ್ತಮಮಹಾಗುರುಮ್ । ಯಚ್ಛಿಷ್ಯಶಿಷ್ಯಶಿಷ್ಯಾದ್ಯಾಃ ಟಿಪ್ಪಣ್ಯಾಚಾರ್ಯಸಂಜ್ಞಿತಾಃ ॥೧೮॥ ಶಕ ಪುರುಷರೆನಿಸಿದ ಇವರ ವೃಂದಾವನವು ದಕ್ಷಿಣ ಪಿನಾಕಿನೀ ನದಿಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಿರುಕೋಯಿಲೂರು ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಕಲಿಯುಗದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತಿರುವ ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ವೃಂದಾವನದ ಸೇವೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಸಾವಿರಾರು ಜನರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಧನ್ಯರಾಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈದ್ಯರು ಅಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಕೈಬಿಟ್ಟ ಎಷ್ಟೋ ರೋಗಿಗಳು ಶ್ರೀ ರಘೂತ್ತಮತೀರ್ಥರ ಸೇವೆ, ವೃಂದಾವನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ನಮಸ್ಕಾರ, ಮೃತ್ತಿಕಾ, ಪಾದೋದಕ ಸ್ವೀಕಾರಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ರೋಗ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಅಸಂಖ್ಯ ಜನರ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬಂದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ದನ ಕರುಗಳಿಗೆ ಬೇನೆ ಕಂಡು ಬಂದಾಗ ಶ್ರೀ ಶ್ರೀಗಳವರ ವೃಂದಾವನ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ, ತೀರ್ಥಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಗುಣವಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ.

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ದ್ವಾದಶೀ ॥

ಕೂರ್ಮದ್ವಾದಶೀವ್ರತ -ದುರ್ವಾಸಮುನಿ – ಪುಷ್ಯಮಾಸದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಅಮೃತಕ್ಕಾಗಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆದರು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇವನಾದ ಜನಾರ್ದನನು ತಾನೇ ಕೂರ್ಮರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಕೂರ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಅವನಿಗೆ ಪುಷ್ಯಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ದಶಮೀ ತಿಥಿಯು (ಆ ಅವತಾರಕ್ಕೆ) ಉತ್ತಮವಾದುದೆಂದು ಉದ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಆ ದಶಮಿಯ ದಿನ ಹಿಂದಿನಂತೆ (ಮತ್ಸ್ಯದ್ವಾದಶೀ ವ್ರತದಂತೆಯೇ) ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ, ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಸ್ನಾನವೇ ಮೊದಲಾದ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು. ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಮೊದಲು ದೇವನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಹರಿಯ ನಡುವನ್ನೂ, ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ ನಮಃ

ಎಂದು ಉದರವನ್ನೂ, ವಿಶೋಕಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಹೃದಯವನ್ನೂ, ಭವಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಕಂಠವನ್ನೂ, ಸುಬಾಹವೇ ನಮಃ ಎಂದು ಭುಜಗಳನ್ನೂ, ವಿಶಾಲಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಶಿರಸ್ಸನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಅವನ ನಾಮದಿಂದ ಸುಗಂಧಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ, ಧೂಪಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಫಲಾದಿಯಾದ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ದೇವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ದೇವನೆದುರಿಗೆ ಪೂರ್ಣಕಲಶವನ್ನಿಟ್ಟು ಅದರೊಳಗೆ ರತ್ನವನ್ನು ಹಾಕಿ, ಬಿಳಿಯವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಮಾಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ, ಚಿನ್ನದಿಂದ ದೇವನ ಕೂರ್ಮಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಂದರಪರ್ವತಸಹಿತನಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿಸಿ, ತುಪ್ಪದಿಂದ ತುಂಬಿದ ತಾಮ್ರಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಪೂರ್ಣಕಲಶದ ಮೇಲೆ ಕೂರ್ಮಮೂರ್ತಿಸಹಿತವಾದ ಆ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಪೂಜಿಸಿ, ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಕುಟುಂಬಿಯಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಅವನಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ (ದ್ವಾದಶಿಯಲ್ಲಿ) ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೆಯೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ದೇವದೇವನೂ, ಕೂರ್ಮರೂಪಿಯೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಸೇವಕಸಮೂಹದೊಡನೆ ವ್ರತಿಯಾದವನು ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ವಿಪ್ರ(ಸತ್ಯತಪ)ನೇ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಮಸ್ತಪಾಪವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲೇಬಾರದು. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಸಂಸಾರಚಕ್ರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಶುದ್ಧವೂ ಪುರಾತನವೂ ಆದ ವಿಷ್ಣುಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಅನೇಕ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪರಾಶಿಯು ಒಡನೆಯೇ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ಶ್ರೀಮಂತನೂ, ಸತ್ಯಧರ್ಮವುಳ್ಳವನೂ ಆಗುವನು. ಅಲ್ಲದೇ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಫಲವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

ಕೂರ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮದ್ವಾದಶೀವ್ರತದ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವ ೪೦ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಶ್ರೀಸುರೇಂದ್ರತೀರ್ಥರ ಆರಾಧನೆ - ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮನಾಮ ಶ್ರೀವೇಂಕಟಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರು. ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ 1504. ವೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶ 1575 ಪುಷ್ಯಶುದ್ಧ ದ್ವಾದಶೀ. ಗುರುಗಳು ಶ್ರೀರಘುನಂದನತೀರ್ಥರು, ಪೀಠ ಆಳಿದ ಅವಧಿ 70 ವರ್ಷಗಳು, ವೃಂದಾವನ ಸ್ಥಳ ಮಧುರೈ.

ಯಶ್ಚಕಾರೋಪವಾಸೇನ ತ್ರಿವಾರಂ ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣಮ್ ।
ತಸ್ಮೈ ನಮೋ ಯತೀಂದ್ರಾಯ ಶ್ರೀ ಸುರೇಂದ್ರ ತಪಸ್ವಿನೇ ॥

ಮೂರು ಬಾರಿ ನಿರಶನ ವ್ರತದಿಂದ ಭಾರತದ ಸಕಲ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಸುರೇಂದ್ರತೀರ್ಥರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು ಎಂಬ ಶ್ರೀ ವಿಜಯೀಂದ್ರತೀರ್ಥವಿರಚಿತ ಚರಮ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರಾದ ಈ ಮಹಾನುಭಾವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಹಂಸನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದ ಸತ್ಪರಂಪರೆಯಾದ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲ ಮಹಾ ಸಂಸ್ಥಾನಾಧಿಪತಿಗಳೂ; ಜ್ಞಾನಿನಾಯಕರೂ; ಮಾನಸಪೂಜಾ ಧುರಂಧರರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲ ಪೀಠದಲ್ಲಿ 98 ವರ್ಷಗಳ ಸಾರ್ಥಕ ಜೀವನ ನಡೆಸಿ ಲೋಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಮಾಡಿದ ಯತಿಸಾರ್ವಭೌಮರು ಶ್ರೀ ಸುರೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು.

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ತ್ರಯೋದಶೀ ॥

ಪೌಷ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ತ್ರಯೋದಶಿಯ ದಿವಸ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಆಯುಷ್ಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾರ್ಥವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಚತುರ್ದಶೀ ॥

ಶಾಕಂಬರಿಗೆ ಸರ್ವಶಾಕವನ್ನು ನಿವೇದನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಇದೇ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮಿಯ ದಿವಸ ದುರ್ಗೆಗೆ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕು. ಚತುರ್ದಶಿಯ ದಿವಸ ದುರ್ಗೆಗೆ ಸರ್ವಸಮರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಪೌಷ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ॥

ಮಾಘಸ್ನಾನ – ಪುಷ್ಯ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿಯಾಗಲಿ, ಪೂರ್ಣಿಮಾ ಆಗಲಿ, ಮಕರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿಯಾಗಲೀ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅರುಣೋದಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದವರೆಗೂ ಸ್ನಾನಕಾಲ. ನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದಾಗ ಉತ್ತಮ, ನಕ್ಷತ್ರವು ಕಾಲವಾಗಿ ಸೂರ್ಯ ಉದಯದ ಮುಂಚೆ ಮಧ್ಯಮ, ಸೂರ್ಯೋದಯಾನಂತರ ಎರಡು ಘಳಿಗೆವರೆಗೆ ಅಧಮ. ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಸಿನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರು ಆರು ವರ್ಷ ಉಪವಾಸವಿದ್ದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಹನ್ನೆರದು ವರ್ಷದ ಫಲ, ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಇದರ ಎರಡು ಪಟ್ಟು ಫಲ, ನದಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟು, ಮಹಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಪಟ್ಟು, ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಅದರ ನಾಲ್ಕು ಪಟ್ಟು ಫಲ, ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಪಾಲು ಹೆಚ್ಚು ಫಲ; ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ, ಅದರ ಸಮತಟ್ಟು ಫಲ. ಎಲ್ಲೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೂ ಪ್ರಯಾಗ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕಡೆಗೆ 'ಪ್ರಯಾಗ ಮಾಧವ, ಪ್ರಯಾಗ ಮಾಧವ' ಎಂದು ಕೂಗಿದರೂ ಸಾಕು; ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಮಕರಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ರಥಸಪ್ತಮೀ, ಮಾಘ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಈ ಮೂರು ದಿವಸವಾದರೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ಕಡೆಯ ಮೂರು ದಿನವಾದರೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳು ಬರುತ್ತವೆ.

ಸ್ನಾನಮಂತ್ರ – 'ದುಃಖದಾರಿದ್ರ್ಯನಾಶಾಯ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣೋಸ್ತೋಷಣಾಯ ಚ । ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನಂ ಕರೋಮ್ಯದ್ಯ ಮಾಘೇ ಪಾಪ ವಿನಾಶನಮ್ ॥ ಮಕರಸ್ಥೇ ಕರೌ ಮಾಘೇ ಗೋವಿಂದಾಚ್ಯುತ ಮಾಧವ । ಸ್ನಾನೇನಾನೇನ ಮೇದೇವ ಯಥೋಕ್ತಫಲದೋ ಭವ ॥'

ಅರ್ಘ್ಯಮಂತ್ರ – 'ಸವಿತ್ರೇ ಪ್ರಸವಿತ್ರೇ ಚ ಪರಂಧಾಮ ಜಲೇ ಮಮ । ತ್ವತ್ತೇಜಿಸಾ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಂ ಪಾತಂ ಯಾತು ಸಹಸ್ರಧಾ ॥'

ಮಾಘ ಸ್ನಾನ ಸಂಕಲ್ಪ - ಪುಷ್ಯ ಮಾಸದ ದಶಮಿ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣಿಮೆಯಂದು ಮಾಘಸ್ನಾನವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಘ ಮಾಸದ ದಶಮಿ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣಿಮಾದವರೆಗೆ (೧)ಒಂದುತಿಂಗಳ ಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಅರುಣೋದಯ-

ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ, ನದ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಜಲಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ನಾವು ಸೂರ್ಯನು ಸ್ವಲ್ಪ ಉದಯಿಸಿದಾಗ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನನನ್ನು, ಸುರಾಪಾನೀಯನನ್ನು ಪವಿತ್ರ ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಕೂಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ನಾನ ಕಾಲ – ನಕ್ಷತ್ರ ಇರುವಾಗಲೇ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನ ಉತ್ತಮ, ನಕ್ಷತ್ರ ಕಾಣದಿರುವಾಗ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನ ಮಧ್ಯಮ, ಸೂರ್ಯೋದಯದ ನಂತರ ಮಾಡುವ ಸ್ನಾನ ಕನಿಷ್ಟವಾದುದು.

ಸ್ನಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳು – ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು, ಗೃಹಸ್ತರು, ವಾನಪ್ರಸ್ಥರು, ಭಿಕ್ಷುಕರು, ಬಾಲ ವೃದ್ಧ ಯುವಕರು, ನಾರಿ-ನಪುಂಸಕರೂ ಮಾಘ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಫಲ – ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮನೆಯ ಹೊರಗೆ ಎಲ್ಲಿನಿರಿದೆಯೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಗಂಗಾಜಲಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯಾಗ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಶೇಷ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮಾಘಸ್ನಾನವೇ ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಸಂಪಾದಕವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮಕರದಲ್ಲಿ ರವಿಯು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ್ದರೆ ಸಾವಿರಪಟ್ಟು ಫಲವು ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಹಾನದಿ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅನಂತ ಫಲ. ಕೇವಲ ಗಂಗಾದಿ ಮಹಾನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪುಣ್ಯ ಫಲವು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಬರುತ್ತದೆ. ನದಿ, ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಹುದು. ಇವು ಇಲ್ಲಿದಿದ್ದಾಗ ಬಾವಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ೧೨ ವರ್ಷದ ಸ್ನಾನದ ಫಲವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಬಾವಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮಾಘ ಮಾಸದಂದು ಸಾಯಂಕಾಲ ಹೊಸದಾದ ಕುಂಭದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಸಿ ಹೊರಗೆ ಗಾಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಬರುವಂತೆ ಇಡಬೇಕು. ನಂತರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಆ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಸಮವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಯಾವುದನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಮೃತವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೋ, ಆ ಅಮೃತವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಗಾದಿ ನದಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳೂ ಕೂಡ ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಗಾದಿ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನದಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ಬರುತ್ತಾರೆ. ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ತಣ್ಣೀರಿನಲ್ಲಿ

ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಬಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎರಡು ಪಟ್ಟು ಅಧಿಕ ಫಲ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಬಾವಿ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ೧೨ ವರ್ಷದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅದರ ಎರಡರಷ್ಟು ಅಧಿಕ ಫಲ ಬರುತ್ತದೆ. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು, ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ೧೦ ರಷ್ಟು, ಮಹಾನದಿಗಳಲ್ಲಿ ೨೦೦ ರಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಬರುತ್ತದೆ. ಗಂಗಾ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾವಿರದಷ್ಟು ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಪೂರ್ತಿ ಮಾಘಸ್ನಾನವನ್ನು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರು ನಾಲ್ಕು ಯುಗಗಳ ಪರ್ಯಂತ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾ ಯಮುನಾ ಸಂಗಮವಾದ ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಗರ್ಭವಾಸದ ದುಃಖವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಗಂಗಾ ಯಮುನೆಯ ನೀರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪಾಪ ರಾಶಿಗಳೆಂಬ ಪಶುಗಳಿಗೆ ವಧಾ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು.

ಮಾಘ ಸ್ನಾನ ಸಂಕಲ್ಪ - ಮಾಘಮಾಸಮಿಮಂ ಪೂರ್ಣಂ ಸ್ನಾಸ್ಯೇಹಂ ದೇವ ಮಾಧವ। ತೀರ್ಥಸ್ಯಾಸ್ಯ ಜಲೇ ನಿತ್ಯಮ್ .. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ದಶಮಿ ದಿನದಂದು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ, ಮಾಧವನೇ, ಮಾಘಮಾಸಪೂರ್ತಿ ಈ ತೀರ್ಥಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವೆನು ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಆಚಮ್ಯ......, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ್ಯ....., ಏವಂಗುಣ ವಿಶಿಷ್ಠಾಯಾಂ, ಶುಭತಿಥೌ ಶ್ರೀಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀ ಮಾಸ ನಿಯಾಮಕ ಮಾಧವಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀ ಮಾಧವ ಪ್ರಿತ್ಯರ್ಥಂ, ಮಾಘಸ್ನಾನಮಹಂ ಕರಿಷ್ಯೇ.

ಪ್ರಾರ್ಥನಾ - ಮಕರಸ್ಥೇ ರವೌ ಮಾಘೇ ಗೋವಿಂದಾಚ್ಯುತಮಾಧವ। ಸ್ನಾನೇನಾನೇನ ಮೇ ದೇವ ಯಥೋಕ್ತಫಲದೋ ಭವ॥ ಕೃಷ್ಣಾಚ್ಯುತ ನಿಮಜ್ಯಾಮಿ ಪ್ರಭಾತೇಸ್ಮಿನ್ ಶುಭೋದಕೇ। ಅನೇನ ಮಾಘಸ್ನಾನೇನ ಸುಪ್ರೀತೋ ಮಾಂ ಸಮುದ್ಧರ॥ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ ಪುನ ಮುಳುಗಿ ನಂತರ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಮಾಧವನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ - ತಪಸ್ಯರ್ಕೋದಯೇ ನದ್ಯಾಂ ಸ್ನಾತೋಹಂ ವಿಧಿ

ಪೂರ್ವಕಂ । ಮಾಧವಾಯ ದದಾಮೀದಮರ್ಘ್ಯಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಸೀದತು ॥ ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ।

ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ - ಸವಿತ್ರೇ ಪ್ರಸವಿತ್ರೇ ಚ ಪರಂ ಧಾಮ್ನೇ ನಮೋಸ್ತುತೇ। ತ್ವತ್ತೇಜಸಾ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಂ ಪಾಪಂ ಯಾತು ಸಹಸ್ರಧಾ ॥ ಸವಿತ್ರೇ ನಮಃ ಇದಮರ್ಘ್ಯಂ ದಿವಾಕರ ಜಗನ್ನಾಥ ಪ್ರಭಾಕರ ನಮೋಸ್ತುತೇ । ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಕುರುಷ್ವೇದಂ ಮಾಘಸ್ನಾನಂ ಮಯಾ ಕೃತಂ ॥

ಇಂದು ಮಾಘಮಾಸ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕು. ಮನ್ವಾದಿಯೂ ಕೂಡ ಇಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನದ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅರುಣೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನದ್ಯಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಮಾಘಸ್ನಾನದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಬೇಕಾದ ಮಂತ್ರ ಹೀಗಿದೆ - ದುಃಖದಾರಿದ್ರ್ಯನಾಶಾಯ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತೋಷಣಾಯ ಚ ॥ ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ ಕರೋಮ್ಯದ್ಯಮಾಘೇ ಪಾಪ ವಿನಾಶನಂ ॥ ಮಕರಸ್ಥೇ ರವೌ ಮಾಘೇ ಗೋವಿಂದಾಚ್ಯುತ ಮಾಧವ । ಸ್ನಾನೇನಾನೇನ ಮೇದೇವ ಯಥೋಕ್ತ ಫಲದೋಭವ॥ ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಈ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು - ಸವಿತ್ರೇಪ್ರಸವಿತ್ರೇ ಚ ಪರಂಧಾಮ ಜಲೇ ಮಮ । ತ್ವತ್ತೇಜಸಾ ಪರಿಭ್ರಷ್ಟಂ ಪಾಪಂ ಯಾತು ಸಹಸ್ರಧಾ ॥ ಸ್ನಾನದ ವಿಧಾನವನ್ನು ಚೈತ್ರಮಾಸ, ವೈಶಾಖಮಾಸ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ನೋಡಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಹರಪನಹಳ್ಳಿ ಭೀಮವ್ವನವರು - ಅಂಕಿತ ಭೀಮೇಶಕೃಷ್ಣ(ಸ್ವಪ್ನಲಬ್ಧ.) ಉಪದೇಶ ಗುರು ನಾರದರು (ಸ್ವಪ್ನ) ನಾರದಾದಾಪ್ತಸದ್ಬೋಧಾಂ ಸಾಧ್ವೀ ಸಾಹಿತ್ಯಕಾರಿಣೀಂ। ಭೀಮೇಶ ಕೃಷ್ಣನಿರತಾಂ ವಂದೇ ಭೀಮವ್ವಮಾತರಂ ॥

ಶ್ರೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನೋಹರತೀರ್ಥರು (ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಮಠ)- ಪುದುಪಾಳ್ಯ- ಶ್ರೀರಂಗ ವಿಠ್ಠಲಾಸಕ್ತಂ ರಘುನಾಥಾಬ್ಧಿಚಂದಿರಂ। ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಟಾಕ್ಷಪಾತ್ರಂ ತಂ ಭಜೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಮನೋಹರಂ ॥

ಶಿಂಶುಮಾರನ ಆರಾಧನೆ - ಪುಷ್ಯಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪೌರ್ಣಮಿಯಂದು ತುಪ್ಪತುಂಬಿದ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಂಶುಮಾರನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ

ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದು ಶಿಂಶುಮಾರ ವ್ರತ ದೊರೆಯುವವಲ್ಲದೆ ಮರಣಾನಂತರ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ತಲೆಯವರು ಉದ್ಧಾರವಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಾಧನೆ ಪೂರೈಸಿ ಸದ್ಗತಿ ಸೇರುವರು.

ಪೂಜಾಮಂತ್ರ– ಶಿಂಶುಮಾರ ನಮಸ್ತೇऽಸ್ತು ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯುತ ಪ್ರಭೋ । ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿನಾಶಾನಾಂ ಹೇತುಭೂತ ಸನಾತನ ॥

ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂತ್ರ– ನಮಸ್ತೇ ದೇವದೇವೇಶ ನಮಸ್ತೇ ಗರುಡ ಧ್ವಜ । ನಮಸ್ತೇ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ತ್ರಾಹಿ ಮಾಂ ಶರಣಾಗತಮ್ ॥

ದಾನ ಮಂತ್ರ– ಅಗ್ನಿನೇತ್ರ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ನಮಸ್ತೇ ಹ್ಯಮರಪ್ರಿಯ । ತವ ದಾನೇನ ಮೇ ಸಂತು ಪೂರ್ಣಾಃ ಸರ್ವೇಮನೋ ರಥಾಃ ॥

ಪೌಷ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಚತುರ್ಥೀ ॥

ಶ್ರೀ ರಘುಪತಿತೀರ್ಥರು (ಮಾಧವತೀರ್ಥ ಮಠ) - ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಜಾತಾನ್ ರಾಮಪಾದರತಾನ್ ಸದಾ। ಶ್ರೀಮದ್ ರಘುಪತಿಗುರೂನ್ ವಂದೇ ನ್ಯಾಯಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥ ಕೋವಿದಾನ್ ॥

ಪೌಷ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಪಂಚಮೀ ॥

ಶ್ರೀ ಸುಧರ್ಮೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು (ರಾಯರ ಮಠ) - ಮಂತ್ರಾಲಯ-ಸುಧಾಂಶುಮಿವ ಸಂಭೂತಂ ಸುಜ್ಞಾನೇಂದ್ರ ಸುಧಾಂಬುಧೌ । ಸುಧೀ ಸಂದೋಹ ಸಂಸೇವ್ಯಂ ಸುಧರ್ಮೇಂದ್ರ ಗುರುಂ ಭಜೇ ॥ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ವೈಯಾಕರಣರಾಗಿದ್ದ, ಭಾರದ್ವಾಜ ಗೊತ್ರೋತ್ಪನ್ನರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಗಣೇಶಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀಸುಜ್ಞಾನೇಂದ್ರ-ತೀರ್ಥರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದ ಪಂಡಿತರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇವರನ್ನು ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಆರಿಸಿ, 'ಸುಧರ್ಮೇಂದ್ರತೀರ್ಥ'ರೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಸುಧರ್ಮೇಂದ್ರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಂತ್ರಾಲಯದಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರಭುಗಳು ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಅನೇಕ ಸಲ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಶ್ರೀಗಳವರು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದೂ, ದುರ್ವಾಸಾಂಶರೆಂದೂ ಭಕ್ತರುಗಳಿಗೆ ಸೂಚನೆಯಾಯಿತೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಓರ್ವ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಶ್ರೀಗಳವರು

ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕುಷ್ಠ ರೋಗ ಪರಿಹಾರವಾಯಿತು. ಇವರು ಮಂತ್ರಾಲಯದಲ್ಲಿ ಗುರುರಾಜರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೇ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಶ್ರೀಸುಧರ್ಮೇಂದ್ರಮಹೋದಯಃ - ಈ ಮಹಾನುಭಾವರ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಭಾಜನರಾದ ಶ್ರೀರಾಘವೇಂದ್ರಗುರುಗಳ ಅಂತರಂಗಭಕ್ತರಾದ, ಅರವತ್ತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾವಧೂತಪಂಡಿತರು ಈ ಕೃತಿಯ ಕರ್ತೃಗಳು. ಶ್ರೀಸುಧರ್ಮೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀಸುಜ್ಞಾನೇಂದ್ರ ಸುಧಾಂಬುಧಿ ಉದಯಿಸಿದ ಚಂದ್ರಮರ ವಾಣಿಯನ್ನು, ಅವರ ಗುಣಲವವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಎಂತೆಂಥಾ ಕವಿಗಳೂ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಾನೇನು ಅವರನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲೆನೆಂದು ಹೇಳಿ ಶ್ರೀಸುಧರ್ಮೇಂದ್ರರ ಅಗಮ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು.

ಪೌಷ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಷಷ್ಠೀ ॥

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಕಾಮತೀರ್ಥರು - ಸತ್ಯರಾಯಣದುಗ್ಧಾಬ್ಧೇಃ ಸಂಜಾತಾ ಕೀರ್ತಿಕಾಮದಾ । ಕಾಮಧೇನುಃ ಸತ್ಯಕಾಮನಾಮ್ನೀ ಭೂಯಾತ್ ಸತಾಂ ಮುದೇ ॥ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಕಾಮತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪಾಚ್ಛಾಪುರ ಶ್ರೀನಿವಾಸಾಚಾರ್ಯರು ಎಂಬುವವರಾಗಿದ್ದರು. ದ್ವೈತಮತ- ದೀಕ್ಷಾಬದ್ಧರಾಗಿ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಶ್ರೀಸತ್ಯೇಷ್ಟತೀರ್ಥರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ ಪ್ರಜೋತ್ಪತ್ತಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಪುಷ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ಷಷ್ಠೀಯಂದು ರಾಯಚೂರಿನ ಕೃಷ್ಣಾತೀರದ ಆತಕೂರಿನಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಪೌಷ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಸಪ್ತಮೀ ॥

ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾಭಿಜ್ಞತೀರ್ಥರು (ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠ) - ವೇಂಕಟೇಶಾದ್ರಿಮಾರಭ್ಯ ಸೇತುಂ ತೋತಾದ್ರಿಪೂರ್ವಕಾನ್ । ಗತ್ವಾ ದಿಗ್ವಿಜಯೀ ಪಾತು ಸತ್ಯಾಭಿಜ್ಞಗುರೂತ್ತಮಃ ॥ ಅಪೂರ್ವ ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಹೆಸರಾದವರು ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾಭಿಜ್ಞತೀರ್ಥರು. ಅವರ ರಾಮೇಶ್ವರ ಯಾತ್ರೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಾಗರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಮೂಲರಾಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಸಂಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಚಂದ್ರಾರ್ಕವಾಗಿ ಉಳಿಸಿದ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಗಳು.ಅವರು ಮೂರು ವರುಷ ಸರ್ವಜ್ಞಪೀಠದಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದ ಅವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯಾಭಿಜ್ಞತೀರ್ಥರು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದರು. ಗುತ್ತಲ ಗುರುರಾಜಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪುಷ್ಯ ಕೃಷ್ಣಸಪ್ತಮಿಯಂದು ಅವರು ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರ ಆರಾಧನೆ - ಪೌಷ ಬಹುಳ ಸಪ್ತಮಿಯಂದು ಇವರ ಆರಾಧನೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶಿಷ್ಯರು. ಯಕ್ಷಗಾನ, ಕೀರ್ತನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಧ್ವತತ್ವವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಜನತೆಗೂ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಿದ ಇವರ ವೃಂದಾವನ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಸಸೀತಾ ಮೂಲರಾಮಾರ್ಚಾ ಕೋಶೇ ಗಜಪತೇಃ ಸ್ಥಿತಾ। ಯೇನಾನೀತಾ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಶ್ರೀಮನ್ನೃಹರಿಭಿಕ್ಷವೇ॥

॥ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥಸ್ತೋತ್ರಂ ॥ ಜಯಂತಿ ಜಾನಕೀಜಾನೇರ್ಜಗದಾನಂದ-ಹೇತವಃ । ಮಹಾನಿಲಿಂಪಮಕುಟೋಲ್ಲಸಂತಃ ಪಾದಪಾಂಸವಃ ॥ ಪ್ರಣಮ್ಯ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಚರಣಾಂಬುರುಹದ್ವಯಮ್ । ಶ್ರೀಮನ್ನರಹರಿಸ್ತೋತ್ರಂ ಕರಿಷ್ಯೇ ವಾಗ್ವಿಶುದ್ಧಯೇ ॥೧॥ ವಿಖ್ಯಾತಶ್ಯಾಮಶಾಸ್ತ್ರೀ ಸಕಲಮುನಿನುತಂ ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥಂ ನತ್ವಾ ಪ್ರೋವಾಚ ನಮ್ರಃ ದಿಶತು ಮಮ ಭವಾನ್ ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಂ ಯತಿತ್ವಂ। ಶ್ರೀಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞನಾಮ್ನಾ ಸ ಚ ವಿಬುಧವರಃ ಪ್ರೋಕ್ತ ಆಸೀತ್ತದಾನೀಂ ಸಾಧುತ್ವಂ ಗಚ್ಛ ಶೀಘ್ರಂ ಗಜಪತಿನಗರಂ ತತ್ರ ರಾಜಾ ಭವೇತಿ ॥೨॥ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞಾತ್ತದಾನೀಂ ಸಕಲಬುಧಗಣೈರಾದೃತಂ ಭಾಷ್ಯಮೇತತ್ ಟೀಕಾಯುಕ್ತಾಂ ಪ್ರಕುರ್ಯಾಂ ವಿಪುಲರಮತೇ ರಾಜ್ಯಭಾರೇಣ ಕಿಂ ಮೇ । ತತ್ರಾಸ್ತೇ ಮೂಲರಾಮಃ ಸಕಲಸುರಪತಿಃ ಬ್ರಹ್ಮಪೂಜ್ಯಾಂಘ್ರಿಕಂಜಃ ಸೀತಾಯುಕ್ತಸ್ತಮೇನಂ ಚತುರತರ ಯೇಹಾನಯೇತ್ಯುಕ್ತ ಆಸೀತ್ ॥೩॥ ಆಗಚ್ಛಂತಂ ಮಹಾಂತಂ ನರಹರಿಮುನಿಪಂ ವೀಕ್ಷ್ಯ ವಿಸ್ಮೇರವಕ್ತ್ರಾಃ ಸರ್ವೇ ಗ್ರಾಮೀಣವರ್ಯಾಃ ಅಯಮಿಹ ನೃಪತಾ ಯೋಗ್ಯ ಇತ್ಯೇವಮೂಚುಃ । ಯಾವದ್ರಾಜಾತ್ಮಜೋಸ್ತ್ರೌ ಶಿಶುರಯಮಿದಮಾಕರ್ಣ್ಯ ನತ್ವಾ ಗುರುಂ ತಂ ಚಕ್ರೇ ತದ್ರಾಜಕಾರ್ಯಂ ಸಕಲಜನನುತೋ ದ್ವಾದಶಾಬ್ದಾನ್ ಸುಸಕ್ತಃ ॥೪॥ ಬಭೂವ ಧರಣೀ ತದಾ ಸಕಲಸಸ್ಯಸಂಶಾಲಿನೀ ಬಭೂವ ಧರಣೀಸುರಪ್ರವರಸಂತತಿಃ ಸಂತತಂ । ಮಹಾನರಹರಿಪ್ರಭೌ ಧರಣಿಮಂಡಲಂ ಶಾಸತಿ ಬಭೂವ ವಿಮನಾಃ ಪರಂ ಸದನ್ಯಜನಸಂತತಿಃ ॥೫॥ ಯದಾ ಸ ಪುತ್ರೋ ಯುವಾಭೂತ್ತದಾನೀಂ ತದೀಯಂ

ಸಮಸ್ತಂ ಸಮರ್ಪ್ಯಾಸ್ಯ ಕೋಶೇ। ಸ್ಥಿತಂ ರಾಮದೇವಂ ಸಸೀತಂ ಮಮೇಹ ದೇಹೇತಿ ಚೋಕ್ತ್ವಾ ವ್ಯಗೃಹೀತ್ವಾಗಮದ್ ದ್ರಾಕ್ ॥೬॥ ಆನೀಯ ನರಹರಿಭಿಕ್ಷುಣಾ ಸಸೀತಂ ಖಗಜದಿನಾನಿ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಹೃಷ್ಟಸ್ಸನ್ ವಿಪುಲ ಹೃದಬ್ಜನಾಭತೀರ್ಥ ತ್ವಂ ಪೂಜಾಂ ಕುರು ಮಹತೀಮಿತಿ ಹ್ಯವಾದೀತ್ ॥೭॥ ಶ್ರೀಮಾನಂಬುಜನಾಭತೀರ್ಥ-ಯತಿರಾಟ್ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಷಡ್ವತ್ಸರಾನ್ ಶ್ರೀರಾಮಂ ನೃಹರಿವ್ರತೀಶ್ವರಾಯ ವೈ ದತ್ವಾ ಯಯೌ ಸ್ವಂ ಪದಂ। ರಕ್ತಾಕ್ಷೀ ಶರದಶ್ಚತುರ್ದಶತಿಥಾವೂರ್ಜಾಖ್ಯಮಾಸೇಸಿತೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಶ್ರೀನೃಹರಿವ್ರತೀ ಸಮಭಜದ್ಭೂಮಂಡಲಾಚಾರ್ಯತಾಂ॥೮॥ ಮಾಯಾವಾದಿಜನಾಃ ಪಲಾಯನವಿಧಾವಾಸಕ್ತಚಿತ್ತಾಪರೇ ಸರ್ವೇ ವಾದಿಜಯಾ ಜಯಾನ್ಯಸಹಿತಾ ಭೀತಾ ಬಭೂವುರ್ದ್ರುತಂ। ಶ್ರೀಮನ್ಮಧ್ವಮತಾನುಗಾಸ್ತು ವಿಬುಧಾಃ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಮೋದಾನ್ವಿತಾಃ ಭೂಮಿಂ ಶ್ರೀ ನೃಹರೌ ಪ್ರಶಾಸತಿ ಗುರೌ ದುಷ್ಟಾವಿನಷ್ಟಾಶಯಾಃ॥೯॥ ಸಂಚಾರಕಾರ್ಯಾತ್ತ್ವರಮಾಪ್ಯ ಕಿಂಚಿತ್ ಸ್ವಪ್ನೇ ತಟಾಕಸ್ಥಹರಿಂ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯ। ಸಂಸ್ಥಾಪ್ಯ ನಾರಾಯಣದೇವಪದ್ಮಾಕರಾಭಿಧಾನಂ ನಗರಂ ಚಕಾರ ॥೧೦॥ ಏವಂ ಶ್ರೀಯತಿರಾಣ್ಮಹಾಮಹಿಮಯುಕ್ ಶ್ರೀರಾಮದೇವಂ ತತೋ ದತ್ವಾ ಮಾಧವತೀರ್ಥಹಸ್ತಕಮಲೇ ಸಂಪ್ರಾಪ್ಯ ತುಂಗಾತಟಂ ಅಬ್ಧೇ ಶ್ರೀಮುಖನಾಮ್ನಿ ಮಾಸಿ ದಶಮೇ ಪಕ್ಷೇಸಿತೇ ಸಪ್ತಮೇ ಘಸ್ರೇ ದೇಹಮಿಮಂ ತ್ಯಜನ್ ಪದಮಯಾತ್ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುನಾಮ್ನಃ ಶುಭಂ॥೧೧॥ ನರಹರಿನುತಿಮೇತಾಂ ಯೇ ಪಠಂತಿ ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಂ ಸಕಲದುರಿತಸಂಘಾ ದೂರತೋ ಯಾಂತಿ ತೇಷಾಮ್। ಸಕಲಶುಭಫಲಾನಿ ಪ್ರಾಪ್ಯ ವಿಷ್ಣುಪ್ರಸಾದಾತ್ ನಿಜನಿಜಸುಖಭೋಗಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ದ್ವಿಜಾಸ್ತೇ ॥೧೨॥ ಏವಂ ವ್ಯಾಘ್ರಪುರೀ-ಸಂಸ್ಥೈರಣ್ಣಯ್ಯಾಚಾರ್ಯಸೂರಿಭಿಃ। ತಚ್ಛಿಷ್ಯಃ ಪ್ರೇರಿತಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಕೃತವಾನ್ ಸನ್ನಿಧೌ ಕೃತಂ ॥೧೩॥ ॥ಇತಿ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣದೇವರತಟಾಕ ದೇವೇಂದ್ರ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯವಿರಚಿತಾ ನರಹರಿತೀರ್ಥಸ್ತುತಿಃ ಸಮಾಪ್ತಾ ॥

ಪೌಷ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಅಷ್ಟಮೀ ॥

ಶ್ರೀಗೋಪಾಲದಾಸರು - ಗೋಪಾಲದಾಸರ ಆರಾಧನೆ -

ಪೌಷಕೃಷ್ಣಅಷ್ಟಮಿಯಂದು ಉತ್ತನೂರಿನಲ್ಲಿ ಗೋಪಾಲದಾಸರ ಆರಾಧನೆ ನಡೆಯುವುದು. ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧಪದಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊಸ। ಛಾಪು

ಕೊಟ್ಟವರು ಗೋಪಾಲದಾಸರು. ಭೂತಕಾಲವನ್ನೆಂಬಂತೆಯೇ ಅಗತಕಾಲವೆನಿದ ಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಗಳ ಸಿದ್ಧಿ ಇವರಿಗಿತ್ತು. ಆಗತಾದಿತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಂ ಆಗಮಾರ್ಥವಿಶಾರದಮ್ । ತ್ಯಾಗಭೋಗಸಮಾಸಕ್ತಂ ಭಾಗಣ್ಣಾರ್ಯಗುರುಂ ಭಜೇ ॥ ಗೋಪಾಲದಾಸರಾಯ - ನಿನ್ನ ಪಾದ ನಾ ಪೊಂದಿದೆನೊ ನಿಶ್ಚಯಾ ತಾಪತ್ರಯಗಳು ನಾನಾಪರಿಯಿಂದೆನ್ನ ತಾ ಪೀಡಿಸುತಲಿವೆ ಕಾಪಾಡು ಗುರುರಾಯ ಅಪಮೃತ್ಯುವನು ತರಿದೆ - ಎನ್ನೊಳಗಿಪ್ಪ ಅಪರಾಧಗಳ ಮರೆದೇ ಪಲಚಿತ್ತನಿಗೆ ನೀ ವಿಮಲಮತಿಯನಿತ್ತು - ನಿಪುಣನೆಂದೆನಿಸಿದೆ ಸುಪಿರಿಯರಿಂದಲಿ ಕೃಪಣವತ್ಸಲ ನಿನ್ನ ಕರುಣೆ - ಗುಪಮೆಗಾಣೆನೋ ಸತತ ಈ ಕಾ-ಶ್ಯಪಿಯೊಳಗೆ ಬುಧರಿಂದ ಜಗದಾ-ಧಿಪನ ಕಿಂಕರನೆನಿಸಿ ಮೆರೆದೇ ಘೋರವ್ಯಾಧಿಗಳ ನೋಡೀ-ವಿಜಯರಾಯಾ ಭೂರಿಕರುಣವ ಮಾಡೀ ತೋರಿದರೆನಗೆ ಉದ್ಧಾರಕರೆ ಇವರೆಂದಂದಿ - ನಾರಭ್ಯ ತವ ಪಾದ ಸಾರಿದೆ ಸಲಹೆಂದು ಸೂರಿಜನಸಂಪ್ರಿಯ ಸುಗುಣೋ - ದಾರ ಮರುಳನ ದೋಷನಿಚಯವ ದೂರಗೈಸು ದಯಾಂಬುನಿಧೆಯೆ ನಿ-ವಾರಿಸದೆ ಕರುಣದೀ ಕೈವಿಡಿದು ಎನ್ನ ಪಾಲಿಸಿದಂದದೀ-ಸಂತತವು ಪ್ರ-ಪನ್ನರ ಸಲಹೋ ಮೋದಿ ಅನ್ಯರಿಗೀಪರಿಬಿನ್ನಪಗೈಯೆ ಜ-ಗನ್ನಾಥವಿಠಲನ ಸನ್ನುತಿಸುವ ಧೀರ ನಿನ್ನ ನಂಬಿದ ಶರಣಗೀ ಪರಿ-ಬನ್ನವೇ ಭಕ್ತಾನುಕಂಪಿ ಶ- ರಣ್ಯ ಬಂದೊದಗೀಸಮಯದಿ ಅ-ಹರ್ನಿಶಿ ಧೇನಿಸುವೆ ನಿಮ್ಮನು

ಪೌಷ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಏಕಾದಶೀ ॥

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ - ಪೌಷಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇ ತು ಕಿನ್ನಾಮ್ನೈಕಾದಶೀ ಭವೇತ್ । ಕಿನ್ನಾಮಕೋ ವಿಧಿಸ್ತಸ್ಯಾ ಏತದ್ವಿಸ್ತರತೋ ವದ॥ ಏತದಾಖ್ಯಾಯಿ ಭೋ ಸ್ವಾಮಿನ್ ಕೋ ದೇವಸ್ತತ್ರ ಪೂಜ್ಯತೇ ॥೧॥ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣನೇ ! ಪುಷ್ಯ ಕೃಷ್ಣದ ಏಕಾದಶಿಯು ಯಾವ ರೀತಿಯಾದುದು? ಅದರ ಹೆಸರೇನು? ಅದರ ವಿಧಿಯೇನು? ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ - ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ದೇವೇಂದ್ರ ಭವತಃ ಸ್ನೇಹಬಂಧನಾತ್ । ತುಷ್ಟಿರ್ಮೇ ನ ತಥಾ ರಾಜನ್ ಯಜ್ಞೈರ್ಬಹುಲದಕ್ಷಿಣೈಃ॥೨॥ ಯಥಾ ಮೇ ತುಷ್ಟಿರಾಯಾತಿ ಹ್ಯೇಕಾದಶೀ ವ್ರತೇನ ವೈ । ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಕರ್ತವ್ಯೋ ಹರಿವಾಸರಃ ॥೩॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು

ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ಧರ್ಮಜನೇ ! ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಏಕಾದಶಿಯ ವ್ರತದಿಂದ ನನಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಬಹುವಾದ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಅಷ್ಟು ಸಂತೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಹರಿವಾಸರವಾದ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಸತ್ಯಮೇತನ್ನ ವೈ ಮಿಥ್ಯಾ ಧರ್ಮಿಷ್ಠಾನಾಂ ವಿಶಾರದ। ಪೌಷಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇ ತು ಸಫಲಾ ನಾಮ ನಾಮತಃ ॥೪॥ ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನಾದ ಧರ್ಮರಾಜನೇ ! ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಸತ್ಯವು. ಪುಷ್ಯ ಕೃಷ್ಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಏಕಾದಶಿಯು ''ಸಫಲ''ವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳದ್ದು. ತಸ್ಯಾಂ ನಾರಾಯಣಂ ದೇವಂ ಪೂಜಯೇಚ್ಚ ಯಥಾವಿಧಿ । ಪೂರ್ವೇಣೈವ ವಿಧಾನೇನ ಕರ್ತವ್ಯೈಕಾದಶೀ ಶುಭಾ ॥೫॥ ಆ ದಿನ ನಾರಾಯಣಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ನಾಗಾನಾಂ ಚ ಯಥಾ ಶೇಷಃ ಪಕ್ಷಿಣಾಂ ಪನ್ನಗಾಶನಃ। ದೇವಾನಾಂ ಚ ಯಥಾ ವಿಷ್ಣುಃ ದ್ವಿಪದಾನಾಂ ಯಥಾ ದ್ವಿಜಃ ॥೬॥ ವ್ರತಾನಾಂ ತು ತಥಾ ರಾಜನ್ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಚೈಕಾದಶೀ ತಿಥಿಃ। ತೇ ಜನಾಶ್ಚೈವ ಭೋ ರಾಜನ್ ಪೂಜ್ಯಾ ವೈ ಸರ್ವದಾ ಮಮ ॥೭॥ ಸರ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿಶೇಷನು ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ ! ಪಕ್ಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಗರುಡನು ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ! ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಹೇಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠನೋ! ಹಾಗೆ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶಿ ತಿಥಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ಯಾರು ಆ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ! ಆ ಜನಗಳೂ ಕೂಡ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯರು. ಹರಿವಾಸರಸಂಲೀನಂ ಕುರ್ವಂತ್ಯೇಕಾದಶೀ ವ್ರತಂ । ಇಹೈವ ಧನಸಂಯುಕ್ತಾ ಮೃತಾ ಮೋಕ್ಷಂ ಲಭಂತಿ ತೇ ॥೮॥ ಹರಿವಾಸರವನ್ನೂ ಏಕಾದಶೀ ವ್ರತವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡುವರೋ ಅವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಧನವಂತರಾಗಿದ್ದು ಬದುಕು ಸತ್ತನಂತರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಸಫಲಾಯಾಂ ಫಲೈಃ ರಾಜನ್ ಪೂಜಯೇನ್ನಾಮಭಿರ್ಹರಿಂ। ನಾರಿಕೇಲಫಲೈಶ್ಚೈವ ಕ್ರಮುಕೈರ್ಬೀಜಪೂರಕೈಃ॥೯॥ ಜಂಬೀರೈರ್ದಾಡಿಮೈಶ್ಚೈವ ತಥಾ ಧಾತ್ರೀಫಲೈಶ್ಶುಭೈಃ ಲವಂಗೈರ್ಬದರೈಶ್ಚೈವ ತಥಾಮ್ರೈಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ ॥೧೦॥ ಪೂಜಯೇದ್ದೇವದೇವೇಶಂ ಧೂಪದೀಪೈಸ್ತಥೈವ ಚ। ಸಫಲಾಯಾಂ ವಿಶೇಷೇಣ ದೀಪದಾನಂ ತು ಕಾರಯೇತ್ ॥೧೧॥ ಸಫಲಾ ಏಕಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯನ್ನು ಅವನ ನಾಮಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಅಡಕೆ, ಮಾದಳ, ನಿಂಬೆ, ದಾಳಿಂಬೆ, ನೆಲ್ಲಿ, ಲವಂಗ, ಎಗಚಿ, ಮಾವು ಇವುಗಳಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಧೂಪ, ದೀಪಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಈ ಸಫಲ ಏಕಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ದೀಪದಾನವು ಬಹು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು. ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಚೈವ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಸಹ ವೈಷ್ಣವೈಃ। ಯಾವನ್ನಿಮೇಷೋ ನೇತ್ರಸ್ಯ ತಾವಜ್ಜಾಗರ್ತಿ ಯೋ ನಿಶಿ ॥೧೨॥ ಏಕಾಗ್ರಮಾನಸೋ ರಾಜನ್ ತಸ್ಯ ಪುಣ್ಯಂ ಶೃಣುಷ್ವ ಹಿ। ತತ್ಸಮೋ ನಾಸ್ತಿ ಯಜ್ಞೋ ವೈ ತೀರ್ಥಂ ವಾ ತತ್ಸಮಂ ನ ಹಿ ॥೧೩॥ ಸರ್ವವ್ರತಾನಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಕಲಾಂ ನಾರ್ಹಂತಿ ಷೋಡಶೀಂ । ಏವಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ತಪಸಾ ನೈವ ತತ್ಫಲಂ ॥೧೪॥ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವರೊಡನೆ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚದಂತೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಬರುವ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವುಳ್ಳ ಯಜ್ಞವಾಗಲೀ ತೀರ್ಥವಾಗಲೀ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ವ್ರತಗಳ ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೂ ಅವು ಈ ವ್ರತದ ಹದಿನಾರನೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಹೋಲಲಾರವು. ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೂ ಇದರ ಫಲವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಯತ್ಫಲಂ ಸಮವಾಪ್ನೋತಿ ಯಃ ಕರೋತಿ ಹಿ ಜಾಗರಂ। ಶ್ರೂಯತಾಂ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಸಫಲಾಯಾಃ ಕಥಾ ಶುಭಾ ॥೧೫॥ ಈ ಏಕಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಉಪೋಷ್ಯ ಮಾಡಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿದವನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಎಲೈ ಧರ್ಮಜನೇ ! ಸಫಲೈಕಾದಶಿಯ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಅದು ಮಂಗಳಕರವಾದುದು. ಚಂಪಾವತೀತಿ ವಿಖ್ಯಾತಾ ಪುರೀ ಮಾಹಿಷ್ಮತಸ್ಯ ಚ। ಮಾಹಿಷ್ಮತಸ್ಯ ರಾಜರ್ಷೇಃ ಪುತ್ರಾಃ ಪಂಚ ಕುಮಾರಕಾ। ॥೧೬॥ ಮಾಹಿಷ್ಮತನೆಂಬ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನ ರಾಜಧಾನಿಯು ಚಂಪಾವತಿಯು. ಆ ಮಾಹಿಷ್ಮತನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ರಾಜರ್ಷಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಐದುಜನ ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ತೇಷಾಂ ಮಧ್ಯೇ ತು ಜ್ಯೇಷ್ಠೋ ವೈ ಮಹಾಪಾಪರತಸ್ಸದಾ। ಪರದಾರಾಭಿಚಾರೀ ಚ ವೇಶ್ಯಾಸಕ್ತಶ್ಚ ಮದ್ಯಪಃ ॥ ಪಿತುರ್ದ್ರವ್ಯಂ ತು ತೇನೈವ ಗಮಿತಂ ಪಾಪಕರ್ಮಣಾ ॥೧೭॥ ಆ ಐದುಜನರಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡವನು ಮಹಾಪಾಪ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಪರರ ಹೆಂಡಿರಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಸೂಳೆಯರ ಸಹವಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮದ್ಯಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ರೀತಿಯಾದ

ಪಾಪ ಕೆಲಸಗಳಿಂದಲೇ ಆ ಪಾಪಿಯು ತಂದೆಯ ಹಣವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಳುಮಾಡಿದನು. ಅಸದ್ವೃತ್ತಿರತೋ ನಿತ್ಯಂ ಭೂಸುರಾಣಾಂ ತು ನಿಂದಕಃ । ವೈಷ್ಣವಾನಾಂ ತು ದೇವಾನಾಂ ನಿತ್ಯಂ ನಿಂದಾಂ ಕರೋತಿ ಸಃ ॥೧೮॥ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರನ್ನೂ ದೇವರನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈದೃಶಂ ತು ತತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುತ್ರಂ ಮಾಹಿಷ್ಮತೋ ನೃಪಃ। ನಾಮ್ನಾ ತು ಲುಂಭಕ ಇತಿ ರಾಜಪುತ್ರೇಷು ಚ ವ್ಯಧಾತ್ ॥೧೯॥ ಮಗನು ಈರೀತಿಯಾಗಿ ದುರಾಚಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಮಾಹಿಷ್ಮತನು ನೋಡಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಈತನು ಪಾಪಿಯೂ ಕಳ್ಳನೂ ಆದುದರಿಂದ ಲುಂಭಕನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. (ಲುಂಭಕನೆಂದರೆ ಕಳ್ಳನು). ರಾಜ್ಯಾನಿಷ್ಕಾಸಿತಸ್ತೇನ ಪಿತ್ರಾ ಚೈವ ತು ಬಂಧುಭಿಃ। ತಸ್ಯೈವ ಪರಿವಾರೈಸ್ತು ತ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ಪರಿಪಂಥಿನಃ ॥೨೦॥ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಓಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಬಂಧುಗಳು ಕೈಬಿಟ್ಟರು. ಅವನ ಪರಿವಾರದವರೂ ಇವನು ನಮಗೆ ಶತ್ರುವೆಂದು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಲುಂಭಕೋಪಿ ತಥಾ ತ್ಯಕ್ತಃ ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ವೈ ಸದಾ । ತ್ಯಕ್ತೋಽಯಂ ಬಾಂಧವೈಃ ಪಿತ್ರಾ ರಾಜ್ಯಾನ್ನಿಷ್ಕಾಸಿತಃ ಕಿಲ ॥೨೧॥ ಹೀಗೆ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಲುಂಭಕನು ಬಂಧುಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ರಾಜನಾದ ತಂದೆಯೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ರಾಜ್ಯದಿಂದಲೂ ಓಡಿಸಿದನು ಎಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇತಿ ಸಂಚಿಂತ್ಯ ಮನಸಾ ಮತಿಂ ಪಾಪೇ ತದಾಕರೋತ್ । ಮಯಾ ಗಂತವ್ಯಮೇವಾಸ್ತು ದಾರುಣೇ ಗಹನೇ ವನೇ ॥೨೨॥ ಈ ರೀತಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತ ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲು ಮನಗೊಟ್ಟನು. ನಾನು ಭೀಕರವಾದ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಈ ತಂದೆಯ ಊರೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡಬೇಕು ಎಂದುಕೊಂಡನು. ತಸ್ಮಾಚ್ಚೈವ ಪುರಂ ಸರ್ವಂ ಘಾತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ವೈ ಪಿತುಃ। ಇತ್ಯೇವಂ ಸ ಮತಿಂ ಕೃತ್ವಾ ಲುಂಭಕೋ ದೈವಯೋಗಃ ॥೨೩॥ ನಿರ್ಜಗಾಮ ಪುರಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ರ ತೋಽಸೌ ಗಹನೇ ವನೇ । ಜೀವಘಾತರತೋ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ತೇಯದ್ಯೂತಕಲಾ ನಿಧಿಃ ॥೨೪॥ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಲುಂಭಕನು ಯೋಚಿಸಿ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋದನು. ಕೊನೆಗೆ ಒಂದಾನೊಂದು ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತ ಕಳ್ಳತನ ಮಾಡುತ್ತ ಜೂಜನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಊರೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆ ಪಾಪಿಯು ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ನಾಶಮಾಡುತ್ತ ಬಂದನು. ಸರ್ವಂ

ಚ ನಗರಂ ತೇನ ಮುಷಿತಂ ಪಾಪಕರ್ಮಣಾ। ಸ್ತೇಯಾಭಿಗಾಮೀ ನಗರೇ ಗೃಹೀತಸ್ಸ ನಿಶಾಚರೈಃ ॥೨೫॥ ಉವಾಚ ತಾನ್ಸುತೋ ಹಂ ವೈ ರಾಜ್ಞೋ ಮಾಹಿಷ್ಮತಸ್ಯ ಚ। ಸ ತೈರ್ಮುಕ್ತಃ ಪಾಪಕರ್ಮಾ ಚಾಗತೋ ವಿಪಿನೇ ಪುನಃ ॥೨೬॥ ಆ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಕಳ್ಳತನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಲು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವಲುಗಾರರು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ಆಗ ಅವನು ನಾನು ಮಾಹಿಷ್ಮತಿರಾಜನ ಮಗನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇದರಿಂದ ಅವರು ಇವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಲು ಮತ್ತೆ ಆ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಮಿಷಾಭಿರತೋ ನಿತ್ಯಂ ತರೋರ್ವೈ ಫಲಭಕ್ಷಣೇ। ಆಶ್ರಮಸ್ತಸ್ಯ ದುಷ್ಟಸ್ಯ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಸನ್ನಿಧೌ ॥೨೭॥ ಅಶ್ವತ್ಥೋ ವರ್ತತೇ ತತ್ರ ಜೀರ್ಣಶ್ಚ ಬಹುವಾರ್ಷಿಕಃ । ದೇವತ್ವಂ ತಸ್ಯ ವೃಕ್ಷಸ್ಯ ವಿಪಿನೇ ವರ್ತತೇ ಮಹತ್ ॥೨೮॥ ಅವನು ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಂಸದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ ಅದನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತ ಮರಗಳ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನುತ್ತಾ ಬಂದನು. ಅವನ ಆಶ್ರಮವು ವಾಸುದೇವ ದೇವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹತ್ತಿರವಿದ್ದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಹುವರ್ಷದ ಮುದಿಯಾದ ಅರಳಿಯ ಮರವಿದ್ದಿತು. ಆ ಕಾಡಿನಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಆ ಮರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೈವಿಕವಾದ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಿತು. ತತ್ರೈವ ನಿವಸೇಚ್ಚೈವ ಲುಂಭಕಃ ಪಾಪಬುದ್ಧಿಮಾನ್ । ಗತೇ ಬಹುತಿಥೇ ಕಾಲೇ ಕಸ್ಯಚಿತ್ಪುಣ್ಯಸಂಚಯಾತ್ ॥೨೯॥ ಪೌಷಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇ ತು ದಶಮ್ಯಾಂ ದಿವಸೇ ತಥಾ । ಫಲಾನಿ ಭುಕ್ತ್ವಾ ವೃಕ್ಷಾಣಾಂ ರಾತ್ರೌ ಶೀತೇನ ಪೀಡಿತಃ ॥೩೦॥ ಲುಂಭಕೋ ನಾಮ ಪಾಪಿಷ್ಠೋ ವಸ್ತ್ರಹೀನೋ ಗತೇಕ್ಷಣಃ । ಪೀಡ್ಯಮಾನಸ್ಸ ಶೀತೇನ ಹರಿವೃಕ್ಷ ಸಮೀಪತಃ ॥೩೧॥ ನ ನಿದ್ರಾ ನ ಸುಖಂ ತಸ್ಯ ಗತಪ್ರಾಣ ಇವಾಭವತ್ । ಆಚ್ಛಾದ್ಯ ದಶನೈರಾಸ್ಯಮೇವಂ ನೀತಾ ನಿಶಾಖಿಲಾ ॥೩೨॥ ಆ ಪಾಪಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಲುಂಭಕನು ಅಲ್ಲೇ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆಯಲು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪುಣ್ಯಯೋಗವು ಫಲಿಸುವ ಕಾಲ ಬಂದಿತು. ಪುಷ್ಯಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ದಶಮಿಯದಿನ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಛಳಿಯಿಂದ ತೊಂದರೆಪಡುತ್ತಾ ಆ ಪಾಪಿಯಾದ ಲುಂಭಕನು ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ಶೀತದಿಂದ ತೊಂದರೆಪಡುತ್ತಾ ಆ ಅರಳಿಯ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಕಾಣದೆ ಕುಳಿತು ಸುಖವನ್ನಾಗಲೀ ನಿದ್ರೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಹೊಂದಲೇ ಇಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟವನಂತೆ ಆಗಿ ಹಲ್ಲುಮುಡಿ ಕಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದನು. ಭಾನೂದಯೇಪಿ ಪಾಪಿಷ್ಠೋ ನ ಲೇಭೇ ಚೇತನಂ ತದಾ। ಲುಂಭಕೋ ಗತಸಂಜ್ಞಸ್ತು

ಸಫಲಾಯಾ ದಿನೇ ತಥಾ ॥೩೩॥ ರವೌ ಮಧ್ಯಗತೇ ಚೈವ ಸಂಜ್ಞಾಂ ಲೇಭೇ ಸ ಲುಂಭಕಃ । ಇತಸ್ತತೋ ವಿಲೋಕ್ಯಾಥ ವ್ಯುತ್ಥಿತಶ್ಚ ತದಾಸನಾತ್ ॥೩೪॥ ಸ್ಖಲ್ಯನ್ಪದ್ಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಚಲಿತಃ ಖಂಜನ್ನಿವ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ । ವನಮಧ್ಯೇ ಗತಸ್ತತ್ರ ಕ್ಷುತ್‌ಕ್ಷಾಮಃ ಪೀಡಿತೋ ಭವತ್ ॥೩೫॥ ಸೂರ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದರೂ ಕೂಡ ಆ ಪಾಪಿಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನು ಬರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಆ ಸಫಲಾ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಆ ದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬಂದಾಗ ಜ್ಞಾನವನು ಹೊಂದಿದನು. ಆಗ ಇತ್ತ ಅತ್ತ ನೋಡಿ ಕೂತಿದ್ದ ಜಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದು ಕುಂಟನಂತೆ ಪದೇ ಪದೇ ಕುಂಟುತ್ತ ಹೊರಟನು. ಇಂತು ಹೊರಟು ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಹಸಿವಿನಿಂದ ಬಳಲಿದನು. ನ ಶಕ್ತಿ ರ್ಜೀವಘಾತೇ ತು ಲುಂಭಕಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ। ಫಲಾನಿ ಚ ತದಾ ರಾಜನ್ನಾಜಹಾರ ಸ ಲುಂಭಕಃ ॥೩೬॥ ಆಗ ದುಷ್ಟನಾದ ಲುಂಭಕನಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಶಕ್ತಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಹಸಿವನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಣ್ಣುಗಳನು ತಂದನು. ಯಾವತ್ಸಮಾಗತಸ್ತತ್ರ ತಾವದಸ್ತಂ ಗತೋ ರವಿಃ । ಕಿಂ ಭವಿಷ್ಯತಿ ತಾತೇತಿ ಸ ವಿಲಾಪಂ ಚಕಾರ ಹ ॥೩೭॥ ಫಲಾನಿ ತತ್ರ ಭೂರೀಣಿ ವೃಕ್ಷಮೂಲೇ ನಿವೇದಯನ್ । ಇತ್ಯುವಾಚ ಫಲೈರೇಭಿಃ ಶ್ರೀಪತಿಸ್ತುಷ್ಯತಾಂ ಹರಿಃ ॥೩೮॥ ಅವನು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಮುಳುಗಿದನು. ಆಗ ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಗತಿ ಹೀಗಾಯಿತೆ ? ಇನ್ನೂ ಏನೇನಾಗುವುದೊ? ಎಂದು ಅವನು ಅತ್ತನು. ಬಹುವಾಗಿ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಂದು ಆ ಮರದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಈ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಪತಿಯು ತೃಪ್ತನಾಗಲಿ. ಎಂದನು. ಇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಲುಂಭಕಶ್ಚೈವ ನಿದ್ರಾಂ ಲೇಭೇ ನ ವೈ ನಿಶಿ । ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಮೇನೇ ವಿಷ್ಣುಸ್ತಸ್ಯ ದುರಾತ್ಮನಃ ॥೩೯॥ ಫಲೈಸ್ತು ಪೂಜನಂ ಮೇನೇ ಸಫಲಾಯಾಸ್ತಥಾನಘ । ಅಕಸ್ಮಾದ್ವ್ರತಮೇವೈ ತತ್ಕೃತವಾನ್ಸ್ವೈ ಸ ಲುಂಭಕಃ ॥೪೦॥ ಆ ಲುಂಭಕನು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ರಾತ್ರೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ದೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆ ದುರಾತ್ಮನು ನಿದ್ದೆಮಾಡದಿದ್ದುದನ್ನು ವಿಷ್ಣುವು ಜಾಗರಣೆಯೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸಫಲೈಕಾದಶಿಯ ಪೂಜೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಏನೋ ಅದೃಷ್ಟಪರಿಪಾಕದಿಂದ ಈ ಸಫಲಾವ್ರತವನ್ನು ಈ ಲುಂಭಕನು ಮಾಡಿದನು. ತೇನ ಪುಣ್ಯಪ್ರಭಾವೇಣ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ರಾಜ್ಯಮಕಂಟಕಂ । ಸೂರ್ಯಸ್ಯೋದಯನಂ

ಯಾವತ್ತಾವದ್ವಿಷ್ಣುರ್ಜಗಾಮ ಹ ||೪೧|| ಈ ಸಫಲೈಕಾದಶಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ರಾಜ್ಯವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸೂರ್ಯೋದಯದವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವು ಇದ್ದು ಅನಂತರ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ದಿವಿ ತತ್ಕಾಲಮುತ್ಪನ್ನಾ ವಾಗರೂಪಾऽಶರೀರಿಣೀ| ರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಪುತ್ರ ತ್ವಂ ಸಫಲಾಯಾಃ ಪ್ರಸಾದತಃ||೪೨|| ಆಗ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಶರೀರವಾಣಿಯು ಎಲೈ ಲುಂಭಕನೇ ! ನೀನು ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಈ ಸಫಲೈಕಾದಶಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಹೊಂದುತ್ತೀಯೆ ಎಂದು ನುಡಿಯಿತು. ತಥೇತ್ಯುಕ್ತೋ ವಚಸ್ತಸ್ಯಾ ದಿವ್ಯರೂಪಧರೋऽಭವತ್ । ಮತಿರಾಸೀತ್ತ ತಸ್ತಸ್ಯ ಪರಯಾ ವೈಷ್ಣವೀ ನೃಪ ||೪೩|| ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ಇವನಿಗೂ ಉತ್ತಮನಾದ ರೂಪು ಬಂದಿತು. ಅನಂತರ ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾದ ಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ದಿವ್ಯಾಭರಣಶೋಭಾಡ್ಯೋ ಲೇಭೇ ರಾಜ್ಯಮಕಂಟಕಂ । ಕೃತಂ ರಾಜ್ಯಂ ತು ತೇನೈವ ವರ್ಷಾಣಿ ದಶಪಂಚ ಚ||೪೪|| ಅನಂತರ ಉತ್ತಮವಾದ ಆಭರಣ ಕಾಂತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹದಿನೈದುವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಆಳಿದನು. ಮನೋಜಸ್ತಸ್ಯ ಪುತ್ರಸ್ತು ತದಾ ಕೃಷ್ಣಪ್ರಸಾದತಃ । ಆಶು ರಾಜ್ಯಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪುತೇ ಚೈವ ಸಮರ್ಪ್ಯ ಚ ||೪೫|| ಗತಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ಯತ್ರ ಗತ್ವಾ ನ ಶೋಚತಿ। ಏವಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ರಾಜನ್ ಸಫಲಾ ವ್ರತಮುತ್ತಮಂ ||೪೬|| ಇಹಲೋಕೇ ಸುಖಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಮೃತೋ ಮೋಕ್ಷಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ । ಧನ್ಯಾಸ್ತೇ ಮಾನವಾ ಲೋಕೇ ಸಫಲಾಯಾಂ ಚ ಯೇ ರತಾಃ||೪೭|| ಅನಂತರ ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸುಂದರರೂ ಯೋಗ್ಯನೂ ಆದ ಮನೋಜನೆಂಬ ಮಗನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆಮೇಲೆ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಎಲೈ ರಾಜನೆ ! ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಾವನು ಈ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಫಲಾವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೇ ಅವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸತ್ತನಂತರ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಫಲೈಕಾದಶಿಯ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುವವರೇ ಧನ್ಯರು. ಅವರ ಜನ್ಮವೇ ಸಾರ್ಥಕವಾದುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಡ. ಪಠನಾಚ್ಛ್ರವಣಾಚ್ಚೈವ ಕರಣಾಚ್ಚ ವಿಶಾಂ ಪತೇ। ರಾಜಸೂಯಸ್ಯ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಫಲಮಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನವಃ ||೪೮|| ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾದ್ಮೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ಉಮಾಪತಿ ನಾರದ

ಸಂವಾದಾಂಶ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದೇ ಪೌಷ ಕೃಷ್ಣ ಸಫಲೈಕಾದಶೀ ವರ್ಣನಂ ನಾಮ ದ್ವಿಚತ್ವಾರಿಂಶೋऽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ ॥ ಈ ವ್ರತದ ವಿಷಯವನ್ನು ಓದಿದರೂ ಕೇಳಿದರೂ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಕೂಡ ಮನುಷ್ಯನು ರಾಜಸೂಯ ಯಜ್ಞದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಇಂತು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದ ಉಮಾಪತಿ ನಾರದರ ಸಂವಾದದೊಳಗಿನ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಯಕೃಷ್ಣ ಸಫಲೈಕಾದಶಿಯ ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ನಲವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು. (ಏಕಾದಶಿಯ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಮೈಸೂರು ಜಯಚಾಮರಾಜೇಂದ್ರ ಒಡೆಯರ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ)

ಪೌಷ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಚತುರ್ದಶೀ ॥

ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥರು (ಉತ್ತರಾದಿ ಮಠ)- ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥರ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ನಾಮ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯ, ಪಾಂಡುರಂಗಿ ದಂಪತಿಗಳ ಸುಪುತ್ರರಾಗಿ ಈಗಿನ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಗೋದಾವರಿ ತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಪುಟ್ಟಹಳ್ಳಿ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಂಭಪುರ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಜನನ. ಶಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಯಾಭಾಸವು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮುಂದುವರಿಸಿ ಕೇವಲ 16 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ, ಮೀಮಾಂಸ, ವ್ಯಾಕರಣ, ವೇದಾಂತದಲ್ಲಿ ಅದ್ಭುತ ಪ್ಯಾಂಡಿತ್ಯ ಪಡೆದು, ಅತ್ಯಂತ ಮೇಧಾವಿ ಯುವಕನೆಂದು ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡು ಪುಣ್ಯಸ್ಥಂಭಪುರ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪಾಠ ಹೇಳಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಪಾಂಡಿತ್ಯ ಮನಗೊಂಡು ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರು ಪರಮಹಂಸಾಶ್ರಮ ನೀಡಿ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶ ತೀರ್ಥ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿ, ಉತ್ತರಾದಿಮಠದ ಸದ್ವೈಷ್ಣವ ಪೀಠಕ್ಕೆ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಸಾಂಗಲಿಯಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಐತಿಹಾಸಿಕ ಉಡುಪಿ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ಉತ್ತರಾಧಿಮಠ ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಿದರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಪಾದಚಾರಿಯಾಗೆ ಇರುವೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ, ಚಾಮರಾದಿಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿದರು. ಪ್ರತಿದಿನ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ 108 ನಮಸ್ಕಾರಗಳು ತಪ್ಪದೆ ಹಾಕುತಿದ್ದರು. ಶ್ರೀ ರಂಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳ ಮಹಾ ಸಮಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಎಂಟು ಸಹಸ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ, ದಾನ, ದಕ್ಷಣೆಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸಿದರು. ಆಶ್ರಮದ ನಂತರ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥರು ಉತ್ತರ ದೇಶದ

ಕಡೆ ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಅನೇಕ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಜಯಸಿದ್ದು. ಗಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ತಮ್ಮ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಗಯಾವಾಡರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ತೀರ್ಥ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಯಿಂದ ಒಣಗಿದ ವಟ ವೃಕ್ಷ ಚಿಗುರಿಸಿ ಗಯಾವಾಡರಿಗೆ ದೀಕ್ಷೆ ನೀಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಇವರದು. ಅತ್ಯಂತ ಶೀತಲ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಬದರಿ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗ ಬರೀ ಕೌಪೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಸಂಚರಿಸಿದ್ದು ಇವರ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಕಾಶಿಯ ಭ್ರಮೇಂದ್ರ ದಂಡಿ, ಧರ್ಮಪುರಿಯ ಕಾಮದೇವನನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಸನ್ಮಾನಿತರಾದರು. ಪಂಡಿತ ಸಮೂಹ, ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ, ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶ ಜನರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವರು ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥರು. ಶೂರ್ಪಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಧನ ದ್ವಾದಶಿಯದಿನ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾಶ್ರಮದ ತಾಯಿಯ ಹರಕೆಯಾದ ಲಕ್ಷ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನವು ಶ್ರೀ ಯದುಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯರ ಮೂಲಕ ಹರಕೆ ಇಡೇರಿಸಿದ್ದು ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಅಪರೂಪದ ಘಟನೆ. ಶ್ರೀರಂಗ ಪಟ್ಟಣದ ಅಧಿಪತಿಗೆ ವ್ಯಾಧಿ ನಿವಾರಣೆ ಮಾಡಿದ ದೇವ ಧನ್ವಂತ್ರಿಯ ಉಪಾಸಕರು. ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಚಂದ್ರಿಕಾ, ವಿಷ್ಣುತತ್ವ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಏಕಾದಶಿ ತಿಥಿ ನಿರ್ಣಯದಂತಹ ಮೊದಲಾದ ಅಮೂಲ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ರಚಿಸಿದ ಜ್ಞಾನವರೇಣ್ಯರು. ತಮ್ಮ ವೈಷ್ಣವ ದೀಕ್ಷೆಯಿಂದ ಧರ್ಮದ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಸಮಾಜ ಪರವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಮಾಡುತ್ತಾ ಪುಷ್ಯ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಪಾವನ ಗಂಗಾ -ಯಮುನೆಯ ಸಂಗಮದ ಏಕಚಕ್ರ ನಗರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾದರು. ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶ ತೀರ್ಥರ ಸಂನ್ಯಾಸ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಧೀಶತೀರ್ಥರ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವು ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾವೇರಿ ಬಳಿಯ ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲಾಯಿತು. ರಾಣೇಬೆನ್ನೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಪುಷ್ಯ ಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ವೈಭವದ ಆರಾಧನೆ ಜರಗುತ್ತದೆ.

ಪೌಷ ॥ ಬಹುಳ ॥ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ

ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಭಾನುವಾರ, ವ್ಯತೀಹಾರ, ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಯೋಗವಿದ್ದರೆ ಅರ್ಧೋದಯ ಪುಣ್ಯಕಾಲವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೋಟಿ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಪುಣ್ಯಕಾಲ. ಇದೇ ಯೋಗ ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯೂ ಬರಬಹುದು. ಅರ್ಧೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ನೀರು ಗಂಗೆಗೆ

ಸಮಾನವು; ಎಲ್ಲಾ ಶುದ್ಧ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಬ್ರಹ್ಮನಷ್ಟು ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಏನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟರೂ ಮೇರು ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಸಮಾನವು.

ಪುರಂದರದಾಸರ ಆರಾಧನೆ – ಭಕ್ತಿಪ್ರವಾಹದ ರೂವಾರಿ-ಕರ್ನಾಟಕಸಂಗೀತ ಪಿತಾಮಹ- ಮಾಧ್ವತತ್ವಪ್ರಸಾರದಕ್ಷ ಪುರಂದರದಾಸರ ಪುಣ್ಯದಿನ ಪೌಷಮಾಸದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ (ಕೆಲವು ಕಾಲ ದಕ್ಷಿಣ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ) ದಲ್ಲಿದ್ದ ಪುರಂದರಗಡದಲ್ಲಿ ವರದಪ್ಪ ನಾಯಕರೆಂಬ ಭಾಗವತ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದರು. ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಚಿನಿವಾರರು, ಬೆಳ್ಳಿ-ಬಂಗಾರದ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಒತ್ತೆಯಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಲ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮುತ್ತು-ರತ್ನಗಳ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದಲೂ ಅವರಿಗೆ ಅಪಾರ ಲಾಭ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಮಗ ಶ್ರೀನಿವಾಸನಾಯಕನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಿಂದಿನಿಂದ ವ್ಯವಹಾರ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಬೆಳೆಯಿತು. ಯಾವ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಅವನು ಲಾಭ ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಸ್ವೀಕರಿಸುವದೊಂದನ್ನೇ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಅವನಿಗೆ ಏನನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ಧನವೇ ಅವನ ದೇವರು! ಪ್ರಾಪ್ತವಯಸ್ಕನಾದ ಶ್ರೀನಪ್ಪನಿಗೆ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂಬ ಸರ್ವ ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನೆಯಾದ ಹೆಂಡತಿ ದೊರೆತಳು. ಜಿಪುಣನಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀನಪ್ಪನಿಗೂ ಧಾರಾಳಿಯಾಗಿದ್ದ ಸರಸ್ವತಿಗೂ ದೃಷ್ಟಿಕೋಣಗಳು ಹೊಂದುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿದ್ದ ಆಕೆ ಎಂದೂ ಗಂಡನಿಗೆ ಎದುರಾಡಿ ತನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಡಲಿಲ್ಲ. ಹಣ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಶ್ರೀನಪ್ಪನು ನವಕೋಟಿ ನಾರಾಯಣನೇ ಆದರೂ ಅವನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಯಾಚಕರು ಅವನಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನೂ ಹೊಂದಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಒಂದು ದಿನ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಚಿನಿವಾರ ಕಟ್ಟೆಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀನಪ್ಪನನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನ ಮಗನ ಉಪನಯನಕ್ಕೆಂದು ಧನಸಹಾಯವನ್ನು ಕೋರಿದನು. ಕಿಲುಬು ಹಿಡಿದ ಕಾಸನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಶ್ರೀನಪ್ಪನು ಅವನನ್ನು ಮರುದಿನ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮರುದಿನವೂ ಬಂದು ಅದೇ ಉತ್ತರವನ್ನು ಪುನಃ ಪಡೆದನು. ವ್ಯಾಪಾರಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗುವಷ್ಟು ಬಾರಿ ಬಂದು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶ್ರೀನಪ್ಪನ ಮನೆಗೇ ಹೋಗಿ ಅವನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು. ಆದರೆ ಕೊಡುವ ಯಾವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಆಕೆಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನದೆಂಬ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ, ಎಂದು ಆಕೆ ಮರುಗಿದಳು. ಆಕೆಯ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಪ್ರನು, 'ಅಮ್ಮಾ,

ಅದು ನಿಮ್ಮ ತವರಿನವರು ಕೊಟ್ಟುದ್ದಲ್ಲವೇ? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡುವ ಹಕ್ಕು ನಿಮಗೆ ಇದೆಯಲ್ಲ!' ಎಂದನು. ಬೇರೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಕಾಣದೆ ಆಕೆ ಭಯಭಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಆ ಒಡವೆಯನ್ನು ವಿಪ್ರನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟಳು. ಆದರೆ ಹಣವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಶ್ರೀನಪ್ಪನ ಬಳಿಗೇ ಹೋಗ ಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. 'ಸಾಹುಕಾರರೇ ಈ ಒಡವೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಾದರೂ ನನಗೆ ಹಣ ಕೊಡಿ' ಎಂದು ಅವನು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಒಡವೆ ತನ್ನ ಮನೆಯದೇ ಎಂದು ನಾಯಕನಿಗೆ ತೋರಿತು. ಅದನ್ನು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಭದ್ರಪಡಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದ ಮೇಲೆ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳಿ, ಶೀನಪ್ಪನು ಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಅವನಿಗೆ ಪತ್ನಿಯ ನಿರಾಭರಣವಾಗಿದ್ದ ಮೂಗು ಕಾಣಿಸಿತು. ಕುಣ್ಣಗಳಿಂದ ಕೆಂಡಗಳನ್ನು ಕಾರುತ್ತ, 'ನಿನ್ನ ಮೂಗುತಿ ಎಲ್ಲಿ?' ಎಂದು ಅವನು ಕೇಳಿದನು. ನಿಜ್ಯೂಷ್ಟಳಾದ ಆ ಸಾಧ್ವಿ ಸಮಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ದೇವರ ಮನೆಯಲ್ಲಿದೆ, ತರುತ್ತೇನೆ' ಎನ್ನುತ್ತಲೇ. ಒಳಗೆ ಹೋದಳು. ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಆಕೆ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲಲ್ಲಿ ವಜ್ರವನ್ನರೆದು ತುಂಬಿ ಕುಡಿದು ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದಳು. ಆಕೆ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಆದರಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವಾಗಿ ಮೂಗುತಿ ಕಾಣಬಂದಿತು. ಭಗವಂತನ ಅಪಾರ ಕರುಣೆಗಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿ, ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಆಕೆ ಗಂಡನ ಕೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟಳು. ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದ ನಾಯಕನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾನಿಟ್ಟಿದ ಮೂಗುತಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಅದು ಕಾಣಬರಲಿಲ್ಲ! ಪುನಃ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಪತ್ನಿಯಿಂದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದ ಶ್ರೀನಪ್ಪನು ತನಗಿಂತ ಆಕೆಯೇ ಪುಣ್ಯವಂತಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಭಗವಂತನೇ ಬಂದು ತನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ; ತಾನು ಜಿಪುಣನೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ತನ್ನ ಪತ್ನಿ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಳಾಗಿದ್ದು ಅವನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಳು! ಆ ಘಟನೆ ಶ್ರೀನಪ್ಪನಾಯಕನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲಕಿತು. ಅಶಾಶ್ವತವಾದ ಧನಕನಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಮನಸೋತು, ಮಾನವತೆಯನ್ನೇ ಮರೆತು, ಭಗವಂತನಿಂದ ತಾನು ದೂರವಿದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಬಂದಿತು. ಆ ಕೂಡಲೆ ನಾಯಕನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಪಾತ್ರವರಿತು ಜನರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಟ್ಟು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಮನೆಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟನು! ನಾಯಕನ ವೈರಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಂದು ಗುರಿಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬಹುದು, ಎಂಬುದೇ ಅವನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು.

ಪಂಢರಪುರದ ಪಾಂಡುರಂಗ ವಿಠ್ಠಲನ ಸಂದರ್ಶನ ಪಡೆದು ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದ ವಯೋವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಬಳಿಗೆ ಅವನು ಬಂದನು. ಶ್ರೀನಪ್ಪನಿಗೆ ವ್ಯಾಸರಾಯರಂತಹ ಗುರುಗಳೇ ಬೇಕಾದ್ದರೂ, ಅವರಿಗೂ ಅಂತಹ ಶಿಷ್ಯನೊಬ್ಬನ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದ್ದಿತು. ಗುರುಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಪರಮಾದರ ಮಾಡಿ ಮಾಧ್ವ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯ ಹೇಳಿ, ಜನರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪದಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ 'ಪುರಂದರ ವಿಠ್ಠಲ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತವನ್ನೂ ಅವನಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದರು. ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಪರಮಾದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಶ್ರೀನಪ್ಪನಾಯಕನು ಅಂದಿನಿಂದ ಪುರಂದರದಾಸರು ಎನ್ನಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕಾಲಿಗೆ ಗೆಜ್ಜೆಕಟ್ಟಿ, ತಂಬೂರಿ ಮೀಟುತ್ತಾ ತಾವೇ ರಚಿಸಿದ (ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಸಮಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಿಂದ ಅಲ್ಲೇ ರಚಿಸಿದ) ದೇವರನಾಮುಗಳನ್ನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಜನರಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸಿ ಪುರಂದರದಾಸರು ಕೃತಾರ್ಥರಾದರು. ತಾಳಲಯ ಬದ್ಧವಾದ ಅವರ ಲಲಿತವಾದ ಹಾಡುಗಳು ಆಬಾಲವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸಿದವು. ವ್ಯಾಸರಾಯರೂ ಅವರ ಸಂಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ, ದಾಸರೆಂದರೆ ಪುರಂದರದಾಸರಯ್ಯ! ಪಾತಕನ ತೆರದಿ ಪದಗಳಿನೆ ತಾ ಬೊಗಳಿ - ಎನ್ನುತ್ತಾ ಮುಕ್ತ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದರು.

ಶ್ರೀಪುರಂದರದಾಸರ ಹಾಡು - ದಾಸರೆಂದರೆ ಪುರಂದರದಾಸರಯ್ಯ - ವಾಸುದೇವ ಕೃಷ್ಣನ್ನ ಸೂಸಿ ಪೂಜಿಸುವ ಗ್ರಾಸಕಿಲ್ಲದೆ ಪೋಗಿ ಪರರ ಮನೆಗಳ ಪೊಕ್ಕು ದಾಸನೆಂದು ತುಲಸಿಮಾಲೆ ಧರಿಸಿ ಬ್ಯಾಸರಿಲ್ಲದೆ ಆವರ ಕಾಡಿಬೇಡಿ ಬಳಲಿಸುವ - ಕಾಸುಗಳಿಸುವ ಪುರುಷ ಹರಿದಾಸನೇ ಡಂಭಕದಿ ಹರಿಸ್ಮರನೆ ಮಾಡಿ ಜನರ ಮುಂದೆ - ಸಂಭ್ರಮದಿ ತಾನುಂಬ ಊಟ ಬಯಸಿ ಅಂಬುಜೋದ್ಭವ ಪಿತನ ಆಗಮುಗಳರಿಯದೆ - ತಂಬೂರಿ ಮೀಟಲವ ಹರಿದಾಸನೇ ಯಾಯಿವಾರವ ಮಾಡಿ ವಿಪ್ರರಿಗೆ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ - ಪ್ರೀಯದಲಿ ತಾನೊಂದು ಕೊಡದ ಲೋಭಿ ಮಾಯಿ ಸಂಸಾರದಲಿ ಮಮತೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಟ್ಟು - ಗಾಯನವ ಮಾಡಲವ ಹರಿದಾಸನೇ ಪಾತಕಾರನಂತೆ ಪದಗಳೆ ಪೇಳುತ್ತ - ಕೂಟಜನ ಮನ ಸೋತೋಷಬಡಿಸಿ ಗೂಟನಾಮವನಿಟ್ಟು ಕೋವಿದನು ತಾನೆನುತ - ಬೂಟಿಕೆಯ ಮಾಡಿದವ ಹರಿದಾಸನೇ

ನೀತಿಯೆಲ್ಲವನರಿತು ನಿಗಮವೇದ್ಯನ ನಿತ್ಯ - ಮಾತುಮಾತಿಗೆ ಬಿಡದೆ ವರ್ಣಿಸುತಲಿ ಗೀತ ನರ್ತನದಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ್ನ ಪೂಜಿಸುವ - ಪೂತಾತ್ಮ ಪುರಂದರದಾಸರಿವರಯ್ಯ. ಮನ್ಮನೋಭೀಷ್ಟವರದಂ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಫಲಪ್ರದಮ್ । ಪುರಂದರಗುರುಂ ವಂದೇ ದಾಸಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದಯಾನಿಧಿಮ್ ॥

ಪೌಷಮಾಸದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದ ಹಾಡು

ಪೌಷಮಾಸದ ಧಾನ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಹಾಡು – ದಯಮಾಡಿ ಬಾರಮ್ಮ ಧಾನ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಶಿವ ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ॥ಪ॥ ಪುಷ್ಯಮಾಸದಿ ಸಂಕ್ರಾತಿಯೊಳು ಶುದ್ಧಾ ಸಂಕ್ರಮಣದಿ । ಉತ್ತರಾಯಣ ಪುಣ್ಯಕಾಲವು ಇರಲು । ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸುವಾಸಿನಿಯರು ಕೂಡಿ । ಬಂಧುಮಿತ್ರರಿಗೆಳ್ಳು ಸಕ್ಕರೆ ಕೊಡುವರು ॥1॥ ಧಾನ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾ ಪೂಜೆಯ ಮಾಡಿ ಹೊಸ ಧಾನ್ಯವನು ದಾನವ ಮಾಡಿ । ಹೊಸ ವಸ್ತ್ರಗಳ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಹರುಷದಿ ಹಬ್ಬವ ಆಚರಿಸುವರು ॥2॥ ಕಪಿಲನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನ ದಯದಿ ಗಂಗೆ ಗೌರಿಯಾ ಪೂಜಿಸಿ । ಸಜ್ಜನರು ದಾನ ಧರ್ಮನ ಮಾಡುತ ವೈಭವದಿ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರಮ್ಮಾ ॥3॥

ಮಾಘ ಮಾಸದ ಧರ್ಮಗಳು

ಮಾಸನಿಯಾಮಕ ಕಮಲಾಪತಿಮಾಧವಾಯ ನಮಃ

ಕಮಲಾ ಸಮೇತ ಮಾಧವನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.

ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಮಾಧವಪ್ರತಿಮೆಯ ದಾನದಿಂದ ನೂರು ಕುಲ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದರೊಂದಿಗೆ ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಮೋಕ್ಷ ಸೇರುವನು. ಶಿಂಶುಮಾರ ಪ್ರತಿಮೆದಾನದಿಂದ ಶಿಶುಹತ್ಯೆಯ ಪಾಪದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವುದು. ಕೋಟಿ ಭಾರ ಸುವರ್ಣದಾನದಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯ ಮಾಘದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಚಂದ ದಾನದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ. ವೈಶ್ವದೇವಕ್ಕಾಗಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಪೂರ್ಣಾಯುಷ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಪ್ರಸ್ಥ ಪ್ರಮಾಣದ ತುಪ್ಪದಾನದಿಂದ ಅಲಕ್ಷ್ಮೀಪರಿಹಾರ ಅಪಮೃತ್ಯು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಮಾಘ ಪೌರ್ಣಮಿಯಂದು ವಿಷ್ಣುಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ತೈಲದೀಪದಾನದಿಂದ ಕಾಲಮೃತ್ಯು ಜಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಶೀತಾರ್ತನಾದ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ಬೆಚ್ಚನೆಯ ವಸ್ತ್ರದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಪೂರ್ಣಾಯುಷ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಮಾಘಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತಾಂಬೂಲದಾನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಪೂರ್ಣಾಯುಷ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಎಳ್ಳು ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯ ದಾನದಿಂದ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದೋಷ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಐಶ್ವರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಹೆಂಗಸರು ಸುಮಂಗಲಿಯರಿಗೆ ಮೊರದ ಬಾಗಿನ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಮುತ್ತೈದೆತನ ಸ್ಥಿರವಾಗುವುದು. ಚಂದನ ರೂಪಗಳ ದಾನದಿಂದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆ ದಾನದಿಂದ ನೂರಾರು ಕನ್ಯಾದಾನದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು. ತುಪ್ಪತುಂಬಿದ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಬತ್ತಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ದಾನ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ವೈಧವ್ಯ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಂಗಲ್ಯವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಘ ಪೌರ್ಣಮಿಯಂದು ಅಶ್ವದಾನದಿಂದ ಗುರುಪತ್ನೀ ಗಮನದ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು.

ಮಾಘಮಾಸ ನಿಯಮಗಳು – ಪ್ರಾತಃಸ್ನಾನ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವುದು, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಒಪ್ಪತ್ತು ಭೋಜನ, ಹವಿಷ್ಯಾನ್ನ ಭೋಜನ ಇವೆಲ್ಲಾ ಮಾಘಮಾಸದ ನಿಯಮಗಳು, ಅಭ್ಯಂಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು.

ತುಲಸೀದಾನ – ಸುವರ್ಣ ತುಲಸೀದಾನಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮಃ ಕಾರ್ಯಸಂಭವಾತ್ । ಪಾಪಂ ಪ್ರಶಮನಂ ರೂಪ ಸರ್ವೇ ಸಂತು ಮನೋರಥಾಃ ॥' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬಂಗಾರದ ತುಲಸೀದಳವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶಾಲಗ್ರಾಮ ದಾನ – ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಶಿಲಾಪುಣ್ಯ ಭಕ್ತಿಮುಕ್ತಿ ಪ್ರದಾಯಿನೀ । ಶಾಲಗ್ರಾಮಶಿಲಾ ನಿತ್ಯಂ ಮಮ ಸಂತು ಮನೋರಥಾಃ ॥ ಚಕ್ರಾಂಕಿತ ಸಮಾಯುಕ್ತಾ ಶಾಲಿಗ್ರಾಮ ಶಿಲಾಶುಭಾ । ಸಾನೇವೈದ ಉಭಯೋವಾನಂಭಿತಂ ಫಲಮ್ ॥' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಶಾಲಗ್ರಾಮವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ವೇಣೀದಾನ – ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿ ಸುಮಂಗಲಿಯರು ಹರಳಿನ ಕಡೆಯ ಎರಡು ಅಂಗುಲಗಳನ್ನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ತ್ರಿವೇಣೀ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕತ್ತರಿಸಿದ ಹೆರಳಿನ ಸಮೇತ ಮೊರದ ಬಾಗಿನವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ವೇಣೀ ಮುತ್ತು ರತ್ನಗಳನು ಇಟ್ಟು, 'ವೇಣ್ಯಂ ವೇಣೀ ಪ್ರದಾನೇನ ಮಮ ಪಾಪಂ ವ್ಯಪೋಹತು । ಜನ್ಮಾಂತರೇಷ್ವಪಿ ಸದಾ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ಮಮ ವರ್ಧತಾಮ್ ॥' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ತ್ರಿವೇಣೀ ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು 'ಸುಮಂಗಲೀರಿಯಂ ವಧುಃ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು.

ಮಾಘ ಮಾಸದ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯಗಳು – ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ ಪಾರಾಯಣ, ಭಗವದ್ಗೀತಾ ಪಾರಾಯಣ, ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಹಾಗೂ ಮಾಧ್ವಸ್ತವರಾಜಗಳ ಪಾರಾಯಣವು ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯಪ್ರದ. ಮಾಘಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಾಧವ ಸ್ತವರಾಜ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿದರೆ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ಎರಡುಪಟ್ಟು ಪುಣ್ಯವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಪ್ರತಿಪತ್

ಪುಷ್ಯಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಘಸ್ನಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಮಧ್ವರಾತ್ರೋತ್ಸವವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಸರ್ವಮೂಲ ಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಮಧ್ವವಿಜಯದ ಪಾರಾಯಣವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಬೇಕು. ನಿತ್ಯವೂ ಎರಡು ಸರ್ಗ ಮಧ್ವವಿಜಯ ಪಾರಾಯಣನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ದ್ವಿತೀಯಾ

ಇಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಚಂದ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಧನ್ವಂತ್ರಿರೂಪಿಯಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಧನ್ವಂತ್ರಿಯ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು, ವಾಯುದೇವರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು, ಚಂದ್ರದೇವರ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ಸಂಕರ್ಷಣತೀರ್ಥರು (ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಮಠ) ಶ್ರೀನಗರ ಕಾಶ್ಮೀರ (ಕ್ರಿ.ಶ.೧೩೩೪-೧೩೫೪) - ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಧರ ಸಂಜಾತಾನ್ ಸಂಕರ್ಷಣ ಮುನೀಶ್ವರಾನ್ । ಭಾಷ್ಯ ಪ್ರವಚನಾ ಸಕ್ತಾನ್ ಗುರೂನ್ವಂದೇ ನಿರಂತರಾಮ್ ॥

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ತೃತೀಯಾ

ಇಂದು ಕುಮಾರಿಯರು ಮೌನಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಐದುವರ್ಷಗಳ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಪೂಜೆ ಮುಗಿಯುವ ತನಕ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೂ ಊಟ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ಇದು ಅಧಮಪಕ್ಷ. ದಿನಪೂರ್ತಿ ಮಾತನಾಡದೇ ಇರುವುದೇ ಉತ್ತಮಪಕ್ಷ. ಪಾರ್ವತಿಯ ಕುರಿತಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ, ಮೌನಗೌರೀವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

(ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಣೆಗೊಂಡ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿಪೂಜಾವಿಧಾನ ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕುಮಾರಿಯ ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಮಗಳ ಮೂಲಕ ಮೌನಗೌರೀಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಗೌರಿ ಎಂಬ ಪದವು ಉಲ್ಲೇಖಗೊಂಡಿರುತ್ತದೋ, ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೌನಗೌರಿ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ತಾಯಿಯು ಮೌನಗೌರಿಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದಾದರೆ, ಅದೇ ಪುಸ್ತಕದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನೀಡಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾರ್ವತಿಯ ಕುರಿತಾದ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಪೂಜಾವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಪೂಜೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅದೇ ಪುಸ್ತಕದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಪಠಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿ, ಗೌರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕು.

ಮಾಘಮಾಸದ ಗೌರೀ ಹಾಡು

ಕರಿಮುಖನ ಬಲಗೊಂಡು ಕರುಣಶಾರದರೆರಗಿ ಗುರುವಿನಂಘ್ರಿಯ ಸ್ಮರಿಸಿ ಮುದದಿ ಕೈಲಾಸವಾಸನ ಕರುಣಕಟಾಕ್ಷದಲಿ ಮಾಘದ ಗೌರಿಯ ಕಥೆಯ ಪೇಳ್ವೆ ॥೧॥ ಧರೆಯೊಳುತ್ತಮವಾದ ಬಹುಪುಣ್ಯ ದೇಶದಲಿ ಪುಣ್ಯಶೀಲನೆಂಬೋ ವಿಪ್ರನಿರಲು ಪುತ್ರರೇೞು ಮಂದಿ ಸತ್ಯವತಿ ಸಹಿತಲೆ ಕಷ್ಟದಾರಿದ್ರ್ಯ ದುಃಖದಲ್ಲಿದ್ದರು ॥೨॥ ಒಂದು ದಿವಸ ಸತ್ಯವತಿ ಪತಿಯ ಪಾದಕ್ಕೆರಗಿ ತಾಳಲಾರೆನು ನಾನು ದಾರಿದ್ರ್ಯವ ಪುತ್ರರನು ಒಡಗೊಂಡು ಮತ್ತೊಂದು ಊರಿಗೆ ಪೋಗಿ ಬರುವೆನೆಂದು ಹೊರಟಳಾಗ ॥೩॥ ದಾರಿಯಲಿ ಬರುತಿರಲು ಅಸ್ತಮವಾಗಲು ಪುತ್ರರು ಹಸಿವೆಂದು ಅಳುತಿರಲು ಒಬ್ಬ ಗೌಡನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲಿ ಮಲಗಿರಲು ಬೆಳಗಾಗಲಿ ಜಲವ ಕೊಡುವೆನೆನಲು ॥೪॥ ಸೂರ್ಯ ಉದಯಕೆ ಮುನ್ನ ಬಾಲಕರನೊಡಗೊಂಡು ಬೇಗದಿಂಗಂಗಾನದಿಯು ಬರಲು ಮಾನಿನಿಯರೆಲ್ಲರು ಪರಮ ಸಂತೋಷದಿ ಮಾಘದ ಗೌರಿಯ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ॥೫॥ ಈ ವ್ರತವ ಹೇಗೆ ಮಾಡೋದು ಎನಗೆ ಹೇಳಿರೆಂದು ಸತ್ಯವತಿಯ ತಾ ಬೆಸಗೊಳ್ಳಲು ಮಿತ್ರೆಯರೆಲ್ಲರು ಅತ್ಯಂತ ಹರುಷದಲಿ ಪೂಜಾವಿಧಾನವನು ಹೇಳುತಿರಲು ॥೬॥ ಮಾಘಶುದ್ಧ ಮೊದಲಾದ ಮೂವತ್ತು ದಿನದವರೆಗೂ ಸೂರ್ಯ ಉದಯಕೆ ಮುನ್ನ ಮೈಯ ತೊಳೆದು ಮರಳ ಗೌರೀ ತೆಗೆದು ಬೇಗ ಪೂಜೆ ಮಾಡೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಪತನವಾಗಿ ಬಹು ಭಾಗ್ಯವಹುದು ॥೭॥ ಸತ್ಯವತಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮೈಯನು ತೊಳೆದು ಮಂಗಳಗೌರಿ ತೆಗೆದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಮಂಗಳಾರತಿ ಮಾಡಿ ಅಕ್ಷತೆಯುಳಿಸಿ ಸುತ್ತಲೂ ನವವಿಧವಾದ್ಯಗಳೆಸೆದವು॥೮॥ ಸತ್ಯವತಿ ಮಾಡುವೊ ಭಕ್ತಿ ಪೂಜೆಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಇಚ್ಚೆಯಾದ ವರಗಳನು ಬೇಡು ಎನಲು ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಹತವಾಗಿ ಬಲುಭಾಗ್ಯ ಬರಬೇಕು ನೀನೆಮ್ಮ ಹೃದಯದಲಿ ಇರಲು ಬೇಕು ॥೯॥ ಇಷ್ಟವರಗಳ ಕೊಟ್ಟೆ ನಾನೆಂದಳು ಸುತ್ತಲೂ ಸತಿಯರು ನಿಂತಿರಲು ಮಿತ್ರೆಯೊಬ್ಬಳು ಬಂದು ಅಂಜದಿಯೆ ನೀನಾರು ಸತ್ಯವತಿಗುಪಚಾರ ಮಾಡುತಿಹಳು ॥೧೦॥ ಮುತ್ತು ಮಾಣಿಕ್ಯವು ಪಟ್ಟೆ ನೀಲವು ಬಿಗಿದಿಹ ಪಲ್ಲಕ್ಕಿಯ ತಂದಿಹರು ಪುತ್ರರನು ಒಡಗೊಂಡು ಸತ್ಯವತಿ ಶೀಘ್ರದಲಿ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕಾಗಿ ಸಾಗಿ ಬರಲು ॥೧೦॥ ಪರ್ಣಶಾಲೆಗಳೆಲ್ಲ ಹೊಳೆವೊ ಅರಮನೆಯಾಯ್ತು ಚಿನ್ನದುಪ್ಪರಿಗೆ ಶಾಲೆ ಪೊಳೆಯೆ ಧನಧಾನ್ಯರಾಶಿಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು ಪರಮ ಉತ್ತಮವಾಯಿತು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಸಿರಿಯು ॥೧೨॥ ಬಾಲಕರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಗ ಮದುವೆಯ ಮಾಡಿ । ಮಾನುನಿಯರೆಲ್ಲರು ಮನೆಗೆ ಬರಲು। ಅಷ್ಟು ಶುಭ ಶೋಭನವು ನಿತ್ಯ ಉತ್ಸವದಿಂದ ಪತಿಗಳೆಲ್ಲರು ಸುಖದಲ್ಲಿದ್ದರು ॥೧೩॥ ಆ ದೇಶದ ಧರ್ಮರಾಜನ ಸತಿಯು ಈ

ವಾರ್ತೆ ಕೇಳಿ ಕಡುಕ್ಲೇಶದಿಂದ ಏಳುಮಂದಿsತಲೆಯ ಒಡೆದು ತನ್ನಿರೆಂದು ತಾನು ಕಟುಕರಿಗೆ ನೇಮಿಸಿದಳು ॥೧೪॥ ಏಳು ಮಂದಿಯ ತಲೆಯ ಕಡಿದು ತಂದರು ಕಟುಕರು ಧರ್ಮರಾಜನ ಸತಿಯು ಕೈಲಿ ಪಡೆದು ಮೊರದ ಬಾಗಿನವಿರಿಸಿ ಸತ್ಯವತಿ ಸೊಸೆಯರನು ಅರ್ತಿಯಿಂದಲಿ ತಾನು ಕರೆದಳು ॥೧೫॥ ಬಂದವರ ನೋಡಿ ರಾಜನ ಸತಿಯು ನಸುನಕ್ಕು ಮೊರದ ಬಾಗಿನವನ್ನು ತಂದುಕೊಡಲು ಮೊರದ ಬಾಗಿನ ತಂದು ದೇವರ ಮನೆಯಲಿರಿಸಿ ಸತ್ಯವತಿ ಪುತ್ರರನು ಕರೆದಳಾಗ ॥೧೬॥ ಅಮ್ಮ ಬಂದೇವೆಂದು ನಡೆತಂದು ಬಾಲಕರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಂಕ್ತೇಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿ ಮಿತ್ರರೆಲ್ಲರು ಮೊರದ ಬಾಗಿನ ತೆಗೆಯೇ ಚಿನ್ನದಾ ಗಟ್ಟಿಗಳ ಕಂಡರಾಗ ॥೧೭॥ ಚಿನ್ನದಾ ಗಟ್ಟಿಗಳ ತಗೆತಂದು ಬಾಲೇರು ಸತ್ಯವತಿಯ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದsರುs ಮಾಘದ ಗೌರಿಯ ದಯ ನಮಗಿದೆ ಎನಲು ಆ ವಾರ್ತೆ ರಾಜನ ಸತಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ॥೧೮॥ ರಾಜನ ಸತಿ ಆಶ್ಚರ್ಯವನೆಗೊಂಡು ಸತ್ಯವತಿಯs ಮನೆಗೆ ಕರೆಸಿದಳು ನಿಮ್ಮ ಬಾಗಿನದಲ್ಲಿ ಏನೇನು ಇರಿಸಿತ್ತು ಬೇಗದಿಂದ್ಹೇಳೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡಳು. ನೀವು ಕೊಟ್ಟ ಬಾಗಿನವ ದೇವರ ಮುಂದಿರಿಸಿ ಮತ್ತೆ ನಾವಿಲ್ಲಿ ಭೋಜನವ ಮಾಡಿ ಮಿತ್ರೆಯsರೆಲ್ಲರು ಮೊರದ ಬಾಗಿಯ ತೆರೆಯೆ ಚಿನ್ನದ ಗಟ್ಟಿ ಮತ್ತೇನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ ॥೨೦॥ ಮಿತ್ರೆ ಸೋತಳು ಈ ಭಾಗ್ಯವು ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ಪೇಳಮ್ಮ ಯಾವ ವ್ರತ ಯಾವ ಫಲ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದು ಬೇಗದಿಂ ಪೇಳೆಂದು ಬೆಸಗೊಂಡಳು ॥೨೧॥ ರಾಜನ ಸತಿ ಕೇಳು ಗಂಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಘದ ಗೌರಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವ್ರತವ ನಾ ಮಾಡಲು ಶೀಘ್ರದಲಿ ಆಗಲೇ ಧನಧಾನ್ಯ ಕೂಡಿಬಂತು ॥೨೨॥ ಇಂತೆಂಬೊ ವ್ರತಗಳನು ರಾಜನs ಸತಿಗ್ಹೇಳಿ ಸತ್ಯವತಿಯು ಸಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬರಲು ರಾಜನ ಸತಿ ಮಾಘದ ಗೌರಿ ಪೂಜಿಸಲು ಬಂಜೆತನ ಪೋಗಿ ಬಾಲಕರ ಪಡೆದಳು ॥೨೩॥ ಸತ್ಯವತಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮದ ಹಿರಿಯ ಸೊಸೆ ಮತ್ತೆ ಕಲಹದಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಿರಲು ಮೂರು ದಿನದ ಮೇಲೆ ಕಡುದಾರಿದ್ರ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿ ಪತಿಯ ನಿಷ್ಠುರ ವಾಕ್ಯವ ನುಡಿದಳು ॥೨೪॥ ತುಚ್ಛವ ನುಡಿಬೇಡ ಕಟ್ಟಿಕೊಡು ಬುತ್ತಿಯನು ಮತ್ತೆ ಸೌದೆಗೆ ನಾನು ಪೋಗಿ ಬರುವೆ ತಂದು ತುಡಿಲ ಕೊಡಲು ಬಿಂದಿಯೊಳಗೆ ಸುತ್ತಿ ಬೃಂದ್ಯದಲಿ ಕಾಡಿಗಾಗಿ ತಾ ಹೊರಟನು ॥೨೫॥ ಮರದ ಮೇಲೇರಿ ಕೊಂಬೆಯನು ಕಡಿಯಲು ಕಾಳಿಂಗ ಸರ್ಪವು ಬಂದು ಸೋಕೆ ಮರದಿಂದ ಜಾರಿ ಮೈಮರೆತು ಭೂಮಿಗೆ ಬಿದ್ದು ದೀರ್ಘ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದನಾಗ ॥೨೬॥ ಮಾನುನಿಯ ಕನಸಿನಲಿ ಮಾಘದ ಗೌರಿ ಬಂದು ನಾರಿ ನಿನ್ನಯ ಮಗನು ಮೃತನಾದನು ಆ ವಾರ್ತೆ ಕೇಳಿ ಮನದಲ್ಲಿ ನೊಂದು ಎಚ್ಚೆತ್ತು ಬಾಲನಿದ್ದೆಡೆಗೆ ಬಂದಳು ॥೨೭॥ ಕಾಡೊಳಗೆ ಮೈತೊಳೆದು ಮರಳ ಗೌರಿಯ ತೆಗೆದು

ಬಲು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲು ಮಂಗಳಾರತಿ ಎತ್ತಿ ಅಕ್ಷತೆ ತಳಿದರೆ ಬಾಲಕನು ಮೈ ಮುರಿದು ಎದ್ದು ಕುಳಿತ ॥೨೮॥ ಕಂದ ನೀನೀರೀತಿ ಇಲ್ಲೇಕೆ ಬಂದೆನಲು ಆ ದಿನದ ವಾರ್ತೆಯನು ಪೇಳಿದನು ಸಂಭ್ರಮವಾಯಿತು ಇನ್ನು ಒಂದಿಗೆ ನಡೆ ಅಂದು ಮಗ ಸೊಸೆಯು ನಡೆತಂದರು ॥೨೯॥ ಕಾಶಿಗತ್ಯಧಿಕವೆಂಬ ಬಹುಕರ್ಣೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲಿ ಬಂದು ನೆಲಸಿಹರು ತನ್ನ ಸೇವೆಯ ಮಾಳ್ಪ ಮಾನುನಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತನ್ನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪದವಿಯ ನೀವಳು ॥೩೦॥ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷ ವ್ರತವನು ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಷ್ಟು ಉದ್ಯಾಪನೆಯ ಮಾಡಿ ಮುತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ಮೊರದ ಬಾಗಿನ ಕೊಟ್ಟು ಮುತ್ತೈದೆತನ ಸುಖವ ಪಡೆವೋರು ॥೩೧॥ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಮೊದಲಾದ ಮೂವತ್ತು ದಿನಗಳಲಿ ನಾರೀರು ಈ ವ್ರತದ ನಡೆಸಲು ಅಷ್ಟ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಪುತ್ರ ಸಂತಾನವು ಮುತ್ತೈದೆ ಸುಖವ ಪಡೆಯುವರು ಜಯ ಮಂಗಳಾ ನಿತ್ಯ ಶುಭಮಂಗಳಾ॥

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಚತುರ್ಥೀ

ಗಣಪತಿ ಜಯಂತಿ – ಇದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ದಿವಸ. ಯಾವ ಗಣಪತಿಯನ್ನು ನಾವು ವರಸಿದ್ಧಿ ವಿನಾಯಕನೆಂದೇ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತೇವೋ, ಕ್ಷಿಪ್ರಪ್ರಸಾದನೆಂದು ಭಜಿಸುತ್ತೇವೋ, ಅಂಥ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅಭೀಷ್ಟದೇವನಾದ ಗಣಪತಿಯು ಅವತರಿಸಿದ ದಿನವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಗಣಪತಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಕನಿಷ್ಠ ಸಾವಿರ ಬಾರಿ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಗಣಪತಿ ಕುರಿತಾದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಯಿಂದ ಪ್ರಕಟಣೆಗೊಂಡ ಗಣೇಶಚತುರ್ಥೀ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗಣೇಶಸ್ತೋತ್ರಗಳಿವೆ, ಹಾಗೂ ವೇದಮಂತ್ರಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ, ಗಣಪತಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಗಣೇಶಜಯಂತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಸಾಧಕರು ಇದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅರಿತು, ಗಣಪತಿಗೆ ಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸಿ, ಗಣಪತಿ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸಿ, ಗಣಪತಿಸ್ತೋತ್ರದ ಪಾರಾಯಣ ಕ್ರಮವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ತಿಲಚತುರ್ಥೀ ಹಾಗೂ ಕುಂದಚತುರ್ಥೀ – ಕುಂದಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಇಂದು ಗಣಪತಿದೇವರು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಯಾರಿಂದ ಅವತರಿಸಿದರೋ, ಅಂಥ ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅರ್ಚಿಸಿ, ಮೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವೂ ಕೂಡ ಕುಂದಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. 'ಮಾಘಮಾಸೇತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಚತುರ್ಥೀ ಕುಂದ ಸಂಹಿತಾ' ಇಂದು ಶಿವನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ಸುಜಯೀಂದ್ರತೀರ್ಥರ ಆರಾಧನೆ (ರಾಯರ ಮಠ) - ನವಮಂತ್ರಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ ಮಹಾನುಭಾವರೇ ಶ್ರೀಸುಜಯೀಂದ್ರತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರು. ಹಾಗೂ ಗುರುಸಾರ್ವಭೌಮ ವಿದ್ಯಾಪೀಠವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿ, ವಿದ್ವತ್ ಪೋಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವರೂ ಕೂಡ ಇವರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ವಿದ್ವದಗ್ರೇಸರರು, ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಚತುರರೂ, ಮಹಾ ಉದಾರಿಗಳೂ, ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಆದ ಶ್ರೀಸುಜಯೀಂದ್ರತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರ ವೃಂದಾವನವು ಮಂತ್ರಾಲಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿದೆ. ಸುಯಮೀಂದ್ರ ಕರಾಬ್ಜೋತ್ಥಂ ಸುವಿದ್ಯಾಬೋಧಕಂ ಸದಾ । ಸುಮೂಲರಾಮ ಪೂಜಾಢ್ಯಂ ಸುಜಯೀಂದ್ರ ಗುರುಂ ಭಜೇ ॥

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಪಂಚಮೀ

ಶ್ರೀಪಂಚಮೀ ಅಥವಾ ವಸಂತ ಪಂಚಮೀ – ಪಂಚಮಿಯಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಕುಂದಪುಷ್ಪದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಸಂಪತ್ತು ಬರುತ್ತದೆ. ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಾಘಮಾಸೇ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠ ಶುಕ್ಲಾಯಾಂ ಪಂಚಮೀ ತಿಥೌ । ರತಿಕಾಮೌ ತು ಸಂಪೂಜ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಃ ಸುಮಹೋತ್ಸವಃ ॥ ಎಂಬ ಆಧಾರದಂತೆ ವಸಂತಪೂಜೆಯನ್ನು ಇಂದು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ರತಿಕಾಮರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಸಂತಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂದಿನಿಂದ ಐದು ದಿವಸಗಳ ಕಾಲ ವಸಂತಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾಘಮಾಸದ ಶುಕ್ಲ ಪಂಚಮಿಯು ವಸಂತಪಂಚಮೀ ಅಥವಾ ಶ್ರೀಪಂಚಮೀ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದು ಸರಸ್ವತೀ ಪೂಜೆಯ ದಿನ. (ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಲ್ಲಿ ಶರನ್ನವರಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವಂತೆ) ಈ ದಿನ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಪುಸ್ತಕ ಲೇಖನಿಗಳನ್ನು ಒರೆಸಿ, ತೊಳೆದಿಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದಿನ ಯಾವ ಅಧ್ಯಯನ ಅಥವಾ ಅಥವಾ ಬರವಣಿಗೆ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸರಸ್ವತಿಯ ಹೋಮ, ಪೂಜೆ, ಭಜನೆ, ಗೀತವಾದ್ಯನೃತ್ಯಸೇವೆ, ದಾನ, ಧ್ಯಾನ, ಪಾರಾಯಣ, ಭೋಜನಕೂಟಗಳನ್ನು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಗೂ ಹಳದಿಯ ಉಡುಪನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಕೇಸರಿಯ ಗಂಧ ಹಾಗೂ ಬಣ್ಣಗಳುಳ್ಳ ಅನ್ನವನ್ನೇ ನಿವೇದಿಸಿ, ಹಳದಿಯ ಹೂವುಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಭಕ್ತರೂ ತಾವೂ ಹಳದಿ ಉಡುಪನ್ನೂ, ಹೂವುಗಳನ್ನೂ, ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದ ತಿನಿಸು, ಸಿಹಿಗಳನ್ನೇ ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರು 'ಯವ' ಪರಾಗ ಮತ್ತು ಕಾಷ್ಠಗಳನ್ನು(ಹಳದಿ ಹೂವುಗಳ ಕಡ್ಡಿಗಳು) ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಡಿ ಅದರ ಮೇಲೆ ಹೊರಲಾಡಿ,

ಸಂತಾನಭಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಮನ್ಮಥನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದರಂತೆ. ಈ ದಿನದಂದು ಸಾಸಿವೆ ಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಸಾಸಿವೆಯನ್ನು ಅರಿದು ಅದನ್ನು ಮೈಗೆ ಲೇಪಿಸಿ ಸೂರ್ಯನ ಬಿಸಿಲಲ್ಲಿ ನದೀಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ಸರ್ವರೋಗನಿವಾರಕವಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಶ್ರೀ ರಾಮಭದ್ರತೀರ್ಥರು (ಪಲಿಮಾರು) – ಪರಂಪರೆಯ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಯತಿಗಳು, ಗುರುಗಳಂತೆಯೇ ಅದ್ವಿತೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರಪಡಿಸಿದರು. ದೇಶ ಸಂಚಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪಾಂಡಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜ ಮಹಾರಾಜರುಗಳಿಂದ ಸನ್ಮಾನಿತರಾದವರು. ಹದಿನಾರು ಬಾರಿ ಸುಧಾ ಮಂಗಳ ಮಾಡಿದ್ದು, ಇವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಇವರ ಶಿಷ್ಯರಾದ ರಘುವರ್ಯತೀರ್ಥರು ಇವರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ 'ಇವರು ಪಾದಕ್ಕೆ ನಿಂತರೆ ಪ್ರತಿವಾದಿಗಳು ಸಿಡಿಲೆರಗಿದಂತೆ ಕುಸಿದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು' ಎಂಬುದಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀರಾಮಭದ್ರಗುರುವೇ ಶತ್ರುಪಕ್ಷಾದ ಭೀರವೇ । ದುರ್ವಾದಿ ಭೂಭೃತ್‌ಸ್ವರವೇ ಸತ್‌ಕಲ್ಪತರವೇ ನಮಃ ॥ ಇವರು ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ಪೀಠವನ್ನಲಂಕರಿಸಿದ್ದು ಶಾ.ಶ. ೧೫೭೯ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೬೫೭) ದುರ್ಮುಖಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ಪಂಚಮಿಯಂದು ಪಲಿಮಾರಿನಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಷಷ್ಠೀ

ಕುಮಾರಷಷ್ಠೀ – ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಇಂದು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಸಪ್ತಮೀ

ರಥಸಪ್ತಮೀ – ಮಾಘಮಾಸ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಸಪ್ತಮಿ ತಿಥಿಯಂದು ಸೂರ್ಯನ ಜನ್ಮದಿನ. ಅಲ್ಲದೆ ಸಪ್ತಮಿ ತಿಥಿಯ ಅಧಿದೇವತೆಯು ಸೂರ್ಯ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಇಂದು ಸೂರ್ಯ ಆರಾಧನೆಯ 'ರಥ ಸಪ್ತಮಿ' ದಿನವೆಂದು ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ರೋಗ ನಿವಾರಣೆಗಾಗಿ ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸ್ಕಂದ, ವರಾಹ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿವೆ. ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದ ಆರಂಭದ ದಿನ (ವೈವಸ್ವತಮನ್ವಾದಿ). ಸೂರ್ಯನು ಉತ್ತರಾಯಣನಾಗಿ ಸಪ್ತಾಶ್ವಗಳ ರಥವನ್ನೇರಿ, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಟ ದಿನ. ರಥಸಪ್ತಮಿ ದಿವಸ ರೋಗ ನಿವಾರಣೆ, ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯ ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮ ಆರೋಗ್ಯವನ್ನು ಬಯಸುವವರು ಸೂರ್ಯನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ದೇವರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಮಹತ್ವವಿದೆ. ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸಹ ಒಂದೊಂದು

ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಿರುವಂತೆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿದ್ದಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಿಘ್ನನಿವಾರಣೆಗೆ ಗಣೇಶ, ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಗೆ ಸರಸ್ವತಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ (ಧನ ಸಂಪಾದನೆಗೆ) ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಮಳೆ ಪಡೆಯಲು ವರುಣ ದೇವ ಇತ್ಯಾದಿ. ಅದರಂತೆ 'ಆರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯ'ಕ್ಕಾಗಿ ಮುಖ್ಯ ದೇವರೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯ. ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ರಥಸಪ್ತಮಿ ಆಚರಣೆ. 'ರಥಸಪ್ತಮಿ' ಎಂದರೆ ಸೂರ್ಯ ದೇವನು ಚಾಂದ್ರಮಾನ ಸಂವತ್ಸರದ ಹನ್ನೊಂದನೇ ಮಾಸದ ಅಂದರೆ ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಸಪ್ತಮಿ ತಿಥಿ ದಿವಸ ಸಪ್ತಾಶ್ವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಥವನ್ನೇರುವ ದಿವಸ. ಅಂದಿನಿಂದ ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ಪ್ರಖರವಾಗಲು ಆರಂಭಿಸುವ ದಿನ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಮಾಘ ಸಪ್ತಮಿ' ಎಂತಲೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಕರ ರಾಶಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಸೂರ್ಯನು, ಅಂದು ಸಪ್ತಾಶ್ವರಥಾರೋಹಣ ಮಾಡಿದ ಸಂಕೇತವಾಗಿ 'ರಥಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತಾಚರಣೆ' ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಅಂದಿನಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಖರವಾದ ಕಿರಣಗಳು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸಲು ಆರಂಭಿಸುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನ ಆರಾಧನೆಗೆ ಸಪ್ತಮಿ ತಿಥಿ ಮತ್ತು ಆದಿತ್ಯವಾರ ಶ್ರೇಷ್ಠ. 'ಸಪ್ತ ಜನ್ಮನಿ ಕೃತೇ ಪಾಪಂ ಮುಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ತತ್ಕ್ಷಣಾತ್' ಎಂಬಂತೆ ಗಂಗಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಶುದ್ಧವಾದಂತೆ ಸಪ್ತಮಿ ತಿಥಿಯಂದು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಏಳು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳು ಕ್ಷಯವಾಗಿ ಆಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಂಪತ್ತು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪೌರಾಣಿಕದ ಒಂದು ಕಥೆ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿಯೂ ಸುಮಾರು ೧೫ ದಿವಸಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಸೂರ್ಯನು ಮಕರ ರಾಶಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರಿಂದ 'ಮಕರ ಸಂಕ್ರಮಣ'ವೆಂದು ಕರೆದು, ಎಳ್ಳು-ಬೆಲ್ಲದೊಂದಿಗೆ ಹಬ್ಬ ಆಚರಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೆ, ಸೂರ್ಯನು ದಕ್ಷಿಣ ಧ್ರುವದ ಪ್ರವಾಸ ಮುಗಿಸಿ ಉತ್ತರ ಧ್ರುವದ ಕಡೆಗೆ ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲೇರುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಬಿಸಿಲಿನ ಪ್ರಖರತೆ ಸಹ ಕ್ರಮೇಣ ವೃದ್ಧಿಸಿ, ಉತ್ತರಾಯಣ ಆರಂಭದ ಮುನ್ಸೂಚನೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. 'ಸೂರ್ಯ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ದೇವತಾ' ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ದೇವರೆಂದರೆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರಿಬ್ಬರೇ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುವ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆಯಿಂದಲೇ ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಶ್ವರ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಶುಕ್ಲ ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಸೂರ್ಯನಿಲ್ಲದೆ ಜೀವನ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ರಥಸಪ್ತಮಿಯಂದು ೧೦೮ ಸೂರ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು ಹಾಗೂ ಸಪ್ತಾಶ್ವಗಳ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಸಪ್ತ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿದೆ.

ಪೌರಾಣಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ - ದ್ವಾಪರ 'ಯುಗದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ರಥಸಪ್ತಮಿ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ ಕಥೆಯಿದೆ. ಯಶೋವರ್ಮನೆಂಬ ರಾಜನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ರೋಗಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಜ್ಯೋತಿಷಿಗಳಿಂದ ಮಾಹಿತಿ ಪಡೆದು ಸಂಚಿತಕರ್ಮದಿಂದ ಬಂದಿರುವ ಕಾಯಿಲೆಗೆ ರಥಸಪ್ತಮಿ ವ್ರತ ಚರಿಸಲು ಹೇಳಿದ್ದರು. ಆದರಂತೆ ಅಂದು ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ ಮಾಡಲಾಗಿ ರಾಜಪುತ್ರನು ಆರೋಗ್ಯವಂತನೂ, ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯೂ ಆದನು. ಅಲ್ಲದೆ ಪಾಂಡವರು ವನವಾಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆದೇಶದಂತೆ ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಆತನಿಂದ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರೆ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಮಾಘಶುಕ್ಲ ಸಪ್ತಮೀ ದಿನದಂದು ಸೂರ್ಯನ ರಥಕ್ಕೆ ಪೂಜೆ. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ರಂಗವಲ್ಲಿಯಿಂದ ರಥವನ್ನು ಬರೆದು ಪುಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಾಲನ್ನು ಉಕ್ಕು ಬರುವಂತೆ ಕಾಯಿಸಿ ಪಾಯಸ ಮಾಡಿ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ರಾವಣನ್ನು ಗೆಲ್ಲಬೇಕಾದರೆ ಶ್ರೀರಾಮನೂ ಕೂಡ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಆದಿತ್ಯಹೃದಯದ ಮೂಲಕ ಸೂರ್ಯನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದನೆಂದು ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯ, ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗಾಗಿ ಆದಿತ್ಯಹೃದಯಪಾರಾಯಣವು ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸೂರ್ಯಾರಾಧನೆ ಮಾಡಿ, ಚಿನ್ನ ನೀಡುವ ಶಮಂತಕಮಣಿ ಪಡೆದ ಸತ್ರಾಜಿತನ ಕಥೆ ಹರಿವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಮಯೂರನೆಂಬ ಕವಿ ಸೂರ್ಯಶತಕವೆಂಬ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮತ್ತೆ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ.

ಆದಿತ್ಯಹೃದಯಮ್ - ಧ್ಯಾನಮ್- ನಮಸ್ಸವಿತ್ರೇ ಜಗದೇಕ ಚಕ್ಷುಸೇ ಜಗತ್ಪ್ರಸೂತಿ ಸ್ಥಿತಿ ನಾಶಹೇತವೇ ತ್ರಯೀಮಯಾಯ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮ ಧಾರಿಣೇ ವಿರಿಂಚಿ ನಾರಾಯಣ ಶಂಕರಾತ್ಮನೇ ತತೋ ಯುದ್ಧ ಪರಿಶ್ರಾಂತಂ ಸಮರೇ ಚಿಂತಯಾ ಸ್ಥಿತಮ್ । ರಾವಣಂ ಚಾಗ್ರತೋ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಸಮುಪಸ್ಥಿತಮ್ ।।೧।। ದೈವತೈಶ್ಚ ಸಮಾಗಮ್ಯ ದ್ರಷ್ಟುಮಭ್ಯಾಗತೋ ರಣಮ್ । ಉಪಗಮ್ಯಾ ಬ್ರವೀದ್ರಾಮಮ್ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಭಗವಾನ್ ಋಷಿಃ ।।೨।। ರಾಮ ರಾಮ ಮಹಾಬಾಹೋ ಶೃಣು ಗುಹ್ಯಂ ಸನಾತನಮ್ । ಯೇನ ಸರ್ವಾನರೀನ್ ವತ್ಸ ಸಮರೇ ವಿಜಯಿಷ್ಯಸಿ ।।೩।। ಆದಿತ್ಯ ಹೃದಯಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸರ್ವಶತ್ರು ವಿನಾಶನಮ್ । ಜಯಾವಹಂ ಜಪೇನ್ನಿತ್ಯಂ ಅಕ್ಷಯ್ಯಂ ಪರಮಂ ಶಿವಮ್ ।।೪।। ಸರ್ವಮಂಗಳ ಮಾಂಗಳ್ಯಂ ಸರ್ವ ಪಾಪ ಪ್ರಣಾಶನಮ್। ಚಿಂತಾಶೋಕ ಪ್ರಶಮನಂ ಆಯುರ್ವರ್ಧನ ಮುತ್ತಮಮ್ ।।೫।। ರಶ್ಮಿಮಂತಂ ಸಮುದ್ಯಂತಂ ದೇವಾಸುರ ನಮಸ್ಕೃತಮ್ । ಪೂಜಯಸ್ವ ವಿವಸ್ವಂತಂ ಭಾಸ್ಕರಂ

ಭುವನೇಶ್ವರಮ್ ॥೬॥ ಸರ್ವದೇವಾತ್ಮಕೋ ಹ್ಯೇಷ ತೇಜಸ್ವೀ ರಶ್ಮಿಭಾವನಃ। ಏಷ ದೇವಾಸುರ ಗಣಾನ್ ಲೋಕಾನ್ ಪಾತಿ ಗಭಸ್ತಿಭಿಃ॥೭॥ ಏಷ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಚ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಶಿವಃ ಸ್ಕಂದಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ। ಮಹೇಂದ್ರೋ ಧನದಃ ಕಾಲೋ ಯಮಃ ಸೋಮೋ ಹ್ಯಪಾಂ ಪತಿಃ ॥೮॥ ಪಿತರೋ ವಸವಃ ಸಾಧ್ಯಾ ಹ್ಯಶ್ವಿನೌ ಮರುತೋ ಮನುಃ। ವಾಯುರ್ವಹ್ನಿಃ ಪ್ರಜಾಪ್ರಾಣಃ ಋತುಕರ್ತಾ ಪ್ರಭಾಕರಃ ॥೯॥ ಆದಿತ್ಯಃ ಸವಿತಾ ಸೂರ್ಯಃ ಖಗಃ ಪೂಷಾ ಗಭಸ್ತಿಮಾನ್ । ಸುವರ್ಣಸದೃಶೋ ಭಾನುಃ ಹಿರಣ್ಯರೇತಾ ದಿವಾಕರಃ॥೧೦॥ ಹರಿದಶ್ವಃ ಸಹಸ್ರಾರ್ಚಿಃ ಸಪ್ತಸಪ್ತಿರ್ಮರೀಚಿಮಾನ್। ತಿಮಿರೋನ್ಮಥನಃ ಶಂಭುಃ ತ್ವಷ್ಟಾ ಮಾರ್ತಾಂಡಕೋಂಶುಮಾನ್॥೧೧॥ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಶಿಶಿರಃ ತಪನೋ ಭಾಸ್ಕರೋ ರವಿಃ । ಅಗ್ನಿಗರ್ಭೋಽದಿತೇಃ ಪುತ್ರಃ ಶಂಖಃ ಶಿಶಿರನಾಶನಃ ॥೧೨॥ ವ್ಯೋಮನಾಥ ಸ್ತಮೋಭೇದೀ ಋಗ್ಯಜುಃಸಾಮ-ಪಾರಗಃ । ಘನಾವೃಷ್ಟಿ ರಪಾಂ ಮಿತ್ರೋ ವಿಂಧ್ಯವೀಥೀ ಪ್ಲವಂಗಮಃ॥೧೩॥ ಆತಪೀ ಮಂಡಲೀ ಮೃತ್ಯುಃ ಪಿಂಗಳಃ ಸರ್ವತಾಪನಃ। ಕವಿರ್ವಿಶ್ವೋ ಮಹಾತೇಜಾ ರಕ್ತಃ ಸರ್ವಭವೋದ್ಭವಃ ॥೧೪॥ ನಕ್ಷತ್ರ ಗ್ರಹ ತಾರಾಣಾಮ್ ಅಧಿಪೋ ವಿಶ್ವಭಾವನಃ । ತೇಜಸಾಮಪಿ ತೇಜಸ್ವೀ ದ್ವಾದಶಾತ್ಮನ್-ನಮೋಸ್ತು ತೇ ॥೧೫॥ ನಮಃ ಪೂರ್ವಾಯ ಗಿರಯೇ ಪಶ್ಚಿಮಾಯಾದ್ರಯೇ ನಮಃ। ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣಾನಾಂ ಪತಯೇ ದಿನಾಧಿಪತಯೇ ನಮಃ॥೧೬॥ ಜಯಾಯ ಜಯಭದ್ರಾಯ ಹರ್ಯಶ್ವಾಯ ನಮೋ ನಮಃ। ನಮೋ ನಮಃ ಸಹಸ್ರಾಂಶೋ ಆದಿತ್ಯಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥೧೭॥ ನಮ ಉಗ್ರಾಯ ವೀರಾಯ ಸಾರಂಗಾಯ ನಮೋ ನಮಃ । ನಮಃ ಪದ್ಮಪ್ರಬೋಧಾಯ ಮಾರ್ತಾಂಡಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥೧೮॥ ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾನಾಚ್ಯುತೇಶಾಯ ಸೂರ್ಯಾಯಾದಿತ್ಯ-ವರ್ಚಸೇ। ಭಾಸ್ವತೇ ಸರ್ವಭಕ್ಷಾಯ ರೌದ್ರಾಯ ವಪುಷೇ ನಮಃ ॥೧೯॥ ತಮೋಘ್ನಾಯ ಹಿಮಘ್ನಾಯ ಶತ್ರುಘ್ನಾಯಾ ಮಿತಾತ್ಮನೇ । ಕೃತಘ್ನಘ್ನಾಯ ದೇವಾಯ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ॥೨೦॥ ತಪ್ತ ಚಾಮೀಕರಾಭಾಯ ವಹ್ನಯೇ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣೇ । ನಮಸ್ತಮೋಭಿ ನಿಘ್ನಾಯ ರುಚಯೇ ಲೋಕಸಾಕ್ಷಿಣೇ ॥೨೧॥ ನಾಶಯತ್ಯೇಷ ವೈ ಭೂತಂ ತದೇವ ಸೃಜತಿ ಪ್ರಭುಃ। ಪಾಯತ್ಯೇಷ ತಪತ್ಯೇಷ ವರ್ಷತ್ಯೇಷ ಗಭಸ್ತಿಭಿಃ ॥೨೨॥ ಏಷ ಸುಪ್ತೇಷು ಜಾಗರ್ತಿ ಭೂತೇಷು ಪರಿನಿಷ್ಠಿತಃ ಏಷ ಏವಾಗ್ನಿಹೋತ್ರಂ ಚ ಫಲಂ ಚೈವಾಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಿಣಾಮ್ ॥೨೩॥ ವೇದಾಶ್ಚ ಕ್ರತವಶ್ಚೈವ ಕ್ರತೂನಾಂ ಫಲಮೇವ ಚ। ಯಾನಿ ಕೃತ್ಯಾನಿ ಲೋಕೇಷು ಸರ್ವ ಏಷ ರವಿಃ ಪ್ರಭುಃ ॥೨೪॥

ಫಲಶ್ರುತಿಃ - ಏನ ಮಾಪತ್ಸು ಕೃಚ್ಛ್ರೇಷು ಕಾಂತಾರೇಷು ಭಯೇಷು ಚ। ಕೀರ್ತಯನ್ ಪುರುಷಃ ಕಶ್ಚಿನ್-ನಾವಶೀದತಿ ರಾಘವ ॥೨೫॥ ಪೂಜಯಸ್ವೈನ ಮೇಕಾಗ್ರೋ ದೇವದೇವಂ ಜಗತ್ಪತಿಮ್। ಏತತ್ ತ್ರಿಗುಣಿತಂ ಜಪ್ತ್ವಾ ಯುದ್ಧೇಷು ವಿಜಯಿಷ್ಯಸಿ ॥೨೬॥ ಅಸ್ಮಿನ್ ಕ್ಷಣೇ ಮಹಾಬಾಹೋ ರಾವಣಂ ತ್ವಂ ವಧಿಷ್ಯಸಿ। ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ತದಾಗಸ್ತ್ಯ ಜಗಾಮ ಚ ಯಥಾಗತಮ್ ॥೨೭॥ ಏತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ಮಹಾತೇಜಾಃ ನಷ್ಟಶೋಕೋಽಭವತ್-ತದಾ। ಧಾರಯಾಮಾಸ ಸುಪ್ರೀತೋ ರಾಘವಃ ಪ್ರಯತಾತ್ಮವಾನ್ ॥೨೮॥ ಆದಿತ್ಯಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಜಪ್ತ್ವಾ ತು ಪರಂ ಹರ್ಷಮವಾಪ್ತವಾನ್। ತ್ರಿರಾಚಮ್ಯ ಶುಚಿರ್ಭೂತ್ವಾ ಧನುರಾದಾಯ ವೀರ್ಯವಾನ್ ॥೨೯॥ ರಾವಣಂ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಹೃಷ್ಟಾತ್ಮಾ ಯುದ್ಧಾಯ ಸಮುಪಾಗಮತ್। ಸರ್ವಯತ್ನೇನ ಮಹತಾ ವಧೇ ತಸ್ಯ ಧೃತೋಽಭವತ್ ॥೩೦॥ ಅಥ ರವಿರವದನ್-ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ರಾಮಂ ಮುದಿತಮನಾಃ ಪರಮಂ ಪ್ರಹೃಷ್ಯಮಾಣಃ। ನಿಶಿಚರಪತಿ ಸಂಕ್ಷಯಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಸುರಗಣ ಮಧ್ಯಗತೋ ವಚಸ್ತ್ವರೇತಿ ॥೩೧॥ ಈ ಆದಿತ್ಯಹೃದಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಾನುವಾರದಂದೂ ಮಾಡಬೇಕು.

ಎಕ್ಕದೆಲೆಯ ಸ್ನಾನ - ರಥಸಪ್ತಮಿಯಂದು ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ನದಿ, ಸಮುದ್ರ, ಸರೋವರ, ಸಂಗಮ ಮುಂತಾದೆಡೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ ನೀಡಿದರೆ ಪೂರ್ವ ಜನ್ಮದ ಪಾಪಗಳು ಹಾಗೂ ಈ ಜನ್ಮದ ಸಕಲ ದುಃಖಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಮಾಘಸ್ನಾನ ತುಂಬಾ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾದುದು. ಆಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯಸಂಪತ್ತು ಲಭಿಸುವುದಲ್ಲದೇ, ಸೂರ್ಯನ ಅನುಗ್ರಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆಂದು ಪುರಾಣಗಳು ಸಾರಿ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿನ ಸತ್ವಗಳನ್ನು ಹೀರಿಕೊಂಡಿರುವ ಅರ್ಕದೆಲೆ ಅಥವಾ ಎಕ್ಕದೆಲೆಗಳನ್ನು ತಲೆ, ಭುಜ, ಕತ್ತು, ಕಂಕುಳು, ತೊಡೆ, ಪಾದಗಳ ಮೇಲಿರಿಸಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವುದು ರಥಸಪ್ತಮಿಯ ವಿಶೇಷತೆಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಎಕ್ಕದ ಎಲೆಗಳಿಗೆ ಚರ್ಮಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು, ರೋಗಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೇ, ದೇಹದಲ್ಲಿನ ಕೀಲು ನೋವು, ಹಲ್ಲು ನೋವು, ಹೊಟ್ಟೆನೋವುಗಳಿಗೂ ಸಹ ಎಕ್ಕದ ಗಿಡ, ಅದರ ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಔಷಧೀಯ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿಯೇ ಈ ದಿನ ಎಕ್ಕದೆಲೆಯ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಷಷ್ಠಿ ತಿಥಿಯ ರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು, ಸಪ್ತಮಿಯ ಅರುಣೋದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ರಥಸಪ್ತಮಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ

ಅರುಣುದೋಯವ್ಯಾಪಿನಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕೆ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ರಥ ಸಪ್ತಮಿಯಂದು ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಕಬ್ಬಿನಿಂದ ನೀರು ತಿರುಗಿಸಿ, ಸೂರ್ಯನ ವೃಕ್ಷವೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಎಕ್ಕೆ ಎಲೆಯನ್ನು ತಲೆ ಮತ್ತು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದು ವಿಶೇಷ. ಸ್ನಾನಕಾಲಕ್ಕೆ ಪಠಿಸಬೇಕಾದ ಮಂತ್ರಗಳು - ಯದ್ಯಜ್ಜನ್ಮಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಮಯಾ ಸಪ್ತಸು ಜನ್ಮಸು । ತನ್ಮೇ ರೋಗಂ ಚ ಶೋಕಂ ಚ ಮಾಕರೀ ಹಂತು ಸಪ್ತಮೀ ॥೧॥ ಏತಜ್ಜನ್ಮಕೃತಂ ಪಾಪಂ ಯಚ್ಚ ಜನ್ಮಾಂತರಾರ್ಜಿತಮ್ । ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಜಂ ಯಚ್ಚ ಜ್ಞಾತಾಜ್ಞಾತೇ ಚ ಯೇ ಪುನಃ ॥೨॥ ಇತಿ ಸಪ್ತವಿಧಂ ಪಾಪಂ ಸ್ನಾನಾನ್ಮೇ ಸಪ್ತಸಪ್ತಿಕೇ । ಸಪ್ತವ್ಯಾಧಿಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಹರ ಮಾಕರಿ ಸಪ್ತಮೀ ॥೩॥ ಹೀಗೆ ಯಾರು ಈ ಮೂರು ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣ ಪೂರಕ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಕೇಶವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಅವರು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. (ನಿರ್ಣಯಸಿಂಧು) ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿನ ಪಾಪ, ಸಪ್ತವ್ಯಾಧಿಗಳು, ಮಾತು, ಮನಸ್ಸು, ದೇಹದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಗಳು ನಾಶ ಹೊಂದಿ, ಮುಕ್ತಿಲಭಿಸುತ್ತದೆ ಇದರಂತೆ ಎಳ್ಳು ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿ ಪುಡಿಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸ್ನಾನಾನಂತರ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಪ್ತಮಿತಿಥಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ - ಒಂದು ತಾಮ್ರದ ಕಲಶದಲ್ಲಿ (ತಂಬಿಗೆ) ಶುದ್ಧವಾದ ಜಲ, ಅಕ್ಷತೆ, ಚಂದನ, ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಹೂವುಗಳು, ಗರಿಕೆ, ಎಕ್ಕೆಯ ಎಲೆಗಳನ್ನು ತುಂಬಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯಜನನೀಯಾದ ಸಪ್ತಮೀ ತಿಥಿಗೂ ಸಹ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಸೂರ್ಯಾರ್ಘ್ಯ ಮಂತ್ರ - ಸಪ್ತಸಪ್ತಿವಹ ಪ್ರೀತ ಸಪ್ತಲೋಕಪ್ರದೀಪನ । ಸಪ್ತಮೀ ಸಹಿತೋ ದೇವ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ದಿವಾಕರ ॥ ಎಂದು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಸಪ್ತಮೀ ಅರ್ಘ್ಯಮಂತ್ರ - ಜನನೀ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಂ ಸಪ್ತಮೀ ಸಪ್ತಸಪ್ತಿಕೇ । ಸಪ್ತವ್ಯಾಹೃತಿಕೇ ದೇವಿ ನಮಸ್ತೇ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲೇ ॥ ಎಂದು ಸಪ್ತಮೀ ತಿಥಿಯ ಕುರಿತು ಅರ್ಘ್ಯ ಕೊಡಬೇಕು. ರಥಸಪ್ತಮಿಯ ಪರ್ವಕಾಲ ಎಲ್ಲ ರಾಶಿಯವರಿಗೂ ವಿಶೇಷ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿದೆ. ಸರ್ವ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿ ಬೂದುಗುಂಬಳಕಾಯಿ, ಎಳ್ಳು ಮತ್ತು ತುಪ್ಪ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿತ್ಯ ಸೂರ್ಯೋಪಾಸನೆ, ಸೂರ್ಯ

ನಮಸ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ದ್ವಾದಶ ನಾಮಸ್ಮರಣ ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವರೋಗ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು. ದ್ವಾದಶ ನಾಮಗಳು ಹೀಗಿವೆ. (ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು) ॥ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ, ಭಾನವೇ ನಮಃ, ಖಗಾಯ ನಮಃ, ಪೂಷ್ಣೆನಮಃ, ಹಿರಣ್ಯ ಗರ್ಭಾಯ ನಮಃ, ಮರಿಚಯೇ ನಮಃ, ಆದಿತ್ಯಾಯ ನಮಃ, ಸವಿತ್ರೆ ನಮಃ, ಅರ್ಕಾಯ ನಮಃ, ಭಾಸ್ಕರಾಯ ನಮಃ, ಮಿತ್ರಾಯ ನಮಃ, ರವಯೇ ನಮಃ.

ಸೂರ್ಯನ ವಿಶೇಷಚಿಂತನೆ –

೧. ಭಗವಂತ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ರವಿನಾಮಕ ವಿಭೂತಿ ರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನಿಸಿದ್ದಾನೆ - ಗೀತೆ ೧೦ .೨೧

೨. ಸುಡುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಬೆಳಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಇಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನಿಸಿದ್ದಾನೆ. - ಭಾಗವತ ೧೧-೧೬ -೧೭

೩. ಓಂ ಘೃಣಿ: ಸೂರ್ಯ ಆದಿತ್ಯ: - ಸೂರ್ಯ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಓಂಕಾರ ವಾಚ್ಯದಿಂದ ನಾರಾಯಣ ಇದ್ದಾನೆ. ಅವನೇ ಚಕ್ರಾಬ್ಜಮಂಡಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾನೆ.

೪. ಜೀವಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂರ್ವದ್ವಾರಪಾಲಕ ಸೂರ್ಯ.

೫. ಸೂರ್ಯನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿ ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಗಾಯತ್ರಿಯ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. - ಮ.ಭಾ.ಉದ್ಯೋಗ

೬. ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಯಜುರ್ವೇದದ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

೭. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ, ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಕರ್ಮ ಯೋಗವನ್ನು ಹಿಂದೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ -ಗೀತೆ ೪.೧

೮. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಪಂಚರಾತ್ರಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ.

೯. ಭಗವಂತನ ಭಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಸೂರ್ಯ ನಿಯತವಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯ ಲೋಪ ಇಲ್ಲದೆ ಬೆಳುಗುತ್ತಿದ್ದಾನೆ - ಗೀತೆ

೧೦. ಸೂರ್ಯನ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ ರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿದ್ದಾನೆ. ಅವು ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಸೂರ್ಯನ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣ ಇದ್ದಾನೆ. ಆ ಕಿರಣಗಳು ಬಿಳಿಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಛಾ.ಉ. ೩ -೧ -೨

೧೧. ಸೂರ್ಯನ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಇದ್ದಾನೆ. ಆ ಕಿರಣಗಳು ಕಪ್ಪು ಬಣ್ಣದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಛಾ.ಉ ೩ -೧ -೩

೧೨. ಸೂರ್ಯನ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧ ಇದ್ದಾನೆ. ಆ ಕಿರಣಗಳು ಗಾಢವಾದ ಕಪ್ಪು. ಛಾ.ಉ ೩ -೧ -೪

೧೩. ಸೂರ್ಯನ ಊರ್ಧ್ವದಿಕ್ಕಿನ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ರೂಪಿ ಭಗವಂತ ಇದ್ದಾನೆ. ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯ ಪ್ರಭೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಛಾ.ಉ ೩ -೧ -೫

೧೪. ಸೂರ್ಯನು ಮೋಕ್ಷಗೋಸ್ಕರ (ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರ) ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಕಾಲ ತಲೆಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. - ಅ.ವ್ಯಾ ೩ -೪ -೩೮

೧೫. ಸೂರ್ಯ ಮರಣ ಸೂಚಕ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಯಾರು ಸಾವಿನ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ಛಿದ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಐ.ಉ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

೧೬. ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇದ್ದು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತಾನು ನಿಂತು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

೧೭. ಧೌಮ್ಯರು ಯುಧಿಷ್ಠಿರಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ (ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ನಾರಾಯಣ) ನೂರ ಎಂಟು ನಾಮಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.

೧೮. ಪ್ರತಿ ಕ್ಷಣ ಮಂದೇಹ ರಾಕ್ಷಸರು ಸೂರ್ಯ ವಿರುದ್ಧ ಕಾದಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಾಲಖಿಲ್ಯರು ಕೊಟ್ಟ ಅರ್ಘ್ಯದಿಂದ ಸೂರ್ಯ ಜಯಿಸುತ್ತಾನೆ .

೧೯. ಸೂರ್ಯನು ಎಲ್ಲಾ ಜೀವಿಗಳ ಆಯುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಮುಂತಾದ ಕಾಲದಿಂದ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

೨೦. ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

೨೧. ಸೂರ್ಯನ ಚಲನೆಗಾಗಿ ಗಗನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದೇ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಕೂಡ ಸೂರ್ಯ ಚಲಿಸುತ್ತಾನೆ.

೨೨. ರಾಮಾವತರದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವನಾಗಿ (ಚತುರ್ಮುಖ ಆವೇಶ) ಅವತಾರ.

೨೩. ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನಾಗಿ (ನರಕಾಸುರ ಆವೇಶ) ಅವತಾರ.

೨೪. ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಣದವರು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ತ್ರಿಕಾಲ ಅರ್ಘ್ಯ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆ.

೨೫. ಸತ್ರಾಜಿತ್ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿ ಸ್ಯಮಂತಕ ಮಣಿಯನ್ನು ಪಡೆದ.

೨೬. ಸೂರ್ಯನ ರಥ ೧೫ ಘಳಿಗೆಗಳಲ್ಲಿ ೨ ಕೋಟಿ ೩೭ ಲಕ್ಷ ೫೦ ಸಾವಿರ ಯೋಜನ ಸಾಗುವಷ್ಟು ವೇಗ ಪರಮಾತ್ಮ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿದಾನೆ - ಭಾಗವತ

೨೭. ಆದಿತ್ಯಹೃದಯವನ್ನು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳು ರಾಮನಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಅದು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಕೊಡುವದಕೋಸ್ಕರ.

೨೮. ಸೂರ್ಯ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆ. ಕಣ್ಣು ತೊಂದರೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯಹೃದಯ ಪಠನದಿಂದ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ.

೨೯. ಪರಮಾತ್ಮ ಆದಿತ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಧ್ಯೇಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೩೦. ಪುರುಷರ ರೇತಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯಾಂತರ್ಗತ ವಿಷ್ಣು ಇರುವನು.

೩೧. ಜೀವರಿಗೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಜ್ಞಾನ, ಕಣ್ಣಿನ ಒಳಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ.

೩೨. ದ್ರೌಪದಿ ಸೂರ್ಯ ಆರಾಧನೆ ಇಂದ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರ್ಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

೩೩. ಸೂರ್ಯ ನಾರಾಯಣ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ದೇವತೆ. ಅವನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ (ಮಳೆ ಬೆಳೆ) ಸೃಷ್ಟಿ. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನ ಸವಿತೃ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

೩೪. ಅದಿತಿ ಕಶ್ಯಪರಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಒಬ್ಬ.

೩೫. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಎಂಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ವೈವಸ್ವತ ಮನು, ಯಮ, ಯಮುನೆ, ಅಶ್ವಿನಿಕುಮಾರರು, ಶನೈಶ್ಚರ, ಸಾವರ್ಣಿಮನು ಮತ್ತು ತಪತಿ.

೩೬. ಗ್ರಹಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದಿಂದ ರಾಹು ಕಬಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ರಾಹುವಿಗೆ ದೊರಕಿದ್ದು ಚತುರ್ಮುಖ ವರ ಮತ್ತು ಭಗವಂತ ರಾಹುವಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಬಲಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

೩೭. ರಾಹುವಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷ. ಯಾಕೆ ಎಂದರೆ, ಅಮೃತ ಪಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಮೋಹಿನಿಗೆ ರಾಹು ಅಸುರ ಎಂದು ಕಣ್ಣುಸೊನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ದೇವರು ಅವನನ್ನ ಛೇದನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

೩೮. ನಾವು ಧರಿಸುವ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೩೯ ಜೀವರು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ಕರ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅಗತ್ಯ ಇದ್ದರೆ ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರೆದ ತಕ್ಷಣ ಬಂದು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

೪೦. ಸೂರ್ಯನ ರಥಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಚಕ್ರ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ರಥಸಪ್ತಮಿಯ ವಿಚಾರವು ಮುಗಿಯಿತು

ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶ ತೀರ್ಥರು (ಪಲಿಮಾರು ಮಠ) - ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿ 'ಅಷ್ಟೋತ್ಕೃಷ್ಟ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಪಲಿಮಾರು ಮಠದ ಮೂಲಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರು ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಮೊದಲಿಗರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮಧ್ವವಿಜಯಕಾರರು ಇವರನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರ 'ಶಿಷ್ಯಪ್ರವರ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವರು. ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವರು. ಉಳಿದ ಶಿಷ್ಯರು ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪುರಾವೆಯೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟವರು ಆಚಾರ್ಯ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರೊಬ್ಬರೇ (ಈಗ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯತೀರ್ಥರು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಸುಲಭ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುವಂತೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರು). ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರವಚನ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಸ್ವರ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಆಚಾರ್ಯರ ಸ್ವರ ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರವಚನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರವಚನಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶ ತೀರ್ಥರನ್ನೇ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಮಾತು ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ಅವದತ್ ಸ ಕಥಾಂ ರಥಾಂಗಪಾಣೇರ್ಭಗವಾನ್ ಭಾಗವತೇ ಭವಾಪಹಂತ್ರೀಮ್। ಅನುಕೂಲ ಗುಣಸ್ವರಾಧಿಭಾಜಾ ನಿಜಶಿಷ್ಯ ಪ್ರವರೇಣ ವಾಚ್ಯಮಾನೇ ॥ ಇವರನ್ನು 'ವಶೀಕೃತ ಹೃಷೀಕ್' ಎಂದು ಕರೆದ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತರು ಇವರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ನೀಡಿದ ನಾಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ಮಹಾನುಭಾವರ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವ ಶಕ್ತಿಯಾದರೂ ನಮಗೆ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಆಚಾರ್ಯರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮನನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದ ಅವರು ಎರಡು ಪುಟ್ಟ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು 'ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪದ್ಧತಿ', ಇನ್ನೊಂದು 'ಅಣುಮಧ್ವಚರಿತೆ'. ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸುಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಾಣಸಿಗದಂಥ ಅನೇಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೂ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ, ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ತುಂಬ ಉಪಯುಕ್ತವಾದವುಗಳು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಜಾತಕ ಮಾಡಬರುವಷ್ಟು

೨೭. ಆದಿತ್ಯಹೃದಯವನ್ನು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳು ರಾಮನಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಅದು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಕೀರ್ತಿ ಕೊಡುವದಕೋಸ್ಕರ.

೨೮. ಸೂರ್ಯ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆ. ಕಣ್ಣು ತೊಂದರೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯಹೃದಯ ಪಠನದಿಂದ ಗುಣವಾಗುತ್ತದೆ.

೨೯. ಪರಮಾತ್ಮ ಆದಿತ್ಯ ರೂಪದಿಂದ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಧ್ಯೇಯನಾಗಿದ್ದಾನೆ.

೩೦. ಪುರುಷರ ರೇತಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯಾಂತರ್ಗತ ವಿಷ್ಣು ಇರುವನು.

೩೧. ಜೀವರಿಗೆ, ಒಳ್ಳೆಯ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕೆಟ್ಟ ಜ್ಞಾನ, ಕಣ್ಣಿನ ಒಳಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನಿಂದ ಆಗುತ್ತದೆ.

೩೨. ದ್ರೌಪದಿ ಸೂರ್ಯ ಆರಾಧನೆ ಇಂದ ಅಕ್ಷಯ ಪಾತ್ರ್ಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.

೩೩. ಸೂರ್ಯ ನಾರಾಯಣ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ದೇವತೆ. ಅವನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲಾ (ಮಳೆ ಬೆಳೆ) ಸೃಷ್ಟಿ. ಆದಕ್ಕೆ ಅವನನ್ನ ಸವಿತೃ ಎಂದು ಕರೆದಿದ್ದಾರೆ.

೩೪. ಅದಿತಿ ಕಶ್ಯಪರಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಒಬ್ಬ.

೩೫. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಎಂಟು ಜನ ಮಕ್ಕಳು. ವೈವಸ್ವತ ಮನು, ಯಮ, ಯಮುನೆ, ಅಶ್ವಿನಿಕುಮಾರರು, ಶನೈಶ್ಚರ, ಸಾವರ್ಣಿಮನು ಮತ್ತು ತಪತಿ.

೩೬. ಗ್ರಹಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮದಿಂದ ರಾಹು ಕಬಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ರಾಹುವಿಗೆ ದೊರಕಿದ್ದು ಚತುರ್ಮುಖ ವರ ಮತ್ತು ಭಗವಂತ ರಾಹುವಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಬಲಕೊಡುತ್ತಾನೆ.

೩೭. ರಾಹುವಿಗೆ ಸೂರ್ಯನ ಮೇಲೆ ದ್ವೇಷ. ಯಾಕೆ ಎಂದರೆ, ಅಮೃತ ಪಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ, ಮೋಹಿನಿಗೆ ರಾಹು ಅಸುರ ಎಂದು ಕಣ್ಣು ಸೊನ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ದೇವರು ಅವನನ್ನ ಛೇದನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

೩೮. ನಾವು ಧರಿಸುವ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೩೯ ಜೀವರು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸೂರ್ಯ ಕರ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿ. ಅಗತ್ಯ ಇದ್ದರೆ ಯಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕರೆದ ತಕ್ಷಣ ಬಂದು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ.

೪೦. ಸೂರ್ಯನ ರಥಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಚಕ್ರ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ರಥಸಪ್ತಮಿಯ ವಿಚಾರವು ಮುಗಿಯಿತು

ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶ ತೀರ್ಥರು (ಪಲಿಮಾರು ಮಠ) - ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿ 'ಅಷ್ಟೋತ್ಕೃಷ್ಟ' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಪಲಿಮಾರು ಮಠದ ಮೂಲಯತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರು ಆಚಾರ್ಯರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಮೊದಲಿಗರು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮಧ್ವವಿಜಯಕಾರರು ಇವರನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರ 'ಶಿಷ್ಯಪ್ರವರ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವರು. ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವರು. ಉಳಿದ ಶಿಷ್ಯರು ಬರೆದಿಟ್ಟಿರುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಪುರಾವೆಯೂ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಮುಂದೆ ಕಂಗೊಳಿಸುವ ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟವರು ಆಚಾರ್ಯ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರೊಬ್ಬರೇ (ಈಗ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾಮಾನ್ಯತೀರ್ಥರು ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ವಿಶ್ವೇಶತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರಿಂದ ಈ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಸಂಶೋಧಿಸಿ ಸುಲಭ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊರಕುವಂತೆ ಪ್ರಕಟಣೆ ಮಾಡಿದ್ದರು). ಶ್ರೀ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರುಗಳಲ್ಲಿ ಇವರ ಪ್ರವಚನ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಸ್ವರ ಗಾಂಭೀರ್ಯ ಆಚಾರ್ಯರ ಸ್ವರ ಗಾಂಭೀರ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೋಲುತ್ತಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರವಚನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳ ಪ್ರವಚನಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶ ತೀರ್ಥರನ್ನೇ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಮಾತು ಶ್ರೀ ಸುಮಧ್ವ ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ. ಅವದತ್ ಸ ಕಥಾಂ ರಥಾಂಗಪಾಣೇರ್ಭಗವಾನ್ ಭಾಗವತೇ ಭವಾಪಹಂತ್ರೀಮ್। ಅನುಕೂಲ ಗುಣಸ್ವರಾಧಿಭಾಜಾ ನಿಜಶಿಷ್ಯ ಪ್ರವರೇಣ ವಾಚ್ಯಮಾನೇ ॥ ಇವರನ್ನು 'ವಶೀಕೃತ ಹೃಷೀಕ್' ಎಂದು ಕರೆದ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತರು ಇವರಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ನೀಡಿದ ನಾಮ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥ ಮಹಾನುಭಾವರ ಬಗೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳುವ ಶಕ್ತಿಯಾದರೂ ನಮಗೆ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಆಚಾರ್ಯರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಮನನದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದ ಅವರು ಎರಡು ಪುಟ್ಟ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು 'ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪದ್ಧತಿ', ಇನ್ನೊಂದು 'ಅಣುಮಧ್ವಚರಿತೆ'. ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸುಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಕಾಣಸಿಗದಂಥ ಅನೇಕ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಈ ಗ್ರಂಥಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿರದಿದ್ದರೂ ವಿಮರ್ಶಕರಿಗೆ, ಸಂಶೋಧಕರಿಗೆ ತುಂಬ ಉಪಯುಕ್ತವಾದವುಗಳು ಎನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಜಾತಕ ಮಾಡಬರುವಷ್ಟು

ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ಆಚಾರ್ಯರ ಅವತಾರ ದಿನಮಾನಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅವತಾರ ಸಮಾಪ್ತಿ ಗಂಗೆಯ ತಡಿಯಲ್ಲಿ– ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧವನ್ನೆಲ್ಲ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೇ ಕಳೆದರು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಗಂಗೆಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ವಾಸ, ಗಂಗಾಸ್ನಾನ, ಗಂಗಾಪಾನ, ಭಗವಂತನಧ್ಯಾನ, ಇದಿಷ್ಟೇ ಅವರ ದಿನಚರಿಯಾಯಿತು. ಒಂದು ರಥ ಸಪ್ತಮಿಯ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ, ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯನಾಗಿ ತಾನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಯಾಯಿತು ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನಿಸಿರಬೇಕು. ಆಗ ಅವರು ಪ್ರಯಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಗಂಗೆಯ ತಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಗ ಮಾಧವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ಧ್ಯಾನಮಗ್ನರಾಗಿ ಕುಳಿತರು. ಇವರ ಇಂಗಿತ ಅರಿತ ಗಂಗೆ ಭಗವದ್ ಭಕ್ತನನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವಾಗತಿಸಿದಳು. ಈ ತೀರ್ಥ ಆ ತೀರ್ಥದೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಹೋಯಿತು. ಪಲಿಮಾರು ಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಹಳೆಯ ದಾಖಲೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರು ಗಂಗಾ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ್ದು ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕೆ೧೨೧೨ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೯೮) ವಿರೋಧಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಸಪ್ತಮಿಯಂದು. ಆಗ ಅವರ ವಯಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಸಂನ್ಯಾಸ ದೀಕ್ಷೆ ಪಡೆದ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಕಾಲ ಅವರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು ಮುಂತಾದ ವಿಷಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ನಮಗೆ ಯಾವ ವಿವರವೂ ದೊರಕುವುದಿಲ್ಲ. ಆಚಾರ್ಯರು ಬದರಿಗೆ ತೆರಳಿ ಅದೃಶ್ಯರಾದ ಮೇಲೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳಷ್ಟು ಕಾಲ ಅವರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು ಎಂಬ ವಿಷಯ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ಆಚಾರ್ಯರ ಕಣ್ಣೆದುರಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇವರು ಶಿಷ್ಯ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಪೀಠಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟ ವಿಷಯ ಮಠದ ಹಳೆಯ ತಾಡಓಲೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶರ ಬಗ್ಗೆ ಮಠದಲ್ಲಿ ದೊರಕುವ ದಾಖಲೆ ಇದೊಂದು ಮಾತ್ರ. ವಿರೋಧಿಮಾಘಾರ್ಜುನ ಸಪ್ತಮೀ ತಿಥೌ ವರೋಹೃಷೀಕೇಶಮುನಿಸ್ತಪಸ್ವಿನಾಮ್ । ಪುರುಪ್ರಬೋಧಾರ್ಯ ಕರಾಬ್ಜ ಸಂಭವೋಧರಾಸುತೇಶಾಂಘ್ರಿ ಸರೋಜ ಮೇಯಿವಾನ್॥

ಶ್ರೀ ರಾಮ ಮಾಧವತೀರ್ಥರು (ಮಾಧವತೀರ್ಥ ಮಠ) ಶೇದಿನಂಗನಲ್ಲೂರು – ದುರ್ವಾದಿಮತವಿಚ್ಛೇದ ವಿದ್ವತ್ಯಮುದ ಕೇಸರಿನ್ । ರಾಮಮಾಧವಗುರೂನ್ ನೌಮಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಾರ್ಥ ಕೋವಿದಾನ್ ॥

ಶ್ರೀ ಅಪರಾಜಿತತೀರ್ಥರು (ಪಲಿಮಾರು ಮಠ) - ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯವರು. 'ಅಪರಾಜಿತ' ಎನ್ನುವುದೂ ಭಗವಂತನ ಸಾವಿರ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು. ಇವರು ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಈ ಪೀಠವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದ್ದರು. ಪೂಜಾ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಇವರು ತಮ್ಮ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದರು. ಕೊನೆಗೆ ಶಾಶಕ ೧೨೭೨ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೩೫೦) ವಿರೋಧಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಸಪ್ತಮಿಯಂದು ಗೋದಾವರಿ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು. ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರ ಪುಣ್ಯದಿನದಂದೇ ಇವರೂ ಬೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದದ್ದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ ಘಟನೆ.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಅಷ್ಟಮೀ

ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮೀ - ಮಾಘಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಅಷ್ಟಮೀ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ದಿವಸ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮೀ ಎಂದೇ ಈ ಅಷ್ಟಮಿಗೆ ಹೆಸರು. ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಆಜನ್ಮಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಮುಖಾಂತರ ಸಮಗ್ರಜಗತ್ತಿಗೆ ತತ್ತ್ವೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾಗುರುಗಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರರು ಈ ನಾಲ್ಕೂ ವರ್ಣದವರಿಗೆ ಅವರು ಗುರುಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ವರ್ಣದವರೂ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯಂದು ತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯಂದು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸತ್ಕರ್ಮ ಭೀಷ್ಮರಿಗೆ ತರ್ಪಣ ನೀಡುವುದು. ಅಂದರೆ ಅದು ಪಿತೃಕಾರ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಿ ಎಂದು ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅಂದೇ ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಎರಡು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ, ಯಾವ ದಿವಸ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕುತುಪಕಾಲವನ್ನಾರಂಭಿಸಿ) ಇರುವುದೋ ಆ ದಿವಸ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಎರಡೂ ದಿವಸ ಕುತುಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಿ ಇದ್ದರೆ ಯಾವ ದಿವಸ ಸಾಯಂಕಾಲದವರೆಗೂ ಅಷ್ಟಮಿ ಇರುತ್ತದೆಯೋ ಅಂದೇ ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮಿ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಮತ್ತು ಶೂದ್ರ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದ ಪುರುಷರೂ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಿಲತರ್ಪಣ ನೀಡಲೇಬೇಕು ಎಂದು ಮಹಾಭಾರತ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. – ಅಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ತು ಸಿತೇ ಪಕ್ಷೇ ಭೀಷ್ಮಾಯ ತು ತಿಲೋದಕಮ್ । ಅನ್ನಂ ಚ ವಿಧಿವದ್ ದದ್ಯುಃ ಸರ್ವೇ ವರ್ಣಾ ದ್ವಿಜಾತಯಃ ॥ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವೇ ವರ್ಣಾಃ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಾಲ್ಕೂ ವರ್ಣದವರು ತಿಲೋದಕವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು ಎಂದಿದೆ. ತರ್ಪಣ ನೀಡಿದ ಬಳಿಕ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸವ್ಯದಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನೂ ನೀಡಬೇಕು. ತಂದೆ ಬದುಕಿಲ್ಲದವರು ಅಪಸವ್ಯದಿಂದ

ತಿಲತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನೀಡುವಂತೆ. ತಂದೆ ಬದುಕಿರುವವರು ಸವ್ಯದಿಂದ ಕೇವಲ ಜಲತರ್ಪಣವನ್ನು (ಕೆಲವರು ಅಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ತರ್ಪಣ ನೀಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ) ನೀಡಬೇಕು. ಸವ್ಯದಿಂದಲೇ ತರ್ಪಣ, ಸವ್ಯದಿಂದಲೇ ಅರ್ಘ್ಯ. ತರ್ಪಣ ನೀಡಬೇಕಾದರೆ ತಂದೆ ಇರುವವರೂ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿಯೇ ನೀಡಬೇಕು. ''ಆಭಿರದ್ಭಿರವಾಪ್ನೋತು ಪುತ್ರಪೌತ್ರೋಚಿತಾಂ ಕ್ರಿಯಾಂ'' ಎಂದು ಮಂತ್ರವಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯ. ಹೀಗಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ತಿಲಗಳಿಂದ ತರ್ಪಣ ಮತ್ತು ಕುತಪಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆ. ತಂದೆ ಬದುಕಿರುವವರು ಹೀಗೆ ತರ್ಪಣ ನೀಡಬಹುದೇ? ತರ್ಪಣ ನೀಡುವುದು ತಂದೆ ಬದುಕಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುವ ಅಧಿಕಾರವಲ್ಲವೇ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪದ್ಮಪುರಾಣ ಉತ್ತರ ನೀಡುತ್ತದೆ – ಜೀವತ್ಪಿತಾಪಿ ಕುರ್ವೀತ ತರ್ಪಣಂ ಯಮಭೀಷ್ಮಯೋಃ। ನಿಜ. ತರ್ಪಣ ನೀಡುವುದು ತಂದೆ ಬದುಕಿಲ್ಲದವರ ಅಧಿಕಾರ. ಆದರೆ, ದೀಪಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಮಧರ್ಮದೇವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಂದೆ ಬದುಕಿರುವವರೂ ತರ್ಪಣ ನೀಡಲೇಬೇಕು ಎಂದು ವಿಶೇಷನಿಯಮವಿರುವುದರಿಂದ ತಂದೆ ಬದುಕಿರುವವರೂ ತರ್ಪಣ ನೀಡಲೇ ಬೇಕು. ಶೂದ್ರರು ಯಾವುದೇ ಮಂತ್ರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸದೇ ತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯಂದು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಲತರ್ಪಣ. ಈ ದಿವಸ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನೀಡಲೇ ಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ನೀಡುವುದು ಉತ್ತಮಪಕ್ಷ. ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ತೀರ್ಥಗಳಿಗೆ ಹೋದಾಗ ತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಬಹುದು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿಸುತ್ತದೆ – ''ಶೀತಲಾಸು ಚ ತೋಯಾಸು'' ಎಂದು. ನೀಡುವವರು ಭೀಷ್ಮರಿಗೆ ನೀಡಿದ ನಂತರ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತಿಲತರ್ಪಣ ನೀಡದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಎಂದಿನಂತೆ ನಿರ್ಮಾಲ್ಯತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ನಿರ್ಮಾಲ್ಯ ತುಳಸೀಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಲೇ ಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞದ ಅಂಗವಾಗಿ. ಈ ದಿವಸ ತಿಲತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡದಿದ್ದರೆ ಗಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮಿಯಂದು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಸತ್ಸಂತಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ದೋಷವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಲೇ ಬೇಕು. ತರ್ಪಣ ನೀಡದಿದ್ದರೆ ದೋಷ. ಸತ್ಸಂತಾನದ ಉದ್ದೇಶವಿರುವವರೂ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರೂ ಕೂಡ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಸತ್ಸಂತಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ''ಅನ್ನಂ ಚ ವಿಧಿವದ್ ದದ್ಯುಃ'' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಚನದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದೆ.

ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ವಚನವೇ ಇದೆ – ಮಾಘೇ ಮಾಸಿ ಸಿತಾಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ಸತಿಲಂ ಭೀಷ್ಮತರ್ಪಣಮ್ । ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಚ ಯೇ ನರಾಃ ಕುರ್ಯುಃ ತೇ ಸ್ಯುಃ ಸಂತತಿಭಾಗಿನಃ ॥ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವವರ ವಂಶ ಸದಾ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ.

ತರ್ಪಣದ ಸಂಕಲ್ಪ – ಸವ್ಯದಿಂಧ ಆಚಮನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ದೇಶಕಾಲಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಗಂಗಾಶಂತನುಪುತ್ರ-ಭೀಷ್ಮಾಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪ್ರೇರಣಯಾ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ವ್ಯಾಘ್ರಪಾದಗೋತ್ರಂ ಭೀಷ್ಮಮುದ್ದಿಶ್ಯ ಅಪಸವ್ಯೇನ ತಿಲತರ್ಪಣಂ, ಸವ್ಯೇನ ಅರ್ಘ್ಯದಾನಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯೇ ॥ (ತಂದೆ ಇರುವವರು ಸವ್ಯೇನ ತರ್ಪಣಂ ಅರ್ಘ್ಯಂ ಚ ಕರಿಷ್ಯೇ ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು) ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು.

ತರ್ಪಣದ ಮಂತ್ರಗಳು – (ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು, ಅಪಸವ್ಯವಾಗಿ ಬಲಗೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳು ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣುನಿರ್ಮಾಲ್ಯತುಳಸೀ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾ ತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು.) ವೈಯಾಘ್ರಪಾದಗೋತ್ರಾಯ ಸಾಂಕೃತಿಪ್ರವರಾಯ ಚ । ಅಪುತ್ರಾಯ ದದಾಮ್ಯೇತತ್ ಜಲಂ ಭೀಷ್ಮಾಯ ವರ್ಮಣೇ ॥ ಸಂಕೃತಿ ಎಂಬ ಋಷಿಯನ್ನು ಪ್ರವರ ಋಷಿಯನ್ನಾಗಿ ಉಳ್ಳ ವ್ಯಾಘ್ರಪದಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ, ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ ಭೀಷ್ಮವರ್ಮರಿಗೆ ಈ ತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ - ಎಂದಿದರ ಅರ್ಥ. 'ಭೀಷ್ಮವರ್ಮಾಣಂ ವ್ಯಾಘ್ರಪದಗೋತ್ರಂ ವಸ್ವಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಂ ತರ್ಪಯಾಮಿ' ಎಂದು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹೇಳಿ ಮೂರು ಬಾರಿ ತರ್ಪಣವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಜನಿವಾರವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯನೀಡುವಂತೆ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ವಸೂನಾಮವತಾರಾಯ ಶಂತನೋರಾತ್ಮಜಾಯ ಚ। ಅರ್ಘ್ಯಂ ದದಾಮಿ ಭೀಷ್ಮಾಯ ಆಬಾಲಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೇ ॥ ವಸುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟನೆಯ ವಸುವಾದ ದ್ಯು ಎಂಬ ದೇವತೆಯ ಅವತಾರರಾದ, ಶಂತನುವಿನ ಮಗನಾದ, ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಉಳಿದ, ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ಬಲಗೈಯ್ಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬಿಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಕೈಗಳನ್ನು ಮುಗಿದುಕೊಂಡು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ತರ್ಪಣ ಹಾಗೂ ಅರ್ಘ್ಯಗಳು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಭೀಷ್ಮಃ

ಶಾಂತನವೋ ವೀರಃ ಸತ್ಯವಾದೀ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।ಆಭಿರದ್ಭಿರವಾಪ್ನೋತು ಪುತ್ರಪೌತ್ರೋಚಿತಾಂ ಕ್ರಿಯಾಮ್ ॥ ಶಂತನುವಿನ ಪುತ್ರರಾದ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ, ಸದಾ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಮಾತನಾಡಿದ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾದ, ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ನಾನು ನೀಡಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಸಕಲ ಪುತ್ರ- ಪೌತ್ರರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ. ಆನಂತರ ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ... ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅನೇನ ಭೀಷ್ಮತರ್ಪಣ ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನೇನ ಭೀಷ್ಮಾಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣ-ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಕಲಕರ್ಮವನ್ನೂ ಗುರ್ವಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು (ಪಲಿಮಾರು ಮಠ) - ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿಮೂರನೆಯವರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಂತೆ ಮಹಾಕರ್ಮಠರಿದ್ದರು. ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ಕಠಿಣ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವರು ಸ್ವಯಂ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಇವರ ದೈನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಪಾಠಪ್ರವಚನವನ್ನು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರು. ಅವರು ಎಂಟು ಬಾರಿ ಸುಧಾಮಂಗಲ ಮಾಡಿದರು. ಪಾಠಪ್ರವಚನದೊಂದಿಗೆ ತೀರ್ಥಸಂಚಾರವೂ ನಡೆದಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪೀಠವನ್ನಾಳಿ ಶಾ.ಶಕ ೧೪೬೫ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೪೩) ಶುಭಕೃತ್ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಅಷ್ಟಮಿ-(ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮಿ)ಯಂದು ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ನವಮೀ

ಮಧ್ವ ನವಮೀ – ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ನವಮಿಯಂದು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಅದೃಶ್ಯರೂಪದಿಂದ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು : ಮಾಘಶುದ್ಧ ನವಮೀ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ಪ್ರವೇಶ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೩೮-೧೩೧೭) - ಬ್ರಹ್ಮಾಂತಾಗುರುವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಇಷ್ಟಂ ದೈವಂ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಃ । ಆಚಾರ್ಯಃ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಃ ಸಂತು ಮೇ ಜನ್ಮಜನ್ಮನೀ ॥ ಹನುಮಂತದೇವರು ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಕಿಂಪುರುಷಖಂಡದಲ್ಲಿ ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಾಗಿ

ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಬದರೀಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ಜೊತೆ ಪಾಠ ಕೇಳುತ್ತಾ ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಯಾಣ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಂದು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೀಮಸೇನದೇವರ ರೂಪ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ ? ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಶ್ರೀತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತರ ತತ್ವಪ್ರದೀಪದ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯ ೬ ಮತ್ತು ೭ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನದೇವರೇ ಮಧ್ವರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಮೂರು ಮಹಾಪದ್ಮಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಮಂತನೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರೋಧವಶರಾದ ಯಾವ ದೈತ್ಯರು ಭೀಮಸೇನದೇವರ ಗದೆಯಿಂದ ಹತರಾದರೋ ಅವರು ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯಾವಾದಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು, ಅವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಅದೇ ಭೀಮಸೇನದೇವರು, ಮಧ್ವರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಭೀಮಸೇನದೇವರ ಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹ ನಾಶಹೊಂದಿತು. ಆದರೆ ವಾಯುದೇವರು ಯಾವ ಅಂಶದಿಂದ ಭೀಮರಾದರೋ ಅದೇ ಅಂಶ ಮಧ್ವಚಾರ್ಯ ಎನಿಸಿತು. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿದ್ದು ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ॥ ಸಪ್ತಮಿ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ವಿಜಯದಶಮಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದು ಸರಿ? ಮತ್ತು ಸೋಮವಾರ ಅವತರಿಸಿದರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ? ವಾಯುಪುರಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಅಣುಮಧ್ವಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ 'ಆಶ್ವೀನ ಶುಕ್ಲ ದಶಮೀದಿವಸೇ ಭುವಿ ಪಾವನೇ' ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಜಯದಶಮಿಯಂದೇ ಅವತರಿಸಿದರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. 'ಜಾತೋ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇಲಾಯಾಂ ಬುಧವಾರೇ ಮರುತ್ತನುಃ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಬುಧವಾರದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ದಿವಸ ಅವತರಿಸಿದರು ಎಂದೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು? 'ಏಕೋನಾಶೀತಿವರ್ಷಾಣಿ ನೀತ್ವಾ ಮಾನುಷದೃಷ್ಟಿಗಃ' ಪಿಂಗಲಾಬ್ದೇ ಮಾಘಶುದ್ಧನವಮ್ಯಾಂ ಬದರೀಂ ಯಯೌ॥ ಒಟ್ಟು ೭೯ ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಪಿಂಗಳ ಸಂವತ್ಸರ ಮಾಘ ॥ಶುದ್ಧ॥ ನವಮಿಯಂದು ಬದರೀಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. **ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಸಂದವು?** 'ತ್ರಿಶತಾಬ್ದೋತ್ತರಚತುಃಸಹಸ್ರಾಬ್ದೇಭ್ಯ ಉತ್ತರೇ । ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶಾಬ್ದೇ ವಿಲಂಬಿಪರಿವತ್ಸರೇ । ಎಂದು ಅಣುಮಧ್ವವಿಜಯ ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕಲಿಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ

ಶಾಂತನವೋ ವೀರಃ ಸತ್ಯವಾದೀ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।ಆಭಿರದ್ಭಿರವಾಪ್ನೋತು ಪುತ್ರಪೌತ್ರೋಚಿತಾಂ ಕ್ರಿಯಾಮ್ ॥ ಶಂತನುವಿನ ಪುತ್ರರಾದ, ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ, ಸದಾ ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಮಾತನಾಡಿದ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾದ, ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ನಾನು ನೀಡಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಸಕಲ ಪುತ್ರ- ಪೌತ್ರರು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ. ಆನಂತರ ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ... ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅನೇನ ಭೀಷ್ಮತರ್ಪಣ ಅರ್ಘ್ಯಪ್ರದಾನೇನ ಭೀಷ್ಮಾಂತರ್ಗತ ಭಾರತೀರಮಣ-ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಗತ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸಕಲಕರ್ಮವನ್ನೂ ಗುರ್ವಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು.

ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು (ಪಲಿಮಾರು ಮಠ) - ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಹದಿಮೂರನೆಯವರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಗುರುಗಳಂತೆ ಮಹಾಕರ್ಮಠರಿದ್ದರು. ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ಕಠಿಣ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವರು ಸ್ವಯಂ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಇವರ ದೈನಿಕ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಪಾಠಪ್ರವಚನವನ್ನು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದವರು. ಅವರು ಎಂಟು ಬಾರಿ ಸುಧಾಮಂಗಲ ಮಾಡಿದರು. ಪಾಠಪ್ರವಚನದೊಂದಿಗೆ ತೀರ್ಥಸಂಚಾರವೂ ನಡೆದಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಹದಿಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಪೀಠವನ್ನಾಳಿ ಶಾ.ಶಕ ೧೪೬೫ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೪೩) ಶುಭಕೃತ್ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಅಷ್ಟಮಿ-(ಭೀಷ್ಮಾಷ್ಟಮಿ)ಯಂದು ಶ್ರೀರಂಗದಲ್ಲಿ ಹರಿಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ನವಮೀ

ಮಧ್ವ ನವಮೀ – ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ನವಮಿಯಂದು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದರು. ಅದೃಶ್ಯರೂಪದಿಂದ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳೋಣ.

ಶ್ರೀಮದಾನಂದತೀರ್ಥರು : ಮಾಘಶುದ್ಧನವಮೀ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮ ಪ್ರವೇಶ (ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೩೮-೧೩೧೭) - ಬ್ರಹ್ಮಾಂತಾಗುರುವಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಇಷ್ಟಂ ದೈವಂ ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿಃ । ಆಚಾರ್ಯಃ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಃ ಸಂತು ಮೇ ಜನ್ಮಜನ್ಮನೀ ॥ ಹನುಮಂತದೇವರು ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಕಿಂಪುರುಷಖಂಡದಲ್ಲಿ ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಾಗಿ

ನೆಲೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಬದರೀಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ಜೊತೆ ಪಾಠ ಕೇಳುತ್ತಾ ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಭೀಮಸೇನದೇವರು ಮಹಾಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಯಾಣ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಂದು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಭೀಮಸೇನದೇವರ ರೂಪ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ ? ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಬರೆದ ಶ್ರೀತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತರ ತತ್ವಪ್ರದೀಪದ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯ ೬ ಮತ್ತು ೭ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನದೇವರೇ ಮಧ್ವರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರು ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹಿಂದೆ ಮೂರು ಮಹಾಪದ್ಮಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಮಂತನೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರೋಧವಶರಾದ ಯಾವ ದೈತ್ಯರು ಭೀಮಸೇನದೇವರ ಗದೆಯಿಂದ ಹತರಾದರೋ ಅವರು ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪುನಃ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಯಾವಾದಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದರು, ಅವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ. ಅದೇ ಭೀಮಸೇನದೇವರು, ಮಧ್ವರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಭೀಮಸೇನದೇವರ ಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹ ನಾಶಹೊಂದಿತು. ಆದರೆ ವಾಯುದೇವರು ಯಾವ ಅಂಶದಿಂದ ಭೀಮರಾದರೋ ಅದೇ ಅಂಶ ಮಧ್ವಚಾರ್ಯ ಎನಿಸಿತು. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿದ್ದು ಮಾಘ || ಶುದ್ಧ || ಸಪ್ತಮಿ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರು ವಿಜಯದಶಮಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಯಾವುದು ಸರಿ? ಮತ್ತು ಸೋಮವಾರ ಅವತರಿಸಿದರು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ? ವಾಯುಪುರಾಣದಲ್ಲಿರುವ ಅಣುಮಧ್ವಚರಿತೆಯಲ್ಲಿ 'ಆಶ್ವೀನ ಶುಕ್ಲ ದಶಮೀದಿವಸೇ ಭುವಿ ಪಾವನೇ' ಎಂಬುದಾಗಿ ವಿಜಯದಶಮಿಯಂದೇ ಅವತರಿಸಿದರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. 'ಜಾತೋ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವೇಲಾಯಾಂ ಬುಧವಾರೇ ಮರುತ್ತನುಃ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಬುಧವಾರದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ದಿವಸ ಅವತರಿಸಿದರು ಎಂದೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲೇ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು? 'ಏಕೋನಾಶೀತಿವರ್ಷಾಣಿ ನೀತ್ವಾ ಮಾನುಷದೃಷ್ಟಿಗಃ' ಪಿಂಗಲಾಬ್ದೇ ಮಾಘಶುದ್ಧನವಮ್ಯಾಂ ಬದರೀಂ ಯಯೌ|| ಒಟ್ಟು ೭೯ ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಪಿಂಗಳ ಸಂವತ್ಸರ ಮಾಘ ||ಶುದ್ಧ|| ನವಮಿಯಂದು ಬದರೀಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. **ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಸಂದವು?** 'ತ್ರಿಶತಾಬ್ದೋತ್ತರಚತುಃಸಹಸ್ರಾಬ್ದೇಭ್ಯ ಉತ್ತರೇ । ಏಕೋನಚತ್ವಾರಿಂಶಾಬ್ದೇ ವಿಲಂಬಿಪರಿವತ್ಸರೇ । ಎಂದು ಅಣುಮಧ್ವವಿಜಯ ಇದಕ್ಕೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಿದೆ. ಕಲಿಯುಗ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ

೪೩೩೯ ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿದರು. ಈಗ ೫೧೧೭ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದಿವೆ. ಅರ್ಥಾತ್ ಇಂದಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿ ೭೭೮ ವರ್ಷಗಳಾದವು, ಇದು ೭೭೯ನೇ ವರ್ಷ. ಅಥವಾ ಆಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿದ್ದು ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೨೩೮ ರಲ್ಲಿ ಈಗ ೨೦೧೬. ಅಂದರೆ ೭೭೮ ವರ್ಷಗಳು ಎಂಬ ಲೆಕ್ಕ ಈಗ ಖಚಿತ. **ಆಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿದ ಸ್ಥಳ?** ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಸುಮಾರು ೮, ೧೦ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಜಕಕ್ಷೇತ್ರ. **ಆಚಾರ್ಯರು ನಮ್ಮ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದು ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಯಲ್ಲವೇ?** ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನದ ಬೆಳಕನ್ನು ಹರಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಸೂರ್ಯರು ಉದಿಸಿದ್ದು ಪವಿತ್ರ ಪಾಜಕದಲ್ಲಿ. ರಾಮನ ದೂತರಾಗಿ ಹನುಮಂತದೇವರೂ ನೆಲೆಸಿರುವುದೂ ಕೂಡ ಇದೇ ಕರ್ನಾಟಕದ ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಇಂಥ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಕನ್ನಡದ ಜನ ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡಬೇಕು. **ಆಚಾರ್ಯರ ತಂದೆಯ ಹೆಸರು ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟರು ಅಲ್ಲವೇ?** ಮಧ್ಯಗೇಹ ಎಂದರೆ 'ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮನೆ ಇರುವವರು' ಎಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ. ಇದು ನೇರವಾದ ಹೆಸರಲ್ಲ. ಬಂಧುಗಳ, ಪರಿಚಿತರ ಬಳಕೆಯ ಹೆಸರು. **ಕೆಲವರು ತಂದೆ ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟ ತಾಯಿ ವೇದವತೀ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ?** ಹೌದು; ಆದರೆ ಅನೇಕ ದಾಸರ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವೇದವತಿಯೇ ತಾಯಿಯೆಂದು ನಾರಾಯಣಭಟ್ಟರೇ ತಂದೆಯೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ಪ್ರಬಲ ಸಂಪ್ರದಾಯವೂ ಇದೆ. ಆಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದು ೯ನೇವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲವೆ? ಸುಮಾರು ೮, ೯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ. ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಆದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟುವ ತನಕ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅನಂತರ ೧೧ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಭೂಸುರೇಂದ್ರೋಪನೀತೋ ಯಸ್ತತ ಏಕಾದಶಾಬ್ಧಕೇ। ಸೌಮ್ಯೇ ಜಗ್ರಾಹ ಭಗವಾಂಸ್ತುರೀಯಾಶ್ರಮಮುತ್ತಮಮ್ । **ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮದ ಬಳಿಕ ವಾಸುದೇವನಿಗೆ ಇಟ್ಟ ಹೆಸರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ ಎಂದಲ್ಲವೆ?** ಸಂನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತಪ್ರಜ್ಞರು ಇಟ್ಟ ಹೆಸರು ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ, ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ ನಂತರ 'ಆನಂದತೀರ್ಥ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದರು. ಸ್ವತಃ ಆಚಾರ್ಯರೇ ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ವೇದದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾದ 'ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಪ್ರಚುರಗೊಳಿಸಿದರು. **ಇವರ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರು ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷರು ಅಲ್ಲವೆ ?** ಇವರು ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರಾದ್ದರಿಂದ ಇವರ ಗುರುಗಳ ಹೆಸರು ಅಚ್ಯುತಪ್ರಜ್ಞ. ಅವರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸತ್ಯಪ್ರಜ್ಞರ ಹೆಸರೂ ಸಹ ಇದಕ್ಕೆ ಆಧಾರ. ಅಚ್ಯುತಪ್ರೇಕ್ಷ ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅಚ್ಯುತಪ್ರಜ್ಞರು ಎಂದು ನಾರಾಯಣಪಂಡಿತರೇ ತಮ್ಮ

ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವೇದಾಂಗತೀರ್ಥರೂ ಕೂಡ ಅಚ್ಯುತಪ್ರಜ್ಞ ಎಂದೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. **ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತರ ಕೃತಿಗೆ 'ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ' ಎನ್ನಬೇಕೋ 'ಶ್ರೀಮಧ್ವವಿಜಯ' ಎನ್ನಬೇಕೋ?** ಮಧ್ವವಿಜಯ ಎನ್ನಿರಿ. ಈ ಹೆಸರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾರಲ್ಲೂ ವಿವಾದವಿಲ್ಲ. **ಕೇವಲ ಅದ್ವೈತಮತದ ನಿರಾಕರಣೆಗಾಗಿ ವಾಯುದೇವರೇ ಏಕೆ ಅವತರಿಸಬೇಕಿತ್ತು? ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಂಥ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇದೆ ಅಲ್ಲವೆ?** ಅದ್ವೈತಾದಿಸಕಲದುರ್ಮತಖಂಡನಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ವೈಷ್ಣವಮತಸಂಸ್ಥಾಪಕರಾಗಿ ಜಗದ್ಗುರು ಪದವಿಗೆ ಅರ್ಹರಾದವರು ವಾಯುದೇವರು ಮಾತ್ರ. ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕಲಿಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಪ್ರಲಿಪ್ಸಾ ಇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಕಲಿಬಾಧೆಗೆ ಒಳಗಾಗದ ಜೀವೋತ್ತಮರೆಂದರೆ ವಾಯುದೇವರು ಮಾತ್ರ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರೇ ಅವತರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. **ಜಗದ್ಗುರುವಾಗಲು ಕಲಿಬಾಧೆ ಏಕೆ ಇರಬಾರದು?** ಕಲಿಬಾಧೆ ಇದ್ದರೆ ವಿಪ್ರಲಿಪ್ಸಾ ಬರುತ್ತದೆ. ರುದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ; ನಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆ ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಅವತರಿಸಿ ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪಾಶುಪತಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳಂತೆ ನಮಗೆ ಅದರಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಅಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಶಂಕೆ ಬರುವ ಸಂಭವವಿತ್ತು, ಆದ್ದಾಗಿ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ಭೂತಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಕಲಿಬಾಧೆ ಹೊಂದಿರಬಾರದು. ಅಂಥವರು ಮಾತ್ರ ಜಗದ್ಗುರುಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯ. **ಹಾಗಾದರೆ ಇಂದು ನೂರಾರು ಸಂತರು ಜಗದ್ಗುರು ಎಂದು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಅವರನ್ನು ನಾವು ಜಗದ್ಗುರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬಾರದೆ?** ಅವರ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಗುರು. ಚತುರ್ದಶಲೋಕಗಳಿಗೆ ಅವರು ಗುರುಗಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾರು ಸಂಶಯ ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಹೊಂದದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಸಂಶಯ ಹಾಗೂ ವಿಪರೀತಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಾಶ ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುತ್ತಾರೋ ಅವರು ಮಾತ್ರ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ. ಇಂಥ ಜಗದ್ಗುರುತ್ವ ಪದವಿಗೆ ಅರ್ಹರಾದವರು ವಾಯುದೇವರು ಮಾತ್ರ. ರುದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ಕಿಮುತ ಹುಲು ಮಾನವರು!! **ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಗುರುಗಳಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಗುರುಗಳಾಗಿರಬಹುದಲ್ಲವೆ ?** ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೇ ಗುರುಗಳು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೇ ಗುರುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದರ

ಬಗ್ಗೆ ಹಿಂದಿನ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದುವವರು ಮನುಷ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲವೆ?** ಸರ್ವಥಾ ಅಲ್ಲ. ಸನಕಾದಿ ಮುನಿಗಳು ಶೇಷಾದಿದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಪಾಠವನ್ನು ಕೇಳಲು ಅತ್ಯಂತ ತವಕವುಳ್ಳವರಾಗುವರು. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಂದಿರಿಗೆ ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಗಗನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾಠ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು ಮಧ್ವವಿಜಯ ಬಣ್ಣಿಸಿದೆ. **ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಗೃಹಸ್ಥರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಚಾರ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆ ಇದೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಏಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕು?** ಆಚಿನೋತಿ ಹಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಾನ್ ಆಚಾರಾನ್ ಗ್ರಾಹಯತ್ಯುತ। ಸ್ವಯಮಾಚರತೇ ಯಸ್ತು ತಮಾಚಾರ್ಯಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ ॥ ಸಮಗ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಅದರ ಅನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೂ ಉಪದೇಶಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಆಚಾರ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅರ್ಹನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗುಣ ಇರುವ ಯಾರನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ 'ಆಚಾರ್ಯ' ಎನ್ನಬಹುದು. ಇಂಥ ಆಚಾರ್ಯತ್ವ ಎಂಬ ಗುಣವು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇರುವುದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಪರಮಹಂಸರಾಗಿಯೇ ಏಕೆ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದರು? ಗೃಹಸ್ಥರೂ ಆಗಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲವೆ?** ಸಮಸ್ತಲೋಕವು ಪರಮಹಂಸಪದವಿಗೆ ತಲೆಬಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ಅಯೋಗ್ಯರು ಪರಮಹಂಸಪದವಿಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದರು, ತಮ್ಮ ಶೀಲವೆಂಬ ಗುಣದಿಂದ ಆ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಶುದ್ಧವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಾಯುದೇವರು ಪರಮಹಂಸರಾದರು. ಇದರಿಂದ ಆ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯ ಎಂಬ ಪದವಿಗೆ ದುಷ್ಟರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಉಂಟಾದ ದೋಷವು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾಯಿತು. ಲೋಕದ ಜನತೆಗೆ ನಿಜವಾದ ಪರಮಹಂಸರು ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. **ಈಗಿನ ಪರಮಹಂಸರು ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯನ್ನು ನೀಡಿದಾಗ ಎಷ್ಟೊಂದು ಫಲಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿವೆ ! ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನೀಡಿದ ಫಲಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉಲ್ಲೇಖವೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ?** ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವರು ಕೈಯಿಂದ ಏನೇ ನೀಡಿದರೂ ಅದು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪರಮಾನುಗ್ರಹವಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಎಂದು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತರು ಹೀಗೆ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ - ಸ್ಪಷ್ಟಂ ಕರೇಣ ವಿಷಮಪ್ಯಮೃತಾಯ ದೃಷ್ಟಂ ಯಸ್ಯೋದಯಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಯದು ರಾತಿ ಕಿಂಚಿತ್।

ತದ್ ಭೇಷಜಂ ಗದವತಾಂ ಪ್ರತಿಕ್ಲೃಪ್ತಮಾಯುರ್ವೇದೇ ಸುಸಿದ್ಧಮಮುನೇತ್ಯವಿಚಾರ್ಯಮೇತತ್ ॥ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಟ್ಟುವುದರಿಂದಲೇ ಹಾಲಾಹಲವಿಷವೂ ಸಹ ಅಮೃತವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಶ್ರುತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಅದೇ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಈಗ ಮಧ್ವರೂಪದಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದಾರೆ, ಷಡ್ಗುಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಇವರು ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ನೀಡುವ ಫಲ-ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳೂ ಸಹ ಅಮೃತದಂತೆ ಓಷಧಿ ಆಗುವುದನ್ನು ನಾವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡಿದ್ದೇವೆ. ಆಯುರ್ವೇದದಲ್ಲಿ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಯಾವ ಓಷಧಿಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ವಾಯುದೇವರೇ ಚರಕ-ಸುಶ್ರುತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಾಮಕರಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ದ್ವೈತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಜ್ಯೌತಿಷಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಂತಾದ ಷಡಂಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಕರ್ಮಸೂತ್ರ, ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರ, ಕಲ್ಪಸೂತ್ರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅರಿವಿತ್ತು ಎನ್ನಲು ಎಲ್ಲೂ ಆಧಾರವಿಲ್ಲವಲ್ಲ?** ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಕೂಡ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತರೇ 'ಜ್ಯೌತಿಷಶಾಸ್ತ್ರಂ ಯದೇತಂ ಭವತಿ ಭುವಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ಯತೀತೇ ಚ ಸಾಕ್ಷಾತ್'ಎಂಬುದಾಗಿ ಜ್ಯೌತಿಷಶಾಸ್ತ್ರದ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ಇರುವವರು ಎಂದರೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಮಾತ್ರ ಎಂದು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಸೂತ್ರ, ಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರ, ಕಲ್ಪಸೂತ್ರಗಳನ್ನು, ಶಿಷ್ಯಂದಿರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವತಃ ತಾವೇ ರಚನೆ ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ 'ಕರ್ಮಣಾಂ ಸತ್ಪ್ರಯೋಗಂ ನ್ಯಾಯಾನಾಂ ಸೂತ್ರಜಾತಂ ಯದಿ ಚ ಬುಧಜನೈರರ್ಥ್ಯತೇ ಕಿಂ ನ ಕುರ್ಯಾತ್' ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಸರ್ವಜ್ಞಮನ್ಯಮನವೇಕ್ಷ್ಯ ಸಕಾರ್ಯವೀರ್ಯಂ ಸ್ಮೇರಾನನೋ ಭುವನಜೀವನಮಾಬಭಾಷೇ' 'ಸರ್ವದಾ ಸದಸಿ ಸರ್ವಬುಧಾನಾಂ ಸರ್ವವಿದ್ಯತಿರಿತಿ ಪ್ರಥಿತೋಽಭೂತ್' ಮೊದಲಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸರ್ವಜ್ಞರೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ತಿಳುವಳಿಕೆಯೂ ಇದೆಯೆಂಬುದು ದೃಢಪಡುತ್ತದೆ. **ವಾಯುದೇವರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ್ದು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ?** ಮಧ್ವವಿಜಯ ಹೇಳುವಂತೆ 'ಸರೂಪ್ಯಪೀಠೇ ವಿಷ್ಣುಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉಡುಪಿಯ ಅನಂತಾಸನದಲ್ಲಿ ಧರೆಗಿಳಿದರು. ಅನಂತರ ಪಾಜಕಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಆಗತಾನೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಶಿಶುವಿನ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವವನ್ನು ಸೆಳೆದು ತಾನು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. **ವಾಸುದೇವನು ಗುರುಕುಲವಾಸವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡಿದನೋ ಅಥವಾ ಅರ್ಧದಲ್ಲೇ**

ಸಂನ್ಯಾಸಿಯಾದನೋ? ೧೦ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಗುರುಕುಲವಾಸ ಮುಗಿದಿತ್ತು, ೧೧ನೇ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂನ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ತೆರಳಿದ. **ಬಾಲಯತಿಯಾದ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರು ಪಾಠಪ್ರವಚನವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಿದರು?** ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತಮತವನ್ನೇ ಉಪನ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನಂತರ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂಕರ ಭಾಷ್ಯದ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಅನ್ವಯವೇ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದು ಅನೇಕ ಪ್ರಬಲದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಸಭೆಯನ್ನೇ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸಿದರು. **ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಪಟುಗಳಾಗಿದ್ದು ಯಾವಾಗ?** ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ೧೧ನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲೇ, ವಾಸುದೇವಪಂಡಿತನೆಂಬ ತಾರ್ಕಿಕ-ಶಿರೋಮಣಿಯನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡೆದು ತಮ್ಮ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ಪಟುತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ವಾದಿಸಿಂಹ, ಬುದ್ಧಿಸಾಗರರು ವಾಕ್ಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಅಂದು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣದಂತೆ ರಾತ್ರಿಯೇ ಪಲಾಯನ ಮಾಡಿದರು. **ಅಚ್ಯುತಪ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ವಾಯುದೇವರೆಂಬ ವಿಷಯ ತಿಳಿದಿತ್ತೋ ಇಲ್ಲವೋ?** ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೇ ಒಮ್ಮೆ ಇನ್ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಾಳೆಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅಚ್ಯುತಪ್ರಜ್ಞರು ಅಚ್ಚರಿಪಟ್ಟರು. ಆಗ ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೇ, ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ತಮಗಿದೆ ಎಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಜೀವೋತ್ತಮರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡರು, ಆಗ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಿತು ಇವರು ವಾಯುದೇವರೆಂದು. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಉಳಿದ ವಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು?** ಒಮ್ಮೆ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿರುವಾಗ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ನೂರು ಅರ್ಥಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದರು, ಆ ನೂರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರೆಂದು ಸಭಾಸದರು ಕೇಳಿದಾಗ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾ ಹೋದರು. ನೂರು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿ ಮುಗಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಪುನಃ ಹೇಳಲುಬಾರದ ಸಮಸ್ತ ಪಂಡಿತರು ಸೋತರು. ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ೧೦೦ ಅರ್ಥಗಳು, ಭಾರತ ಶ್ಲೋಕಕ್ಕೆ ೧೦ ಅರ್ಥಗಳು, ವೇದಗಳಿಗೆ ೩ ಅರ್ಥಗಳು ಎಂಬ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲು ಬರೆದ ಗ್ರಂಥ?** ಭಗವದ್ಗೀತೆಗೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಥಮಗ್ರಂಥ. ಇದರ ಸಮರ್ಪಣೆಗಾಗಿ ಬದರಿಯಾತ್ರೆಗೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಹೊರಟರು. ನಾರಾಯಣದೇವರು ಇದರಿಂದ ಸಂತೃಪ್ತರಾಗಿ ಮಂಗಳ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಶಕ್ತಿತಃ' ಪದದ ಬದಲು 'ಲೇಶತಃ' ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿ, ಶ್ಲಾಘಿಸಿದರು. **ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಯಾವಾಗ ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು?** ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ

ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರು ನರನಾರಾಯಣದೇವರ ಬಳಿ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ನರನಾರಾಯಣರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯರಚನೆ ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತಿರುಗಿಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯದ ರಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲು ಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ್ದು ಬದರಿಗೆ ಅಲ್ಲವೆ?** ಇಲ್ಲ. ಮೊದಲು ರಾಮೇಶ್ವರದ ತನಕ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ, ಅನಂತರ ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದು ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚನೆಮಾಡಿ, ತರುವಾಯ ಉತ್ತರಭಾರತಯಾತ್ರೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬದರಿಗೆ ಸಾಗಿದರು. **ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಆಸೇತುಹಿಮಾಚಲದ ತನಕ ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು ಅಲ್ಲವೆ?** ಹೌದು, ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಗೋದಾವರಿತೀರದಲ್ಲಿ ಅದ್ವೈತಮತದ ಪ್ರಕಾಂಡ ಪಂಡಿತರಾದ ಶೋಭನಭಟ್ಟರು ಕೂಡ ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾದರು. **ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಪಡೆದ ಸಂಪತ್ತೇನು?** ನಾನಾದೇಶದ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಪಡೆದದ್ದೇ ಇವರ ಸಂಪತ್ತು. ಉತ್ತಮ ಜೀವರಿಗೆ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಮರಳಿ ಉಡುಪಿಗೆ ಬಂದರು. ಇಂಥ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕಂಡು ಅಚ್ಯುತಪ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವರು ಕೂಡ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದರು. **ಯಾವ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಉಡುಪಿಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು?** ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರಶ್ರವಣಾದಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಘ್ನಗಳು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆಯೋ ಅದರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನೆಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಉಡುಪಿಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. **ಒಮ್ಮೆ ಪಶ್ಚಿಮಸಮುದ್ರದ ತೀರದಲ್ಲಿ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಆಹ್ನಿಕಕ್ಕೆ ಕುಳಿತ್ತಿದ್ದರು. ಹಡಗು ಬಿರುಗಾಳಿಗೆ ಸಿಲುಕಿ ದಿಕ್ಕು ಕಾಣದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ಶಾಟಿಯ ಆಡಿಸುವಿಕೆಯಿಂದ ದಡಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಸರ್ವಸ್ವ ಕೊಡಲು ಆ ಅಂಬಿಗ ಮುಂದಾದ, ಆದರೆ ಗೋಪಿಚಂದನದ ಹೆಂಟೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಅದರೊಳಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇದ್ದನು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸರಿಯಾದ ಕಥೆಯೇ ?** ಈ ಕಥೆಯು ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದು ಪ್ರಮಾಣವೇ. ಅನೇಕ ದಾಸವರೇಣ್ಯರು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹಾಡಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಟ್ಟುಕಥೆ ಎನ್ನಲಾಗದು. ಆದರೆ ಫಲಿಮಾರುಮಠದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ೧೮ನೇ ಶತಮಾನದ

ರಘುವರ್ಯತೀರ್ಥರು, ಅಣುಮಧ್ವ-ವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ - 'ದ್ವಾರಕಾಯಾಂ ರುಗ್ಮಿಣೀವನಾಖ್ಯಪ್ರದೇಶೇ ಗೋಪಿಚಂದನಮಧ್ಯೇ ಲಗ್ನಾಂ ಗೋಪಿಚಂದನಬುದ್ಧ್ಯಾ ಸಾಂಯಾತ್ರಿಕೈರಾನೀತಾಂ ರೂಪ್ಯಪೀಠಸಮಿಪೇ ಪ್ಲವೇ ಭಿನ್ನೇ ಜಲಧೌ ಮಗ್ನಾಂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪ್ರತಿಮಾಮಾನೀಯ.....ಮಠೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಯಾಮಾಸ' ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ರುಗ್ಮಿಣಿ ವನವೆಂಬ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಚಂದನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಸೇರಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಗೋಪಿಚಂದನ ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ತಂದರು, ರೌಪ್ಯಪೀಠದ ಹತ್ತಿರ ಇರುವ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಹಡಗು ಮುಳುಗಿತು. ಕೃಷ್ಣಪ್ರತಿಮೆಯು ಕೂಡ ಮುಳುಗಿತು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಕಡಲ ತಳ ಸೇರಿದ ಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ತಂದು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಇವರ ಮಾತಿಗೆ ಇವರಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳಿದಂತೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕು.**ಆಚಾರ್ಯರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲೀಮ್‌ಮತ, ಕ್ರೈಸ್ತಮತಗಳು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ಇದ್ದವೆ?** ಉತ್ತರಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹಲವೆಡೆ ಮುಸ್ಲೀಮ್‌ಮತ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು ಎನ್ನಲು ಸ್ಪಷ್ಟಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಮತ್ತು ಜಲಾಲ್‌ಉದ್ದೀನ್‌ಖಿಲ್ಜಿ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್‌ಖಿಲ್ಜಿ ಅದೇ ಕಾಲದ ಮುಸ್ಲೀಮ್ ದೊರೆಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಭೇಟಿಯಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆ. **ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನ್‌ಖಿಲ್ಜಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಿದ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಆಧಾರ?** ಮಧ್ವವಿಜಯದ ಹತ್ತನೇ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ 'ಸತ್ವರಕರಾಜ- ಪುರುಷಾನುಚಿತವಾಚಾ' ಎಂಬುದಾಗಿ ತುರುಷ್ಕರಾಜನ ಭಟರ ಜೊತೆ ಮಾತನಾಡಿ ಮುಂದೆ ತುರುಷ್ಕರಾಜನ ಬಳಿಯು ಮಾತನಾಡಿದರು ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ತ್ವರಕರಾಜ ಎಂದರೆ ಮುಸ್ಲೀಮ್ ರಾಜ ಎಂದರ್ಥ. **ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡಿದರು?** ಭಗವಂತನ ಅರಿವು ಮೂಡಿಸಲು ಭಾಷೆ ಯಾವುದಾದರೇನು ! ಎಂಬ ನೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪರ್ಷಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೇ ಉತ್ತರಿಸಿದರು - ಜಗತ್ತನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಆ ಏಕೈಕ ದೇವರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾವು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ ಎಂದರು. **ಬೇರೆ ಯಾವ ಮತಗಳು ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದವು?** ಇಸ್ಲಾಮ್‌ಮತ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕ್ರೈಸ್ತಮತವು ಕೂಡ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಆವರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಜೈನಮತ, ವೀರಶೈವಮತಗಳು, ಆಗ ಬೇರೂರುತ್ತಿದ್ದವು. ಸಮಗ್ರ ಭಾರತದೇಶದಲ್ಲಿ

ಅದ್ವೈತಮತವೇ ಉಸಿರಾಡುತ್ತಿತ್ತು. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಕೇವಲ ಅದ್ವೈತಮತವನ್ನೇ ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಉಳಿದ ಮತಗಳನ್ನೇಕೆ ನಿರಾಕರಿಸಲಿಲ್ಲ?** ತತ್ವವಾದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧಮತಗಳನ್ನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರಾಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ, ವಾಯುಜೀವೋತ್ತಮತ್ವ, ಪಂಚಭೇದ, ತಾರತಮ್ಯ ಈ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೂ ಕೂಡ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡಿದರು. **ಹಾಗಾದರೆ ಅದ್ವೈತಮತ ನಿರಾಕರಣೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿದರೆಂದು ಏಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ?** ವೇದಪ್ರಾಮಾಣ್ಯ ಒಪ್ಪುವ ನಾಟಕವಾಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಒಪ್ಪುವೆವೆಂದು ಹೊರಗೆ ಹೇಳಿ, ಒಳಗೇ ನಿರ್ಗುಣನೆಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಬಹಳ ಕುತಂತ್ರದಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯವರಂತೆ ಸೋಗು ಹಾಕಿ ಮೋಸ ಮಾಡುವುದು ಅದ್ವೈತಮತ. ಬಹಳ ಅಪಾಯಕಾರಿ. ಅದನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವುದು ಮೊದಲ ಕರ್ತವ್ಯ. ಮತ್ತು ದ್ವೈತಮತ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲವೂ ಅದ್ವೈತಮತದಲ್ಲೇ ಸೇರುತ್ತವೆ ಒಂದಲ್ಲಾ ಒಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಅದ್ವೈತಕ್ಕೆ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಶರಣಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅದ್ವೈತಮತ ಒಂದನ್ನು ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಮತಗಳು ಧೂಳೀಪಟವಾಗುತ್ತವೆ. **ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರೊಬ್ಬರನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಏಕೆ?** ಈ ಭಾವನೆ ಪೂರ್ಣ ತಪ್ಪು. ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಹೆಸರನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಅವರು ಯಾವ ಮತಾಚಾರ್ಯರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಮಾತನಾಡುವುದಿಲ್ಲ ಪಂಚಭೇದ ತಾರತಮ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಮೇಯಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿಷಯವನ್ನಷ್ಟೇ ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡುವುದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಮುಖ್ಯಗುರಿ. ಗಾಂಭೀರ್ಯದ ಪರಾಕಾಷ್ಠೆ. **ಆಚಾರ್ಯರು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತ ತಲುಪುವುದು ಹೇಗೆ ?** ಇದಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೇ ಉತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉದ್‌ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬರೆದರು. ಇದರಿಂದ ದಾಸಪಂಥವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದರು. ಹೃಷಿಕೇಶತೀರ್ಥರು ಹಾಗೂ ನರಹರಿತೀರ್ಥರು ಆ ಕೀರ್ತನಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರೇಸರರಾಗಿದ್ದರು.

ತರುವಾಯ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು, ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರು, ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು, ಬಹಳ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಆ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಹೀಗೆ ವ್ಯಾಸಪಂಥ ದಾಸಪಂಥಗಳೆರಡು ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ- ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆಯು ಬೆಳೆದವು, ಪುರಂದರದಾಸರು, ಕನಕದಾಸರು, ವಿಜಯದಾಸರು, ಗೋಪಾಲದಾಸರು, ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ಮುಂದುವರೆದು ವೇದಸಂದೇಶಗಳನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿದರು, ಇದೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಕೊಡುಗೆ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರದ್ದೂ ಅಲ್ಲ. **ಮಧ್ವವಿಜಯದ ಸಾರಸಂಗ್ರಹವೇನು ?** ನ ಮಾಧವಸಮೋ ದೇವೋ ನ ಚ ಮಧ್ವಸಮೋ ಗುರುಃ। ನ ತದ್ವಾಕ್ಯಸಮಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ನ ಚ ಮಧ್ವಃ ಸಮಃ ಪುಮಾನ್ ॥ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೇವನಿಲ್ಲ. ಮಧ್ವರಿಗೆ ಸಮರಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಗುರುವಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪುರುಷನಿಲ್ಲ. ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವತಃ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರೇ ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯಂದಿರಿಗೆ ಕಾಷ್ಠಮೌನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ - 'ನೇದೃಶಂ ಸ್ಥಲಮಲಂ ಶಮಲಘ್ನಂ ನಾಸ್ಯ ತೀರ್ಥಸಲಿಲಸ್ಯ ಸಮಂ ವಾಃ। ನಾಸ್ತಿ ವಿಷ್ಣುಸದೃಶಂ ನನು ದೈವಂ ನಾಸ್ಮದುಕ್ತಿಸದೃಶಂ ಹಿತರೂಪಮ್॥' ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಸಮವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಗಂಗಾಜಲಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ತೀರ್ಥವಿಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ದೇವನಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಹಿತನುಡಿಯಿಲ್ಲ. ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯ ಮಧ್ವರು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ತತ್ವವೇ ಪರಮಮುಖ್ಯವಾದದ್ದು. ಇದುವೇ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತರು ರಚಿಸಿದ ಮಧ್ವವಿಜಯದ ಸಾರಸಂಗ್ರಹ. ಇದನರಿತು ಜೀವನವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. **ಮಧ್ವರೇ ಗುರುಗಳಾದ ಭಾಗ್ಯವೇನು?** ಸತಿಯ ಜಠರದೊಳವತರಿಸಿ ಭಾರತೀರಮಣ ಮಧ್ವಾಭಿಧಾನದಿ ಚತುರದಶಲೋಕದೊಳು ಮೆರೆದ ಅಪ್ರತಿಮಗಭಿವಂದಿಸುವೆ. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಣಿಮಂತನೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ದುಷ್ಟರು ಹುಟ್ಟಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಕುಭಾಷ್ಯಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಆಗ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾಚಾರ್ಯರಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣದೇವರು ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರು. 'ಮಧ್ವ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹದಿನಾಕು ಲೋಕದಲ್ಲೇ ಮೆರೆದರು. ಹೀಗೆ ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಕೇವಲ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಏಕೈಕ ಗುರುವಲ್ಲ. ಹದಿನಾಕು ಲೋಕಗಳ

ಗುರುಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಚತುರ್ದಶಲೋಕ ಗುರುಗಳು ನಮ್ಮ ಈ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳಾಗಿ ದೊರೆತದ್ದು ಸಾವಿರಾರು ಜನ್ಮಗಳ ಸುಕೃತದ ಫಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮನಗಂಡು ಧನ್ಯರಾಗೋಣ. **ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ಕಥೆಯೇನು?** ಮಧ್ಯಗೇಹಭಟ್ಟರು ಸತ್ಪುತ್ರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಉಡುಪಿಯ ಅನಂತೇಶ್ವರನನ್ನು ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಸೇವೆಗೈದರು. ಅದರ ಫಲವಾಗಿ ಜಗದ್ಗುರುಗಳಾದ ವಾಯುದೇವರೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದರು. ಮಧ್ಯಗೇಹದಂಪತಿಗಳು ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ 'ವಾಸುದೇವ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ವಾಸುದೇವನು ಮಗುವಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ಹುರುಳಿ ತಿಂದು ಜೀರ್ಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಮೂರು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ತಂದೆ, ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಕಣ್ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಅರಣ್ಯಪ್ರದೇಶವನ್ನು ದಾಟಿ, ಉಡುಪಿಯ ಅನಂತೇಶ್ವರನ ಬಳಿ ತೆರಳಿದನು. ತಂದೆ ಮಾಡಿದ ಸಾಲವನ್ನು ಹುಣಸೆ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ತೀರಿಸಿದನು. ಆ ಮಗುವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಕಚ್ಚಲು ಮಣಿಮಂತನು ಹಾವಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಹೆಬ್ಬೆಟ್ಟಿನಿಂದ ತುಳಿದು ಕೊಂದನು. ಐದನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರಾಭ್ಯಾಸವಾಯಿತು. ಯೋಗ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪನಯನವೂ ಆಯಿತು. ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುಕುಲವಾಸವೇ ಮುಗಿಯಿತು. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಸನ್ನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ವಾಸುದೇವನೇ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞನಾದನು. ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ವರ್ಷದ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞರಿಗೆ ಗಂಗಾಸ್ನಾನ ಮಾಡಲು ತವಕ ಉಂಟಾದಾಗ ಗಂಗಾದೇವಿಯೇ ಮಧ್ವಸರೋವರಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದಳು. ವಾದಿಸಿಂಹ ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿಸಾಗರರೆಂಬ ಅದ್ವೈತ ಪಂಡಿತರನ್ನು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋಲಿಸಿದರು. ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಅನಂತರ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಉತ್ತರಭಾರತದ ದಿಗ್ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟರು. ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯವನು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ದೊಡ್ಡ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಅಪೂರ್ವ ಪ್ರಮೇಯಗಳನ್ನು ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಬಳಿ ಉಪದೇಶ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. ಪುನಃ ಆಗಮಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅದ್ವೈತ ಮತ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ದುರ್ಮತಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ವೈಷ್ಣವಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ವಿಷ್ಣುವೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ವಾಯುದೇವರು ಜೀವೋತ್ತಮರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಪಂಚಭೇದಗಳು ಸತ್ಯವಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಲ್ಲಿಯೂ

ತಾರತಮ್ಯವಿದೆ. ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲೂ ಕೂಡ ತಾರತಮ್ಯವಿದೆ. ಸಮಗ್ರ ವೇದದಿಂದ ಪರಮಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದವನು ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಮಾತ್ರ. ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ಈ ತತ್ವವಾದವನ್ನು ನಾನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ್ದಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ಶ್ರುತಿ-ಸ್ಮೃತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಮೀಮಾಂಸಾಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ್ದೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿದರು. ಇಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರೇ ನಮ್ಮ ಗುರುಗಳು. ಎಂದೆಂದೂ ಇವರೇ ನಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರಕರು.

ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳೆಂದರೆ? ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. **ಇವು ಎಷ್ಟು ? ಕರಾರುವಾಕ್ಕಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕಷ್ಟ. ಹಾಗಾದರೆ ೩೭ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲವೆ?** ಯಾರು ೩೭ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಅವರೂ ಕೂಡ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳಿವೆ ಎಂದೇ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತುಂಬಾ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ನಮಗೆ ದೊರೆತದ್ದು ೩೭ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. **ನಿಮ್ಮ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಏನು ಆಧಾರ?** ನಾನಾಸುಭಾಷಿತಸ್ತೋತ್ರಗಾಥಾದಿಕೃತಿಸತ್ಕೃತೀಃ। ತ್ವಯಿ ರತ್ನಾಕರೇ ರತ್ನಶ್ರೇಣೀರ್ವಾ ಗಣಯಂತಿ ಕೇ ॥(ಮ-ವಿ-15-84) ನಾರಾಯಣಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಲು ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯಂದಿರು ಲಿಪಿಬದ್ಧ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಇನ್ನು ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಲಿಪಿಬದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. **ನಮಗೆ ದೊರೆತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವಿವಕ್ಷಿಸಿ 37 ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲವೆ ?** ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆತಾಗ ಒಪ್ಪುವ ವಿಶಾಲ ಭಾವನೆ ಬೇಕು. **ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ 51 ಗ್ರಂಥಗಳು ದೊರೆತಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆ ಉಳಿದ 14 ಗ್ರಂಥಗಳು ಯಾವುದು ?** ಕಂದುಕಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಸೇರಿ 38 ಗ್ರಂಥಗಳು ಎಂಬುದು ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ವಾಡಿಕೆ. ಇದರ ಜೊತೆ ನ್ಯಾಸಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ತಿಥಿನಿರ್ಣಯಗ್ರಂಥಗಳು ಹೊಸದಾಗಿ ದೊರೆತಿವೆ, ಆಗ 40 ಗ್ರಂಥಗಳಾದವು, ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ 51 ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಆದರೆ ನಾರಾಯಣಪಂಡಿತರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರನ್ನು

'ಶತಗ್ರಂಥಕರ್ತ್ರೃ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಥವಾ ಹಿಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಅಸಂಖ್ಯಗ್ರಂಥಕರ್ತ್ರೃ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. **ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಾರಾಯಣಪಂಡಿತರು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ?** ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಪ್ರಶಂಸೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಒಂಬತ್ತನೇ ಸರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಅನೇಕ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. **ಏನದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ?** ಮೋಕ್ಷಶಾಸ್ತ್ರವೆಂದೇ ಇದರ ಹೆಸರು. 'ಮಹಾನಂದತೀರ್ಥಸ್ಯ ಯೇ ಭಾಷ್ಯಭಾವಂ' ಎಂಬ ಮಧ್ವವಿಜಯಶ್ಲೋಕವು ಮೋಕ್ಷ ದೊರಕಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರ ತಿಳಿಯುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯ ಎಂದಿದೆ. ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠಗ್ರಂಥವನ್ನು, ಬದರೀನಾರಾಯಣನ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. 21 ಕುಭಾಷ್ಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ಸರಿಯಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು. ಸಮಸ್ತ ವೈದಿಕವಾಙ್ಮಯವನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯಗೊಳಿಸುವ ಮೂಲಕ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು, ಅಂಥ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ದೋಷಲೇಶಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಮಾಡಿ ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯಸಾಧನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದರು. ಇದೇ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಸನಕಾದಿ ಋಷಿಗಳು, ಶೇಷಾದಿದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಶ್ರವಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು ಎಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವನ್ನು ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. **ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ಉಪನಿಷತ್ತು ಯಾವುದು?** ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತುಂಬ ಇಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಅವತಾರಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಸುವ ಕೊನೆಯ ಕ್ಷಣದಲ್ಲೂ ಅನಂತೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಇದೇ ಉಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಪಾಠ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಋಗ್ವೇದಶಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಉಪನಿಷತ್ತು. ನಾರಾಯಣತತ್ವದ ರಹಸ್ಯ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಈ ಉಪನಿಷತ್ತನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಋಷಿಪರಂಪರೆಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು. **ಹತ್ತು ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ವಿವರ ತಿಳಿಸಿರಿ?** 1. ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು, 2. ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು - ಇದು ಶುಕ್ಲಯಜುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು, ಸೂರ್ಯದೇವನು ಇದನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು, ಇದನ್ನು ಕಾಣ್ವೋಪನಿಷತ್ತು ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. 3. ಛಂದೋಗೋಪನಿಷತ್ತು- ಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತನ್ನು ರಮೆಯು

ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದಾಗ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಳು. 4. ತಲವಕಾರೋಪನಿಷತ್ತು - ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರರ ಸಂವಾದರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಇದು ಸಾಮಶಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು. 5. ಕಾಠಕೋಪನಿಷತ್ತು - ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಚಿಕೇತನ ಕಥೆ ಇದರಲ್ಲಿದೆ. ಯಜುರ್ವೇದದ ಕಠಶಾಖೆಗೆ ಸೇರಿದೆ, 6. ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು - ಕೃಷ್ಣಯಜುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇದರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಪಂಚರೂಪಗಳ ಉಪಾಸನೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿದೆ. ಆನಂದಮಯಾಧಿಕರಣವೇ ಮೊದಲಾದವು ಇದರ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿವೆ. 7. ಆಥರ್ವಣೋಪನಿಷತ್ತು - ಅಥರ್ವವೇದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟದ್ದು. ಪರಾಪರವಿದ್ಯೆಗಳ ಚರ್ಚೆಗಾಗಿ ಇದು ಹೊರಟಿದೆ. 8. ಷಟ್‌ಪ್ರಶ್ನೋಪನಿಷತ್ತು - ಅಥರ್ವಶಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದೆ, ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲೂ ಕೂಡ ಜೀವನು ದಾಸ್ಯಭಾವದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. 9. ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು - ಶುಕ್ಲಯಜುರ್ವೇದಕ್ಕೆ ಇದು ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದೆ ಅತ್ಯಂತ ಚಿಕ್ಕ ಉಪನಿಷತ್ತಾದರೂ ಕೂಡ ತತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಹತ್ವದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ. 10. ಮಾಂಡೂಕೋಪನಿಷತ್ತು - ಆಥರ್ವವೇದಶಾಖೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದೆ, ಭಗವಂತನ ರೂಪತ್ರಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಮಾಹಿತಿ ಇದೆ. ಈ 10 ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಭಾಷ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ 'ಉಪನಿಷತ್‌ಪ್ರಸ್ಥಾನ' ಎಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ 10 ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವ ಮೂಲಕ, ಸಕಲ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. **ವೇದಪ್ರವಚನಾಚಾರ್ಯರೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ವೇದವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಯೇ?** ವೇದಾರ್ಥನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಋಗ್‌ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. 40 ಸೂಕ್ತಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ವಿವರಣೆ ಮಾಡಿ ಸಮಗ್ರ ವೈದಿಕ ವಾಙ್ಮಯಕ್ಕೆ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೂ ಉಪಸಂಹಾರ ವಾಕ್ಯವಿದ್ದರೆ ಋಗ್‌ಭಾಷ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಸಂಹಾರವಾಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ವೇದಭಾಗಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆದಿರಬಹುದು ಅದು ನಮಗೆ ದೊರೆಯದೆ ಇರಬಹುದೆಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಗೀತಾಪ್ರಸ್ಥಾನ ಎಂದರೆ ಯಾವ ಗ್ರಂಥಗಳು? ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು?** ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಮಾಡಿದ ಕೃತಿಯೇ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ. ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ತೆರಳುವಾಗ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಲು ಕೊಂಡು ಹೋದ ಕಾಣಿಕೆಯೇ ಈ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ. ಮತ್ತೊಂದು ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ. ಗೀತೆಯ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವಂತೆ ವಿಭಿನ್ನರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನೆ

ಮಾಡಿದರು. ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯ ಹಾಗೂ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯ ಗ್ರಂಥಗಳು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಂತೆ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೇ ಬೆಳಗುತ್ತಿವೆ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ ನಾರಾಯಣಪಂಡಿತರು. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಪುರಾಣ ಹಾಗೂ ಇತಿಹಾಸಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನಾವು ಹೇಗೆ ಓದಬೇಕೆಂದು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ?** ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಮಹಾಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಮಹಾಭಾರತದ ಅರ್ಥನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದಲ್ಲ ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಅರ್ಥನಿರ್ಣಯ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟಿದೆ ಎಂದು ಸ್ವತಃ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೇ 'ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವಿನಿರ್ಣಯೋऽಯಂ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಎರಡನೇ ಬಾರಿ ಬದರಿಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಾಗ ಅಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣದೇವರ ಸನ್ನಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಈ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಿದೆ. ಇದನ್ನು ಓದದವನು ಮಾಧ್ವನೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾಡಿಕೆಯು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. **ಭಾಗವತಗ್ರಂಥದ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಆಚಾರ್ಯರು ಹೇಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ?** 18 ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವತಪುರಾಣಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಾತ್ಪರ್ಯ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿದ್ದಾರೆ. ಗುಹ್ಯಭಾಷೆ, ದರ್ಶನಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಸಮಾಧಿಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಅರಿತು ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಓದಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥದ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ಯಂತ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾದರೂ ಗ್ರಂಥವು ಬೃಹತ್ತಾಗಿದೆ. **ವಾಸ್ತುಶಾಸ್ತ್ರ, ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರ, ಜಪತಪಾದಿ ಸಮಗ್ರ ಆಚಾರ-ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಯಾವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಾರೆ?** ಮೇಲಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಉತ್ತರಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಂತ್ರಸಾರಸಂಗ್ರಹ ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ದೇವತೆಗಳು ಹೇಗೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದ ನೆರಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆಯೇ ತಂತ್ರಸಾರ ಎಂಬ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಸಾಧಕನು ತನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ಇರಲಾರ, ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ನಾರಾಯಣಪಂಡಿತರು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 400 ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಅಷ್ಟಮಹಾಮಂತ್ರಗಳು, ದೇವರಪೂಜೆ, ದೇವಾಲಯನಿರ್ಮಾಣ, ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶ, ಉತ್ಸವ, ಪ್ರತಿಮಾಶಿಲ್ಪ, 70 ಮಹಾಮಂತ್ರಗಳು, ಜಪ, ಧ್ಯಾನ, ಯಂತ್ರ, ಹೋಮವಿಧಿ, ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಮಾಹಿತಿ ದೊರಕುತ್ತದೆ. **ಪ್ರಕರಣಗ್ರಂಥಗಳು ಎಂದರೆ ಯಾವುದು ಎಂದು**

ಪರಿಚಯಿಸುವಿರಾ? ಒಟ್ಟು 10 ಪ್ರಕರಣಗ್ರಂಥಗಳು - 1. ಪ್ರಮಾಣಲಕ್ಷಣ - ಪ್ರಮಾಣವು ಎರಡು ವಿಧ, ಕೇವಲ ಪ್ರಮಾಣ, ಅನುಪ್ರಮಾಣ. ಈ ವಿಚಾರವನ್ನು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಯಾವುದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಪಪಾದನೆ ಮಾಡಲು ಆಧಾರವನ್ನಾಗಿ ನೀಡುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದರೆ ಇರುವುದು ಇದೊಂದೇ ಗ್ರಂಥ. 2. ಕಥಾಲಕ್ಷಣ - 24 ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಅಥವಾ ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರ ಪಾಠದಂತೆ 32 ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಗ್ರಂಥವಿದು. ವಾದವಿವಾದಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಶಿಷ್ಯನ ಬಳಿ ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮಾತನಾಡಬೇಕು ವಿದ್ವದ್‌ಗೋಷ್ಠಿಯು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಬೇಕು ಪರವಾದಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದರೆ ಕಥಾಲಕ್ಷಣವನ್ನೇ ಓದಬೇಕು, 3. ವಿಷ್ಣುತತ್ವವಿನಿರ್ಣಯ - ಈ ಗ್ರಂಥ ವಿಷಯದಿಂದ ಹಾಗೂ ಪರಿಮಾಣದಿಂದ ಬೃಹತ್ತಾಗಿದೆ. ಮೂರು ಪರಿಚ್ಛೇದಗಳಿವೆ ವೇದಗಳ ಅಪೌರುಷೇಯತ್ವ, ವರ್ಣನಿತ್ಯತ್ವ, ಪ್ರಪಂಚಸತ್ಯತ್ವ, ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. 4. ತತ್ವೋದ್ಯೋತ - ವಾದ ಎಂದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಹೆಸರು. ಕಾಸರಗೋಡಿನ ವಿಷ್ಣುಮಂಗಲ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮತೀರ್ಥನ ಬಳಿ ಮಾಡಿದ ವಾದವಿವಾದವೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಮಾಯಾವಾದಿಗಳು ಪ್ರಚ್ಛನ್ನಬೌದ್ಧರು ಎಂಬುದನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 5. ಮಾಯಾವಾದಖಂಡನ - ಯಾವ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅದ್ವೈತಮತ ನಿಂತಿದೆಯೋ ಆ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿರಾಕರಣೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಸಮಸ್ತ ಅದ್ವೈತಮತವನ್ನು ಧೂಳಿಪಟ ಮಾಡಿದ ಅತ್ಯಂತ ಕಿರಿದಾದ ಕೃತಿ ಇದು, 6. ಉಪಾಧಿ ಖಂಡನ- ಉಪಾಧಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಅದ್ವೈತಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಭೇದ ಇದರಿಂದ ನಿರ್ಣಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳುವ ಉಪಾಧಿಯನ್ನು ಖಂಡನೆ ಮಾಡಲು ಹೊರಟ ಗ್ರಂಥವೇ ಇದಾಗಿದೆ. 7. ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾನುಮಾನಖಂಡನ - ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಜಗತ್ತನ್ನು ಮಿಥ್ಯಾಭೂತ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಮಿಥ್ಯಾತ್ವವನ್ನು ಖಂಡನೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕ ಜಗತ್‌ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥನೆ ಮಾಡಲು ಈ ಗ್ರಂಥವು ಹೊರಟಿದೆ. ಈ ಮೂರು ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಖಂಡನತ್ರಯ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾವಾದದೂಷಣ, ಉಪಾಧಿದೂಷಣ, ಮಿಥ್ಯಾತ್ವಾನುಮಾನ-ದೂಷಣ ಎಂದು ಇವುಗಳ ಹೆಸರಿದೆ. 8. ತತ್ವಸಂಖ್ಯಾನ - ಕೇವಲ 12 ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪುಟ್ಟಕೃತಿ. ಆದರೆ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡಿ 'ಇದಮಿತ್ಥಂ' ಎಂದು ಗಣನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 9. ತತ್ವವಿವೇಕ - 11 ಶ್ಲೋಕಗಳ ಪುಟ್ಟಕೃತಿ, ತತ್ವಸಂಖ್ಯಾನ

ಎಂಬ ಮೂಲಗ್ರಂಥದ ಸಂಗ್ರಾಹಕವಾಗಿ ಈ ಗ್ರಂಥ ಹೊರಟಿದೆ. ತತ್ವಸಂಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಆಧಾರಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದೆ. 10. ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ - ಈ ಗ್ರಂಥ ದಶಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಶ್ರುತಿಪ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆಂದು ಕೆಲವು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಪ್ರಕಾರ 9 ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕರಣ ಗ್ರಂಥಗಳು. (ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯದ ಬಗ್ಗೆ ಮುಂದೆ ವಿವರಿಸಿದೆ.) **ಗೀತಾಪ್ರಸ್ಥಾನ ಉಪನಿಷತ್‌ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದಿರಿ ಸೂತ್ರಪ್ರಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವಿರಾ?** ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯ, ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಅಣುಭಾಷ್ಯ, ನ್ಯಾಯವಿವರಣ ಈ ನಾಕು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಸೂತ್ರಪ್ರಸ್ಥಾನ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ತಿಳಿದಿದ್ದೇವೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ. ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ-ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಂತೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಾಕು ಮಂದಿ ಶಿಷ್ಯರಿಂದ ನಾಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬರೆಸಿದ ಗ್ರಂಥವೇ ಇದು. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ. ಈ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ನಾರಾಯಣಪಂಡಿತರು ಭೂಲೋಕದ ಅಮೃತವೆಂದೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಮತ್‌ಟೀಕಾಕೃತ್ಪಾದರು ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಎಂಬ ಟೀಕೆಯನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳ ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ದುರ್ವಾದಿಗಳ ಗರ್ವದ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ ವಜ್ರಾಯುಧವಾಗಿದೆ. 3. ಅಣುಭಾಷ್ಯ- ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ ಎಂಬುದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು. ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ತೋರಿದಂತೆ ಈ ಪುಟ್ಟಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಅರ್ಥವನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧಿಕರಣಗಳ ಸಾರವನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಅದರ ಅನುಸಂಧಾನ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಲು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ಕೃತಿ ಇದು. 4. ನ್ಯಾಯವಿವರಣ - ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಪರಿಶಿಷ್ಟವೆಂದು ಇದನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಧಿಕರಣದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಯುಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ. 'ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ-ನ್ಯಾಯವಿವರಣಮಾಲಿಕಾ' ಎಂಬುದು ಇದರ ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಸರು. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನು ಅರಿತಿರುವರೆ? ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಕಾಂಡವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಒಪ್ಪಿ ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನು ಅಪ್ರಮಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿರುವರೆ?** ಒಮ್ಮೆ ಎಲ್ಲ ಯಾಜ್ಞಿಕರು ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಲು ಮುಂದಾದರು. ಆಗ ಕರ್ಮಕಾಂಡವನ್ನು ಜ್ಞಾನಕಾಂಡದೊಡನೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿ ವೈದಿಕ

ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನನ್ಯ ಸ್ಥಾನವಿದೆ ಎಂದು ಸಾಬೀತು ಪಡಿಸಲು ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದರು. ಇದನ್ನು 'ಖಂಡಾರ್ಥನಿರ್ಣಯ' ಎಂದು ಕೂಡ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಹಾಗೂ ಋಗ್‌ಭಾಷ್ಯಗ್ರಂಥ, ಶ್ರುತಿಪ್ರಸ್ಥಾನ ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಕೆಲವರು ಪ್ರಸ್ಥಾನಗಳು ಮೂರು ಎಂದರೆ ಕೆಲವರು ನಾಕು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. **ಅನೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಕವಿತಾಶಕ್ತಿ ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಹೊಂದಿದರು. ಆಗ ಸಭೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಹೇಳಿದರು. ಆಗಲೇ ಯಮಕಭಾರತವನ್ನು ರಚಿಸಿದರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೇನು?** ಹದಿನೆಂಟು ಪರ್ವಗಳ ಸಮಗ್ರ ಮಹಾಭಾರತದ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ಕೇವಲ 81 ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿರುವರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವರು. ಯಮಕಪ್ರಾಸಬದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ 'ಯಮಕಭಾರತ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಎಂಥ ಪಂಡಿತರೂ ಕೂಡ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುವಂಥ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ಚಿತ್ರಕಾವ್ಯವಿದು. **ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ವೈಷ್ಣವದೀಕ್ಷೆ ಹುಟ್ಟಿಸಲು ಆಚಾರ್ಯರ ಯಾವ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಪಾಠ ಮಾಡಬೇಕು?** ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ 'ಕೃಷ್ಣಾಮೃತಮಹಾರ್ಣವ' ಎಂಬ 229 ಶ್ಲೋಕಗಳ ಕೃತಿಯನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಸಕಲಪುರಾಣಗಳ ಸಾರಸಂಗ್ರಹವಾಗಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯಮಯವಾಗಿದೆ. ಇರೇಪಡಿತ್ತಾಯ ಎಂಬ ವಂಶದವರಿಗೆ ಯಜ್ಞನಾರಾಯಣನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವಾಗ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿ ನೀಡಿದರು, ಏತನ್‌ಮೂಲಕವಾಗಿ ವೈಷ್ಣವದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿರುವರು. **ಬೆಳಗಿನಿಂದ ರಾತ್ರಿಯವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎನ್ನಲು ಆಚಾರ್ಯರ ಗ್ರಂಥ ಯಾವುದು?** ಸದಾಚಾರಸ್ಮೃತಿ ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರಟಿದೆ. ಧರ್ಮಾಧರ್ಮದ ನಿರ್ಣಯದ ಜೊತೆ ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವ ಅಪೂರ್ವಕೃತಿ ಇದು. ನಿರಂತರ ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಧರ್ಮ, ವಿಸ್ಮರಣೆಯೇ ಅಧರ್ಮ ಎಂಬ ಮುಖ್ಯತತ್ವವನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರವಿದು. **ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ನೈವೇದ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೆ ಪಠಿಸಬೇಕು?** ಆಹಾರಪದಾರ್ಥಗಳಿಲ್ಲಿರುವ ವಿಷವನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಾಲುಷ್ಯವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಈ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕೆ ಇದೆ ಎಂಬುದು ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಘೋಷಣೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ನೈವೇದ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಲೇಬೇಕು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಇದೊಂದು ಸಂಗೀತಕಾವ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ಇದೇ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರವು ಮುಂದಿನ ದಾಸಪರಂಪರೆಗೆ

ಮೂಲ ಬೀಜವಾಯಿತು. ಈ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಉಳಿದ ಗ್ರಂಥ ಯಾವುದು?** 1. ಜಯಂತೀಕಲ್ಪ - 12 ಶ್ಲೋಕಗಳ ಪುಟ್ಟಕೃತಿಯಾದರೂ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿಯ ಮತ್ತು ಕೃಷ್ಣಜಯಂತಿಯ ಆಚರಣೆಗೋಸ್ಕರವೇ ಹೊರಟಿರುವ ಕೃತಿ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಮಿ ಆಚರಣೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಹತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. 2. ಯತಿಪ್ರಣವಕಲ್ಪ - ಯತಿಗಳ ಆಚರಣೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು, ತಿಳಿಸುವ 25 ಶ್ಲೋಕಗಳ ಸಣ್ಣಗ್ರಂಥ 'ವಿಷ್ಣೋಃ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಂ ಚ ಸರ್ವದಾ ಪ್ರತಿಪಾದಯ' ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧನುಡಿ ಇರುವುದು ಇದೇ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ. 3. ನ್ಯಾಸಪದ್ಧತಿ - 12 ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳ ನಿತ್ಯಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. 4. ತಿಥಿನಿರ್ಣಯ - 28 ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಗಣಿತದ ಲೆಕ್ಕಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇರುವ ಕೃತಿ. ಸೂರ್ಯಸ್ಫುಟ, ಚಂದ್ರಸ್ಫುಟಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಳಿಸಿದ ತಿಥಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಚಾರಗಳು ಈ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿವೆ. 5. ನಖಸ್ತುತಿ-ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಪಂಡಿತರು ವಾಯುಸ್ತುತಿಯನ್ನು ರಚನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಅದರ ಆದ್ಯಂತಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಸ್ತೋತ್ರವೇ ಈ ನಖಸ್ತುತಿ, 6. ಕಂದುಕಸ್ತುತಿ - ಆಚಾರ್ಯರು ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಚೆಂಡಾಟವಾಡುವಾಗ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ ಸ್ತುತಿ ಇದು - ಕಂದುಕಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಇರುವ ಈ ಸ್ತೋತ್ರ ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. (ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥರೇ ಬರೆದಿಟ್ಟ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ. ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳ ಶುದ್ಧಪಾಠದ ಬಗ್ಗೆ ಜೀವನ ಸವೆಸಿದ ವಿದ್ವಾನ್ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರ ಉಪಕಾರ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸಲೇ ಬೇಕು.) **ಸರ್ವಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿದಿರಿ ಈಗ ಅವರ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವಿರಾ?** ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಾರಾಯಣ-ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಮುಕ್ತಕಂಠದಿಂದ ಹೊಗಳಿದ್ದಾರೆ. ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲೇಬೇಕು. **ಕೇವಲ ತತ್ವಪ್ರಸಾರದಲ್ಲೇ ನಿಷ್ಠರಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಠಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು?** ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಆಮೂಲಾಗ್ರಜೀವನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಪುಡಿಗಾಸು ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ, ಅದರಂತೆ ಮಠ ಕಟ್ಟಿದ ಬಗ್ಗೆ, ಆಸ್ತಿ ಮಾಡಿದ ದಾಖಲೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಜವಾದ ವಿರಕ್ತಸಂನ್ಯಾಸಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೋರಿಸಿದ ಅತ್ಯಂತ ಪರಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಪರಮಹಂಸರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು. **ಹಾಗಾದರೆ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಠಗಳನ್ನು ಯಾರು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು?** ಯಾವ ಮಠಗಳನ್ನೂ

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ್ದಲ್ಲ. ಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಗಾಗಿ ಎಂಟು ಮಂದಿ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ನೀಡಿ ಪೂಜಾಕೈಂಕರ್ಯದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಅನೇಕ ಶಿಷ್ಯರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿ ತಾವಾಗಿಯೇ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಇಚ್ಛೆಪಟ್ಟು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. **ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಶಿಷ್ಯಂದಿರು ಯಾರು ?** ಗೋದಾವರಿತೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅದ್ವೈತಪಂಡಿತರಾದ ಶೋಭನಭಟ್ಟರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಇವರೇ ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರೆಂದು ಎಲ್ಲ ಮಠಗಳಿಗೆ ಮೂಲಪುರುಷರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ಯಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅದ್ವೈತಪಂಡಿತರು ವಾದ ಮಾಡಿ ಸೋತು ಶಿಷ್ಯರಾದರು, ಇವರು ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರಾದರು. ವಿಷ್ಣುಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂಬ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಅದ್ವೈತಪಂಡಿತರು ವಾದದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಮಾಧವತೀರ್ಥರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. ಗೋವಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳೆಂಬ ಆದ್ವೈತಪಂಡಿತರು ಸೊತು ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರೆನಿಸಿಕೊಂಡರು. **ಹಾಗಾದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇವಲ ಬಿಡಿಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳೇ ಹೊರತು ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೆ?** ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಈ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮ ನೀಡಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ವೇದಾಂತಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿ ತೀರ್ಥಪದವಿಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದಾಂತ-ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಾಧೀಶ್ವರರಾದ ಇವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ನಮ್ಮ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳೆಂಬ ವಾಡಿಕೆ ಬಂದಿತು. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜತೀರ್ಥರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಮಠಗಳ ವಿಭಾಗ ಹಾಗೂ ಪೀಠಾಧಿಪತ್ಯದ ಪರಿಪೂರ್ಣಕಲ್ಪನೆ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. **ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಮಠ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಮಠ ಎಂದು ಇದ್ದಂತೆ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಮಠ ಎಂದಷ್ಟೇ ಇರಬೇಕಿತ್ತು ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಠಗಳು ಅನಾವಶ್ಯಕ ಎಂದೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.** ಇಂದಿನ ದಿವಸ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಠಗಳಿರುವುದು ಅನುಕೂಲವೇ ಆಗಿದೆ. ಒಂದೇ ಮಠ ಇದ್ದರೆ ಅನೇಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಅನೇಕ ಮಠಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಧ್ವಸಮಾಜವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಲಿಷ್ಠವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಧ್ವಸಮಾಜದ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯೇ ಇತ್ತು. ಇಂದು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ 20 ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಠಮಾನ್ಯಗಳು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆಲಸ ಶ್ಲಾಘನೀಯವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ತವ್ಯ ಬಹಳಷ್ಟಿದೆ. **ಇಂದಿನ ಪೀಠಾಧಿಪತಿಗಳು ಮಹಾಸಮಾರಾಧನೆಯನ್ನು ವೈಭವೋಪೇತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಥವಾ**

ರಾಯರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ವೈಭವೋಪೇತವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ವನವಮಿಯ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಅತ್ಯಂತ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಇದು ತಪ್ಪಲ್ಲವೆ? ಒಂದು ವೇಳೆ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಮರೆತು ಅಥವಾ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡದೆ ಮಹಾಸಮಾರಾಧನೆ-ಯನ್ನಾಗಲಿ ರಾಯರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಮಾಡಿದ್ದರೆ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಾವು ಮಾಡುವ ಎಲ್ಲಾ ಆರಾಧನೆಯು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಬೇಕು ಎಂಬ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಆರಾಧನೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಏನೂ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಮಧ್ವನವಮಿಯನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದಂತು ಸತ್ಯ. ಆದರೆ ಮಧ್ವನವಮಿಗಿಂತ ರಾಯರ ಆರಾಧನೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ತಪ್ಪು ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು ಯಾವ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನೀಡದ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಭಕ್ತ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ನೀಡಿದಂತೆ ಭಗವಂತ ಒಂದೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಇಂಥ ಮನ್ನಣೆಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ ಇದೆಲ್ಲವೂ ಹರಿಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು. **ಆಚಾರ್ಯರ ಅನುಜರಾದ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುವಿರಾ?** 'ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ಇದ್ದ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಆಗುತ್ತಾನೆ' ಎಂದು ಮಧ್ಯಗೇಹ ದಂಪತಿಗಳು ಪರಿತಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ವಾಸುದೇವನು 'ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟುವತನಕ ಸಂನ್ಯಾಸಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಭರವಸೆ ನೀಡಿದನು. ಆದರ ಫಲವಾಗಿ ಮಧ್ಯಗೇಹದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಒಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅವರು ಕೊನೆಯತನಕ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾದನು. ಅನಂತರ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಿ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಮಹಾವಿರಕ್ತಶಿಖಾಮಣಿಗಳಾಗಿ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಎಲೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿ 5 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಪಂಚಗವ್ಯ, ಕೊನೆಗೆ ಅದನ್ನೂ ತೊರೆದು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ದೊಡ್ಡ ತಪಸ್ವಿ. ಅಣ್ಣನಿಗೆ ತಕ್ಕ ತಮ್ಮನೆಂದರೆ ಇವರೊಬ್ಬರೇ. ಇವರೇ ಮುಂದೆ ಸೋದೆಮಠದ ಹಾಗೂ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮಠದ ಮೂಲಪುರುಷರಾದರು.**ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಠಗಳಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಮಠಗಳಿವೆ. ಅವು ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದವು?** ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಮಠಗಳು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನೂ 4 ಮಠಗಳಿವೆ, 1. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮಠ, 2. ಭಂಡಾರಕೇರಿಮಠ, 3. ಭೀಮನಕಟ್ಟೆಮಠ, 4. ಚಿತ್ರಾಪುರಮಠ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಮಠ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರಿಂದ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ಆಚಾರ್ಯರ ಗುರುಗಳಾದ ಅಚ್ಯುತಪ್ರಜ್ಞರ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಭಂಡಾರಕೇರಿಮಠ,

ಹಾಗೂ ಭೀಮನಕಟ್ಟೆಮಠ ಕವಲಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದವು. ಆದರೆ ಚಿತ್ರಾಪುರಮಠ ಪೇಜಾವರಮಠದಿಂದ ಕವಲಾಗಿ ಬಂದಿತು ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. **ಗೌಡಸಾರಸ್ವತರು ಮಾಧ್ವರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಮಠ ಯಾವುದು?** ಗೋಕರ್ಣಪರ್ತಗಾಳಿಜೀವೋತ್ತಮಮಠ, ಹಾಗೂ ಕಾಶಿಮಠ ಇವೆರಡು ಮಠಗಳನ್ನು ಗೌಡಸಾರಸ್ವತರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರನ್ನೇ ಗುರುಗಳೆಂದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇವರು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಫಲಿಮಾರು ಮಠದ ಹತ್ತನೇ ಯತಿಗಳಾದ ರಾಮಚಂದ್ರತೀರ್ಥರಿಂದ ಸಂನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪಡೆದ ನಾರಾಯಣತೀರ್ಥರು ಈ ಮಠದ ಮೂಲ ಯತಿಗಳು. **ಇಸ್ಕಾನ್ ಮಠದವರು ಮಾಧ್ವೀಯರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇದು ಹೇಗೆ?** ಮಧ್ವಗೌಡಿಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಬಂಗಳಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾಧ್ವಪೀಠವಿತ್ತು. ಈ ಮಠಕ್ಕೆ ಅಚ್ಯುತಚರಣ ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಯತಿಗಳು ಬಂದರು. ಇವರೇ ಭಕ್ತಿವೇದಾಂತಪ್ರಭುವೆಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡು ಹರೇಕೃಷ್ಣಮಠದ ಇಸ್ಕಾನ್‌ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪಕರಾದರು, ಇವರು ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರನ್ನೇ ಮೂಲಗುರುಗಳೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುತ್ತಾರೆನ್ನುತ್ತಾರೆ. **ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಮಠಗಳು ಎಷ್ಟು? ಹಾಗೂ ಹೇಗೆ ಬೆಳೆದುಬಂದವು?** ಶ್ರೀಪದ್ಮನಾಭತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀನರಹರಿತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಮಾಧವತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಿಂದ ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಮಠಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದವು. ಒಟ್ಟು ಎಂಟು ಮಠಗಳಾದವು. 1. ಶ್ರೀಪಾದರಾಜಮಠ, 2. ರಾಯರಮಠ, 3. ಉತ್ತರಾದಿಮಠ, 4. ಸೋಸಲೆವ್ಯಾಸರಾಜಮಠ, 5. ಕುಂದಾಪುರವ್ಯಾಸರಾಜಮಠ, 6. ಮಜ್ಜಿಗೆಹಳ್ಳಿಮಠ, 7. ಕೂಡ್ಲಿಮಠ. 8. ಬಾಳಗಾರುಮಠ. ಶ್ರೀವ್ಯಾಸರಾಜರ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀಪಾದರಾಜರು ಈ ಮಠದ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳಗಿದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯತಿಗಳು. ವ್ಯಾಸರಾಜಮಠದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರಂಪರೆ ಕುಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ ಮಠವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಕುಂದಾಪುರ-ವ್ಯಾಸರಾಜಮಠವಾಯಿತು. ಮಾಧವತೀರ್ಥರ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಮಜ್ಜಿಗೆಹಳ್ಳಿ ಮಠವು ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯಿತು. ಅಕ್ಷೋಭ್ಯತೀರ್ಥರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಾಗಿ ಕವಲು ಒಡೆದ ಪರಂಪರೆ ಬಾಳಗಾರುಮಠ ಎಂದು ಕರೆಸಿಕೊಂಡಿತು. **ಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ ಇದರ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರು ಆಧಾರವಿದೆಯೆ?** 'ಮಧ್ವಪ್ರಶಿಷ್ಯಾ ಬಹವೋ ಶಿಷ್ಯಾ ಏಷಾಂ ಮುಹುಸ್ತದಾ ಅಲಂಚಕ್ರುರಲಂ ಪೃಥ್ವೀಂ ಸರ್ವೇ ಸದ್ಗುಣಭೂಷಣಾಃ ' ಅನೇಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ವರ ಶಿಷ್ಯರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿದರು, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸದ್ಗುಣಭೂಷಣರಾದರು, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ದುರ್ವಾದಿಗಳ ದುರ್ವಾದವನ್ನು ಖಂಡನೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮಧ್ವವಿಜಯದಲ್ಲಿ

ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಗೃಹಸ್ಥ ಶಿಷ್ಯರೂ ಕೂಡ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಶಿಷ್ಯರಾಗಿ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. **ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಏಕೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು?** ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ. ಭೌತಿಕವಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಪರಿಶೋಧನೆ ನಡೆದರೂ ಅದು ಅಪರಿಪೂರ್ಣ. ಜೀವನವನ್ನು ಭಗವಂತನೆಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವ ತತ್ವವೇ ಪ್ರಾಣತತ್ವ. ಇದರ ಅರಿವೇ ಜೀವೋತ್ತಮತ್ವ. ಈ ಪ್ರಾಣತತ್ವವೇ ಮಧ್ವ ಎಂಬ ರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿತು. ಮಧ್ವರ ಒಂದೊಂದು ವಾಣಿಯು ಅತ್ಯದ್ಭುತ. ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾರೇ ಹೇಳಿದರೂ ಯಾವುದೇ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳಿದರೂ ಒಪ್ಪಬಾರದು, ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ತತ್ವವನ್ನೇ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅರಿಯಬೇಕು, ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ದೃಢೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಶರಣೆನ್ನಬೇಕು. ಶರಣಾಗತಿಯಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ಪುನಃ ಶರಣಾಗತರಾಗಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು. **ಜೀವನದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಮಾರ್ಗ ಯಾವುದು?** ಸರ್ವಮೂಲಗ್ರಂಥಗಳು ಸಮಸ್ತಜನತೆಗೆ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿವೆ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿರುವ ಅಜ್ಞಾನ ಭ್ರಾಂತಿಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರ್ಮೂಲಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿವೆ. ಆದರೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಮತಗಳು ಏಕೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿವೆ? ಎಂದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೇ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 'ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಾತ್ ಶುದ್ಧಬುದ್ಧೀನಾಂ ಬಾಹುಲ್ಯಾತ್ ಅಲ್ಪವೇದಿನಾಂ । ದುರಾಗ್ರಹಗೃಹೀತತ್ವಾತ್ ವರ್ತಂತೇ ಸಮಯಾಃ ಸದಾ' 'ಮಾತ್ಸರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡುವ ಸ್ವಚ್ಛಬುದ್ಧಿಯ ಜನರು ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ವಿರಳ. ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ತಿಳಿದು ಹಾರಾಡುವವರೇ ಹೆಚ್ಚು. ತಮ್ಮ ಮತವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಸಾರುವ ದುರಾಗ್ರಹದಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ. ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲ ಮತಗಳು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅರಿತು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಗುವುದೇ ನಿಜವಾದ ವಿವೇಕ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಮಹಿಮೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಂಥಗಳ ಪರಿಚಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ದಶಮೀ

ಶ್ರೀ ಯೋಗೀಂದ್ರತೀರ್ಥರು (ರಾಯರ ಮಠ) ಶ್ರೀರಂಗ - ಸಾಂದ್ರಬೋಧಾಯ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ನಿಸ್ತಂದ್ರಮನಸೇಹರೌ । ರಾಘವೇಂದ್ರ

ಕುಮಾರಾಯ ನಮೋ ಯೋಗೀಂದ್ರ ಯೋಗಿನೇ॥ ಗುರುರಾಜರ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಅವರ ಪುರ್ವಾಶ್ರಮದ ಅಣ್ಣನ ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮೂರು ಜನ ಮುಖ್ಯರು. ಅವರಲ್ಲಿ ವೆಂಕಣ್ಣಾಚಾರ್ಯರು ಹೆಚ್ಚು ಅರ್ಹರೆಂದು ತಿಳಿದು ಗುರುರಾಜರು ಅವರಿಗೆ ಮೊದಲು ಆಶ್ರಮ ಕೊಟ್ಟು 'ಯೋಗೀಂದ್ರ'ರೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಉಳಿದ ಇಬ್ಬರು ಶಿಷ್ಯರಾದ ವಾಸುದೇವಾಚಾರ್ಯರೂ, ಮುದ್ದುಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರೂ ಆಮೇಲೆ ಪಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಯೋಗೀಂದ್ರರು ಮಹಾಪಂಡಿತೋತ್ತಮರು, ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಇವರಿಗೆ ವೆಂಕಣ್ಣಪಂತ ಮಂತ್ರಾಲಯಗ್ರಾಮ ಜಹಗಿರಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟನೆಂದು ಹಿಂದೆಯೇ ಉದಹರಿಸಿದೆ. ಗುರುಗಳ ಬೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶವಾದ ಮೇಲೆ, ವೃಂದಾವನದ ಪೂಜೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಿಪಡಿಸಿ ತಾವು ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಿದ್ದು ಸಂಚಾರ ಹೊರಟರು. ಭಾಗ್ಯನಗರದಲ್ಲಿ ಕಾಕಾ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ವಾದಿಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದರು. ಗುರುರಾಜರು ದಕ್ಷಿಣ ದೇಶವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಗಳವರು ಆ ಕಡೆ ಹೊರಟರು. ಕುಂಭಕೋನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಜಯೀಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಶ್ರೀರಂಗಕ್ಷೇತ್ರ ಆಗ ಮಧುರೆಯ ನಾಯಕರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಸೇರಿತ್ತು. ಆಗ ಮಧುರೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಮಲನಾಯಕನ ಮೊಮ್ಮಗ, ವಿಶ್ವನಾಥನಾಯಕನ ಮಗ ಮುದ್ದಲಗಾದ್ರಿನಾಯಕ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ತನ್ನ ಪೂರ್ವಿಕರೆಲ್ಲರೂ ಮಹಾಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಗೌರವವನ್ನು ನೆನೆದು ತಾನು ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಿ ಸಂವತ್ಸರದ ಅಕ್ಷಯ ತೃತೀಯದ ಮಹಾಪರ್ವದಿನದಲ್ಲಿ (೧೬೭೯) ಶ್ರೀಗಳವರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ತಾರ್ಮಪರ್ಣೀ ತೀರದಲ್ಲಿನ 'ಆರಂಭಣ್ಣ' ಎಂಬ ಗ್ರಾಮವನ್ನೂ ಶ್ರೀರಂಗದ ಚಿತ್ರವೀಥಿಯ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕಿರುವ ಕಲ್ಲಮಠವನ್ನೂ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು, ಶ್ರೀರಂಗದಂತಹ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀಗಳವರು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟು, ವಿಭವ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯ ದಿನ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಏಕಾದಶೀ

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ - ಸಾಧು ಕೃಷ್ಣ ತ್ವಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಮಾದಿದೇವೋ ಭವಾನ್ ಪ್ರಭೋ। ಸ್ವೇದಜಾ ಅಂಡಜಾಶ್ಚೈವ ಉದ್ಭಿಜಾಶ್ಚ ಜರಾಯುಜಾಃ॥೧॥ ತೇಷಾಂ ಕರ್ತಾ ವಿಕರ್ತಾ ತ್ವಂ ಪಾಲಕಃ ಕ್ಷಯಕಾರಕಃ। ಮಾಘಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇ ತು ಷಟ್ತಿಲಾ ಕಥಿತಾ ತ್ವಯಾ ॥೨॥ ಶುಕ್ಲೇ ಚ ಕಾ ಭವೇದ್ದೇವ ಕಥಯಸ್ವ ಪ್ರಸಾದತಃ । ಕಿಂ ನಾಮಕೋ ವಿಧಿಸ್ತಸ್ಯಾಃ ಕೋ ದೇವಸ್ತತ್ರ ಪೂಜ್ಯತೇ ॥೩॥ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು- ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣನೇ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ನೀನು ಆದಿದೇವನು.

ಪ್ರಭುವು. ಬೆವರಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ, ಕಾಳಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಜರಾಯುವೆಂಬ ನರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ನೀನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸತಕ್ಕವನು. ನಾಶಮಾಡುವವನೂ ನೀನೇ. ಕಾಪಾಡುವವನೂ ನೀನೇ. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಮಾಡುವವನೂ ನೀನೇ. ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಷಟ್ಟಿಲೈಕಾದಶಿಯನ್ನು ನೀನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಏಕಾದಶಿಯದಿನ ಯಾವ ಹೆಸರಿನ ಏಕಾದಶಿಯು ಬರುವುದು? ಅದರ ವಿಧಿಯೇನು? ಆಗ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವ ದೇವರಾವುದು? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸು. ಕೃಷ್ಣಉವಾಚ - ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ಶುಕ್ಲೇ ಮಾಘಸ್ಯ ಯಾ ಭವೇತ್ । ಜಯಾ ನಾಮೇತಿ ವಿಖ್ಯಾತಾ ಸರ್ವಪಾಪಹರಾ ಪರಾ ॥೪॥ ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ರಾಜನೇ! ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿಗೆ ''ಜಯಾ'' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಅದು ಸಮಸ್ತವಾದ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪವಿತ್ರಾ ಪಾಪಹಂತ್ರೀ ಚ ಕಾಮದಾ ಮೋಕ್ಷದಾ ನೃಣಾಂ । ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಹಂತ್ರೀ ಚ ಪಿಶಾಚತ್ವವಿನಾಶಿನೀ ॥೫॥ ಅದು ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಪಾಪವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪಿಶಾಚತ್ವವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತದೆ. ನೈವ ತಸ್ಯಾಂ ವ್ರತೇ ಚೀರ್ಣೇ ಪ್ರೇತತ್ವಮುಪಜಾಯತೇ । ನಾತಃ ಪರತರಾ ಕಾಚಿತ್ ಪಾಪಘ್ನೀ ಮೋಕ್ಷದಾಯಿನೀ ॥೬॥ ಈ ಏಕಾದಶಿಯ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರೇತಭಾವವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪಾಪನಾಶಕವಾದುದೂ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕುದೂ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ. ಏತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾದ್ರಾಜನ್ ಕರ್ತವ್ಯಾ ಸಾ ಪ್ರಯತ್ನತಃ । ಶ್ರೂಯತಾಂ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲಂ ಕಥಾ ಪೌರಾಣಿಕೀ ಶುಭಾ ॥೭॥ ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಆ ಏಕಾದಶಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಿಂದಿನ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಪಂಕಜೇ ಚ ಪುರಾಣೇಽಸ್ಯಾ ಮಹಿಮಾ ಕಥಿತೋ ಮಯಾ । ಏಕದಾ ನಾಕಲೋಕೇ ವೈ ಇಂದ್ರೋ ರಾಜ್ಯಂ ಚಕಾರ ಹ ॥೮॥ ಈ ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಈ ಏಕಾದಶಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿರುವನು. ಒಂದುಸಾರಿ ಇಂದ್ರನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದನು. ದೇವಾಸ್ತತ್ರ ಸುಖೇನೈವ ನಿವಸಂತಿ ಮನೋರಮೇ । ಪೀಯೂಷಪಾನನಿರತಾ ಅಪ್ಸರೋಗಣಸೇವಿತಾಃ ॥೯॥ ಆಗ ಅಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಸುಖದಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಪ್ಸರಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ನಂದನೇ ಚ ವನೇ ತತ್ರ ಪಾರಿಜಾತೋಪಸೇವಿತೇ । ರಮಯಂತಿ ರಮ್ಯಂತ್ಯತ್ರ ಅಪ್ಸರೋಭಿರ್ದಿವೌಕಸಃ ॥೧೦॥ ಪಾರಿಜಾತದ

ಮರವಿರುವ ನಂದನವನದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಅಪ್ಸರರೊಂದಿಗೆ ಸುಖಪಡುತ್ತಲೂ, ರಮಿಸುತ್ತಲೂ ಇರುವರು. ಏಕದಾ ರಮಮಾಣೋಸೌ ದೇವೇಂದ್ರಸ್ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ನೃಪ। ನರ್ತಯಾಮಾಸ ಹರ್ಷಾತ್ಪಂಚಾಶತ್ಕೋಟಿನಾಯಕಃ ॥೧೧॥ ಒಂದುಸಾರಿ ಮನಸ್ಸು ಬಂದಂತೆ ರಮಿಸುತ್ತಾ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಐವತ್ತು ಕೋಟಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ನಾಯಕನಾದ ಆ ಇಂದ್ರನು ಸಂತೋಷದಿಂದಿದ್ದನು. ಗಂಧರ್ವಾಸ್ತತ್ರ ಗಾಯಂತಿ ಗಂಧರ್ವಃ ಪುಷ್ಪದಂತಕಃ । ಚಿತ್ರಸೇನಸ್ತು ತತ್ರೈವ ಚಿತ್ರಸೇನಸುತಸ್ತಥಾ ॥೧೨॥ ಪುಷ್ಪದಂತ, ಚಿತ್ರಸೇನ, ಚಿತ್ರಸೇನನ ಮಗ ಮುಂತಾದ ಗಂಧರ್ವರು ಅಲ್ಲಿ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಾಲಿನೀತಿ ಚ ನಾಮ್ನಾ ತು ಚಿತ್ರಸೇನಸ್ಯ ಯೋಷಿತಾ । ಮಾಲಿನ್ಯಾಸ್ತು ಸಮುತ್ಪನ್ನಾ ಪುಷ್ಪವಂತೀತಿ ನಾಮತಃ ॥೧೩॥ ಚಿತ್ರಸೇನನ ಹೆಂಡತಿ ಮಾಲಿನೀ ಎಂಬುವಳೂ, ಆ ಮಾಲಿನಿಯ ಮಗಳಾದ ಪುಷ್ಪವಂತಿಯೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದರು. ಪುಷ್ಪದಂತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋಽಸೌ ಮಾಲ್ಯವಾನ್ ನಾಮ ನಾಮತಃ । ಪುಷ್ಪವಂತ್ಯಾಶ್ಚ ರೂಪೇಣ ಮಾಲ್ಯವಾನತಿಮೋಹಿತಃ ॥೧೪॥ ಪುಷ್ಪದಂತ್ನ ಮಗನಾದ ಮಾಲ್ಯವಂತನೆಂಬುವನು ಮಾಲಿನಿಯ ಮಗಳಾದ ಪುಷ್ಪವಂತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಅವಳ ರೂಪಕ್ಕೆ ಆ ಮಾಲ್ಯವಂತನು ಮೋಹಗೊಂಡನು. ತಯಾ ದೇವ್ಯಾ ಕಟಾಕ್ಷೈಶ್ಚ ಮಾಲ್ಯವಾಂಶ್ಚ ವಶೇ ಕೃತಃ । ಲಾವಣ್ಯರೂಪಸಂಯುಕ್ತಂ ತಸ್ಯಾ ರೂಪಂ ನೃಪ ಶೃಣು ॥೧೫॥ ಆ ಪುಷ್ಪವಂತಿಯು ಕಿರುಗಣ್ಣನೋಟವನ್ನು ಬೀರಿ ಮಾಲ್ಯವಂತನನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಬಾಹೂ ತಸ್ಯಾಸ್ತು ಕಾಮೇನ ಲಂಬಮೌನ ಕೃತಾವಿಹ। ಕರ್ಣಾಯತೇ ತು ನಯನೇ ರಕ್ತಾಂತೇ ಘೂರ್ಣಿತೇ ತಥಾ ॥೧೬॥ ಆಕೆಯ ತೋಳುಗಳನ್ನು ನೇತಾಡುವಂತೆ ಕಾಮನೇ ಮಾಡಿದನು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಿವಿಯವರೆಗೂ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದು ಕೆಂಪಗೆ ಮದಿಸಿದಂತಿದ್ದುವು. ಕರ್ಣೌ ತು ಶೋಭನೌ ತಸ್ಯಾಃ ಕುಂಡಲಾಭ್ಯಾಂ ನೃಪೋತ್ತಮ। ಕಂಬುಗ್ರಿವಾಯತಾ ಸೈವ ದಿವ್ಯಾಭರಣಭೂಷಿತಾ ॥೧೭॥ ಕಿವಿಗಳು ಮನೋಹರವಾಗಿದ್ದುವು. ಅಲ್ಲದೆ ಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದವು. ಕತ್ತು ಶಂಖದಂತಿದ್ದಿತು. ಒಳ್ಳೆಯ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಪೀನೋನ್ನತೌ ಕುಚೌ ತಸ್ಯಾಸ್ತೌ ಹೇಮಕಲಶಾವಿವ । ಮಧ್ಯಂ ಕ್ಷಾಮಂ ಚ ಚಾರ್ವಂಗ್ಯಾ ಮುಷ್ಟಿಗ್ರಾಹಮನುತ್ತಮಂ ॥೧೮॥ ಸ್ತನಗಳು ದಪ್ಪವಾಗಿ ಎತ್ತರವಾಗಿದ್ದುವು. ಅವು ಚಿನ್ನದ ಕಲಶದಂತಿದ್ದುವು. ನಡುವು ಸಣ್ಣಗಿದ್ದಿತು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವಂತಿದ್ದಿತು. ನಿತಂಬೌ ವಿಸ್ತೃತೌ ಚಾಸ್ಯಾ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಾ ಜಘನಸ್ಥಳೀ । ಚರಣೌ ಶೋಭಮಾನೌ ಚ ರಕ್ತೋತ್ಪಲಸಮದ್ಯುತೀ ॥೧೯॥ ಕುಂಡೆಗಳು ದಪ್ಪವಾಗಿದ್ದವು. ಕುಂಡೆಗಳ

ಮುಂಭಾಗವು ಅಗಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಪಾದಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ ಕೆಂದಾವರೆಯಂತಿದ್ದುವು. ಈದೃಶ್ಯಾ ಪುಷ್ಪವಂತ್ಯಾಸೌ ಮಾಲ್ಯವಾನತಿಮೋಹಿತಃ । ಶಕ್ರಸ್ಯ ಪರಿತೋಷಾಯ ನೃತ್ಯಾರ್ಥಂ ತೌ ಸಮಾಗತೌ ॥೨೦॥ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿದ್ದ ಪುಷ್ಪವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾಲ್ಯವಂತನು ಬಹು ಮೋಹಗೊಂಡನು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲು ಕುಣಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಗಾಯಮಾನೌ ತು ತೌ ತತ್ರ ಹ್ಯಪ್ಸರೋಗಣಸೇವಿತೌ । ಮದನಾಭಿಪರೀತಾಂತೌ ಪುಷ್ಪವಂತೀ ಚ ಮಾಲ್ಯವಾನ್ ॥೨೧॥ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರರೊಡನೆ ಗಾನ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದು ಪರಸ್ಪರ ಮನ್ಮಥನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡರು. ಪರಸ್ಪರಾನುರಾಗೇಣ ವ್ಯಾಮೋಹವಶಮಾಗತೌ। ನ ಶುದ್ಧಗಾನಂ ಗಾಯೇತಾಂ ಚಿತ್ತಭ್ರಮಸಮನ್ವಿತೌ ॥೨೨॥ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಅನುರಾಗದಿಂದ ಮೋಹವಶರಾದರು. ಆದುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯಾಗಿರದೆ ಸರಿಯಾದ ಗಾನನವನ್ನು ಹಾಡದೇ ಅಪಸ್ವರವಾಗಿ ಹಾಡಿದರು. ಬದ್ಧದೃಷ್ಟೀ ತಥಾನ್ಯೋನ್ಯಂ ಕಾಮಬಾಣವಶಂಗತೌ । ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಲೇಖರ್ಷಭಸ್ತತ್ರ ಸಂಗತಂ ಮಾನಸಂ ತಯೋಃ ॥೨೩॥ ಆಗ ಆ ದೇವಾಧಿಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನು ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಮಬಾಣಕ್ಕೆ ವಶರಾಗಿ ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದನು. ತಾಳಕ್ರಿಯಾಮಾನಲೋಪಾತ್ತಥಾ ಗೀತವಿವರ್ಜನಾತ್ । ಚಿಂತಯಿತ್ವಾತು ಮಘವಾ ಹ್ಯವಜ್ಞಾನಂ ತಥಾತ್ಮನಃ । ಕುಪಿತಶ್ಚ ತಯೋರರ್ಥೇ ಶಾಪಂ ದಾಸ್ಯನ್ನಿದಂ ಜಗೌ ॥೨೪॥ ತಾಳ ಹಾಕುವುದರಲ್ಲಿ ಕಾಲ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾದುದನ್ನೂ, ಗಾನ ಹಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟುದನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಇಂದ್ರನು ಇದು ತನಗೆ ಅವಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವರ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಂಡು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಇಂತೆಂದನು. ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ - ಧಿಗ್ಯುವಾಂ ಪತಿತೌ ಮೂಢಾವಾಜ್ಞಾಭಂಗಕೃತೌ ಮಮ । ಯುವಾಂ ಪಿಶಾಚೌ ಭವತಾಂ ದಂಪತೀರೂಪಧಾರಿಣೌ ॥ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಮನುಪ್ರಾಪ್ತೌ ಭುಂಜಾನೌ ಕರ್ಮಣಃ ಫಲಂ ॥೨೫॥ ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು - ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆಗೆ ಭಂಗವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮೂಢರಾದ ನಿಮಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ನೀವಿಬ್ಬರೂ ದಂಪತಿ ರೂಪವಾದ ಪಿಶಾಚಿಗಳಾಗಿರಿ. ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಕರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ- ಏವಂ ಮಘವತಾ ತಪ್ತಾವುಭೌ ದುಃಖಿತಮಾನಸೌ । ಹಿಮವಂತಂ ಗಿರಿಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾವಿಂದ್ರಶಾಪಾದ್ವಿಮೋಹಿತೌ ॥೨೬॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಂದ್ರನಿಂದ ಶಾಪಪಡೆದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ದುಃಖಗೊಂಡು ಆ

ಶಾಪದಿಂದಲೇ ಮೋಹಗೊಂಡು ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಉಭೌ ಪಿಶಾಚತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೌ ದಾರುಣಂ ದುಃಖಮೇವ ಚ । ಸಂತಪ್ಯಮಾನಸೌ ತತ್ರ ಹಿಮಕೃಚ್ಛ್ರಗತಾವುಭೌ ॥೨೭॥ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಶಾಪದಿಂದ ಪಿಶಾಚತನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದುಃಖಗೊಂಡು ಹಿಮದಿಂದ ತೊಂದರೆಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಗಂಧರ್ವತ್ವಮಪ್ಸರಸ್ತ್ವಂ ನ ಜಾನಿತೋ ವಿಮೋಹಿತೌ । ಪೀಡ್ಯಮಾನೌ ನಿದಾಘೇನ ದೇಹಪಾತಕಜೇನ ಚ ॥೨೮॥ ಈ ಶಾಪದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗಂಧರ್ವತನವನ್ನಾಗಲೀ, ಅಪ್ಸರತ್ವವನ್ನಾಗಲಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದವರಾದರು. ಮತ್ತು ಬಿಸಿಲು ಛಳಿಗಳಿಂದ ತೊಂದರೆಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನ ನಿಶಾಯಾಂ ಸುಖಂ ಶಾಂತಿಂ ಲೇಭಾತೇ ಕರ್ಮಪೀಡಿತೌ । ಪರಸ್ಪರಂ ವದಮಾನೌ ಚೇರತುರ್ಗಿರಿಗಹ್ವರೇ ॥೨೯॥ ಕರ್ಮದಿಂದ ಆವೃತರಾಗಿ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಸುಖ ಶಾಂತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಆ ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪೀಡ್ಯಮಾನೌ ತು ಶಾಪೇನ ತುಷಾರಪ್ರಭವೇಣ ತೌ । ದಂತಘರ್ಷಂ ಪ್ರಕುರ್ವಾಣೌ ರೋಮಾಂಚಿತವಪುರ್ಧರೌ ॥ ಊಚೇ ಪಿಶಾಚಸ್ಸ ತದಾ ಸ್ವಾಂ ಪತ್ನೀಂ ಚ ಪಿಶಾಚಿಕಾಂ ॥೩೦॥ ಆ ಶಾಪದಿಂದ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ ಛಳಿಯಿಂದ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಟಕಟಾ ಎಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತಾ ರೋಮಾಂಚನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆಗ ಗಂಡು ಪಿಶಾಚಿಯು ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣು ಪಿಶಾಚಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದಿತು. ಪಿಶಾಚ ಉವಾಚ – ಕಿಂ ಮೇ ನಾಲ್ಪಕೃತಂ ಪಾಪಂ ದಾರುಣಂ ರೋಮಹರ್ಷಣಂ। ಯೇನ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಪಿಶಾಚತ್ವಂ ಸ್ವೇನ ದುಷ್ಕರಕರ್ಮಣಾ ॥೩೧॥ ಪಿಶಾಚಿಯು ಹೇಳಿತು - ನಾನು ಎಂಥ ಕೆಟ್ಟದಾದ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು! ನನ್ನ ಪಾಪಕೆಲಸದಿಂದ ಈ ಕ್ರೂರವಾದ ಪಿಶಾಚತನವು ಬಂದಿರುವುದಲ್ಲ! ನರಕಂ ದಾರುಣಂ ಮತ್ವಾ ಪಿಶಾಚತ್ವಂ ಚ ದುಃಖದಂ। ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ಪಾತಕಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥೩೨॥ ಕಷ್ಟತರವಾದ ನರಕವನ್ನೂ ಈ ಕ್ರೂರವಾದ ಪಿಶಾಚತನವನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟಾದರೂ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡದಿರಬೇಕು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ - ಇತಿ ಚಿಂತಾಪರೌ ತತ್ರ ತಾವಾಸ್ತಾಂ ದುಃಖಕರ್ಶಿತೌ । ದೈವಯೋಗಾತ್ತಯೋಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಮಾಘಸ್ಯೈಕಾದಶೀ ತಿಥಿಃ॥೩೩॥ ಜಯಾ ನಾಮೇತಿ ವಿಖ್ಯಾತಾ ತಿಥೀನಾಮುತ್ತಮಾ ತಿಥಿಃ । ತಸ್ಮಿನ್ ದಿನೇ ತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸರ್ವಾಹಾರವಿವರ್ಜಿತೌ ॥೩೪॥ ಆಸಾತಾಂ ತತ್ರ ನೃಪತೇ ಜಲಯಾನವಿವರ್ಜಿತೌ । ನ ಕೃತೋ ಜೀವಘಾತಶ್ಚ ನ ಯತ್ರ ಫಲಭಕ್ಷಣಂ ॥೩೫॥ ಅಶ್ವತ್ಥಸ್ಯ ಸಮೀಪೇ ತೌ ಸರ್ವದಾ ದುಃಖಸಂಯುತೌ । ರವಿರಸ್ತಂಗತೋ ರಾಜಂಸ್ತಥೈವ ಸ್ಥಿತಯೋಸ್ತಯೋಃ ॥೩೬॥ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಚೈವ ನಿಶಾ

ಘೋರಾ ದಾರುಣಾ ಪ್ರಾಣಹಾರಿಣೀ। ವೇಪಮಾನಾವುಭೌ ತತ್ರ ತತಃ ಸುಷುಪತುಃ ಕ್ಷಿತೌ ॥೩೭॥ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವೆರಡು ಪಿಶಾಚಗಳೂ ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಡಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದುವು. ಆಗ ಅದೃಷ್ಟವಶದಿಂದ ಮಾಘ ಶುದ್ಧದ ''ಜಯಾ'' ಎಂಬ ಏಕಾದಶಿಯು ಬಂದಿತು. ಆ ತಿಥಿಯು ತಿಥಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮವಷ್ಟೆ. ಆ ದಿನ ಬರಲು ಆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಆ ಪಿಶಾಚಿಗಳೆರಡೂ ಆಹಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನೀರನ್ನೂ ಕುಡಿಯದೆ ಇದ್ದುವು. ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ತೊಂದರೆ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹಣ್ಣು ಹಂಪಲುಗಳನ್ನೂ ತಿನ್ನಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಅರಳಿಯ ಮರದ ಕೆಳಗೆ ದುಃಖಪಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿದ್ದುವು. ಆ ಪಿಶಾಚಿಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತಿರಲು ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತವಾದನು. ಕ್ರೂರವಾದ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ರಾತ್ರಿಯು ಬಂದಿತು. ಅವು ನಡುಗುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹಾಗೆಯೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡವು. ಪರಸ್ಪರೇಣ ಸಂಲಗ್ನೌ ಗಾತ್ರಯೋರುಭಯೋರಪಿ । ನ ನಿದ್ರಾ ನ ರತಿಸ್ತತ್ರ ನ ತೌ ಸೌಖ್ಯಮವಿಂದತಾಂ ॥೩೮॥ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಛಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಮಲಗಿಕೊಂಡವು. ಆ ಛಳಿಯಿಂದ ನಿದ್ದೆಯನ್ನಾಗಲಿ, ಸುಖವನ್ನಾಗಲೀ ಅವು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಏವಂ ತೌ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಶಾಪೇನೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪೀಡಿತೌ । ಇತ್ಥಂ ತಯೋರ್ದುಃಖಿತಯೋರ್ನಿರ್ಜಗಾಮ ನಿಶೀಥಿನೀ ॥೩೯॥ ಎಲೈ ಧರ್ಮಜನೇ! ಈ ರೀತಿ ಇಂದ್ರಶಾಪದಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ಅವು ದುಃಖಪಡುತ್ತ ಆ ದಿನದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದುವು. ಮಾರ್ತಾಂಡ ಉದಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ದ್ವಾದಶೀದಿವಸಾಗಮೇ। ಮಯಾ ತು ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ತಯೋರ್ಭಕ್ತಿರ್ಧೃತಾ ಹೃದಿ ॥೪೦॥ ಸೂರ್ಯನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ದ್ವಾದಶಿಯು ಬಂದಿತು. ಆಗ ನಾನು ಅವುಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಜಯಾಯಾಸ್ತುವ್ರತಂ ಚೀರ್ಣಂ ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಕೃತಂ । ತಸ್ಮಾದ್ವ್ರತಪ್ರಭಾವಾಚ್ಚ ಯಥಾ ಜಾತಂ ತಥಾ ಶ್ರುಣು ॥೪೧॥ ಜಯಾ ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಉಪವಾಸ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದವು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣವೂ ಆಯಿತು. ಆ ವ್ರತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಉಂಟಾದುದನ್ನು ಕೇಳು. ದ್ವಾದಶೀದಿವಸೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ತಥಾ ಚೀರ್ಣೇ ಜಯಾ ವ್ರತೇ । ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಭಾವಾನ್ನೃಪತೇ ಪಿಶಾಚತ್ವಂ ತಯೋರ್ಗತಂ ॥೪೨॥ ಜಯಾ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ದ್ವಾದಶಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಲು ಆ ದಿನ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಅವಕ್ಕೆ ಪಿಶಾಚತನವು ಹೊರಟು ಹೋಯಿತು. ಪುಷ್ಪವಂತೀಮಾಲ್ಯವಂತೌ ಪೂರ್ವರೂಪೌ ಬಭೂವತುಃ। ಪುರಾತನಸ್ನೇಹಿಯುತೌ ಪೂರ್ವಾಲಂಕಾರಧಾರಿಣೌ ॥೪೩॥ ವಿಮಾನಮಧಿರೂಢೌ ತೌ ಗತೌ ನಾಕಂ

ಮನೋರಮೌ । ದೇವೇಂದ್ರಸ್ಯಾಗ್ರತೋ ಗತ್ವಾ ಪ್ರಣಾಮಂ ಚಕ್ರತುರ್ಮದಾ ॥೪೪॥ ಆ ಪಿಶಾಚಿತನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪೂರ್ವದಂತೆ ಪುಷ್ಪವಂತೀ ಮಾಲ್ಯವಂತರಾದರು. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಸ್ನೇಹವು ಬೆಳೆಯಿತು. ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಅಲಂಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಂದುವು. ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ದೇವೇಂದ್ರನ ಎದುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಅವರು ಬಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಇಂದ್ರನು ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ಇಂತೆಂದನು. ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ - ವದತಂ ಕೇನ ಪುಣ್ಯೇನ ಪಿಶಾಚತ್ವಂ ಹಿ ವಾಂ ಗತಂ । ಮಮ ಶಾಪಂ ಚ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೌ ಕೇನ ದೇವೇನ ಮೋಚಿತೌ ॥೪೫॥ ಇಂದ್ರನು ಹೇಳಿದನು - ನಿಮ್ಮ ಪಿಶಾಚತನವು ಯಾವ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ನಾಶಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು? ಹೇಳಿರಿ. ನಾನು ಶಾಪಕೊಟ್ಟಿರುವಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಯಾರು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿದವರು? ಮಾಲ್ಯವಾನುವಾಚ - ವಾಸುದೇವಪ್ರಸಾದೇನ ಜಯಾಯಾಸ್ತು ವ್ರತೇನ ಚ । ಪಿಶಾಚತ್ವಂ ಗತಂ ಸ್ವಾಮಿಂಸ್ತವ ಭಕ್ತಿಪ್ರಭಾವತಃ ॥೪೬॥ ಮಾಲ್ಯವಂತನು ಹೇಳಿದನು - ವಾಸುದೇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೂ ಜಯಾ ಏಕಾದಶಿಯ ವ್ರತದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ನಮ್ಮ ಪಿಶಾಚತನವು ಹೋಯಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ - ಇತಿ ಶ್ರುತ್ವಾ ತು ಮಘವಾ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಪುನಸ್ತಥಾ ॥೪೭॥ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಇಂದ್ರನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತೆ ಇಂತೆಂದನು. ಇಂದ್ರ ಉವಾಚ - ಪಿಬತಂ ತು ಯುವಾಂ ಚೈವ ಅಸ್ಮಾಕಂ ವಚನಾತ್ಸುಧಾಂ । ಹರಿವಾಸರಲೀನಾ ಯೇ ಯೇ ಚ ಕೃಷ್ಣಪರಾಯಣಾಃ ॥೪೮॥ ಅಸ್ಮಾಕಂ ಚೈವ ಮರ್ತ್ಯಾಸ್ತೇ ಪೂಜ್ಯಾಶ್ಚೈವ ನ ಸಂಶಯಃ । ರಮಸ್ವ ಪುಷ್ಪವಂತ್ಯಾ ತ್ವಂ ಯಥಾಸೌಖ್ಯಂ ಸುರಾಲಯೇ ॥೪೯॥ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿಯಿರಿ. ಹರಿಯ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರೂ ಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರೂ ಆದರೆ ಅವರು ಮನುಷ್ಯರಾದರು ನಮಗೆ ಪೂಜ್ಯರೇ. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನೀನು ನಿನಗೆ ಇಷ್ಟ ಬಂದಂತೆ ಈ ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪವಂತಿಯೊಡನೆ ಸುಖಿಸು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ - ಏತಸ್ಮಾತ್ಕಾರಣಾದ್ರಾಜನ್ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಹರಿವಾಸರಂ । ಜಯಾ ತು ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಹಾರಿಣೀ ॥೫೦॥ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಹರಿವಾಸರವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಜಯಾ ಏಕಾದಶಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನೂ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಸರ್ವದಾನಾನಿ ತೇನೈವ ಸರ್ವಯಜ್ಞಾನ್ಯಶೇಷತಃ। ದತ್ತಾನಿ ಕಾರಿತಾನ್ಯೇವ ಜಯಾಯಾಸ್ತು ವ್ರತಂ ಕೃತಂ ॥೫೧॥ ಈ ಜಯಾ ಏಕಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲಾ ದಾನಗಳನ್ನೂ

ಮಾಡಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲಾ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನೂ ಆಚರಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಕಲ್ಪಕೋಟಿಂ ವಸೇತ್ತಾವದ್ವೈಕುಂಠೇ ಮೋದತೇ ಧ್ರುವಂ । ಪಠನಾಚ್ಛ್ರವಣಾದ್ರಾಜನ್ನಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಫಲಂ ಭವೇತ್ ॥೫೨॥ ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾದ್ಮೇ ಉತ್ತರಖಂಡೇ ಉಮಾಪತಿ ನಾರದ ಸಂವಾದಾಂಶ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದೇ ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ಜಯೈಕಾದಶೀ ವರ್ಣನಂ ನಾಮ ಪಂಚಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ॥ ಒಂದು ಕೋಟಿಕಲ್ಪಗಳವರೆಗೂ ಆ ವ್ರತಮಾಡಿದವನು ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೂ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಯಾಗದ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದ ಉಮಾಪತಿ ನಾರದರ ಸಂವಾದದೊಳಗಿನ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ಜಯೈಕಾದಶೀ ಮಹಿಮೆ ಎಂಬ ನಲವತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ದ್ವಾದಶೀ

ವರಾಹದ್ವಾದಶೀವ್ರತಮ್ - ದುರ್ವಾಸಮುನಿ - ಪರಮಧಾರ್ಮಿಕನಾದ ಮುನಿಯೇ! ಹೀಗೆಯೇ ಮಾಘ ಮಾಸದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ದ್ವಾದಶೀದಿನ ಮಾಡಬೇಕಾದ, ಭೂದೇವಿಯನ್ನುದ್ಧರಿಸಿದ ಆದಿವರಾಹದೇವನ ವ್ರತವಿಚಾರವನ್ನೂ ಕೇಳು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ವಿಧಾನದಿಂದ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ, ಸ್ಥಳವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿ, ವಿದ್ವಾಂಸನಾದವನು ಏಕಾದಶಿಯ ದಿನ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ಗಂಧಧೂಪನೈವೇದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಬಳಿಕ ಅವನೆದುರಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿದ್ದ ಕಲಶವನ್ನು ಇಡಬೇಕು. ವರಾಹಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಹರಿಯ ಪಾದಗಳನ್ನೂ, ಮಾಧವಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ನಡುವನ್ನೂ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಉದರವನ್ನೂ, ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಎದೆಯನ್ನೂ, ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಕಂಠವನ್ನೂ, ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ಎಂದು ಶಿರಸ್ಸನ್ನೂ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಭುಜಗಳನ್ನೂ, ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಚಕ್ರವನ್ನೂ, ಅಮೃತೋದ್ಭವಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಶಂಖವನ್ನೂ ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಅರ್ಚನೆಯ ಕ್ರಮ. ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದವನು ಹೀಗೆ ಪೂಜಿಸಿ, ದ್ರವ್ಯಾನುಕೂಲವಿದ್ದಂತೆ ಚಿನ್ನದ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಥವಾ ತಾಮ್ರದ ಬೇಕಾದ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪೂರ್ಣಕಲಶವನ್ನಿಟ್ಟು, ಪರ್ವತನದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಕೋರೆಯ ಹಲ್ಲಿನ ಅಗ್ರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವಂತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯೂ, ಮಧುನಾಶಕನೂ ಆದ ದೇವನ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಚಿನ್ನದಿಂದ ಅನುಕೂಲವಿದ್ದಷ್ಟು ಪರಿಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಸಿ ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಧಾನ್ಯ(ಬೀಜ)ದಿಂದ ತುಂಬಿದ ರತ್ನಸಹಿತವಾದ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಮೂರ್ತಿಸಹಿತವಾದ ಆ

ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕಲಶದ ಮೇಲಿಡಬೇಕು. ವರಾಹಮೂರ್ತಿಗೆ ಬಿಳಿಯ ವಸ್ತ್ರಗಳೆರಡನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಗಂಧಪುಷ್ಪಗಳಿಂದಲೂ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಶುಭಕರವಾದ ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹೂವಿನಿಂದ ಮಂಡಲವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಹರಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಲೂ, ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಲೂ ಇರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ರಾತ್ರಿ ಕಳೆದು, ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುತ್ತಲೇ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಶುಚಿರ್ಭೂತನಾಗಿ, ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ವೇದವೇದಾಂಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವನೂ, ಸಾಧುವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವನೂ, ವಿದ್ಯಾವಂತನೂ, ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತನೂ, ಶಾಂತನೂ, ಶ್ರೋತ್ರಿಯನೂ, ಕುಟುಂಬಿಯೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕಲಶದೊಡನೆ ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಆ ಹರಿಯನ್ನೂ (ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು) ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದವನು ಬಳಿಕ ಯಾವ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವನೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ, ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ, ತೃಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಶ್ರೀಯನ್ನೂ (ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ) ಪಡೆಯುವನು. ದರಿದ್ರನು ಕೂಡಲೇ ಧನಿಕನಾಗುವನು. ಪುತ್ರನಿಲ್ಲದವನು ಪುತ್ರವಂತನಾಗುವನು. ಅಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕೂಡಲೇ ತೊಲಗಿ, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತಾನಾಗಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಅವನ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಈ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಭಿಸುವವು. ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ಫಲವಿಚಾರದಲ್ಲಿ, ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಪುರಾತನೇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕೇಳು. ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ(ಪೈಠಣ)ದಲ್ಲಿ ವೀರಧನ್ವನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ದೊರೆಯಿದ್ದನು. ಶತ್ರುಸಂತಾಪಕನಾದ ಆತನು ಒಂದಾನೊಂದು ಸಾರಿ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ಋಷಿಗಳು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರದೇಶದ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮೃಗಗಣವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸಂವರ್ತನೆಂಬ ಋಷಿಯ ಪುತ್ರರೂ, ವೇದಾಧ್ಯಯನಾಸಕ್ತರೂ ಆದ ಐವತ್ತು ಜನ ಸಹೋದರರು ಜಿಂಕೆಗಳ ರೂಪದಿಂದ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವೀರಧನ್ವರಾಜನು ಅರಿಯದೆ, ಮೃಗವೇಷದಿಂದಿದ್ದ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕೊಂದನು. **ಸತ್ಯತಪ** – ಬ್ರಹ್ಮನೇ! ಅವರು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೃಗರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದರು? ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನನಗೆ ಬಹಳ ಕುತೂಹಲವಾಗಿದೆ. ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ. ದಯವಿಟ್ಟು ಹೇಳು. **ದುರ್ವಾಸಮುನಿ** – ಮುನಿಯೇ! ಒಂದಾನೊಂದು ವೇಳೆ ಅವರು ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಆಗ ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ತಬ್ಬಲಿಗಳಾದ ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡರು. ಗುಹೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಅವು ಸತ್ತು ಹೋದವು. ಅದರಿಂದ ದುಃಖಿತರಾದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಾವು ಮಾಡಿದ ಮೃಗಹಿಂಸೆಯನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

ಋಷಿಪುತ್ರರು – ಮುನಿಯೇ! ನಮಗೆ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿರಲಿಲ್ಲವಾದರೂ ಆಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆಗ ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಐದು ಜಿಂಕೆಯ ಮರಿಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ನಮಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ವಿಧಿಸು. **ಸಂವರ್ತ** – ನಮ್ಮ ತಂದೆಯು ಹಿಂಸಕನಾಗಿದ್ದನು. ನಾನು ಅವನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆದೆನು. ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ನೀವೂ ಪಾಪಕರ್ಮಿಗಳಾದಿರಿ. ಈಗ ನೀವು ಜಿಂಕೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸಿ ವ್ರತಿಗಳಾಗಿ ಐದು ವರ್ಷಕಾಲ ನಡೆಯಿರಿ. ಬಳಿಕ ಶುದ್ಧರಾಗುವಿರಿ. ಹೀಗೆ ಕೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ಮಕ್ಕಳು ಜಿಂಕೆಯ ಚರ್ಮವನ್ನು ಹೊದೆದುಕೊಂಡು ವ್ಯಾಕುಲವಿಲ್ಲದೇ ಶಾಶ್ವತಬ್ರಹ್ಮಜಪಮಾಡುತ್ತಾ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿದ್ದರು. ಹಾಗೆ ವರ್ಷ ಕಳೆಯಲು, ವೀರಧನ್ವರಾಜನು, ಅವರು ಮೃಗರೂಪಿಗಳಾಗಿ ಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಧರಿಸಿದವರಾಗಿ ಒಂದು ಮರದ ಕೆಳಗೆ ಜಪ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜನು ಅವರನ್ನು ಜಿಂಕೆಗಳೆಂದೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಜಿಂಕೆಗಳೆಂದುಕೊಂಡೇ, ರಾಜನು ಹೊಡೆಯಲಾಗಿ ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಮೃತರಾದರು. ಶ್ಲಾಘ್ಯವಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಅವರು ಸತ್ತುದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಜನು ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಾ ದೇವರಾತಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೊಲೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಹೇಳಿ, ಅತಿ ದುಃಖಿತನಾಗಿ, ಮಹಾಮುನಿಯೇ! ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದೋಷವು ಬಂದಿತು. ಏನು ಮಾಡಲಿ! ಎಂದು ಬಹಳ ಅತ್ತನು. ಋಷಿಯಾದ ದೇವರಾತನು ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜೋತ್ತಮನಿಗೆ – ದೊರೆಯೇ! ಹೆದರಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಪಾಪವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವೆನು. ರಾಜೇಂದ್ರನೇ! ವರಾಹ- ರೂಪಿಯೂ, ದೇವದೇವನೂ, ವಿಷ್ಣುವೂ ಆದ ಆ ಜನಾರ್ದನನು ಸುತಲವೆಂಬ ಹೆಸರಿನ ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು, ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪದಿಂದ ಕಳವಳ ಪಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಉದ್ಧರಿಸುವನು- ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಸಿಕೊಂಡ ರಾಜನು ಸಂತೋಷವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಸಜ್ಜನೋತ್ತಮನೇ! ಆ ದೇವನು ನನಗೆ ಯಾವ ವಿಧದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು? ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ಏತರಿಂದ ಸರ್ವಾಶುಭವೂ (ಪಾಪವೂ) ನಾಶವಾಗುವುದು? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. **ದುರ್ವಾಸಮುನಿ** – ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಆ ವೀರಧನ್ವರಾಜನು ಹೀಗೇ ಕೇಳಲು ಈ ವರಾಹದ್ವಾದಶೀವ್ರತವನ್ನು ದೇವರಾತ ಋಷಿಯು ಹೇಳಿದನು. ಆ ರಾಜನೂ ಅದನ್ನು ಮಾಡಿ, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕಳವಾದ ಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸಿ, ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುವ ಹೊನ್ನಿನ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಇಂದ್ರಲೋಕವಾದ ಸ್ವರ್ಗದ ಹತ್ತಿರ

ಹೋದನು. ಇಂದ್ರನು ಪೂಜಾದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅವನನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳನು ಹೋದನು. ಇಂದ್ರನು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ವಿಮಾನವನ್ನು ತಂದಿದ್ದ ವಿಷ್ಣುದೂತರು 'ದೇವರಾಜನೇ! ತಪಸ್ಸಿಲ್ಲದವನಾದ ನೀನು ಈ ವೀರಧನ್ವನನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು' ಎಂದರು. ಹೀಗೆ ಲೋಕಪಾಲರೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಸ್ಮಿತರಾಗಿ ಎದುರುಗೊಂಡು ಹೊರಟರು. ಹೀನಕರ್ಮರಾದುದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ವಿಷ್ಣುದೂತರು ನಿರಾಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಮಹಾಮುನಿಯೇ! ವೀರಧನ್ವಮಹಾರಾಜನು ಹೀಗೆ ಸತ್ಯಲೋಕದವರೆಗೂ ಹೋಗಿ, ಪುನರ್ಮರಣವಿಲ್ಲದುದೂ, ಸುಡುವ ಪ್ರಳಯವಿಲ್ಲದುದೂ ಆದ ಆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಈಗಲೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಯಜ್ಞಪುರುಷನಾದ ಆ ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ಯಾವುದಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನು! ಒಂದೊಂದು ದ್ವಾದಶೀವ್ರತವನ್ನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ, ಬಳಿಕ ಉತ್ತಮವಾದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲಾ ದ್ವಾದಶೀವ್ರತಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಪೂರ್ಣತೃಪ್ತನಾದ ಅವನು ತನ್ನ ಪದ(ಸ್ಥಾನ)ವನ್ನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ! ವೇದಗಳೆಂಬ ನಾಕು ಮೂರ್ತಿಗಳುಳ್ಳ ನಾರಾಯಣನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಕೇಶವನು ಮತ್ಸ್ಯರೂಪದಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ಷೀರಸಾಗರವನ್ನು ಕಡೆಯುವಾಗ ಕೂರ್ಮರೂಪಿಯಾಗಿ ಮಂದರಪರ್ವತವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಎರಡನೆಯವನಾದ ಈ ವೈಷ್ಣವಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡು. ಅದರಂತೆಯೇ ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಆ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ರಸಾತಲದಿಂದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸಿದನಲ್ಲವೇ! ಮೂರನೆಯದಾದ ಇದೂ ವೈಷ್ಣವಮೂರ್ತಿಯೇ ನೋಡು. ವರಾಹಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿಯಿತು

ಭೀಷ್ಮ ದ್ವಾದಶೀ – ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ದ್ವಾದಶೀಯನ್ನು ಭೀಷ್ಮ ದ್ವಾದಶೀ ಎಂದೂ ಕೂಡ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ದಿನ ಸರ್ವಪಾಪಹರವು. ಏಕಾದಶೀ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ದ್ವಾದಶೀ ತಿಲಸ್ನಾನ, ತಿಲದಿಂದ ವಿಷ್ಣುಪೂಜೆ, ತಿಲದೀಪ, ತಿಲನೈವೇದ್ಯ , ತಿಲಹೋಮ, ತಿಲದಾನ, ತಿಲಭಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ತ್ರಯೋದಶೀ

ಅಂತ್ಯಪುಷ್ಕರಣೀ – ಪುಷ್ಯಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಿಂದ ಮಾಘಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ತನಕ ನಿತ್ಯವೂ ತಪ್ಪದೇ ಮಾಘಸ್ನಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಯಾರಿಗೆ

ಅನಾನುಕೂಲವಿರುತ್ತದೋ ಅಂಥವರು ಅಂತ್ಯಪುಷ್ಕರಣಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮೂರುದಿವಸದ ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಘಸ್ನಾನವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ಸ್ನಾನ ಮಾಡದೇ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ದೋಷವು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತ್ಯಪುಷ್ಕರಣಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಇದರ ಅನುಷ್ಠಾನವನ್ನಾದರೂ ಕೂಡ ಸಾಧಕರು ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಚತುರ್ದಶೀ

ತ್ರಯೋದಶೀಯಂತೆ ಇಂದೂ ಕೂಡ ಮಾಘಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ನಾನ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಬಾಗಿಣದಾನವನ್ನು ಗಂಗೆಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ಹಾಗೂ ಪತಿವ್ರತೆಯರಿಗೂ ಕೂಡ ಬಾಗಿಣದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹತ್ತಿಯ ಬಟ್ಟೆ, ಕಂಬಳಿ, ರತ್ನ, ವಸ್ತ್ರ ಮೊದಲಾದ ದಾನಗಳು ಇಂದು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ.

ಮಾಘ ॥ ಶುದ್ಧ ॥ ಹುಣ್ಣಿಮೆ

ವ್ಯಾಸ ಪೂರ್ಣಿಮೆ – ವರ್ಷದ ಮೂರು ವ್ಯಾಸಪೂರ್ಣಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಕೂಡ ಒಂದಾಗಿದೆ. ವೇದವ್ಯಾಸದೇವರನ್ನು ಇಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ವ್ಯಾಸಪೂರ್ಣಿಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿಚಾರವನ್ನು ಆಷಾಢಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಮಾಘ ಪೂರ್ಣಿಮೆ – ವೈಶಾಖೇ ಕಾರ್ತಿಕೇ ಮಾಘೇ ಪೂರ್ಣಿಮಾ ತು ಮಹಾಫಲ। ದತ್ತಾನಾಂ ಇಹ ದಾನಾನಾಂ ಫಲಂ ಶತಗುಣಂ ಭವೇತ್ ॥ ಎಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಇಂದು ಯಾವುದೇ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮಹತ್‌ಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಾಧಕರು ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇಂದು ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ದಿನ ಕೆಲವರು ಕುಲಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಾಸಪೂಜೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮಾಘಸ್ನಾನದ ಕೊನೆಯ ದಿನವಿದು. ಅನೇಕ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ರಥೋತ್ಸವಗಳು ಜಾತ್ರೆಗಳು ನಡೆಯುತ್ತವೆ. ಮಾಘಮಾಸದ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯು ಭಾರತಹುಣ್ಣಿಮೆ ಎಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಮಾಘಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಕೃಷ್ಣರಾಧೆಯರ ರಾಸನೃತ್ಯಕೇಳಿಗಳನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತ ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯುವ ಪದ್ಧತಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಪುರಾತನವಾದದ್ದು. ಇಂದಿಗೂ ಬೃಂದಾವನ, ಮಥುರಾ, ದ್ವಾರಕಾ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಇಡೀ ಉತ್ಸವಗಳು ಜರುಗುತ್ತವೆ.

ಶ್ರೀ ಜ್ಞಾನನಿಧಿತೀರ್ಥರು (ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಮಠ) ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ – ಪಶ್ಚಿಮೇ ಶ್ರೀರಂಗನಾಥ ಕ್ಷೇತ್ರೇ ಬೃಂದಾವನೇಸ್ಥಿತಂ । ವಿದ್ಯಾನಿಧಿ ಕರಾಬ್ಜೋತ್ಥಂ ನೌಮಿ ಜ್ಞಾನನಿಧಿಂ ಯತಿಂ ॥

ಮಾಘ ॥ ಕೃಷ್ಣ ॥ ಪಂಚಮೀ

ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥತೀರ್ಥರು (ಮಾಧವತೀರ್ಥ ಮಠ) – ವಂಶರಾಮ ಪದಾಸಕ್ತಂ ಶ್ರೀಮಧ್ವಮತ ಸ್ಥಾಪಕಮ್ । ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗುರುಂ ವಂದೇ ಮೌನಿವರ್ಯ ಕರೋದ್ಭವಮ್ ॥

ಮಾಘ ॥ ಕೃಷ್ಣ ॥ ಷಷ್ಠೀ

ಶ್ರೀ ಸುಪ್ರಜ್ಞೇಂದ್ರತೀರ್ಥರು (ರಾಯರ ಮಠ) ನಂಜನಗೂಡು – ಸುಧಾ ಜಿಜ್ಞಾಸಯಾ ಸರ್ವಸುಬುಧಾನಂದದಾಯಕಾನ್ । ಸುಪ್ರಜ್ಞೇಂದ್ರ ಮುನೀನ್ವಂದೇ ಸದಾ ವಿದ್ಯಾಗುರೂನ್ನಮ ॥ ರಾಜಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯರ ಮಕ್ಕಳು ವೆಂಕಟ ರಾಘವೇಂದ್ರಾಚಾರ್ಯರು, ಗುರುರಾಜಾಚಾರ್ಯರು, ಸುಗುಣೇಂದ್ರತೀರ್ಥ-ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಂದ ಆಶ್ರಮ ಹೊಂದಿ ಸುಪ್ರಜ್ಞೇಂದ್ರತೀರ್ಥರೆಂದು ಹೆಸರು ಪಡೆದರು. ಸುಪ್ರಜ್ಞೇಂದ್ರತೀರ್ಥಸ್ವಾಮಿಗಳು ಅತ್ಯಂತ ದೈವಭಕ್ತರು, ಪಂಡಿತರು, ಮೈಸೂರು ಅರಸರಾದ ಚಾಮರಾಜ ಒಡೆಯರ ಆಸ್ಥಾನ ಪಂಡಿತರುಗಳಾದ ಕೌಲಗಿ ಶೇಷಾಚಾರ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಶ್ರೀಗಳವರ ವಿದ್ಯಾಪಕ್ಷಪಾತಕ್ಕೆ ಮನಸೋತು ಬಂದು ಶ್ರೀಗಳವರ ಅನುಗ್ರಹ ಸಂಪಾದಿಸಿ ಹೋದರು. ರಾಜರು ಶ್ರೀಗಳವರನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿಸಿ ವಿಶೇಷ ಗೌರವ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಇವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಂಜನಗೂಡಿನಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಶೋಭಕೃತ್ ಸಂವತ್ಸರದ ಮಾಘ ಬಹುಳ ಷಷ್ಠಿಯದಿನ ನಂಜನಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು.

ಮಾಘ ॥ ಕೃಷ್ಣ ॥ ಸಪ್ತಮೀ

ಶ್ರೀ ಗುಣನಿಧಿತೀರ್ಥರು (ಶ್ರೀಪಾದರಾಜ ಮಠ) ತಾಯೂರು – ಜ್ಞಾನನಿಧಿ ಕರಾಬ್ಜೋತ್ಥಂ ಸವಿದ್ವನ್ಮಣಿ ವಿರಾಜಿತಂ । ಸಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಪ್ರದಾತಾರಂ ವಂದೇ ಗುಣನಿಧಿಂ ಮುನಿಂ ॥

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮಾಧವತೀರ್ಥರು (ಮಾಧವತೀರ್ಥ ಮಠ) ಮಾಧವಪುರ-ಚತುಷ್ಟಿ ಕಲಾವಿದ್ಯಾ ಧೈರ್ಯಾದಿಗುಣ ಬೃಂಹಿತಮ್ । ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮಾಧವ ತೀರ್ಥಾಖ್ಯೋ ಗುರುಂವಂದೇ ನಿರಂತರಮ್ ॥

ಮಾಘ ॥ ಕೃಷ್ಣ ॥ ಅಷ್ಟಮೀ

ಸೀತಾ ಜಯಂತೀ – ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಅಷ್ಟಮಿಯಂದು ಸೀತಾವತಾರವಾದ ದಿವಸ. ಅಂದು ರಾಮಪತ್ನೀ ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ತಿಸ್ರೋ ಅಷ್ಟಕಾ – ಮಾಘಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ಸಪ್ತಮಿಯಂದು ಪೂರ್ವೇದ್ಯುಃ ಅಷ್ಟಕ, ಅಷ್ಟಮಿಯಂದು ಅಷ್ಟಕ, ನವಮಿಯಂದು ಅನ್ವೈಷ್ಟಕ. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ, ಪುಷ್ಯ, ಮಾಘ, ಫಾಲ್ಗುಣ, ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಅಷ್ಟಕಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಆಗದಿದ್ದರೆ, ಮಾಘದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಅಷ್ಟಕ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನ್ವಷ್ಟಕ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ತಾಯಿಯನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಜೀವಪಿತೃಕರೂ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮಾಘ ॥ ಕೃಷ್ಣ ॥ ಏಕಾದಶೀ

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ - ಸಾಧು ಕೃಷ್ಣ ಜಗನ್ನಾಥ ಆದಿದೇವ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ । ಕಥಯಸ್ವ ಪ್ರಸಾದೇನ ಕೃಪಾಂ ಕೃತ್ವಾ ಮಮೋಪರಿ ॥೧॥ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು - ಜಗನ್ನಾಥನೂ ಜಗತ್ಪತಿಯೂ ಆದ ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣನೇ ! ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಮಾಘಮಾಸದ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದ ಏಕಾದಶಿಯು ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೇಳು. ಮಾಘಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇ ತು ಕಾ ವಾ ಚೈಕಾದಶೀ ಭವೇತ್ । ಕಥಯಸ್ವ ಪ್ರಸಾದೇನ ಕ್ರಿಯಾಂ ಕಿನ್ನಾಮಕೋ ವಿಧಿಃ ॥ ಫಲಮಸ್ಯ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಏತದ್ವಿಸ್ತರತೋ ವದ ॥೨॥ ಅದರ ಹೆಸರೇನು? ಅದರ ವಿಧಿ ಯಾವುದು? ಅದಕ್ಕೆ ಫಲವೇನು? ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳು. ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುವಾಚ - ಶ್ರುಣು ತ್ವಂ ನೃಪಶಾರ್ದೂಲ ಕೃಷ್ಣಾ ಮಾಘಸ್ಯ ಯಾ ಭವೇತ್ । ಷಟ್ತಿಲಾ ನಾಮ ವಿಖ್ಯಾತಾ ಸರ್ವಪಾಪ ಪ್ರಣಾಶಿನೀ ॥೩॥ ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ! ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಏಕಾದಶಿಗೆ ಷಟ್ತ್ತಿಲೈಕಾದಶಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಅದು ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನಾಶಮಾಡುತ್ತದೆ. ಷಟ್ತಿಲಾಯಾಶ್ಶೃಣುಷ್ವ ತ್ವಂ ಕಥಾಂ ಪಾಪಹರಾಂ ಶುಭಾಂ । ಯಾಂ ಪುಲಸ್ತ್ಯೋ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠೋ ದಾಲ್ಭ್ಯಂ ಪ್ರತಿ ಸಮುಕ್ತವಾನ್ ॥೪॥ ಈ ಷಟ್ತ್ತಿಲೈಕಾದಶಿಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಕೇಳು. ಆ ಕಥೆಯು ಪಾಪ ಹರಣ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಮಹರ್ಷಿಯಾದ ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ದಾಲ್ಭ್ಯಋಷಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ದಾಲ್ಭ್ಯ ಉವಾಚ - ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಮನುಪ್ರಾಪ್ತಾಃ ಪಾಪಂ ಕುರ್ವಂತಿ ಜಂತವಃ । ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿಪಾಪೈಶ್ಚ ಯುಕ್ತಾ ಯೇ ಗೋವಧಾದಿಭಿಃ ॥೫॥ ಪರದ್ರವ್ಯಾಪಹಾರಶ್ಚ ಪರವ್ಯಸನಮೋಹಿತಃ। ಕಥಂ ಗಚ್ಛೇನ್ನ ನರಕಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ತದ್ಬ್ರೂಹಿ ತತ್ತ್ವತಃ ॥೬॥ ದಾಲ್ಭ್ಯನು ಹೇಳಿದನು- ಎಲೈ ಪುಲಸ್ತ್ಯನೆ! ಮನುಷ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರು ಅನೇಕವಾಗಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು

ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಗೋವಧೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಪರರ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪರರಿಗೆ ದುಃಖ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಪಾಪಿಗಳು ನರಕದಿಂದ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವ ಬಗೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೇಳು. ಅನಾಯಾಸೇನ ಭಗವನ್ ದಾನೇನಾಲ್ಪೇನ ಕೇನಚಿತ್ । ಪಾಪಂ ಪ್ರಶಮನಂ ಯಾತಿ ಏತದ್ಧೇ ವಕ್ತುಮರ್ಹಸಿ ॥೭॥ ಎಲ್ಲೈ ಭಗವಂತನೇ ! ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದಂತೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ದಾನದಿಂದಲೇ ಪಾಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಂತಹದೊಂದು ವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳು. ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ - ಸಾಧು ಸಾಧು ಮಹಾಭಾಗ ಗುಪ್ತಮೇತದುದಾಹೃತಂ। ಯಸು ಕಸ್ಯ ಚಿದಾಖ್ಯಾತಂ ಬ್ರಹದಮವಿಷ್ಣ್ವಿಂದ್ರದೈವಶ್ಯೈಃ ॥೮॥ ತದಹಂ ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತ್ವಯಾ ಪೃಷ್ಟೋ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ । ಮಾಘಮಾಸೇ ತು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಶುಚಿಸ್ನಾತೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ॥೯॥ ಕಾಮುಕ್ರೋಧಾದ್ಯಹಂಕಾರ-ಲೋಭಪೈಶುನ್ಯವರ್ಜಿತಃ । ದೇವದೇವಂ ಚ ಸಂಸ್ಮೃತ್ಯ ಪಾದೌ ಪ್ರಕ್ಷಾಳ್ಯ ವಾರಿಭಿಃ ॥೧೦॥ ಪುಲಸ್ತ್ಯನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲ್ಲೈ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನೇ! ನೀನು ಕೇಳಿದುದು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಗುಟ್ಟಾದುದು ಇದೊಂದಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಇಂದ್ರ ಮತ್ತೆ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳಾಗಲಿ ಒಬ್ಬರೂ ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕೇಳಿದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಇದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಮಾಘಮಾಸ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ವ್ರತ ಮಾಡುವವನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿರಬೇಕು. ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಮೋಹಗಳನ್ನೂ, ಸುಳ್ಳು, ಚಾಡಿಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕು. ಸ್ವಾಮಿಯಜನ್ನ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಭೂಮಾವಪತಿತಂ ಗೃಹ್ಯ ಗೋಮಯಂ ತತ್ರ ಮಾನವಃ । ತಿಲಾನ್ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ಕಾರ್ಪಾಸಪಿಂಡಕಾಂಶ್ಚೈವ ಕಾರಯೇತ್ ॥೧೧॥ ವ್ರತಮಾಡುವವನು ಹಸುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅದು ಸಗಣಿಯನ್ನು ಹಾಕುವಾಗ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಕರಿಯ ಎಳ್ಳನ್ನು ಬೆರೆಸಿ ಕಲಸಿ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ನೀರನ್ನು ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿ ಹಿಂಡಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣಗೆ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ತತಂ ಚೈವ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ । ತತೋ ಮಾಘೇ ಚ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಆರ್ದ್ರಾ ಚೈವ ಭವೇದ್ಯದಿ ॥೧೨॥ ಮೂಲಂ ವಾ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷಸ್ಯೈಕಾದಶೀ ನಿಯಮಾಂಸ್ತತಃ। ಗೃಹ್ಣೀಯಾತ್ಪುಣ್ಯ ಫಲದಂ ವಿಧಾನಂ ತತ್ರ ಮೇ ಶ್ರುಣು ॥೧೩॥ ಆ ಉಂಡೆಗಳನ್ನು ನೂರೆಂಟನ್ನು ಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮಾಘಮಾಸ ಬಂದನಂತರ ಆ ಮಾಘದ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶಿಯು ಅರಿದ್ರಾ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದಾಗಲೀ,

ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದಲಾಗಲೀ, ಮೂಲ ನಕ್ಷತ್ರದಿಂದಾಗಲಿ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಅದೇ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದು. ಅದರ ವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ದೇವದೇವಂ ಸಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸುಸ್ನಾತಃ ಪ್ರಯತಶ್ಶುಚಿಃ । ಕೃಷ್ಣನಾಮಾಥ ಸಂಕೀರ್ತ್ಯ ಪುನಃ ಪ್ರಸ್ಖಲಿತಾದಿಷು ॥೧೪॥ ಆದಿನ ದೇವದೇವನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು. ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಶುಚಿಯಾಗಿರಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣನಾಮ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಎನ್ನುತ್ತಿರಬೇಕು. ರಾತ್ರೌ ಜಾಗರಣಂ ಕುರ್ಯಾದಾದೌ ಹೋಮಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ । ಅರ್ಚಯೇದ್ದೇವದೇವೇಶಂ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರಂ ॥೧೫॥ ಚಂದನಾಗರು- ಕರ್ಪೂರೈರ್ನೈವೇದ್ಯೈಶ್ಶರ್ಕರಾದಿಭಿಃ। ಸಂಸ್ಮೃತ್ಯ ನಾಮ್ನಾ ಚ ತತಃ ಕೃಷ್ಣಾಖ್ಯೇನ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥೧೬॥ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾಧರನಾದ ದೇವದೇವನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು, ಚಂದನ, ಅಗರು, ಪಚ್ಚಕರ್ಪೂರ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಸಕ್ಕರೆಯೇ ಮುಂತಾದುವನ್ನು ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುವಿನ ಇಪ್ಪತ್ತು ನಾಲ್ಕು ನಾಮಗಳನ್ನೂ, ಅಷ್ಟೋತ್ತರ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳನ್ನೂ ಹೇಳಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬಾರಿ ಬಾರಿಗೂ ಕೃಷ್ಣನ ಹೆಸರನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ಕೂಶ್ಮಾಂಡೈರ್ನಾರಿಕೇಳೈಶ್ಚ ಅಥವಾ ಬೀಜಪೂರಕೈಃ । ಸರ್ವಾಭಾವೇಪಿ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಶತೈಃ ಪೂಗೀಫಲೈಸ್ತಥಾ ॥೧೭॥ ಕುಂಬಳ, ತೆಂಗು, ಮಾದಳಗಳ ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಇವು ಒಂದೂ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದಲ್ಲಿ (ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ) ನೂರು ಅಡಕೆಕಾಯಿಗಳಿಂದಲಾದರೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅರ್ಘ್ಯಂ ದದ್ಯಾದ್ವಿಧಾನೇನ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ಜನಾರ್ದನಂ । ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ ಕೃಪಾಳುಸ್ತ್ವಮಗತೀನಾಂ ಗತಿರ್ಭವ ॥೧೮॥ ಸಂಸಾರಾರ್ಣವಮಗ್ನಾನಾಂ ಪ್ರಸೀದ ಪುರುಷೋತ್ತಮ। ನಮಸ್ತೇ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ನಮಸ್ತೇ ವಿಶ್ವಭಾವನ॥೧೯॥ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ನಮಸ್ತೇಸ್ತು ಮಹಾಪುರುಷ ಪೂರ್ವಜ । ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಸಹ ಜಗತ್ಪತೇ॥೨೦॥ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜನಾರ್ದನನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಎಲೈ ಕೃಷ್ಣನೇ! ನೀನು ಕೃಪಾಳುವು. ಗತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ನೀನೇ ಗತಿಯು. ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವವರಿಗೆ ನೀನೇ ತಾರಕನು. ಎಲೈ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಪುರಾತನ ಪುರುಷನೇ! ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಎಲೈ ಜಗತ್ಪತಿಯೇ! ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಈ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ತತಸ್ತು ಪೂಜಯೇದ್ವಿಪ್ರಮುದಕುಂಭಂ ಪ್ರದಾಪಯೇತ್ । ಛತ್ರೋಪಾನಹವಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ಕೃಷ್ಣೋ ಮೇ ಪ್ರಿಯತಾಮಿತಿ ॥೨೧॥

ಆಮೇಲೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಕಲಶವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಛತ್ರಿ, ಕೆರ, ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ ಎಂದೆನ್ನಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣಾ ಧೇನುಃ ಪ್ರದಾತವ್ಯಾ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದ್ವಜೋತ್ತಮೇ । ತಿಲಪಾತ್ರಂ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ದದ್ಯಾತ್ಪಾತ್ರವಿಚಕ್ಷಣಃ ॥೨೨॥ ಶಕ್ತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಒಂದು ಕಪ್ಪು ಹಸುವನ್ನು ತಂದು ಗೋದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಯೋಗ್ಯನಾದವನನ್ನು ನೋಡಿ ಎಳ್ಳಿನ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ನಾನೇ ಪ್ರಸ್ಥಾನಕೇ ಶಸ್ತಾಸ್ತಥಾ ಕೃಷ್ಣತಿಲಾ ಮುನೇ । ತಿಲಪ್ರರೋಹಾಜ್ಜಾಯಂತೇ ಯಾವಚ್ಛಾಖಾ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮ ॥೨೩॥ ತಾವದ್ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕೇ ಮಹೀಯತೇ। ತಿಲಸ್ನಾಯೀ ತಿಲೋದ್ವರ್ತೀ ತಿಲಹೋಮೀ ತಿಲೋದಕೀ ॥ ತಿಲದಾತಾ ಚ ಭೋಕ್ತಾ ಚ ಷಟ್ತಿಲಾ ಪಾಪನಾಶಿನೀ ॥೨೪॥ ಅನಂತರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಿಯ ಎಳ್ಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರಿಂದ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಎಳ್ಳಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಹುಟ್ಟಿ ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಗಳಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಅಷ್ಟು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಸುವನು. ಕರಿಯ ಎಳ್ಳಿನ ನೀರಿನ ಸ್ನಾನ, ಮೈಗೆಲ್ಲವೂ ಎಳ್ಳನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಕೊಳ್ಳುವುದು, ಎಳ್ಳನ್ನು ಹೋಮ ಮಾಡುವುದು, ಎಳ್ಳಿನಲ್ಲಿ ತರ್ಪಣ ಕೊಡುವುದು, ಎಳ್ಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವುದು, ಎಳ್ಳನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು ಇವೇ ಆರು ತಿಲಗಳು. ಈ ಷಟ್ (ಆರು) ತಿಲಗಳೂ ಪಾಪನಾಶಕವಾದುವು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಉವಾಚ- ಷಟ್ತಿಲೈಕಾದಶೀ ದೇವ ಕೀದೃಶಂ ಫಲಮಶ್ನುತೇ । ಸೋಪಾಖ್ಯಾನಂ ಮಮ ಬ್ರೂಹಿ ಯದಿ ತುಷ್ಟೋಸಿ ಮಾಧವ ॥೨೫॥ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ಸ್ವಾಮಿಯೆ ! ಷಟ್ತಿಲೈಕಾದಶಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಎಂತಹ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ? ಅದರ ಕಥೆಯೊಡನೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ - ಶೃಣು ರಾಜನ್ಯಥಾವೃತ್ತಂ ದೃಷ್ಟಾಂತಂ ಕಥಯಾಮಿ ತೇ । ಮರ್ತ್ಯಲೋಕೇ ಪುರಾ ಹ್ಯಾಸೀದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣೀ ತತ್ರ ಪಾಂಡವ ॥೨೬॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ! ನಡೆದ ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಹೆಂಗಸಿದ್ದಳು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯರತಾ ನಿತ್ಯಂ ದೇವಪೂಜಾಪರಾಯಣಾ । ಶರೀರಂ ಕ್ಲೇಶಿತಂ ಚೈವ ಉಪವಾಸೈರ್ನೃಪೋತ್ತಮ ॥೨೭॥ ಆಕೆಯು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಿದ್ದುಕೊಂಡು ದೇವರಪೂಜೆಯನ್ನು ಸದಾ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ವ್ರತದಿಂದ ಆಕೆಯು ಶರೀರವನ್ನು ಕೃಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ದೇವಾನಾಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಚ ಕುಮಾರೀಣಾಂ ಚ

ಭಕ್ತಿತಃ। ಗೃಹಾಣಿ ಸಾ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತೀ ಸರ್ವಕಾಲಂ ಮಹಾಸತೀ॥೨೮॥ ಅತಿತೃಷ್ಣಾರತಾ ಸಾ ತು ಸರ್ವಕಾಲಂ ತು ವೈ ದ್ವಿಜ । ನ ದತ್ತಾ ಭಿಕ್ಷುಕೇ ಭಿಕ್ಷಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ನ ಚ ತರ್ಪಿತಾಃ॥೨೯॥ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ, ಕನ್ನಿಕೆಯರಿಗೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಮನೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಬಹಳ ಆಸೆಯುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಬಾರಿಯೂ ಕೂಡ ಆಕೆಯು ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಭಿಕ್ಷೆ ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅನ್ನ ಹಾಕುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ತತಃ ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ಮಯಾ ವೈ ಚಿಂತಿತಂ ನೃಪ। ಶುದ್ಧಮಸ್ಯಾಶ್ಶರೀರಂ ಹಿ ವ್ರತೈಃ ಕೃಚ್ಛ್ರೈರ್ನ ಸಂಶಯಃ ॥೩೦॥ ಅನಂತರ ಕೆಲವು ಕಾಲವಾದ ಮೇಲೆ ಈಕೆಯ ಶರೀರವು ವ್ರತಗಳಿಂದಲೂ ಕೃಚ್ಛ್ರಾಚರಣೆಯಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಅರ್ಚಿತೋ ವೈಷ್ಣವೋ ಲೋಕಃ ಕಾಯಕ್ಲೇಶೇನ ತತ್ವತಃ। ನ ದತ್ತಮನ್ನದಾನಂ ಹಿ ಯೇನ ತೃಪ್ತಿಃ ಪರಾ ಭವೇತ್ ॥೩೧॥ ಈಕೆಯು ವೈಷ್ಣವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ದೇಹವನ್ನು ಬಹುವಾಗಿ ದಂಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಆದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಏವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಹ್ಯಹಂ ಪಾರ್ಥ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಮುಪಾಗತಃ । ಕಪಿಲಂ ರೂಪಮಾಸ್ಥಾಯ ಭಿಕ್ಷಾಂ ಪಾತ್ರೇ ಚ ಯಾಚಿತಾ ॥೩೨॥ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದು ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ, ಕಪಿಲನ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಆಕೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಡಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯುವಾಚ - ಕಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮಾಗತೋ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಕ್ವಯಾಸಿ ವದಮೇಽಗ್ರತಃ ॥೩೩॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಹೇಳಿದಳು - ಎಲೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೇ! ನೀನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂದೆ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೀಯೆ? ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ - ಪುನರೇವ ಮಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ದೇಹಿ ಭಿಕ್ಷಾಂ ಚ ಸುಂದರಿ । ತಯಾ ಕೋಪೇನ ಮಹತಾ ಮೃತ್ಪಿಂಡಸ್ತಾಮ್ರಭಾಜನೇ ॥೩೪॥ ಕ್ಷಿಪ್ತೋ ಯಾವತ್ತಯಾ ಪಾಥಖ ಪುನಸ್ಸ್ವರ್ಗಂಗತಸ್ತತಃ। ತತಃ ಕಾಲೇನ ಮಹತಾ ತಾಪಸೀ ಸುಮಹಾವ್ರತಾ ॥೩೫॥ ಸದೇಹಾ ಸ್ವಗಖಮಾಯಾತಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಪ್ರಭಾವತಃ । ಮೃತ್ಪಿಂಡಿಕಾ-ಪ್ರದಾನೇನ ಗೃಹಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಮನೋರಮಂ ॥೩೬॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳೀದನು - ಆದರೂ ನಾನು ಮತ್ತೆ ಅಮ್ಮಾ ! ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡೆಂದೆನು. ಆಗ ಆಕೆಯು ಕೋಪದಿಂದ ನನ್ನ ಆ ತಾಮ್ರದ ಭಿಕ್ಷಾಪಾತ್ರೆಯೊಳಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದಳು. ಅನಂತರ ನಾನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದೆನು. ಅನಂತರ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ಆ ಮಹಾವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ತಾಪಸಿಯು ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ದೇಹ

ಸಹಿತವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅವಳು ಮಾಡಿದ್ದ ಮಣ್ಣಿನ ಹೆಂಟೆಯ ದಾನದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿರುವ ಮನೆಯು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸಂಜಾತಂ ಚೈವ ರಾಜರ್ಷೇ ಧಾನ್ಯರಾಶಿ ವಿವರ್ಜಿತಂ। ಗೃಹಂ ಯಾವನ್ನಿರೀಕ್ಷೇತ ನ ಕಿಂಚಿತ್ತತ್ರ ಪಶ್ಯತಿ ॥೩೭॥ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳೊಂದು ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಕೆಯು ಹೋಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನೋಡಲು ಅಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತಾವದ್ಗೃಹಾದ್ವಿನಿಷ್ಕ್ರಾಂತಾ ಮಮಾಂತೇ ಚಾಗತಾ ನೃಪ। ಕ್ರೋಧೇನ ಮಹತಾವಿಷ್ಟಮಿದಂ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ ॥೩೮॥ ಒಡನೆಯೇ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಟು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಆಗ ಬಹು ಕೋಪದಿಂದ ಇಂತೆಂದಳು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯುವಾಚ - ಮಯಾ ವ್ರತೈಶ್ಚ ಕೃಚ್ಛ್ರೈಶ್ಚ ಉಪವಾಸೈರನೇಕಶಃ। ಪೂಜಯಾರಾಧಿತೋ ದೇವಃ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಮಾನದ ॥ ನ ತತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ ಕಿಂಚಿದ್ಗೃಹೇ ಮಮ ಜನಾರ್ದನ ॥೩೯॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಿಯು ಹೇಳಿದಳು - ನಾನು ವ್ರತಗಳನ್ನೂ, ಕೃಚ್ಛ್ರಗಳನ್ನೂ, ಉಪವಾಸಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದೆನು. ಎಲ್ಲೈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಗೌರವಸ್ಥನೇ? ಈಗ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಏನನ್ನು ತಿನ್ನುವುದು? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ - ತತಶ್ಚೋಕ್ತಂ ಮಯಾ ತಸ್ಯೈ ಗೃಹಂ ಗಚ್ಛ ಮಹಾವ್ರತೇ। ಆಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ಸುತರಾಂ ಕೌತೂಹಲಸಮನ್ವಿತಾಃ ॥೪೦॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳೀದನು - ಆಗ ನಾನು ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು ಎಲ್ಲೈ ಮಹಾವ್ರತೆಯೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಸಂತೋಷದಿಂದಲೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ ದೇವತೆಗಳ ಹೆಂಡಿರು ಬರುವರು. ಅವರು ಬಂದಾಗ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿರು ತೆಗೆಯ ಬೇಡ. ಆದರೆ ಷಟ್ತಿಲಾ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು. ಆಗ ನಿನಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ದೇವಪತ್ನ್ಯೋ ಹಿ ತ್ವಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ವಿಸ್ಮಯಾಭಿಸಮನ್ವಿತಾಃ। ದ್ವಾರಂ ನೋದ್ಘಾಟನೀಯಂ ಹಿ ಷಟ್ತಿಲಾಪುಣ್ಯವಾಕ್ಯತಃ ॥೪೧॥ ಏವಮುಕ್ತಾ ಮಯಾ ಸಾ ತು ಗತಾ ವೈ ಮಾನುಷೀ ತದಾ। ಅತ್ರಾಂತರೇ ಸಮಾಯಾತಾ ದೇವಪತ್ನ್ಯಶ್ಚ ಪಾಂಡವ ॥೪೨॥ ನಾನು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಲು ಆ ಮಾನುಷಿಯು ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಅನಂತರ ಅವಲ ಮನೆಗೆ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅವಳನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದರು. ತಾಭಿಶ್ಚ ಕಥಿತಂ ತತ್ರ ತ್ವಾಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಹಿ ಸಮಾಗತಾಃ। ದ್ವಾರಮುದ್ಘಾಟಯ ತ್ವಂ ಚ ತ್ವಾಂ ಪ್ರಪಶ್ಯಾಮ ಶೋಭನೇ ॥೪೩॥ ಆಗ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಮ್ಮಾ! ಮಹಾವ್ರತಿನಿಯೇ! ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆ. ಮಂಗಳಕರವಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ಮಾನುಷ್ಯುವಾಚ - ಯದಿ ದ್ರಷ್ಟುಂ

ಮಯಾ ಕಾರ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ವಚ್ಮಿ ವಿಶೇಷತಃ । ಷಟ್ತಿಲಾಪುಣ್ಯಂ ದದತ ದ್ವಾರೋದ್ಘಾಟನಕಾರಣಾತ್ ॥೪೪॥ ಮಾನುಷಿಯು ಹೇಳಿದಳು - ಎಲೈ ಸುಂದರಿಯರಿರಾ! ನನ್ನನ್ನು ನೀವು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ನನಗೊಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು. ಇದು ನಿಶ್ಚಯ. ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದರೆ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯುತ್ತೇನೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಷಟ್ತಿಲಾ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡಿರಿ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಉವಾಚ- ಏಕಾಪಿ ಚೈವ ತತ್ರಾಂಗ ದದಾತಿ ಮಹಾವ್ರತಂ । ಅನ್ಯಯಾ ಕಥಿತಂ ತತ್ರ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾ ಮಾನುಷೀ ಮಯಾ ॥೪೫॥ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಳಿದನು - ಎಲೈ ಧರ್ಮಜನೇ! ಒಬ್ಬಳೂ ಕೂಡ ಆ ಮಹಾವ್ರತದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರ ನಾನು ಆ ಮಾನುಷಿಯನ್ನು ನೋಡಬೇಕು. ನಾನು ಆ ಷಟ್ತಿಲಾ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ಕೊಟ್ಟಳು. ತತೋ ದ್ವಾರಂ ಸಮುದ್ಘಾಟ್ಯ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಾಭಿಶ್ಚ ಮಾನುಷೀ । ನ ದೇವೀ ನ ಚ ಗಂಧರ್ವೀ ನಾಸುರೀ ನ ಚ ಪನ್ನಗೀ ॥೪೬॥ ದೃಷ್ಟಪೂರ್ವಾ ಮಯಾ ನಾರೀ ಯಾದೃಶೀ ಸಾ ನೃಪರ್ಷಭ । ರೂಪಕಾಂತಿಸಮಾಯುಕ್ತಾ ಕ್ಷಣೇನ ಸಮಪದ್ಯತ ॥೪೭॥ ಆ ಮೇಲೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆಗೆಯಲು ಆ ದೇವತೆಗಳು ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ದೇವತೆಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಗಂಧರ್ವರಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅಸುರರಲ್ಲಾಗಲೀ, ಪನ್ನಗರಲ್ಲಾಗಲೀ ಇಂತಹ ಹೆಂಗಸನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ರೂಪು ಕಾಂತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕ್ಷಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗಾದಳು. ಧನಧಾನ್ಯಂ ಚ ವಸ್ತ್ರಾದಿ ಸುವರ್ಣಂ ರೂಪ್ಯಮೇವ ಚ । ಭವನಂ ಸರ್ವಸಂಪನ್ನಂ ಷಟ್ತಿಲಾಯಾಃ ಪ್ರಸಾದತಃ ॥೪೮॥ ಆ ಷಟ್ತಿಲೆಯ ಪುಣ್ಯದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ವಸ್ತ್ರ, ಚಿನ್ನ, ಬೆಳ್ಳಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅತಿತೃಷ್ಣಾ ನ ಕರ್ತವ್ಯಾ ವಿತ್ತಶಾಠ್ಯಂ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ । ಆತ್ಮವಿತ್ತಾನುಸಾರೇಣ ತಿಲಾನ್ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ದಾಪಯೇತ್ ॥೪೯॥ ಆದುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಾದ ಆಸೆ ಪಡಬಾರದು. ಹಣದಲ್ಲಿ ಲೋಭಿತನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ತನ್ನ ಹಣದ ರೀತಿಗನುಸಾರವಾಗಿ ಎಳ್ಳನ್ನೂ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು. ಲಭತೇ ಚೈವಮಾರೋಗ್ಯಂ ನರೋ ಜನ್ಮನಿ ಜನ್ಮನಿ । ನ ದರಿದ್ರಂ ನ ಕಷ್ಟತ್ವಂ ನ ಚ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಮೇವ ಚ ॥೫೦॥ ನ ಭವೇದ್ವೈ ನೃಪಶ್ರೇಷ್ಠ ಷಟ್ತಿಲಾಯಾಮುಪೋಷಣಾತ್ । ಅನೇನ ವಿಧಿನಾ ರಾಜಂ ಸ್ತಿಲದಾನಾನ್ನ ಸಂಶಯಃ ॥೫೧॥ ಮುಚ್ಯಂತೇ ಪಾತಕೈಸ್ಸರ್ವೈರನಾಯಾಸೇನ ಮಾನವಾಃ । ದಾನಂ ಚ ವಿಧಿವದ್ದತ್ತಂ ಸವಖಪಾತಕನಾಶನಂ । ನಾನರ್ಥಭೂತೋ ನಾಽಽಯಾಸಃ ಶರೀರೇ ಮುನಿಸತ್ತಮ ॥೫೨॥ ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಾದ್ಮೇ

ಉತ್ತರಖಂಡೇ ಉಮಾಪತಿ ನಾರದ ಸಂವಾದಾಂಶ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದೇ ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಷಟ್ತಲೈಕಾದಶೀ ವರ್ಣನಂ ನಾಮ ಚತುಶ್ಚತ್ವಾರಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಸ್ಸಮಾಪ್ತಃ॥ ಹೀಗೆ ಷಟ್ತಲೈಕಾದಶಿಯ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆರೋಗ್ಯವು ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಜನ್ಮಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ದರಿದ್ರನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟಗಳು ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಟ್ಟಸ್ಥಿತಿಯುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಈ ರೀತಿಯಾದ ವಿಧಿಯಿಂದ ತಿಲದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆಯಾಸವಿಲ್ಲದೇನೆ ಮನುಷ್ಯರು ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ವಿಧಿಯಂತೆ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಪಾಪಗಳೂ ಕೂಡ ನಾಶವಾಗುತ್ತವೆ. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೆಡುಕಿನಿಂದ ಉಂಟಾದ ಆಯಾಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತು ಶ್ರೀ ಪದ್ಮಮಹಾಪುರಾಣದ ಉತ್ತರಖಂಡದ ಉಮಾಪತಿ ನಾರದರ ಸಂವಾದದೊಳಗಿನ ಕೃಷ್ಣ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಸಂವಾದದಲ್ಲಿ ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಷಟ್ತಲೈಕಾದಶಿಯ ವರ್ಣನೆ ಎಂಬ ನಲವತ್ತನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು,

ಮಾಘ ॥ ಕೃಷ್ಣ ॥ ದ್ವಾದಶೀ

ಶ್ರೀ ವೀರಮಾಧವತೀರ್ಥರು (ಮಾಧವತೀರ್ಥ ಮಠ) ಮಾಧವಪುರ - ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಮಾಧವಾಖ್ಯಸಂಜಾತಾನ್ ವೀರರಾಮ ಪದಾರ್ಚಕಾನ್ । ವೀರ ಮಾಧವಗುರುಂ ವಂದೇ ಸದಾ ನ್ಯಾಯಸುಧಾರತಾನ್ ॥

ಮಾಘ ॥ ಕೃಷ್ಣ ॥ ತ್ರಯೋದಶೀ

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಸ್ಮರಣೆ- ಶ್ರೀ ಮನ್ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರ ಸಹೋದರರಾದ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಅನಂತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರೆಂದರೆ ಅರಣ್ಯಕಾಚಾರ್ಯರು, ಅಡವಿಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವ ಮಾದನೂರಿನ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು. ಪೀಠವನ್ನು ಬಯಸದೇ ವಿಶೇಷ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯಕ್ಕೆಂದು ಮಾತ್ರವೇ ಪರಮ ಹಂಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಪಾಠಪ್ರವಚನ, ಗ್ರಂಥರಚನೆಗಳಿಂದ ಜಗಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು. ಮಾಧ್ವ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಂಥ ಮಹನೀಯರಲ್ಲಿ (ಶ್ರೀ ವೇದೇಶತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣದ್ವೈಪಾಯನರು, ಶ್ರೀ ಯಾದವಾರ್ಯರು, ಶ್ರೀ ಮಧುಸೂದನತೀರ್ಥರು, ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸತತ್ವಜ್ಞರು ಮೊದಲಾದವರು) ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರೂ ಒಬ್ಬರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ.

ಜನನ - ಶಿರಹಟ್ಟಿ ಗ್ರಾಮದ ನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯರಾದ ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರರಾದ ನರಹರಿ ಆಚಾರ್ಯರು (ಬಾಳಾಚಾರ್ಯ) ಭಾಗೀರಥೀಬಾಯಿ ದಂಪತಿಗಳೇ ಇವರ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು. ಶ್ರೀಮಟ್ಟೀಕಾಕೃತ್ಪಾದರ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು. ಇವರು ಸವಣೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸಿದ್ಧಾಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾಗ ಶಾ.ಶ. ೧೬೭೮ ಈಶ್ವರನಾಮ ಸಂವತ್ಸರದ ಶ್ರಾವಣ ಕೃಷ್ಣ ಅಷ್ಟಮಿ ದಿನ (ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜಯಂತಿ)ದಂದು ಪುತ್ರಸಂತಾನವಾಯಿತು. ತಮ್ಮ ತಂದೆ ತಿರುಮಲಾಚಾರ್ಯರು ಮೊದಲೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದಂತೆ ಟೀಕಾಕೃತ್ಪಾದರ ವಿಶೇಷ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜನಿಸಿರುವ ಮಗನಿಗೆ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು, 'ಜಯತೀರ್ಥ' ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು.

ಬಾಲ್ಯ, ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ, ಉಪನಯನ, ವಿವಾಹ, ವೈರಾಗ್ಯ: ಬಾಲಕ ಜಯತೀರ್ಥ ತಂದೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾವ್ಯ, ಕೋಶ, ವೇದಾಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪ್ರತಿಭಾಸಂಪನ್ನನಾದ ಮಗನನ್ನು ನೋಡಿ ಬಾಳಾಚಾರ್ಯರು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು. ಸೂಕ್ತ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಪನಯನ ಸಂಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ನಂತರ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದ ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸತತ್ವಜ್ಞರಲ್ಲಿ ತೆರಳಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅತ್ಯಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. (ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯ ಶ್ರೀ ಭುವನೇಂದ್ರತೀರ್ಥರಿಂದ ಆಶ್ರಮ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಾಡಿದ ಐ.ಜಿ. ವೆಂಕಟ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರೇ, ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸತತ್ವಜ್ಞತೀರ್ಥರು). ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ನಂತರ ಕಿನ್ನಾಳು ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಾದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದಂಥ ಸಂತಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಮಗನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದರು. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿ- ಗಳಾಗಿದ್ದರೂ ಸಹಾ ಸನ್ಯಾಸಿಶ್ರೇಷ್ಠರಂತೆ ಪರಮ ವಿರಕ್ತಿಯಿಂದ ಜೀವನ ನಡೆಸಿ ಪಾಠಪ್ರವಚನ, ಕಾಷ್ಠಮೌನ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿ ತೃಪ್ತರಾಗದ ಆಚಾರ್ಯರು ಇನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಲು ಗೃಹವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಅವಧೂತ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. ಒಮ್ಮೆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ದಾಸಯ್ಯನೊಬ್ಬನು ಹಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೃತಿ ''ಮಂಚ ಬಾರದು, ಮಡದಿ ಬಾರಳು, ಕಂಚು ಕನ್ನಡಿ ಬಾರವು । ಸಂಚಿತಾರ್ಥವು ಕಿಂಚಬಾರದು ಮುಂಚೆ ಮಾಡಿರೋ ಧರ್ಮವ ॥ ಗೋವಿಂದ ನಮೋ ಗೋವಿಂದ

ನಮೋ ಗೋವಿಂದ ನಾರಾಯಣ ।। ಗೋವರ್ಧನ ಗಿರಿಯ ನೆತ್ತಿದ ಗೋವಿಂದ ನಮ್ಮ ರಕ್ಷಿಸೋ'' ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಜಯತೀರ್ಥಾಚಾರ್ಯರು ಅದುವರೆವಿಗೂ ಕಳೆದ ಬಾಳಿಗಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಮನೆ, ಮಡದಿ, ಧನಕನಕಾದಿ ಸಕಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಅವಧೂತಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು.

ಸಂಚಾರ, ಸಂನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ – ಅವಧೂತಚರ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೂ ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹಗಳಿರುಳೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಂದೇಶರೂಪವಾಸ ಸಚ್ಛಾಸ್ತ್ರ ಪಾಠ ಪ್ರವಚನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಚಾರತ್ವೇನ ಬದರೀನಾರಾಯಣನ ದರ್ಶನಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ಕೃಷ್ಣಾತೀರದವರೆವಿಗೂ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರೀಮಟ್ಟೀಕಾಕೃತ್ಪಾದರು ''ಬದರೀಯಾತ್ರೆಗಿಂತಲೂ ಸುಧಾದಿಮಧ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಪಠನ ಪಾಠಗಳನ್ನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಧರ್ಮ ಅದನ್ನೇ ಪರಿಪಾಲಿಸು'' ಎಂದು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಗುರುಗಳ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಮಲಾಪಹರೀ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಗೌತಮಕ್ಷೇತ್ರ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಮುನವಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ೧೨ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನೆಲಸಿದ್ದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞವನ್ನು ಅಖಂಡವಾಗಿ ಮುಂದುವರೆಸಿ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದರು. ಈ ರೀತಿಯ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ ಇವರು ಜನಗಳಿಂದ ಅರಣ್ಯಕಾಚಾರ್ಯರು (ಅಡವಿ ಆಚಾರ್ಯರು) ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದರು. ಕೆಲವು ಕಾಲಾನಂತರ ಶ್ರೀಮದುತ್ತರಾದಿಮಠದ ಶ್ರೀ ಸತ್ಯವರತೀರ್ಥರಿಂದ ಪರಮಹಂಸಾಶ್ರಮವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ 'ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು' ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದರು. ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಬದರಿನಾರಾಯಣನ ದರ್ಶನವಾಯಿತಲ್ಲದೇ ಮಾದನೂರಿನ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಸ್ವಪ್ನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ದೊರಕಿದ ಬದರೀನಾರಾಯಣನ ಶಿಲಾವಿಗ್ರಹವು ಇಂದೂ ಮಾದನೂರಿನಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಬದರೀಯಾತ್ರೆಯ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯನ್ನು ಭಗವಂತ ಈ ರೀತಿ ಪೂರೈಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಮಹಿಮೆ – ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು ಅಪಾರವಾದ ಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿ ಮತ್ತು ತಪಃಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಎಲ್ಲವೂ ಸಹಾ ಸಜ್ಜನರ ಮಹಿಮೆಗಳಂತೆ ಲೋಕೋಪಕಾರಗಳಾಗಿವೆ. ಗುರುಗಳಾದ ಐ.ಜಿ. ವೆಂಕಟರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ಪುತ್ರರ ಅಪಮೃತ್ಯು ಪರಿಹಾರ, ಅನ್ನವನ್ನು ಕ್ರಿಮಿಯಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಕಿನ್ನಾಳದೇಸಾಯರ ವಿಚಿತ್ರ ರೋಗ ಪರಿಹಾರ, ರಮಾಸ್ತೋತ್ರ ಪಠನದಿಂದ ಕ್ಷಾಮದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತ ರಕ್ಷಣೆ,

ಕುತೂಹಲಿಗಳಾದ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಕಲಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದು, ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ರುದ್ರದೇವರ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಸೊಸೆಯಿಂದ ೪೦ ದಿನ ಪ್ರವಚನ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ದೀಪ ಹಚ್ಚಿಸಿ ತತ್ಫಲವಾಗಿ ಸಂತಾನಭಾಗ್ಯ ಕೊಡಿಸಿದ್ದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೆ ಪ್ರವಚನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದು ತಮಗೆ ಅಡಿಗೆ ತಯಾರಿಸಬೇಡವೆಂದು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ, ಸಂಜೆ ವೇಳೆಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಅನುಜ್ಞೆಯಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮ ಐದಾರು ಜನಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಅಪಮೃತ್ಯು ಯೋಗವಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ದಿನತ್ರಯ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಆ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರೆದಲ್ಲಿ ಅದು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲವಾದಲ್ಲಿ ಅವನು ಬದುಕಲಾರ. ಆತ ಯಾರು ಎಂಬುದು ೩ನೇ ದಿನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಎಂದು ನುಡಿದು ತಾವು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಮಗ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಅಪಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿದರು. ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಪ್ರವಚನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಟೀಕಾಕೃತ್ಪಾದರು ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಅದರ ಸೂಚಕವಾಗಿ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ದಿವ್ಯ ಪರಿಮಳ ಬರುತ್ತಲಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಮಹಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳು - ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು ರಚಿಸಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು ಇಂತಿಷ್ಟೇ ಎಂದು ನಿಖರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಉಪಲಬ್ಧವಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿವರ ಈ ರೀತಿ ಇದೆ- ೧. ಆಧ್ಯಾತ್ಮರಸರಂಜನೀ, ೨. ಬಿಂಬಸ್ತುತಿ, ೩. ಮುಕ್ತಾಮಾಲ (ಗೀತಾ ಸಾರೋದ್ಧಾರ), ೪. ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟಕ, ೫. ಬಿಂಬಾರ್ಪಣ ವಿಧಿ, ೬. ಶ್ರೀರಮಾ ಸ್ತೋತ್ರ, ೭. ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ ಪ್ರಮೇಯ ಫಲಮಾಲಿಕಾ, ೮. ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಸ್ತೋತ್ರ, ೯. ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಸ್ತೋತ್ರ, ೧೦. ಆತ್ಮಸುಖಬೋಧಿನೀ ಪತ್ರಿಕಾ, ೧೧. ಅಚ್ಯುತಾನಂದ ಸ್ತೋತ್ರ, ೧೨. ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥಾಷ್ಟಕ, ೧೩. ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥ ಸ್ತೋತ್ರ, ೧೪. ಉಪದೇಶ ಪತ್ರ, ೧೫. ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ, ೧೬. ಷೋಡಶಿ, ೧೭. ಚತುರ್ದಶಿ, ೧೮. ಭಾಗವತ ಸಾರೋದ್ಧಾರ, ೧೯.ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಟಿಪ್ಪಣಿ, ೨೦. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಸಾರ, ೨೧. ಸ್ನಾನವಿಧಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳು.

೧. ಸುಧಾಟಿಪ್ಪಣಿ - ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಟೀಕಾ ರೂಪವಾಗಿ ಹೊರಟ ಶ್ರೀಟೀಕಾಚಾರ್ಯರ 'ಶ್ರೀಮನ್ನ್ಯಾಯಸುಧಾ' ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಗುರುಗಳಾದ ಶ್ರೀ ಐಜೀ

ವೆಂಕಟರಾಮಾರ್ಯರನ್ನು ಬಹುಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಐಜೀ ಆಚಾರ್ಯರು 'ಶ್ರೀಮನ್ನ್ಯಾಯಸುಧಾರಸರಂಜನೀ' ಗ್ರಂಥ ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು 'ರಘುರಸರಂಜನೀ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

೨. ಸುಮನೋರಂಜನೀ - ಇದು ಟೀಕಾರ್ಯರ 'ತತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ'ಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ರೂಪವಾಗಿದೆ.

೩. ಸುಧಾಸ್ತೋತ್ರ - ಶ್ರೀಮನ್ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಗ್ರಂಥದ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾದ ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಜಯತೀರ್ಥಕೃತೌ ಪ್ರವಣೋನಪುನರ್ಭವಭಾಕ್ ಭವತೀತಿ ಮತಿರ್ಹಿಮಮ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ - ಅಂದರೆ 'ಟೀಕಾರಾಯರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿವುಳ್ಳವ ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

೪. ಆತ್ಮ ಸುಖಬೋಧಿನೀ : ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಸ್ವರೂಪಸುಖ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನಕ್ರಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೫. ಉಪದೇಶಪತ್ರ - 'ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ' ಎಂತಲೂ ಕರೆಸಲ್ಪಡುವ ಇದು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಸಮಯವಿಭಾಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಾವ ರೀತಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲೂ, ಕಲಿಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹೊರಟಿರುವ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ.

೬. ಅಂತ್ಯಕಾಲದ ಸ್ಮರಣೆ - ಇದು ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳಿರುವ ಒಂದು ಕೃತಿ. ಪ್ರತಿ ಶ್ಲೋಕದ ಕಡೆಗೆ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮನ್ಮರಣಕಾಲಮುಪಾಗತೇತು ತ್ವನ್ನಾಮ ಮದ್ವಚಿನ ಗೋಚರತಾಮುಪೈತು' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಭಗವನ್ನಾಮಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಉಪಾಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು 'ಹೇ ಕೃಷ್ಣ! ನನ್ನ ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನಾಮವಿರಲಿ' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.

೭. ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗತ ಸಾರೋದ್ಧಾರ - ಇದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಅತ್ಯಪೂರ್ವ ಕೃತಿ. ಜೀವನಸಾಧನಕ್ರಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮೂವತ್ತು ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಆಕರವಾದ 'ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ'ದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು

ಉದಾಹರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವ್ಯಾಜ್ಯದಿಂದ ಅದೇ ಭಾಗವತದ ಸಂಹಿತಾ ಪಾರಾಯಣ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೂವತ್ತು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದಿಶ್ಯ 'ಭಾಗವತ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ'. ಎಂತಹ ನಾಸ್ತಿಕನಾದಾಗ್ಯೂ ಹೃದಯ ದ್ರವಿಸುವಂತೆ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೮. **ಷೋಡಶೀ-ಚತುರ್ದಶೀ** – ಇವು ಜೀವಿಗಳು ಅಸ್ಪೃಜ್ಯ ರಾಶಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟರಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ? ಎಂಬುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಂಧಕ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಸಾಧನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮೌಕ್ತಿಕಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಪರ್ಯಂತ ಆಚರಿಸಬೇಕಾಗುವ ಕೃತ್ಯಗಳು ಅಪರಿಚಿತವಾಗುವ ರೀತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಣನೆಯೂ ಬಿಂಬ-ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು. 'ಬಿಂಬ ಚಲಿಸೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಚಲಿಸುವನು' ಎಂಬುದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. 'ತೇನವಿನಾ ತೃಣಮಪಿ ನ ಚಲತಿ' ತಿಯಾದಿ ಮಹಾಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಗ್ರಂಥ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಿದರೂ 'ಅಪರೋಕ್ಷವೇ ಮುಖ್ಯ ಫಲ' ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ೧೪ ಮತ್ತು ೧೬ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಸಕಲ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಸಾರವೆನ್ನಬಹುದು.

೯. **ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಸರಂಜಿನೀ** – ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಾದ ಜೀವನು ಯಾವ ರೀತಿ ಬಿಂಬಾಧೀನ, ಯಾವ ರೀತಿ ಪಾಪಕರ್ಮವೇ ಆಗಲಿ. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವೇ ಆಗಲಿ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹರಿಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೪೯ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ.

೧೦. **ಶ್ರೀಮತ್ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ ಮೇಯ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಲಿಕಾ** – ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯಕೃತ 'ಶ್ರೀಮತ್ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ಪ್ರತಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಆರಿಸಿ ರಚಿಸಿರುವ ಒಟ್ಟು ೨೨ ಶ್ಲೋಕಗಳುಳ್ಳ ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಂಥ. ಇದನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ಮೃತಿಪಥಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ೧೯ ರಿಂದ ೨೨ ರವರೆಗೆ ೪ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ೧೬ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

ವೆಂಕಟರಾಮಾರ್ಯರನ್ನು ಬಹುಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಶ್ರೀ ಐಜೀ ಆಚಾರ್ಯರು 'ಶ್ರೀಮನ್ನ್ಯಾಯಸುಧಾರಸರಂಜನೀ' ಗ್ರಂಥ ಮಾಡಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು 'ರಘುರಸರಂಜನೀ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಟಿಪ್ಪಣಿಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

೨. **ಸುಮನೋರಂಜನೀ** - ಇದು ಟೀಕಾರ್ಯರ 'ತತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ'ಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ರೂಪವಾಗಿದೆ.

೩. **ಸುಧಾಸ್ತೋತ್ರ** - ಶ್ರೀಮನ್ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಗ್ರಂಥದ ಸ್ತೋತ್ರರೂಪವಾದ ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳು ಇವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಜಯತೀರ್ಥಕೃತೌ ಪ್ರವಣೋನಪುನರ್ಭವಭಾಕ್ ಭವತೀತಿ ಮತಿರ್ಹಿಮಮ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ - ಅಂದರೆ 'ಟೀಕಾರಾಯರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿವುಳ್ಳವ ಪುನಃ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ.

೪. **ಆತ್ಮ ಸುಖಬೋಧಿನೀ** : ಇದು ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ. ಈ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಸ್ವರೂಪಸುಖ ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನಕ್ರಮವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೫. **ಉಪದೇಶಪತ್ರ** - 'ಆಜ್ಞಾಪತ್ರ' ಎಂತಲೂ ಕರೆಸಲ್ಪಡುವ ಇದು ತಮ್ಮ ವಿದ್ಯಾಶಿಷ್ಯರುಗಳಿಗೆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಸಮಯವಿಭಾಗ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಯಾವ ರೀತಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲೂ, ಕಲಿಯ ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಯಾವ ಯಾವ ರೀತಿ ಉಂಟಾಗಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲು ಹೊರಟಿರುವ ಗದ್ಯಗ್ರಂಥ.

೬. **ಅಂತ್ಯಕಾಲದ ಸ್ಮರಣೆ** - ಇದು ಎಂಟು ಶ್ಲೋಕಗಳಿರುವ ಒಂದು ಕೃತಿ. ಪ್ರತಿ ಶ್ಲೋಕದ ಕಡೆಗೆ 'ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಮನ್ಮರಣಕಾಲಮುಪಾಗತೇತು ತ್ವನ್ನಾಮ ಮದ್ವಚಿನ ಗೋಚಿರತಾಮುಪೈತು' ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅನೇಕ ಭಗವನ್ನಾಮಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವರ ಉಪಾಸ್ಯಮೂರ್ತಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು 'ಹೇ ಕೃಷ್ಣ! ನನ್ನ ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನಾಮವಿರಲಿ' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ.

೭. **ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗತ ಸಾರೋದ್ಧಾರ** - ಇದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರ ಅತ್ಯಪೂರ್ವ ಕೃತಿ. ಜೀವನಸಾಧನಕ್ರಮವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಮೂವತ್ತು ಪ್ರಕರಣಗಳನ್ನಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಆಕರವಾದ 'ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತ'ದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು

ಉದಾಹರಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯನವ್ಯಾಜ್ಯದಿಂದ ಅದೇ ಭಾಗವತದ ಸಂಹಿತಾ ಪಾರಾಯಣ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೂವತ್ತು ಪ್ರಕರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದಿಶ್ಯ 'ಭಾಗವತ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ'. ಎಂತಹ ನಾಸ್ತಿಕನಾದಾಗ್ಯೂ ಹೃದಯ ದ್ರವಿಸುವಂತೆ ಮನೋಜ್ಞವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೮. ಷೋಡಶೀ-ಚತುರ್ದಶೀ - ಇವು ಜೀವಿಗಳು ಅಸ್ಪಜ್ಯ ರಾಶಿಯಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟರಾಗಿ ಹೇಗೆ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತಾರೆ? ಎಂಬುದರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಂಧಕ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಸಾಧನಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಮೌಕ್ತಿಕಾನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಪರ್ಯಂತ ಆಚರಿಸಬೇಕಾಗುವ ಕೃತ್ಯಗಳು ಅಪರಿಚಿತವಾಗುವ ರೀತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಣನೆಯೂ ಬಿಂಬ-ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು. 'ಬಿಂಬ ಚಲಿಸೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಚಲಿಸುವನು' ಎಂಬುದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. 'ತೇನವಿನಾ ತೃಣಮಪಿ ನ ಚಲತಿ' ತಿಯಾದಿ ಮಹಾಜ್ಞಾನ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಗ್ರಂಥ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಿದರೂ 'ಅಪರೋಕ್ಷವೇ ಮುಖ್ಯ ಫಲ' ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದಾರೆ. ೧೪ ಮತ್ತು ೧೬ ಪ್ರಕರಣಗಳ ಈ ಎರಡು ಗ್ರಂಥಗಳೂ ಸಕಲ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ಸಾರವೆನ್ನಬಹುದು.

೯. ಅಧ್ಯಾತ್ಮ ರಸರಂಜಿನೀ - ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಾದ ಜೀವನು ಯಾವ ರೀತಿ ಬಿಂಬಾಧೀನ, ಯಾವ ರೀತಿ ಪಾಪಕರ್ಮವೇ ಆಗಲಿ. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮವೇ ಆಗಲಿ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಹರಿಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದಾರೆ. ೪೯ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ.

೧೦. ಶ್ರೀಮತ್ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ ಮೇಯ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಲಿಕಾ - ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯಕೃತ 'ಶ್ರೀಮತ್ಸುಮಧ್ವವಿಜಯ' ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ, ಪ್ರತಿಸರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದೊಂದು ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಆರಿಸಿ ರಚಿಸಿರುವ ಒಟ್ಟು ೨೨ ಶ್ಲೋಕಗಳುಳ್ಳ ಚಿಕ್ಕ ಗ್ರಂಥ. ಇದನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ಮೂಲ ಗ್ರಂಥದ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ಮೃತಿಪಥಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ೧೯ ರಿಂದ ೨೨ ರವರೆಗೆ ೪ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ೧೬ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

೧೧. ಶ್ರೀರಮಾಸ್ತೋತ್ರ - ೧೫ ಶ್ಲೋಕಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಗ್ರಂಥ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶ್ಲೋಕವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮಾ ವರ್ಣನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿ 'ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಲಿ' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆಲವು ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಂತರ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನೂ ಕೊಂಡಾಡಿ ಮೇಲಿನಂತೆ ಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರ ಪಠಣೆಯಿಂದ ಮೋಕ್ಷವೇ ಮುಖ್ಯಫಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೧೨. ಗೀತಾ ಸಾರೋದ್ಧಾರ (ಮುಕ್ತಮಾಲಾ)- ಇದರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೨೦ ಶ್ಲೋಕಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಪೀಠಿಕೆ, ೨ನೇ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ೧೯ರ ತನಕ ಪ್ರತಿ ಅಧ್ಯಾಯದ ಮುಖ್ಯ ಶ್ಲೋಕ ಜೋಡಿಸಿ ೨೦ನೇ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ಮುಕ್ತಾಮಾಲಾನುಸಂಧೇಯಾ ಪರತತ್ವ ಪರೀಕ್ಷಕೈಃ' ಎಂದು ಈ ಮುಕ್ತಾಮಾಲೆಯು ಪರತತ್ವ ಪರೀಕ್ಷಕರಿಂದ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಲ್ಪಡಬೇಕು ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದಾರೆ.

೧೩. ಬೃಂದಾವನ ಪ್ರವೇಶ - ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ತಮ್ಮ ಜೀವಿತಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ, ಗೃಹಸ್ಥ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ, ಸನ್ಯಾಸ ಈ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿದ ಮಹನೀಯರು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಲ್ಲಿ ಐ.ಜಿ. ಶ್ರೀಗಳವರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ, ಗೃಹಸ್ಥದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರಂಥ ಸತ್ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾಗ್ಯ. ವಾನಪ್ರಸ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಆರಣ್ಯಕಾಚಾರ್ಯ'ರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದುದು ಹಾಗೂ ಪೀಠವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೇ ಭಗವತ್ ಚಿಂತನೆಗೆಂದೇ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕಾರ. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕೂ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು. ಹೀಗೆ ಅಖಂಡವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು ತಮ್ಮ ೫೧ನೇ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಿನ್ನಾಳು ಗ್ರಾಮದ ಕುಶಾವತಿ ನದೀತೀರದ ಮಾದನೂರಿನಲ್ಲಿ ಶಾ.ಶ. ೧೭೨೮ನೇ ಮಾಘ ಬಹುಳ ತ್ರಯೋದಶೀ ಬೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದರು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಜಯಂತಿಯಂದು ಜನಿಸಿದ ಅವರು ಶಿವರಾತ್ರಿಯಂದು ವೃಂದಾವನಸ್ಥರಾದುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಇಂತಹ ಗುರುಗಳ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಅವರ ಗ್ರಂಥಗಳ ಶ್ರವಣ ಮನನಗಳ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿ ಕೃತಾರ್ಥರಾಗೋಣ.

ಯಸಪ್ರಚಂಡತಪಸಾ ಶ್ರುತಿಗೀತವೃತ್ತ ಸ್ತುಷ್ಟೋ ಹರಿಃ ಕಿಲವಶಂ ವದತಾಮವಾಪ ।
ಶ್ರೀಮಧ್ವಸನ್ಮತ ಪಯೋನಿಧಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥ ಮುನಿರಾಣ್ಮುದಮಾತನೋತು ॥

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು – ಅಡಿಗಳ ಭಜಿಸುವ ಮನುಜರ ಬಿಡನೈ ತನ್ನ ॥ಪ॥ ಕಡು ಕರುಣೇ ಬಿಡು ಸ್ಮರಣೇ ನುಡಿ ಮನದೀ ಅಡವಿಗಳೊಡೆಯನ ಪದ ದೃಢದಿ ಪಿಡಿ ಮೂಢ ಮಾನವಾ ॥ಅ.ಪ॥ ಕಂಕಣ ಕಟ್ಟೀ ಬಿಂಕವ ಮುರಿಯುತ ಕಿಂಕರ ಸಲಹುವ ಪಂಕಜನಯ್ಯನ ಪಂಕಜದೊಳು ತಾ ಮಿಂಚಿನಂದದಿ ಕಂಗಳಿಗೊಪ್ಪುವ ಮಂಗಳಾ ಮಂಟಪದಲಿ ಮೀನಾಂಕನ ಸಹತೋರುವ ಮದಗಜಸಿಂಹನು ಮಾದನೂರಿನಲಿ ನಿಂತಿಹ ಪವನತನಯನು ಕಮಲನಯನನು ಕರಾಳವದನ ಪರಕಪಾಲನಯನನು ॥೧॥ ಧೀರನಾಗಿ ಪರದಾರರಿಗೋಸುಗ ಬಲು ಕ್ರೂರನಾಗಿ ಇರುವೋನು ಸೂರಿಪುರೇಶನ ಸಲಹುವ ಸತಿ ಪಾರ್ವತಿವರನು ಮಾರಹರಿಸಿ ಸುರಾಸರ ಮತೋದ್ಧರ ಸ್ವಾಮಿನಿಲಯ ಶ್ರೀ ಗುರುರಾಜರ ಪದ ಸ್ಮರಿಸುವನು ಶಿರದಲಿ ಜಾಹ್ನವಿ ಧರಿಸಿದ ಕೊರಳೊಳು ಶಿರಮಾಲೆ ಕರಮಾಲೆ ಜಟಬಾಲೆ ಸಹಕುಶನದಿ ನಿಲಯನಪದ ಹೃದಯದಿ ಸ್ಮರಿಸುತ ॥೨॥ ಮೊಮ್ಮಗನೆನಿಸಿ ತಾತನ ಮೋಹಿಸಿ ದಾತನ ತಲೆ ತರಿದವನು ಮಹಾಮುನಿಪುರದೊಳು ತೆರಳಿದ ಸಮಯದಿ ತನ್ನ ಸತಿಯೊಳು ಸರಸವನಾಡಿದನು ಕಾಳಕೂಟವಾ ತಾ ಪಾನಮಾಡಿ ಗರಗೊರಳೆಂದೆನಿಸಿದನೂ ಶಿರಿಸುತ ತಂದೆವರದಗೋಪಾಲವಿಠಲನ ಪದ ಧೇನಿಪನೋ ಸೇವಿಪನೋ ಪಾವಿನ ಪದನೋ ವನದೊಳು ನಿಂದು ಶ್ರೀರಾಮನ ಜಪಿಸುವ॥೩॥

* * * *

ಮಾಘ ॥ ಕೃಷ್ಣ ॥ ಚತುರ್ದಶೀ

ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ – ಮಾಘ ಬಹುಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರದೋಷ ವ್ಯಾಪಿನಿಯಾದ ಚತುರ್ದಶೀ ದಿವಸ ಶಿವರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸ್ಮೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಇಂದು ಶೈವರು ಉಪವಾಸವನ್ನಾಚರಿಸಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನ ಸ್ನಾನೇನ ನ ವಸ್ತ್ರೇಣ ನ ಧೂಪೇನ ನ ಚಾರ್ಚಯಾ । ತುಷ್ಯಾಮಿ ನ ತಥಾ ಪುಷ್ಪೈಃ ಯಥಾ ತತ್ರೋಪವಾಸತಃ ॥ ಎಂಬ ಆರ್ಷ ವಾಕ್ಯಾನುಸಾರ ಈ ದಿನ ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಯಾಮದಲ್ಲೂ ಬಿಲ್ವಾದಿಗಳಿಂದ ಶಿವನನ್ನು ಪುಜಿಸಬೇಕು. ವೈಷ್ಣವರು ಈ ದಿನ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿವಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ದರ್ಶನ ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿ ಇದೆ. ಜಾಗರಣೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಶಿವರಾತ್ರಿಯ

ವ್ರತಕಥೆ ಮತ್ತು ಮಹಾತ್ಮ್ಯೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲೂ ಬಂದಿದೆ. ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ರಥೋತ್ಸವಗಳೂ ಜಾತ್ರೆಗಳೂ ಜರುಗುತ್ತವೆ.

ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ – ಮಾಘ ಕೃಷ್ಣ ಚತುರ್ದಶಿಯಂದು ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿ. ಪ್ರದೋಷ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ದಶಿ ಇದ್ದ ದಿನ ಮಹಾಶಿವರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ವೈಷ್ಣವರು ಅಂದು ಹಬ್ಬವನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುವವರೂ ಸಹ ಅಂದು ಶ್ರವಣ ನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದರೆ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಶೈವರಿಗೆ ಉಪವಾಸ, ಜಾಗರ, ಪಾರಾಯಣರೂಪ ವ್ರತವು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಭಾನುವಾರ, ಮಂಗಳವಾರ, ಶಿವಯೋಗ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೆ ಅತಿಪ್ರಶಸ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪೂಜಾವಿಧಿ - ಏಹ್ಯೇಹಿ ತ್ವಮುಮಾಕಾಂತ ಸ್ಥಾನೇ ಚಾತ್ರ ಸ್ಥಿರೋ ಭವ । ಯಾವದ್ವ್ರತಂ ಸಮಾಪ್ಯೇತ ಕೃಪಯಾ ದೀನವತ್ಸಲ ॥ **ಆವಾಹನಮ್** । ಆಸನೇಽಸ್ಮಿನ್ ಉಮಾಕಾಂತ ಸುಖಸ್ಪರ್ಶೇ ಸುನಿರ್ಮಲೇ । ಉಪವಿಶ್ಯ ಮೃಡೇದಾನೀಂ ಸರ್ವಶಾಂತಿಪ್ರದೋ ಭವ ॥ **ಆಸನಮ್** । ಪಾದ್ಯಂ ಚ ತೇ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಪುಷ್ಪಗಂಧಸಮನ್ವಿತಮ್ । ಗೃಹಾಣ ದೇವದೇವೇಶ ಪ್ರಸನ್ನೋ ವರದೋ ಭವ ॥ **ಪಾದ್ಯಮ್** । ತಾಮ್ರಪಾತ್ರಸ್ಥಿತಂ ತೋಯಂ ಫಲಗಂಧಾದಿಸಂಯುತಮ್ । ಅರ್ಘ್ಯಂ ಗೃಹಾಣ ದೇವೇಶ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಹಿ ಭಕ್ತಿತಃ ॥ **ಅರ್ಘ್ಯಮ್** । ಶೀತಲಂ ನಿರ್ಮಲಂ ತೋಯಂ ಕರ್ಪೂರೇಣ ಸುವಾಸಿತಮ್ । ಆಚಮ್ಯತಾಂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಹಿ ಭಕ್ತಿತಃ ॥ **ಆಚಮನೀಯಮ್** । ಪಂಚಾಮೃತೇನ ಸ್ನಪನಂ ತತ್ತನ್ಮಂತ್ರೈಶ್ಚ ಕಾರಯೇತ್ । ಗೋಕ್ಷೀರಧಾಮನ್ ದೇವೇಶ ಗೋಕ್ಷೀರೇಣ ಮಯಾ ಕೃತಮ್ । ಸ್ನಪನಂ ದೇವದೇವೇಶ ಗೃಹಾಣ ಪರಮೇಶ್ವರ ॥ **ದುಗ್ಧಸ್ನಾನಮ್** । ದಧ್ನಾ ಚೈವ ಮಯಾ ದೇವ ಸ್ನಪನಂ ಕ್ರಿಯತೇ ತವ । ಗೃಹಾಣ ಭಕ್ತ್ಯಾ ದತ್ತಂ ಮೇ ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವಾವ್ಯಯ॥ **ದಧಿಸ್ನಾನಮ್** । ಸರ್ಪಿಷಾ ದೇವದೇವೇಶ ಸ್ನಪನಂ ಕ್ರಿಯತೇ ಮಯಾ । ಉಮಾಕಾಂತ ಗೃಹಾಣೇದಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಸುರಸತ್ತಮ ॥ **ಘೃತಸ್ನಾನಮ್**। ಇದಂ ಮಧು ಮಯಾ ದತ್ತಂ ತವ ತುಷ್ಟ್ಯರ್ಥಮೇವ ಚ । ಗೃಹಾಣ ಶಂಭೋ ತ್ವಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಮ ಶಾಂತಿಪ್ರದೋ ಭವ ॥ **ಮಧುಸ್ನಾನಮ್** । ಸಿತಯಾ ದೇವದೇವೇಶ ಸ್ನಪನಂ ಕ್ರಿಯತೇ ಮಯಾ । ಗೃಹಾಣ ಶಂಭೋ ಮೇ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸುಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವ ಪ್ರಭೋ ॥ **ಶರ್ಕರಾಸ್ನಾನಮ್** । ಕಾವೇರೀ ನರ್ಮದಾ ವೇಣೀ ತುಂಗಭದ್ರಾ

ಸರಸ್ವತೀ। ಗಂಗಾ ಚ ಯಮುನಾ ಚೈವ ತಾಭ್ಯಃ ಸ್ನಾನಾರ್ಥಮಾಹೃತಮ್ । ಗೃಹಾಣ ತ್ವಮುಮಾಕಾಂತ ಸ್ನಾನಾಯ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಜಲಮ್ ॥ **ಸ್ನಾನಮ್ ।** ಏತದ್ವಾಸೋ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಸೋತ್ತರೀಯಂ ಸುಶೋಭನಮ್ । ಗೃಹಾಣ ತ್ವಂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಮ ವಾಸಃಪ್ರದೋ ಭವ ॥ **ವಸ್ತ್ರಮ್ ।** ಯಜ್ಞೋಪವೀತಂ ಸೌವರ್ಣಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಚ ಶಂಕರ । ಗೃಹಾಣ ಪರಯಾ ತುಷ್ಟ್ಯಾ ತುಷ್ಟಿದೋ ಭವ ಸರ್ವದಾ ॥ **ಉಪವೀತಮ್ ।** ಸುಗಂಧಂ ಚಂದನಂ ದಿವ್ಯಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ತವ ಪ್ರಭೋ । ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾ ಶಂಭೋ ಸುಭಗಂ ಕುರು ಮಾಂ ಭವ ॥ **ಚಂದನಮ್ ।** ಮಾಲತೀ ಚಂಪಕಾದೀನಿ ಕುಮುದಾನ್ಯುತ್ಪಲಾನಿ ಚ। ಬಿಲ್ವಪತ್ರಾಣಿ ಪೂಜಾರ್ಥಂ ಸ್ವೀಕುರು ತ್ವಮುಮಾಪತೇ ॥ **ಪುಷ್ಪಮ್ ।** ಧೂಪಂ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಪರಮಂ ಸರ್ವೌಷಧಿ ವಿಜೃಂಭಿತಮ್ । ದತ್ತಂ ಗೃಹಾಣ ದೇವೇಶ ಮಮ ಜ್ಞಾನಪ್ರದೋ ಭವ ॥ **ದೀಪಮ್ ।** ಶಾಲ್ಯೋದನಘೃತಾಪೂಪಪಾಯಸಾದಿಸಮನ್ವಿತಮ್ । ನೈವೇದ್ಯಂ ವಿವಿಧಂ ದತ್ತಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮೇ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯತಾಮ್ ॥ **ನೈವೇದ್ಯಮ್ ।** ನೈವೇದ್ಯಮಧ್ಯೇ ಪಾನೀಯಂ ಮಯಾ ದತ್ತಂ ಹಿ ಭಕ್ತಿತಃ। ಸ್ವೀಕುರುಷ್ವ ಮಹಾದೇವ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಭವ ಸರ್ವದಾ ॥ **ಮಧ್ಯೇ ಪಾನೀಯಮ್ ।** ಉತ್ತರಾಪೋಶನಾರ್ಥಂ ವಾ ಆನೀತಂ ಜಲಮುತ್ತಮಮ್ । ಗೃಹಾಣ ತ್ವಮುಮಾಕಾಂತ ಸರ್ವದುಃಖನಿವಾರಕ ॥ **ಉತ್ತರಾಪೋಶನಮ್ ।** ಕರ್ಪೂರೈಲಾಲವಂಗಾದಿಪೂಗೀಫಲಸಮನ್ವಿತಮ್ । ತಾಂಬೂಲಂ ಕಲ್ಪಿತಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗೃಹಾಣ ಗಿರಿಜಾಪ್ರಿಯ ॥ **ತಾಂಬೂಲಮ್ ।** ಇದಂ ಫಲಂ ಮಯಾ ದೇವ ಸ್ಥಾಪಿತಂ ಪುರತಸ್ತವ । ತೇನ .... ॥ **ಫಲಮ್ ।** ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಗರ್ಭಸ್ಥಂ ಹೇಮಬೀಜಂ ವಿಭಾವಸೋಃ। ದಕ್ಷಿಣಾ ಕಾಂಚನೀ ದೇವ ಸ್ಥಾಪಿತಾ ಮೇ ತವಾಗ್ರತಃ ॥ **ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ ।** ದೀಪಾವಲೀ ಮಯಾ ದತ್ತಾ ಸುವರ್ತಿಘೃತಸಂಯುತಾ। ಆರಾರ್ತಿಕಪ್ರದಾನೇನ ಮಮ ತೇಜಃಪ್ರದೋ ಭವ॥ **ಆರಾರ್ತಿಕಮ್ ।** ಯಾನಿ ಕಾನಿ ಚ ಪಾಪಾನಿ ..... ॥ **ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಮ್ ।** ಮೃತ್ಯುಂಜಯಾಯ ರುದ್ರಾಯ ನೀಲಕಂಠಾಯ ಶಂಭವೇ । ಅಮೃತೇಶಾಯ ಶರ್ವಾಯ ಮಹಾದೇವಾಯ ತೇ ನಮಃ ॥ **ನಮಸ್ಕಾರಾನ್ ।** ಸೇವಂತಿಕಾಬಕುಲಾಪಾಟಲಾಬ್ಜೈಃ ಪುನ್ನಾಗಜಾತಿಕರವೀರರಸಾಲಪುಷ್ಪೈಃ । ಬಿಲ್ವಪ್ರವಾಲತುಲಸೀದಲ- ಮಾಲತೀಭಿಸ್ತ್ವಾಂ ಪೂಜಯಾಮಿ ಜಗದೀಶ್ವರ ಮೇ ಪ್ರಸೀದ । – **ಮಂತ್ರಪುಷ್ಪಮ್** ॥ ಪೂಜೆಯ ನಂತರ ರುದ್ರಾಷ್ಟೋತ್ತರ-ಶತನಾಮದಿಂದ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆಯಿಂದ ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಮೋ ರುದ್ರಾಯ ಭೀಮಾಯ ನೀಲಕಂಠಾಯ ವೇಧಸೇ । ಕಪರ್ದಿನೇ ಸುರೇಶಾಯ ವ್ಯೋಮಕೇಶಾಯ ವೈ ನಮಃ ॥ ವೃಷಧ್ವಜಾಯ ಸೋಮಾಯ ಸೋಮನಾಥಾಯ ವೈ ನಮಃ । ದಿಗಂಬರಾಯ ಭರ್ಗಾಯ ಉಮಾಕಾಂತ ಕಪರ್ದಿನೇ ॥ ತಪೋಮಯಾಯ ವ್ಯಾಸಾಯ ಶಿಪಿವಿಷ್ಟಾಯ ವೈ ನಮಃ । ವ್ಯಾಲಪ್ರಿಯಾಯ ವ್ಯಾಲಾಯ ವ್ಯಾಲಾನಾಂಪತಯೇ ನಮಃ ॥ ಮಹೀಧರಾಯ ವ್ಯಾಘ್ರಾಯ ಪಶೂನಾಂಪತಯೇ ನಮಃ । ತ್ರಿಪುರಾಂತಕಾಯ ಸಿಂಹಾಯ ಶಾರ್ದೂಲಾಯ ಝಷಾಯ ಚ ॥ ಮಿತಾಯಾಽಮಿತನಾಥಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ಪರಮೇಷ್ಠಿನೇ । ಕಾಮಾಂತಕಾಯ ಬುದ್ಧಾಯ ಬುದ್ಧೀನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ ॥ ಕಪೋತಾಯ ವಿಶಿಷ್ಟಾಯ ಶಿಷ್ಟಾಯ ಪರಮಾತ್ಮನೇ । ವೇದಗೀತಾಯ ಗುಪ್ತಾಯ ವೇದಗುಹ್ಯಾಯ ವೈ ನಮಃ ॥ ದೀರ್ಘಾಯ ದೀರ್ಘರೂಪಾಯ ದೀರ್ಘಾರ್ಥಾಯ ಮೃಡಾಯ ಚ । ನಮೋ ಜಗತ್ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಯ ವ್ಯೋಮರೂಪಾಯ ವೈ ನಮಃ ॥ ಗರ್ವಕೃತ್ಸುಮಹಾದಿತ್ಯೈ ಅಂಧಕಾರಂ ಸುಭೇದಿನೇ । ನೀಲಲೋಹಿತ ಶುಕ್ಲಾಯ ಚಂಡಮುಂಡಪ್ರಿಯಾಯ ಚ ॥ ಭಕ್ತಿಪ್ರಿಯಾಯ ದೇವಾಯ ಜ್ಞಾತ್ರಾಽಜ್ಞಾತ್ರಾವ್ಯಯಾಯ ಚ । ಮಹೇಶಾಯ ನಮಸ್ತುಭ್ಯಂ ಮಹಾದೇವ ಹರಾಯ ಚ ॥ ತ್ರಿನೇತ್ರಾಯ ತ್ರಿದೇವಾಯ ವೇದಾಂಗಾಯ ನಮೋ ನಮಃ । ಅರ್ಥಾಯ ಅರ್ಥರೂಪಾಯ ಪರಮಾರ್ಥಾಯ ವೈ ನಮಃ ॥ ವಿಶ್ವರೂಪಾಯ ವಿಶ್ವಾಯ ವಿಶ್ವನಾಥಾಯ ವೈ ನಮಃ । ಶಂಕರಾಯ ಚ ಕಾಲಾಯ ಕಾಲಾವಯವರೂಪಿಣೇ ॥ ಅರೂಪಾಯ ವಿರೂಪಾಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಸೂಕ್ಷ್ಮಾಯ ವೈ ನಮಃ । ಶ್ಮಶಾನವಾಸಿನೇ ತುಭ್ಯಂ ನಮಸ್ತೇ ಕೃತ್ತಿವಾಸಸೇ ॥ ಶಶಾಂಕಶೇಖರಾಯೈವ ರುದ್ರಭೂಮಿಶ್ರಯಾಯ ಚ । ದುರ್ಗಾಯ ದುರ್ಗಪಾರಾಯ ದುರ್ಗಾವಯವಸಾಕ್ಷಿಣೇ ॥ ಲಿಂಗರೂಪಾಯ ಲಿಂಗಾಯ ಲಿಂಗಾನಾಂ ಪತಯೇ ನಮಃ । ನಮಃ ಪ್ರಭಾವರೂಪಾಯ ಪ್ರಣವಾರ್ಥಾಯ ವೈ ನಮಃ ॥ ನಮೋ ನಮಃ ಕಾರಣಕಾರಣಾಯ ಮೃತ್ಯುಂಜಯಾಯಾತ್ಮ-ಭವಸ್ವರೂಪಿಣೇ । ತ್ರಿಯಂಬಕಾಯಾಸಿತಕಂಠಭರ್ಗಗೌರೀಪತೇ ಮಂಗಲಹೇತವೇ ನಮಃ ॥ ನಾಮ್ನಾಂ ಶತಂ ಮಹೇಶಸ್ಯ ಉಚ್ಚಾರ್ಯ ವ್ರತಿನಾ ಸದಾ । ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾ ನಮಸ್ಕಾರಾ ಏತತ್ಸಂಖ್ಯಾಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥ ಈ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಶಿವಲಿಂಗಕ್ಕೆ ೧೧ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

ಭಗವಂತನನ್ನು ಹಾಗೂ ವಾಯುದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಮೇಲೆ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಈ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಸಾಕು. ಇಂದು ಉಪವಾಸಾದಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬಾರದು. ವಿಷ್ಣುಪಂಚಕ ಉಪವಾಸವಿದ್ದರೆ ತತ್ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಉಪವಾಸವನ್ನೂ ಕೂಡ ಮಾಡಬಾರದು. ರುದ್ರದೇವರ ಕುರಿತಾದ ಆ ಜಪ ಪರಾಯಣಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಆಚರಿಸಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವರಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಈಶ್ವರನ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ರುದ್ರದೇವರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇಷ್ಟು ಶಿವರಾತ್ರಿ ಆಚರಣೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಾಕು.

ಮಾಘ ॥ ಕೃಷ್ಣ ॥ ಅಮಾವಾಸ್ಯೇ

ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ- ಇಂದು ಶಿವರಾತ್ರಿಯ ಪಾರಣೆ, ರಥೋತ್ಸವ, ದೀಪೋತ್ಸವಾದಿಗಳು ಹಲವು ಶೈವಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಮಾಘೀ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ – ಈ ದಿನ ದ್ವಾಪರ ಯುಗಾದಿ ಶತಭಿಷಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ಯೋಗವಿದ್ದರೆ ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯಪ್ರದ. ಆ ದಿನ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅತಿ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

ಧನಿಷ್ಠಾ ಶ್ರಾದ್ಧ – ಮಾಘ ಮಾಸದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಧನಿಷ್ಠಾನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ದಿವಸ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದಾಗ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವರ್ಷದ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. ಮಾಘೇಸಿತೇ ಪಂಚದಶೀ ಕದಾಚಿದುಪೈತಿ ಯೋಗಂ ಯದಿ ವಾರುಣೇನ ಋಕ್ಷೇಣ ಕಾಲಸ್ಸ ಪರಃ ಪಿತೃಣಾಂ ನ ಹ್ಯಲ್ಪಪುಣ್ಯೈರ್ನೃಪ ಲಭ್ಯತೇಸೌ। ಕಾಲೇ ಧನಿಷ್ಠಾ ಯದಿ ನಾಮ ತಸ್ಮಿನ್ಭವೇತ್ತು ಭೂಪಾಲ ತದಾ ಪಿತೃಭ್ಯಃ ದತ್ತಂ ಜಲಾನ್ನಂ ಪ್ರದದಾತಿ ತೃಪ್ತಿಂ ವರ್ಷಾಯುತಂ ತತ್ಕುಲಜೈರ್ಮನುಷ್ಯೈಃ ॥ ಮಾಘ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಭಾನುವಾರ ಉಂಟಾಗಿ ಧನಿಷ್ಠಾ ನಕ್ಷತ್ರವಿದ್ದರೆ ವ್ಯತೀಪಾತ ಎಂಬ ವಿಶೇಷ ಪರ್ವಕಾಲವುಂಟಾಗುತ್ತದೆ. (ವ್ಯತೀಪಾತ ಎಂದು ಒಂದು ಯೋಗವಿದೆ, ಅದು ಬೇರೆ, ಇದು ಬೇರೆ) ಶ್ರವಣಾಶ್ವಿಧನಿಷ್ಠಾರ್ದ್ರಾನಾಗದೈವತಹಸ್ತಕೈಃ। ಯದ್ಯಮಾ ರವಿವಾರೇಣ ವ್ಯತೀಪಾತಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಂತೆ ಇದು ವಿಶೇಷಯೋಗ.

ಶಿಶಿರ ಋತುವಿನ ಹಬ್ಬಗಳು – ಮಾಘ ಮಾಸವೆಂದರೆ ಮಾ = ಇಲ್ಲದ್ದು, ಅಘ = ಪಾಪಗಳು ಅಂದರೆ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲದನ್ನಾಗಿಸುವ ಮಾಸ. ಈ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ನದ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯೋದಯವಾಗುವ ಮುನ್ನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸೋಣ ಎಂದು ಜಲಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಗುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತ ನಮಗೆ ಸಾಧನ ಮಾಡಲು ನೀಡಿದ ವಿಶೇಷ ಮಾಸವೇ ಮಾಘಮಾಸ.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಾಘಮಾಸದ ವಿಧಾನವು ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು ॥
॥ ಶ್ರೀಮದ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

ಯಸ್ಸರ್ವಗುಣಸಂಪೂರ್ಣಃ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಃ ।
ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತ ಏವಾಲಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಮೇ ಪರಮಃ ಸುಹೃತ್ ॥

ಅಸ್ಮದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಗತಹನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ-
ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ, ಪ್ರೀತೋ ವರದೋ ಭವತು ॥

ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾಯ ನಮಃ ಅನಂತಾಯ ನಮಃ ಗೋವಿಂದಾಯ ನಮಃ
ಅಚ್ಯುತಾನಂತಗೋವಿಂದೇಭ್ಯೋ ನಮಃ ॥

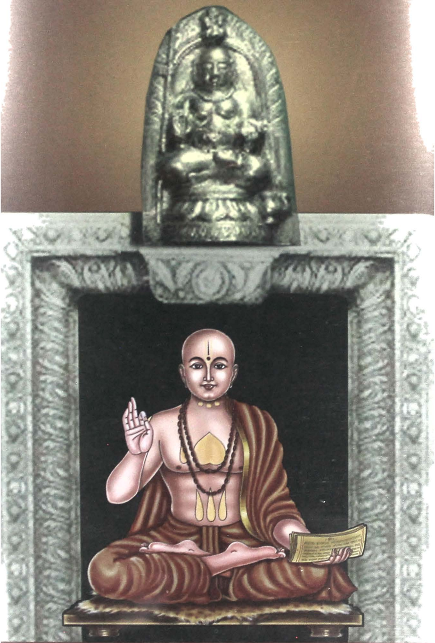
॥ ಶ್ರೀಮದ್ವೇಶಾರ್ಪಣಮಸ್ತು ॥

* * * *

ಪೌಷಮಾಸ-ಮಾಘಮಾಸ ಎಂಬ ಈ ಕೃತಿಯು ಅಸ್ಮದ್ಗುರ್ವಂತರ್ಗತರಾದ ಹನುಮದ್ಭೀಮಮಧ್ವಾಂತರ್ಗತರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವದೇವರ ಪಾದಕಮಲಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗಿದೆ.

* * * *

ಮಮ ಸ್ವಾಮೀ ಹರಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಸರ್ವಸ್ಯ ಪತಿರೇವ ಚ

ಪ್ರಕಾಶನ :

ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ),

ಗಿರಿನಗರ, ಬೆಂಗಳೂರು - 560 085